1694

0120

Guild

FLORES EXEMPLORVM

AVCTORE

R. P. ANTONIO DAVROVLTIO

SOCIETATIS IESV SACERDOTE.

Siue

CATECHISMVS HISTORIALIS

OPVS SVMMA FIDE, DILIGENTIA, ET MVLTORVM ANNORVM STVDIO, EX QVINGENTIS QVINQVAGINTA AMPLIVS probæ notæ Scriptoribus, tum sacris, tum profanis collectum.

IN QVO FIDES CATHOLICA MIRACVLIS PAENE INNVMERIS, ET EXEMPLIS SANCTORVM, IMPERATORVM, REGVM, Principum, Virorum Illustrium probatissimis confirmatur: annotatis vbique suis Auctoribus & locis.

EDITIO POSTREMA.

ADIECTO QVADRVPLICI INDICE, AVCTORVM, CAPITVM, Rerum, & Sanctorum præcipuorum.

R/2575

COLONIAE AGRIPPINAE,
Apud IOANNEM KINCHIVM, sub Monocerote.
ANNO M. DC. XXIV.
Cum Gratia & Priuilegio S. Cæsar. Maiest.

REVER.mis ET ILLVST.mis DOMINIS

D. ANTONIO VIGILIARVM EPISCOPO, S. SEDIS APOST.cæ AD PARTES RHENI ET GERMANIAE INFERIORIS CVM POTESTATE LEGATI A LATERE NVNCIO:

REVER.mo ET ILLVST.mo D. ITELIO FREDERICO, METROP. ECCLES. COLONIENS. ET MAGDEBVRG. PRAEPOSITO, &c. COMITI IN Hohenzolleren, &c. S. R. I. Camerario, &c.

Ac

FRATERNITATIS PASSIONIS DOMINICAE APVD PP. Capuccinos Coloniæ erectæ Fundatoribus, & respectiuè Præfecto:

Nec non

ADMODVM REVER.dis NOB.bus CLAR.mis CONS.misque ÆGIDIO CAMPIO I.V.L. VICEPRAEFECTO, ADOLPHO SCHVLCKENIO S. T. D. *ceteriq; Assistentibus, Officialibus, & toti Confraternitati.*

VIDIT hoc sæculum nostrum Reuer.mi & Illust.mi Domini, admodum Reuer.di Nobiles, & Clar.mi D. perplures in omni genere doctrinarum & excellentium facultatum viros exercitatissimos, qui impenetrabili scientiarũ obarmati panopliâ impios & furiosos hæreseõ maleferiatarũ insultus fortiter exciperent, & tum orthodoxis fidei orthodoxæ principijs demonstratis, tum cacodoxis cacodoxæ vsurpatæq; fidei opinationibus refutatis, feliciter prosternerent. Ita enim æternum illud Numen agere amat. Ab ipsis Ecclesiæ incunabulis ad hæc nostra vsque tempora procellis armorum, Sectarumq; multicipitum confusissima, vt Hæreticorum Galiathis & Ieroboamis Dauides, Elias, Elizæos, ex aduerso statuit! Per ætates & gentes sparsit fulgida fulmina, quæ tenebras tenebrionum istorum dispulerunt, ipsosque confecerunt, & porrò dispellunt conficiuntque in dies. Diuersis diuersos opposuit, multis multos, omnes triumphatores in Orthodoxa Catholica Romana Ecclesia. Quid hac tempestate! Quantis, quantis monstris quantos capitolij immobili saxo firmissimè adhærentes, viros! Profecto si vnquam alias hæretica sacræ religionis propudia, diuersa in Christianismo secula protruserunt, hoc nostrum vnicum eorundem adeò secundum est, vtiurè merito dubites num superiora omnia suum venenum in nostrum effudisse; an verò hoc nostrum per fanaticos illos omnia mala rapaci dexterâ ab ijsdem subduxisse credere debeas: adeò priscas hæreses excineraſſe, suisque commentis instillasse, adeò non tam Pythagoricâ μετεμψυχωσει, quàm Sathanica Metamorphosi ex-

ternam ſpeciem duntaxat non naturam hæreſeon antiquarum commutaſſe videntur, vt ſi quaſi Galenicam Anatomiam Caluini, Lutheri, aliorumque id genus inſtituas, inuenies graueolenti cadaueris membra ab Iconoclaſtis, Berengario, Albigenſibus, &c. ſic tranſportata, vt hæreticos quidem nouos, at verò hæreſes veteres eſſe fatearis neceſſe ſit. Ingens tantorum malorum colluuies in turbas, armaque parata, ordinatam caſtrorum aciem & bellatores Eccleſiæ fortiſſimos indubiè requirit. Quorum, Deo ſic diſponente, tantus numerus ad inuictam fidei orthodoxæ tutelam exortus eſt, vt tametſi hæreticorum quàm plurimi ſint, & velut locuſtæ terram inundauerint; nihilominus plures orthodoxi ſcriptores ſint, qui intemperiem illorum virulentam, nefandaque in Religionem & Sedem Apoſtolicam machinamenta diſſipent & euertant. Nihil de Scholaſticis Theologis hic dicam, quos non minus quàm inferni portas oderunt: nihil de Canoniſtis, & caſuum Conſcientiæ tractatoribus, quos fabularum perditiſſimi illi homines indigetant: nihil de Controuerſiarum attexam ſcriptoribus (qui ea Scholaſticæ Theologiæ quæ fidem ſtabiliunt, muniunt, augent & aduerſa frangunt, infirmant, minuunt, qui ea inquam deducunt prolixius, explicant enucleatius) à quibus haud ſecus, quàm à canibus gregum cuſtodibus carniuori lupi ſibi metuunt. Hiſtoricos duntaxat memorabo, qui probatis maiorum ritibus perpetuo & nequaquam ſibi diſſimili religionis vſu conſtanter deſcripto apud omnes Chriſtiani orbis populos, gentes, linguas, veritatem orthodoxæ fidei Catholicæ velut in ſpeculo cuiuis heterodoxo videndam exhibent: item Hierarchicum Eccleſiæ regimen, iuriſdictionem, ſacramenta, & myſtici illius corporis vitam animamque adeò viuaciter effigiant, vt ſic ab exemplis, gloria miraculorum, Diuorumque virtutibus, lumen ac veritatem fidei & doctrinæ conſonantiam puritatemque hauriant. Verè, breue iter eſt & efficax per exempla, longum per præcepta: facta Sanctorum oſtendunt, quæ facienda ſuadentur. In via feliciter præeuntiũ tutò veſtigia ponuntur: facile vada vitat & ſcopulos, qui curſum temperat ad nauem præambulam locorum gnaram. In exemplis quippe omnium dogmatum præceptorumque diuinorum, quorum manuductione in vita ſpirituali regimur, compendioſum Schematiſmum videas, vti in tabula Geographica immenſum terræ globum vix humanis oculis menſurabilem vnico ſtrictu intuituque complecteris: & quod videre per fidei obſcura (dum ſumus in hoc corpore) & cæca concupiſcentiæ quis nequiuerat, id Sanctorum manibus, adimitandum patratum reperiat. Quæ facienda ſunt, optimè à facientibus diſcuntur. Et quidem ſi quiſpiam in hoc genere ſcribendi hiſtorico (vt ita dixerim) exemplari hiſce noſtris temporibus excelluit, palmarem profectò hunc Reuer. Societatis Iesv Patrem Antonivm Davrovltivm ſtatuerim. Quem vt multi magnitudine librorum & temerè congeſtis centonibus ſuperant, dum prolixis narrationibus chartas infarciunt, & faſtidioſas fabularum telas contexunt, ita mole ſuâ ſuisque viribus laborant ac pereunt. At noſter hic Author ordine compoſito, apta diſpoſitione, exemplorum prudenti delectu omnibus alijs miſsis factis ſolidum hiſtoriæ variæ corpus iuxta piiſsimi ac doctiſsimi P. Petri Caniſij ex eadem Societate Iesv celeberrimam Catechiſticam inſtitutionem & diſciplinam maximo rei Catholicæ augmento noſtris oculis proponit, vnde efficaciſſima exempla in quouis vitæ genere, pro cuiuſuis ordinis, ſexus, & dignitatis hominibus deducantur, quorum beneficio præteritorum dictorum & factorum cum certis auctoribus, vt magnus ait Philoſophus, eorumque nominibus & reminiſcamur & conſectemur, ſi confectanda contineant, & fugiamus ſi declinanda. Quem cum typis ſubijci curarem, videremque eruditiſsimorum quorumlibet calculo accedente admirandis fructibus redundare, Illuſtriſsimis VV. Cel.bus. R.tijs. Ampl.bus & vniuerſæ SS. Crucis & acerbiſsimæ Paſsionis D. N. Ieſu Chriſti Crucifixi Fraternitati conſecratum dedicatumque ire in animum induxi eo fine, vt meæ ſingularis erga eam & capita eius obſeruantiæ aliquod monumentum exſtaret, quòd me immerentem tam ſanctæ in orthodoxâ Catholicâ Romanâ Eccleſiâ legioni interſerere non detrectarint: In qua tam frequens numerus electiſsimorũ in omni dignitate, ſcientia, virtute, pietate, virorũ quotidie adſcribitur, quitum communicationis omniũ & ſingulorum bonorũ operũ totius Seraphicæ Religionis Capuccinorum participes efficiuntur, id quod auro contrà carius eſſe cuique debet:

bet: cuius enim inopiæ non ſupplemento ſit tanta meritorum florentiſsimi, ſolidâ in pietate ordinis abundantia! tum verò quòd collaborantium ſtrenuè in hac nunquam ſatis laudanda Fraternitate, educentiumque tot ex ipſis Orci faucibus animas, opera & fructu haud contemnendum omnes vtantur, fruanturque. Ab omnibus enim in opus Dei vt concurritur! Quiſque ſuo pro ſtatu, collectâ & liberalitate: Principes viri inſuper auctoritate, & tutela: Docti, concionibus, conſilio, exemplo: cæteri, voto, precibus, feruidâ bonorum imitatione. Magna & multa Coloniæ Agrippinæ laus eſt in perpetuas æternitates duratura, quam nullus calamus totam dignè ſatis vnquam expreſſerit: & ecce acceſsit ad cumulum encomiorum & vtriuſque (ita voueo animitus) felicitatis eius, quaſi ſplendens carbunculus, facta hic Inſtitutio huius Fraternitatis, cui hoc vnum inprimis curæ eſt, errantes in viam reducere, reductos honeſtè altere, piè imbuere, dignè prouehere. An nó felices primitiæ largiſsimam animarum meſſem promittunt? Vix triennium eſt quod exorta eſt, & iam ſexcentas & vltra animas Deo lucrifecit, Diabolo eripuit, Angelis gladium, Dæmonibus crucem fecit. Decrat hæreticorum conuerſioni huc vſq; in Germania, quo vix alius poſt verbi diuini auditionem validior modus, quo neceſsitati, derelinquentium ſua, ſuccurreretur. Coloniæ plantauit Eccleſiæ in terris ſummus vertex S.mus D.N. PAVLVS V. quaſi Arborem grandem, fructuoſam hanc Fraternitatem, vt ſub eius vmbram fugiant, quos iam æſtus malæ fidei exurit, hic nidificent, & ſuo ſtatui conuenienter viuant. Charitas quippe huius Arboris radix eſt: vnde & ipſa Arbor omnia ſit omnibus. Magnum certè bonum: de quo horrea ſua implebit poſteritas, cuius laudes ipſi fructus magis magisque loquentur. O benignum Deum qui ſua bonitate & prouidentia miſeretus animas ſanguine ſuo emptas, hanc mentem S.mo D. Noſtro Vicario ſuo dedit, vt Eccleſiæ ſuæ hortũ tam ſpecioſa & vtili arbore ornaret. Hæc dedicationis meæ cauſa præcipua eſt. Eſt porro & alia, vt Confratres videant, quã ad cõfutandos aduerſarios valeat vis exemplorum, quibus ab tot retro annorum centurijs veram noſtram religionem confirmatam vidimus. Theodoſius ſenior non aliam hæreſeon extirpandarum rationem meliorem inuenit conſulente Nectario, quàm videre quid antè exorta Eunomianorum, Nouatianorum, Macedonianorum commenta maiores credidiſſent. Idem & nobis factitandum eſt: ſed & videndum, quid fecerint. In exemplis quoque nõ modò dogmatum veritatem & inconcuſſam obſeruantiæ regulam condiſcimus, ſed etiam vſum ſanctiſsimum orthodoxæ Matris laudatiſsimamque praxin inde dediſcimus. Ad virtutem quoq; virtutum exemplis viſis ardenter rapimur, incendimur. Quanto diligentius quiſque maiorum exemplo ſe adplicauerit ad hiſtorias Eccleſiaſticas perlegendas, vt inde Sanctorum Patrum dicta factaque cognoſcat, tanto conſtantius ſe res noſtræ habebunt, promouebunt & ſalubrius. Veſtigia præeuntium qui non videt, malè ſequitur, facilè aberrat. Denique vt quo pacto Neophyti habendi trahendique ſint per Fraternitatem (quam in hæc vltima tempora vt Fulminatricem & Ferream Legionem reſeruatam diuino munere, & velut murum hæreſiarcharum excurſibus oppoſitam recte dixerim) artem modumque Confratres perſpiciant. Niſi ad Regulam praua non corriguntur. Hic ab ſancta Matris Eccleſiæ initio hucuſque multimodis per ſanctos, doctos pioſque viros iugiter vel Hæreticos reuocatos, vel Ethnicos aut Atheos præceptis ſaluificis formatos, tum Catholicam religionem amplexos fuiſſe. tum meliorem mentem moresque induiſſe legimus. Lectino plurium contentus haſce pauculas reddidiſſe rationes huius Libri dedicati. Quem ſi Ill.ma Cel.nes V.ra R.tia & Amp.nes tota cum Fraternitate tam benignè ſuſcipiant, quàm ego lubens do, humilis offero, beneficium nouũ retulero. Deus Ill.mas Cel.nes R.tias & Ampl.nes V.ras Eccleſiæ ſuæ & huic florentiſsimæ Fraternitati diu incolumes conſeruet, & Fraternitatis bono odore oblectatas, eius fructus quotidie adaugeat. Coloniæ Agrippinæ, Anno Chriſtianæ ſalutis M. DC. XVI. Pridie inuentionis SS.mæ Crucis.

RR.marum Ill.marum Clem.marum. VV. Celſ.num,

R.darum Ampl. & Dom. ac totius Fraternitatis obſeruantiſsimus

IOANNES KINCHIVS *ciuis Coloniensis*

TYPOGRAPHVS

CHRISTIANO ET CATHOLICO LECTORI.

EN, damus tibi, Christiane & Catholice Lector, Quatuor Anthologias siue Florilegij Exemplorum, quæ Historici Catechismi vicem sint, Tomos, immane quantum, auctiores. Quum enim quinque, præceteris, Christianæ Doctrinæ sint capita, quibus Catholicorum Catechismus perficitur. De Fide, siue Symbolo fidei; De Spe, siue oratione Dominica; (cuius appendix, Angelica ad B. Virginem Matrem Salutatio) De Caritate, siue Decalogo; (cui Ecclesiæ præcepta succenturiantur) De Sacramentis; De officijs denique Iustitiæ Christianæ: quorum vis omnis, partim in eo, quod malum est, declinando: partim in eo, quod bonum, persequendo sita est: Tum is, bonus certè ac pius Pater, qui ad hæc Exempla varijs ex Auctoribus, sedulæ apis instar, colligenda animum ab adolescentia adiecerat, intra eosdem sese limites continuit: & doctrinæ præpositæ paradigmata, suo quodque loco, accommodauit, capita illa primaria Titulis; & Titulos Exemplorum varietate distinxit. Exiguum istud, sed nunquam satis laudatum, Canisianæ Catecheseos opusculum, Euangelico illi sinapeos grano, quod inter omnium olerum semina minimum, in iustæ arboris magnitudinem subolescit; adsimilari non iniuria posse censeam. Quod præter vberem & quasi perpetem sui per præla, hic, ibi propagationem, & crebram è Latino in peregrinos sermones conuersionem; cum summa passim Auctoris celebritate, & insigni iuuentutis in solidam pietatem instituenda vtilitate coniunctam, paucis antè annis, in immensos rerum sacrarum commentarios, quibus vniuersa pænè veteris Nouique instrumenti librorum, & Orthodoxorum scriptorum loca, quæ in angusto illo, quem dixi, sat æ sinapeos agello latebant, eruta sunt, & vberrimè explicata: & pro tempore, in hæc doratissima Exemplorum Historicorum, quæ vix amplissimis voluminibus comprehendantur, myrothecia felicissimè excreuerit.

De Catechisticæ disciplinæ vtilitate ac necessitate, quæ sint quædam Christianæ pietatis tirocinia atque initia, aut certe fundamenta, hic nihil dicam: de Auctoris, siue Collectoris instituto, deque horum Exemplorum copioso in omnem morum & doctrinæ partem fructu, pauca dicturus. Cùm humana quidem prudentia (quæ nihil est aliud, quàm recta ex præteritis rerum præsentium atque adeò futurarum obseruatio & collectio) nulla alia ex philosophiæ parte, quàm Historia, facilius tutiusque parari possit, in qua, tamquam in speculo, & rerum euentus contemplari; & mores, siue quos imitemur, siue quos vitemus, liquidè cognoscere possimus. Et proinde plurimùm eam ad rem conducere existimandum sit eorum laborem, qui ipsum Historicæ vtilitatis nucleum quasi excluserunt, hoc est, ex vberrima omnium propè Historiarum silua, virtutum vitiorumq; celeberrima quæq; exempla, hinc inde congesta, ceu Flosculorum corollas, in ordinem quàm maximè concinnum redegerunt; & quæ dispersa erant anteà, sub vno quasi adspectu posita, publicis priuatisq;

moribus accommodarunt. Tum certè ipsa Christianæ pietatis, rerumq; cœlestium Doctrina, quæ sacra Historia continetur; & partim per homines diuino numine adflatos prodita; partim ab ipsa Veritate, qui Christus est Dei filius è cœlo in terras demissa, plenius patefacta & consummata est, non tantum verborum pondere, & rationum momentis, quātùm miraculis & exemplis stabiliri vnquam potuit. Atque ea propter mirificè laudādum mihi videtur huiusce Auctoris institutum, qui non ad primaria modò Doctrinæ Catholicæ, quæ dixi, capita, sed ad singulos capitum articulos, atque immò ad ipsas articulorum peristases, ingentem exemplorum vim, quæ non sine iudicio & industria singulari, ex feraciſſimis sacrarum litterarum, & probatiſſimorum scriptorum hortis collegerat, accommodarit: eaq; omnia in genera & capita tam apto ordine digesserit, vt quod in vastiſſimis diuersorum Auctorum libris, non sine labore & molestia quærendum esset, ex hisce Quatuor tomis, nullo tam negotio, ad ordinis methodiq; concinnitatem, petipoßit. At, quo ordine? quæras. Vt ex vnguibus leonem, quod aiunt: Hoc primo Tomo, qui duo, ex primarijs illis doctrinæ capitibus, Fidem nimirum & Spem, complectitur, quum initio fidei Dei donum esse definiatur, suprà testimonia, omni exceptione maiora, ex Hagiographis deprompta, quæ paßim præludunt, Titulus primus, subiungitur ogdoadem Exemplorum continēs, quibus, permultis diuerſiſſimæ conditionis hominibus hoc munus à Deo gratis impertitum fuisse comprobetur. Titulus secundus, eandem Christi fidem ad salutem esse necessariam pari exemplorum auctoritate confirmat: & sic de cæteris, vsque ad vigesimumquintū, quo Symboli, siue duodecim articulorum fidei explicatio, & per Exempla corroboratio, inchoatur, & quinquaginta sex Titulis pertexitur. Deinde ßes & oratio Dominica, cum Angelica salutatione, alterius capitis materies, eorumq; contraria & adfinia, perpetua adoneorū ad rem natam Exemplorum serie, & Vndequinquaginta titulis, illustrantur. Omnia plena, vel illustribus diuinæ bonitatis in sinceros sui cultores indicijs, vel terrificis in flagitiosos impiosq; homines irati Numinis vltionibus. Vnde & priuatim, omnis benè viuendi ratio hauriatur, & publicè, sacri ad populum sermones non in amœna rerum memorabilium narratione condiantur. Hæc volui, Lector, Tu fruere & vtere.

EPIGRAMMA

AD PIVM LECTOREM.

HIC tibi terrenis non surgit floribus hortus:
Hic tibi non oculo; mente legendus erit:
Non hic narciſſi, non liuentes hyacinthi;
Non roſa ſtat Paphiæ ſparſa cruore Deæ.
Hinc procul es Daphne, procul hinc radiata coruſcū
Luteolo Clytie flore ſequuta patrem.
Entheus hic ardor floret, cretataque pectus
Simplicitas, tubeo tinctus & ore pudor:
Almaque Spes praſino diſtinguens lilia amictu,
Nixa Deo, & falli neſcia, vera Fides.
Tales nempe legens Arborum Antonius orū,
Per Metamorphoſin flos fuit atheream.
Quiſquis aues animo cæleſtia texere ſerta;
Hic florum inueniens quidquid vbique fuit.

FACVL-

FACVLTAS RR. PP. SOCIETATIS IESV:

R. P. PRAEPOSITI GENERALIS

CLAVDII AQVAVIVAE, ET R. P. HENRICI SCHERENI Prouincialis Societatis IESV per Rheni Prouinciam.

EGO HENRICVS SCHERENVS, Prouincialis Societatis IESV, per Rheni Prouinciam, potestate mihi, ad hoc, à Reuerendo admodum P. N. Præposito Generali CLAVDIO AQVIVIVA facta, facultatem concedo, vt *Catechismus Historialis* à P. ANTONIO DAVROVLT *Societatis nostræ collectus*, & Doctorum, grauiumque Theologorum, eiusdem Societatis iudicio examinatus, & probatus, typis in lucem euulgetur: cuius rei edendi potestatem feci IOANNI KINCHIO Bibliopolæ Colonienſi. In cuius rei fidem litteras manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus. Coloniæ, Anno salutis M. DC. XVI. vltima Februarij.

HENRICVS SCHERENVS.

CENSVRA EXIMII D. M. N. D. GEORGII COLVENERII.

HIC liber, cui titulus, Flores exemplorum, *siue* Catechismus Historialis, *collectus per R. P.* ANTONIVM DAVROVLT *Societatis* IESV *presbyterum, nihil habet fidei aut moribus aduersum; sed doctrinam continet vtilem ad vitam moresque formandos. Actum Duaci mense Iunio* 1615.

GEORGIVS COLVENERIVS S. Theol. Doctor & Professor, & in Academia Duacena librorum Censor.

FLORVM EXEMPLORVM, SIVE CATECHISMI HISTORIALIS

CAPVT PRIMVM, DE FIDE ET SYMBOLO FIDEI.

TIT. I. De Fidei dono.

Fides quid sit.

FIDES est donum Dei, ac lumen, quo illustratus homo firmiter assentitur omnibus, quæ Deus reuelauit, siue per Ecclesiam credẽda proposuit, siue scripta illa sint, siue non sint.

ADeo fidelis est Deus, vt non patiatur hominem lumine rationis vtentem ignoratione Fidei perire.

In veteri lege Patriarchas & Prophetas hac Fidei cognitione abunde illustrauit; Duces enim plerosque, & Reges eorum sequaces in eadem Fide corroborauit. In lege vero gratiæ, Christus ipse, *lux vera,*

Ioan. 1. *quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum,* suæ fidei radiis Apostolos & discipulos, & per hos vniuersum orbem ad fidei Christianæ cognitionem perduxit.

Actor. c. 9. *Post hos Paulum Tharsensem hac singulari luce & claritate ornauit, vt gentes ad eãdem confessionem adduceret.*

Actor. c. 10. *Cornelius è Cæsarea vir religiosus ac timens Deum, faciens eleemosynas multas plebi, & orans semper vidit manifeste Angelum Dei ad se introeuntem, & dicentem: Corneli, orationes tuæ, & eleemosynæ ascenderunt in conspectu Dei; accerse hominem, qui vocatur Petrus: hic tibi dicet, quid te oporteat facere.*

EXEMP. I. *Augustinus voce cœlesti interius mouente ad fidem capessendam excitatur.*

D. August. lib. 8. Conf. cap. 8. HORTVLVS quidam erat, inquit Augustinus, hospitii nostri, quo nos vtebamur, sicut tota domo: Nam hospes ibi non habitabat Dominus domus. Illuc me abstulerat tumultus pectoris, vbi nemo impediret ardentem litem, quam mecum aggressus eram, donec exiret qua tu sciebas: Ego autem non sciebam, sed tantum insaniebam salubriter, & moriebar vitaliter, gnarus quid mali essem, & ignarus quid mali post paululum futurus essem. Abscessi ergo in hortum, & Alipius pedem post pedem. Neque enim secretum meum non erat, vbi ille aderat, aut quando me sic affectum desereret Sedimus quantum potuimus remoti ab ædibus. Ego fremebam spiritu indignans turbulentissima indignatione, quod non item in placitum & pactum tecum, Deus meus, in quod eundem esse omnia ossa mea clamabant, & in cœlum tollebant laudibus, & non illuc ibatur nauibus, aut quadrigis, aut pedibus, quantum saltem de domo in eum locum ieram, vbi sedebamus: Nam non solum ire, verum etiam peruenire, nihil erat aliud quam velle ire, sed velle fortiter & integre, non semisauciam hac atq; hac versare ac iactare voluntatem, cum hac parte assurgente, cum alia parte cadente luctantem. Denique tam multa faciebam corpore in ipsis cunctationis æstibus, qua aliquando volunt homines & non valent, si aut ipsa membra non habeat, aut ea vel colligata vinculis, vel resoluta languore, vel quoquo modo impedita sint. *Et post pauca:* Ibi enim facultas ea, quæ voluntas, & ipsum velle iam facere erat, & tamen non fiebat, faciliusque obtemperabat corpus tenuissimæ voluntati animæ, vt ad mortem mentis membra mouerentur, quam ipsa sibi anima ad voluntatem suam magnam in *sola voluntate perficiendam.

Augustinus interius mouetur ad fidem amplectendã.

*al. sua.

II. *Gennadius Medicus pietatis operibus addictus, interim de vita futura dubius, nuncio cœlesti ad veram & certam de ea fidem adducitur.*

D. Augustin. epist. 100. quæ est ad Euodium Episcopum.

Gennadii medici pietas.

Gennadius, Carthaginensis medicus, dubius de animæ immortalitate, docente Dei prouidentia, & misericordia, ad fidei integritatem peruenit ob suã in pauperes largitatem & beneficentiam, nec passus est Deus tot virtutibus præditum perire: quoniam qui offendit in vno, factus est omnium reus. Quomodo autem id acciderit, audi ex Augustino: Gennadius erga pauperum curam impigra misericordia, facillimoque animo, dubitabat aliquando, cum adhuc esset adolescens, & in eleemosynis feruentissimus, vtrum esset vlla vita post mortem. Huius igitur mentem per opera misericordiæ, quibus intentus erat, quoniam Deus nullo modo desereret, apparuit illi in somnis conspicuus iuuenis & dignus intendi, eique dixit: Sequere me. Quem dum sequeretur, venit ad quandam ciuitatem, vbi audire cœpit à dextra parte sonos suauissimos cantilenæ vltra solitam notamq; suauitatem. Tunc intento, quidnam esset, ait: Hymnos esse Beatorum atq; Sanctorum. Sinistra autem parte, quid se vidisse retulit, nõ satis memini. Euigilauit, & somnium fugit, tantumque de illo, quantum de somnio cogitauit. Alia vero nocte, ecce idem ipse iuuenis eidem rursus apparuit, atque ab illo, vtrum cognosceretur, interrogauit. Respondit iste: quod eum bene planeq; cognosceret. Nec memoriæ defuit, quod iste identidem responderet, totumque visum illud, hymnosq; Sanctorum, ad quos audiendos eo duce venerat, quia recentissimus recordabatur, facile narrauit. Hic ille percontatus est, vtrum nam id quod narrauerat, in somnis vidisset, an vigilans? Respondit, in somnis. At ille: Bene, inquit, recolis; verum est, in somnis illa vidisti. Sed etiam nunc, in somnis te videre scias. Hæc cum audisset iste, ita esse credidit, atque id responsione firmauit. Tunc qui hominem docebat, adiecit, & ait: Vbi est modo corpus tuum? Ille respondit, in cubiculo meo. Scisne, inquit ille, eodem corpusculo nunc illigatos esse, & clausos, & ociosos oculos tuos, nihilque illis oculis te videre. Respondit: Scio. Tunc ille: Qui sunt ergo, inquit, oculi, quibus me vides? Ad hoc iste non inueniens quid responderet, obticuit. Cui hæsitanti ille, quod his interrogationibus docere moliebatur, aperuit: & continuo; Sicut, inquit, oculi illi carnis tuæ vtique in dormiente atque in lectulo iacente nunc vacant, nec aliquid operantur, & tamen sunt isti, quibus me intueris & ista vteris visione. Ita cum defunctus fueris, nihil agentibus oculis carnis tuæ vita tibi inerit, qua viuas, sensusque, quo sentias. Caue iam deinceps, ne dubites vitam manere post mortem. Ita sibi homo fidelis ablatam dicit huius rei dubitationem. Quo docente, nisi prouidentia & misericordia Dei?

Angeli opera instruitur Gennadius.

Angeli apparitio alia.

Elegans similitudo.

III. *S. Eustachius adhuc infidelis, propter bona opera, quæ gesserat Christiano digna, apparitione Crucifixi inter cerui cornua ad fidem adducitur.*

Ex Metaphr. Zachariæ Lipperlous tom. 3. Septemb. die 20.

Eo tempore, quo Traianus Romani imperii sceptra tenebat, Eustachius, qui tum Placidus & Placidas dicebatur, decimæ legioni, ob insignem militaris virtutis opinionem, qua Imperatori charus erat, Dux præfectus, tam strenuam rei militari nauabat operam, vt hostes vel sola aduentus eius mentione in fugam verterentur. Erat eximio corporis animique robore vir. Qui quamuis profundis errorum tenebris adhuc esset obuolutus, & insana idolorum cultura infamis, tantæ tamen virtutis, vt nihil eius moribus honestius, nihil animi candore splendidius, nihil denique eius ingenio suauius videretur. Non enim ferebat, vt, dum insigni aliqua victoria hostes vinceret, à suis ipse cupiditatibus vinceretur. Ita vitam admiranda quadam prudentia moderabatur, & subditorum animos beneficiis arctissime deuinciebat; pauperes, non ad fastum, sed ad occultam virtutis elegantiam, larga manu sustentabat. Porro quoties à militari pugna otium dabatur, frequens belli meditatio ad assiduam pene venationem eum prouocabat. Igitur cum aliquando ad venandum egresso armentum ceruorum haud procul pasci renunciasset explorator, ipse, cæteris ad persequẽdum gregem dispositis, ingentis formæ ceruum conspexit, quem mox dextra sternendum suscepit. Admotis itaque equo calcaribus, in fauces prærupti montis eum persequens, iam iam victorem se putabat, cum repente contra naturam in verticem petræ prosiliens ceruus venatoris conatus omnes eludit, sesequemontis supercilio tutans placide à cursu, spectante Duce, ibidem reficit. Cumque Dux prædæmente oculisque inhians, viam modumq; inquireret, quo difficilem montis ascensum superaret, ecce tibi supra cerui caput Crucis *Christi* radiantis effigies, quæ prima illi æternæ salutis initia tulit. Cum vero Eustachius eo spectaculo attonitus consisteret, subito vox ex illa effigie eius auribus insonuit: *Placide, Placide*, quid me persequeris? *Ego Christus Iesus*, cœli terræque Dominus, & humani generis Redemptor tuis delectatus virtutibus huc tibi adsum, vt tantas virtutum copias profundis errorum tenebris immersas in lucem vindicem; reque è dæmonum seruitute in cœlestis patriæ libertatem restituam. Placidus hac tam noua forma & voce obstupefactus, partim nominis metu; partim reuerentia, ex equo humi delapsus est. Postquã vero resumptis viribus à stupore sese collegit, Domine, inquit, quis es? Cui Dominus: *Ego Christus Iesus*, qui humanæ salutis causa è cœlo in hunc mundum veni, humanam carnem ex Virgine sumpsi, famem sitimque annis triginta tribus admodum pertuli: deniq; ignominiosæ mortis supplicia in Crucis ligno sustinui, vt hominem suo scelere æternis ignibus addictum redimerem, & ad æternæ felicitatis gaudia transferrem. His auditis Eustachius, instar Pauli animo repente mutatus fœdam sceleratamque idolorum

Placidi adhuc gentilis virtutes.

Venationẽ amabat Placidus.

Eustachio venanti inter cornua cerui Crucifixus apparet.

Christus ei è cruce loquitur.

Iorum ſuperſtitionem vehementer eſt execratus. Itaque pudore pariter & dolore affectus, quod dæmonum cultui tam diu ſeruiſſet, domum abiit, ſingulatimque omnia, quæ viderat, quæque audierat, vxori nomine Theopiſtæ, pari virtute & gener fœminæ, narrauit. Illa vero eadē nocte in quiete haud diſſimili viſione monita, vt *Chriſtum* indueret, admiratione & gaudio affecta; Mi Domine, ait ad maritum, quæſo te, ne tam fausto magnarum rerum nuntio ingrati, ſocordes & deſides ſimus ad Chriſtiana ſacra percipienda; quin potius ſine mora ad Chriſtianum ſacerdotem contendamus, qui nos ſalutari lauacro expiatos ab infelici dæmonum ſeruitute ad veram Chriſti libertatem transferat. Nec mora; nocte cōcubia Placidus & Traiana cum duobus filiis, & paucis famulis ad inſigni pietate & prudentia ſacerdotem Ioannem profecti, ab eo catecheſi inſtructi, & rite luſtrati ſunt. Et Placido quidem Euſtachii nomen, Traianæ vero Theopiſtis impoſitum fuit. Filiorum alter Agapius, alter Theopiſtus dictus eſt. Corporis deinde & ſanguinis Dominici viuificis refecti myſteriis incredibili cū gaudio domum reuerſi ſunt. Interea Euſtachius cum in dies Domini miſericordiam guſtu ſuauiſſimo magis magiſque perciperet, memor viſionis in monte eo rurſus venit, profuſiſque lachrymis caput humi defixus Deum rogauit, vt clariore adhuc cognitione ad rectum ſalutis iter perficiendum eum inſtrueret. Et ecce mox Dominus ſolita benignitate huiuſmodi voce eum admonuit: Beatus quidem es ô Euſtachi, & vere beatus, qui percepto regenerationis lauacro hæres regni cœleſtis effectus es: ſed ſcito tibi fidei probationem magno & inuicto plane animo ſubeundam: nam ſalutis humanæ aduerſarius diabolus, hoc tibi donum inuidens, nullum non mouebit lapidem, vt rurſum te proſternat, & à Chriſtianæ dignitatis gradu aliquando deiiciat. Sed tu vide, ne dæmonum frangaris inſultibus, ſtrenue ac patienter decertes, vt tandem poſt pugnam inclyta cum Propheta Iob erigas trophæa.

Theopiſtes vxor Euſtachii.

Tentationes Euſtachio prædicuntur.

IV. *S. Hubertus, Epiſc. Leodienſis, Chriſti Domini allocutione Chriſtianæ vitæ lucem accepit.*

Ex vita à quodam eius diſcipulo conſcripta, apud Bar. & Sur. 3. Nouemb.

Eodem fidei lumine ac eodem plane modo illuſtratus eſt Hubertus Bertrandi Ducis Aquitaniæ filius. Hic enim cum Ebronii formidans tyrannidem in Auſtraſiam ad Pipinum paganus adhuc ſe transtuliſſet, mirabili prorſus Dei benignitate ac prouidentia è profunda errorum caligine ad admirabile IESV Chriſti lumen euocatus fuit. Cum enim in Tungrenſi parochia ethnicus adhuc verſaretur venanti quandoque inter cerui cornua apparuit Chriſtus; eumque timore ac tremore correptum, Lambertum Antiſtitem adire iuſſit, certiſſimam ſalutis ab eo percepturus rationem. Paruit illic cœleſti viſioni reuerenter Hubertus, adienſque Antiſtitem peramanter ac benigne eſt ſuſceptus, & catecheſi imbutus; poſtremo fonte ſalutari luſtratus eſt. Deinde vero totus cœleſtis patriæ deſiderio incenſus, ſacra Apoſtolorum limina viſurus Romam conceſſit; vbi à Sergio Papa anno Domini ſexcenteſimo nonageſimooctauo, Lamberto martyrio coronato; volens nolenſque conſecratur.

Huberto venanti inter cornua cerui apparet Chriſtus.

V. *Ob charitatis officium meruit fidei lumine donari puella Alexandrina.*

Cæſ. Bar. to. 7. Anna. Eccleſ. ad an. 537. ex Prato ſpirituali Soph. c. 207.

Alexandriæ ſub Paulo Patriarcha puella quædam relicta fuerat pupilla à parentibus magna facultate locupletibus: erat autem adhuc ſine baptiſmo. Die vero quadam ingreſſa pomarium, quod ſoli reliquerant parentes, vidit quendam ſibi parantem laqueum, vt ſe præfocaret. Concurrit igitur dicens ei: Quid facis, ô homo? Dixit ille: dimitte me, mulier, quoniam in magna tribulatione ſum. Quæ ait: dic mihi cauſam, & fortaſſe te iuuare potero. Dixit ille Graui ære alieno premor, & valde vrgeor à creditoribus; elegique potius ſemel finire vitam, quam quotidie mori. Quæ dixit illi: Quæſo te, accipe omnia quæ habeo, redde: tantum ne perdas teipſum. Sumens ille, creditori reddidit, & ſoluit omnia. Puella ergo anguſtiari cœpit non habens qui eius curam gereret. Poſt aliquantū temporis, cœpit puella infirmari, & ad ſe conuerſa cōpuncta eſt, orauitque Pontificem, vt faceret illam Chriſtianam. Omnes autem eam aſpernabantur, affligebaturque puella illa vehementer. Cum vero eſſet in his anguſtiis, aſtitit ei Angelus in ſpecie hominis, cum quo miſericordiam fecerat. Cui illa dixit: Cupio fieri Chriſtiana, & nemo vult pro me loqui. Qui ait: Nunquid re vera iſtud cupis? Reſpondit illa: Vtiq; Domine, & deprecor te, vt hoc mihi impertias. Adduxit adhuc duos alios Angelos, qui direxerūt eam ad Eccleſiam: rurſusque ſeipſos transformantes in perſonas quaſdam illuſtres, ex ordine Auguſtalium vocant presbyterum, & Diaconum, vt eam aqua ſalutis abluant: q hos illuſtres ſic alloquuntur: Veſtra charitas pro illa pollicetur. Illi autem reſponderunt: Pollicemur. Sumentes illam baptizauerunt, & albis induta eſt, ipſi vero euanuerunt. Vicini autem cum illam ita albis indutam viderent, dicunt ei: Quis te baptizauit? Quibus ipſa dixit: Venerunt quidam, & adduxerunt ad Eccleſiam; locutique ſunt Clericis, qui me baptizarunt. Et dixerunt ad illam; Qui ſunt illi? Cumque non poſſet dicere, qui eſſent illi, abeuntes nunciauerunt Epiſcopo; qui accerſitis presbytero & Diacono, interrogauit, verane eſſent: & confeſſi ſunt ſe eam baptizaſſe, exoratos ab illis Auguſtalibus. Porro accerſitis ex Prætorio his, quos Clerici dixerant, dixit Epiſcopus: Num ipſi pro iſta fideiuſſiſtis? Qui dixerunt: Neque nouimus, neque conſcii ſumus nobis hoc feciſſe. Tunc vero iam cognouit Epiſcopus, Dei hoc opus eſſe: Conuocanſque illam dixit ei: Dic mihi filia, quid geſſiſti boni? Quæ ait, Meretrix exiſtēs, & paupercula, quid boni operari potui? Dixit illi Epiſcopus: Nihilne omnino

Angeli non baptizarunt puellam ſed Sacerdotes baptizandam adduxerunt.

Baptizati olim veſte alba induebantur.

Charitatis opus multum diſponit ad ſalutem.

operata es? Dixit ei: Non, niſi quod videns quendam, qui à creditoribus premebatur, ſe ſuffocare volentem, data illi omni ſubſtãtia mea liberaui eum. Et his dictis cõtinuo obdormiuit in Domino, Tunc Epiſc. glorificans Dominum, dixit: Iuſtus es, Domine, & rectum iudicium tuum.

VI. *Vt Eduinus Rex per viſionem quandam ſibi exuli oſtenſam ad ſuſcipiendam fidem Chriſtianam ſit prouocatus.*

Beda li. 2. hiſt. Eccl. c. 11. 13.

Cum Eduinus Nordan Humbrorum Rex optaret Edelburgam Edelberti Regis filiam in coniugẽ accipere, miſſis procis ad Eadbaldum fratrem eius, qui tunc regno Cantuariorum præerat, reſponſum eſt, non eſſe licitum, Chriſtianam virginem pagano in coniugium dari. ne fides & Sacramenta cœleſtis regis, conſortio profanarentur regis, qui veri Dei cultus prorſus eſſet ignarus. Quæ dum Eduino verba nuntii referrent, promiſit, ſe nihil omnibus modis contrarium Chriſtianæ fidei, quam virgo colebat, eſſe facturum; quin potius permiſſurum, vt fidem cultumque tuæ Religionis cum omnibus, qui ſecum veniſſent, viris ſiue fœminis, ſacerdotibus ſeu miniſtris, more Chriſtiano ſeruaret. Neque abnegauit ſe etiam eandem ſubiturum eſſe Religionem, ſi tamen examinata à prudentibus ſanctior ac Deo dignior poſſet inueniri. Itaque promittitur virgo, atque Eduino mittitur. Quo tempore exhortatorias ad fidem literas à Bonifacio Sedis Apoſtolicæ Pontifice accepit. Edelburgæ quoque ab eodem literæ ſunt datæ, quibus monebatur, vt ſedulam coniugis curam ageret. Paulinus Epiſcopus ad eam rem non parum laborabat, qui filiam eius cum aliis, fidei Chriſtianæ ſacramentis iam imbuerat. Sed & oraculum cœleſte, quod illi quondam exulanti apud Redualdum Regem Anglorum pietas diuina reuelare dignata eſt, non minimum ad ſuſcipienda vel intelligenda doctrinæ monita ſalutaris ſenſum illius iuuit. Cum ergo videret Paulinus difficulter poſſe ſublimitatem animi regalis ad humilitatẽ viæ ſalutaris, & ſuſcipiendum myſterium viuificæ crucis inclinari, ac pro ſalute illius ſimul & gentis, cui præerat, & verbo exhortationis apud homines, & apud diuinam pietatẽ verbo deprecationis ageret, tandẽ, vt veriſimile videtur, didicit in ſpiritu, quod vel quale eſſet oraculum Regi quondam cœlitus oſtenſum. Erat autem huiuſmodi. Cum perſequente illum Edelfrido, qui ante eum regnauit, per diuerſa occultatus loca, vel regna multo annorũ tempore profugus vagaretur, tandem venit ad Regem Redualdum, obſecrans, vt vitam ſuam à tanti perſecutoris inſidiis tutando ſeruaret. Qui libenter eum excipiens, promiſit ſe, quæ petebat facturum. At poſtquam Edelfridus, in hac eum Prouincia apparuiſſe, & apud Regem illius familiariter cum ſociis habitare cognouit, mittit nuntios, qui Redualdo pecuniam multam pro nece eius offerrent, neque aliquid profecit: miſit ſecundo, miſit tertio, & copioſiora auri & argenti dona offerens, & bellum inſuper illi, ſi contemneretur, indicens. Qui vel minis & ſiue occidere ſe Eduinum, ſeu legatariis tradere promiſit. Quod ibi fideliſſimus quidam amicus illius animaduertit, intrauit cubiculum, quo dormire diſponebat: erat enim prima hora noctis: Et euocatum foras, quid erga eum agere Rex promiſiſſet, edocuit, & inſuper adiecit. Si ergo vis, hac ipſa hora educam te de hac prouincia & ea in loca te introducam, vbi nunquam te vel Redualdus vel Edelfridus inuenire valeant. Qui ait: Gratias quidem ago beneuolentiæ tuæ, non tamen facere poſſum quod ſuggeris, vt pactum quod cum tanto Rege inii, ipſe primus irritum faciam, cum ille mihi nihil mali fecerit, nihil adhuc inimicitiarum intulerit, quin potius ſi moriturus ſum, ille me magis, quam ignobilior quiſquam, morti tradat. Quod n. nunc fugiam, qui per omnes Britanniæ prouincias tot annorum temporumq; curriculis vagabundus hoſtium vitabam inſidias? Abeunte igitur amico remanſit Eduinus ſolus foris, reſidensque mœſtus ante palatium multis cœpit cogitationum æſtibus affici, quid ageret, quoue pedem verteret neſcius. Cumque diu tacitis mentis angoribus, & cœco carperetur igne, vidit ſubito intempeſtæ noctis ſilentio appropinquãtem ſibi hominem vultus habituſque incogniti: quem videns, vt ignotum & inopinatum, non parum expauit. At ille accedens ſalutauit eum, & interrogauit, quare illa hora cæteris quieſcentibus & alto ſopore preſſis, ſolus ipſe mœſtus in lapide peruigil ſederet? At ille viciſſim ſciſcitabatur, quid ad eum pertinere, vtrum ipſe intus, an foris noctem tranſigeret. Cui reſpondens ait: Ne me æſtimes tuæ mœſtitiæ, & inſomniorum, & forinſecæ ac ſolitariæ ſeſſionis cauſam neſcire; ſcio enim certiſſime quis es, & quare mœres, & quæ ventura tibi in proximo mala formidas Sed dicito mihi, quid mercedis dare velis ei, ſi quis ſit, qui his te mœroribus abſoluat, & Redualdo ſuadeat, vt nec ipſe tibi aliquid mali faciat, nec tuis te hoſtib. perimendũ tradat: Qui cum ſe omnia quæ poſſet huic tali pro mercede beneficii daturum eſſe reſponderet; adiecit ille, quid ſi etiam te Regem futurum extinctis hoſtib. in veritate promittat, ita vt non ſolum omnes progenitores tuos, ſed & omnes qui ante Reges in gente Anglorum rum poteſtate fuerunt, tranſcendas. At Eduinus cõſtantior interrogando factus, nõ dubitauit promittere, quin etiam ei qui tanta ſibi beneficia donaret, dignis ipſe gratiarum actionibus reſponderet. Tum ille tertio: Si autem, inquit, is qui tibi tanta taliaque dona veraciter aduentura prædixerit, etiam conſilium tibi tuæ ſalutis, ac vitæ melius atque vtilius, quam aliquis de tuis parentibus aut cognatis, vnquam audiuit, oſtẽdere potuerit, num ei obtemperare, & monita eius ſalutaria ſuſcipere cõſentis? Nec diſtulit Eduinus, quin continuo polliceretur, ſe in omnibus ſecuturum doctrinam illius, qui ſe tot ac tantis

Cõiugium cum paganis illicitũ.

Edelburga Eduino traditur in coniugem.

Viſum Eduino Regi oſtenſum, de ſuſcipienda fide.

Eduinus bello preſſus ad Redualdum Regem fugit.

Auro corfractus, vel muneribus corruptus ceſſit deprecanti, rumpitur Redualdus.

Eduini mœſtitia.

Angelicum Eduino colloquium.

Verbis Angeli acquieſcit Eduinus.

tantis calamitatibus ereptum, ad regni apicem proueheret. Quo accepto responso, confestim is, qui loquebatur cum eo, imposuit dexteram suam capiti eius, dicens: Cum hoc ergo aduenerit, memento huius temporis ac loquelæ nostræ, & ea, quæ nunc promittis, adimplere ne differas. Et his dictis, vt ferunt, repente disparuit, vt intelligeret non hominē esse, qui sibi apparuisset, sed spiritum. Et cum regius iuuenis solus adhuc ibidem sederet, gauisus quidem de collata sibi pia ac benigna consolatione; sed multum solicitus ac mente sedula cogitans, quis esset ille, vel vnde venisset, qui hæc sibi loqueretur; venit ad eum præfatus amicus illius, lætoque cultu salutans eum: Surge, inquit, intra, & sopitis ac relictis curarum anxietatibus, quieti membra simul & animum compone; quia immutatum est cor Regis, nec tibi aliquid malifacere, sed fidem potius pollicitam seruare disponit: Postquam enim cogitationē suam, de qua tibi ante dixi, Reginæ in secreto reuelauit, reuocauit eum illa ab intentione, admonens, quia nulla ratione conueniat tanto Regi amicum suum optimum in necessitate positum auro vendere, imo fidem suam, quæ omnibus ornamentis pretiosior est, amore pecuniæ perdere. Quid plura? Fecit Rex vt dictum est, nec solum exulem nuntiis hostibus non tradidit, sed etiam eum vt in regnum perueniret, adiuuit. Nam mox redeuntibus domum nuntiis, exercitum ad debellandum Edelfridum collegit copiosum, eumque sibi occurrentem exercitu multum impari (non enim dederat illi spatium, quo totum suum congregaret atque adunaret exercitū) occidit, ac etiam Redualdum eius filium, ac sic in regni gloriam successit. Cum ego prædicante Verbum Dei Paulino, Rex credere differret, & per aliquod tempus horis competentibus solitarius sederet, & quid sibi agendum esset, quæ religio sequenda sedulus secum ipse scrutari consuesset, ingrediens ad eum quadam die vir Dei, imposuit dexteram capiti eius, & an hoc signum recognosceret, requisiuit. Qui cum tremens ad pedes eius procidere vellet, leuauit eum, & quasi familiari voce affatus: Ecce, inquit, hostium manus, quos timuisti, Domino donante, euasisti: ecce regnum, quod desiderasti, ipso largiente percepisti: Memēto vt tertium, quod promisisti facere non differas, suscipiendo fidem eius & præcepta seruando, qui te & à temporalibus aduersis eripiens, temporalis regni honore sublimauit: & si deinceps voluntati eius, quam per me tibi prædicat, obsecundare volueris, etiam à perpetuis malorum tormentis te liberabit, & æterni secum regni in cœlis faciet esse participem. Quibus auditis Rex, & super ea re habito cum amicis & sapientibus consilio, abrenunciata idololatria fidem se Christi suscipere confessus est; & baptizatus Eboraci die sancto Paschæ pridie Iduum Aprilium in Ecclesia S. Petri Apostoli, anno regni sui vndecimo, qui est annus Dominicæ incarnationis sexcentesimus vicesimus septimus.

Fidelis Redualdi Regis vxor eū à prodendo Eduino reuocans.

S. Paulinus Eduinum monet de Religione Christi suscipienda.

Rex Eduinus fit Christianus.

VII. *De S. Mamelta à cultu idolorum ad Christi fidem angelico monitu conuersa.*

In Perside sancta Mamelta martyr à cultu idolorum ad fidem angelico monitu conuersa est, & tanto fidei ardore succensa, vt à gentilibus lapidata, & in profundum lacum demersa, se verum à Deo Fidedonum accepisse demonstrarit. *Martyrolog. Rom. 17. die Octobr.*

VIII. *Petrus martyr, puer adhuc septennis, cœlesti luce perfusus, ab orthodoxa fide auelli nequit.*

Petrus martyr, Prædicatorum decus, Italiæ speculum, & fidei pugil ac propugnator egregius, in Gallia Cisalpina, quam Longobardiam vocant, ciuitate Veronensi, à parentibus hæresi deprauatis traxit originem: nihilominus ita mundum se ab eorum erroribus seruauit, vt neque blandis parentum dolis, neque multa verborum frequentia, ad hæreticorum siue colloquia, siue consortia, vel inducipotuerit, vel compelli. Quod enim è natura videmus homini ceterisque animantibus attributum, vt homo serpentis, agnus lupi conspectum horrere, & inditam hosti sæuitiam sentiat, hoc puerum bonæ indolis vnctio cœlestis edocuit, vt venantium serpentum consortia fugeret; & lupos rapaces pellibus ouinis tectos inimicos intelligeret, eorumque commertia vitaret. Nam paruus puer annos natus plus minus septem, cum die quodam à scholis rediret, quib. erat traditus literis imbuendus, & in patruum hæreticum, magnum diaboli laqueum, incidisset, & lectionis suæ pensum ei reddere cogeretur, Christianæ fidei symbolum ilico recitauit, dicens: Credo in Deum Patrem omnipotentem creatorem cœli & terræ, & reliqua. Ac patruus, qui strenuus perfidiæ Manichæorum patronus erat, cum ab eius fidei professione puerum tanquam rudem quendam tyrunculum auertere niteretur, ac depromptis ex sacris literis ad errorem confirmandum argumentis, persuadere vellet; non Deum, sed diabolum potius esse visibilium conditorem, puer nullo modo credere voluit, constanter ac præcise Deum vniuersorum esse conditorem asserens. Quod ille Satanæ venator ac minister, cum accurate mente perpenderet, omnibus modis patri pueri persuadere conatus est, vt Petrum à scholis remoueret, veritus, præsagio minime dubio, id quod res erat, ne puer adultus sua eruditione ac pietate ingentem perfidiæ Manichæorum stragem inferret. Sed pater diuino plane nutu ab ea mente abhorrens patrui monita reiecit, sperans filium, postquam prima rudimenta deuorasset, per hæresiarcham aliquem ad suam sectam nullo negotio pertrahendum. Is martyrium subiit anno Domini 1152. Sequenti vero anno relatus est in numerum Sanctorum ab Innocentio Papa quarto. *Th. Lentius Patriarcha Hierosolymita in vita eius apud Sur. & Zachariam Lipeloo 29. Aprilis.*

Petrus Martyr natus parentibus hæreticis.

Error Manichæorū.

* * *

TIT. II. Christi fidem & doctrinam ad salutem esse necessariam.

Luc. 1. *Elisabeth Spiritu sancto repleta beatam Virginem Dei matrem speciatim laudat, dicens; Beata es quæ credidisti, quia perficientur in te quæ dicta sunt tibi.*

Act. 8. *Eunuchus Candacis Reginæ ait Philippo; Ecce aqua, quid prohibet me baptizari? Dixit Philippus; Si credis ex toto corde, licet. Et respondens Eunuchus ait: Credo Filium Dei esse Iesum Christum. Et tunc Philippus baptizauit eum.*

Act. 16. *Custos carceris, in quo detinebantur Paulus & Silas, videns terræmotum fieri, & carcerem aperiri, tremefactus procidit ad pedes eorum, dicens: Domine, quid me oportet facere, vt saluus sim? At illi dixerunt; Crede in Dominum Iesum, & saluus eris.*

EXEMP. I. *Iustinus martyr veram Philosophiam in Christianorum schola discendam diuinitus intelligit.*

Ex ipsius Iustini Dial. cum Trypho ne Iud. Bar. to. 3. an. Ecc. an. Do. 130.

IVstinus Philosophus, genere Samarita, veræ philosophiæ desiderio ardens, Christi doctrinæ, relictis omnibus Philosophorum sectis, ac primum Stoicis, se inhæsisse his verbis enarrat: Cum ipse quoque primum vitam cum his agere cuperem, vni eorum me Stoico cuidam dedi: atque cum hoc longo versatus tempore, quia nihil amplius de Deo didiceram (nam nec ipse quidem sciebat, neque disciplinam hanc adeo necessariam esse dicebat) ab eo desciui, & ad alium me contuli. Peripateticum vocitatum, hominem, vt ipse existimabat, acutum. Hic me primis diebus secum esse passus, postea mercedem à me sibi designari petiit, ne infructuosa mihi cum eo esset consuetudo. Ego vero illum hanc ipsam ob causam reliqui, ne philosophum quidem hunc esse opinatus. Porro cum impensius adhuc animus meus audire, quid philosophiæ proprium atque præcipuum est, expeteret, ad Pythagoricum quendam magni nominis, multique in sapientia supercilii virum accessi, & cum eo auditor eius & familiaris esse volens egi ibi. Quid: inquit, Versatusne es in Musica & Astronomia & Geometria? an existimas quicquam te perspicere eorum posse, quæ ad beatitudinem conducunt, nisi hæc prius cognoueris, quæ animum à sensibilibus ad intelligibilia perspicienda aptum commodumque reddunt; vt ipsum quoque pulchrum, & quod bonum est, contemplari queas. Et cum studia ea magnopere laudasset, necessariaque esse dixisset, me ita à se dimisit: nam me nescire confessus sum. Ægre igitur hoc tuli, sicut par erat, quod spe excidissem: idque eo magis, quod scire illum aliquid putarem. Ac rursum tempus ipsum mecum considerans, quod in disciplinis iis conterendum erat, rem longius differre non sustinui. In huiusmodi ergo consilii inopia, placitum mihi est cum Platonicis quoque conuersari. Itaque in vrbe nostra cum viro prudente atque inter Platonicos excellente, qui non ita pridem eo venerat, plurimum fui, promoui, & maxime quidem creui. Valde me delectabat incorporeorum notio, & idearum contemplatio mentem meam quasi alis quibusdam altius euehebat, atque intra breue tempus sapientem me esse factum rebar: illico Deum perspecturum esse per stultam persuasionem sperabam: nam hic Platonis philosophiæ finis est. In hunc modum affecto mihi visum aliquando est solitudine prolixius vti, & vitare hominum vestigia. Proinde locum quendam mari proximum petii: à quo cum non multum abessem, vt solus mecum ipse agerem, vetulus quidam senex, aspectu minime contemnendus, lenes simul & graues præ se ferens mores modico me interuallo assectabatur, atque vbi conuersus substiti, & hominem sum acrius intuitus, ille, Nosti me; ait? Negaui ego. Quid ergo, inquit ille, me ita contemplaris? Miror, inquam, te hic vna mecum esse; non enim in expectatione mihi fuit, vt hoc loco virum quempiam conspicerem. Ibi ille: Cura me, ait, de quibusdam familiaribus meis; qui peregre sunt profecti, exercet: quapropter & ipse de eis inuestigaturus, si alicunde forsan appareant, huc venio. Tu vero quid rerum hic? At ego, deambulationibus, inquam, eiusmodi gaudeo, cum nihil intercedit solitariis meis collocutionibus impedimenti, mhil videlicet diuersi afferentibus: ad rationis & sermonis excolendi studium perficiendum plurimum loca talia conferunt. Sermonis ergo amator quispiam, inquit tu es: operis autem amator haudquaquam, neque veri studiosus: neque enim potius operosus, quam sophista verbosus esse contendis. Sic igitur inuicem de vera philosophia disceptantibus, cum ille senex ostendisset impossibile esse, vt quod tam anxie quærerem, penes philosophos reperirem, vltimis verbis, non nisi in schola Christi id fas esse reperiri, hæc effatus ait: At tu votis & precibus tibi ante omnia lucis portas aperiri opta: neque enim ab aliquibus perspiciuntur aut intelliguntur, præter quam si Deus & Christus eis concesserint intelligentiam. Hæc subdit ipse, atque his longe plura alia cum ille disseruisset, & persequi ea iussisset, quæ nunc commemorare tempus non est, abii, eumq; postea non vidi. Confestim vero in animo meo ardor excitatus est, & amor me inuasit Prophetarum, & virorum illorum, qui Christo chari sunt, & amici: ac reuoluens ipse mecum disputationem illius, hanc ipsam solam comperi esse certam atque vtilem philosophiam: atque ad hunc modum & per hæc ipsa ego philosophus prodii. Peruelim profecto omnes eandem mecum ineuntes animi rationem non alienos esse à Saluatoris doctrina, &c. Pergit Iustinus enarrare, quomodo pedetentim mente diuinitus illustratus verâ philosophiam, quæ ex Christi doctrina est, didicerit, ac proinde perfecte philosophus esse cœperit: quo in genere præstare externis Philosophis omnibus, qui veræ fidei se-

Iustinus scrutatur omnes Philosophorũ scholas.

Platonicis scholis magis acquiescit.

Iustinus ab ignoto homine fidem Christianã discit.

Sapientia vera in sola relig. Christiana.

Philosophiæ Christianæ excellentia.

dei ſectatores apud Chriſtianos eſſent, manuarios artifices, idiotas ac rudes, ipſe in Oratione ad Gentiles habita docet. Vbi & paulo inferius de his, quæ calumnioſe paterentur Chriſtiani, hæc de ſe ſubdit: Nam & ego ipſe Platonis diſciplinæ ſectator, cum calumnioſe audirem Chriſtianos deferri, intrepide autem ad mortem, & alia, quæ terribilia cenſentur, omnia, adire conſpicerem, ſtatui ipſe mecum, fieri haudquaquam poſſe, vt illi vitiis & voluptatibus ſeruirent. Quis enim voluptatum ſectator, aut per animi impotentiam intemperans in humanarum carnium dapes, pro bono ducens mortem libenter amplecti queat, vt bonis ſuis ſeipſum priuet; ac non potius modis omnibus, vt hanc ſibi perpetuo vitam agere, & celare principes & magiſtratus fallere liceat, operam nauet, nedum per denunciationem & indicium ſeipſum cædi offerat? &c.

Conuerſionis Iuſtini cauſa.

II. *Chriſti cognitionem ad ſalutem eſſe neceſſariam; ac eiuſdem doctrinam prouectis olim ante baptiſma fuiſſe traditam.*

Ex lib. 8. Conf. D. Auguſt. c. 2.

Victorinus quondam Rhetor vrbis Romæ, ſenex doctiſſimus, & omnium doctrinarum liberalium peritiſſimus, quique ob inſigne præclari magiſterii, quod ciues huius mundi eximium putant, ſtatuam in Romano foro meruerat, & acceperat, vſque ad illam ætatem venerator idolorum, ſacrorumq; ſacrilegorum particeps, quibus tunc tota fere Romana nobilitas inflata ſpirabat, non erubuit eſſe puer Chriſti infans fontis Chriſtiani, ſubiecto collo ad humilitatis iugum, & edomita fronte ad Crucis opprobrium. Legebat, vt ait Simplicianus, ſanctam ſcripturam, omnesque Chriſtianas literas inueſtigabat ſtudioſiſſime, & dicebat Simpliciano amico ſuo non palam, ſed ſecretius & familiarius: Noueris me iam eſſe Chriſtianum. Et reſpondebat ille: Non credam, nec deputabo te inter Chriſtianos, niſi in Eccleſia Chriſti te videro. Ille autem irridebat eum, dicens: Ergóne parieres faciunt Chriſtianos? Et hoc ſæpe dicebat, iam ſe eſſe Chriſtianum; & Simplicianus illud ſæpe reſpondebat, & ſæpe ab illo parietum irriſio repetebatur. Amicos enim ſuos verebatur offendere ſuperbos dæmonicolas, quorum ex culmine Babylonicæ dignitatis, quaſi ex Cedris Libani, quas nondum contriuerat Dominus, grauiter ruituras in ſe inimicitias arbitrabatur. Sed poſtea quam legendo & inhiando hauſit firmitatem, timuitque negari à Chriſto coram Angelis ſanctis ſi eum timeret coram hominibus confiteri, reusq; ſibi magni criminis apparuit, erubeſcendo de Sacramentis humilitatis verbi Dei, & non erubeſcendo de ſacrilegiis ſuperborum dæmoniorum, quæ imitator ſuperbus acceperat, depuduit vanitati, & erubuit veritati, ſubitoque & inopinatus ait Simpliciano: Eamus in Eccleſiam, Chriſtianus fieri volo. At ille non capiens ſe lætitia petexit cum eo. Vbi autē imbutus eſt primis inſtructionum Sacramentis, non multo poſt etiam nomen dedit, vt per baptiſmum regeneraretur, mirante Roma, gaudente Eccleſia. Superbi videbant & iraſcebantur, dentibus ſuis ſtridebant & tabeſcebant, ſeruo autem ſuo Dominus Deus erat ſpes eius, & non reſpiciebat in vanitates & inſanias mendaces, &c.

Chriſtianus non eſt, qui in Eccleſia non eſt.

Pſal. 28.

Matth. 10. cap. 32.

Fidei neceſſitas.

Catechiſmi neceſſitas.

III. *De rebus Fidei eum neceſſario inſtruendum eſſe, qui omnino Chriſtiane vult viuere.*

Ex eodem Aug. lib. 7. Conf. c. 19.

Alipius, conciuis Auguſtini Hipponenſis, eiuſq; auditor, Deum carne indutum ita putabat credi à Catholicis, vt præter Deum & carnem non eſſet in Chriſto anima, mentemque hominis non exiſtimabat in eo prædicari. Et quoniam bene perſuaſum tenebat, ea quæ de illo memoriæ mandata ſunt, ſine vitali & rationali creatura non fieri, ad ipſam Chriſtianam fidem pigrius mouebatur. Sed poſtea hæreticorum Apollinariſtarum hunc errorem eſſe cognoſcens, Catholicæ fidei collætatus & contemperatus eſt.

Alipii error de Incarnatione.

IV. *Quinam vere dicantur Chriſtiani?*

D. Aug. lib. de Catechizandis rudibus c. 16. & 17. tom. 4. oper.

Qui veram requiem, quæ poſt hanc vitam Chriſtianis promittitur, quærit, eam etiam inter amariſſimas vitæ huius moleſtias ſuauem iucundamque guſtabit, ſi eius, qui eam promiſit, præcepta dilexerit. Cito enim ſentiet dulciores eſſe iuſtitiæ fructus, quam iniquitatis, & verius atque iucundius gaudere hominem de bona conſcientia inter moleſtias, quam de mala inter delicias: quia non ſic venit coniungi Eccleſiæ Dei, vt ex ea temporalem aliquam vtilitatem requirat. Sunt enim qui propterea volunt eſſe Chriſtiani, vt aut promereantur homines, à quibus commoda temporalia expectant: aut quia offendere nolunt quos timent. Sed iſti reprobi *Matth. 3.* ſunt; & ſi ad tempus eos portat Eccleſia, ſicut area, quæ ad tempus ventilationis paleam ſuſtinet; ſi non ſe correxerint, & propter futuram ſempiternam requiem Chriſtiani eſſe cœperint, in fine ſeparabuntur. Nec ſibi blandiātur, quod in area poſſunt eſſe cum frumento Dei, quia in horreo cum illo nō erunt, ſed igni debito deſtinabuntur. Sunt etiam alii meliore quidem ſpe, ſed tamen non minore periculo, qui iam Deum timent, & non irrident Chriſtianum nomen, nec ſimulato corde intrant Eccleſiam Dei, ſed in iſta vita expectant felicitatem, vt feliciores ſint in rebus terrenis, quam illi qui colunt Dominum: ideoque eum viderint quoſdam ſceleratos & impios iſta ſæculi proſperitate pollere & excellere, ſe autem vel minus habere iſta; vel amittere, perturbantur tanquam ſine cauſa Dominum colant, & facile à fide deficiunt. Qui autem propter beatitudinem ſempiternam & perpetuam requiem, quæ poſt hanc vitam ſanctis futura promittitur, vult fieri Chriſtianus, vt non eat in ignem *Matth. 25.* æternum cum diabolo, ſed in regnum æternum intret cum Chriſto, vere ipſe Chriſtianus eſt; cautus in omni

Chriſtiani veri qui?

in omni tentatione, ne proſperis rebus corrumpatur, & ne frangatur aduerſis, & in abundantia bonorum terrenorum modeſtus & temperans, & in tribulationibus fortis & patiens. Qui etiam proficiendo peruenier ad talem animum, vt plus amet Dominum, quam timeat gehennam: vt etiamſi dicat illi Deus: Vtere deliciis carnalibus ſempiternis, & quantum potes pecca, nec morieris, nec in gehennã mitteris, ſed mecum tantummodo non eris, exhorreſcat, & omnino non peccet, non iam vt in illud, quod timebat, non incidat, ſed ne illum, quem ſic amat, offendat: in quo vna eſt requies, quam oculus
1. Cor. 2. non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quam præparauit Deus diligentibus ſe.

V. *Ad doctrinam Chriſtianam percipiendam opus eſſe legitimo aliquo Catechiſta.*

Io. Gerſon. 2. p. operum tract. de paruulis ad Chriſtum trahendis, cõſiderat. 4.

Ioannes Gerſonius Pariſienſis Cancellarius, vir ſanctiſſimus, & in celeberrima illa Vniuerſitate Doctoris ſacræ Theologiæ laurea decoratus, atque in omni ſcientiarum genere verſatiſſimus, cum videret Eccleſiam Gallicanam, non ſine magna rudiorũ iactura, in fide & pietate languere, iudicauit, nihil vtilius, nihilque magis neceſſarium excogitari poſſe, quam ſi denuo huiuſmodi rudium mentes in Ieſu Chriſti doctrina perpolirentur. Quod ipſemet iam ſenex ſumma animi alacritate præſtare non dedignatus eſt. Cum igitur manum operi admouere pa-
Dignitas 1. obiicitur Io. Gerſoni ne Catechiſtã ageret. raret, eum quidam abalienare conantes obiiciunt: Non decet Epiſcopum, Archidiaconum, Decanũ, eiuſmodi tritis & infantilibus inſtitutionibus vacare. At ille: Quis maior, inquit ipſe, Chriſto Domino, à quo omnis poteſtas & prælatura, quæ in cœlo & in terra eſt, procedit; & tamen dicit ſe conſtitutũ
Matth. 28. à Patre ſupra montem ſanctum eius, ad prædicandũ
Pſalm. 2. præceptum eius & diſciplinam. Cum vero alii obiicerent, dignitatem Cancellariatus circa maiora occupandam, proponit ille calumniatoribus Chriſtum paruulos amplexãtem, dicens: O piiſſime Ieſu, quis
Io. Gerſon exemplo Chriſti paruulos catechizat. vltra tumeſcet, & elatus de ſua vel magnitudine, vel ſcientia, paruitatem deinceps paruulorum, ignorantiam aut imbecillitatem audebit aſpernari, quando tu, qui es benedictus in ſecula, in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ Dei abſconditi, vſque ad Catechiſmos paruulorum amplexus beata brachia manſuetus inclinas? Procul ergo, procul hinc omnis elatio. Et paulo poſt, ad paruulos ſermonem
2. Acies. Gerſoni obiecta. conuertens: Si quis, inquit, paruulus eſt, veniat ad me, nihil erubeſcat, nihil trepidet, nihil exhorreat; audiet, quiſquis ille erit, bona ſaltem quædam monita de ore meo. Alius dicit: Non decet te Doctorẽ huic functioni demittere, ſed potius lectionibus & prædicationibus publicis, aliisq; quæſtionibus maioris momenti vacare. Quid reſponderit vir ille doctiſſimis doctoris gradum ob oculos ſibi proponẽtibus, attende. Dicunt, inquit, pro eruditione mea maioribus vacare me debere; neſcio prorſus, ſi quic. quam maius eſſe poteſt, in quo paruitas mea proficere valeat, quam Deo dante virtutem, à faucibus canis infernalis, & ab ipſis gehennæ portis animas eripere: & eiuſmodi paruulorum animas plantare aut rigare partem non indignam horti Eccleſiaſtici paruulus loquor præſertim in ſtudio, vt eis det incrementum Chriſtus. Sed iidem aſſerũt, me in prædicationibus publicis illa magnificentius operaturum. Id forte quidem pompoſius, ſed meo iudicio non efficacius neque fructuoſius. Dicit alius: Magna nimis diſſimilitudo eſt morum meorum cum moribus paruulorum & rudium. Huic morbo & pharmacũ attulit vir ille ſanctiſſimus. Dicunt enim, & verum eſt, magnam eſſe morum diſparitatem mihi debitorum, ad mores paruulorum: nihilominus ſi prodeſſe voluero, vt mores meos ſuis contemperem, & ad ſubleuandum iacentes altiorem me deprimam neceſſe eſt. Non bene conueniunt, nec eadem ſede morantur, maieſtas & amor. Attamen ſic vbi deeſt amor, quid proderit inſtructio, dum nec libenter audient, nec dictis credent, nec imperatis obedient? Quare maieſtatem oportet omnem exuere, & paruulis paruulum ſe facere. 3. Acies. Catechiſtæ humilitas neceſſaria.

TIT. III. De dignitate & præſtantia Fidei Chriſtianæ.

EXEMP. I. *De Cæſarea Regina, quæ & maritum & regiam dignitatem & pompas deſeruit, vt fieret humilis ancilla Chriſti.*

Greg. Turo. lib. 11. hiſt. Franc. c. 9. ANno 26. regni Gunthramni, vxor Arnulphi Imperatoris Perſarum, nomine Cæſarea, virũ relinquens, cum quatuor pueris totidemq; puellis, ad B. Ioannem perrexit. Cumque ab ipſo Pontifice fuiſſet baptizata, Auguſta Mauritii Imper. vxor eam de ſancto ſuſcepit lauacro. Quem cum vir ſuus Imp rat. Perſarum per legationes ſæpius repeteret, & Mauritius Imperator vxorẽ eius eſſe neſciret, tunc Auguſta videns eam pulcherrimam, ſuſpicatur ne ipſa eſſet, quam Legati quærebant, dicensq; eis: Mulier quædam de Perſis huc venit, dicens ſe vnam eſſe de populo, videte eam, forſitan ipſe eſt quam quæritis. Quam Legati videntes, proni in terrã adorauerunt, dicentes, ipſam eſſe eorum dominam, quam quærebant. Dicit ad eam Auguſta: Redde illis reſponſum. Tunc illa reſpondit: Ego cum iſtis non loquor, vita eorum inſtar canum eſt. Si conuerſi, Chriſtiani, ſicut & ego ſum, efficiantur, tunc eis reſpondebo. Legati vero animo libenti baptiſmi gratiam accipiunt. Poſtea dicens ad eos Cæſarea: Si vir meus voluerit Chriſtianus fieri, & baptiſmi gratiam accipere, libenter ad eum reuertar: nam penitus alter ad eum non repedabo Legati id Imperatori Perſarum nunciantes, ſtatim ille legationẽ ad Mauritium Imper. miſit, vt ſanctus Ioannes veniret Antiochiam, quod baptiſmum vellet accipere. Tunc Cæſarea Imperatrix virum & patriam deſerit fidei gratia.

Mauritius

Imperator Perſarum cum ſuis baptizatur.

Mauritius Imperator infinitiſſimum apparatum Antiochiæ fieri iuſſit. ibi Imperator Perſarum cum ſexaginta millibus Perſarum baptizatus eſt, & per duas hebdomadas à Ioanne & reliquis Epiſcopis Perſiæ ad plenitudinem ſupra ſcriptum numerum baptizantur. Imperatorem illum Gregorius Antiochiæ Epiſcopus ſuſcepit de lauacro. Arnulphus Imperator à Mauritio Imperatore petens, vt ſibi Epiſcopos cum clero ſufficiente daret, quos in Perſia collocaret, vt vniuerſi Perſidæ baptiſmi gratiam adirent. Quod Mauritius libenti animo præſtitit, ſummaque celeritate omnes Perſidæ ad Chriſti cultum baptizantur.

II. *De Telerico Bulgarorum Rege, qui Regnum deſeruit, vt fieret Chriſtianus.*

Baron. tom. 10. Annal ad an. Chriſti 777. 1.

Anno Redemptoris ſeptingenteſimo, ſeptuageſimo ſeptimo, Telericus Bulgarorum Rex, qui aduerſus Conſtantinum Copronymum ſæpe pugnarat, Chriſtianæ religionis amore ſuos deſerens, contulit ſe Conſtantinopolim, vt ſacrum baptiſma ſuſciperet, Regnum relinquens terrenum, vt cœleſtis Regni particeps eſſe poſſet. Operata eſt iſta fides in Chriſtum etiam ante Chriſtum. Nam ad Heoræos Apoſtolus ait: Fide Moyſes grandis factus, negauit ſe eſſe filium filiæ Pharaonis, magis eligens affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere iucunditatem; maiores diuitias æſtimans theſauro Ægyptiorum, improperium Chriſti; aſpiciebat enim in remuneratorem. Magnum quidem, inquit Baronius, dedit iſte ſpecimen viuæ fidei, dum Regno numeroſiſſimę, victricisque gentis prætulit ſeruitutem humilem Chriſti.

Hebr. 11.

Telericus regnũ deſerit propter Chriſtum.

III. *Honores, diuitias, imo & vitam ipſam poſtponit Chriſtianæ fidei Marinus martyr.*

Euſeb hiſtor. Eccleſ. l. 6. 7 cap. 12.

Marinum virum militarem, Hieroſolymorum ciuem, honore & diuitiis clarum, cum in perſecutione Valeriani apud Cæſaream Palæſtinæ inter collegas per ordinem gradus ſui honor quidam contingeret militaris, vt heri ſolet, inſequentem collegam ſuum ſubit inuidia, & exclamat: non poſſe Marinum adipiſci ſuperiorem gradum, eo quod eſſet Chriſtianus. Interrogatur à Iudice Marinus, ſi ita haberet. Ille ita eſſe, & vere eſſe Chriſtianum, clariſſima voce teſtatur. Tres ei deliberandi horæ decernuntur à Iudice, vt eligat vtrum velit immolare diis & Imperatori, an Chriſtianus interimi. Cumque a tribunalibus eſſet egreſſus, Theotecnus Epiſcopus loci apprehenſa manu eius perducit eum ad Eccleſiam, ibique multis verbis in fide confirmans, ad vltimum in interiora perducit altaris, gladiumque ſuum, quo præcinctus erat, oſtendens ei, & rurſum offerens Euangelium, quid è duobus mallet, interrogat. Marinus vero promptiſſima fide, cum manum ad Euangelium tendiſſet: Obtine, inquit Theotecnus, quod elegiſti, ô fili, & contemnens præſentem vitam, æternam ſperato: confidens perge, & ſuſcipe coronam, quam tibi Dominus præparauit. Regreſſus continuo ad tribunal euocatur per præconem; aderat enim tempus ſtatutum. Ille vero nec moras patitur, nec expectat interrogantem, ſed continuo ſibi & deliberatum aſſerit, & ex paternis legibus confirmatum, quod *Deo obtemperare oporteat magis quam hominibus.* Quem Iudex illico capite puniendum pro tali reſponſione pronunciat.

Chriſtiana fides honoribus & diuitiis, ac etiam vitæ præferẽda.

Theotecn⁹ Hieroſolymit. Epiſc.

IV. *Chriſtianiſmum duo fratres Valentinianus & Valens diuerſis tẽporibus anteferunt.*

Socrat hiſt. Eccl. lib. 4. cap. 1.

Valentinianus & Valens fratres erant quidem ambo Chriſtiani, ſed diſſidebant inter ſe circa fidem Chriſtianiſſimi. Valentinianus enim Nicænam fidem colebat: Valens vero Arriano dogmati ex anticipata opinione magis adhærebat. Anticipationem vero fecerat, quod ab Eudoxio Conſtantinopolitano Arrianæ religionis Epiſcopo baptizatus erat. Et vterque ſuæ religionis zelo ducebatur. Imperatores autem facti ingeniis erant inter ſe admodum diuerſis. Primum enim ſub Iuliano, cum Valentinianus tribunus militum eſſet; Valens verò in curia Imp. militaret, qualem quiſque zelum haberet, oſtenderunt: Cum enim ad ſacrificãdum cogerentur, militiæ cingula relinquere malebant, quam Chriſtianiſmum deſerere. Verum quoniam Iulianus Imp. viros hoſce tum temporis Reip. cernebat eſſe vtiles, neutrum illorum à militia reiiciebat, quemadmodum nec Iouinianum, qui poſt ipſum factus eſt Imperator. Deinde vero in imperio conſtituti, quod Reipub. prouidentiam concernebat, pares inter ſe initio fuerunt, in Chriſtianiſmo vero, ſicut dixi, diſſidentes, non pari erga Chriſtianos vſi ſunt ingenio. Valentinianus enim eos quidem tuebatur, qui ſuæ fidei erant conſortes, ſed interim Arrianis haud quaquam erat moleſtus: Valens autem Arrianos prouehere volens, diſſentientes ab illis acerbe tractabat.

Dignitates Chriſtianiſmo poſthabitæ.

V. *Quam te Ingenuos homines, ſed Chriſtianos, viris nobilibus non Chriſtianis præferendos oſtenderit.*

Sabell. lib. 3. Æneid. 10. Lib. 3. Ann. Boꝛum. Æn Sylu. cap 20. de Europ. an. 790.

Ingo Regulus Venedorum, qui ad fontes Saui & Draui habitant, Carinthii hodie dicti, multos ex ſuis ſatrapis hac ratione fecit Chriſtianos, anno ſalutis ſeptingenteſimo nonageſimo Conuiuium laute inſtruxit, & vilem plebeculam ſimul cum equeſtris ordinis proceribus inuitauit, atque præforibus nobiles recumbere iuſſit, pane duntaxat cibario & carunculæ rancida pauit, vinumque fictilibus propinauit auſterum. Sed agricolas ſuæ menſæ adhibitos cœna lauta pauit, & vinum poculis aureis, argenteis & gemmatis propoſuit. Cum nobiles id indigne ferrent, ac in ſui contumeliam fieri ſtomacharentur, reſpondit: Ideo ruſticos ad menſam meam adhibui, quia ſacro lauacro abluti ſunt; vos vero foris reliqui, quod ſordibus ethnicis ſqualleſtes, hircumque impietatis olentes, nauſeam mihi facitis. Caſtigati ea re nobiles breui tempore ſub Vergilio & Annone Iuuanienſibus Epiſcopis Chriſti fidem acceperunt.

Chriſtiani hominis diſcrimen ab Ethnico.

VI. *Quanta ſit dignitas Chriſto nomen dediſſe, ex hoc vno D. Ludouici Franc. Regis teſtimonio videre licet.*

Nicolaus Ægidius & Franciſ. Belforeſtius in vita eius.

D. Ludouicus Francorum Rex natus eſt, & ſacro baptiſmate renatus in fundo Poſſiaco: quamobrem illo loco plurimum delectabatur, frequenterque eo ventitabat. Vnde factū eſt, vt paſſim iactaret, ſe plus accepiſſe eo in loco dignitatis & beneficii, quam alio quocunque. Quod multis eius familiaribus, cum quibus agebat, admirationem peperit. Obiicientibus autem nonnullis, quod plus honoris Rhemis eſſet aſſecutus, inauguratione & ſacri olei vnctione, ipſe ſubridens ait: Ego vero Poſſiaci Chriſti diademate & oleo ſacro redimitus plus maieſtatis & honoris accepi, quam alibi vſquam aut quocumque gradu hominem euehi fas eſt.

Chriſtianū eſſe ſuperat omnes hominis dignitates.

TIT. IV. De fide Chriſtiana contra Iudæos miraculis propagata.

EXEMP. I. *Serpentis eſus abſque laſione veritas Chriſtiana confirmatur ad euertendam Iudæorum perfidiam.*

Ex Chron. Siculo. m. ſ. Matth. Rader. in Viridario Sanctorum ad annotationes Menæi Græc.

BLeontius Antiochiæ in Syria Pontifex, vir & fide & religione in Chriſtum laudatiſſimus, acerrimusque veritatis propugnator, Xenodochia ſtudioſiſſimè curabat, quibus viros pios, qui peregrinorum curam gererent, præfecit. Fuere inter hos, tres præ cæteris ardentes pietatis cultores, qui negociorum cauſa in vicum ad decimum ſeptimum milliarium Antiochia diſtantem (Thracunta nominant) vnà profecti, comitem in itinere Iudæum habuere. Viæ Dux inter pios tres erat Eugenius religioſiſſimus. Ergo dum vnà iter faciunt, Eugenius ſermonem orſus aggreditur Iudæum, & de fide in Deum, Dei vnicum filium, diſputat. Iudæo vero argumenta omnia per ludibrium eludente, ſerpentem in ipſa via mortuum offendunt, & mox Iudæus ad comites: Si, inquit, hunc anguem deuoraueritis, nihilque inde detrimenti ceperitis, Chriſtianum me profitebor. Extemplo igitur arreptum Eugenius colubrum in tres diuellit partes, vnamque ipſe, duas reliqui, ſpectante Iudæo, abſumunt, ſaluique perſiſtunt. In quibus Euangelicum illud & ſalutare oraculum expletum eſt: *Et in manibus ſuis ſerpentes tollent; & ſi mortiferum quid biberint, non illis nocebit.* Iudæus cum illis ad Xenodochium reuerſus, in eo manſit, Chriſtique fidem ſuſcepit.

Fidei veritas contra Iudæi perfidiam miraculo cōprobata. Marc. vlt.

II. *De Herbano, Rabbino Iudæo, per Gregentium Tephrenſem Arch. Cathol. conuicto, & ad fidem Chriſti mirabiliter conuerſo.*

Ex ipſius Gregentij Arch. Tephrēſis diſp.

Cum Rex Homeritarum (populus Æthiopiæ eſt) pro ſua pietate cuperet Iudæorum conuerſionem, qui in eius regno erant, edixit, vt dierum 40. ſtato præfinitoque tempore iam demum peracto, ad diſputandum de religione conuenirent in Threlleto, aula regiarum maxima & prima, omni ordine congregato, & ſacro Senatu præſente. Vbi Rex etiam adfuit cum ſanctiſſimo Archiep. aliisque Epiſcopis Quod & factū eſt. Ingreſſi igitur Iudæi Herbanum, virum apprimè doctum, Legis & Prophetarum peritum, diſputationis auctorem & ducem conſtituerunt. Vt autem hunc Scribarum & Phariſæorum & Legis Doctorum, qui ex omnibus ciuitatibus Principes ex Regis edicto conuenerant, turba circumſtetit, alto ſilentio facto, Scripturæ ſacræ teſtimoniis & rationibus Iudæum ita preſſit Archiepiſcopus, vt poſt trium dierum diſputationem herbas dederit. At tum ipſe: Quorſum, inquit, tempus in diſputationibus conſumimus? Ego controuerſiam dirimam: & ſi vis, vt non fruſtra Ieſu credam, hunc ipſum mihi viuum oſtende, & ego cum eo congreſſus, contemplabor ipſum & alloquar: atque illico me victum fateor, & Chriſtianus fio. Vt autem Herbanus ſic locutus eſt, Iudæorum turba circumſtans alta & valida voce clamauit: Rogamus te & obteſtamur, Magiſter, ne ineſcatus & errore deluſus fias Chriſtianus; ſed potius te præbe virum, & fortiter age. Scis, quod nihil Deo Patrum noſtrorum verius eſt & certius. Quibus Herbanus reſpondit: Nugas vos in medium confertis & deblateratis. Si mihi certam & indubitatam fidem faciat, quod hic ipſe eſt verè, de quo multa Prophetæ prædixerunt, alienus ero à Deo Patrum noſtrorum. Archiepiſcopus intuitus ipſum, & ſciens eum verè, nec ſimulata mente locutum, ad eum dixit: Quomodo vis me tibi certam & plenam fidem facere? Supplex Dominum tuum ora, inquit Herban. ſi in cœlo eſt, vt dicis, ad me deſcendere, vt videam ipſum, & conueniam: & viuit Dominus, quem dicis Patrem eſſe Chriſti tui, ilicò baptizor & credo. Hæc, vt dixit Herbanus, Scribarum & Phariſæorum multitudo vociferata eſt: Næ Domine, qui magnus es, fac modo, & videamus vtrum ſermonum tuorum fremitus per opera fidem faciat, & confirmet. Oſtende nobis Chriſtum tuum, & cum timore & tremore credemus in ipſum, non amplius habentes quod defendamus. Cum autem vociferarentur, ſenſim etiam & ſubmiſſe dicebant: Vis tu, vt eum nobis oſtendat: Væ quia fiemus Chriſtiani. Alii dicebant: Siquidem nobis oſtendat ipſum, quamobrem non credimus? Alii dicebant: Certe nobis ipſe oſtendet hominem, qui tanto tempore mortuus hodiernum diem habeat, vbi etiam apparebit, cuius oſſa, vt liceat dicere, in vrna ſiue loculo monumenti diſſoluta ſunt? Vir autem ſanctus ſciens, niſi poſtulatum ipſorum expedierit, ſuum ſilentium in maximam victoriam ceſſurum eſſe, reſpondens eis dixit: Cognoſcite quod vobis ipſum procul dubio oſtendam, & tametſi nolueritis, credetis: Sin minus, gladius vos abſumet: Sin autem non oſtendam, reuertemini arbitrio veſtro. Hoc autem Herbano, & eis, qui cum ipſo erant, placuit. Dicebant autem inter ſe: Non poterit oſtendere vllo modo, quia interfectus

Græcè & Latinè Pariſijs edita ann. 1586.

Herbani Iudæi cum Gregentio Chriſtiano certamen de religione.

Per oculos credere vult doctor Iudæus.

fectus eſt à Patribus noſtris, & mortuus eſt, & in monumento firmiter concluſus, ſurreptus fuit à Diſcipulis ſuis. Sanctus autem Gregentius certo & perfecte ſciens, quod dixit Dominus: *Si habueritis fidem ſicut granum ſinapis, &c* ſurgens ſolus exiuit, cum Regi præcepiſſet eodem in loco manere, ne conſeſſus refertiſſimus diſſolueretur. Tunc beatus longe à cœtu ſubmotus ad precandum ſtetit: & genuter ad pauimentum flexo, tum ſurgens, & ad cœlum manus expandens, omnibus videntibus, ex imo corde dixit: O Verbum tremendum terribilis & magni & inuiſibilis Patris ante ſæcula impatibiliter & ſine fluxu ex ipſo genitum, non factum, ex ſolo ingenito lumine ſolum vnigenitum coruſcans. Tu qui per ipſum ab initio cœlum & terram firmaſti, & Spiritu tuo ſancto fundaſti, & ſuper aquis vtraque texiſti: Tu qui cœlos inclinaſti, & deſcendiſti vt pluuia in vellus, in ſanctam Virginem Mariam: Qui Diſcipulos tibi ipſi ex tua terra & Hebræorum elegiſti, & in oculis Coryphæorum transfiguratus es in monte Thabor: Qui ſtupenda ſigna & prodigia in medio Iudæorum nefariorum operatus es, Ieſu Chriſte, inuocamus te vbique præſentem, & omnia implentem: miſerere huius turbæ obtenebratæ, & obumbra ipſam tua virtute: aperi tenebroſos ipſorum oculos, quos diabolus obcæcauit; & ſecundum multitudinem miſerationum tuarum his te ipſum manifeſta, vt aperte & clare te videant, & credant in te ſolum verum Deum, & in eum, quite miſit, Patrem, & in Spiritum tuum ſanctum, Amen. Atque vt fidelis turba & Rex cum optimatibus dixerunt, Amen, (erant enim omnium oculi in ipſum conuerſi) terræmotus magnus factus eſt, atque ab Oriente tam vehementer intonuit, vt horrore omnes correpti fuerint, & ceciderint in terram. Qui paulo poſt cum ſurrexiſſent omnes, & Orientem verſus intenti eſſent, ecce apertæ ſunt cœli portæ, & repente nubes fulgida explicata eſt, à porta cœli velut planus campus ad eos vſque perueniens. Adhuc autem contentis oculis intuebantur, ecce Dominus Ieſus à porta exitus illius venit; & ad ipſos ſupra nubem deambulans accedebat coram oculis ipſorum. Erat autem ſpecioſa forma valde. Venit igitur, & in extremis partibus nubis ſtetit prope Archiepiſcopum & conſeſſum ſiue concilium, ſupra ipſos fere ducentos cubitos, ita vt ipſe videretur ab omnibus purpurea nube circumamictus pulcherrima, ex qua diuinitatis radii emicabant. In capite eius ſplendor fulguris, & diadema pulcritudinis inæſtimabilis, & radiis velut ſpinea corona: gladiumque tenebat manu ſiniſtra, & dextra ſeipſum. Vt igitur ſtetit coram ipſo Dominus, tremor non enarrabilis cum gaudio in ipſum Regem & optimates incidit, atque in omnem Chriſtianorum multitudinem, ſic vt præ illo horrendo ſpectaculo neque ipſi loqui poſſent. Solummodo ſurſum obtuentes iucunde ipſum conſpiciebant, & præ immenſa, atque increbibili lætitia attoniti, ſtupeſcebant. Iudæi vero cum ſuo Herbano horribile & tremendum illud myſterium ſpectantes, animo percellebantur valde, ſua pectora tundentes, & præ tremore ac formidine, huc & illuc circumſpicientes fugam quærebant. Archiepiſcopus autem ad Herbanum alta voce clamauit: Contemplare ô Herbane, horrificum illud myſterium, de quo tibi magna eſt ſcrutatio & inquiſitio, atque inconcuſſam & certam habeto fidem, & crede indubitanter, quod vnus ſanctus, vnus Dominus Ieſus Chriſtus in gloria Dei Patris, Amen.

Matth. 17. Marc. 4. Luc. 17.

S. Gregentii oratio pro Iudæorum conuerſione.

Terræmotus cum tonitru ad terrendos Iudæos incredulos.

Chriſti apparitio in nube.

Hic autem adhuc tacebat. Venit igitur vox à Domino ad Iudæos, Propter magnam Archiepiſcopi inuocationem, appareo vobis in oculis veſtris, ego crucifixus à patribus veſtris. Voce autem edita, attoniti ſtupuerunt omnes, & proni in terram ciderunt; & quod B. Paulo, cum huic Dominus apparuit, quondam accidit, vt excæcaretur, hoc idem ipſis euenit: Siquidem apertis oculis neminem videbant. Quæ cum ſic facta fuiſſent, ad faciem Domini radicata in ſublimi, quæ erat deorſum ſub ipſo nubes lucida, eum occultauit à facie ipſorum: & ſic Seruatore ad interna ſurſum perambulante, paulatim conduplicabatur à tergo ipſius nubes, donec ad cœleſtia domicilia reuerſus eſt Dominus. Rex autem & turbæ Chriſtianorum fiducia recollecta, tunc valida & firma voce clamarunt; Domine miſerere. Et R. Archiepiſcopus cernuus & pronus in terrã incumbebat, & ad Dominum Deum noſtrum preces fundebat, &c. Tunc Herbanus ſuis dixit; Nos ſoli excœcati fuimus? nunquid & illis hoc idem accidit? Quidam ex Chriſtianis cum hæc audiuiſſent, alta voce dixerunt: Abſit. Nos equidem Chriſtiani gratia eius inexplicabili ipſum contemplati, acutius & melius nunc cernimus, quam ante: vos ſoli cœci facti eſtis propter perfidiam & incredulitatem veſtram. Cum igitur omnes cœci eſſent, neque omnino viderent, Herbanus mane ductus ad Archiep. venit, & dixit ad ipſum: Omnis homo ſuum Deum intuitus, ab eo beneficium accipit; nos autem Deum tuum vidimus, & mala accepimus. Cui S. Archiepiſcopus: Dominus, Deus vltionum, etiam nunc libere egit. Secundum veſtras blaſphemias, id eſt, impias contumelias, & ſacrilega conuicia veſtra in illum, vobis factum eſt. *Herban.* Si malum pro malo rependit, cuinam poſtea noſtra curanda committis? S. *Archiep.* Medicus membrum ſecans, quodcumque putruit, non vt auctor ſectionis redarguitur: indiginis enim oculis Dominum contuiti, excœcati fuiſtis. *Herban.* Ex omnibus, quæ abs te audiuimus, & vidimus, hoc ſolũ tibi reſtat; vt aperiantur oculi noſtri, & Chriſtiani omnes efficiamur. Quod ſi hoc nobis non perfeceris, reddes rationem in die iudicii pro nobis. *S. Archiep.* Si vultis vt ſpiritali lauacro perfundam, viſum recipietis. *Herbanus*: Si nos perfuderis, & neque aperiantur oculi, quid futurum? *S. Archiep.* Vnum, inquit, purifico lauacro abluam ex vobis, qui ſi viſum non receperit, ne tunc hoc acceperitis. Hoc autem Herbano placuit, & omnibus:

Iudæi viſo Domino cur cœcati.

Pſal. 95.

Simile.

Chriſtiani ſmum petũt Iudæi.

Herbanus Christi fidē recipit.

Atque cum ex his vnus cœlesti lauacro tinctus fuit, continuo apertis oculis visum recepit, & clamauit, dicens: Iesus Christus Deus est verus, & credo in ipsum. Hoc cum audissent cæteri, cum alacritate magna ad sacrosanctum lauacrum accesserunt, & Christi signaculo accepto, cum Christianis annumerati sunt. Et factum est gaudium magnum, & lætitia Ecclesiæ Dei in illo, & diabolo damna multa. Herbanus etiam lauacro spirituali tinctus, & omnes qui cū ipso erant, mox oculis apertis, & in pristinum aspectum restitutis, Deum glorificauerunt. Deinde Herbanus admonitus ob operationem seu visionem Domini & Dei & Seruatoris nostri Iesu Christi, dicebat:

Herbani doctoris Iudæorum pœnitentia.

In cœlis erat Dominus noster Iesus Christus, quem stulti Patres nostri crucifixerunt, & occiderunt: & nos stupidi cum dormientibus & in sepulchris iacentibus esse putabamus. Et percutiens pectus cum lachrymis dicebat: Here Domine, Iesu Christe, fili Dei viui in veritate, ignosce mihi, quæ tibi peccaui, ignorantia erga te affectus. Beatum quoque Gregentium reuerebatur. & summo honore afficiebat, & vt Dei Angelum intuebatur, neque ab eo diuelli potuit.

A Rege ere ctus Herbanus factus Christianus

Rex autem sciens Herbanum esse virum ornatissimum & eruditissimum, eius in sancto baptismo fideiussor siue sponsor factus, ipsum Leonem nominauit, & vnum sui Senatus declarauit, suum Patricium constituens, quæ Græci Καπικλείονα nominant. Ex Iudæis autem cum Herbano, circiter quinquies mille quingentis millibus lauacro spiritali tinctis magna animi voluptate domos suas reuersis, Regis iussu & Archiepiscopi, omnis Synagoga Iudæorum, quæ omnibus regni ipsius vrbibus habitabat, baptizatur. Et statim de consilio & sententia sanctissimi Archiepiscopi, Rex piissimus familias siue tribus, quas ipsi inter se habebant, dissipauit: & edixit, vt Christianorum familiis miscerentur.

III. *Ad firmandam fidei nostræ veritatem contra Iudæos, mons de loco in locum transfertur.*

Pet. de Natal. in Catal. Sanct. lib. 9. c. 19.

His addam Historiam de Aniano S. Marci Discipulo è Catalogo Sanctorum desumptam, quæ sic habet: Ad Iudæorum suggestionem odio prosequentium Anianum Diui Marci Euangelistæ Alexandriæ successorem ac Discipulum, Rex Babyloniæ mandauit, vt quia in Euangelio Christianorum continetur, quod habentes fidem sicut granum sinapis, mōtes transferre possunt, quatenus Christiani montem magnum de loco suo transferrent, alioquin aut fidem abnegarent tanquam falsam, aut capitalem sententiam omnes subirent. Episcopo igitur cum omnibus Christianis ex hoc admodum afflicto, & Deum pro fide sua suppliciter exoranti per Angelum reuelatur, neminem ad hoc ex fide sua idoneum, nisi monoculum Anianum. Vocatus igitur ab Episcopo, omnique populo indicto ieiunio triduano, ipse confisus in Domino monti mandauit; mons continuo moueri cœpit de suo loco recedens, tantaque celeritate versus Babylonem veniens, quanta nauis per æquora vento pellitur, eousque diuinitus delata, donec ad preces Regis monti mandauit, vt figeretur, ne in ciuitatem irrueret, & eandem opprimeret. Sicque ibidem fixus vsque hodie manet. Propter quod miraculum Rex cum omni populo conuersus Ecclesiam principalem in Babylonia in honorem Dei genitricis ædificauit, aliasque plurimas.

Matth. 17.

Mons transfertur Aniani mandato post triduanum ieiunium.

TIT. V. Quomodo fides Christiana ad Gentiles sit dilata, & miraculorum testimonio confirmata.

EXEMP. I. *De victima ethnicorum per præstigias Dæmonis deceptorum, ab Asterio martyre detecta & dissipata.*

Euseb. Cæs. Eccles. hist. lib. 7. cap. 13.

IN fide Christi præ cæteris insigniter enituisse memoratur Asterius martyr, apud Cæsaream Philippi, quam Paneada Phœnices vocant. Aiunt sub radice montis, qui appellatur Panius, ex quo fluuii Iordanis prima fluenta prosiliunt, morem fuisse Gentilis erroris certa solenni die immolari victimam. Quæ victima arte quadam dęmonis subito nusquam comparebat. Et erat hoc famosissimi miraculi genus, quo persuaderi astantibus videretur in cœlum hostiam inuisibiliter esse sublatam. Accidit igitur dum hæc gererentur, adesse Asterium: qui cum videret omnes miraculi huius stupore constringi, humanos miseratus errores, cum gemitu & suspirio oculos ad cœlum pariter tetendit & palmas: Christum qui est super omnia Deus, tota fide profusis lachrymis inuocat, vt præstigias fallacis Dæmonis arguat, miserisque mortalibus erroris huius soluat arcanum. Hæc illo cum fletibus supplicante, subito victima, quæ inuisibiliter credebatur absumpta, superferri aquis videtur, & conspectibus omnium redditur. Nec vltra in illis locis error huiusmodi potuit reparari. Ita vnius Christiani prece, tantorum sæculorum deceptionis machina cum auctoribus suis dæmonibus dissoluta est.

Præstigiæ Dæmonis detectæ & dissipatæ.

II. *De cereis diuinitus accensis ad fideles ab infidelibus discernendos.*

Ex Eugipio Abbate. Baron. tom. 6. Annal. Eccles. ad an. Dom 473.

Scribit Eugipius rem admirandam ad fidei Catholicæ veritatem contra idololatras confirmandam in hæc verba: In Castellum, cui nomen Cucullis erat, deuotionibus accolarum S. Seuerinus Noricorum Apostolus venerat aduocatus; vbi pars plebis in quodam loco nefandis sacrificiis inhærebat. Quo sacrilegio comperto, vir Dei multis plebem sermonibus allocutus ieiunium triduanum per presbyteros loci persuasit indici; ac per singulas domos cereos offerri præcepit; quos propria manu vniuscuiusque parietibus auxit Ecclesiæ. Tunc psalterio ex more decurso, ad horam sacrificii presbyteros ac Diaconos vir Dei hortatus est tota cordis alacritate com-

Miraculo fideles ab infidelibus diſcernuntur.

communem Dominum deprecari, quatenus ad ſacrilegos diſcernendos lumen ſuæ cogitationis oſtenderet. Itaque cum multa largiſſimis fletibus cum eis fixis genibus deprecaretur, pars maxima cereorum, quos fideles attulerant, ſubito eſt accenſa diuinitus: reliqui vero eorum, qui prædictis ſacrilegiis infecti fuerant, volenteſque latere negauerant, inaccenſi permanſerunt. Tunc ergo qui eos poſuerant, diuino declarati examine, protinus acclamantes ſecreta pectoris ſatisfactionibus prodiderunt & ſuorum teſtimonio cereorum manifeſta confeſſione conuicti propria ſacrilegia teſtabantur.

III. *De Sueuis idololatris miro modo ad fidem conuerſis.*

Ionas Abbas in vita eius cap. 26. apud Baron. to. 8. Annal. Eccleſ. ad an. Do. 612.

Apud Moguntiam ſunt nationes Sueuorum, apud quas cum moraretur S. Columbanus, & inter habitatores loci illius progrederetur, reperit eos ſacrificium profanum libare velle, vaſque magnum, quod modo cupam vocant; quod viginti modios amplios, nec minus capiebat, ceruiſia plenum in medio poſitum. Ad quod vir Dei acceſſit, ſciſcitaturque quid de illo vellent. Aiunt illi ſe Deo ſuo, Vadono nomine, quem Mercurium (vt alii aiunt) autumant eſſe, libare velle. Ille autem peſtiferum opus audiens, vas inſufflat, miroque modo vas cum fragore diſſoluitur, & per fruſta diuiditur. Vas ergo dum rapido cum liquore ceruiſiæ prorumpit, manifeſte eſt datum intelligi: diabolum eſſe in eo vaſe occultatum, qui per profanum liquorem caperet animas ſacrificantium. Videntes autem barbari, ſtupefacti aiunt, magnum virum Dei habere halitum, qui ſic poſſet diſſoluere vas ligaminibus munitum. Caſtigatos itaque Euangelicis dictis, vt ab his ſegregarentur ſacrificiis, domum redire imperat: Multi enim eorum tunc per beati Columbani ſuaſum, vel doctrinam ad Chriſti fidem cõuerſi baptiſmum ſunt conſequuti: alios, quos iam lauacro ablutos error detinebat profanus, ad cultum Euangelicæ doctrinæ monitis ſuis vt bonus Paſtor Eccleſiæ finibus reducebat.

S. Columbanus Sueuos ad fidẽ conuertit.

IV. *De fide Catholica inſigni probata miraculo contra Danos ad idola relapſos.*

Saxo lib. 10. hiſt. Dan. Krantz. Metr. l. 3. c. 32. Ditmar li. 2. Chron. VVitichin. lib. 3. hiſt. Dan. Baro. to. 10. 949. 4

Anno Chriſti Domini nongenteſimo quadrageſimo nono contigit contentionem fieri, vti habet Witichindus illius temporis ſcriptor, ſuper cultura Deorum in quodam conuiuio, Rege præſente, Danis affirmantibus Chriſtum quidem eſſe Deum, ſed alios maiores eo fore Deos, quippe qui potiora mortalibus ſigna & prodigia per ſe oſtenderent. Contra hæc Clericus quidam, nunc vero religioſam vitam ducens, Epiſcopus, nomine Poppo, vnum verum Deum, Patrem cum Filio vnigenito, Domino noſtro Ieſu Chriſto, & Spiritu ſancto, ſimulacra vero dæmonia eſſe teſtatus eſt. Garaldus autem Rex, qui velox traditur fuiſſe ad audiendum, tardus ad loquendum, interrogat, ſi hanc fidem per ſemetipſum declarare velit. Ille incunctanter velle reſpondit. Rex cuſtodiri Clericum in craſtinum iubet. Mane autem facto, ingentis ponderis ferrum igne ſuccendi iubet, Clericumque ob fidem Catholicam candens ferrum portare iuſſit. Confeſſor Chriſti indubitanter ferrum rapit, tamdiuque deportat, quo ipſe Rex decernit. Manum incolumem cunctis oſtendit, fidem Catholicam omnibus probabilem reddit. Ad hæc Rex conuerſus, Chriſtum Deum ſolum colendum decernit; idola reſpuenda ſubiectis Gentibus imperat; Dei ſacerdotibus & miniſtris honorem debitum deinde præſtitit. Sed virtutibus merito patris ſui, Ottonis Regis ſcilicet, adſcribuntur, cuius induſtria in illis regionibus Eccleſiæ Sacerdotumque ordines tantum fulſere, vt Adam Eremenſis Eccleſiæ Canonicus etiam de his agens, ſubjiciat quæ ſequuntur: Ferunt etiam eo ipſo tempore eundem fortiſſimum Regem Ottonem vniuerſos Slauorum populos ſuo imperio ſubieciſſe; quoſque pater eius vno grandi prælio domuerat, ipſe Otto tanto deinceps Dei adiutorio conſtrinxit, vt tributum & Chriſtianitatem pro vita ſimul & patria libenter offerrent victori: Baptizatuſq; eſt totus Gentilium populus; Eccleſiæ in Slauonia tunc primum conſtructæ.

Fides miraculo propagata contra Danos Idolatras.

Adam lib. 2. cap. 2.

Slaui ad fidem conuerſi.

V. *De alio miraculo ab eodem Poppone in aſſerta veritatis teſtimonium contra incredulos facto.*

Albertus Krantzius Metrop lib. 3. c. 34.

Idem Poppo, ex Aquilonari plaga ortus Sacerdos, religioſus plane vir, diu in Italia peregrinatus, & apud ſummos Romanæ Eccleſiæ Pontifices in pretio habitus, ineidit alibi in perfidiorem Gentem, licet eodem ignis experimento ſuam fidem veram eſſe teſtaretur: Nam tunicam indutus certam, in medio increduli populi iuſſit incendi: ipſe vero oculis, ac manibus in cœlum porrectis, liquentes flammas adeo inuicta mente ſuperauit, vt veſte prorſus ambuſta illæſus ipſe extiterit; ac, cum illa in fauillam eſſet redacta, hilari vultu nec fumum incendii teſtatus eſt.

TIT. VI. De fide Cathòlica etiam miracùlis approbata contra Magos & Philoſophos.

EXEMP. I. *S. Copres Abbas in fidem veritatis Cath. contra Magum ſtat illæſus in igne.*

Pallad in Hiſtoria Lauſiaca, cap. 54.

SAnctus Copres, vnus ex Patribus, cum aduerſus Magum, qui ſuam impietatem paſſim omnibus inculcabat, diſputaret, nec eius argutiis ſemper poſſet ſatisfacere, tandem iuſſit, vt in media platea ignẽ inſtrueret populus, per quem ambo ipſi tranſire vellent & vter illeſus id feciſſet, eius fidem vt veram amplectendam eſſe. Placet conſilium vniuerſo populo; ignis citra moram inſtruitur; Copres arreptum Magum per flammam ſecum tranſire iubet: Magus ſequi recuſat. Tum vnicuique ſeorſim in-

Copris & Manichæi cuiuſdam certamen.

Copres nõ læditur ab igne.

gredi endum esse ait, & ipse Copres consilii huius auctor vt præcederet, iubet. Cum autem in nomine Christi signatus, esset ingressus, flamma in hanc & in illam partem diuisa eum nulla affecit molestia, per semihoram in ea moratus. Turbæ autem viso miraculo exclamarunt, & cogebant illum pyram peruadere. Is autem nolebat timore affectus. Cum vero cum accepissent populi, in medium protruserunt: & totus flamma ambustus, eiectus est è ciuitate, clamantibus populis: Planum viuentem exurite. Coprem autem turbæ accipientes, & laudibus prosequentes, deduxerunt in Ecclesiam.

II. *Cabades Persarum Rex, maximis opibus, quibus incubabant dæmones, Christiani Episcopi operâ, potitur.*

Theodorus Lector. l. 2. Collectan. Niceph. 16. 36. apud Baron. to. 6 Annal. an. 523.

Huius generis est illud, de quo Theodorus Lector: Castrum, inquit, quoddam est inter Persas & Indos, nomine Thundadeero. Cum Rex Cabades multas in illo pecunias ac lapides pretiosos asseruari audisset, volebat eius rei veritatem cognoscere. Verum dæmones locum illum inhabitantes Cabadem ab eo, quod quærebat, impediebant. Cunctam itaque magiam suam Magi illius impenderunt; sed frustra. Adhibita est & Iudæorum magia: neque sic tamen voti compos euasit. Cogitauit per Christianos amoliri dæmones illos. Episcopus itaque Christianorum in Persia peracta super ea re synaxi, & acceptis diuinis mysteriis, & in Christianos qui aderant dispensatis, signo crucis dæmones profligauit, & castrum Cabadi sine vlla molestia tradidit. Quamobrem vir ille stupefactus Episcopum illum primæ sedis prærogatiua cohonestauit, cum ad id vsque temporis Iudæi & Manichæi priores haberent. Deinde & cunctis Christianissimum amplecti volentibus liberum & securum fecit.

Dæmones à solis Christianis fugantur.

III. *De duobus Philosophis B. Antonium magica arte impugnantibus ab eo tandem victis.*

Io. Cassia. lib. 8. Coll. c. 18. de Principatibus.

Quantæ virtutis sit fidei Christianæ professio aduersus Philosophos etiam magicis artibus vtentes exemplo beati Antonii Magni demonstrat Cassianus: Duo, inquit, Philosophi despicientes beatum Antonium veluti imperitum ac sine literis virum; volentesque eum (si nihil amplius lædere potuissent) saltem de cella sua magicis præstigiis & circumuentione dæmonum proturbare, spiritus ei nequissimos immiserunt, ad impugnationem hanc morsu liuoris adducti; eo quod maximæ hominum turbæ ad eum veluti famulum Dei quotidie conuenirent: Cumque illo nunc quidem imprimente pectori suo frontique signaculum crucis; nunc vero orationi supplici ter incubante, ne approximare quidem dirissimi dæmones eidem prorsus auderent, adque illos qui eos direxerant absque vllo reuerterentur effectu, & alios illi in nequitia vehementiores rursus immitterent, itidemque ipsis ineassum suas expendentibus vires, atque inaniter redeuntibus, potentiores nihilominus aduersus militem Christi victorem iterum destinati nihil penitus prævalerent: eo quidem profecerunt tales tantæque eorum insidiæ tota magica arte quæsitæ, vt per hæc euidentissime comprobaret, magnam professioni Christianorum inesse virtutem, quibus illæ tam sæuæ & tam potentes vmbræ, quas æstimabãt solem lunamque, si ad eas directę fuissent, obducere potuisse, hunc non solum nil lædere, sed ne ad punctum quidem de monasterio suo valuerint proturbare.

TIT. VII. De asserta miraculis Catholicæ ac Romanæ fidei contra hæreticos veritate.

EXEMP. I. *Orthodoxus Philosophus illæsis vestibus in igne contra Arrianum disputat.*

Niceph. Callist. lib. 15. cap 23. Bar. to. 6. an. 471.

ANno Domini quadringentesimo septuagesimo primo, quo Acacius Orphanotrophus seu pupillorum curator, Episcopus Constantinopolitanus creatus est, euenit, vt duo philosophi, quorum alter Arrii rabie infectus, dicendi ac disputandi arte instructissimus, alter virtute, religione & recta fide ornatissimus erat, de doctrina contenderent. Porro Orthodoxo & recte sentienti visum est, verborum contentione relicta, ad rem ipsam descendere, ac veritatem explorare; videlicet, vt rogo ingenti accenso, sese in ignem coniicerent. Quod vbi Arianus detrectauit, Orthodoxus igni se contulit, atque inde cum impio sermonem conferens, disputauit, saluusque etiam vestibus intactis permansit.

II. *Ad stabiliendam fidei Cathol. veritatem contra Seuerianum hæreticum, toga S. Ephræm Patriarchæ in igne manet illæsa.*

Sophro. præ. spirit. ca. 36. Annal. ad an. Christi 526.

Narrauit nobis quidam Patrum de sancto Ephræm Antiocheno Patriarcha, quod valde zelans fuit, feruens circa fidem: Cum enim audisset de Stylite illo, qui erat in patribus Hierapolis, quod Seuerianæ esset hæreseos, abiit ad illum, vt impietatem amoueret ab eo. Cœpit ergo sanctus Ephræm corripere Stylitem, & orare vt accederet ad sanctum Apostolicum thronum, & communicaret sanctæ & Apostolicæ Ecclesiæ. Respondens vero Stylites ait: Ego synodo prorsus non communico, Chalcedonensi videlicet. Dicit ad eum sanctus Ephræm: Et quomodo vis vt curem te, & satisfaciam pro gratia Domini nostri Iesu Christi? Sancta Ecclesia libera est ab omni sorde prauitatis hæreticæ. Dicit ad eum Stylites: Accendamus ignem, Domine Patriarcha, & ingrediamur simul, & quem flamma non læserit, ille Orthodoxus erit, illum sequi debemus. Hoc autem dixit, vt terreret Patriarcham. Respondit sanctus Ephræm Stylitæ: Oportebat quidem te, fili mi, tanquam patri obtemperare, nihilque à nobis amplius quærere. Quoniam vero rem postulasti excedentem quidem vires imbecillitatis meæ, confido tamen

tamen in miſerationibus Filii Dei, quia tuæ ſalutis cauſa & hoc faciam. Tunc ait S Ephræm aſtantibus omnibus Benedictus Dominus: Afferte huc ligna. Cum vero allata fuiſſent ligna, ſuccendit illa Patriarcha ante columnam, dicitque Stylitæ: Deſcende nunc, & iuxta decretum tuum ingrediamur ambo. Stupefactus ille ad Patriarchæ conſtantiam, deſcendere noluit. Tunc dixit ad eum Patriarcha: Nonne tu hoc fieri petiiſti? & quomodo id nunc facere non vis? Tunc exuens ſe qua indutus erat ſtola Patriarchali, cum acceſſiſſet prope ignē, orauit dicens: Domine Ieſu Chriſte, Deus noſter, qui propter nos dignatus es de ſancta Domina noſtra Dei genittice ſemperque Virgine Maria incarnari & naſci, oſtende nobis veritatem. Et completa oratione, iactauit ſtolam ſuam in mediis ignibus. Cum autem ignis quaſi per tres horas duraſſet, lignaque iam conſumpta eſſent, tulerunt inde ſtolam integram, ita vt nulla ignis indicia in ea deprehendi poſſent. Tunc Stylites videns quod factum fuerat, certior de veritate factus, anathematizauit Seuerum & eius hæreſim; accedēsque ad ſanctam Catholicam Eccleſiam, de manibus ſancti Epiſcopi communicauit & glorificauit Deum.

Fides Catholica per ignem probata.

III. *De veritate fidei noſtræ per euidens miraculum contra Albigenſes comprobata.*

D. Anton. Archiepiſ. Florent. 3. p. Chron tit. 19. c. 1. §. 4. Surius 5. Auguſt. ex Theodo. Apoldia lib. 1. vitæ eius c. 6. circa an. 1200.

Cum Albigenſium tempore in quodam caſtro apud fanum Iouis frequenter inter Catholicos & hæreticos diſputationum conflictus fierent, factum eſt ex edicto, vt die quadam ſolemnis fieret diſputatio ſub Iudicibus deputatis: Et cum altercatione verborum diu protracta, hæretici ſubtili & diabolica calliditate, etſi rationibus & auctoritatibus ſufficienter confutati, vt murenula de manibus ſtringentium elaberentur, decretum eſt, vt ab vtraque parte ſcripto præſentaretur ipſa fidei aſſertio, quam docebant. Scriptis autem diuerſis à Catholicis in libellos redactis, diligenter & mutua collatione diſcuſſis, libellus, quem ſcripſerat B. Dominicus, qui etiam certamini aderat, communi ſuffragio præ cæteris offerendus decernitur. Coram igitur multitudine libelli vtriuſque partis, ſcilicet B. Dominici & hæreticorum medium proferuntur: & Iudicibus inter ſe diſceptantibus, hæc tandem fuit communis omnium ſententia, vt vtrumque libellum in flammas ignis iacerent; & quem contingeret ab igne nō comburi, veram fidem procul dubio ille contineret. Fidelis ſermo & omni acceptione dignus. Accenſus eſt in publico ingens ignis. Libelli proiiciuntur in medium. Sed libellus partis hæreticæ ſtatim comburitur: libellus vero ſerui Dei, non ſolum ab igne non læditur, verum ab igne foras proſiliit in longinquum: ſecundoque iniectus, ac tertio, æque prodiit incombuſtus. Vnde canit Eccleſia: Ter in ignem libellus traditus, ter exiuit illæſus penitus. Et ſic error hæreticorum vincitur, fides extollitur. Et ſic quod diuina potētia in tribus pueris geſtum cognouimus in fornace Babylonis, hoc renouatum videmus in libello incombuſto B. Dominici ad confirmandam veritatem fidei.

Diſputatio inter Catholicos & hæreticos.

S. Dominici libellus de fide Catholic. integer manet in igne.

TIT. VIII. Quod Catholici ad firmandam ſuæ doctrinæ veritatem miraculis claruerunt.

EXEMP. I. *De duabus dæmoniacis à Dan ele Stylita liberatis.*

Ex Metaph. & Surio. 11. Decemb: Baron. tom. 6. ann. 446.

QVI Danielis Stylitæ acta collegit, hoc inter cætera memoria dignum refert: Cuidam Cyro, qui prius quidem fuit Præſes, poſtea autem ad ſedem Epiſcopalem ciuitatis in Phrygia, cui nomen erat Cotyeum, euectus eſt, & ab illa poſtea diſceſſerat, propter quandam motam aduerſus eum calumniam, erat filia nomine Alexandra, quæ grauiter vexabatur à dæmone. Eius ergo pater, cum Sanctus Daniel veniſſet in mentem, ad ipſum ducit filiam, naturali beneuolentiæ alium commiſcens ardorem, nempe fidei. Simulatque ergo ſancti manus eius capiti fuerunt impoſitæ, fugatus eſt ſpiritus; & quæ laborabat, ſtatim conſpecta eſt ſana. Porro autem huic quoque miraculo fuit alterum coniunctum. Iam vero Cyrus Sancto valde confidens, eius vtebatur gratia. Vnde etiam vxorem, cui ſuorum agrorum fuerat mandata cura, quæ ipſa quoque erat dæmoniaca, duxit ad ipſum. Nec eum ſua fefellit fiducia, ſed ea quoque cum filia mundata fuit à rabie dæmonis.

Dæmoniacæ liberantur à S. Daniele.

II. *De dæmoniaco per S. Hilarionem liberato.*

D. Hieron. in vita S. Hilarionis.

Eandem quoque virtutem eiiciendi Dæmones oſtendit S. Hilarion Abbas in Marſita: Hic Marſitas fortiſſimus iuuenis de territorio Hieroſolymæ tantum valebat viribus, vt quindecim frumenti modios diu longeque portaret, & hanc habebat palmam fortitudinis ſuæ, vt aſinos vinceret. Hic afflictus peſſimo dæmone, non catenas, non compedes, non clauſtra oſtiorum integra patiebatur; multorum naſum & labia morſibus amputauerant: horum pedes, illorum gulam fregerat; tantumque ſui terrorem omnibus incuſſerat, vt oneratus catenis & funibus in diuerſa nitentium, quaſi ferociſſimus taurus ad monaſterium Hilarionis pertraheretur. Quem poſtquam fratres videre, perterriti (erat enim miræ magnitudinis) indicauerunt Patri. Ille, ſicut ſedebat, iuſſit eum ad ſe pertrahi, & dimitti; ſolutoque, *Inclina*, ait, *caput & veni*. Tremere ille, & ceruicem flectere, nec aſpicere contra auſus; omnique ferocitate depoſita, pedes cœpit ſedentis lambere. Adiuratus itaque dæmon & rortus, qui iuuenem poſſederat, ſeptima die egreſſus eſt.

Fortitudo mira corporis.

Dæmoniacus ab Hilarione liberatus.

III. *Dæmoniacum diuitem liberat S Swvit! ertus, cuius mi. aculi occaſione conuertuntur Gentiles ad fidem.*

Cum

Marcell. in eius vita c. 19. & 20 apud Baron. tom. 8. Annal ad a. n. 705.

Cum S. Svvitbertus Werdenſis Epiſcopus, ex Anglia in Germaniam ad Boructuarios veniſſet, anno ab incarnatione Domini ſeptingenteſimo quinto, ſtatim ſalutifera verbi diuini Præcepta ſtolidis ipſorum cordibus euangelizando tradidit, ferasque eorum mentes tetris ignorantiæ caliginibus cœcatas Euangelicæ prædicationis lumine perluſtrauit, glorioſus apparens in verbis, & ſanctus in operibus ſuis, ita vt à prophanis idolorum ſuperſtitionibus ad fidem Chriſti multos conuertendo, in radice vero fidei miraculorum prodigiis ſolidando confirmarit. Ad id vero plurimum fecit dæmoniaci occaſio. Erat, inquit, eodem tempore in quadam Boructuariorum villa, Velſenberch nomine, vir quidam diues & potens, Ethelhere dictus, obſeſſus à dæmonio, ferro & catenis adſtrictus, eo quod omnes morſu arriperet, & veſtes propriàs laceraret. Erat autem idem Ethelhere incitator aliorum, & primus qui ſanctum Svvitbertum baculo impetere non formidabat. Qui cum quotidie dire vexaretur, & à multis viſitaretur, tandem quadam die, præſentibus nonnullis idolorum ſacerdotibus & aliis Paganis ipſi condolentibus, dæmon clamare cœpit: Niſi huc veniat ſeruus Dei viui Svvitbertus Chriſtianorum Epiſcopus, hinc non egrediar. Cumque magis ac magis hæc iterando clamaret, confuſi abſceſſerunt idololatræ & amici dæmoniaci, perplexi & dubii, quidnam facerent. Demum communi omnium deliberatione ab ipſis ſanctus Svvitbertus quæritur, & inuentus obnixe rogatur & inuitatur ad viſitandum dæmoniacum præfatum. Igitur ſanctus vir, fraterno tactus dolore dæmoniaco compatiens, cum iret cum ſuis Presbyteris & clericis eſſetque in via ad viſitandum eum, mox cœpit dæmoniacus ſpumare, dentibusque dire ſtridere, & horribiliter vociferando clamare plus ſolito, de quo præſentes valde gementes mirabantur. Sed ſancto Svvitberto appropinquante domui, ceſſauit dæmoniacus iacens in lecto, ac ſi ſomno dulciter preſſus eſſet. Quem ſanctus cernens præcepit ſuis vt omnes orationibus deuote vacarent; & ipſe orationi incumbens Deum deuotiſſime precabatur, vt ad laudem & gloriam ſanctiſſimi nominis ſui, & ad conuerſionem incredulorum, dæmoniacum expulſo dæmone liberaret: ſurgensque cum ſuis ab oratione, ſignauit dæmoniacum ſigno ſalutiferæ Crucis, dicens: *In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti præcipio tibi immunde ſpiritus vt exeas ab hac Dei creatura, vt agnoſcat verum ſuum Creatorem & Saluatorem.* Statim cum fœtore ſpiritus malignus exiens, clamare cœpit: Non diu in iſta permanebis prouincia, ſerue magni Dei: Nam ſicut me ab hac mea habitatione expuliſti, ita expelli te faciam ex iſta terra & prouincia. Ethelhere vero dæmonio liberatus, ſurgens palam, inhærens pedibus ſancti Svvitberti veniam petens de commiſſis in eum, baptizari in nomine Ieſu Chriſti inſtantiſſime popoſcit, in cuius nomine liberatus fuit. Similiter multi Pagani cum duobus idolorum ſacerdotibus, qui præſentes fuerunt, pedibus ſancti Epiſcopi prouoluti, myſterium fidei Chriſtianæ diſcere & ſcire expetierunt. Quos Sanctus eleuans, docebat diuinam ſapientiam deſcendiſſe de cœlo ad terram, vt hominem, qui mortuus fuerat peccato ſuo ſanguine & benedicta morte in ara Crucis viuificaret. Itaque per tres continuas hebdomadas eos docens, & in fide confirmans, baptizauit ex eis ſolummodo quadraginta duos, exceptis paruulis vtriuſque ſexus & mulieribus.

Boructuarii qua occaſione conuerſi.

Dæmoniacos liberare proprium eſt Catholicorum.

Arreptitiũ S. Svvitbertus liberat.

Catechiſmꝰ Boructuariis traditur.

IV. *De Matrona per Fortunatum Tudertinæ ciuitatis Epiſcopum à legione dæmonum liberata.*

D. Gregor. Dialog. lib. 1. cap 10.

Matrona quædã nobilis in vicinis partibus Thuſciæ nurum habebat, quæ intra breue tempus quo filium eius acceperat, cum eadem ſocru ſua ad dedicationem Oratorii B. Sebaſtiani martyris fuerat inuitata. Nocte vero eadem, qua ſubſequente die ad dedicationem prædicti Oratorii fuerat proceſſura, voluptate carnis deuicta à viro ſuo ſeſe abſtinere non potuit. Cumque mane facto conſcientiam deterreret perpetrata carnis delectatio, poſſeſſionem vero impetraret verecundia, plus erubeſcens vultum hominum, quam Dei iudicium metuens, cum ſocru ſua ad dedicationem Oratorii proceſſit. Mox vero vt reliquiæ S. Sebaſtiani Oratorium ingreſſæ ſunt, eandem prædictæ matronæ nurum malignus ſpiritus arripuit, & coram omni populo vexare cœpit. Eiuſdem vero Oratorii Presbyter, dum eam vehementer vexari conſpiceret, ex altari protinus ſyndonem tulit, eamque operuit: ſed & hunc ſimul repente diabolus inuaſit. Et quia vltra vires voluit quidquam præſumere, compulſus eſt & ipſe cognoſcere in ſua vexatione quid eſſet. Hi vero qui aderant, puellam in manibus ex Oratorio ſublatam ad domum propriam reportarunt. Cumque hanc antiquus hoſtis vexatione continua vehementer attereret, propinqui ſui eam carnaliter amantes, & amando proſequentes, ad obtinendum ſalutis remedium maleficis tradiderunt, vt eius animam funditus extinguerent, cuius carni magicis artibus ad tempus prodeſſe conarentur. Ducta eſt itaque ad fluuium, atque in aquam merſa, ibique diutius incantationibus agere malefici moliebantur, vt is qui eam inuaſerat diabolus, exiret. Sed nitro omnipotentis Dei iudicio, dum arte peruerſa vnus ab ea repellitur, in eam ſubito legio intrauit. Cœpit ex illa hora tot motibus agitari, tot vocibus, clamoribusque perſtrepere, quot ſpiritibus tenebatur. Tunc inito conſilio, parentes eius, ſuæ perfidiæ culpam fatentes, hanc ad venerabilem Fortunatum Epiſcopum duxerunt, eique reliquerunt. Qua ille ſuſcepta multis ſe diebus ac noctibus in orationem dedit, tantoque anniſu precibus incubuit, quanto & in vno corpore contra ſe aſſiſtere legionis aciem inuenit. Quam non poſt multos dies ita ſanam atque incolumem reddidit, ac ſi in eam ius proprium diabolus nunquam habuiſſet.

Matrona cur à Dæmone correpta.

Non cuiuſuis Dæmonem eiicere.

A legione Dæmonum per Fortunatum Ep. mulier liberatur.

TIT.

TIT. IX. De cœcis illuminatis.

EXEMP. I. *S. Apollinaris Diui Petri diſcipulus, & Primus Rauennatum Ep. cœcum illuminat.*

Aloyſ. Lipom. in vita eius c. 22. 23. Iul. & Sur. ibidem.

S. Apollinaris Roma ad nobilem populoſumque Rauennatum ciuitatem ad nunciadam ibi Chriſti fidem à B. Petro Apoſtolo miſſus eſt. Cumque non longe Rauenna abeſſet, manſit apud quendam militem, nomine Irenæum. Is vbi reſciuit ex eo vnde veniſſet, & quid vellet, ait ad eum: Habeo, ô hoſpes, filium oculorum lumine orbatum: ſi qua virtus eſt prædicationis tuæ, adhibe illi curationem, vt videat, & ego ſequar Deum tuum, credens in eum. Mox ad ſe puerum adduci alacriter iubet Apollinaris, cunctisque videntibus, qui illic aderant, nonniſi Crucis ſignum in oculos cœci expreſſit; & ait: Deus, qui loco non clauderis, ſed vbique es, infer cognitionem filii tui Domini noſtri Ieſu Chriſti in hãc ciuitatem, nec ſolum hos oculos corporis illumines, ſed etiam interiores in hac vrbe degentium oculos aperias, vt celeriter illis cognoſcentibus Ieſum Chriſtum filium tuum eſſe ipſorum Deum, locus hic mihi cum magna efficacia docendi tribuatur. His dictis, vidit cœcus, & aduolutus pedibus beati Apollinaris, vna cum parentibus ſuis in Chriſtum credidit, pariterque baptizati ſunt in fluuio non longe à Rauenna.

Cœcus à S. Apollinari illuminatur.

II. *De lumine alteri cœco homini in præſentia Iudicis & procerum reſtituto.*

Idem Aloyſ. ibid. m. & Sur. c. 2. Vita eiuſdem.

Cum idem Apollinaris templum dæmonis precibus euertiſſet, commoti inde gentiles, tradiderunt illum Tauro iudici, vt eum occideret. Is congregatis in prætorium cunctis nobilibus vrbis Rauennæ, ita compellauit eum: Oramus te, ne celes nos, qua virtute iſthæc facias, & vbinam conuentus agas & miracula efficias, vt tanta turba te ſequatur? Beatus Apollinaris reſpondit: Virtus alia non eſt, niſi Domini noſtri Ieſu Chriſti; domum autem Dei habemus in cordibus noſtris. Si tamen etiam fabricam requiris, non eſt procul ab vrbe, vbi Chriſtianis proponimus diuina eloquia. Tunc Iudex dixit: Habesne adiutores aliquot? Reſpondet Apollinaris: Habeo permultos. Iudex dixit: Eſt aliqua in te virtus diuinitatis? Iam dixi tibi, inquit Apollinaris, eſſe ſupernam virtutem Domini noſtri Ieſu Chriſti. Taurus dixit: Habeo filium ab ipſa natiuitate cœcum, inuoca nomen eius, quem à ſuis crucifixum aſſeris, & aperi oculos eius, planeque credemus, vere eum eſſe Deum; ſin minus, pro tuis ſceleribus te comburemus. B. Apollinaris reſpondit: Veniat in medium cœcus; & iam præſenti dixit: In nomine Ieſu Chriſti aperi oculos tuos, & vide. Continuo ille apertis oculis vidit. Stupefacti ea re proceres omnes, qui aderant, dixerunt: Profecto Deus is eſt, qui talia perpetrat, multique ex eis crediderunt in Dominum Ieſum. Taurus autem eruit eum è manibus vulgi, & nocte miſit eum in prædium ſuum, tanquam illic cuſtodiendum, vbi manſit annos quatuor.

Cœco redditur lumẽ.

III. *De cœco per Eugenium Epiſcop. Carthaginenſem contra Arrianorum impietatem illuminato.*

Anno Domini 484. cum ignis perſecutionis iam accenderetur, & flamma inteſtantis vbique Regis Hunerici arderet, oſtendit Deus noſter quoddam miraculum per ſeruum ſuum fidelem Eugenium. Fuit in eadem ciuitate, id eſt, Carthagine quidam cœcus ciuibus ciuitatique notiſſimus, nomine Felix. Hic viſitatur à Domino, prædicitur que ei noctu per viſum, (dies enim Epiphaniorum illuceſcebat) Vade ad ſeruum meum Eugenium Epiſcopum, & dices ei, quia ego te ad illum direxi. Et illa hora qua benedicit fontem, vbi baptizentur accedentes ad fidem, continget oculos tuos, & aperientur, & videbis lumen. Qui tali viſione commotus, putans ſe (quomodo aſſolet) deludi per ſomnium, ſurgere noluit cœcus; ſed cum iterum mergeretur * in ſomnos, ſimiliter vt ad Eugenium pergeret, compellitur. Rurſum negligit, tertioque feſtinanter & graniter increpatur. Excitat puerum, qui ei ſolitus erat manum porrigere. Pergit veloci agilitate ad baſilicam Fauſti, orat. Veniens cum ingentibus lacrymis, ſuggerit cuidam Diacono, nomine Peregrino, vt eum Epiſcopo nunciaret, indicans ſe habere aliquod ſecreti genus intimandum. Audiens Epiſcopus iuſſit hominem introire. Indicat cœcus Antiſtiti ordinem viſitationis ſuæ, dicitque illi: Non te dimittam, niſi mihi, ſicut à Domino iuſſus es, reddideris oculos meos. Cui Eugenius ſanctus: Recede à me frater; peccator enim ſum, & indignus, & ſuper omnes homines delinquẽs, vtpote qui in hæc tempora ſeruatus ſum. Ille autem tenens genua eius, aliud non dicebat, niſi illud quod iam dixerat: Sicut iuſſum eſt, redde mihi oculos meos. Attendens Eugenius inuerecundam credulitatem, & quia iam tempus vrgebat, pergit cum eo, comitante officio clericorum, ad fontem; vbi fixis genibus cum ingenti gemitu, pulſans ſingultibus cœlum, criſpantem benedixit alueum fontis: & cum completa ſurrexit oratione, ita cœco reſpondit: Iam tibi dixi, frater Felix, peccator homo ego ſum; ſed qui te viſitare dignatus eſt, præſtet tibi ſecundum fidem tuam, & aperiat oculos tuos. Simulque vexillo crucis conſignante oculos eius, ſtatim cœcus viſum, Domino reddente, recepit. Quem ſecum, quouſque vniuerſi baptizarentur, ibi detinuit ob hoc, ne tanto miraculo populus excitatus virum contereret, qui receperat lumen. Fit poſtea manifeſtum Eccleſiæ vniuerſæ. Proceditad altare cum Eugenio, ſicut moris, qui fuerat cœcus, ſuæ ſalutis oblationem Domino redditurus; quam Epiſcopus accipiens, altari impoſuit. Fit ſtrepitus gaudio metante, * irreuocabilis populorum: ſtatim nuncius pergit ad tyrannum. Rapitur * manante Felix: inquiritur ab eo, quid factum ſit, qualiterque receperit lumen. Dicit ille ex ordine totum: dicunque

Victor. Vticenſ. de persec. Vandal. lib. 2. apud Baron. tom. 6. an. 484. 47.

Piorũ partem tuetur Deus.

*vrgeretur.

Cœco lumen reſtituitur ab Eugenio Cath.

Miraculo verè tam n dei oſten a

que Arrianorum Episcopi, Hoc Eugenius per maleficia fecit. Et quia oppressi confusione non poterant nubilare, eo quod Felix vniuersę ciuitati manifestius esset notus, tamen volebant eum, si fas esset, necare, quemadmodum Iudæi suscitatum Lazarum cupiebant occidere.

Ioan.12.

IV. *De cœco coram Clodoueo Gallorum Rege à B. Vedasto illuminato, vt ipse conuertatur ad Christi fidem.*

Albi. Flaccus in vita S. Vedasti Ep. Atreb. apud Baron. tom. 6. ann. 499. 23.

Luc 18.

Clodoueus Rex in fide stabilitur per cœcum illuminatũ.

Sacra Euangelicæ auctoritatis narrat historia, Dominum Iesum Iericho pergentem ad confirmanda fide suæ maiestatis corda populi præsentis, cuidam cœco ad se clamanti lumen reddidisse oculorum, vt per corporale vnius cœci lumen spiritualiter multorum illuminarentur pectora. Ita & sanctus Vedastus, Deo Christo donante, per cuiusdam illuminationem cœci, fidem, quam verbo prædicauit, in corde Clodouei Regis confirmauit, vt Rex ipse intelligeret, tam sibi esse necessarium cordis lumen, quam cœco oculorũ illustrationem: & quod diuina operata est gratia per preces famuli sui in oculis cœca nocte castigatis, hoc per sermones eiusdem famuli eadem operante potẽtia, per spiritualis intelligentiam lucis in suo pectore perficerent. Nã regia excellẽtia condignos comitatu cum multitudine maxima populi iter agentibus illis, venerunt in quendam pagum, qui incolarum terræ illius consuetudine Vngise pagus dicitur, prope Regulia cum villam, quæ sita est super florigeras Axonæ fluminis ripas: Et ecce eiusdem fluminis fontem Rege transeunte cum multitudine populi, obuiauit illi cœcus quidam, huius diutissime solaris expers luminis, forte nec sua cœcatus culpa, sed vt manifestẽtur opera Dei in illo, & per illius illuminationem præsentem plurimorum illuminarentur corda spiritualiter. Qui cum intellexisset à prætereuntibus,

Vedastus à cœco inuocatur.

sanctum Vedastum Christi seruum in eodem iter agere comitatu, clamauit: Sancte & electe Deo Vedaste, miserere mei, & supernam pio pectore diligẽtius deposce potentiam, vt meæ subueniat miseriæ. Non aurum posco, nec argentum, sed vt mihi lumen per sanctitatis tuæ preces restituat oculorum. Sensit itaque vir Dei virtutem sibi adesse supernam, tum ob illius cœci tantummodo orationem, sed plus propter præsentis populi salutem totum se in sacras effudit

Cœcus illuminatur à S. Vedasto coram Clodouec.

preces, in diuina fidens pietate: & dexteram cum signo crucis posuit super oculos cœci dicens: Domine Iesu, qui es lumen verum, qui aperuisti oculos cœci ad te clamantis, aperi oculos istius, vt intelligat populus iste præsens, quia tu es Deus solus faciens mirabilia in cœlo & in terra. Mox ille cœcus, lumine recepto, gaudens perrexit viam suam. In quo loco, tempore sequenti, à religiosis viris ædificata est Ecclesia in testimonium miraculi istius.

TIT. X. De mutis & lingua mutilatis eloquio restitutis à Catholicis.

EXEMPL. I. *Vt Ioannes Episcopus Haguſtaldenſis mutum benedicendo curauerit.*

PLura virtutum miracula fecit vir sanctus Ioannes Ecclesiæ Haguſtaldensis Episcopus: è quibus illud vnum hic commemorandum duximus. Est mansio quædam secretior, nemore raro & vallo circumdata, non longe ab Haguſtaldensi Ecclesia, id est, vnius ferme miliarii & dimidij spatio, interfluente Thino amne separata, habens cœmiterium sancti Michaelis Archangeli, in qua vir Dei sæpius, vbi opportunitas arridebat temporis, & maxime in Quadragesima manere cum paucis, atque orationibus ac lectioni quietus operam dare consueuerat. Cumque tempore quodam incipiente Quadragesima ibidem mansurus aduenisset, iussit suis quærere pauperem aliquem maiore infirmitate vel inopia grauatum, quẽ secum habere illis diebus ad faciendam eleemosynam posset: Sic enim semper facere solebat. Erat autem in villa non longe posita quidam adolescẽs mutus Episcopo notus (nam sæpius ante illum, percipiendæ eleemosynæ gratia, venire consueuerat) qui ne vnum quidem sermonem vnquam profari poterat. Sed & scabiem tantam & furfures habebat in capite, vt nil vnquam capillorum ei in superiore parte capitis nasci valeret, tãtum in circuitu horridi crines stare videbantur. Hunc ergo adduci præcipit Episcopus, & ei in conceptis eiusdem mansionis paruum tugurium fieri, in quo manens quotidianam ab eo stipem acciperet. Cumq; vna Quadragesimæ esset impleta septimana, sequẽti Dominica iussit ad se intrare pauperem. Ingresso linguam proferre ex ore, ac sibi ostendere iussit, & apprehendens eum de mento, signum sanctæ crucis linguæ eius impressit, quam signatam reuocare in os, & loqui illum præcipit: Dicito, inquiens, aliquod verbum, dicito, gea, gea, quod est lingua Anglorum verbum affirmandi & consentiendi, id est, etiam. Dixit ille statim soluto vinculo linguæ quod iussus erat. Addidit Episcopus nomina literarum. Dicito a: dixit ille a: dicito b: dixit ille b: Cumque singula literarum nomina dicente Episcopo responderet, addidit & syllabas ac verba illi dicenda proponere. Et cum in omnibus consequenter responderet, præcepit eum sententias longiores dicere, & fecit. Neque vltra cessauit tota die illa, & nocte sequente, quantum vigilare potuit (vt ferunt qui præsentes fuere) loqui aliquid, & arcana suæ cogitationis ac voluntatis, quod nunquam antea potuit, aliis ostendere. In similitudinem illius diu claudi, qui curatus ab Apostolis Petro & Ioanne, exiliens stetit, & ambulabat, & intrauit cum illis in templum ambulans, & exiliens & laudans Dominum: gaudens nimirum vti officio pedum, quo tanto tempore erat destitutus. Cuius sanitati congaudens Episcopus, præcepit medico etiam sanandæ scabiedini capitis eius curam adhibere. Fecit vt dixerat, & iuuante benedictione ac precibus Antistitis nati est cũ sanitate cutis venusta species capillorum: factusque est iuuenis lim-

Beda lib. 5. Eccles. hist. c. 2. & Surius in vita eius 7. Maij.

Orationis gratia secedit in Quadragesima Episcopus.

Mutum sanat Io. Episcop. per signum crucis linguæ impressum.

Actor. cap. 3.

Alia eiusdẽ miracula.

nis limpidus vultu, & loquela promptus, capillis pulcherrime crispis, qui ante fuerat deformis, pauper, & mutus. Sicque de percepta lætatus sospitate offerente ei etiam Episcopo, vt in sua familia manendi locum acciperet, domum suam reuersus est.

II. *De muliere muta à B. Sebastiano martyre sanata.*

In vita S. Sebastiani apud Surium 20. die Ian.

S. Zoe Nicostrati vxor ante sex annos nimia morbi infestatione muta erat effecta, facultatem tamen audiendi & intelligendi multo melius quam prius obtinebat. Hæc itaque cum intellexisset omnia, quæ à B. Sebastiano de Christo dicta erant, genibus eius aduoluta, rogare eum cœpit quibus potuit manuum indiciis, vt eam liberaret. Videns Sebastianus eam animi sensa linguæ expressione declarare non posse, causam eius silentii percontatus, didicit sermonis copiam nimia illi vi infirmitatis ereptam. Itaque dixit: Si ego verus Christi Iesu seruus sum, & vera sunt omnia, quæ ex ore meo hæc mulier audiuit & credidit, iubeat Dominus meus Iesus Christus, vt redeant ad eam officia labiorum, & aperiat os eius, qui aperuit os Zachariæ Prophetæ Domini. Et fecit crucem in os eius. Statim ergo ad hanc vocem sancti Sebastiani exclamauit mulier voce magna, dicens: Beatus es tu, & benedictus sermo oris tui: & beati qui credunt per te Christo filio Dei viui. Ego enim vidi oculis meis Angelum ad te venientem è cœlo, & librum ante oculos tuos tenentem, ex cuius lectione vniuersa sermonis tui oratio decurrebat. Benedicti ergo qui omnibus, quæ locutus es, credunt, & maledicti, qui dubitauerint, vel in vno verbo ex his omnibus, quæ audierunt quoniam sicut aurora superueniens vniuersas noctis tenebras excludit, & omnium oculis lumen, quod nox cæca negauerat, reddit: ita lux sermonum tuorum omnem caliginem, omnemque ignorantiæ meæ cæcitatem exterfit, & oculis rectè credentium serenum post noctis tenebras diem reddidit. A me autem non solum incredulitatis tenebras expulit, verumetiam sermonis mei ostium sex annis ex infirmitate clausum patefecit.

Mutum sanat S. Sebastianus.

Similitudo notanda.

III. *Abscissa lingua affante Spiritu sancto loquendi beneficio gaudet Reparatus Subdiaconus.*

Victor Vticens. de persec. Vandal. lib. 3. Baro to. 6. Annal. 484. 87.

In Typa sensi, quod gestum est, Mauritaniæ Maioris ciuitate, ad laudem Dei insinuare festinemus. Dum suæ ciuitati Arianum Episcopum ex Notario Cyrillam * ad perdendas animas ordinatum vidissent; omnis simul ciuitas euectione nauali de proximo confugit relictis pauciſſimis, qui aditum non inuenerant nauigandi. Quos Arianorum Episcopus primo blandimentis, postea minis compellere cœpit, vt eos faceret Arianos, sed fortes in Domino non solum suadentis insaniam irriserunt, verum etiam publice mysteria diuina in domo vna congregati celebrare cœperunt. Quod ille cognoscens relationem occulte Carthaginem aduersus eos direxit. Quæ cum Regi innotuisset, Comitem quendam cum iracundia dirigens, præcepit, vt in medio foro, congregata illuc omni prouincia, linguas eis & manus dexteras radicitus abscinderet. Quod cum factum fuisset Spiritu sancto præstante, ita locuti sunt & loquuntur, quomodo antea loquebantur: sed si quis incredulus esse voluerit, pergat nunc Constantinopolim, & ibi reperiet vnum de illis Subdiaconum Reparatum, sermones politos sine vlla offensione loquentem: ob quam causam venerabilis nimium in Palatio Zenonis Imperatoris habetur, & præcipue Regina mira eum reuerentia veneratur.

* Cyrolam.

Reparatus Subdiaconus sine lingua loquebatur.

IV. *De Episcopis aliquot Africanis, qui abscissionem linguæ passi in odium fidei Catholicæ, non desierunt propterea articulate loqui.*

Greg. lib. 3. Dialog. c. 32. Baro to. 6. ad an. Christi 484.

Anno Domini quadringentesimo octogesimo quarto, Zenonis * Augusti temporibus, vt ait Gregorius, dum contra Catholicam fidem exorta à Wandalis persecutio Ariana in Africa vehementer insaniret; quidam in defensione veritatis Episcopi fortiter persistentes ad medium sunt deducti: quos Wandalorum Rex verbis ac muneribus ad perfidiam flectere non valens, tormentis frangere posse se credidit: Nam cum eis in ipsa defensione veritatis silentium indiceret, nec tamen ipsi contra perfidiam tacerent, ne tacendo forsitan consensisse viderentur: raptus in furorem eorum linguas abscindi radicitus præcepit. Res mira, & multis nota senioribus: quia ita pro defensione veritatis etiam sine lingua loquebantur, sicut prius per linguam loqui consueuerant. Hi itaque eo tempore profugi ad Constantinopolitanam vrbem venerunt. Eo quoque tempore, quo pro explendis responsis Ecclesiæ ad Principem ipse transmissus sum, seniorem quendam Episcopum reperi, qui se adhuc eorum ora sine linguis loquentia vidisse testabatur; ita vt apertis oris clamarent: Ecce videte, quia linguas non habemus, & loquimur. Videbantur enim à respicientibus, vt ferebant, quia abscissis radicitus linguis quasi quoddã barathrum patebat in gutture, & tamen ore vacuo plena ad integrum verba formabantur. Quorum illic vnus in luxuriam lapsus, mox priuatus est dono miraculi: recto videlicet omnipotentis Dei iudicio, vt qui carnis continentiam seruare neglexerat, sine lingua carnea non haberet verba veritatis.

* Iustiniani.

Elingues Episcopi voce expedita loquuntur pro defensione veritatis.

Miraculi dono priuatur in crimen lapsus.

V. *De puero, & aliquot alii, qui amputatis linguis integre loquebantur.*

Marcellinus Comes in Chronico apud Baro to. 6. an Dom. 484.

His mirabilius exemplum refert Marcellinus Comes, cuius ipse oculatus testis fuit. Rex Hunericus, inquit, vnius Catholici adolescentis vitam à natiuitate sine sermone ducentis linguam præcipit abscindi: idemque mutus, qui sine humano auditu Christo credens fidem deerat, mox præcisa sibi lingua locutus est, gloriamque Deo in primo vocis suæ exordio dedit. Denique ex fidelium contubernio aliquantos ego religiosissimos præcisis linguis, manibusque truncatis, apud Bizantium integra voce conspexi loquentes.

Puer mutus abscissa lingua laudat Deum.

VI. *De alius, qui etiam excisis linguis non desierunt articulate loqui.*

Duplex miraculum.

Euagr. h. ſt. Eccleſ. lib. 4. c. 14. ex Procopio.

Onorichus Gizerichi in regno ſucceſſor, quoniam Arianam religionem ſequebatur, Chriſtianos in Lybia crudeliſſime affligebat, cogens eos ad Arianam tranſire opinionem, qui recta dogmata venerabantur. Non obſequentes autem igne & innumeris mortis generibus interimebat, ac nonnullis linguas amputabat. Illos Procopius ſpectaculo fuiſſe ſcribit, cum Conſtantinopolim profugi veniſſent, ac perinde ac ſi nihil perpeſſi eſſent, cum iis in quos incidiſſent, eſſe locutos, & quamuis linguæ illorum veluti funditus eſſent exectæ, nihilo tamen ſecius vocem illorum fuiſſe articulatam, & ſatis intelligibilia proferentem. Quod miraculum & nouum fuit inſolitum: Et Iuſtini conſtitutio illorum meminit, ex quibus duo prolapſi ſunt, ſicut ipſe Procopius ſcribit. Cum enim illi mulieribus loqui vellent, voce ſunt priuati, quod gratia martyrii apud eos non permaneret amplius.

Linguis excisis loquuntur Confeſſores.

TIT. XI. Hominibus vario morbo affectis incolumitatem à Catholicis reſtitui.

EXEMP. I. *De muliere contracta à S. Cæſario Arelat. Epiſc. ſanata.*

Apud Sur. tom. 4. die 27. Aug. & Baron. tom. 6. ad ann. Do. 463. 6.

CVm aliquando ſanctus Cæſarius Arelatenſis Epiſcopus circa Alpes iter ageret, vir venerabilis ſanctus Eucherius Lugdunenſis Epiſcopus cum illo erat. Accidit tum vt in media via infelix & morbida mulier eis occurreret manibus & pedibus contractis per terram reptans. Quam cum eſſet intuitus Beatus Cæſarius, interrogauit ſanctum Eucherium; quid hoc eſſet, quod illa per terram ita ſe traheret. Eucherius interrogat fœminam, illa reſpondet, ſe multis annis membris omnibus fuiſſe contractam. Beatus Cæſarius dicit ſancto Eucherio: Deſcende, & conſigna eam. Illo quaſi trepidante & excuſante ſeſe, Cæſarius inſtat & vrget. Tandem Eucherius deſcendit, & conſignat eam, aitque: Feci quod iuſſiſti. Dicit ei Cæſarius: Extenſa manu apprehende manum illius, & erige eam. Ille reſpondit: Quidquid aliud iuſſeris non recuſabit Eucherius tuus: iſtud vt faciam, adduci non potero. Tuum eſt hoc facere, cui præſtitit Deus gratiam & animas & corpora languentium curandi. Cæſarius ait: Tu interim facito quod dico. Illo planè renitente, & cum multa modeſtia & lacrymis ſeſe excuſante, diuque facere detrectante, Cæſarius dicit: Tune obedientiæ cauſa in ignem ingreſſurus es, qui nec miſericordia adduci potes, vt facias quod charitas iubet? Mitte in nomine Domini manum, & erige eam. Tunc ille obediens porrigit fœminæ manum, & ſubleuat eam. Illa vero mox integre ſanata abiit ad hoſpitiolum ſuum.

Mulier cõtracta à S. Cæſario ſanata.

II. *De laudamuliere ab Alex. II iuxta Aquinum ſanata, damoniaco quodam ab eodem prius liberato.*

Alexander II. Pontifex Vrbe egrediens venit ad monaſterium: qui à Deſiderio honorifice ſuſceptus, dum Abbatis habitationem, quæ iuxta ſancti Nicolai Eccleſiam conſtructa eſt, ingreſſus fuiſſet dæmoniacus quidam, qui illo tunc venerat, ei factus eſt obuius. Quem ſanctus Pontifex vt vidit, orationem fundens ad Dominum, dixit ad dæmonem: Præcipio tibi, immunde ſpiritus, vt exeas ab hoc homine, & vade in illum locum, vbi nec auis volat, nec vox hominum reſonat, ſiſque ibi vſque ad diem Iudicii. Mirabilis Deus in ſanctis ſuis, & qui innocentes, & de ſua miſericordia præſumentes, velociter exaudire dignatur, dæmon ad Pontificis imperium exiit, cunctique qui aderant, cœperunt benedicere Deum. Neque hoc tacendum videtur, quod omnipotens Deus per eundē famulum ſuum operari dignatus eſt. Nam cum pertranſiſſet Aquinum, claudam quandam in itinere iacentem inuenit, cuius infirmitati compatiens Pontifex, aquam eandem, qua poſt Miſſarum ſolennia manus ſuas abluerat, ei ad bibendum dedit. Quam illa vbi ſorbuit, ſanitati reddita Deo gratias maximas reddere cœpit.

Leo Oſtienſ. li 3. chron. Caſſin. c. 35. Baro. to. 11. 1073. 12.

Dæmoniacus ab Alexand. II. liberatur.

Clauda ab eodem ſanatur.

III. *De leproſo à S. Daniele Stylita curato.*

Cum S. Daniel Stylites Conſtantinopolim aliquando proficiſceretur, quidam leproſus ad eum in via accedens emiſit vocem, quam olim etiam ad Chriſtum, niſi quod ille quidem filium, hic autem ſeruum Dei vocabat, & rogabat, vt ab eo aſſequeretur curationem. Ille vero: Quid tibi vis, inquit, quod eo relicto, qui poteſt hæc curare, acceſſiſti ad hominem, qui eſt ſimilibus obnoxius affectionibus, ea poſtulans, quæ eius vires ſuperant? Verum enim vero ſiquidem credis non illum ſolum, ſed etiam eius miniſtros poſſe hæc curare; erit tibi per nos quoque, vt credidiſti, ſanatio. Cum autem ille hæc confiteretur, & adhuc magis rogabat, vt ſinaretur, miſericordia ſimul & admiratio magnum ſubiit Danielem: miſericordia quidem propter morbum; admiratio autem propter feruorem fidei: & conuerſus ſignificauit iis, qui ſequebantur, vt & manus tollant in cœlum & Deum placent lacrymis. Deinde cum illius iuſſu is mari corpus lauiſſet & fuiſſet mundatus (non procul enim aberat) oſtenſus eſt totus ſanus iis, qui aderant. Qui cum aſpexiſſent id quod factum fuerat, & nudum accepiſſent eum, qui fuerat curatus, quid non faciebant? quid non dicebant? quo non animi motu afficiebantur? Admirabantur, clamabant, glorificabant, obſtupeſcebant. Mouebat quidem fides linguam ad gratiarum actionem, verba autem ſuſtinebat admiratio, & efficiebat, vt præ ſtupore obmuteſcerent. Quin etiam dicentes neſciebant quidnam dicturi eſſent, illiusne fidem, an illius gratiam & Dei potentiam. Oculi autem omnium in illum ſolum erant conuerſi, voxque vna erat & narratio, leproſus & illius mundatio. Vt ergo eſſent plures teſtes huius rei admirabilis, veniunt ad maximum Dei templū, & virū illum in ſuggeſtu ſtatuunt, faciēn-

Ex actis Danielis Stylitæ Surius 11. Decemb. to. 6. & Baron. Tom. 6. an. 476.

Matth. 8. Leproſum curat S. Daniel Stylites.

Leproſus oſtentatur curatus.

Luc. 19. facientes ſicut Zachæus : nam illi quoque perſuaſit fides, vt aſcenderet ſycomorum ; & his rurſum, vt in alto ſtatuerent eum, qui curatus fuerat, perſuaſit ſimilis feruor ſpiritus.

IV. *Deus dedit ſummus Pontifex ſolo oſculo leproſum ſanat.*

Apud Baron. Tom. 7. Platina de Vitis Pontificum. Deus dedit Papa, cum lues elephantiæ Romæ vigeret, viſitãs ipſemet ægrotos, miſeratione commotus vnum ex illis exoſculatus, diuino miraculo ab eo morbo mundum reddidit.

V. *De leproſis horrendis ab Elziario pio adoleſcente perfecte curatis.*

In vita eius apud Sur. to. 5. cap. 21. Vt ab ipſa natura liberalis fuit S. Elzearius Comes Ariani ; ita etiam ex dono gratiæ humanus & miſericors erat erga Chriſti pauperes leproſos, quorum ipſe lauabat pedes, & ora oſculabatur, iiſque cibo ac potu refectis largas præſtabat eleemoſynas; atque ita à ſe illos dimittebat. Abiit quandoque in Comitatu ſuo venatum cum multis è familia ſua, quos omnes iuſſit antecedere : ipſe vero vno apud ſe milite cum tonſore retento , ad quoddam leproſorum diuertit domicilium , vbi ſex horrida percuſſos lepra reperit , è quibus plerique vſque adeo deformes erant, vt ſine horrore aſpici non poſſent. Videbantur exeſa & abſumpta labia , ita vt dentes paterent, atque etiam exciderent. Eos vt vidit ſanctus & pius iuuenis, humaniſſime ſalutauit , & ſalutares eis adhortationes propoſuit : inde omnes ſingulatim peramanter oſculatus eſt. Et ecce repente curantur omnes, & tota illa domus ſuauiſſimo odore completur: Ille vero præſtita eis eleemoſyna recedit, ſed abeunte eo igneus quidam & luculentus radius ab eius capite, cunctis cernentibus, emerſit; qui ſemper cum recedente longius tendebatur : attingenſque leproſorum domum , ſpatium omne , quod inter illum progredientem & eam domum intererat, mira luce perfundebat : nec prius radius ille diſparuit , quam ille ad ſuam, quæ procul ſatis aberat, familiam peruenisſet. Porro leproſi illi ab eo curati , relicta leproſorum domo hoſpitali , deinceps nullo prohibente inter ſanos habitarunt.

Oſculo ſanat ſex leproſos Elzearius adoleſcens.

VI. *Diuus Ambroſius Romæ paralyticam ſanat.*

B. Paulinus in vita eius apud Baron. tom. 4. an. 377. 17. Anno Domini trecentesimo ſeptuageſimo ſeptimo, cum Beatus Ambroſius Mediolanenſis Epiſcopus trans Tiberim apud quandam clariſſimam inuitaretur, vt ſacrificium in domo offerret: quædam balneatrix quæ paralytica in lecto iacebat, cum cognouiſſet ibidem eſſe Domini ſacerdotem, in ſellula ſe ad eandem domum , ad quam ille inuitatus aduenerat, portari fecit , atque oranti & imponenti manus veſtimenta attigit : quæ cum exoſcularetur , ſtatim ſanitate recepta ambulare cœpit : vt impleretur illud Dominicum dictum ad Apoſtolos : *Etiam maiora hu facietis credentes in nomine meo.* Quod tamen ſignum ſanitatis, vt mirabile fuit ; ita etiam nec occultum: nam ego poſt annos plurimos ſanctis viris referentibus poſitus in vrbe cognoui.

Paralytica à D. Ambroſ. ſanata veſtis attactu. Ioan. 14.

VII. *Senem paralyticum Francofurti ſanat D. Bernardus Clarauallenſis.*

Carol. Sigon. lib. 11 de Regno Ital. ad an 1147. Anno Domini 1147. ſub quadrageſimam Conradus Imperator venit Francofordiam , vt Henricum filium ſuum Regem Germaniæ curaret inſtituendum. Ibi Bernardus Clarauallenſis adfuit. Quo cognito, tanta male affectorum ac debilium multitudo ſancti hominis viſendi ſtudio accenſa confluxit, vt aliquando Conradus præſens turbam in templo vigentem ſuſtinere nequiuerit, ac depoſita chlamyde ipſum in vlnas ſuſcipere , & de baſilica aſportare coactus ſit. Præter cæteros, ſenex quidem paralyticus homo notus, & honoratus eſt introductus , ab eoque poſt breuiſſimum precationis carmen ſanatus. Illo vero valide abeunte, cum alii quidam lectulum, in quo delatus fuerat, tollere vellent, tum reuocans eum vnus ex circumſtantibus Hugo Tullienſis eccleſiæ Archidiaconus euangelici paralytici recordatus ; Non ſic, inquit, non ſic inanis abibis : *Tolle grabatum tuum , & vade.* Atque impoſito in humeros eius lectulo dimiſit, vniuerſo, qui intererat, populo acclamante, ac Deum magnificentiſſimis laudibus efferente.

Paralyticũ ſanat D. Bernardus.

Marc. c 9. Io. 5. 8.

VIII. *De muliere hydropica à S. Patriarcha Eutychio incolumitati reſtituta.*

Euſtachius Presbyter in vita eius apud Metaphraſt & Sur. 6. Apri. Nobilis cuiuſdam vxor cum in aquam intercutem incidiſſet, & multum in medicos impendiſſet, nihil opis inuenit, ſed de ſalute deſperabat. Hanc maritus in varia loca ducendam curauit, fore ſperans, vt aeris mutatione conualeſceret. Forte tunc vir ſanctus in Paleatico morabatur. Quod cum ille Chriſti vxorisque ſuæ amans intellexiſſet, & viro ſancto notus eſſet , nulla interpoſita mora mulierem ad eum duxit, ſupplicans, vt pro illa Deum obſecraret, & à morbo liberaretur. Sic autem intumuerat; vt molem ventris eius ſpectantes omnes admirarentur. Verum cum ille precatus eſſet, & oleo ſancto vnxiſſet dimiſit eam. Poſt aliquot autem dies , cum vir ſanctus eodem in loco eſſet, vir duxit vxorem ſuam, gratias agens Deo, & omnibus oſtendens eam ab illo morbo & calamitate liberatam. Sic enim tumor ventris euanuerat, vt eo morbo nunquam laboraſſe videretur. Quo quidem miraculo perſpecto, multi collaudabant Deum. Erat autem mulier illa annorum amplius quadraginta.

Hydropica à S. Eutychio ſanata.

X. *S. Anianus Aurelianenſis Epiſcopus infirmo ſanitatem impetrat.*

Apud Sur. die 17. Nouemb & Baron. tom. 6. 451. Cum Rex Attila Aurelianenſem vrbem vellet euertere ; B. Anianus , non quod carnem poneret brachium ſuum , aut hominum viribus confideret, ſed vt officio ſuo non deeſſet , Arelatum profectus eſt, vt Aetio Patricio , qui tunc in Galliis erat , Barbaræ gentis crudelitatem explicaret. Cum autem iter ageret ad Mamerti viri potentis ædes diuertit, qui grauiſſime decumbens , ſpiritu & voce omnique gradiendi facultate deſtitutus, ſpem viuendi omnem

suis ademisse videbatur. Vt autem præsensit vxor eius nationem nobilissima beatum Anianum aduenisse, ad eius se pedes abiecit, orans vt marito salus redderetur. Accedit vir Dei ad lectum ægrotantis, videt eum horas extremas ducere, procumbit ad preces, orat Dominum tota nocte cum lacrymis, donec mane æger pristinæ sanitati redditus est.

B. Aniani precib. curatur moribundus.

TIT. XII. Serpentes à Cath fugari, & ab iisdem noxia quæque absq; læsione sumi.

EXEMP. I. *De Basilisco serpente lethifero per Leonem Papam IV. fugato.*

PRimo Pontificatus Leonis IV. anno, iuxta Basilicam beatæ Luciæ martyris, quæ in Orphæa sita est, in quibusdam terris abditisque cauernis, diri generis serpens, qui Basiliscus Græce, Latine regulus dicitur, ortus est, qui flatu suo ac visione omnes, qui ad easdem appropinquabant cauernas, celeriter necabat. Ipse vero Pontifex beatissimus hanc populi necem audiens atque perniciem, ad orationem se conuertit, ac litanias vt Dominum deprecaretur, quo huiusmodi omnes interitu liberaret. Dum hæc aguntur, præclarus ac celeberrimus dies aduenit, in quo B. Dei Genetricis semperque Virginis Mariæ Assumptio celebraretur: Tunc præfatus vniuersalis Pontifex à Patriarcha cum hymnis & canticis spiritualibus, sancta præcedente Icona, ad Basilicam S. Hadriani martyris, sicut mos est, propriis pedibus cum omni clero perrexit. De qua regressus cum omni fidelium cœtu ad Basilicam beatæ Genetricis Dei & Domini nostri Iesu Christi, quæ ad præsepe dicitur, cum Dei laudibus, magna populi caterua comitante, properabat; qui cum peruenisset ad locum, in quo sæuissimus basiliscus tetris (vt iam superius dictum est) iacebat cauernis: omni populo & clero stare præcepit, atque iuxta easdem cauernas properans super foramen, vnde spiritus pestiferi flatus egrediebatur serpentis, intrepidus stetit, & oculos in cœlum pariter tendens & palmas, Christum, qui est super omnia Dominus, profusis lacrymis deprecatus est, vt ab eodem loco diri serpentis genus sua potentia effugaret. Et data super populum oratione, Dei laudes ad Basilicam, quam superius memorauimus, profectus est exhibere. Ab eodem vero die ipse mortifer Basiliscus ita effugatus & ab ipsis proiectus est antris, vt vltra in illis locis nulla læsionis eius macula appareret.

Carol. Sigonius lib. 5. de regno Italiæ. Baro. to. 10. Annal. Eccl. ad an. 847. 21. ex Anastas. Bibliothecario.

Litaniarum vsus.

Basiliscum fugat Leo IV.

II. *De dracone thesauro Constantii Imperatoris incubante, à S. Hypatio 1. Episc. Gangr. interempto.*

Constantino vero Constantini filio regnante immanis quidam draco thesauro Imperatoris ita incubuit, vt nemo auderet illuc aspirare: Quod si quis audientior accederet, ilico vita multabatur. Imperator ergo inops consilii fama ad se de viro S. Hypatio Gangrensi Episcopo perlata, mittit, qui illum eant accersitum. Vbi venit, gazophylacium solus accedit, ianuam reserat: scipione, quem gestabat, crucem præferente, draconem icit, trahensque velut cetum virga captum extraxit, ingentique rogo in foro illius iussu excitato, peremptum baculo concremauit. Imperator perculsus admiratione, ne quid in posterum eiusmodi accideret, sanctam illius viri imaginem ad ingressum ærarii iussit figi.

P. Matthæus Rader. in Viridar. SS. ex Menologio Græcorum.

Draconem interimit S. Hypatius Episc.

III. *De Vrsis à B. Germano Parisiensi Episc. fugatis & occisis.*

De vrsis signo crucis à S. Germano Episcopo Parisiensi occisis talem narrat Fortunatus historiam. Eunte S. viro ad beati martyris Symphoriani occursum habitatores loci occurrentes suggerunt, vt segetem Panitiæ mulieris vidui nihil habentis residui, quæ ab vrsis vastabatur, visitare præciperet, vel sancto suo aduentu illa bestialis repelleretur incursio. Et concitus ministris quidem irridentibus, ad locum perducitur; & oratione data desuper fecit crucis signaculum. Hinc itaque instinctu diuino in parentalibus solito aduentantibus bestiis, feralis ira succenditur, odium nascitur affectu, in pace pugna committitur: ergo furore bis armantur, & statim præfocatur vnus vrsus ab altero. Ipse vero qui restiterat, dum vellet egredi, illico sepis palo transfoditur.

In vita eius apud Sur. to. 30. per Fortun.

Vrsos quomodo fugat S. German.

IV. *Aquam venenatam sine noxia bibit S. Dorotheus.*

Refert Palladius de Dorotheo, cui ipse aliquandiu operam dederat in vita spirituali, huiusmodi miraculum: Quodam die ad puteum suum me misit circa horam nonam, vt implerem cadum, quo eo in refectione vteretur; cum instaret hora cibi capiendi, accidit vt cum accessissem, infra in puteo viderem aspidem, & præ metu aquam minime haurirem, sed currendo reuersus ei nunciarem, dicens: Perimus, perimus, Abba; vidi enim aspidem inferius in puteo. Ille autem honeste subridens, quoniam mei magnam habebat rationem, & caput quatiens dixit; Si visum fuerit diabolum in omnem puteum iniicere serpentes & aspides vel testudines, vel alia venenata animalia in omnes fontes aquarum, tu manebis nunquam bibens. Ipse autem è cellula egressus, cum per se hausisset, bibit ieiunus, cum prius signaculo crucis munitisset, & dixisset: Quo venit Seruator, illic viribus caret diaboli improbitas.

Palladius in hist. Lausiaca cap. 1.

Venenum cruce signatum sine noxa sumptũ.

V. *De aqua in vinum à S. Francisco mutata.*

Cum B. Franciscus aliquando apud eremum S. Vrbani vehementer ægrotaret, nec ibi esset vinum, quo natura deficiens indigebat, iussit aquam afferri, atque allatam signo crucis benedicens, mox effectum est vinum optimum, quod fuerat aqua pura, & quod deserti loci paupertas non potuit, viri sancti puritas impetrauit. Ad cuius gustum ægrotus statim conualuit.

D. Bonauent. in vita eius cap. 5.

VI. De

VI. *De vino in aquam mutato à S. Epiphanio.*

In vita S. Epiphan. apud Metaphr. 15. Maij.

Contulit Dominus ſeruis ſuis aliquãdo, vt è contra vinum in aquam mutarent, cuiuſmodi beatus Epiphanius egiſſe commemoratur: Cum enim viatores quidam ingreſſi eſſent monaſterium Luciani, vinum afferentes, quo tempore erat æſtus vehementiſſimus, & ſiti fere necabantur, petierunt aquam ad bibendum, ſed in eo loco non eſt inuenta; aberat enim ad quinque milliaria. Cum igitur propter ſitim viatores deficerẽt, fratres propter eos lugebant: Epiphanius autem, cum manum extendiſſet, & vtrem prehendiſſet, vbi erat vinum: Credite, inquit, fratres, quod qui aquam fecit vinum, vinum quoq; aquam faciet, & propter ſermonem Epiphanii, vtres, qui vino pleni erant, inuenti ſunt aqua pleni; quam cum accepiſſent viatores, biberunt, & etiam iumenta eorum, ſtetitq; anima eorum in ipſis. Ita Ioannes Epiphanii diſcipulus vitam eius deſcribens.

Vinum in aquam mutatum.

VII. *Quomodo S. Bernardinus cum ſocio miraculo magno ambularit ſuper aquas.*

In vita eius cap. 34. apud Sur. tom. 3. Maij 20.

Exierat quandoque vir S. Bernardinus Senenſis, vt Mantuæ concionaretur. Tranſmittenda autem ei erat aqua, vt eo pertingeret. Proinde nautam rogauit quendam, vt cauſa Dei ipſum traduceret. Nauta à Deo expectandam mercedem negligens, naulum exegit, exiſtimans illum latenter ſub cucullo habere loculos nummis refertos, vt quidam ſolebant ex illis, quos conuentuales vocant. Bernardinus ait, ſe Dei amore facultates ſuas omnes contempſiſſe; iterumque orat, vt pro Dei amore ipſum cum ſocio tranſuehat, eadem hora in vrbe illa concionem habiturum. Recuſat nauta, & dicit: Etiam ſi omittenda tibi concio ſit, ego te in nauem meam non recipiam, niſi naulo perſoluto. Sentiens vir Dei non poſſe hac via traiicere in vrbem, bene confidens Domino, qui humiles & timentes ſe cuſtodit, qui imperat ventis & aquis, qui ſedare nouit tempeſtates omnes, & ſuper mare graditur, ſic compellat ſocium ſuum: Frater mi, ſatisne fidis Domino? Reſpondet ille: Plane, Pater. Et Bernardinus: Potes, inquit, imitari quod me facere videris? Illo dicente ſe poſſe, Bernardinus palliolum ſuum expandit ſuper aquas, primusque calcat illud, ſociusque ſequitur: atque ita ambo flexis genibus, oculis & manibus in cœlum ſublatis, diuinam iugiter implorantes opem, in alteram aquarum partem ſine vllo metu & cura incolumes euaſere, cum nauis necdum medium eſſet emenſa ſpatium. Cernentes id, tum qui in naui erant, tum qui ſtabant in littore, alta voce pariter Dei implorabant miſericordiam, tam inſigni miraculo obſtupefacti. Poſtquam autem terram attigit Bernardinus, nulla viſus eſt aſperſus aqua, nec pallium madefactum fuit.

Nautæ cuiuſdam inhumanitas.

S. Bernardinus cum ſocio pedibus calcat aquas.

IX. *S. Elasius martyr lacum ſiccis pedibus permeat, demerſis eius perſecutoribus.*

Cum Præſes Sebaſteæ ciuitatis Blaſium Epiſcopum è cuſtodia eductum tribunali ſiſti iuſſiſſet, & ad Deorum ſacrificia eum inuitaſſet, inuicta animi fortitudine reſpondit ſanctus vir: Ecce corpus hoc tibi meum excarnificandum præbeo, animam autem, quæ tota in Dei mei poteſtate eſt, nullis tu ſuppliciis contingere potes. Tunc præſes illi: Ego te mox in lacum demergi præcipiam; & tum demum quid tuus tibi, quem prædicas, Chriſtus proderit, clarius videbo. Ad lacum ergo productus vir Dei, manibus in altum ſublatis crucis ſigno ita muniuit, vt pontis inſtar firmum ei tranſitum præberet. Quo viſo præcipiti animi confidentia firmati, ſexaginta & octo viri aquas & ipſi ingrediuntur, ſed mox ad ima demerſi cladem acerbiſſimam Præſidi reliquerunt.

Metaphr. in vita eius apud Surium 3. die Februar.

Lacum permeauit S. Blaſius ſiccis pedib⁹.

TIT. XIII. De mortuis ad vitam ſuſcitatis.

D. Petrus Apoſtolus diſcipulam quandam piam Tabitham nomine, in Ioppe defunctam, à mortuis ſuſcitat.

Actor. cap. 9.

EXEMP. I. *Macarius in Ægypto ad hæreſin Eunomij excindendam defunctum à morte excitat, Eunomiano fugam arripiente.*

DIuus Macarius Ægyptius cum hæretico Hieracita diſputans ad veritatis Catholicæ fidem firmandam, inſigne edidit miraculum, breui enarratione ab Euagrio declaratum. Aiebant (inquit) veniſſe ad eum, nempe Macarium monachum hæreticum quendam Hieracitam: quod genus hæreſeos inuenitur apud Ægyptum. Hic cum per multam loquendi artem plurimos fratrum, qui habitabant in eremo, conturbare auſus eſt, & iam coram ipſo fidei ſuæ aſſerere prauitatem, eique reſiſteret ſenior, & contradiceret, ille verba ſimplicia argumentis callidis eludebat. Sed cum videret S. fidem fratrum periclitari; Quid opus eſt, inquit, nos verbis contendere ad ſubuerſionem audientium? Excamus ad ſepulchra fratrum, qui nos præceſſerunt in Domino, & cui noſtrum conceſſerit Dominus ſuſcitare mortuum de ſepulchro, ſciant omnes, quia illius fides probatur à Deo. Sermo hic omnibus, qui aderant, fratribus placuit. Proceſſerunt ad ſepulchra, hortatur Macarius Hieracitam, vt euocaret mortuum in nomine Domini. At ille: Tu, inquit, qui propoſuiſti, prior reuoca. Et Macarius proſternens ſe in oratione ante Dominum, vbi ſufficienter orauit, eleuatis ſurſum oculis ad Deum: Tu, inquit Domine, qui ex duobus nobis rectam fidem teneat, oſtende, eleuato mortuo hoc. Et cum hæc dixiſſet, fratris cuiuſdam nomen, qui nuper fuerat ſepultus, euocauit: cui ille cum de tumulo reſpondiſſet, accedentes fra-

Baron. to. 2. Annal. ann. 289. 5. ex Euagrio in vitis Patrum. Caſſian. Col. lat. 15 c 3. Niceph. 9. c. 14. Bredenb. 7. c. 7.

Macarius defunctum à morte ſuſcitat.

tes fratres continuo quæ ſuperpoſita erant auferunt: & eductum eum de ſepulchro reſolutis faſciolis, quibus conſtrictus erat, exhibuerunt viuentem, Hieracita vero, vbi hæc vidit, obſtupefactus in fugam vertitur: quem fratres quoque omnes inſequentes extra terminos terræ illius exturbarunt.

Hieracita Eunomianus fugam dat.

II. *De infantulo Romæ à B. Ambroſio Epiſcopo Mediolanenſi à morte ſuſcitato.*

Cum S. Ambroſius Epiſcopus Mediolanenſis, in ciuitate Florentinorum in domo clariſſimi quondam viri Decentis, &, quod eſt amplius, Chriſtiani, maneret, filius ipſius, Panſophius nomine admodum paruulus, cum ſpiritu immundo laboraret, frequenti oratione & impoſitione manus ſacerdotis ipſius eſt ſanatus. Sed poſt aliquantos dies ſubita infirmitate correptus infantulus exhalauit ſpiritum. Cuius mater valde religioſa & plena fide ac timore Dei, ablato illo de ſuperiore parte domus ad inferiora deſcendit, ac in lecto ſacerdotis ipſo abſente compoſuit. Quem cum reuertens ſacerdos in lectulo inueniſſet (erat enim illo in tempore extra domum poſitus) miſeratus matrem & fidem ipſius contemplatus, Heliſæo ſimili, ſupra corpus infantis ſe ipſe compoſuit, atque orando meruit viuum reddere matri, quem mortuum inuenerat.

S. Paulin. in Vita eius apud Sur. 4. Apr. tom. 2.

4. Reg. 4. Ambroſius infantulum mortuum ſuſcitat.

III. *De Theodorici Franc. Regis filia à S. Theodorico S. Remigii diſcipulo reſuſcitata.*

Huc facit quod de Theodorico Rege, filio Clodouei, cum regnare cœpit, ac de S. Theodorico S. Remigii diſcipulo in eius Actis ſcriptum eſt. Defuncto Rege Clodoueo, quem B. Remigius ad Chriſti religionem traduxerat, & è ſacro fonte ſuſceperat, filius eius Theodoricus, regni gubernacula ſuſcepit. Is vero nuntios miſit ad S. Remigium, obnixius rogans, vt ad ipſum veniret, & vnicæ eiuſdemque chariſſimæ filiæ grauiter laboranti manus imponeret. At S. Remigius aduerſa tum corporis valetudine impeditus, beato Theodorico, quem gratia curationum præditum diuinitus cognouit, ſuas vices demandauit. Ille iuſſa magiſtri volens gnauiter exequi, ad Regis palatium proficiſcitur: in ipſo autem itinere triſtis ei affertur nuncius de obitu puellæ, rogantque eum qui erant miſſi à Rege, ne ſe fruſtra fatiget. At ille à propoſito non diſcedens, venit ad palatium, Regemque & Reginam cum tota familia mœrentes inuenit. Illorum ergo lacrymis, etiam ipſe ad lacrymandum permotus: Secedite, inquit, paululum, parenturque funeri oportuna: ego id interim exequar, cuius cauſa huc acceſſi. Cumque nonniſi illi, quos ipſe iuſſerat, manſiſſent, ſublatis ad cœlum oculis & manibus, preces intra mentis penetralia, lacrymis faciem rigantibus, corde compuncto obtulit: deinde acceſſit ad corpus exanime, & oleo ſancto illud vnxit. Et ecce ſubito omnes vitæ expertes artus ſuo vigori reſtituuntur: & puella vitæ ſe Theodorici precibus redditam palam profitetur. Accurrit Rex & Regina, ſtupent ad miraculum: palatium omne exultat, cuncti hominem Dei venerantur.

Apud Sur. tom. 4. Iul. 1. Baron. tom. 6. ann. 514.

IV. *De mortuis à R. P. Fr. Xauerio ad vitam reuocatis.*

Punicale oppidum eſt in ora Comorinenſi haud ſane ignobile. Hic adoleſcens quidam minime obſcuro loco natus mortem obierat, qui confeſtim ad Franciſcum delatus à ſuis cum ingenti comploratione ad pedes ponitur. Itaque eum Pater manu prehenſum Chriſti nomine ſurgere iubet. Ille continuo ſurgit haud dubie rediuiuus. Id Xauerius humilitati ſuæ indulgens quantum potuit diſſimulando ſuppreſſit, ſed fruſtra: neque enim teſtes præconesque graues quamuis rei magnæ auctores defuere: & huic miraculo conſimile deinde miraculum affirmauit fidem. Ibidem Chriſtiana mulier Franciſcum adiit, flens, ac ſuam orbitatem deplorans ſuppliciter obſecrabat, vt ad paruum filium ſuum nuper in puteo extinctum accedere ne grauaretur. Tum ille negans puerum eſſe mortuum, bono eſſe animo mulierem iubet, eique protinus morem gerit. Ad eius tecta vbi ventum eſt, procumbit in genua: Deum aliquandiu precatus exanime pueri corpus ſignat cruce. Extemplo exilit puer è feretro non viuus modo, ſed etiam valens. Enimuero circumſtantes Chriſtiani obſtupeſcere, & miraculum clamitare. At Xauerius eos enixe obteſtatus, vt rem omni ope tacerent, repente inde proripuit ſe. Cæterum illi vt rem tam admirabilem ſilentio ſupprimerent, nequaquam ſibi impetrare potuerunt. Et Xauerii diſſimulatio illuſtriorem inſuper eius ſanctimoniam fecit.

P. Horatius Turſellinus lib. 2. Vitæ Fr. Xauerij cap. 7.

Adoleſcens ſuſcitatur à Xauerio.

Puerum aqua extinctum ſuſcitat etiã Fr. Xauerius.

TIT. XIV. De falſa hæreticorum fide.

Falſi Prophetæ Baal ignem de cœlo deducere non potuerunt, quem potuit Elias veri Dei cultor. 3 Reg. 18.

Iudæi exorciſtæ ementes exorcizare impuro ſpiritu vexatos, temeritatis ſuæ pœnas luunt. Actor. cap. 9.

EXEMP. I. *Simon Magus adoleſcentem mortuum iactabundus ſuſcitare nequit, quem Petrus Apoſtolus ſuſcitat.*

SImon Magus quamuis in aliis terrarum partibus Petri Apoſtoli expertus eſſet potentiam, tamen præueniens Romam, auſus eſt iactare quod mortuos reſuſcitaret. Defunctus erat id temporis Romæ adoleſcens nobilis, propinquus Cæſaris Neronis, cum vniuerſorum dolore. Admonuere plerique experiendum, vtrum poſſet reſuſcitari. Celeberrimus in his operibus habebatur Petrus, ſed apud gentiles nulla facti huiuſmodi deferebatur fides. Dolor exegit remedium, perrectum eſt ad Petrum. Fuere qui etiam Simonem accerſendum putarent: vterque adfuerunt. Ait Petrus Simoni, qui ſe de ſua iactarat potentia, priores ſeſe partes dare, vt ſi poſſet, mortuum reſuſcitaret: ſi ille non reſuſcitaret, ſe non defuturum,

Egeſippus l. 3. de excidio vrbis Hieroſolymitanæ cap. 2.

Iactantia Simonis Magi.

futurum, vt Chriſtus opem ferret defuncto, quo poſſet reſurgere. Simon, qui putaret apud vrbem gentilium plurimum ſuas valituras artes, conditionem propoſuit, vt ſi ipſe reſuſcitaſſet mortuum, Petrus occideretur, qui magnam potentiam (ſic enim appellabatur) laceſſendo iniurias irrogauiſſet: ſin vero prævaluiſſet Petrus in Simonem, pari genere vindicaretur. Acquieuit Petrus, adorſus eſt Simon, acceſſit ad lectulum defuncti; incantare atque immurmurare dira carmina vt cœpit, viſus eſt caput agitare, qui mortuus erat. Clamor ingens gentilium, quod iam viueret, quod loqueretur cum Simone: ita & indignatio in Petrum, quod auſus eſſet conferre ſeſe tantæ poteſtati. Sanctus Apoſtolus popoſcit ſilentium, & dixit: Si viuit defunctus, loquatur: ſi reſuſcitatus eſt, ſurgat, ambulet, fabuletur; phantaſma illud eſſe, non veritatem, quod videatur caput mouiſſe. Denique ſeparetur, inquit, Simon à lectulo, & tunc ne id quidem oſtentui futurum. Abducitur Simon à lectulo, manet ſine ſpecie motus alicuius, qui mortuus erat. Adſtitit Petrus longius, & intra ſe pauliſper orationi intentus, cum magna voce ait: Adoleſcens, ſurge, ſanet te Dominus Ieſus: & ſtatim ſurrexit adoleſcens, & locutus eſt, & ambulauit, & cibum ſumpſit, & dedit eum Petrus matri ſuæ. Qui cum rogaretur, vt ab eo non diſcederet, ait: Non derelinquetur ab eo, qui eum fecit reſurgere, cuius nos ſerui iumus. Secura eſto, mater de filio, non verearis, habet cuſtodem ſuum. Et cum populus in Simonem inſurgeret, vt lapidaretur, ait Petrus: Satis eſt ad pœnam eius, quod cognoſcit ſuas artes nihil valere: viuat, & Chriſti regnum creſcere videat vel inuitus.

Præſtigioſum Simonis Magi miraculũ.

D. Petrus mortuum reſuſcitat.

II. *Maruthas Epiſcopus Cathol. dolorem capitis ab Iſdigerde Perſarum Rege diſpellit, quem non diſpulerant Magi.*

Niceph. Calliſt. hiſtor. Eccleſ. ib. 14 cap. 18.

Quum Iſdigerdes Theodoſii à patre inſtitutus tutor, & Romanis amicus maximè eſſet, frequentes extitere cauſæ, quamobrem inter Romanos & Perſas crebræ vltrò citroque mitterentur legationes. Itaque neceſſitate flagitante, Maruthas quoque Meſopotamiæ Epiſcopus, qui paulo ante Cyrini Chalcedonenſis Epiſcopi pedem protriuerat, orator eſt miſſus. Et poſtquam is ad Perſas venit, propalam Rex eum in magno habuit honore, virum in Deo charum, & multa pietate præditum. Magi vbi tantum honorem Romanæ ditionis Epiſcopo haberi viderunt, qui plurimum apud Regem autoritate valent, apud ſeipſos macerabantur, variisque cogitationibus æſtuabant, ne vna cum ea, qua illum proſequebatur affectione, religionem quoque eius complecteretur meruentes. Nam capitis quoque dolorem grauem & diuturnum, in quo Iſdigerdes afflictus fuerat, Maruthas precatione Deo exorato ſtatim curauerat: quod magi, cum omnia tentaſſent atq; egiſſent, efficere ſe poſſe deſperauerant. Quapropter dolorem aggredi ſtatuerunt, &c.

Magi fruſtra tentant dolorem capitis ab Iſdigerde diſpellere.

III. *Excæcatur, qui videbat, ab Epiſcopo Cyrola Ariano, cui poſtea lumen reſtituit Eugenius Epiſcop. Catholicus.*

Greg. Turonenſis libr. 2. hiſt. Franc. c. 3. apud Baron. tom. 6. an. 484.

Tractus S. Eugenius ad Hunericum Regem cum Cyrola Arianorum Epiſcopo pro fide Catholica decertauit, cumque eum de Sanctæ Trinitatis myſterio potentiſſimè deuiciſſet, & inſuper permultas per eum virtutes Chriſtus oſtenderet, in maiorem inſaniam Cyrola Arianus, inuidia inflammante, ſuccenditur. Erant tunc temporis cum S. Eugenio viri prudentiſſimi atque ſanctiſſimi Vindemialis & Longinus Epiſcopi pares gradu, virtute non impares; nam S. Vindemialis eo tempore ferebatur mortuum ſuſcitaſſe: Longinus autem multis infirmis ſalutem tribuit: Eugenius quoque non ſolum viſibilem oculorum cæcitatem, ſed etiam mentium depellebat. Quod cernens ille nequam Arianorum Epiſcopus, vocatum ad ſe quendam hominem ab illo quo ipſe viuebat errore deceptum, ait: Non patiar quod hi Epiſcopi multa in populo ſigna depromant, illosque cuncti, me neglecto ſequantur. Acquieſce nunc his quæ præcipio, & acceptis quinquaginta aureis, ſede in platea, per quam nobis eſt tranſitus, & manum ſuper clauſos oculos ponens, me præeunte cum reliquis, exclama magna virtute, dicens: Te, beatiſſime Cyrola noſtræ religionis Antiſtes, deprecor, vt reſpiciens manifeſtes gloriam & virtutem tuam, vt oculos meos aperiens, merear lucem videre, quam perdidi. Qui iuſſa complens, reſidensque in platea, tranſeunte hæretico cum ſanctis Dei; iſte qui Deum irridere cogitabat, exclamat magna virtute dicens: Audi me, beatiſſime Cyrola: audi me, ſancte ſacerdos Dei; reſpice cæcitatem meam: Experiar ego medicamenta, quæ ſæpe cæci reliqui a te meruerunt, quæ leproſi experti ſunt, quæ ipſi etiam mortui præſenſerunt: Adiuro te per iſtam virtutem quam habes, vt mihi deſideratam reſtituas lucem, quia graui ſum cæcitate percuſſus. Veritatem enim neſciens, verum dicebat, quia cæcauerat eum cupiditas, & virtutem Dei omnipotentis irridere per pecuniam æſtimabat. Tunc hæreticorum Epiſcopus paululum ſe diuertit, quaſi in virtute triumphaturus, elatus vanitate atque ſuperbia, poſuit manum ſuper oculos eius, dicens: Secundum fidem noſtram, qua recte Deum credimus, aperiantur oculi tui. Et mox vt in hac nefas erupit, riſus mutatur in planctum, & dolus Epiſcopi eſt patefactus in publico. Nam tantus dolor oculos miſeri illius inuaſit, vt eos digitis vix comprimeret, ne creparent. Denique miſer clamare cœpit, ac dicere: Væ mihi miſero, quia ſeductus ſum ab inimico legis diuinæ. Væ mihi, quia Deum per pecuniam irridere volui, & quinquaginta aureos accepi, vt hoc facinus perpetrarem. Ad Epiſcopum autem aiebat: Ecce au um tuũ, redde lumen meum, quod dolo tuo perdidi. Vosque rogo glorioſiſſimi Chriſtiani, ne deſpiciatis miſerum, ſed veloci ter ſuccurrite pereunti. Vere enim cognoui, quia Deus non irridetur. Tunc ſancti Dei miſe-

Cyrola ſtropham ſtruit falſi miraculi.

Cæcatur videns ab Epiſcopo Ariano.

Gal. 6. Marc. 9.

miſericordia moti: Si, inquiunt, credis, omnia poſſibilia ſunt credenti. At ille clamabat voce magna: Qui non crediderit Chriſtum filium Dei & Spiritum ſanctum æqualem habere ſubſtantiam atque deitatem cum Deo Patre, hodie quæ ego perfero, patiatur. Et adiecit: Credo Deum Patrem omnipotentem; Credo Filium Dei Chriſtum Ieſum æqualem Patri; Credo Spiritum ſanctum Patri & Filio conſubſtantialem atque coæternum. Hæc illi audientes, & ſe inuicem amore mutuo præuenientes, oritur inter eos ſancta contentio, quis oculis eius ſignum beatæ Crucis imponeret: Vindemialis verò ac Longinus Eugenium: ille autem eos è contra exorat, vt manus imponerent cæco. Quod cum feciſſent, & manus ſuas ſuper caput eius tenerent: ſanctus Eugenius Crucem ſuper oculos cæci faciens, ait: In nomine Patris & Filii & Spiritus ſancti veri Dei, quem trinum in vna æqualitate atque omnipotentia confitemur, aperiantur oculi tui. Et ſtatim ablato dolore ad priſtinam rediit ſanitatem. Manifeſtiſſimè autem patuit per huius cæcitatem, qualiter hæreticorum Epiſcopus oculos cordium miſero aſſertionis ſuæ velabat amictu, ne veram lucem illi liceret fidei oculis contemplari, &c. Hunericus autem videns aſſertiones ſuas per ſanctorum fidem glorioſam taliter denudari, nec eripi ſectam erroris, ſed potius deſtrui, fraudemque Pontificis ſui in hoc ſcelere fuiſſe detectam, ſanctos Dei poſt multa tormenta, poſt aculeos, poſt flammas, poſt vngulas, iuſſit interfici: beatum verò Eugenium decollari.

Cæcus illuminatur ab Epiſ. Catholico.

Ariani impoſtura in cæco ſanando.

IV. *De altero Cyrola Epiſcopo hæretico, qui videntem pro miraculo excæcauit hominem.*

Idem Greg. lib. de Gloria Confeſſor. cap. 42. 13. Baron. t. 7. Annal. an. 583.

Huic conforme eſt quod idem Gregorius deſcribit libro de Gloria Confeſſorum: In Hiſpaniis, inquit, nuper factum cognoui, cum Leuuigildus Rex contra filium ſuum ambularet, atque exercitus eius (vt aſſolet) grauiter loca ſancta concuteret. Monaſterium erat S. Martini inter Seguntum atque Carthaginem Spartariam: audientes autem Monachi, quod hic exercitus ad locum illum deberet accedere; fugam ineunt & ſe, relicto Abbate ſene, in inſulam maris abſcondunt. Aduenientibus autem Gothis, ac diripientibus res monaſterii, quæ ſine cuſtode remanſerant, Abbatem ſenio incuruatum, ſed ſanctitate erectum offendunt: extractoque vnus gladio, quaſi amputaturus ceruicem eius, reſupinus ruit, ac ſpiritum exhalauit: reliqui verò hæc videntes, timore perterriti fugerunt. Quod cum Regi nunciatum fuiſſet, cum teſtificatione præcipit, omnia quæ ablata fuerant, monaſterio reſtaurari. Cernens autem præfatus Rex tanta miracula per ſeruos Dei, qui noſtræ religionis erant, fieri, vocauit vnum Epiſcoporum ſuorum, dixitque ſecretius ad eum: Quamobrem vos, vt iſti, qui ſe Chriſtianos dicunt, non oſtenditis ſigna in populo ſecundum fidem veſtram? Dicit ei Epiſcopus: Sæpius ego cæcis lumen reddidi, & ſurdis auditum; nunc autem hæc poſſum facere quæ dicis. Et vocato ad ſe vno de hæreticis, clanculo ait ad eum: Accipe quadraginta aureos, & clauſis oculis reſide in loco, vnde nobis eſt tranſitus & prætereunte mecum Rege, exclama in virtute, vt perditum lumen mea tibi credulitate reſtituam. Cumque hic accepta pecunia feciſſet, quod ſibi fuerat imperatum, procedit nouus Cyrola ad dexteram conſtipatus hæreticorum caterua. Exclamat & iſte cæcatus pecunia, vt fide Epiſcopi reciperet oculos ſuos. At iſte cum non minima arrogantia imponens manus ſuper oculos eius, ait: Secundum fidem meam fiet tibi. Hæc eo dicente, ita obſerati ſunt oculi hominis cum dolore, vt non ſolum viſum perderet, verum etiam dolum, quem auaritia impellente finxerat, publicaret. Hactenus Gregorius, qui idcirco Epiſcopum hunc, cuius non refert nomen, nouum appellat Cyrolam, quod eiuſdem nominis Epiſcopus iſtiuſmodi facinus tempore Wandalico in Africa perpetraſſet, vt ſupra dictum eſt. Eiuſmodi plane eſſe conſueuere hæreticorum miracula, vt impoſturis affectent agere, quod omnino denegat ipſis gratia Spiritus ſancti in operatione virtutum, quæ tanquam certa atque legitima eos cum aliis charismatibus Eccleſiæ Catholicæ tantummodo impertita cognoſcitur, veluti euidens ſignum, quo Catholici ab hæreticis internoſci poſſint, nempe in oſtenſione ſignorum, quæ verè proprieque miracula dici queant.

Arianus dat pœnas ſuæ perfidiæ.

Catholicorum ab hæreticis diſcrimen vnde.

VI. *Polychronius hæreticus Monothelita cum fruſtra tentaſſet mortuum excitare, vti iactitabat, explodituꝛ.*

De Polychronio hæretico Monothelita, qui mortuum ſuſcitare tentauerat, ſic Alanus Corpus ex actione XV. Oecumenici Concilii: Veterator, inquit, ſuo reſpondens nomini, Polychronius auſus eſt ad confirmationem ſectæ ſuæ vltro apud ſextam Synodum Oecumenicam in Trulla polliceri ſe mortuum vitæ redditurum. Non ita multo poſt, allato eadauere virtutis ſuæ ſpecimen editurus, cum diu fruſtra mortuum ad vitam reuocare tentaſſet, ab omni concione vt vaniſſimus nebulo exploſus eſt, nec tamen errorem deponere voluit. Refert & Paulus Diaconus lib. vlt. rerum Romanarum, mirabiles Iconomachorum fraudes, quibus illi hæreſim ſuam & impietatem Conſtantini Copronymi ſtabilire conati ſunt: Ait enim quendam ex illis clam in imperiale ſepulchrum ſe proripuiſſe, &, quaſi à mortuo ea vox prolata fuiſſet, magnis laudibus Conſtantinum Copronymum extuliſſe, vt eo commento hæreſim illam, quæ in imagines graſſabatur, populo plauſibilem redderet. Ab hæreticis igitur nulla vera miracula ſunt expectanda, ſed à ſolis Catholicis. Quod enim pro ſui erroris confirmatione præſtare non potuerunt Polychronius & alii hæretici, hoc pro Catholica fide confirmanda ſæpius præſtiterunt in mortuis ad vitam reuocandis beati Martyres & Confeſſores.

Ex Synodo 6. Oecumen. in Trullo Alan Copus Dialog. 6. cap. 29. Bredembach. lib 7. Collat. cap. 5. Baron. tom. 8. an. 681 39. Polychronii vanum miraculũ. Iconomachorum mentitia miracula.

VI. *Albi-*

VI. *Albigenſium hæreticorum falſum miraculum quarationе detectum & diſſipatum.*

Cæſarius lib. 9. de mirac. c. 12. Mart. Delrio lib. 6. Diſquiſ. magic. to. 3. c. 2. ſect. 3.

Ante annos ferme quadringentos vixit Cæſarius Ciſtercienſis, qui ad hanc rem refert hiſtoriam, cuius hæc ſunt verba: Tempore illo, quando manifeſtari cœperunt hæreſes Albigenſes, quidam maligni virtute diabolica ſuffulti quædam ſigna atque portenta oſtenderunt, quibus & eaſdem hæreſes roborauerunt, & multos fidelium ex fide ſubuerterũt: ſuper aquas ambulauerunt, & non ſunt ſubmerſi. Cernens hoc Sacerdos quidam fide Catholicus, & vita religioſus, ſciens vera ſigna cum falſa doctrina eſſe non poſſe; corpus Domini cum pixide ad flumen, vbi illi populis oſtenſuri erant virtutes, deportauit, dixitque in audientia omnium: Adiuro te, diabole, per eum, quem in manibus porto, ne in hoc flumine, ad huius populi ſubuerſionem, per hos homines tantas exerceas phantaſias. Poſt hæc verba, illis ſuper vndas fluminis ambulantibus vt prius, ſacerdos turbatus corpus Dominicum in flumen iactauit. Mira Chriſti potentia mox enim vt elementum tetigit Sacramentum, phantaſia ceſſit veritati, & pſeudo illi ſancti, quaſi plumbum deſcendentes in profundum, ſunt ſubmerſi: pixis vero cum Sacramento ab Angelis ſtatim ſublata eſt. Videns Sacerdos hæc omnia vt miraculo quidem exultauit, ſed de iactura Sacramenti doluit, totam noctem in lacrymis & gemitu tranſigens, mane pixidem cum Sacramento reperit ſuper altare.

Falſum Albigenſium miraculum.

VII. *Martinus Lutherus dæmonem volens exorcizare in ſummas per eum redigitur anguſtias.*

Fridericus Staphyl. in abſoluta reſponſ. contra Iacobum Schmidelin. VVilhelm. Lindan dialog. 3. Dubitantii cap. 1. Bredembach. li. 7. Collat. ſacr. ca. 40. an. 1545.

Poſſum ego redigere mihi in memoriam anno 1545. dæmoniacam quandam puellam è Miſniæ ditione adductam Witembergam ad Lutherum, ea ſpe, quod Lutherus ceu tertius Elias puellam iſtam à malo dæmone liberaturus eſſet. Quamuis autem Lutherus ad hoc demirandum & magni momenti opus initio non parum difficilem ſe oſtenderet, at tandem tamen iuſſit puellam duci in parochianæ Eccleſiæ Witembergenſis ſacrarium; illicque coram aliis pleriſque Doctoribus & eruditis viris (inter quos tum quoque iuuenis magiſter aderam) dæmonem occæpit adiurare & exorcizare; ſed id tamen more ſuo, non eo qui apud Catholicos receptus & vſitatus eſt. Cum autem diu multumque ille coniuraſſet dæmonem, cedere ille noluit, ſed eas in anguſtias, ſit venia verbo, Lutheri caligas redegit, vt isquamprimũ è ſacrario ſe proripere vellet. At quid accidit? malignus ille dæmon vſque adeo ſacrarii fores obſtrinxerat, vt neque forinſecus, neque intrinſecus aperiri poſſent. Quæ res Lutherum in maiores anguſtias etiam adduxit, ita vt iam ad feneſtram properaret ſperans per eam ſe poſſe effugere & exilire; verum obſtabant illi cancelli ferrei; ſicque compulſus eſt vna nobiſcum tantiſper incluſus hærere, donec per cancellos ferreos ab ædituo nobis eſſet oblata ſecuris, mihique ceu iuueni viro tradita, vt ea fores effringerem: quod equidem tum conatus ſum, & ad effectum perduxi. Interea vero viſu admirandum erat, vt Lutherus angoribus correptus ſurſum deorſumque curſitaret, atque inſtar ouis parturientis huc illucque ſeſe inuerteret.

Lutherus exorciſta hæreticus pellere dæmonem nõ poteſt.

VIII. *Mortuum fruſtra exſuſcitare conatur M. Lutherus.*

Quonam miraculo Lutherus ſeſe ſuis, aut Prophetam, aut Eliam probauerit, non liquet; niſi quod Wilhelmum Neſenum in Albi ſubmerſum vanis immurmurationibus ſpe miraculi in vitam reuocare fruſtra tentarit.

Lutheri ridiculum miraculum. *VVilhelm. Lindan dialog. Dubitant cap 1. & Laurent. Sur. in Chronico.*

IX. *Brulæus Oſtunenſis mortuum agens, à Caluino ſuſcitandus, diuina vltione mox vere mortuus inuenitur.*

Brulæus Oſtuno Geneuam vigentis illic religionis ſtudioſus demigrat: & cum inops eſſet, atque pauper, vterque, ipſe & vxor Caluini gratiam aucupabantur, vt ei commendati, peculii pauperum, cuius ipſe loculos geſtabat, eleemoſynarumque fierent participes. Eis Caluinus vitæ ſubſidia benigne pollicetur, aliiſque in rebus ſe adiuturum promittit, ſi ipſi contra ſuam operam ſibi non negarent ad rem quandam, quam per eos fieri vellet; ſed opus eſſe fide & magna taciturnitate. Viciſſim autem illi ad hoc, quod iubere vellet, promptos ſe offerunt. Et quemadmodum à Caluino edoctus, inſtructuſque fuerat miſer hic Brulæus, morbum ſimulat, & ſe in lectum abiicit. Miniſtri pro concione populo commendant, vt precibus iuuarent; eleemoſynis pauperтati ſuccurrerent. Non diu poſt perſonam mortui induit, & quidem mortuum ſe ſimulat. Hinc Caluinus clam admonitus, quaſi tamen omnium rerum ignarus, deambulatum prodit, ſed comitatus pro more ſuo magna caterua amicorum, qui ipſi ſinguläriter coniuncti, & ſumme intimi eſſent; ſine quibus vix pedem domo efferebat. Poſtquam autem eo ventum eſſet, vt clamores & eiulatus vxoris, quæ miſellam & deſolatam aliquam mulierem egregie exprimebat, exaudiret, qui nam hoc eſſet, ſciſcitatus domum ingreditur, vbi in genua ipſe, & reliqua caterua prouoluitur, precibuſque alta voce prorumpit Deum obteſtatur, potentiam ſuam vt declarare vellet, ſimulque manifeſtum facere, ſe Caluinum peculiarem ſibique gratum ſeruum eſſe, & ſe ad Euangelii ſui miniſterium, & Eccleſiæ reformationẽ, ſinguläriter ac vere vocatum. Poſt quas preces ad mortuum appropinquat, & miſeri hominis manu apprehenſa, in Dei & Filii eius Domini noſtri Ieſu Chriſti nomine imperat, vt ſe erigeret, Deique ſic gratiam manifeſtam faceret. Repetit iterum ſæpiuſque eoſdem ſermones voce etiam alius eleuata. Quid fit? Neque audit, neque loquitur, neque ſe commouet mortuus; iuſto enim Dei iudicio, qui fucos mendaciaque deteſtatur, is qui ſe mortuum ſimulabat, vere eſſe mortuus repertus eſt: & vxor quidquid eum agitaret, quomodocunq; eum impelleret, neq;

Ex vita Io. Caluin. c. 13. per Hier. Bolſecum medicum Lugdu. ſcripta Laur. Sur in Chro. ad an 1544. Bredemb. lib. 7. Colla ca. 3. Petrus Brulæus, Io. Caluini diſcipulus mortuum agit.

Oratio Caluini miraculum editurі.

Falſum Caluini miraculum.

vocem extorquere, neque vt ſe commouerat, efficere potuit, ſed totus frigebat, rigebat totus. Quo animaduerſo, plorare, vlulatus ſerio edere, & ex animo cœpit vxor, & in Caluinum inuecta, impoſtorem eum, ſicarium, latronem, qui maritũ interemiſſet, appellans, ex ordine rem, quomodo erat geſta, elata altaque voce expoſuit. Quæ cum nec admonitionibus vllis permoueri, neque minis ſatis terreri poſſet, vt taceret, Caluinus, apud mortuum ea relicta, illinc ſe ſubduxit, in vulgus ſpargens mœrore mariti obitu deliram, ideoque excuſandam, & hoc illi indulgendum eſſe. Certum hoc eſt, conuentum cum ea deinde vrbe vt excederet: & eſt ipſa Oſtunum reuerſa.

Vxoris Brulæi in Caluinum inuectiuæ.

X. *Concionator Euangelicus tentans ficte mortuum ſuſcitare, vere mortuum deprehendit.*

Verum vt vt ſe habeat illud celebratum toto orbe Caluini miraculum, hoc tibi pro vero affirmo, haud ita pridem in Polonia, non longe à Cracouia, pago Biethazaze, anno Domini 1558. vt habet Alanus Copus, quiddam fuiſſe tentatum ſimile, vti doctiſſimus vir D. Franciſcus Turrianus, libr. 1. de dogmat. character. verbi Dei recenſet: Concionator enim ſui Euangelii gratia confirmandi quendam Matthæum certo conduxit ſtipendio, qui ſeſe mortuum ſimularet, adque acclamantis vocem ceu mortuus reſurgeret. Illum feretro incluſum ad templum deduxit vxor, artificii nefarii conſcia, funus fletu & eiualatu proſequitur. Ille vbi ſatis de ſuo nouo Euangelio tonaſſet; Surge inquit, Matthæe, in nomine Chriſti, cuius Euangelium prædico. Cum Matthæus non ſurgeret, ille inclamat altius, vt ſomnum forte excuteret. Vbi nec ita exurgeret Matthæus, itur ad feretrum, detegitur velata facies, & reuera deprehenditur mortuus qui ſeſe tanto aliorum periculo mortuum, àque mortuis in vitam reuocatum ſimulare voluerat. Mox vxor, quæ lacrymas & lamenta nuper finxerat, nunc vere lacrymis, vocibus, ac tantum non pugnis in concionatorem illum, non paſtorem, ſed impoſtorem inuecta, ſuo malo iſti nouo fidem habuit Euangelio. Sic per Hollandiam Anabaptiſtarum quendam ſimulaſſe mutatæ in vinum aquæ, captorum item piſcium, quos paulo ante in puteum iniecerat, miraculum notius eſt, imo vt quidam aiunt, ex Actibus publicis monſtrari poſſe, quam vt ſit verboſius referendum. Plurima quoque de Georgio Dauidis audiui ab oculatis teſtibus, quæ conceptam paſſim de eo magiæ opinionem mirifice confirment. Hactenus Lindanus. Vide, obſecro, Chriſtiane lector, quam vere iam olim dixerat Tertullianus, lib. de Præſcription. hæret. Agnoſco, inquit, maximam virtutem hæreticorum, qua Apoſtolos in peruerſum æmulantur: Illi enim de mortuis viuos ſuſcitabant; iſti de viuis mortuos faciunt.

Francif. Turian l. 1. de dogma character. verbi Dei.

Alan. Copus lib. 6. dialog. c. 29.

D. Vilhelm. Lindan. dialog. 3. dubitantii. c. 1.

Bredẽbach. lib 7. cap. 4. an. 1588.

Concionatoris euangelici dignum quinto euangelio miraculum.

Anabaptiſtarum miracula falſa.

Tertullian.

XI. *Anabaptiſta contendens miraculum edere, à damone inscrepitu necatur.*

Quod narrabo contigit in quibuſdam Polonicorum regnorum terris. Anabaptiſtarum neſcio quis princeps vndique omnes ſuos inuitauit ad ſuum baptiſmum, affirmans fore, vt actio tota miraculis illuſtraretur, & Spiritus ſanctus adeſſet. Aduenere inuitati die dicta. Primus in lauacro pedem ponit anteſignanus ille, continuo apparuit, videntibus cunctis, dæmon: Hic eſt enim Spiritus ſanctus hæreticorum, qui capillis apprehenſum impoſtorem, ſæpius in aera ſuſtollens, & aquis immergens, & allidens, tandem perterritis vniuerſis, atque exanimatis, ſuffocauit. Hæc igitur miracula iſtorum. Quod ſi ab iſtis eſſet veritas, proculdubio vbi ventum eſſet in concionem, noſtra miracula euaneſcerent, & irrita fierent. Nam tempore etiam Antichriſti liquebit eius prodigia nihil eſſe, & idcirco is furore percitus ad arma conuolabit, donec è cœlo Chriſtus accurrat, & opem ſuis ferat.

Thom. Borzius to. 1 de ſi nis Eccl. lib. 5. cap. 2.

XII. *Puellam damoniacam fruſtra tentant liberare Euangelici, quam liberat Doctor Cathol*

In Diui Georgii ſuburbio Auguſtæ Vindelicorum habitauit anno Dominicæ incarnationis 1563. quidam ciuis Roſſimanus, textor; qui habuit filiam Annam nomine, annum agentem vigeſimum, quæ in menſe Martio eiuſdem anni nocte à dæmone ſolicitabatur, vt ſeſe ei dederet, nec diu poſt veluti quandam mentis impotentiam præ ſe ferre videbatur. Paulo poſt diabolus in ſpecie teterrimæ ac atræ felis in vaporarium proruit multis ibidem cum eadem Anna præſentibus. Porro ipſa Anna iam antea ac deinceps manifeſte à dæmone obſeſſa apparuit, qui etiam miris & horrendis modis eam afflixit, adeo vt iam nunc eam accepturus & ad inferos auecturus videretur. Parentes à Martio ad 18. Iunii diem magnis impendiis quoſdam conduxerunt, qui filiæ curam haberent. Nec interim prætermittunt opem & conſilium implorare miniſtrorum & præconum confeſſionis Auguſtanæ. Quorum plerique ad obſeſſam acceſſerunt, exiſtimantes ſe per virtutem verbi Dei dæmonem eiecturos. Verum illi cum exorciſmis ſuis, atque omni induſtria ac labore ſuo nihil proficerent, mandarunt parentibus, diligentem vt filiæ curam haberent. Deum præpotentem, qui tali afflictione filiam cruciare permitteret, ipſam, vbi ſibi viſum eſſet, facile liberaturum. Cum hæc agerentur, ingreſſa eſt eaſdem ædes, in quibus puella obſeſſa detinebatur, virgo quædam Anna nomine, filia quondam M. Matthiæ Kapfferri, publici ciuitatis Auguſtanæ chirurgi cum pediſſequa nomine Magdalena, vt puellam tam diris modis afflictam pietatis affectu inducta inuiſeret. Quam cum horrendum in modum à dæmone diſcruciari cerneret, adeo vt ne vno quidem die eam ſupereſſe poſſe putaret, euocauit parentes ex vaporario, monens extreme neceſſarium eſſe vt quocunque poſſent modo, filiæ ſuccurrant. Et ſi quidem ipſis gratum ſit, ſe miſſuram ad quendam, quem omnino confidat puellam, diuina cooperante gratia, liberaturum.

Tilm. Bredenbach. lib. 7. Collatione ſacrarum c. 42. an. 563.

Paren-

Parentes id gratanter acceperunt, rogantes eam, vt quibus poſſet conſiliis & auxiliis ſubueniret. Quæ protinus pediſſequam ſuam vna cum M. Melchioris Fabri ſcholæ Germanicæ Præfecti vxore, mittit ad Reuerendum Simonem Scherbenhardum, ſacræ Theologiæ Doctorem Catholicum, Paſtorem D. Mauritii Auguſtæ, rogans vt ad infirmam venire nõ grauaretur. Ille exiſtimans communem eſſe infirmitatem, reſpondit, ſe pietatis ergo mox ipſas ſubſecuturum, etſi non libenter ad ea loca vadat, in quibus exulet religio Catholica. Interea mater obſeſſæ virginis Annam Kapfferr, filiam accedens, ait maritum ſibi mandaſſe, ne quenquam ſacrificum in ædes admittat: vicinos enim dehortatos, inſuperque dixiſſe, Deum, qui hanc afflictionem filiæ permiſiſſet, obuenire, poſſe quoque eam curare; malle autem ſeipſum cacodæmonem, quam ſacrificum in ædes admittere. Ad quam Anna: nihil debere eam huius morari, præſentem eſſe ob oculos rei afflictiſſimę miſerrimum ſtatum, quem & ipſe magiſtratui ſit indicatura. Interea dum Doctor Simon ædibus appropinquat, ecce puella obſeſſa mirum & horrendum in modum vociferatur, huc illucque ſeſe iactitans. Vnde Anna Kapfferri interrogauit, quidnam deſideret? Atque vbi eam potus deſiderio intellexit teneri, aquam benedictam ei bibendam obtulit: qua exhauſta, protinus puella in clamorem & fremitum reſoluitur, totoque corpore coarctata veluti in ſpiras reflectitur capite ad pedes vſque incuruato, ad eoque vt circumſtantes viderent & cognoſcerent aquæ benedictæ virtutem dæmoni inprimis grauem & inimicam. Nec deinceps vllam requiem habuit obſeſſa, ita vt vnus ex quatuor viris ad puellæ cuſtodiam conductis palam proteſtaretur, niſi parentes puellæ iam nunc medelam procurent, ſe nec vniuerſam quidem vrbem Auguſtam in precium acceptaturum pro vnius apud eam noctis peruigilio: tam enim terrum & horrendum fumum ex gutture obſeſſæ prodiiſſe, vt omnes arbitrati ſint ſe ſuffocandos. Dum ſic puella diris modis ringitur, ac tumultuatur, V.D. Doctor Simon ædes ipſas ingreditur, progeſſuſque in vaporarium, rogatur à circumſtantibus, vt propter Deum in præſenti afflictione & miſeria, quam poſſit opem & conſilium præſtet. Reſpondet ille, opem & auxilium omne in ſolo Deo repoſitum eſſe; illi ſi viſum fuerit, poſſe eam his malis exonerare. Obſeſſa vero diris in eum fremere conuitiis & contumeliis, necnon & blaſphemias & plauſtra criminationum euomere: Sacrifice, inquit. Deus te diſperdat: dimitte me iam nunc, perſentio quid moliaris. Denique poſt multa dirarum commixtionum certamina, eum primum diabolus D. Doctori exorcizanti inſultaret, ac deinde alias atque alias egrediendi vias & loca manſionis efflagitaret, tandem cum ſæpius repetita vice inſtanter vrgendo dæmonem coarctaret, ac grauiſſimis verbis præciperet, vt emigraret, multaſque è contra tergiuerſationes necteret & effugia quæreret dæmon, tandem

Vis aquæ benedictæ contra dæmones.

Dæmoniaca inſurgit in doctorẽ Catholicũ.

puellam miris horribilibuſque modis exagitauit, adeo vt collum ad capitis ipſius magnitudinem intumeſceret, totumque os horrendum in modum nigreſceret; lingua quoque informi & immodica longitudine ex ore promineret. Ad quem horrorem cum parentes cum circumſtantibus toti contremiſcerent, omneſque nomen Ieſu inuocarent, reſpondit D. Doctor, miſſum iam facerent omnem timorẽ iam iam enim rem fœliciter conficiendam. Et ecce puella placide recumbit, mandatque D. Doctor eam nunc liberam dimitti, quia benigniſſimus Deus ipſam liberaſſet: moxque puella oculis in cœlum eleuatis, manibuſque complosis Deo Opt. Max. ſummam tribuit laudem & gratiarum actionem, ſubiungens ſe iam nunc agnoſcere & intueri Deum ipſum in cœlis: deinde ipſi Doctori Parocho maximas egit gratias: qui cum crebro eam interrogaret, ſentiretne ſe modo liberatam, reſpondit: Omnino. Poſtmodum interrogauit D. Parochus, anne quicquam videret? Ait illa, ſe ex oppoſito videre quendam tetra fronte, rubro capillo, & protenſa lingua, qui eam indefeſſo nutu ad ſe inuitet. Quo audito D. Doctor Parochus monuit eam, vt ter ſancto Crucis ſignaculo ſe conſignaret, dicendo: IESVS *Nazarenus Rex Iudæorum*. Quod cum faceret, euanuit quidem ille malignus, ſed mox reuerſus eſt. Eum plane in modum D. Doctor Simon puellam Chriſtianis dogmatibus erudiuit, docens quomodo in omnibus iſtis machinamentis dæmoniacis audacter diabolo renunciaret; totamque ſe diuinæ tutelæ committeret. Qua in re illa recte monenti libenter obſecuta eſt: atque ita demum poſt multa certamina ad breue tempus quieti ſe tradidit. Porro Doctor ex parochia ſua D. Georgii venerabile Sacramentum ſacræ Euchariſtiæ proferens, poſt multas pias & ſalubres admonitiones, preces & exemologeſim, idem venerabile Sacramentum puellæ adminiſtrauit: ac poſtea rurſum interrogauit, num quidquam inſolitum aut terribile videret. Illa vero cum nihil ſe prorſus videre reſponderet, ſed optime ſecum agi, diuina cooperante gratia, tandem R. D. Doctor Parochus diſceſſum ab ea parans in domum ſuam regreſſus eſt. Hæc omnia geſta ſunt in præſentia multarum honeſtarum perſonarum. Ipſa vero puella aliquot deinde diebus detenta eſt, ac paulo poſt integre conualuit, communibus vitæ humanæ officiis vacans.

Nominis Ieſu inuocatione liberatur dæmoniaca.

XIII. *De muliere Lutherana diu à dæmone poſſeſſa, fruſtra à Lutheranis, vt liberaretur, tentata.*

In Prouincia Rheni Bada vna eſt vrbs de primariis, & Marchioni ſubiectis. Hic Lutheranam mulierem annum iam quartum & trigeſimum, ſeptem dæmones exercebant. Eiiciendus primo fuit ex anima diabolus, priusquam eiiceretur è corpore. Dedit igitur operam Pater è noſtris, vt Lutherum deteſtata mulier, verum Chriſti vicarium Catholicæque Eccleſiæ caput agnoſceret, in eiuſque poteſtate eſſe

Ex Annal. Societ. de Collegio Spirenſi Prouincia Rheni an. Do. 1583.

Lutherana mulier 35. an. à dæmone posſeſſa.

vellet. Quod tum imperaſſet, eum demum liberare corpus aggreditur. Habuerat mulier ex eadem Lutheri face miniſtros, auum & patrem: Badamque venerat multis cum literis, quibus fidem & Saxonicæ ciuitates & Lutherani miniſtri faciebant, eam mali dæmonis obſidione teneri, fruſtraque eius apud ſe liberationem eſſe tentatam. Inſtitutum certamen eſt publice cum dæmonibus in media hæreticorum turba, qui è vicinis quoque pagis oppidisque confluebant. Complebatur quotidie templum; omnes quorſum res euaderet, expectabant. Pater non ſuis opibus, ſed diuina miſericordia fretus alacriter rem vrgebat. Fatebantur dæmones aniculæ cuiuſdam execrationibus ſibi eſſe olim, cum etiam tum mulier eſſet infantula, in eius corpus aditum patefactum. Vt igitur inde ſacris carminibus abigerentur, quo nefariis execrationibus immigrarant, aſſidua aliquot dierum opera tum publicis exorciſmis, tum precationi data eſt: tum ad extremum eximia Dei bonitas Flii ſui meritis hoc conceſſit, vt cuius nominis vi tartara contremiſcunt, eiuſdem nutu ac poteſtate tetra illa dæmonum conſpiratio pelleretur. Confodit tam pulcher euentus hæreticorum pectora, qui cum quo ſe verterent, non haberent, nimio rubore perfuſi, obſcurare mendaciorum impudentia conati ſunt veritatem: Sed diuino conſilio factum eſt, vt dum pro concione in Sacerdotem noſtrum Lutheranorum ſignifer debacchatur, negatque vllum ab eo dæmonem pulſum eſſe, tum forte adoleſcens peregre rediens, temeraria ſclopi diſploſione ſit ictus; Qui cum moreretur, ignoraretur que vtrarum eſſet partium, Catholicorum, an hæreticorum, proximas defertur in ædes: adeuntque Catholici Sacerdotem, quem dixi, noſtrum: Lutherani vero ſuum miniſtrum accerſunt. Sed hi tanta cum feſtinatione ſtudioque, vt Catholicos anteuerterint. Horrari igitur miniſter adoleſcentem, vt Chriſtiane mori velit, ſordidoque è ſacco panem ſuum, quem moribundo obtrudat, expromit. Sed longe mens alia erat adoleſcenti: ſignificabat enim ſe potius veræ Eccleſiæ Sacramento velle muniri, & ritu inſtitutoque Catholico velle confiteri. Furere hic & ſtomachari miniſter, & perfidiam grauiter exprobans, atrocem minari gehennam: multa etiam de religionis veritate vnitateque; multa de diuini ſeueritate iudicii imperite inſciteque diſſerere. Quæ omnia adoleſcens hoc vno dicitur eluſiſſe reſponſo: Experietur vterq; noſtrûm, prius quam horæ quatuor & viginti præteruolent, vtra tandem in religione mori ſit tutius. Interim Sacerdos noſter accedit, & abeunte miniſtro confeſſionem migrantis excepit. Moritur hic vt vitam inchoet ſempiternam: moritur ille poſtridie, vt ei prædixerat adoleſcens, vt æterna morte mulctetur: cum pridie tamen valens atque integer viſus eſſet. Ita ſentit vterque vtra religio ſit verior, & quæ apud inferos maneant hæreticos pœnæ; & quæ Catholicos apud ſuperos gaudia.

Dæmoniaca à Sacerdote Cath. liberatur.

In Lutherani impudentiam vltio.

Proreligionis determinatione appellatio ad iudicium Dei.

XIV. *Bunzius fruſtra tentat energumenum liberare, qui mox per Chriſtianam fuit liberatus.*

Io. Hayus in hiſtoria de reb. Iapon. an. 1604.

In loco dicto Iamada, ſub reſidentia Cinguiæ, cũ adoleſcens Chriſtianus, quindecim aut ſexdecim annos natus frequentius à dæmone torqueretur, Bunzius eius patruus primum conatus eſt dæmonem ſuis gentilitiis ritibus & vanis deprecationibus Chami & Fotochi depellere: ſed cum irritum videret conatum, piæ cuidam Chriſtianæ ad ſe ex vicinia accerſitæ totius rei ſucceſſum percenſuit. Illa bona ſua fide freta Agnum Dei in obſeſſum colli iniecit, & manus pedeſque fune ſacris precibus benedicto alligauit. Tum dæmon mox exclamare: Soluite me, & mox exceſſero. Reſpondit fœmina: Prius te torquebo, & ſi non promiſeris te diſceſſurum, non te ſoluam: & iuuenis liber à dæmone corporeque integer euaſit.

XV. *Bunzius fruſtra conatus dæmonem à dæmoniaco pellere, ſacrarum reliquiarum vi pellitur.*

Idem ex eadem relatione hiſtorica ab an. 1595.

In Bungo degebat Chriſtianus quidam, ſed in diuina & animæ ſuæ ſalute promouenda æquo frigidior, ita vt clam tantum geſtaret globulos precarios, ne viderentur. Huic flumen tranſmittenti viſibiliter inſiliit Satan, acinacemque, quem contra eum diſtringere conabatur, vi eripuit, ac denique eum corporaliter obſedit Dominus eius gentilis ſerui miſertus, Bunziorum periculis & ſuperſtitionibus curauit dæmonem pelli: at ille egredi noluit. Hoc videns quidam, qui præſto erat, conſuluit domino, vt Chriſtianum quendam, qui donum haberet fugandi dæmones, ad ſe euocaret. Vbi aduenit, ex ſubmiſſione animi reſpondit, ſe non eſſe tanti apud Deum meriti, vt tanta opera patrare poſſit: ſe tamen Deum pro energumeno oraturum. Cum ergo ſed illumque Deo commendaſſet, & aliquos contriti animi actus exercuiſſet, egregie energumenum verberauit, qui vt ſenſit verbera, horrificos edidit geſtus, eoq; plures, cum collo eius inieciſſet ſacrarum reliquiarum thecam, dixitque: Si onus illud ſublatum foret, ſe è carcere exceſſurum, & eo ſublato exceſſit. Energumenus autem non ſecus ac ſi prorſus mortuus eſſet, in terrã corruit, ac pro mortuo à circumſtantibus habebatur, ſic prorſus vt improperarint Chriſtiano, quod hominem occidiſſet: ſed reſpondit ille, non eſſe mortuum, expectarent modo, breui illum reuicturum: vti & factum eſt. Id cum videret quidam exactor vectigalium regiorum, rei nouitate obſtupefactus, omnibus Chriſtianis poteſtatem fecit roſaria ſua è collo, vel cingulo, vel quomodo collibuiſſet, publice geſtandi.

Sacrarum reliq. vis.

Roſaria geſtandi mos apud Bunzios.

TIT. XV. De virtute & efficacia fidei.

Ioſue Iſraëlitici populi Dux per fidem à Deo impetrauit, vt ſolis curſus ſpatio integri diei inhiberetur. *Ioſue c. 10.*

Per fidem Dauid adoleſcens funda & lapillis inſtructus Goliam viribus & corporis vaſtitati confidentem, haſta & clypeo armatum, nomine Dei inuocato,

1. Reg. 17.

ens

vno ictu prosternit, gladio proprio obtruncat, & opima spolia corpori detrahit.

Daniel.13. *Susanna per fidem supplicium euasit.*

Luc.1. *Elizabeth viuam Virginu Mariã cognatæ suæ fidem prædicat, dum dicit: Beata quæ credidisti, quoniam perficientur ea quæ dicta sunt tibi à Domino.*

Matth.8. *Centurionis fides viua fuit, cum credidit seruum vel solo Christi verbo à morbo liberum ore De quo mirati Iesus turbis dixit: Amen dico vobis, non inueni tantam fidem in Israel.*

Matth.9. *Marc.5.* *Luc.8.* *Hæmorrhoissa omnino sibi persuadebat, se Christi virtute à fluxu immunem fore, si vel vestimenti fimbriam tantum tangeret.*

Matth.15. *Laudatur mulieris Chananæa fides, qua filiæ salutem à Christo Domino impetrauit.*

Ad Hebræos cap.11. Vide Paulum in Epistola ad Hebræos.

EXEMP. I. *Anianus B. Marci discipulus fide magna insignitus montem suo loco transfert.*

Petr. de Natalib. in Catalogo Sanctorum lib. 9. cap. 130. AD Iudæorum suggestionem odio prosequentiũ Anianum D. Marci Euangelistæ Alexandriæ successorem, ac discipulum, Rex Babyloniæ mandauit, vt quia in Euangelio Christianorum continetur, quod habentes fidem sicut granum sinapis, montes transferre possunt, quatenus Christiani montem de suo loco transferrent; alioquin aut fidẽ Christi tanquam falsam abnegarent, aut capitalem sententiam omnes subirent. Episcopo igitur Thesitiæ cũ omnibus Christianis ex hoc admodum afflicto Deum pro fide sua suppliciter exoranti per Angelum reuelatur, neminem ad hoc ex fide sua idoneum, nisi monoculum Anianum. Vocatur igitur ab Episcopo, omnique populo indicto ieiunio triduano, ipse cõfisus in Domino monti mandauit, & mons continuo se mouere cœpit. De suo loco recedens tanta celeritate versus Babyloniam venit, quanta nauis per æquora vento pellitur, & eo vsque diuinitus defertur, donec ad preces Regis monti mandauit, vt figeretur, ne in ciuitatem irrueret, & eandem opprimeret. Sicque ibi fixus vsque hodie manet.

II. *De alio quodam qui fide viua incensus montem etiam suo loco transferri iussit.*

M. Paul. Venet lib. 1. de region. Orient. c. 18. Huic non absimile est quod subiungã ex M. Paul. Veneto, de regionibus Orientalibus lib. 1. Sic igitur ille: est mons quidam, ait, in regione illa, nempe iuxta ciuitates Bardachi & Tauriſii, haud longe à ciuitate Tauriſii, qui olim virtute diuina à loco suo hac occasione dimotus est. Accidit semel, vt Saraceni Euangelium Christi blasphemare volentes, & veluti vanam doctrinã Christianis improperantes dicerẽt: Est scriptum in Euangelio vestro: Si habueritis fidẽ sicut granum sinapis, & dixeritis monti huic transi, hinc transibit, & nihil impossibile erit vobis. Nunc igitur si fides vestra caret errore, amouete montem hunc, & probate Euangelii virtutẽ. Et quoniã Christiani sub Perfidorum illorum Dominio erant, cogebantur vel montem illum transferre, vel Mahumeticam subire legem: & si neutrum facerent, gladio ferirentur. Tunc vir quidam in Christi feruens amore & fide, confortauit pusillanimes, & fusa oratione ad Dominum, cum tota fiducia dixit monti: Abi hinc: quod videntes multitudine illico factum est. Quo miraculo multi Saracenorum conuersi Christũ confiteri cœperunt.

III. *Fide Catholica à Rege integre suscepta, mox eius filius cum toto populo liberatur à lepra & perfidia.*

Greg. Turonens. lib. 1. miraculo. S. Martini cap. 11. Baron. tom. 7 ann. 560. Charrarici cuiusdam Regis Galliciæ filius grauiter ægrotabat, qui tale tædium incurrerat, vt solo spiritu palpitaret. Pater autem eius fœtidæ se illi Arianæ sectæ vna cum incolis loci illius subdiderat. Sed & regio illa plus solito, quam aliæ prouinciæ, lepra sordebat. Cumq; Rex videret vrgeri filium in extremis, dicit suis: Martinus ille, quem in Gallijs dicunt multis virtutibus effulgere, cuius, quæso, religionis fuerit, enarrate. Cui aiunt: Catholicæ fidei populum pastorali cura in corpore positus gubernauit, asserẽs cum Patre & Spiritu sancto æquali substantia vel omnipotentia venerari debere. Sed & nunc cœli sede locatus assiduis beneficiis non cessat plebi propriæ prouidere. Qui ait: Si hæc vera sunt; quæ profertis, discurrant vsq; ad eius templum fideles amici mei, multa munera deportantes, & si obtineant mei filii medicinam, inquisita fide Catholica, quam ille credidit, credam. Pensato ergo auro argentoque ad filii pondus, transmisit ad venerabilem locum sepulchri. Qui profecti, oblatis muneribus, exorant ad beati tumulum pro ægroto. Sed insidente adhuc in patris eius pectore secta, non continuo integram recipere meruit medicinam. Reuersi autem nuncii narrauerunt Regi, se multas virtutes ad beati tumulũ vidisse, dicentes: Cur non sanatus fuerit filius tuus, ignoramus. At ille intelligens, non ante sanari posse filium, nisi æqualem cum Patre crederet Christum, in honorem beati Martini fabricauit Ecclesiam; miroque opere expedita, proclamat: Si suscipere mereor viri iusti reliquias, quodcũq; Sacerdotes prædicauerint, credam. Et sic iterum suos dirigit maiore cum munere: qui venientes ad beatũ locum reliquias postulabant, &c. Quæ pignora, subdit Gregorius, cũ summa veneratione suscipientes, fidem miraculis firmãt. Nam filius Regis dimissa omni ægritudine, sanus properat ad occursum. Rex vero vnitatem Patris & Filii & Spiritus sancti confessus, cum omni domo sua chrismatus est. Squalor lepræ à populo pellitur, & omnes infirmi saluantur, nec vnquã vbi vsq; nunc super aliquem lepræ morbus apparuit: talemq; gratiam ibi in aduentu pignorũ beati patroni Dominus tribuit, vt virtutes, quæ ibidem illa die factæ sunt, enarrare perlongum sit: nam tantum in Christi amore populus ille promptus est, vt omnes martyriũ libentissime susciperent, si tempus persecutionis adesset.

Filius in Trinitate coæqualis Patri & Spiritui Sãcto.

Peregrinatio ad loca sancta cum muneribus.

Lepra cum perfidia per fidem tollitur.

IV. *Homines in porcos fide sua mutat Gregorius Neocæsariensis episcopus.*

Niceph. Callist. l. 8. hist. Eccles. cap. 35 Cum Gregorius ille, qui edendis miraculis clarus fuit, multa à Teridate propter Christum passus, & post

post multas variasque malorum ſpecies ad quatuordecim annos foueæ cœnoſæ & caliginoſæ incluſus eſſet: Teridates ipſe Armeniorum princeps cum domo ſua tota, & cum optimatibus, diuinæ iræ vindictam eſt expertus. Ad vitam enim ſimul & formam porcorum redacti ſeipſos deuorabant. Sed enim ex fouea illa extractus diuus Gregorius vno ſigno omnibus Chriſtum colere perſuaſit: & ſuilla forma atque vita liberatos inſtitutum noſtrum complecti coegit, delubra eis conſtruxit, ſacra arcani ac myſtici ſacrificii celebrauit, & nouis miraculis dæmones ex ea regione exturbauit.

Fides Gregor. Thaumaturgi admiranda.

Armeniorũ conuerſio vnde.

V. *Per veram ſynceramq́; de Sanctiſſima Trinitate fidem illuſione. dæmonum diſpelluntur.*

Circa tempora Lotharii Imp. erant paſſim in Friſia multa laruarum infernalium ſpectra; quæ in paruo quodam ſupereminentis collis ſupercilio ſubterraneum habebant ſpecum, abſque humana ope artificio præſtigioſo extructum, in quo reſidebant, quas antiqui vocabant Albas Nymphas, ſiue vulgari gentis ſermone, Witte Wyrren; harum ſpeciem adumbratam, non veram fuiſſe conſtat: quæ ſolebant nocturnos viatores, gregumque & armentorum intentos excubiis, & puerperas cum infantibus ſæpiſſime in abdita ſua & ſubterranea antra clanculum abducere; in quibus ſubinde ſubterranei murmuris ſonus, atque etiam vagitus infantium auditi ſunt, & præterea etiam ingens fletus & gemitus hominum, & quandoque Muſarum concentus & voces dubia aure colligabantur. Qua de cauſa magna fiebat cuſtodia prægnantium mulierum, & paruulorum infantium, ne ab iſtis Nymphis infernalibus clam abriperentur. Quæ omnes dæmonum illuſiones, poſt agnitum ſyncerum Dei Euangelium (erant enim tum Friſii Sabellii & Arii erroribus dementati) euanuerunt, & in nihilum redactæ ſunt. Scripſit enim S. Odulphus contra eiuſmodi illuſiones dæmonum Chartam de S. Trinitate, quam per eccleſias & parochias Friſiæ ſacerdotibus miſit, vt in populo frequenter legeretur.

Cornelius Kempenſis lib. 3. de origin. & ſitu Friſiæ cap. 3.

Fidei ſynceræ vis contra ſpectra.

VI. *Prompta ac forti Monachi fide vincitur & fugatur diabolus.*

Cum vir Dei Norbertus noctem quãdam totam inſomnem orando tranſegiſſet, ſtans ante altare oratorii, quod in primordio conuerſionis ſuæ in Præmonſtratenſi loco ſuſceperat, adſtitit retro eum Satan inſtar horribilis vrſi, dentibus & vngulis terribilem præ ſe ſpeciem ferens: cumque verteret ſe homo Dei, & vellet procedere, vt membra debilia modico ſomno recrearet, ex improuiſo videns adſtantem belluam, expauit. Sed illico ad ſe reuerſus, & oſtium oratorii clauſum conſiderans, nec alicuius intrantis ſonitum ſe prius audiſſe recordans, perſecutoris ſui cognouit eſſe inſidias; & parum perorando viribus reſumptis, ait: Quid expectas cruenta beſtia? Vngulæ tuæ inanes ſunt, & horribiles dentes tui, ventus; & hirſuta pellis tua, fumus, & vapor inaniter tranſiens, & velut vmbra, quę ſole recedẽte diſparet: Tu ſignaculum ſimilitudinis Dei, lux cum eſſes, in tenebras ſuperbiendo corruiſti: Recede nunc præcipio tibi; *quia nulla conuentio Chriſti ad Belial, nulla ſocietas lucis ad tenebras, nulla pars fideli cum infideli.* Recede ocyus: ſcis nulli nocere te poſſe, niſi permittat Deus: nec niſi illis, qui peccando tnæ ſubditi ſint poteſtati. Et his dictis, mendax ille verba veritatis ferre non ſuſtinens, diſparuit.

Invita S. Norberti cap. 38. apud Sur. tom. 3.

Inſtar vrſi apparet dæmon.

Verbis veritatis dæmõ repellitur.

VII. *De mira Iudæi Comitis ad fidem vocatione, ac de miraculoſo fidei eius effectu.*

De Ioſepho Comite, quomodo à morbo mentis & corporis propter Chriſti fidem liberatus ſit, ſic ſcribit Epiphanius: Tertium ad fidem hoc inſtructionis opus Ioſepho contigit, quod non valuit incarnationis vis, vbi erat Chriſti nomen, & ſignaculum crucis: non tamen perſuaſus eſt, vt Chriſtianus fieret Poſtea vero apparet illi in ſomnis Chriſtus, dicens: Ego ſum Ieſus, quem parẽtes tui crucifixerunt: verum, crede in me. Ille vero necdum perſuaſus incidit in morbum magnum & deſperatum. At Dominus rurſum apparet ipſi, iubens vt credat in ipſum, & ſanitatem aſſecuturum eſſe promittẽs. Ille vero promiſſione facta, rurſus reſiluit, & in duritia permanſit. Recidit autem ſecundo in morbum, eumque ſimiliter deſperatum: relictusq; velut moriturus à cognatis ſuis Iudæis, quod myſtice ab ipſis ſemper fieri ſolet, id ab eis audiuit: nam vir quidam ſenior legis peritus, ad eum accedens, in aurem inſuſurrauit dicens: Crede in Ieſum crucifixum ſub Pontio Pilato præſide, qui filius eſt Dei, & ex Maria poſtea natus eſt, & Chriſtus Dei eſt, & ex mortuis reſurrexit: nam ipſe veniet iudicare viuos & mortuos. Hæc ipſe Ioſephus palam mihi recitauit, id quod vere dicere poſſum. Ioſephus autem adhuc ægrotabat: & cum audiuiſſet à ſeniore (velut dixi) cum aliis Ieſus Chriſtus iudicaturus eſt, adhuc obdurabatur. At Dominus rurſum ex benignitate ſua per ſomnii viſum: Ecce, inquit, ſano te; ſed tu vbi ſurrexeris, crede. Vbi autem conualuiſſet rurſus à morbo, non credidit. Itaque ſano ipſi rurſus Dominus apparet per ſomnium conquerens de ipſo, quam ob cauſam non crederet, & promittit ipſi Dominus dicens: In fidei certitudinem ſi quod volueris ſignum diuinum in nomine meo operari, inuoca me, & ego faciam. Erat autem quidam inſanus in ciuitate, qui nudus per vrbem circuibat, in Tiberiade videlicet, & cum ſæpe veſte indueretur, eam dilaniabat veluti tales facere ſolent. Ioſephus igitur volens experiri viſionem, dubitans autem adhuc verecundia detinebatur. Aſſumit autem hunc intro, & præcluſis foribus, acceptaque aqua in manum, eaque Crucis ſignaculo ſignata, inſanum hominem reſperſit, & dixit: In nomine Ieſu Nazareni Crucifixi, egredere dæmon ab ipſo, & ſanus fiat. Homo vero magno clamore edito, in humum prolapſus, & multa ſpuma ab ore demiſſa lanci-

D. Epiphan. hæreſ 30. Baron. tom. 3. Annal. an. Dom. 327.

Ioſepho Comiti ſæpe Chriſtus apparet.

Monetur vt credat.

Ioſephus adhuc Iudæus in nomine Chriſti miracula operatur.

lancinatus, ad multum tempus immotus permansit: demum sanatus est.

VIII. *In extinguendo incendio S. Leon. Papæ IV. fides manifestatur.*

Baron. tom. 6. Annal. Eccles. ad ann. Christ. 847. 22. ex Anastasio.

Sicut in fugando serpente lethifero virtus enituit tanti Pontificis Leonis Papæ IV. ita in extinguendo incendio patefacta est fides ipsius, potentia crucis pollens. Rem gestam hoc pariter anno 847. ita recitat Anastasius. In ipsius sui Pontificii exordio, Saxonum vicum validus ignis inuasit, qui flammarum violentia cuncta comburere cœpit validius, vbi populorum multa congregata sunt agmina, quæ huius incendij flammas volebat extinguere; sed ventorum flatibus altius extendebatur ignis in aëre, cuncta comburens atque comminuens, ita vt propius ad B. Petri Apostolorum Principis posita peruenirent Saxonum & Longobardorum domos, porticum concremans. Quo audito, ipse beatissimus Pontifex anxius illuc celeri cursu profectus est, & vt ob huius tanti ignis impetum se præpararet, Dominum deprecari cœpit, vt huius incendii flammas extingueret; & vbi crucis prope frequentauit signacula digitis, amplius ignis extendere flammas non potuit, & beati virtutem ferre non valens Pontificis, extinctas flammas redegit in cinerem.

Leonis Papæ fides magna.

IX. *De Zacomo Principe, qui per fidem prolem rerumque abundantiam obtinuit.*

Niceph. Call. lib. 11. histor. Eccles. c. 47. Sozom lib. 6. cap. 38.

Zacomus tribunus carebat liberis ætate iam senescens. Et quum monachum quendam magna gloria virum adisset, quum alia pleraque ei per colloquiū exposuit, tum ærumnam quoque eam & casum deplorauit. Supra modum enim apud Saracenos magni penditur liberorum procreatio: nec apud eos modo, sed etiam, vt arbitror, apud barbaros omnes. Ille bono animo eum esse, precatione facta, & reuerti domum iussit, fore pollicitus, vt breui pater fieret, si modo in Christum sibi credendum esse statueret. Postquam autem dictum id euentus comprobauit, & filius progenitus procreationem illam veram esse confirmauit: & ipse Zacomus religione nostra est initiatus, & tribum eam omnem, cui præfuit, ad eandem gratiam adduxit: Ab eo tempore tribum istam admodum floruisse, magnaque & numero & amplitudine incrementa cepisse, atque Saracenis & Persis formidabilem fuisse dicunt.

Zacomi Principis fidei conceditur proles.

X. *Propter fidem, agri qui steriles erant, fœcundi admodum efficiuntur.*

Pallad. in hist. Lausiac. sect. 44. c. 54.

Sterilis erat ager (ait presbyter Copres nomine, vir sanctus, prope octogenarius) qui est prope nos: & rustici qui ipsum possidebant, seminantes, vix semen duplicatum metebant: Vermis enim nascens in spica totam messem corrumpebat, Agricolæ autem catechismo à nobis instituti, & effecti Christiani, rogarunt nos, vt oraremus pro messe. Dixi autem eis: Si habetis fidem in Deum, vel arena deserti fructum vobis afferet. Illi autē nihil cunctati, cum hac arena, quæ à nobis calcatur, sinus implessent, attulerunt rogantes, vt benediceremus. Postquam autem sum precatus, vt illis fieret secundum ipsorum fidem, ipsi eam cum frumento seminarunt in aruis suis, & repente eorum ager ita multiplicauit fructum, vt omnem superaret Ægyptum. Hoc ergo facere soliti, nobis quotannis exhibent molestiam.

Fruges propter fidem multiplicantur.

TIT. XVI. De ficta & simulata quorundam religione, eorumque infausto exitu & funesto interitu.

EXEMP. I. *Maxentius Imp. Christianum se simulat, vt tandem decipiat.*

Euseb. lib. 8. cap. 16. & Niceph. lib. 7. cap 21. & 29.

CVm Maxentius Tyrannus Gentilium nefarios ritus, & ceremonias coleret, metueretque, ne si bi ad imperium tendenti ab innumera Christiano tum multitudine aditus præcluderetur, simulandi artem secutus, principio benignum ac fauentem se illis exhibuit: deinde vero cum vires suas auctas confirmatasque cerneret, miram aduersus eosdem crudelitatem exercuit. Postquam vero sic Romæ tyrannidem exercuisset, tandem fugiens à Constantino Imperatore bello victo, suo ipsius, quod dicitur, laqueo est captus: ponte enim diuina virtute rupto, nauibusque, quibus flumen constratum fuerat, solutis, transitus ipse pessum iit, & scaphæ subito cum hominibus omnibus in vndis subsedere: ipseque miser primus cum propugnatoribus suis in flumine mersus suffocatus est, sicuti olim cum vniuerso exercitu Pharao; vt fluuius ille, ad eum, qui Miluius dicitur, pontem, equis & ascensoribus refertus visus sit. Tum vero ea quæ olim cantata fuerant, ad oculum repræsentata videre licuit. Currus Pharaonis & exercitum eius proiecit in mare: electos ascensores satellitesq; submersi in mari rubro, descenderūt in profundum, quasi plumbum cum aquis vehementibus.

Maxentii tyranni vt alterius Pharaonis interitus.

II. *Licinius religionis Christianæ amicum se fingit, vt postea persequatur.*

Euseb. lib. 9. cap 10. Eccl. histor. Nicephorus lib. 7. cap. 44.

Licinius Constantiæ magni Constantini sorori matrimonio coniunctus, initio se Christianos amore ac beneuolentia complecti finxit, vt Imperatoris amicitia hoc artificio quæsita socius fieret ac consors imperii: vbi vero se voti compotem factum vidit, deposita quam ficte tenuerat persona, & in leonem è vulpecula conuersus Christi cultores immaniter est persecutus. Eundem autem finem, quem prior tyrannus, est consequutus: ille enim in prælio commisso cum Constantino in fugam versus, cum quid faceret non videret, seipsum victoribus dedit, ille inquam, qui paulo ante minas ferociter spirauerat, atque omnia potestati suæ subiicere contenderat. Imperator sane more suo vsus solito, vitam quidem illi donauit, eumque sub custodia esse Thessalonicæ mandauit. Vbi

uit. Vbi vero ille à moribus ſuis conſuetis non diſceſſit, & fraudulenter inſidioſa conſilia captans, barbarorumque multitudinem mercede conducens, vt bello reſtaurato cladem acceptam ſarciret, ad res nouas rurſus ſpectare deprehenſus eſt: Imperatoris iuſſu vitam ferro cæſus amiſit.

III. *Iulianus Imp. callide adepto regni gubernaculo Chriſti cultum prorſus extinguere conatur.*

Theodor li. 3. c. 1. & 3. Soz. 5. c. 2. & 5. Niceph. lib. 11. c. 3. & 12. Iuliani hypocriſis.

His Iulianum Imperatorem, fidei deſertorem, vulpem atram, priore non minus aſtutam, hoc loco adiiciendum operæ pretium duxi, qua nimirum ealliditate Chriſtianis fauit, ædes ſacras ſtudioſe viſit, Sanctorum venerandas exuuias coluit, Mammeæ martyri templum extruxit, atque alia pleraque Chriſtiani pectoris ſigna per ſummam ſimulationem dedit, vt impedimentis ſublatis ad Imperium ſibi viam ſterneret, eoque potius Chriſti cultum ex hominum memoria animiſque tolleret. Sed infelix non magis feliciter vltimum vitæ diem clauſit, quam priores Tyranni.

IV. *Valens Imp. initio imperii Catholicum clementem ſe exhibet, at relicta Cath. religione crudeliter Catholicos tractat.*

Ammianus Marcellinus li. 20. & 21. Theodoret. lib. 4 c. 11. & 12. Greg. Nazianz. orat. in laudem Baſilii.

Valens Imperator, qui Catholicus ad Imperatoriam euectus eſt dignitatem, quamdiu ſibi commodum ac vtile viſum eſt, Antiſtitum fuit obſeruantiſſimus, & Baſilii magni egregius cultor admiratorque: vbi vero Eudoxii Patriarchæ Conſtantinopolitani dolis à Catholica veritate abductus in Arianam hæreſim lapſus eſt, in Catholicos crudelitatis ſuæ arma conuertit, eoque erupit amentiæ, vt quam hæreticis & Gentilibus liberam fecerat poteſtatem in ſua ſecta atq; religione viuendi, ſolis illis negauerit. Hic autem viuus à Gothis etiam Arianis crematus eſt.

V. *Anaſtaſius Imp. Catholicum ſe ſimulans Catholicos egregie fefellit.*

Zonar. in Anaſtaſ. Dicoto. 3. Annal.

Anaſtaſius Imperator Manichæorum ſectæ addictiſſimus, cum ſe videret ob hæreſis ſuſpicionem ab Euphemio Conſtantinopolitano Patriarcha ad Imperiale diadema non admitti, verbo & ſcripto fidem Catholicam publice profeſſus, eiuſque perpetuam conſecrationem iureiurando pollicitus, Patriarcham & cæteros oppugnatores ſuos egregia fraude circumuenit. Nam de Deo non recte ſentiens Synchiticorum ſectam ſecutus, qui vnam naturam poſt duarum vnionem in Chriſto ſeruatore ſtatuebant, multis malis Orthodoxorum Eccleſias affecit, erga eorum Præfectos implacabilis. Euphemium Patriarcham eiecit, ſucceſſorem eius Macedonium: In cuius locum ſubuectus eſt Timotheus Imperatoris aſſenſor.

VI. *Ecebolius exemplar politicorum varios pro tempore colores induit.*

Soz. lib 3. hiſt. Eccl.

Ecebolius Sophiſta Iulianum Apoſtatam diſcipulum habuit, à quo plurimi fiebat, & quo benigno ac fauente vtebatur. Is vtpote vafer ſimulationis artifex Chriſtianum Arianumque finxit ſub Imperatore Conſtantio, vt religionis ſimilitudine Cæſari gratioſus ac carus eſſet. Poſt cuius obitum ad gentium ſimulachra rediit, vt Iuliani, quem Chriſtianæ fidei deſertorem nouerat, beneuolentiam ac fauorem hac arte captaret. Iuliano miſerabili morte extincto, dum Iouianus Catholicus ac religioſus Princeps imperii infulam acceptarat, cum chamæleon noſter Imperatoris recens creati Religionem ceu nouum colorem expreſſit, ſeque (vt ex Socratis hiſtoria liquet) proforibus Eccleſiæ ad Chriſtianorum pedes abiecit, meliorum ſpe veniam ab illis impetrare contendens, vociferatus eſt; Me quaſi ſalem infatuatum pedibus conculcate.

c. 11. Baron. 4. ad an. Chriſti.

Ecebolii Rhetoris varietas & inconſtantia.

VII. *De Hunerico Vandalorum Rege, qui initio regni diu diſſimulato fuco, tandem religionem Cath. conatur euertere.*

Victor Vticenſ. lib. 2. de perſecutione VVandal.

Hunericus maior filius Geiſerici patri ſuccedens, primordio regni, vt habet ſubtilitatis barbarorum, cœpit mitius & moderatius agere, & maxime circa religionem noſtram, vt etiam vbi antea ſub Rege Geiſerico præiudicatum fuerat, ne ſpiritales fierent conuentus, conuenticula concurrerent populorum. Et vt ſe religioſum oſtenderet, fuit ſolicitus requirere hæreticos Manichæos, ex quibus multos incendit, plurimos autem diſtraxit nauibus tranſmarinis, quos pene omnes Manichæos ſuæ religionis inuenit, & præcipue Presbyteros & Diaconos Arianæ hæreſeos. Vnde magis erubeſcens amplius in illos exarſit. Amputatis igitur in breui omnibus quos timebat, & ſolidans ſibi, vt putabat regnum quod breue fuerat & caducum, omni ex parte otioſus atque ſecurus vniuerſa tela furoris in perſecutionem Eccleſiæ Catholicæ ſicut leo rugiens conuertit. Cenſet primo tyrannus iuſſione terribili, vt nemo in eius palatio militaret, neque publicas ageret actiones, niſi ſeſe Arianum feciſſet. Quorum ingens numerus vigore inuictus, ne fidem perderet, malitiam temporalem abiecit. Quos poſtea domibus proiectos, omnique ſubſtantia exſpoliatos relegauit. Sacras Virgines turpiter tractari grauiterque torqueri iuſſit. Quarum acerbitate pœnarum plurimas tunc ſcimus extinctas: aliæ quæ remanſerunt, cutibus arefcentibus factæ ſunt curuæ: Epiſcopos, Presbyteros, Diaconos, & alia Eccleſiæ membra, id eſt, quatuor millia DCCCCLXL ad exilium eremi deſtinauit.

TIT. XVII. De felicitate & fauſto eorum ſucceſſu, qui fidem Catholicam tutati ſunt.

Moyſes ob retentum religionis veræ zelum non curauit bonis ſpoliari & in exilium profugere; ex quo factum, vt diuinitus ad tantum dignitatis ac poteſtatis faſtigium euectus ſit, quantum nemo ante ipſum legatur aſſecutus. *Exod. 3. 82. & ſeq.*

Daniel

Daniel.ca.6. *Daniel Propheta propter actus religionis orthodoxæ summa & honorum & bonorum temporalium felicitate auctus est.*

2.Paral.23. *Ioas quamdiu veram coluit religionem feliciter imperauit: at vbi defecit, multis languoribus à Syris excruciatus, à suis tandem interfectus est.*

EXEMP. I. *De Constantino Magno, qui primus omnium felicissime imperium administrauit, florentissimumque ad posteros transmisit.*

Euseb. Cæsarien. lib. 9. Eccl. hist. c. 9. D. Aug. lib. 5. de ciuit. Dei, cap. 25. Constantinus ob cultum Dei omnium felicissimus.

CONstantinus, qui primus publice ex Imperatoribus Ecclesiam defendit, eo fere modo Maxentium vicit, quo Moyses Pharaonem. Augustinus ait: Constantinum Imperatorem non supplicantem dæmonibus, sed ipsum verum Deum colentem, tantis terrenis impleuit muneribus, quanta optare nullus auderet: vniuersum orbem Romanum vnus Augustus tenuit, & defendit, in administrandis & gerendis bellis victoriosissimus fuit, in tyrannis opprimendis per omnia prosperatus est: grandæuus ægritudine & senectute defunctus est: filios imperantes reliquit.

II. *De felicitate Theodosii Imp. tam in bello, quam aliis rebus temporalibus.*

D. Aug. lib. 5. de ciu. c. 26. Theodosius senior eo quod vere pius & Catholicus esset, adeo ei omnia prospere successerunt, vt in præliis hostium tela in auctores, Deo agente, retorquerentur: & ipse in bona pace Deo animam reddit.

III. *De fauore Dei erga Honorium Imp. Ecclesiæ Romanæ studiosissimum.*

Idem Aug. ibid. c. 23. De Honorio etiam plane Catholico, & Romano Pontifici addictissimo, vt patet ex eius epistolis ad Bonifacium Papam, scribit Augustinus, ita Deum pro illo pugnasse, vt vno prælio multo amplius quam centum millia Gothorum prosternerentur, & Rex ipse Radagaisus cum filiis caperetur, & occideretur, ex Romanis ne vno quidem vulnerato, nedum extincto.

IV. *De Pulcheria laudibus ob defensam cum zelo religionem Catholicam.*

Lib. 7. hist. Eccl. c. 18. Socrates scribit de Theodosio iuniore Theodosii Magni nepote, eiusque germana sorore Pulcheria admirabili pudicitia virgine; quod Orientis imperium multos annos tenuerunt tanta fœlicitate, vt cum illorũ pietate liberalitas certare videretur. Frequenter enim à copioso hostium exercitu vndique circumsessis, & tanta contentione oppressis, vt ad resistendum neque consilio locus esset, neque totius imperii vires satis esse viderentur, Deus (cuius omnia sunt imperia, & quo defendente nitebantur) supra fidem adfuit, & exercitu eius pugnante cum barbaris, & ipso interim in vrbe precibus apud Deum vacante, circiter centum millia Saracenorum ab Anglis acta in Euphratem miserrime perierunt, & ad miraculum infestæ hostium acies confusæ perturbatæque fuerunt profligatæ.

Pulcheriæ laus ob defensam religionem Cath.

V. *Iustinianus Imp. quamdiu fuit Catholicus, floruit, sed in hæresim lapsus, à fœlicitate excidit.*

Euagr. lib. 4. c. 16. & seq. & cap. vlt. Iustinianus Senior, donec Catholicus fuit, fœliciter imperauit, ita vt Italiam, Africam, aliasq; multas prouincias Romano imperio restituerit, vt patet ex Euagrio: at vbi hæreticus factus est, & edictum proponere voluit de sua hæresi recipienda; mox repentina morte sublatus est, Ecclesiam magno metu liberauit.

VI. *Aliud simile exemplum de Heraclio.*

Io. Zonar. to. 3. Annal. Bizantinorum. Heraclius fit Monothelita. Heraclius quoque, vt ex Ioann. Zonara, aliisque historicis cognosci potest, dum Catholicus esset, præclarissimam victoriam de Persis reportauit, & Crucem Domini recepit, quando res Romanæ desperatæ omnino esse videbantur; at cum in hæresim incidit Monothelitarum, omnia illi infeliciter successerunt, & ipse noũo atque inaudito morbi genere extinctus est.

VII. *Quantas angustias & pericula sustinuerit Godefridus Bullonius cum suis pro religionis Christianæ defensione.*

Pau. Æmil. li. 4. hist. Fr. Guil. Tyr. lib. 6. sub finẽ Dodechin. Mariani Scoti continuator. Godefridi zelus pro religione Christiana. Tempore Vrbani II. ad annum Dom. M.XCVIII. Christiani bello sacro à Papa indicto pro recuperatione Hierosolymæ, cum essent Antiochiæ in summa desperatione, eo quod probe adesset infinitus exercitus Turcarum, & ipsi pauci essent, & diuturna fame prope enecti, ita vt etiam viri fortissimi baculis innixi incederent, neque equos haberent, nisi pauciissimos, ita vt præcipuus Princeps Godefridus equo commodato veteretur, & multi Principes in assnis equitare cogerentur; tandem Deus reuelauit, vbi esset lancea, & ad ea prælata in bello victoriam dedit, ita vt occiderint centum millia Turcarum: cecidit etiam ros diuinitus in illos, qui animis & corporibus vires addidit: denique apparuerunt pro illis tres viri sancti de cœlo pugnantes.

VIII. *Recceſuinthus Hiſpaniarum Rex quanto zelo in religionem Catholicam accenſus.*

Baro. anna. Eccl. tom. 8. an. Do. 672. 15. ex Tudẽſi. Zelus Recceſuinthi Regis erga fidẽ Cath. Anno Christi Domini ſexcenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, Recceſuinthus Rex Hiſpaniarum, vbi ab obitu patris regnaſſet annos duodecim & menſes ſex, moritur, deſiderium ſui relinquens, vtpote Regis optimi, Eccleſiæ valde proficui: de eo enim hæc Tudenſis habet: Hic fidem Catholicam in tantum dilexit, vt ſemper perquireret viros litteratos, qui frequenter coram ipſo conferrent de articulis fidei. Delectabatur enim in diuinis ſcripturis, & altare Chriſti auro, argento, gemmis & ſericis ſummo ſtudio decorabat: ter Synodum cum Epiſcopis Toleti peregit, & leges apud deceſſores ſuos firmauit, atque quaſdam addidit omnino honeſtati conuenientes. Cunctos mire dilexit, & ab omni-

bus valde dilectus fuit: erat enim adeo mitis & humilis, vt inter ſubditos quaſi vnus ex illis videretur. In pace regnum ſibi ſubiectum rexit, & in villa nomine Gerticos, quæ in monte Laurienſi ſita eſt, propria & ſuaui morte deceſſit ſub Imperatore Conſtantino.

IX. *Tempore Auguſtini Anglorum Apoſtoli Bertha tunc Angl rum Regina mire Chriſtianam Religi nem promouit.*

Thom. Boz. lib.6. tom 1. de ſig. Eccl. c.3.ex Beda.

Quo tempore Britanni defecere à fide Catholica, amplexati Pelagii ſui peruerſa decreta, ſunt oppreſſi ab Anglis, & ad extremum fere ad internecionem deleti. Gregorius primus Pontifex maximus, vt Anglos Chriſto adiungeret, miſit ad inſulam Auguſtinum. Tum regnabat inter Anglos Edelbertus, cui vxor erat Bertha nomine è regio Francorum ſanguine orta, quæ nihil æque cupiebat, & ſuis conabatur ſermonibus, quam vt vir ipſius Chriſtum ſequeretur: ideoque lætata maxime aduentu Auguſtini, maximo fuit illi adiumento ad res Chriſtianas promouendas, egitq; apud maritum, vt humaniſſime exciperetur, & diſſeminandæ Chriſtianę religionis ei copiam daret; quin illi dedit ipſa ædem ſibi iam diu ad Chriſtianæ pietatis ſacra peragenda reſeruatam, ad quam cum ſæpe Rex ventitaret, denique inſtigante vxore Chriſto ſe adiunxit.

Edelbertus Rex Berthæ vxoris opera Chriſto adiungitur.

TIT. XVIII. De pœnis non recipientium religionem Cath. aut non colentium receptam.

Iudic.2.3. 4. & 6. *Iſraelitæ fornicantes cum diis alienis, & ſeruientes Baal & Aſtarot, deſeruerunt viam, per quam ingreſſi fuerant patres eorum. Iratus itaque Dominus tradidit eos in manus diripientium.*

1.Reg.25. *Saul Rex quia contempſit nomen Domini, regnum amiſit.*

1.Reg.13. & 15. *Michol Saulis filia ac Dauidis vxor, quia deriſit regionis cultum, ideo prole caruit.*

3.Reg.18.& 22. & 2. c.10. *Achab Regum omnium impiiſſimus auctor fœdiſſimarum ſuperſtitionum, idolum Baal pertinaciter colu t. Verum & rex ipſe, & coniunx eius impia Iezabel dignas impietatis ſuæ pœnas luerunt.*

3.Reg.11. *Salomon vſque ad ſenectam Rex optimus ſecundo rerum curſu v us eſt: ſed cum cœpit excidere à pietate, ſimul excidit à felicitate.*

Ie m.39. *Sedechias Manaſſis impii filius omnium fuit infeliciſſimus: ipſo enim regnante omnino euerſa eſt Reſp. Iudæorum, neque poſt reliquit vllos filios: cunctis ante oculos patru truciatis. Ipſe, oculis effoſſis, in compedibus, & ſqualido carcere vitam ducens miſerrime obiit.*

EXEMP. I. *De Perſica ciuitate ob repudiatum Chriſtum funditus euerſa.*

CVm Miles Perſicæ cuiuſdam ciuitatis Epiſcopus eſſet multaque ſæpenumero paſſus, & verbera ſuſtinuiſſet & tractus, nec vlli iſthic perſuadere poſſet, vt Chriſtianus fieret, moleſte tuliſſe, ciuitatique maledixiſſe fertur, & abiiſſe. Paulo poſt vero, cum primores illic in regnum peccaſſent, miſſum eſſe exercitum cum trecentis elephantis, ciuitatem que illam ſubuertiſſe, & inſtar arui aratro ſubegiſſe ac ſeminaſſe. Miles vero peram duntaxat circumferens, in qua ſacrum Euangeliorum codicem habebat, Hieroſolymam vſque peruenit, in votis habens illinc & in Ægyptum deſcendere, vt monachos illic videret.

Sozom. hiſt. Eccl. li.2. cap.14.

Euangelii reiecti pœna.

II *De ingenti Danorum cæde ob non receptum Euangelium.*

Res præclare geſtas S. Anſgarii primi Nordalbingorum Archiepiſcopi ſcriptis mandauit S. Rembertus eius ſucceſſor: ſed de eo illa tantum ſunt nobis nota, quæ Adam ſuo Chronico intexuit, vbi poſt acceptum à ſede Apoſtolica per Nicolaum Antiſtitem priuilegium, ſubiicit miranda iſta de cæde Danorum, qui tunc reſtituerunt Euangelii prædicationi: tanta cæde mactati vtrimque ſunt Dani, vt vulgus omne caderet, de ſtirpe autem regia nemo omnino remaneret, præter vnum puerum nomine Henricum. Iſte mox, vt Danorum regnum ſuſcepit, ingenito furore ſuper Chriſticolas efferatus, Sacerdotes Dei expulit, & Eccleſias claudi præcepit. Ad quem S. Dei confeſſor Anſgarius venire non trepidauit. Comitante gratia diuina, crudelem tyrannum ſic placatum reddidit, vt Chriſtianitatem ipſe ſuſciperet; ſuiſque omnibus, vt Chriſtiani fierent, per edictum mandarit, & inſuper in alio portu regni apud ripam extruxerit Eccleſiam in Dania ſecundam.

Adam in Chro apud Baron. tom. 10. ad ann. Do. 85[illegible]. 15.

Cædes ingens in Dania ob repudiatum Euangeliũ.

III. *De admirandis prodigiis in quoſdam, qui perſecutionis tempore à pietate deſecerunt.*

D. Cyprianus lapſorum miſerabilem ſtragem ac triſtia deplorat funera: qua etiam narratione de admirandis prodigiis, quæ in nonnullos, qui præuaricati à pietate fuerant, perſecutionis illius tempore contigerunt, memorandam in hæc verba attexit hiſtoriam: Si incredulis quibuſdam minor fides eſt futurorum, vel præſentibus terreantur. Ecce eorum, qui negauerunt, quæ ſupplicia conſpicimus? quos eorum triſtes exitus flemus? Nec hic eſſe ſine pœna poſſunt, quamuis necdum dies venerit pœnæ. Plectuntur interim quidam quo cæteri corrigantur: exempla ſunt omnium, tormenta paucorum. Vnus ex his, qui ſponte Capitolium negaturus aſcendit, poſtquam Chriſtum negauit, obmutuit. Pœna inde cœpit, vnde cœpit & crimen; vt nec rogare iam poſſet, qui verba ad precandam miſericordiam non haberet.

D. Cyprian. lib. de lapſis.

Negans fidem ſtatim obmutescit

IV. *De Regnero Daniæ Rege ob abnegatam Chriſti pietatem horribili morte afflicto.*

Regne-

Alb. Crantz lib. 4. c. 10. Damian. an. 826.

Regnerus Rex Daniæ abrogata Christianorum religione idololatriæ in regno denuo instituendæ auctor fuit: quam eius impietatem diuina insequuta est vindicta. Nam Helles, quem regno illo eiecerat, adiunctis sibi Gallorum auxiliis, eum prælio victum & captum carceri terro serpentibusq; infesto inclusit, qui sanie eum perfusum, venenatisq; morsibus confectum horrenda morte affecerunt.

V. *Fidem & obedientiam Christo Domino iuratam violans Natalius magno se discrimini obiicit.*

Euseb. Cæs. lib. 5. Eccles. hist. c. 28.

Adiiciam rem aliam sub Zephyrino gestam ad hunc modum, quæ si in Sodomis euenisset, vel illos ad pœnitentiam mouisset. Erat quidam Natalius non adeo diu antea, sed nostris temporibus confessor factus. Hic aliquando seductus fuit ab Asclepiodoto, & alio quodam Theodoto mensario, qui ambo discipuli fuerant Theodoti coriarii, qui, quoniam sententiæ huius, imo potius dementiæ auctor erat, à Victore tunc Romano Episcopo, sicut dixi, à communione separatus fuit. Persuasus autem fuerat ab illis Natalius, vt accepto salario hæresis huius vocaretur Episcopus, ita vt denarios centum quinquaginta menstruo tempore acciperet. Illis itaque coniunctus per visiones commonefiebat à Domino. Misericors enim Deus, ac Dominus noster IESVS CHRISTVS nolebat passionum suarum martyrem extra Ecclesiam constitutum perire. Quoniam vero negligentius visionibus attendebat, inescatus videlicet primatus apud eos honore, & turpi quæstu, quo plurimi pereunt, tandem ab Anglis flagellatus est, ac tota nocte haud modice verberatus, ita vt cum mane surrexisset, induto sacco ac cinere insperso, multo studio ac lacrymis ante Zephyrinum Episcopum procideret, & pedibus aduolueretur, non clericorum modo, sed & plebis, & ipsam Ecclesiam ad commiserandum procliuem lacrymis defluentibus per misericordiam Christum obtestatur, ac multis precibus vsus, ostensis etiam plagarum, quas passus fuerat, vibicibus, vix tandem ad communionem reciperetur.

Ab Anglis cur flagellatus Natalius.

VI. *De infelici belli exitu Valentis contra Deum pugnantis.*

Hist Trip. li. 8. c. 13. Theodoret. lib. 4. c. 23.

Valens Imperator Arianus vnum è militiæ suæ ducibus Traianum nomine virum Catholicum in Gothos cum exercitu misit: quem, postquam ab hostibus superatus reuertit, Valens conuiciis lacerare, eique mollitiem ignauiamque obiicere cœpit: at ille libera voce, vt generosum virum decebat: Non ego, respondit, ô Imperator, victus sum, sed tu ipse victoriam perdidisti, qui contra Deum aciem instruere non desinis, & ita eius auxilium barbaris concilias.

Traianus Valentis Imp. contra Gothos Dux.

VII. *De eadem re aliud exemplum.*

Niceph. Callist. lib. 11. histor. Eccl.

Ferunt etiam Isaicum Monacum, virum sanctum eidem Valenti contra Gothos cum copiis proficiscenti obuiam iuisse, & contenta ac libera voce dixisse: Quo proficiscaris, ô Imperator, qui auxilio Dei, quem contra bellum geris, prorsus destitutus es? idcirco ille barbaros aduersus te concitauit, quoniam tu multorum linguas ad blasphemias aduersus eum loquendas exacuisti, & pios eum laudibus celebrantes Ecclesiis exturbasti. Desine igitur tu bellum contra eum facere, & ipse bellum contra te commotum sedabit, &c.

c. 5. Theodore. 4. c. 31. Metaphr. in vita Isaaci.

VIII. *Constantius Chlorus Imp. eos amandat, qui Deo suo fidem fefellerunt.*

Constantius Chlorus Magni Constantini pater, singulari prudentia & fortitudine Princeps, cum Christianorum quorundam in palatio suo ætatem degentium fidem constantiamque explorare cuperet, conditionem proposuit, vt qui vellent in palatio manere, & inter amicos haberi, Deos secum colerent, simulachrisque immolarent; qui vero recusarent, abscederent: gratiasque agerent quod id facere sibi impune liceret. Ex illis nonnulli Principis gratiam venantes sacrificium diis obtulerunt: alii religioni tantam superstitionem auersati cultum pernegarunt; quos in amicorum & consiliariorum numero habere voluit, spretis & exclusis ignauis & infidis immolatoribus: quod diceret, fidos & veros amicos fore, qui Religionem Principi prætulissent; contra vero nunquam fidem inuiolatam Principi seruaturos, qui tam prompte & sacrilege Deum suum eiurando prodidissent.

Euseb. de vita Constantin. li. 1. c. 11. Sozom. l. 1. c. 6. Carol. Sigon. lib. 2. d Imp. Occid. Prudentia Constantii Imp. in prosaniori Religioni tantam superstitionem auersati bandis auicultum pernegarunt; quos in amicorum & consiliariorum numero habere voluit, spretis & exclusis ignauis & infidis immolatoribus: quod diceret, fidos & veros amicos fore, qui Religionem Principi prætulissent; contra vero nunquam fidem inuiolatam Principi seruaturos, qui tam prompte & sacrilege Deum suum eiurando prodidissent. licis.

IX. *De eruo religionem mutante ob perfidiam à domino suo morte mulctato*

Euseb. lib. 1. de vita Constantini c. 10. Sozom. l. 1. c. 6.

Huic affine est Theodorici Regis factum, qui etsi secta Arianus esset, cum deprehendisset ex famulis vnum, cui fauebat, religionem mutasse, & à Catholicis ad Arianos, vt Principi gratior iucundiorq; esset, transisse, illum pugione confodit, dicens; fieri nõ posse, vt homini fidem seruaret, qui Deo fuisset infidelis. Ex quibus liquet, istos Principes, prudentes & sapientes viros (licet alter Gentilis, alter secta Arianus esset) probe solerterq; intellexisse, qui in Deum perfidus extitisset, suo etiam legitimo Domino haud futurum fidelem.

X. *Agri Christianorum fidem Christianam deserentium sterles efficiuntur.*

Ex epistol. Moluccen. sib. an 1565.

Cum Rex Moluccorum, atque alii tres cum ipso Reges dæmonis instinctu impulsi nullum non mouissent lapidem, vt infirmos adhuc in fide Christianos, qui nuper ex idololatria emerserant, ab ouili Christi ad Mahometanam superstitionem abstraherent, tandem aliquando benignissimus Dominus & ipsosmet Mauros, & Christianos Apostatas, pro summa sua iustitia, nouo, ac stupendo supplicii genere vltus est: siquidem ex quo à Christi fide defciuerant; tanta subito eorum agros (antea quidem pro earum regionum natura longe feraciſſimos) sterilitas inuasit, vt toto defectionis tempore, quamuis repetita aliquoties satione, nullum fructum proferent:

ferrent: oriza, quam ad ſementem repetitam aſſeruabant, vitiata computreſcebat; aquæ dulces prius, ſingulari quidem, & hactenus in iſtis partibus inaudito miraculo, ſalſæ factæ ſunt, adeo vt deficientibus alimentis multi fame interirent, & quibus fames pepercit, eos immiſſa diuſnitus peſtis deleuit. Nec tamen his omnibus fracti ſunt, at emolliti duri obſtinatique Maurorum animi; ſed inter hæc ipſa, in quibus verſabantur, vitæ ac ſalutis diſcrimina, perſeuerabãt indigenas ad defectionem & perfidiam ſolicitare. Tentarunt etiam noua quadam ratione aditum ad ſe veniendi Luſitanis præcludere: poſtremo in munitiſſimum locum ſeſe recepere, vna cum magna incolarum manu, qui ex montibus illis ſubſidio venerant. His ita ad bellum comparatis, inexpugnabiles ſe rati in ſententia firmiter permanebant: erant reuera (ſi vires noſtras ſpectemus) inſuperabiles: infra tamen diuinam potentiam, quem admodum exitus comprobauit, fortes. Præfectus etenim arcis militiæ aliquot Luſitanos, paucos admodum ad numeroſiſſimum illorum collatos exercitum, eo loci, vbi ſe continebant, expediuit: quum appropinquaſſent, admonent illos beneuole de fide promiſſa, hortantur idolis nuncium remittant, ad Chriſtianam religionem redeant, ſimulque addunt; ſe quidem paucos numero, ac pene inermes eſſe, ſed fide ac veritate (qui Deus eſt) armatos aduenisſe, de cuius auxilio nihil plane dubitarent. Ad quæ illi arroganter, & inſolenter nimis reſpondent, nolle ſe Chriſtianos fieri. His dictis tantus hoſtes repente cum timore tremor inuaſit, vt de manibus arma excuterentur, & ipſi humi procumberent, non valentes, etiam ſi mutuo ſe complecterentur, conſiſtere. Solipſe, quamuis fere meridie eſſet, tam denſis (mirabile dictu) circumfuſus eſt tenebris, vt alter alterum non videret: contremuit vehementer ſub pedibus terra: de cœlo autem tanta vis ignitorum lapidum, & cineris in priuata tecta, ac delubra dæmonum decidit, vt omnia ſolo æquarentur. Vidiſſes euulſas penituſque inuerſas arbores, ramis quidem in terram demerſis, radicibus vero cœlum ſpectantibus: vidiſſes vias ante tribulis à Mauris, vt noſtratibus præcluderent aditum, impeditas, iam cineribus lapidibuſque è ſublimi delapſis ita complanatas, vt iter iam non prohiberetur. Denique nihil eſt quod turbo ille, & horribilis tempeſtas, impietatis & nefariæ perfidiæ vindex, ſolo non alliſerit, humique proſtrauerit. Vna duntaxat domuncula in mediis ruinis poſita, temploque (quod illi non ita pridẽ IESV CHRISTI Domini noſtri Cruce euerſa, & Diuorum imaginibus abolitis ſceleratiſſime profanauerant) contigua incolumis permanſit, quæ neque de cœlo tacta, neque eius culmen ex palmarum licet foliis contextum igne eſt violatum. Calamitas hæc vbi ceſſauit; ad propugnaculum properant Luſitani, viam inueniunt planam ac expeditam, opertis (vt ſupra diximus) cinerum ruderumque multitudine muricibus. Ingreſſi magnam idololatrarum ſtragem faciunt, nullo interim ex noſtris aut cæſo aut vulnerato. Nec ad victoriam quicquam obfuit, quod ſinguli noſtrorum militum cum plurimis confligerent. Nam Deo ſic volente, omnibus plane viribus erant deſtituti, ſic vt manus ad reſiſtendum eſſent imbelles, ad fugiendum pedes impotentes.

Obſtinati Chriſtiani & hæretici flagellis nõ redduntur meliores.

Chriſtiani pauci Mauros innumeros aggrediuntur.

Infigne miraculum contra fidei delertores.

XI. *Adoleſcens quidam ab Eccl. Cathol. ad hæreſim propendens diuinitus punitur.*

Huc referendus adoleſcens, qui Lublini exagitatus conſcientia ſcelerum hæreticus eſſe decreuerat: cum adiit Miniſtrum ea de re acturus, factus eſt repente mutus, nec verbum exprimere potuit: ſentit diuinum numen, atque præſenti pœna deterritus mutat propoſitum. Res mira, ſtatim loqui iterum incipit; ſed quæ eſt hominum peruerſitas, diebus aliquot elapſis periculum obliuiſcitur, prioraq; conſilia reuocat, vix decreuit, cum præſto eſt iterum paterna Dei vltio, quam prima ſeuerior: nam loquendi facultatem ſecũdo ereptam nulla mutatione ſententiæ, nullis lacrymis, nullis precibus reſtituit. Poſt trigeſimum diem cum nuſquam appareret morbi cauſa, nullaq; medicamenta ſuccederent, vt fere ſolent homines, tum demum parentes remedia diuina depoſcunt: eum adducunt ad Sacerdotem. Ille, quaſi volente Deo, in omnium cõſpectu ſuadet adoleſcenti, ſi forte ſibi ſit alicuius peccati conſcius, ingemiſcat in corde, primamque vocem voueat ſe illius deteſtatione daturum. Paret adoleſcens, ſtatimque vox rediit, & palam hæreſes execratus eſt.

Ex Annal. Societ. anno Dom. 1592. in Prouinc. Polon. §. Hæretici.

Mutus fit adoleſcens.

TIT. XIX. De fidei dilatatione, & Gentium conuerſione ex rebus præcipue aduerſis, quibus maxime creuit Eccleſia.

EXEMP. I. *Vexatio Burgundionibus occaſionem præbet capeſſendi fidem Chriſtianam.*

QVomodo contigerit Burgundiones ad religionem Chriſtianam conuerti anno Domini 413. hoc loco commemorabo. Eſt gens quædam barbara locum trans Rhenum fluuium incolens, quos vulgo Burgundiones vocant. Iſti vitam à Republica gerenda remotum perpetuo degunt; ſunt autem fabri lignarii omnes, & ex ea arte mercedem, qua ſuſtentant vitam acquirunt. Hunnorum gens crebro in eorum fines inuaſionem faciens agros depopulata eſt, & complures illorum non raro trucidauit. Itaque illi non ad hominem vllum auxilii petendi cauſa cõfugiunt; ſed Dei alicuius poteſtati ſe totos permittere in animos inducunt. At cum mente complerentur, Romanorum Deum illis, qui cum metuunt & reuerentur, firmum afferre præſidium, omnes communi conſenſu ad credendum in Chriſtum ſe contulerunt: atque ad ciuitatem quandam Galliæ profecti, poſtulant ab Epiſcopo, vt Chriſtianorum baptiſmo donen-

Ex Socr. lib. 7. Eccl. hiſt. c. 30. Baro. to. 3. Annal. ſub an. 413. 31.

Burgundiones qua de cauſa Chriſtia. effecti.

donentur. Is cum illis ſeptem dies præſcripſiſſet ad ieiunandum, eoſque in fide erudiiſſet, octauo die lauacro baptiſmatis tinxit, & cum pace dimiſit. Illi vero animo fidenti contra Tyrannos gradiuntur: nec ſpes eos fefellit. Quippe Vptaro Hunorum rege nocte, cum ſe cibo nimio ingurgitaſſet, medio diſrupto, Burgundiones Hunnos duce carentes adorti, pauci cum permultis (tria enim millia contra decem impetum faciunt) commiſſo prælio victoriam conſequũtur. Ex illo tempore gens ea Chriſtianam religionem ardenti ſtudio exoluit.

II. *De Auxumitis, vt Chriſtianum cultum ſuſceperint.*

Nicep. Call. li. 17. Eccl. hiſt. cap. 23.

Iuſtiniano adhuc Imperium gubernante, Auxuctus Mitarum Indorum Rex, Græcorum ſacrorum conſectator prælium cum Homeritis Indis Iudaicam religionem colentibus commiſit, belli eius cauſam Romanis præbentibus. Per Homeritas enim, qui Ægypto appropinquant, merces vltro citroque datæ & acceptæ ad Auxumitas inferebantur. Porro cum ab Homeritarum Principe Damno Romani inſidiis expetiti eſſent, vt profectio ad Auxumitas impediretur, accidit. Quare Auxumita ad animi acerbitatem commotus, bellum contra Homeritas mouit, voto Chriſtianorum Deo nuncupato, illorum ſe ſacra ſuſcepturum eſſe, ſi victoriam ab Homeritis reportaret. Itaque conflictu facto victor fortiter euadit, ipſumque illum Damnum viuum capit: & votum Deo Dauid Auxumita perſoluens, ad Iuſtinianum legatos mittit, vt quę ſolemnia Chriſtianis eſſent, ipſis præſtaret. Iuſtinianus autem valde ea re delectatus, delectum virum ſanctum Epiſcopum eis dedit: qui plurimis bonis operibus gentem eam omnem ſubegit, & baptizauit. Atque ex huiuſmodi ſane cauſa interiores etiam Indorum populi Chriſtianiſmum ſunt complexi.

Votum Deo Chriſtianorum nũcupatum.

Auxumitæ Indi Homeritas vincũt & Chriſtianiſmum amplectũtur.

III. *Qua ratione motus ſit Bogaris Bulgarorum Princeps, vt Chriſto nomen daret.*

Ioan. Curopal. apud Baron. tom. 10. Annal. ad an. Do. 845. 32.

Bogaris anno Domini 845. Bulgarorum Princeps cum audiſſet mulierem cum tenero adhuc puero Romanis imperare, audacia elatus nuncios ad Reginam miſit, per quos minabatur ſe fœdera ſolutorum, & Romanorum fines inuaſurum. At Regina nihil humile vel effæminatum cogitans. Et me, inquit, inuenies paratam ad reſiſtendum in acie, Deique nutu ſuperiorem; ſi autem (quod abſit) victor ipſe fueris; hoc quoque pacto mea erit victoria, viceris enim non virum, ſed mulierem. Quibus verbis confuſus & deterritus quieuit, & priſtina fœdera renouauit. Miſerunt autem vltro citroque legatos & Regina & Princeps. Regina legatos accepit à quodam Theodoro Cuphara cognomento, viro idoneo, & adminiſtrandæ Reip. vtili, qui tunc in Bulgaria captiuus detinebatur: Princeps vero à ſorore ſua, quæ in quadam excurſione capta in Regia commorabatur. Hæc enim iampridem captiua abducta, & Chriſtianorum religione initiata, literaſque edocta, quo tempore captiua erat, ac nuper liberata, non deſiſtebat fratri Chriſtianorum myſteria commendare, & in eius cor fidei ſemina iniicere, qui tamen ante à Cuphara diuina myſteria fuerat edoctus. Inita autem permutatione, & reddita muliere fratri, reſtituto item Reginæ Cuphara, quamuis ante Princeps inſtructus eſſet, & diuinis imbutus myſteriis; adhuc tamen retinebat infidelitatem proprio cultui addictus. Verum cum ingens fames Bulgarorum regionem occupaſſet, omnique deſtituerentur auxilio, Princeps ipſe Chriſtianorum Deum vt ſibi opem ferret, inuocauit; idque facere omnem ſibi ſubiectam nationem iuſſit; impetratoque remedio, & fame liberati ad veram religionem ſe conferunt, & Princeps noua lauacri regeneratione donatur, de nomine Imperatoris Romanorum Michael appellatus ab Epiſcopo, qui ad eum miſſus fuerat, eique diuinum lauacrum impertitus eſt.

Mulier fidẽ plane dat inter increduulos.

Bulgari ad fidem conuerſi fame preſſi.

IV. *Quibus modis Boriuorius Rex Bohemiæ adductus ſit, vt Chriſtianiſmum ſuſciperet.*

Io. Dubrauius Ep. Olomuſc. lib. 14. hiſt. Boiemit.

Boriuorius Rex Bohemorum patre Hoſtimitio prognatus regimen paternum excepit, nec diu illud, vt impius & profanus, ſed vti religioni Chriſtianæ deditus rexit. Hoc vero modo ille Chriſtianiſmum ſubiit: Diuerterat ad Regem Morauiæ Snatoplucũ, partim officii, partim amicitiæ paternæ confirmandæ gratia, venitque eo forte die & tempore ad Regem ſalutandum, quo ille à ſacroſancto Dominicæ cœnæ conuiuio in aulam reuerſus menſæ accumbere ſuæ parabat. Reddita ſalute, Rex; Ignoſce, inquit, Boieme hoſpes, quod ad prandium hoc noſtrum inpræſentiarum non inuitere: nec enim fas eſt nec iura Chriſtiana ſinunt, reuertenti à menſa Dei eum conuiuam habere, qui menſæ deorum mortuorum accumbere, deque illorum ſacrificiis participare ſoleat: proinde ſi tibi noſtra conuiuia arrident, fac vt ſimul tibi noſtra etiam arrideat religio: ac tum demum noſter eris, & valde gratus conuiua. Pupugerunt iſta animum Boriuorii, ſed magis adhuc eidem cogitationem de mutanda ſuperſtitione iniecerunt honores ab Arnulpho Cæſare ipſi Snatopluco habiti, poſteaquam religione Chriſtiana initiatus fuit: nanc tanta inde Arnulphus beneuolentia, tantoque fauore Snatoplucum proſecutus eſt, vt in gratiam eius venire in Morauiam ad diem non grauaretur, ad quem inuitatus erat, vt filiolum ſuum è ſacro fõte leuaret. Vbi hac præterea in illum vſus eſt liberalitate, vt tributum illi attribueret, quod Princeps Boiemiæ Cæſari tunc pendebat. Cum itaque non ſolum honorificam Boriuorius, ſed etiam fructuoſam videt eſſe religionem Chriſtianam, ad illam vehementer aſpirare cœpit: ſed meliore mox ſpiritu afflatus fuit, quum diuum Methudium diui Cyrilli Collegam, ambos Morauiæ & primos Antiſtites, de fide & religione Chriſtiana diſſerentem audiuit; alios videlicet honores, & alia præmia cultoribus illam ſuis polliceri, neutiquam fluxa & caduca, ſed

1. Occaſio aſſumpti Chriſtianiſmi à Boriuorio.

2. occaſio.

3. occaſio.

plane

plane ſtabilia atque æterna, ſi quis illa per baptiſmum, qui fidem perficit, conſummauerit. Adfuit Spiritus ſancti gratia, animumque Boriuorii luce fidei Chriſtianæ ſic illuſtrauit, vt ibidem ſtatim, cum bene multis ſuis clientibus, aqua ſalutari à Methudio tingeretur; deinde vxor quoq; eius, cui Ludmillæ nomen, in Boiemia ab eodem tincta fuit, & magna præterea Boiemorum vtriuſque ſexus numerus ad baptiſmum adfluebat.

Baptizatur Boriuorius & eius domus tota.

V. *Qua occaſione Theodomirus ſiue Charrarícus Rex Sueuorum ad rectam fidem ſit conuerſus.*

Quanam occaſione Theodomirus ſiue Charraricus Rex ad fidem orthodoxam conuerſus ſit, id ſcribit Gregorius, dum ſic ait: Charrarici cuiuſdam Regis Galliciæ filius grauiter ægrotabat: qui tale tædium incurrerat, vt ſolo ſpiritu palpitaret, Pater autem eius fœtidæ ſe illi Arianæ ſectæ vna cum incolis loci illius ſubdiderat. Sed & regio illa plus ſolito, quam aliæ prouinciæ, lepra ſordebat. Cumque Rex videret vrgeri filium in extremis, dicit ſuis: Martinus ille, quem in Galliis dicunt multis virtutibus effulgere, cuius, quæſo, religionis fuerit, enarrate. Qui aiunt: Catholicæ fidei populum paſtorali cura in corpore poſitus gubernauit, aſſerens filium cum Patre & Spiritu ſancto æquali ſubſtantia vel omnipotentia venerari debere. Sed & nunc cœli ſede locatus, aſſiduis beneficiis non ceſſat plebi propriæ prouidere. Qui ait: Si hæc vera ſunt quæ profertis: diſcurrant vſque ad eius templum fideles amici mei, multa munera deportantes: & ſi obtineant mei filii medicinam; inquiſita fide Catholica, quam ille credidit, credam. Penſato ergo auro argentoque ad filii pondus tranſmiſit ad venerabilem locum ſepulchri. Qui profecti oblatis muneribus exorant ad beati tumultum pro ægroto. Sed inſidente adhuc in patris eius pectore ſecta, non continuo integram recipere meruit medicinam. Reuerſi autem nuncii narrauerunt regi, ſe multas virtutes ad beati tumulum vidiſſe, dicentes: Cur non ſanatus fuerit filius tuus ignoramus. At ille intelligens non ante ſanari poſſe filium, niſi æqualem cum Patre crederet Chriſtum, in honorem B. Martini fabricauit Eccleſiam: miroque opere expedita, proclamat: ſi ſuſcipere mereor viri iuſti reliquias, quodcumque ſacerdotes prædicauerint, credam. Et ſic iterum ſuos dirigit maiore cum munere: qui venientes ad beatum locum reliquias poſtulabant. Cumque eis offerrentur ex conſuetudine, dixerunt: Non ita faciemus, ſed nobis, quæſumus, licentia tribuatur ponendi, quæ exinde iterum aſſumamus. Tunc partem pallii ſerici penſatam ſuper beatum ſepulchrum poſuerunt, dicentes: Si inuenimus gratiam coram expetito patrono, quæ poſuimus plus in ſequenti penſabunt; eruntque nobis in benedictione poſita, quæſita per fidem. &c.

Ex Greg. Turo. lib. Miraculor. S. Martini cap. 11. Baro. to. 7. 560. 7.

Lepra percuſſus Theodomiri Ariani filius.

S. Martini de fide Catho. doctrina.

Arian' ad tumulum B. Martini cum muneribus accedunt.

Ob fidem imperfectã filio ſalutẽ non impetrat Rex.

VI. *De Ruthenis Borealibus viſo magno miraculo libri in igne illaſi ad fidem Chriſtianam perductis.*

Baſilius Macedo Orientis Imperator, Ruthenos inter Græcoſque icto fœdere, religionis quoque Chriſtianæ negotium, miſſo ad eam gentem Archiepiſcopo, non mediocriter promouit: nam cum adhuc ſuperſtitione detinerentur, & ipſe Princeps & proceres illius, atque adeo omnis natio, ſuumque priſtinum cultum examinarent, & Chriſtianorum fidem, Archiepiſcopum illum, qui ad eos nuper venerat, accerſitum Princeps interrogauit, quænam eſſent ea, quæ ille annuntiaret, quæque ipſum docere poſſent. Qui cum ſacrum diuini Euangelii librum protuliſſet, & quædam miracula recenſeret à Deo, quando humana forma aſſumpta apud homines erat, facta: Niſi aliquod, Rex & multitudo reſpondit, ſimile nos conſpiciamus, & maxime quale aſſeris trium puerorum in fornace, nequaquam tibi creditu ri ſumus. Ille vero nunquam mentienti fide habita verbo illius, qui dixit: *Quodcumque petieritis in nomine meo, accipietis*, &, *Qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipſe faciet, & maiora his faciet*: Etſi, inquit, haud licet tentare Dominum Deum, attamen ſi ex animo decreuiſtis ad eum accedere, petite quodcumque vultis, & hoc faciet omnino propter fidem veſtram Deus, quamuis nos minimi ſimus & indigni. Ipſi autem petierunt diuini Euangelii volumen in ignem à ſe incenſum proiici: quod ſi illæſum ſeruaretur, ad eum ſe acceſſuros Deum, qui ab ipſo prædicaretur. Viſum eſt id faciendum: & cum ſacerdos ſublatis ad Deum oculis ac manibus dixiſſet: Oſtende glorioſum ſanctum nomen tuum IESV CHRISTE Deus noſter in oculis nationis huius, in fornacem proiectus eſt Euangelii liber, incenſaque fornace ad horas aliquot, deinde penitus extincto, & conſumpto igne, ſacrum illud volumen inuentum eſt permanſiſſe inuiolatum atque illæſum, nullo ab igne accepto detrimento. Quod conſpicati Barbari, & miraculi magnitudine perculſi, ſine vlla controuerſia ad Baptiſmum confugere.

Io. Curopalates in Baſilio Zonar. to. 3. Annal. apud Baron. to. 10. an. 886. 6.

Ioan. 16.

Ioan. 14.

Rutheni miraculo inſigni ad fidem conuerſi.

VII. *De iidem Ruſſis relapſis, qui alio item miraculo errores ſuos fide recepta eiurarunt.*

Aliud etiam in eadem gente non minus illuſtre miraculum contigit, cum vno deinde poſt ſæculo ſalutari igne colluſtrati errores ſuos fide recepta eiurarunt, adnitente maxime Bonifacio Buſclauini Regis Slauoniæ gentis filio, qui populo Ruſſorum à Pontifice Romano S. Romualdi diſciplina Archiepiſcopus datus erat. Cum ad Regem Ruſſorum, inquit Petrus Damianus, vir venerabilis peruenisſet, & conſtanti animo prædicationi vehementer inſiſteret, videns eum Rex ſqualidis veſtimentis indutum, ac nudis pedibus incedentem, opinatus eſt, quia vir ſanctus talia non religionis cauſa perferret, ſed idcirco potius, vt pecunias congregaret. Promiſit igitur ei, vt ſi ab iſta vanitate recederet, ipſe paupertatem eius largiſſima diuitiarum liberalitate ditaret. Verum Bonifacius mox ad hoſpitium ſine mora reuertitur, pretioſiſſimis Pontificalibus ornamen-

Petr. Dam. in Vita S. Romualdi ca. 29. & 30. anno 1008.

Ornatum ſacrum ignis venerat-

namentis decenter induitur, & sic ad Regis palatium denuo præsentatur. Rex autem videns eum tam decoris vestibus adornatum, ait: Nunc scimus, quia te ad vanam doctrinam non paupertatis inopia, sed veritatis impulit ignorantia. Veruntamen si vis vera credi quæ asseris, erigantur duæ ingentes lignorum caræ, leuissimo à se interstitio separatæ & igne suppositio, cum vaporatæ fuerint, ita vt vtriusque struis vnus esse ignis videatur, tu transi per medium. Quo si læsus ex aliqua parte fueris, ipsis te penitus consumendum ignibus trademus: sin autem (quod credi non potest) sanus euaseris, omnes nos Deo tuo absque difficultate credemus. Cumque hoc fœdus non solum Bonifacio, sed & cunctis, qui aderãt, gentibus placuisset, Bonifacius ita vestitus, vt Missarum solennia celebraturus prius cum sanctificata aqua, & incenso thure vndique perlustrans ignem, dein stridentes flammarum globos ingressus, ita exiuit illæsus, vt nec minimus capitis eius capillus videretur exustus. Tunc Rex, & cæteri, qui huic spectaculo interfuerant, cateruatim se ad pedes beati viri proiiciunt, indulgentiam lacrymabiliter petunt, & baptizari se instantissima supplicatione deposcunt.

Flamma ignis vestes innoxias lambit.

VIII. *Occasione dæmoniaci per S. Svvitbertum liberati Gentiles ad fidem conuertuntur.*

Marcellin. in vita S. Svvitb. c. 20. & 21. apud Baron. tom. 8. ann. Dom. 705. 13. 14. 15.

Anno Domini 705. erat in quadam Boructuariorum villa, Velsenberch nomine, vir quidam diues & potens, Ethelheere dictus, obsessus à dæmonio, ferro & catenis adstrictus, eo quod omnes morsu arriperet, & vestes proprias laceraret. Erat autem idem Ethelheere incitator aliorum, & primus qui S. Svvitbertum baculo impetere non formidabat. Qui cum quotidie dire vexaretur, & à multis visitaretur, tandem quadam die, præsentibus nonnullis idolorum Sacerdotibus, & aliis Paganis ipsi condolentibus, dæmon clamare cœpit: Nisi huc veniat seruus Dei viui Svvitbertus Christianorum Episcopus, hinc non egrediar. Cumque magis ac magis iterando clamaret, confusi abscesserunt idololatræ & amici dæmoniaci, perplexi & dubij quidnam facerent. Demum communi omnium deliberatione ab ipsis S. Svvitbertus quæritur, & inuentus, obnixe rogatur & inuitatur ad visitandum dæmoniacum præfatum. Igitur Sanctus Svvitbertus fraterno tactus dolore, dæmoniaco compatiens, cum iter cum suis presbyteris & clericis, esset que in via ad visitandum eum, mox cœpit dæmoniacus spumare, dentibusque dire stridere, & horribiliter vociferando clamare plus solito: de quo præsentes valde gementes mirabantur: sed S. Svvitberto appropinquante domui, cessauit dæmoniacus iacens in lecto, ac si somno dulciter pressus esset. Quem sanctus cernens, præcepit suis, vt omnes orationibus vacarent: & ipse orationi incumbens Deum deuotissime precabatur, vt ad laudem & gloriam sanctissimi nominis sui, & ad conuersionem incredulorum, dæmoniacum expulso dæmone liberaret: surgensque cum suis ab oratione signauit dæmoniacum signo salutiferæ crucis, dicens: In nomine Domini nostri IESV CHRISTI præcipio tibi immunde spiritus, vt exeas ab hac Dei creatura, vt agnoscat suum verum Creatorem & Saluatorem. Statim cum fœtore spiritus malignus exiens clamare cœpit: Non diu in ista permanebis prouincia, serue magne Dei: nam sicut me ab hac mea habitatione expulisti, ita expellite faciam ex ista terra & prouincia. Ethelheere vero à dæmonio liberatus, surgens palam inhærens pedibus sancti Svvitberti, veniam petens de commissis in eum, baptizari in nomine IESV CHRISTI instantissime popposcit, in cuius nomine liberatus fuit. Vnde multi pagani cum duobus idolorum Sacerdotibus, qui præsentes fuerunt, pedibus sancti Episcopi prouoluti mysterium fidei Christianæ discere & scire expetierunt.

Gentiles ad Christianorum Sacerdotes pressi recurrunt.

S. Svvitberti opera dæmon eiicitur.

Boructuarij qua occasione ad fidem conuersi.

IX. *De Iberis per ancillam Christianã captiuam ad Christi fidem perductis.*

Ruffin. lib. 1. histor. Eccles. cap. 10. Eusseb. lib. 10. cap. 10. Niceph. Baron. Annal. 3. an. 327. 11. 12. 13. 14.

De Iberis Hispaniæ populis historiam superioribus subnectamus; quam à certo homine, Bacurio nomine, eius Gentis Rege, fidelissimo viro, se accepisse testatur Ruffinus. Per idem, inquit, tempus etiam Iberorum gens, quæ sub axe Pontico iacet, veri Dei fœdera, & fidem futuri susceperat regni. Sed huius tanti boni præstitit causam mulier quædam captiua, quæ apud eos reperta, cum fidelem ac sobriam satis duceret vitam, totisque diebus ac noctibus obsecrationes Deo peruigiles exhiberet, in admiratione esse ipsa rei nouitas barbaris cœpit: & quid hoc sibi velit curiosius perquirebant. Illa, vt res erat, simpliciter Christum se Deum hoc ritu colere fatebatur. Nihil ex hoc amplius barbari præter nouitatem nominis mirabantur. Verum, vt fieri solet, ipsa perseuerantia curiositatem quandam multitudinis inferebat, si quid emolumenti ex tanta deuotione caperetur. Moris apud eos esse dicitur, vt si quis ægrotet, circumferatur a matre per singulas domos, quo scilicet si quis experti aliquid remedii nouerit, conferat laboranti. Cumque mulier quædam paruulum suum per omnes circumtulisset, ex more; nec aliquid remedii cunctas domos illustrando cepisset; venit etiam ad captiuam, vt, si quod sciret, ostenderet. Illa se humani quidem remedii nihil scire testatur; Deum tamen suum Christum, quem colebat, dare ei desperatam ab hominibus posse salutem confirmat: cumque cilicio suo paruulum superposuisset, atque ipsa desuper orationem fudisset ad Dominum, sanum matri reddidit infantem. Sermo autem defertur ad plures, factique fama magnifici vsque ad aures Reginæ perlabitur: quæ dolore quodam grauissimo corporis afflicta in desperatione maxima erat. Rogat ad se captiuam deduci. Illa ire abnuit, ne præsumere amplius, quam sexus sineret, videretur. Ipsam se Regina deferri ad captiuæ cellulam iubet; quam similiter supra cilicium suum positam, inuocato Christi nomine, continuo

Iberorum ad fidem per fœminam Christianam cõuertuntur.

Eorum cõsuetudine de pueris ægris.

Ancillæ precibus curatur puer.

tinuo poſt precem, ſanam & alacrem facit exurgere: Chriſtumque eſſe Deum, Dei ſummi Filium, qui ſalutem hanc contulerit, docet: eumque quem ſibi auctorem ſuæ ſciret eſſe incolumitatis, & vitæ, commonet inuocandum: ipſum namque eſſe, qui & Regibus regna diſtribuit, & mortalibus vitam. At illa cum lætitia domum regreſſa, marito percontanti cauſam tam ſubitæ ſanitatis aperuit; quique cum pro ſalute coniugis lætus, mulieri munera deferri iuberet; illa, Horum, inquit, ô Rex, nihil captiua dignatur, aurum deſpicit, argentum reſpuit, ieiunio quaſi cibo paſcitur: hoc ſolum ei muneris dabimus; ſi eum, qui me, illa inuocante, ſanauit, Chriſtum Deum colamus. Ad hoc tunc Rex ſegnior fuit, & interim diſtulit, ſæpius licet ab vxore commonitus, donec accidit quadam die, venante eo in ſiluis cum comitibus ſuis, obſcurari denſiſſimis tenebris diem, & per tetræ noctis horrorem, luce ſubducta, cæcis iter greſſibus denegat: alius alio diuerſi ex comitibus obertant; ipſe ſolus denſiſſima obſcuritate circumdatus, quid ageret, quo ſe verteret, neſciebat; cum repente anxios ſalutis deſperatione animos cogitatio talis aſcendit: Si vere Deus eſt Chriſtus ille, quem vxori ſuæ captiua prædixerat, nunc ſe de his tenebris liberet, vt ipſum ex hoc omnibus omiſſis, coleret. Illico vt hæc nondum verbo, ſed ſola mente deuouerat, reddita mundo dies Regem ad vrbem perduxit incolumem: quique Reginæ rem protinus, vt geſta eſt, pandit: euocari iamque captiuam, & colendi ritum vt ſibi tradat expoſcit; neque ſe vltra alium Deum, quam Chriſtum, veneraturum eſſe confirmat. Adeſt captiua, edocet Deum Chriſtum, ſupplicandi ritum, venerandique modum, in quantum de his aperire fœminæ fas erat, pandit. Fabricari tamen eccleſiam monet, formamque deſcribit. Igitur Rex totius gentis populo conuocato rem ab initio, quæ erga ſe ac Reginam geſta fuerat, exponit, fidemque edocet, & nondum ſacris initiatus ſit ſuæ gentis Apoſtolus. Credunt viri per Regem, fœminæ per Reginam; cunctisque idem volentibus eccleſia extruitur inſtanter: & eleuato iam perniciter murorum ambitu, tempus erat, quo columnæ collocari deberent. Cumque erecta prima vel ſecunda, ventum fuiſſet ad tertiam, conſumptis omnibus machinis, & boum hominumque viribus, cum media iam in obliquum fuiſſet erecta, & pars reliqua nullis machinis erigeretur repetitis ſecundo & tertio ac ſæpius viribus, ne loco quidem moueri, attritis omnibus, potuit. Admiratio erat totius populi: Regis animoſitas hebeſcebat: quid fieri deberet, omnes ſimul latebat. Sed cum interuentu noctis omnes abſceſſiſſent, cunctique mortales & ipſa opera ceſſarent, captiua ſola in oratione pernoctans manſit intrinſecus. Cum ecce matutinus & anxius cum ſuis omnibus ingrediens Rex videt columnam, quam tot machinæ & tot populi mouere non quiuerant, erectam & ſuper baſim ſuam librare ſuſpenſam, nec tamen ſuperpoſitam, ſed quantum vnius pedis ſpatio in aëre pendẽtem. Tunc vero omnes populi conuentes, & magnificantes Deum, veram eſſe Regis fidem, & captiuæ religionem præſentis miraculi teſtimonio perhibebant. Et ecce iam mirantibus adhuc & ſtupentibus cunctis, in oculis eorum ſenſim ſupra baſim ſuam, nullo contingente, columna depoſita ſumma cum liberatione conſedit. Poſt hoc reliquus columnarum numerus tanta facilitate ſuſpenſus eſt, vt omnes quæ ſuperfuerant, ipſa die locarentur. Poſtea vero quam eccleſia magnifice conſtructa eſt, & populi fidem Dei maiore ardore ſitiebant; captiuæ monitis ad Imper. Conſtantinum totius gentis legatio mittitur. Res geſta exponitur: ſacerdotes mittere oratur, qui cœptum erga ſe Dei munus implerent. Quibus ille cum omni gaudio & honore tranſmiſſis, multo amplius ex hoc lætatus eſt, quã ſi incognitas Romano Imperio gentes & regna ignota iunxiſſet.

Reginalbe. rorum curatur ab eadem ancilla.

Ancilla Chriſtiana reſpuit munera.

Rex Iberorum Chriſtum inuocat.

Rex & Regina Iberorum Catechiſtæ.

Miraculum ingens ancillæ prece factum.

Legatione ad Conſtãtinum Iberi petũt Sacerdotes.

X. *De Naamanis Ducis idololatræ conuerſione.*

Naamanes Sarracenorum Dux prædam egit maximam; in qua adoleſcentem Chriſtianum formoſiſſimum per manus trium militum abducebat. Videns hoc Abbate Iordane commota ſunt viſcera eius, vel eo maxime quod adoleſcens ille eius opem expoſceret, & ſe eripi de hoſtium manibus plorans deprecaretur. Iordanes petens tertio repulſam paſſus eſt, nec oblato pretio retineri potuit. Nõ poſſumus, inquiunt, dimittere: Sacerdoti enim noſtro promiſimus, ſi quid pulchrum ceperimus, id ei oblaturos, vt de ſuo ſacrificium offerat. Tu itaque ſenex, vade; alioqui ſi moram feceris, ceruicem tibi amputabimus. Dubius tunc quid ageret ſenex, proſtratus in terram dixit: Saluator noſter Chriſte Deus, ſaluum fac ſeruum tuum. Repente dæmon tres illos milites inuaſit: quo authore ipſi ſe inuicem gladiis confoderunt: hacque ope diuina adoleſcens eorum manus euaſit. Qua vltione territus Naamanes ſceleratiſſimus & flagitioſiſſimus, adeo vt etiam ſua manu homines dæmoniis ſuis mactaret, ad ſacrum baptiſma acceſſit, & Veneris ſtatuam non auratam, ſed auream prorſus igne liquefactam pauperibus diſtribuit, ac ſimul omnes ſuos ad fidem adduxit. *Sophron. prat. ſpirit. cap. 155. Euang. hiſt. Eccleſ. lib. 6. cap. 33.*

TIT. XX. De variis religionis Catholicæ perſecutionibus; quibus fides ſolidior illuſtriorque redditur.

Videns Herodes Aſcalonita, quoniam illuſus eſſet à Magis, iratus eſt valde, & mittens occidit omnes pueros, qui erant in Bethleem, & in omnibus finibus eius, à bimatu & infra, &c. *Matth. c. 2.*

Fidem non extinxit Herodes, ſed clariorẽ fecit.

Herodes Antipas & Pilatus, qui prius hoſtes erant, amici facti ſunt, vt Chriſtum Dominum interficerent.

Phariſæi quoque, Scribæ & Seniores populi Iudaici, vt Chriſtum Redemptorem noſtrum in cruce blaſphemarent, *Luc. 22. Ioan. 19.*

mauent, Romanis militibus similiter blasphemantibus admixti stabant, suasque mutuas voces in eum euomebant.

Matth.16. *Sadducæi præterea & Pharisæi, Iudæorum secta plane aduersa, ad tentandum atque vexandum Dominum optime conspirarunt.*

EXEMP.I. *De prima in Christianos per Neronem persecutione.*

Io. Naucl. vol.2. Chronograph.gener.3. & Baron.to 1.an. 68. ex Seuero lib.2. Hist. 1.Persecutio in Christianos.

CIrca annum Domini sexagesimum octauum Roma incensa est & perusta. Cuius occasionem Nero Imp. in peregrinos Christianos & Iudæos reiecit, & repente quæstione habita, eius iussu crudeliter in eos sæuitum est. Addebantur pereuntibus ludibria, vt ferarum tergis tecti canum laniatu interirent, aut crucibus affixi, aut flammandi, atque vbi defecisset dies, in vsum nocturni luminis vibrentur. Persecutio hæc prima in Christianos fuit Romæ deinde per omnes prouincias pari sæuitia excruciari imperauit.

II. *De persecutione Domitiani Imp. in Christianos.*

Euseb. Cæs. lib 3. Eccl. hist c.13. Io. Naucl. vol. 2 gen.3. Bar. an.93. tom.1.

Cum Domitianus multum in multos crudelitatis & nequitiæ declarasset, & non exiguam Patriciorum & illustrium virorum multitudinem Romæ temerario & iniquo iudicio interemisset, aliosque infinitos dignitate præstantes non solum patris finibus eiectos exilio mulctasset, sed etiam omnibus facultatibus, & forte fortassis immerito & sine causa exiuisset, tandem in sceleratam Neroniani in Deum odii & impietatis hæreditatem successit. Secundus namque erat, qui contra Christianos persecutionis incendium excitauit. Ipse enim, ait Nauclerus, Ioannem Euangelistam de Epheso adduci iussit in vrbē, & in dolium feruentis olei mitti præcepit ante portam Latinam ex quo cum il æsus exiret, eum in Pathmon insulam relegauit.

Domitiani persecutio in Christianos.

III. *De atroci Diocletiani & Maximiniani in eosdem Christianos persecutione.*

Io. Naucler. vol.2. Chronogr. gen.1. ex Euseb.

Anno à Christi natiuitate trecentesimo, pacatis vndique rebus, Diocletianus in Oriente, Maximianus vero Herculeus in Occidente, persecutionem decimam post Neronem exercuerunt in Christianos, quæ cæteris omnibus seuerior per decem annos & amplius Ecclesiam afflixit incessanter, & quāuis antea semper Christianos persequerentur, sed XIX. anno imperii Diocletiani tam crudelis, tam sæua persecutio flagrabat, vt intra vnum mensem XVII. millia martyrium inueniantur perpessi. Exiit enim edictum, vt cunctæ quæ erant in orbe ecclesiæ ad solum diruerentur, & sacræ scripturæ vbique igne cōburerentur, omnesque qui ecclesiis præessent, in vinculis ponerentur, ac deinde exquisitis suppliciis immolare diis cogerentur. Rapiebant itaque, vt ait Eusebius, omnes ecclesiarum principes, & sanctos clericos, nobiles & ignobiles, viros ac mulieres vna cum pueris, & variis, inauditis, ac crudelioribus, vt excogitari poterant, suppliciis excruciabant, ex quibus nonnulli fatigati cedebant, alii vsque in finem patientiam seruabant.

IV. *Qua occasione motus Isdegerdes Persarum Rex Christianos sit persecutus.*

Theodoret. lib 5. Eccl. hist. cap 39.

Anno Christi Domini quadringentesimo vigesimo, Isdegerdus Persarum Rex persecutionem contra Ecclesiam concitauit, occasione ex re gesta, quam sum narraturus, arrepta. Audas Episcopus, vir multis virtutis generibus ornatus, zelo non opportuno ille quidem accensus, Pyreum demolitus est; templa enim, in quibus πῦρ, id est, ignis eorum Deus colitur, Pyrea vocant Persæ. De quo Rex per Magos certior factus, Audam accersit; ac primum placide eum coarguit, & Pyreum denuo ædificare iubet. Qui cum ei contradiceret, negaretque se illud facturum: Rex omnes Ecclesias Christianorum se diruturum minatur: atque quod ante verbis minabatur, re ipsa perfecit. Nam vt primum Audam diuinum illum virum trucidari mandauerat, ecclesias deturbari iussit. Quod autem ad Pyrei euersionem attinet, haud opportune quidem illud factum esse existimo: nam sanctus Apostolus Athenas aduentans, ciuitatem superstitioso simulacrorū cultu cæcatam videns, aram quandam ab illis honoratam minime diruit, sed verbo eorum ignorationem redarguit, & veritatem illis patefecit. Attamen quod audas templum simulacri deturbatum extruere rursum noluit, sed interfici potius quam illud efficere; eum magnopere admiror, & corona dignum iudico. Nam par impietas est (mea quidem sententia) ignem adorare atque ei ædificare delubrum. Hinc igitur persecutionis tempestas orta grauissimos & turbulentissimos fluctus contra pietatis alumnos concitauit. Quæ procella triginta annos continuos à Magis velut à quibusdam turbinibus agitata durauit. Magos enim vocant Persæ qui Elementa in Deos referunt: de quorum commenticiis fabulis alio in opere, in quo eorum quæstiones dissoluebamus, satis enucleate disseruimus. Porro Gororanes filius Isdegerdis post mortem patris, vtregni paterni, sic belli contra pietatem à patre commoti successor extitit: quippe pater moriens hæc duo coniuncta filio reliquit. Tormentorum autem genera, & noua cruciamenta piis hominibus ab illis inflicta vix dicendo explicari poterunt. Nam quorundam manibus, aliorum autem tergis corium detrahunt: aliorum capita à fronte exorsi ad barbam vsque cute exuunt: deinde robustis vinculis à capite vsque ad pedes circumligare, & singulos calamos vi arcte constringere; vt partem cutis, ad quam motæ erant arundines, eo pacto grauiter lacerantes, alacriores doloris morsus efficerent. Quin etiam lacus effodere, eos summa cum diligentia iungere, deinde ingentem soricum numerum in eos concludere, postremo pietatis athletas, eorum manibus pedibusque constrictis, ne bestias abigant, soricibus velut alimentum

Audas Episcopus incensor templi idoli.

Act.17.

Dira tormenta in Christianos exhibita.

obiiciunt. Sorices autem fame oppreſſi ſenſim carnes ſanctorum abſumunt, ſicque diuturnum & acerbum cruciatum illis afferunt. Itemque carnifices iſti à ſcelerato illo naturæ noſtræ inimico, & veritatis hoſte edocti, tormenta alia his quidem multo aſperiora excogitare. Sed tamen ne eo quidem modo athletarum fortitudinem & conſtantiam retundere potuerunt: nam ſua ſponte accurrebant, magno deſiderio mortis appetendæ, per quem aditus ad vitam immortalem pateſit, inflammati.

V. *Hæreticos crudeliores eſſe in Catholicos quam paganos.*

In vita eius apud Sur. tom. 1. Hæreticorum perſecutio atrociſſima in Cath.

Beatus Fulgentius Epiſcopus Ruſpenſis, cuius opera doctiſſima extant, quum prius Mauros fugiſſet perſequentes, incidit in Arianos, quorum crudelitatem immanem expertus ad vicina prouinciæ ſuæ loca regreditur, eligens Mauros potius paganos habere vicinos, quam moleſtiſſimos Arianos.

VI. *De atroci ſupplicio hæreticorum in Catholicos Epheſi ſub Conſtantino Copronymo.*

Chronic. Sigeberti an. Dom. 770. Martyrol. Rom. 11. Ianuar.

Circa annum Dom. 770. ſub Conſtantino Copronymo Iconomacho, monachi quadraginta duo, truncatis naribus, barbiſque illitis pice combuſtis, in balnei fornice clauſi, ibique fame conſumpti martyrio coronantur.

VII. *De alia ſimili atrocitate Macedonii hæreſiarchæ in mulieres Catholicas.*

Martyrol. Roman. Baron. 30. Martii.

Macedonius hæreſiarcha ſub Conſtantino Imperatore Catholicos inaudito tormentorum genere cruciatos occidit. Inter cætera, fidelium mulierum vbera inter labra arcarum compreſſa diſſecuit, & candenti ferro combuſſit.

VIII. *De barbara crudelitate Eutychiſtarum in Proterium Patriarcham.*

Euagr. lib. 1. hiſt. Eccl. ca. 9

Eutychiſtæ Alexandrini, ſtatim poſt mortem Martiani Imperatoris Catholici, Proterium Epiſcopum, & Patriarcham ſuum Catholicum cum aliis clericis tanta crudelitate occiderunt, vt viſcera eius guſtarent, & crudas carnes comederent, reliquum corpus per plateas vrbis trahentes.

IX. *De atroci in Gallia hæreticorum noſtri temporis in Catholicos perſecutione.*

Tho. Boz. l. 11 de ſign. l. 1. c. 1. 6.

In Galliis ſub annum milleſimum quingenteſimum ſexageſimum ſecundum Engoliſmæ triginta duo Catholici ab hæreticis capti, quos tribus diuerſis crudelium tormentorum generibus ſæuiſſime trucidarunt. Quoſdam namque illorum binos colligarunt, quos ſublatis omnibus viuendi alimentis, languere coëgerunt, putantes fore, vt fame adacti, ſe mutuis morſibus peterent ac diſcerperent. Quoſdam funibus extenſis alligatos deduxere, miſſoque in anum cultello paulatim medios diſſecarunt: alios ſtipitibus nudos adſtrinxerunt; ignemque à tergo modicum ſuccenderunt, vt longo tormento paulatim conſumerentur.

Atrox perſecutio hæreticorum moderno-rum in Catholicos in Gallia.

X. *De alia particulari ibidem in Sacerdotem Catholicum barbarie.*

Idem ibid.

Eodem anno prope Engoliſmam in parochia Chaſſe nouilli presbyteri Catholici Ludouici Fayardi manus aheno feruentis olei pleno ab hæreticis tamdiu immiſſæ, donec auulſa ab oſſibus caro excideret; eundem repletum oleo, eodem bulliente per os immiſſo, & ad extremum fiſtulis ferreis, quas vocant ſclopetos, diſploſis necauerunt.

XI. *De atroci ſſima D. Hurlæo Archiepiſcopo tyrannide ab hæreticis facta in Hybernia.*

Apud Tho. Boz. lib. 11. de ſign. Eccl. Dei c. 1. tom. 1. 6.

Domitius Hurlæus Archiepiſcopus Caſſelienſis in Hybernia ab Hæreticis eſt comprehenſus, ocreæque plenæ olei pedibus illius iniectæ, educta crura ex oppoſitæ tabulæ foraminibus ante flammas ingentes vrenda collocantur. Cumque diu ſic aduſtus fuiſſet, ocyſſime fuere illi è tibiis ocreæ detractæ, & vna cum illis carnes, oſſibus tantummodo relictis: mox vimineo laqueo conſtrictæ illi ad longiorem dolorem fauces, atque ita ſuſpenſus morti eſt relictus. Atque hæc Hæretici aduerſus noſtros in Anglia & Hybernia poſt annum milleſimum quingenteſimum octuageſimum.

Perſecutio in Hybernia.

XII. *De crudeli Danorum in Catholicos Anglicanos perſecutione.*

Rogerius antiq. hiſt. fidelij. priore parte Annal. apud Baro. to. 11. an. 1011. 4

Anno milleſimo vndecimo, Danorum exercitus, vaſtata magna parte Angliæ, ad vltimam inter Natiuitatem S. Mariæ, & S. Michaelis feſtiuitatem, vrbem Cantuariam circumuallantes obſederunt. Viceſimo autem obſidionis die per inſidias Elmerici Archidiaconi, quem S. Elphegus, ne morti traderetur, prius eripuit, pars ciuitatis incenditur, exercitus ingreditur, vrbs capitur. Alii ferro iugulantur: alii flammis conſumuntur: plures quoque de muris præcipites dantur, nonnulli per verenda ſuſpenſi deficiunt; matronæ crinibus per plateas ciuitatis diſtractæ, demum flammis iniectæ moriuntur; paruuli à matrum vberibus auulſi, aut lanceis excipiuntur, aut ſuperacto carro minutatim conteruntur. Interea Archipræſul Elphegus capitur, vincitur, tenetur, & variis modis affligitur. Ailmarus Abbas monaſterii S. Auguſtini abire permittitur, capiuntur Godduinus Rhoffenſis Epiſcopus, Leonfrana Abbatiſſa monaſterii S. Mildrinæ, Elfregus Regis Præpoſitus, monachi quoque & clerici, populuſque innumerabilis vtriuſque ſexus. Exin eccleſia Chriſti ſpoliata comburitur, grex monachalis & turba virilis, ſed & muliebris, nec non infantilis decimatur, nouem trucidantur, decimus vitæ reſeruatur: quatuor monachis, & octingentis viris decimatorum ſumma perficitur. Populo cæſo, vrbe ſpoliata & tota cremata, Archipræſul Elphegus vinctus extrahitur, vi impellitur, grauiter ſauciatur. Hinc ad claſſem ducitur, poſt in carcerem truditur, ibiq; ſeptem menſib. affligitur. Interim ira Dei in homicidam populum deſæuiens, ex his duo millia per diros interno-rum cruciatus

Perſecutione Danorū laborat Anglicana Eccleſia.

ciatus proſtrauit. Cæteri quoque ſimili modo percuſſi à fidelibus commonentur, vt Pontifici ſatisfaciant, ſed differunt. Prævalebat interim clades, & nunc denos, nunc vicenos, nunc plures ſimiliter abſumebat.

XIII. *De Catholicis ab hæreticis in Belgio vario tormentorum genere diræ cruciatis.*

Thom. Boz. to. 1. de ſign. Eccl. lib. 11. cap. 1. n. 6.

Belgæ Catholici ab hæreticis varie cruciati.

1. Belgio non longe ab Ypris hæretici plurimos presbyteros viuos defoderunt, capite duntaxat exſtante, metaſque è capitibus interuallo relicto conſtituere, & ad illa globos lapideos aut ferreos dirigebantur ludi gratia. Delphis Batauiæ vrbe, Cornelius Muſius captus eſt, & de iuſſu Guilielmi principis Auriaci ſic varie eſt excruciatus: altiſſimæ ſcalę manibus vinctis eſt appenſus, ad pedes intolerabile pondus alligatum, vt compages omnes laxarentur; inde ardentibus tedis ambuſtæ axillæ, mox reſupinus conſtringitur, aqua feruens ori infunditur, eaque totus venter oppletur, quem ſic fuſtibus deinde tundunt, vt ex omnibus corporis foraminibus illa tota efflueret, poſtea capite deorſum verſo ex duobus pedum maioribus digitis appenditur; inde truncatis manuum pedumque digitis per niuem ſanguine proprio cruentatam in vrbem Lugdunum Batauorum reptatur, atque ita demum poſt tot ſupplicia laqueo ſuſpenditur.

XIV. *Hæreticorum ſectas inter ſe conuenire ad impugnandam vnam Eccl. Cath. licet alias diſſideant.*

Niceph. Calliſt. lib. 8. hiſt. c. 48.

Hæretici in quo inter ſe conueniant.

Nicephorus Calliſtus lib. 8. Eccleſiaſticæ hiſtoriæ de Arianis & Meletianis agens ſic ſcribit: Initio quidem Meletiani ab Arianis diſſidebant; vbi vero animaduertebant multitudinem Epiſcopos Catholicæ Eccleſiæ ſequi, conuentu coacto fœdus inter ſe pepigere, communeque aduerſus pium Alexandriæ clerum ſuſcepere bellum. Et adeo criminationes ſimul & defenſiones ex æquo communiter decertantes protulere, vt tempore procedente Ariani vocarentur Meletiani, & Meletiani Ariani. Meletiani quidem ex Eccleſiarum præfecturis tantum detrahebant (erantque meri ſchiſmatici) Ariani autem male ſentiebant de Deo. Veruntamen quod ſibi communiter inimicitias contra nos ſumpſerant, conſenſum atque concordiam diſſimulabant.

TIT. XXI. Vt in fide conſtanter ſit perſeuerandum.

Dan. c. 3.

Tres pueri Hebræorum ſtatuam auream cæteris admirantibus adorare denegantes, in fornacem miſſi ſunt; à qua exire meruerunt illæſi.

Dan. 6. & 14.

Daniel læſæ maieſtatis inique accuſatus, bis in lacum leonum mittitur; vnde extractus bis illæſus inuenitur.

2. Mach. 6.

Mira fuit Eleazari pro ſua religione conſtantia & perſeuerantia: maluit enim grauiſſima mortis ſupplicio affici, quam quicquam contra legem moliri, carnes porcinas edere, aut ſaltem, ſe comediſſe ſimulare.

Eadem in ſimili argumento armati ſunt ſeptem fratres Machabæi conſtantia. 2. Mach. 7.

EXEMP. I. *Diuus Ioannes Apoſtolus & Euangeliſta in feruentis olei dolium miſſus, inte er inde ac vegetus exit.*

Tertullian. de Præſcipt. c. p. 36. D. Hieron. in Iouinian. lib. 1. & in Matt. c. 20. & Baron. to. 1. & alii.

DVm Ioannes Euangeliſta Epheſi, atque adeo in tota Aſia verbum Dei prædicaret, anno Chriſti Redemptoris nonageſimo ſecũdo, ſiue inuidia Apollonii, qui in Chriſtianos infenſiſſimus erat, vel forte Euphratis Philoſophi deſertoris apud Domitianum agentis, his artificiis aſſueti, aut opera Ebionis hæreſiarchæ, eiuſdem Ioannis hoſtis acerbiſſimi; ad Domitianum Imp. reus impietatis à Proconſule Aſiæ Romam vinctus miſſus fuit. Impius Imperator noluit eius faciem videre, ſed ad portam Latinam duci iuſſit, & in feruentis olei dolium illum viuum demitti, prius tamen flagris cæſum, & maioris ignominiæ cauſa tonſum: ex quo, diuina Domini noſtri IESV CHRISTI protegente gratia, velut athleta conſtantiſſimus, non combuſtus, ſed tanquam vnctus, ſine vllo doloris ſenſu, magna omnium admiratione illæſus exiuit. Hæc ita ſe habere confirmat imprimis vetus tam inſignis miraculi monumentum apud portam Latinam, vbi ſæuum illud conſtat illatum fuiſſe ſupplicium. Imo & ipſa dies qua hæc facta ſunt, pridie nonas Maii: quæ perpetua rei memoria illuſtratur, dum eadem quolibet anno recurrente Romæ & alibi annua celebritate recolitur.

II. *Agapetus II. in altercatione cum Iuſtiniano Imp. de religione conſtantem ſe exhibet.*

Ex Anaſtaſio in Agapeto, Baron. to. 7. an. 536.

Cum Agapetus Pontifex Anthimum Patriarchatu Conſtantinopolitano depoſuiſſet, Conſtantinopolim profectus eſt. Eo ingreſſus, primum cœpit habere altercationem cum Iuſtiniano Auguſto: dum vero contentio verſaretur, ita Dominus adfuit, vt ibi Anthimum * Epiſcopum Arianum inueniret. Actum dixit Agapeto Iuſtinianus: Aut conſenti nobis, aut exilio deportari te faciam. Tunc beatiſſimus Agapetus reſpondit gaudio dicens ad Imperatorem: Ego quidem peccator ad Iuſtinianum Imp. Chriſtianiſſimum venire deſideraui: nunc autem Diocletianum inueni, qui tamen minas tuas non pertimeſco. Et dixit ei iterum Agapetus: Tamen vt ſcias tu Anthimum idoneum non eſſe religioni Chriſtianæ, non confitetur ille duas naturas in Chriſto. Tunc ex præcepto Auguſti eo accerſito & diſcuſſione facta nunquam voluit confiteri in doctrina Catholicæ reſponſionis ad interrogationem beati Papæ, duas naturas in vno Domino noſtro IESV CHRISTO. Tunc piiſſimus Auguſtus Iuſtinianus gaudio repletus, humiliauit ſe Sedi Apoſtolicæ, & adorauit beatiſſimum Agapetum. Eodem tempore eiecit Anthimum Arianum à communione, & expulit in exilium.

* Anthemium.

III. *Diuus Basilius Magnus paratior est quouis mortis genus subire, quam ad Arianismi professionem deflectere.*

Theodoret. lib. 4. hist. Eccl. c. 19.

Cum Præfectus quidam Valentis Imp. Cæsaream aliquando veniſſet, accerſitum ad ſe magnum Baſilium honorifice tractauit, placideque allocutus hortabatur, vt tempori cederet, neque tot eccleſias adducere in diſcrimen vellet tenui exquiſitione dogmatis: promittebat ab & Imperatore illi amicitiam, & à ſe illius occaſione multa beneficia. At diuus ille vir, adoleſcentulis congruere tales ſermones reſpondit, nam hos & his ſimiles inhiare huiuſmodi rebus: qui vero eſſent innutriti diuinis literis, eos nullam ſyllabam illarum in diſcrimen venire pati poſſe, ſolereque, ſi res poſcat, nullum genus mortis pro illis ſubeundum recuſare. Imperatoris quidem amicitiam magni ſe pendere cum pietate: qua remota pernicioſam eſſe dicere. Ferebat hoc ægre Præfectus, aiebatque eum deſipere. Tum Magnus Baſilius; Vtinam ſempiterna, inquit, hæc mea ſit deſipientia. Denunciato igitur exilio, iubet eum cogitare quid agat, & poſtero die ſententiam ſuam explicare: hiſque ſermonibus crebræ minæ miſcebantur. Ibi aiunt Magnum reſpondiſſe Baſilium, eudem ſe illi poſtridie quoque reuerſurum, videret modo ne animum mutare, neue minas exequi nollet. Poſt hoc colloquium occurrit Imperatori Præfectus, exponitque Regi, quid dixiſſet Baſilius, & qua eſſet ille virtute ac animi præſentia. Sed Imperator tacuit, & veniens in vrbem comperit diuinitus inflictas domui ſuæ plagas, &c.

D. Baſilii conſtantia pro fide Catholica.

IV. *De Christiana diui Basilii Episcopi in fide defendenda constantia.*

Niceph. Calliſt lib. 11. hiſt. Eccl. c. 18

Cum idem Baſilius Eccleſiæ Cæſarienſis paſtor ab eodem Valente ad Præfecti tribunal miſſus eſſet, ibi Præfectus aſſiſtens, eum interrogat, quanam de cauſa religionem Imperatoris non complecteretur; atque ille, quod hoc ſic Deus non præcepit, inquit. Et inſuper Imperatoris errorem reprehendit, atque ὁμούσιον conſubſtantiale, defendit. Vbi vero ille mortem ei minatus eſt, Baſilius gratiam ſe illi eo nomine habere dixit, quippe qui diſcedere ex tali rerum ſtatu non grauate cuperet. Et cum Præfectus amplius eum rem deliberare iuberet, Baſilius, Ego quidem, inquit, & hodie & cras idem futurus ſum: vtinam tu teipſum non mutaſſes. Creatura enim cum ſim, creaturam adorare, Deumque eſſe profiteri, in animum non inducam meum: ſed neque religioni veſtræ me aggregari ſuſtinebo. Tametſi enim vos clariſſimi, & non minima orbis pars eſſe exiſtimamini, me tamen minime decet hominibus gratificari, & propterea fidem in Deum paruipendere: quam ego medius fidius proditurus non ſum, etiam ſi mihi bonorum publicationem, & exilium, & aliud quidquam grauium ærumnarum, mortemque adeo ipſam mineris: nihil enim rerum talium mœrorem mihi afferre poteſt. Quod ſi facultates meas expetis, pannos hoſce & cilicia, atque libros paucos, qui in mundo meo ſunt, ſi hos, inquam, adamaſti, recipe. Sin aut exilii cauſa ſolum vertam mauis, paratus ad id ſum. Exul vero quomodo ero, qui ſemper terram quaſi peregrinus pererro, & ad regionem aliam vehementer aſpiro. Corpus porro hoc, vel poſt primam plagam, ſenſus omnino expers, & cruciatibus ſuperius protſus futurum eſt. Hæc atque his ſimilia alia quum liberrime Baſilius dixiſſet, conſternatus ad viri prudentiam Præfectus celeriter ad Imperatorem percurrit; eidemque Baſilium conſtantiorem eſſe, quam vt à ſententia ſua ſuaſione deducatur, renunciat; quapropter aut propalam in eum animaduerteret, aut perſuaderi minis illum poſſe exiſtimare deſineret. Imperator tum quidem quieuit.

Insignis Baſilii aduerſus Valentem libertas.

V. *De Oeniandi Episcopi constantia in fide Catholica & Romana.*

Cedrenus apud Io. Zonaram tom. 3. Annal. in Anaſtaſio.

Anaſtaſius Imp. Epiſcopum quendam Oeniandum audiens diſertum admodum eſſe, & qui ora omnibus ſententiæ de paſſo Deo aſſertoribus obturaret, eum ad ſe vocatum hortatus eſt, vt ad ſuam factionem deſciſceret, pollicens eum quicquid petiiſſet ilico accepturum. Cui Epiſcopus: Tu, inquit, potius ad orthodoxos tranſi, ne, dum opiniones impiorum hominum Seueri, Eutychis & Dioſcori amplecteris, æterno igni addicaris. Simulque apprehendēs Imperatoris chlamydem: Hæc ait, veſtis nequaquam te poſt mortem ſequetur, ô Imperator: ſed ſola comitabitur pietas, ac virtutum habitus. Miſſam fac Eccleſiam, quam Chriſtus ſuo redemit ſanguine. Indoctus es, & ratiocinandi ignarus neque vllum Eccleſiæ decretum perfecte intelligis, tantum impoſturis & ſcurrilibus calumniis fatuos terres. Satis tibi ſit dignitatis, quod Imperator es; antiſtites eccleſiæ vexare noli. Ad hæc Imperator pudore ſuffuſus obmutuit. Pauperrimus autem cum eſſet ille Epiſcopus, ne obolum quidem ab Imp. voluit accipere: adeo liber erat, & ſolius in Deum fidei ac pietatis rationem habens, terrena calcans omnia.

Oeniandi Ep. in fide Catholica conſtantia. Virtus ſola comitatur hominem poſt mortem.

VI. *S. Cæsarius Ep. spretis blanditiis ac minis verum se constantemque Catholicum Iuliano Imp. refert.*

Greg. Nazianz. Orat. in fun fratris Cæſarii Ep.

Iulianus Imperator Cæſarium (vt eiuſdem frater Gregorius Nazianzenus ſcriptis prodidit) iis Reip. muneribus præfecit, quibus auctoritas & amplitudo ineſſet; quem nunc verborum lenociniis ac ingentibus promiſſis, nunc terroribus & minis omniq; machinarum genere in ſuum obſequium, erroremque trahere conatus eſt: ſed ſtrenuus Chriſti athleta ſuperior ſemper è lucta exceſſit, crucis opprobrio imperii poſthabens maieſtatem. Cum enim non ſimulatum Chriſtiani hominis figmentum, ſed verus eſſet Chriſtianus, certo ſciebat quam ampli gloriæ laudiſque theſauri ſub crucis ignominia delitescerent.

B. Cæſarius verum ſe Catholicū aperit.

VII. *De aliquot monachis, qui sub Imperio Hunerici Imp. ad Arianismum tracti fidem Cath. constanter profitentur.*

Libe-

Victor Vticenſ. lib. 4. Wandalica perſecut.

Liberatus Abbas, Bonifacius diaconus, Ruſticus ſubdiaconus, Serus ſubdiaconus, Rogatus, Septimus & Maximus monachi, ex monaſterio Carthaginem pertracti, primum blanditiis ad Arianam perfidiam ſollicitati ſunt. Illi vero vno ore & animo ſuam coram omnibus confeſſi ſunt fidem, dicētes: *Vnus Deus, vna fides, vnum baptiſma:* nec poterit in nobis iterari, quod in doctrina Euangelii ſemel dati præceptum eſt: *Quia qui ſemel lotus eſt, non habet n ceſſe, vt denuo lauetur, ſed mundus eſt totus.* Satius eſt momentanea perferre ſupplicia, quam æterna ſubire tormenta. Iubet Rex nauem ſarmentis impleri, confeſſoresque ligatos ſuper imponi, igneque ſubiecto, & naui in pelagi medium promota, concremari. Illi magna cum fiducia cantabant: Gloria in excelſis Deo; Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies ſalutis, quando pro fide Dei noſtri ſupplicia perferemus, ne acquiſitæ fidei indumentum amittamus. Ignis cum accenderetur, ſæpius extinctus eſt. Ergo rubore & furore perculſus Rex, mandauit eos remorum vectibus necari.

Ephes. 4.

Ioan. 3.

Monachorum pro religione Cathol. conſtantia.

VIII. *De religiosis Cathol. publica profeſſione Publiæ ſanctimonialis contra Iulian. idololatriam.*

Theodoret. lib. 3 hiſtor. Eccleſ. c. 17. apud Baron. tom. 4. ann. 362.

Hoc loco hiſtoriam de fœmina quadam præſtantiſſima plane memorabilem narrabo: nam fœminæ etiam diuino pietatis amore ac ſtudio armatæ huius tyranni rabiem prorſus contempſerunt. Publia fœmina illis temporibus nobiliſſima, & propter virtutis ſuæ præſtantiam plurimorum celebrata ſermonibus, matrimonii iugo aliquamdiu copulata, fructum Deo dignum ſane admiratione obtulit. Nam Ioannes, qui longo tempore presbyteris Antiochiæ præfuit, & ſæpe ad primatum Apoſtolicum ſuffragiis delectus, ſemper illum honoris gradum recuſauit, ex eius ventre tanquam admirabili ſolo editus eſt. Hæc mulier chorum virginum perpetuam caſtimoniam profeſſarum ſecum habens, Deum omnium opificem ac ſaluatorem hymnis aſſidue celebrare ſolebat. At cum Imperator illac prætergrederetur, virgines inter ſe clariore voce canunt, ratæ illum conſceleratum tyrannum contemnendum eſſe, & omnium irriſione ludendum. Canebant autem illos potiſſimum pſalmos, quibus debilitas ſimulacrorum ſcite deriderentur, & cum Dauid dicebant: Simulacra Gentium, argentum & aurum, opera manuum hominum. At poſtquam verſus, qui illa ſenſus omnis expertia eſſe pronunciant, recitauerant, iſtum adiungebant: *Similes illis fiant qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis.* His Iulianus cum maxima animi ægritudine auditis, iuſſit, vt eo progrediente conticeſcerent. At Publia eius leges parui æſtimans, maiori cum alacritate chorum virginum in vnum coegit, & illo prætereunte denuo cantare mandauit: *Exurgat Deus, & diſſipentur inimici eius*, &c. Itaque tyrannus grauiter commotus iubet magiſtram chori ad ſe adduci: quā cum anum propter ætatem ingraueſcentem cum primis venerandam cerneret, tamen neque canicie corporis ad miſericordiam illius capiendam, neque animi virtute ad honorem ei tribuendum adducitur, ſed ſatelliti cuidam dat mandatum, vt vtramque malam verberet, & genas cruentet manibus. Illa hanc contumeliam pro ſummo honore ducens, domum reuertitur, & tyrannum, vt ſolebat, ſpiritualibus cantilenis perſtringit, non aliter quam ipſe Pſalmorum ſcriptor & magiſter Dauid, qui malignum ſpiritum, quo Saul agitabatur, compreſſit. Etenim iſte tyrannus, vbi ſceleratos dæmones ſibi familiares reddiderat, Corybantum more facere, & contra verum Dei cultum rabiem exercere non deſtitit.

Pſal. 67.

Christianarum virginum in cōtemnenda gentilitate libertas.

Pſal. 113.

Publia matrona acriter cæditur.

IX. *De illuſtri Saturi viri clariſſimi pro religione Cathol. certamine.*

Hiſtoria Vict. Vticenſ. lib. 1. de perſecut. Wandal. ann. 456.

Saturus, domus Hunerici procurator, accuſatore quodam diacono Marinado vocatur, vtque Arianus fiat poſtulatur. Cum autem confeſſionem veritatis pluris faceret, quam omnia ſua commoda aut damna: vxor adductis cōmunibus liberis ad genua mariti aduoluitur, perque omnia ſacra rogat, obſecrat & obteſtatur, miſereatur ſui, & pendentis à lacte matris filiolæ, & reliquorum coniugii pignorum: neu committat, vt quos generis nobilitas reddiderit claros, ſeruili conditioni ſubiiciantur: non patiatur, vt ſe viuo, indigno & turpi matrimonio camelarii ſerui copuletur: Deum haud dubie reſpecturum, quod inuitus & valde grauatim faciat ipſe, quod plerique feciſſent voluntarii. Sed ipſe ex Iobo ei reſpondet: *Tanquam vna ex inſipientibus mulieribus loqueris.* Formidarem mulier, ſi tantum huius vitæ dulcedo eſſet futura amara, in amiſſione earum rerum. Imo ſi tu vere diligeres maritum, nunquam tu eum tuis inſidioſis blanditiis in ſecundæ mortis exitium præcipitare conareris. Age, diſtrahant liberos, auferant vxorem, diripiant facultates: ego de Domini promiſſione plane ſecurus, hæc verba in mente fixa tenebo: *Siquis non dimiſerit vxorem, filios, agros aut domum, meus non poterit eſſe diſcipulus.* Vxor diſcedit. Saturus ſpoliatus omnibus, & plurimis ſuppliciis debilitatus mendicus demum relinquitur.

Summa Saturi conſtantia.

Iob. cap. 2.

Matth. 19. Marc. 10.

X. *De admirabili duarum mulierum coniugatarum pro Chriſti fide conſtantia.*

Victor Vtic. lib. 3. de perſec. Wandal.

Cum iuſſu Hunerici Vandalorum & Alanorum Regis, Liberatus vir venerabilis, medicus, in exilium mitti iuberetur cum vxore & liberis, cogitauit impietas Ariana à parentibus filios paruulos ſeparare, quo poſſet per pietatis affectum etiam virtutem genitorum proſternere. Diſtinguuntur tenera pignora filiorum. Qui cum vellet lacrymas emittere, authoritate vxoris increpatur, & in ipſo meatu exitus ſui illico lacrymæ ſiccauerunt: Ait enim ei coniunx: En propter filios, Liberate, perditurus es animam tuam? Computa eos non fuiſſe natos: nam & ipſos omnino vindicaturus eſt Chriſtus: nonne vides eos clamantes, & dicentes: Chriſtiani ſumus.

Sed

Sed hæc mulier quid in conſpectu Iudicum egerit tacendum non eſt. Nam cum ipſa & maritus ſeorſim, carceris tamen cuſtodia tenerentur, ita vt ſe penitus non viderent, mandatur mulieri diciturque illi: Solue iam duritiam tuam, ecce iam vir tuus paruit imperio Regis, & noſter factus eſt Chriſtianus. Aitque illa: Videam illum, & faciam ego quod voluerit CHRISTVS. Educta igitur de carcere inuenit virum ſuum ſtantem cum ingenti multitudine pro tribunali connexum; & verum æſtimans quod fecerant inimici, iniecta manu appreheudens oram veſtimentorum eius gutturi proximam, videntibus omnibus ſuffocabat eum, dicens: Perdite & reprobe, gratiæ Dei & miſericordiæ eius indigne, quare voluiſti ad modicum gloriari, & in æternum perire? Quid tibi proderit aurum? quid argentum? nunquid liberabit te de camino gehennæ: Dixit & alia multa. Cui maritus reſpondit: Quid pateris mulier? Quid tibi videtur? aut quid forte de me audire potuiſti? Ego in nomine Chriſti Catholicus permaneo, nec amittere aliquando potero quod teneo. Tunc hæretici mendacii ſui conſcii, & detecti fallaciam ſuam colorare minime potuerunt. Ibidem in ciuitate Culuſitana quædam matrona, auctrix nominis ſui Victoria, dum in conſpectu vulgi continuato ſuſpendio cremaretur, à marito iam perdito filiis præſentibus ita rogabatur: Quid pateris coniunx? Si me deſpicis, vel horum, quos genuiſti, miſerere impia paruulorum. Quare obliuiſceris vteri tui, & pro nihilo ducis, quos cum gemitu peperiſti? Vbi ſunt fœdera coniugalis amoris? Vbi ſocietatis vincula, quæ internos dudum honeſtatis iure tabulæ conſcriptæ fecerunt; Reſpice, quæſo, filios ac maritum, & regiæ iuſſionis implere feſtina præceptum, vt & imminentia adhuc tormenta lucreris; ſimul & mihi doneris & liberis noſtris. Sed illa nec filiorum fletus, nec ſerpentis audiens blandimenta, affectum multo altius eleuans a terra, mundum cum ſuis deſideriis contemnebat. Quod cum iam continuatione ſuſpendii vulſis humeris, etiam qui cruciabant conſpicerent mortuam, depoſuerunt omni parte exanimem. Quæ poſtea retulit, quandam ſibi Virginem aſtitiſſe, atque tetigiſſe membra ſingula, & illico fuiſſe ſanatam.

Zelus mulieris coniugatę pro ſua ac mariti ſalute.

Mendaciũ hæreticorũ detectum.

XI. *De conſtanti & ardenti pia fœmina affectu ad martyrium pro Chriſti nomine cum puerulo conuolan. is.*

In Edeſſa Meſopotamiæ ciuitate Martyrium eſt Sancti Thomæ Apoſtoli ſplendidum & illuſtre: in quo frequentes conueniunt propter loci ſanctitatem. Cum hoc Valens Imperator cernere vellet, cognouiſſetque vniuerſam conuenientium multitudinem hæreſim ſuam deteſtari, fertur Præfectum manu percuſſiſſe, quod non curaſſet eos inde expelli. Præfectus autem, cum contumelia hac accepta paratus eſſet vel inuitus Imperatoris iræ morem gerere, occulte (non enim tot virorum cædem perpetrare volebat) ſignificat, ne quiſquam in Martyrio deprehenderetur. Verum nemo acquieſcebat illius nec conſilio, nec minis. Omnes enim ſequenti die ad Oratorium confluunt. Cum autem Præfectus multorum militum manu ſtipatus, vt Imperatoris iram exequeretur, ad Martyrium illud properaret, mulier quædam paupercula filiolum ſuum manu trahens ad martyrium currebat, & ordinem ſatellitum Præfecti interrumpebat. Indignatus autem Præfectus mulierculam ad ſe duci iubet, illamque alloquitur, dicens: Quo tam incondite curris infelix mulier? Cui illa: Quo alii, inquit, currunt. Ille viciſſim: Non audiſti, inquit, Præfectum cunctos interempturum, quos ibi repererit? Mulier, Audiui, ait, & ob eam cauſam feſtino, vt & ipſa ibi inueniar. Audito hoc Præfectus, admiratur conuenientium dementiam, Imperatoremque accedit, ac inſtruit, cunctos eſſe pro fide ſua mori paratos; nec conſonum eſſe rationi, vt tantus hominum numerus breui tempore occidatur. Atque ita Imperatori, vt iram poneret, perſuaſit.

Socrat. lib. 4. hiſtor Eccleſ. cap. 18.

Mulieris Chriſtianæ conſtantia & fortitudo.

XII. *De puero, qui cum matre cremari maluit, quam tyranni blanditus acquieſcere.*

In ciuitate, cui Negræ nomen eſt, egregium virilis animi ſpecimen edidit quidam puer martyr, mulierculæ vnius ex eis, quæ ad pyram accenſam rapiebantur pro Chriſto, filius. Hunc etenim tenerum adhuc tyrannus retinens diſtrahere à matre conabatur, demulcens illum, & quicquid ad animum adoleſcẽtuli alliciendum faceret, obiiciens. Ibi vero puer matrem aſpiciens femur tyranni momordit, & ad illam procurrit, atque ita vna cum matre ſacrificium ſuaueolens per litationem ad Deum eſt tranſmiſſus.

Niceph. Calliſt lib 17. Eccleſ. hiſt. cap 6.

Mira pueri martyris conſtantia.

XIII. *De alio puero ſeptenni, qui poſt varia ea que grauia pro fide tormenta morte mulctatur.*

Narrat Prudentius Poëta Chriſtianus libro Periſtephanon, ſeu de coronis, puerulum non adhuc ſeptennem Romani martyris nobiliſſimi rogatu coram Aſclepiade Præfecto, Dei vnius eſſentiam, & Chriſti deitatem, exploſa deaſtrorum ethnicorum multitudine, conſtanter aſſeruiſſe. Matre acceſſita iuſſit tyrannus carnificibus, vt puſionem ſublime tollerent, manu pullarent nates, mox & remota veſte virgis verberarent. Cunctis flentibus ad tam immane ſpectaculũ, mater imperterrito vultu, & ſerena fronte, amore Chriſti contumax doloribus ſtetit. Paruus ſe ſitire exclamat; mater autem eum increpans, dicit Chriſtianum cedere morti non debere, aquam vitæ in Chriſto ſufficere: fontem illum perennem eſſe proximum: calicẽ infantium Bethleemiticorum eſſe exhauriendum. Iſaaci paruuli obedientiam, & ſeptem puerorũ ex Machabæorum hiſtoria conſtantiam commemorat. Puerulus virili animo virgas ſtrepentes & dolores vulnerum ridet, tortoribus & tyranno inſultat victor. In rabiem actus Aſclepiades puerulum capite mulctari iubet. Mater natum

Prudent. lib. Periſtep. a non ſiue de Coronis.

Pueri ſeptennis cũ matre pro Chriſti fide conſtantia.

natum gerebat amplexu & ſinu. Puerum popoſcit carnifex, mater dat, nec immota eſt fletibus, tantum oſculo impreſſo ei valedixit, & dum amputat ceruiculam carnifex, mater pſallere docta ex Dauidis Pſalmo 115. canebat: Precioſa in conſpectu Domini, &c.

XIV. *Adoleſcens Indus à ſuſcepta à ſe Chriſtianorum fide nulla ratione amoueri poteſt.*

Ex Annalib. Societ. Annus eſt & amplius, quod nauim quandã Turcæ deprædati ſunt, in qua permultos Luſitanos in captiuitatem abduxerunt, cum triginta adoleſcentibus Indis: quorum qui minimus erat nouem annos habebat: maximus natu decimum ſextum nondum exceſſerat: quos importune, vt Turcicam legem ſuſciperent, nunc blanditiis, nunc minis, flagellisque adhibitis ſollicitarunt. Neque tamen cum exquiſitis ſuppliciis crudelitateque ſumma in quorundam vibices laridum accenſum guttatim inſtillaſſent (quod vſitatum eſt apud eos genus tormenti) quenquam à fide IESV CHRISTI potuerunt dimouere. Quare indignati tyranni vi eorum vnum circumciderunt, cui cum pueruli acclamarent, eum tandem Mahometanum eſſe, quod circumciſus eſſet: illis iſte reſpondit; cum vi circumciſus ſit, non voluntate, Chriſtianum ſe vere adhuc eſſe.

XV. *De ancilla Chriſtiana inter impios Bonzos pro fide conſtantia.*

Ex iiſdem Annal. Soc. Conſaluus Fernandus ex Iaponia hoc anno ad nos recurrit, & inter cætera, quæ multum ad diuini honoris amplificationem pertinent, vnum hoc retulit, quod nuper Bonzi, qui ipſius ad omnes errores magiſtri peſſimi ſunt, ob tanta Chriſtiani nominis incrementa in rabiem verſi, noſtris Patribus eiectis, nouos Chriſtianos dolore repleuerint. Chriſtianos vero, cum ſe ſine templo, & paſtore animaduerterent, hanc laudabilem conſuetudinem mordicus retinuiſſe, vt in ortu ac occaſu per ſingulos dies,

Bonzorum impietas.

In cruce adorandalaudabilis Chriſtianorum cõſuetudo.

crucem in monte longe à ciuitate poſitam adirent, ibidemque ſuppliciter, fuſis ad Deum precibus, ſe ſuaque negotia, ac ſalutem Deo commendarent. Erat vero ibidem ethnico cuidam Chriſtiana, ſed ſeruilis conditionis, quæ vna cum aliis ad crucem adorandam proficiſci ex more habebat; quod ei non ſolum herus prohibuit, verumetiam ad priſtinos errores retrahere, adhibitis etiam minis conatus eſt. Illa virili quadam animi conſtantia, non ideo ſe legem fidemque Chriſtianam ſuſcepiſſe reſpondit, vt ea reiecta ad muta, & omni numine carentia idola rediret; minas illius in minimis ponens.

Ancillæ pro Chriſtianiſmo conſtantia.

Quæ pro more, cum per temporis opportunitatem ad crucem adorandam cum reliquis Chriſtianis acceſſiſſet, herus furore immani correptus, & ira terribilis, redeunti ſe obuium opponit, & ſtricto enſe in pauperculam præceps ruens, eam capite truncat. Illa conſtantiſſimo animo mortem oppetens in Angelorum ſocietatem, vt credibile eſt, triumpho mirabili conſcendit.

TIT. XXII. De pœnis perſequentium Eccleſiam.

Pharao fideles Iſraëlitas perſequens ipſe vnà cum ſuis mari ſubmergitur. Exod. 14.

Sedecias, ob malum quod fecerat coram Domino, filiis coram occiſis, cæcatur, & captiuus abducitur. 4. Reg. 24. & 25.

EXEMP. I. *De horrenda Neronis morte primo Chriſtianorum Romæ perſecutore.*

NERO Imperator religionis Chriſtianæ perſecutor, ex ſententia in eum per Senatum lata, vt nudus per publicum duceretur, furca collo eius inſerta, virgisque ad mortem cæderetur, quod vniuerſum Senatum interficere concepiſſet, deſperatione melioris ſtatus omnino deficiens, à Prætorianis etiam militibus deſertus, vilibus indutus veſte, fugam arripuit, & cum tribus vel quatuor libertis, in prædiũ vnius ex his Phaontis nomine, inter viam Salariam & Nomentanam, quarto ab vrbe lapide poſitum venit, vbi in ſpelunca delitescens, cum equites ſe quærentes aduentare cognouit, ſibi ipſe, licet pauidus, intulit manus: quem ægre morientem vnus ex libertis Epaphroditus confecit, quarto Idus Iunii, ea die qua olim Octauiam coniugem interfecerat, agens ſuæ ætatis annum trigeſimum ſecundum.

Baron. tom. 1. Annal. ann. Dom. 70. ex Sueton. in Nerone.

Neronis fuga.

Neronis obitus.

II. *De vindicta diuina in Galerium Imperator. Eccleſiæ Chriſtianæ perſecutorem.*

Galerium Maximianum Imperatorem caſtigatio & pœna cœlitus inuecta occupauit, & ex ipſa carne exorſa peruaſit ad animum. Ex improuiſo enim in illis corporis partibus, quas natura ob verecundiam contexit atque abdidit, naſcitur apoſtema, deinde in interioribus corporis receſſibus vlcus purulentum & fiſtuloſum; atque iſtorum inſanabilis morſus intima depaſcebatur viſcera, quæ quidem infinita vermium multitudine redundarunt, vnde fœtor lætalis & peſtifer efflatur: quandoquidem vniuerſa corporis moles ex nimia eius, antequam in morbum delaberetur, helluatione, & ingluuie in immenſam pinguedinem commutata erat, quæ cum putredine contabefacta, intolerabile, & horrendum ſpectaculum iis qui appropinquabant, exhibuit. Proinde ex medicis alii, qui exuberantem fœtoris grauedinem ferre omnino non poterant, fuere eius iuſſu trucidati: alii tota corporis mole intumeſcente, & in ſalutis deſperationem delapſa, cum nihil opis afferre valerent, crudeliter interfecti. Atqui tyrannus tantis cum miſeriis colluctans, tandem ſua maleficia in pios homines admiſſa animo recognoſcere cœpit. Mentem igitur recolligens, & tanquam rediens ad ſe, primum Deo omnium rerum creatori confitetur: deinde ſuis acerbitatis perſecutionem contra Chriſtianos ſine dilatione ſedare & comprimere iubet, lege & decreto

Euſeb. lib. 8. hiſtor. Eccl. cap. 18.

Maximianus per morbum admonetur humanæ cõditionis.

Imperatorio ipſos Chriſtianos templa ſua exædificare, rem maturare, conſueta officia in illis facere: preces pro imperii ſtatu fundere. Statim ergo ipſe facto verbis probe conſentiente, edicta Imperatoria in ſingulis ciuitatibus palam diuulgantur, quæ quaſi palinodiam & retractationem iniuriarum nobis illatarum complexa ſunt in hunc modum, &c.

III. *De miſera do exitu Maximini Imp inſigni Chriſtianorum per ecutoria.*

Euſeb. lib 9. hiſt. Eccl. c. 10. Baro. to 3. Ann. an. 314.

Huic non abſimilis eſt mors Cæſaris Cai Valerii Maximini, qui poſtquam varias perſecutiones Chriſtianis intuliſſet, tandem in ſecundo cum iis conflictu congreſſus, vitam amiſit: ſed nō ita vt decuerat decertans neq; cum laude & gloria fortiter cadens. Namq; acies quidem eius in loco plano ſtructa cōſiſtit: ipſe aūt domi ſe continens, & tela effugiens, veluti qui manus aduerſus Deum ſuſtolleret, diuino in toto corpore ſuo affligitur flagello. Confeſtim ſiquidē dolore ex anxietate ſumma correptus, in lecto voluebatur, & inedia tabeſcebat. Incenſio autem intra viſcera exorta, habitum & formam omnem corrumpebat: extrinſecus etiam ſpecimen eius deformabat, ita vt breui nihil in eo eſſet reliqui quam os aridū, ſimulacro perſimile, quod horrorem timoremque ſpectantibus incuteret, & vt corpus eius tanquam animæ ſepulchrum, aut culeus quidam altius eam in ſe defoſſam continens, eſſe videretur. Et cum cerebrum omne exuſtum eſſet, oculorum orbes loco ſuo moti exciderunt, eumque exæcarunt. Ipſe porro doloribus maximis cruciatus, Deoque confeſſus, mortem ſibi accelerauit: poſtremoque omnium condignas ſe pœnas, pro flagitiis ac contumeliis, quibus proterue & petulanter Chriſtum eſſet perſequutus, dare deteſtatus, execrādam tandem illam egit animam.

Miſerandus Maximini perſecutoris exitus.

IV. *De Hunerico inſigni Catholicorum perſecutore iudicio Dei peruſſo, ac peſſima morte ſublato.*

Victor de perſecut. VVandal. in fine lib. 3 Greg. Tur. de geſt. Franc. lib. 2. cap 3. an 484 Io Vaſæus in Chro. Hiſp. ad an. 477.

Anno Domini 484. cum Hunericus Wandalorū Rex de proſtrata fide Catholica amens putaret parandum ſibi triumphum, diuinam cogitur experiri vindictam. Quomodo autem id acciderit, ſic Victor ad calcem operis dignum apponens colophonem, his verbis deſcribit: Tenuit ſceleratiſſimus Hunericus dominationem regni annis ſeptem, menſib. decem, meritorum ſuorum mortem cōſummans: nam putrefactum & ebulliens vermibus, non corpus, ſed partes corporis eius videbantur eſſe ſepultæ. Tunc etiam, vt ait Turonenſis, ſol teter apparuit, ita vt vix ab eo pars vel tertia eluceret: credo namq; pro tantis ſceleribus & effuſione ſanguinis innocentis. Hunericus vero poſt tantum facinus arreptus à dæmone, qui diu de ſanctorum ſanguine paſtus fuerat, propriis ſe morſibus laniabat: in quo etiam cruciatu vitam indignam iuſta morte finiuit.

Hunerici Regis portentoſus exitus.

V. *Saraceni aduerſus Chriſtianos ſæuientes diuinitus puniuntur.*

Sigebert. in Chron.

Saraceni Conſtantinopolim vicinasq; regiones infeſtantes, atrocemque paſſim Chriſtianis cladem inferentes fame, frigore, bello, peſtilentia ſine numero perierunt. Tanta ſane fames eos vexauit, vt nec ab excrementis tum iumentorum, tum hominum, nec carnibus cadauerum abſtinuerint. Quibus fames & peſtilentia pepercit, eos ferrum abſumpſit. Qui cladibus iſtis ſuperfuere, eos mare abſorpſit, immiſſa in eos diuinitus igneæ grandinis tempeſtate, ex qua ereptæ ſunt decem naues, quarum quinque à Romanis captæ, quinque in Syriam delatæ ſunt, vt diuinæ vindictæ eſſent teſtimonio.

an. 719. Paul. Diac. c. 22.

VI. *De tempeſtate in Catholicorum hoſtes vehementer ſæuiente.*

Alber. Crāz. lib. 3. Metrop. cap. 2. an. Dom. 913.

Hungari cum Cremenſium eccleſiam deuaſtantes multis magniſque contumeliis ſeruos Chriſti afficerent, ſubito impetu tempeſtas in ciuitatem irruens flammas in templi faſtigium eiaculata eſt, quarum vehementia ſcindulæ, lateres & tegulæ ingenti crepitu diſſultantes, ea vi hoſtes obruere, vt partim proſtrati ſubito interirent, partim in vicinū amnem ſe præcipitarent, partim vero à ciuibus excepti cruenta morte occumberent.

VII. *De vltione diuina in Suen Danorum Regem Chriſtianorum perſecutorem.*

Adam Chronograp. lib. 2. cap. 21. & 25. apud Baro. to. 10. an. 980.

Anno Chriſti 980. cum magnam Suen Rex Danorum perſecutionem Chriſtianorum exercuiſſet in Dania, fertur Archiepiſcopus ſupplicibus Legatis, & crebris muneribus laboraſſe, vt ferocis animum Regis Chriſtianis redderet manſuetum. Quibus ille relictis, in ſua crudelitate ac perfidia ſæuire cœpit. Secuta eſt vltio diuina Regem Deo rebellem. Nam cum bellum ſuſciperet contra Slauos, bis captus & in Slauiam ductus, toties à Danis ingenti pondere auri redemptus eſt: nec tamen adhuc reuerti voluit ad Deum, quem primo in morte patris offendit, & deinde in nece fidelium irritauit & iratus eſt furore Dominus, & tradidit eum in manus inimicorum ſuorum, vt diſceret non blaſphemare. Tunc potentiſſimus Rex Sueonum Hericus exercitu innumerabili ſicut arena maris collecto, Daniam inuadit; & occurrit ei Suen derelictus à Deo, fruſtra ſperans in idolis ſuis. Multa vtrinque bella naualia (ſic enim ea gens confligere ſolet) Copiæ Danorum omnes obtritæ. Hericus Rex victor obtinuit Daniam. Suen à Regno depulſus, dignam factis ſuis à Deo zelote recipit mercedem. Et hæc nobis iunior Suen recitauit in auo ſuo contigiſſe iuſto Dei iudicio, quoniam illum dereliquit, quem pater eius bonum defenſorem habuit. Poſt vindictam ergo ſcelerum, quæ in eccleſias Dei & Chriſtianos commiſerat, à ſuis deſertus, quippe quem Deus deſeruit, errabundus & inops conſilii venit ad Northmannos, vbi tunc filius Haconis Thrucco regnabat. Is quoniam paganus erat, nulla ſuper exulem miſericordia motus eſt. At ille infelix à toto orbo deiectus, in Angliam transfretauit, fruſtra ſolatium quærens ab inimicis. Quo tempore Britannis

Vltio diuina inſequitur perſecutores Chriſtianorum.

nis Adalrad filius Edgari imperabat. Is nõ immemor iniuriarũ, quas Dani ex antiquo Anglis inflixerant, exulem repulit: quem tandem miseratus infortunii Rex Scotorum benigne suscepit. Ibiq; Suen annos bis septem exulauit vsq; ad mortem Herici; & tunc ab exilio regressus regnũ patrum suorum obtinuit.

VIII. *Princeps Saracenorum exprobrator fidei Catholicorum bello diuinitus superatur.*

Ex Io. Curopalate hist. Grac. Baro. to. 20. Ann. ad an. 886 7

Inter victorias, quas Dei beneficio reportauit Basilius Imperator, illa magis proficua & memorabilis, qua magna gloria atq; potentia elatos hæreticos Manichæos sub Theophrices eorum ciuitatis principe Chrysochire militantes sic prostrauit, vt eorum innumera multitudo tunc collecta vt fumus euanuerit. Sed & in eo prælio magnopere est demonstrata diuina potentia, quod gestum est ab ipso per Andream Ducem, pium valde virum, aduersus Saracenos Tarsi regnantes: ad quem cum eorum Princeps (inquit idem Curopalates) literas misisset superbiæ & maledictorum plenas, & hæc indicãtes: Nunc videbo an Marię filius, eiusq; parens tibi proderit: cum contra te cum meo exercitu progrediar. Quas literas cõuitii plenas acceptas ipsi magni Dei genitrici appendit, hæc locutus: Vide ô mater Dei, tuque ipsius filius & Deus, qualia exprobrauit & superbe dixit cõtra tuum superstitem populum barbarus iste arrogãs. Quibus dictis, assumptis Romanis copiis, contra Tarsum proficiscebatur, & cum ad Podandum peruenisset, ibi cum hostibus cõgressus, multa cæde fundit & fugat barbarorum multitudinem, cum prius ibi eorum Dominus occubuisset; pauci vero vix se Tarsum incolumes recipiunt. Sepultis autem suis, & hostibus in vnum locum coactis, magnaque erecta ad posterorum memoriam columna, in patriam rediit cum spoliis.

Saraceni Christiano rum irrisores ope D. Virginis superantur.

TIT. XXIII. De causis defectionis fidei partim ob scelera dominantium, partim populorum.

EXEMP. I. *Ecclesia Saxoniæ fluctibus agitata, cœpit VVinulorum & Slauorum gens à Christiana fide resilire.*

Ex Chron. Sclauorum Hermoldi, Baron. to. 11. an. 1012. 9.

ANno decimo regni Henrici Germaniæ Regis mortuus est Dux Saxoniæ Benno, vir omni probitate conspicuus, & strenuus ecclesiarum defensator: cuius principatus hæres factus est Bernardus filius eius, licet à paterna felicitate diuertit. Ex illo enim tempore, quo Dux constitutus est in hac regione, nunquam cessauit discordia & perturbatio; quoniam Dux Henrico Imperatori rebellare ausus totam secum ad rebellandum Cæsari mouit Saxoniam. Deinde insurgens in Christum omnes ecclesias Saxoniæ terruit atque turbauit, illas præcipue, quæ in memorata rebellione ipsius malitiæ noluerunt applicari. Accessit his malis, quod idem Dux tam paternæ quam auitæ deuotionis, quam erga Slauos habebant, penitus immemor, gentem Winulorum per auaritiam crudeliter opprimens ad necessitatem paganismi coegit. Sane eo tempore Slauorum dominio potiti sunt Theodoricus Marchio & Dux Bernardus, illo quidem Orientalem, isto Occidentalem possidente prouinciam, quorum ignauia Slauos coegit fieri fidei desertores. Rudes adhuc in fide Gentilium populos, quos optimi quondam Principes cum magna lenitate fouerant, temperantes rigorem his, quorum propensius insistebant saluti, isti tanta crudelitate infectati sunt, vt excusso tandem seruitutis iugo libertatem suam armis defendere cogerentur.

Winulorũ defectio à fide Christiana ad paganismũ.

Slauorum desertio à fide vnde?

II. *De Poloniæ regno, quod periclitatum est, cum pietatem spreuit.*

Io. Longinus Canonicus Cracouiensis apud Baron. to. 11. annal. ad an. Christi 1022. 17.

Anno Domini millesimo vigesimo secundo cõtigit concuti Polonorum Ecclesiam conspiratione nobilium decimas soluere renuentium: sed Regis maxime pii auctoritate atque studio quamprimum turbæ illæ euanuerunt. Res gesta ita describitur à Longino Cracouiensi Canonico, sub hoc anno: Catholicæ religionis fidem cultumque Satanæ inuidiæ malignitas in Poloniæ regno, & vicinis regionibus videns in breuis temporis spatio, primo quidem sub Miezlao Duce, deinde sub Boleslao primo Polonorũ Rege vehementer germinasse, & funiculos tentorii sui latissima propagine diffudisse; turbinem & procellam eodem in regno exciuit, & res fidei extinguere, & quietem stabilitatemque ciuilem nisus est perturbare. Nonnulli siquidem nobiles Poloniæ, Satana suggerente, ob onerosam decimarum manipularium solutionem, onerosos Christianos ritus dicentes, præsertim, hi qui in spurcitiis genitalibus enutriti iugum orthodoxum non facile tolerabant, ad ritus redire profanos, & vetustam sacrilegamq; vitam resumere, & decimas non reddere tempore instituto, non Ecclesias frequentare, ministrosq; & sacerdotes de eorum ecclesiis pellere frequenti conspiratione componebant. Id cum ad Boleslai Poloniæ Regis aures perductũ esset, non tulit fidelissimus fidei Catholicæ propugnator glisscentem conspirationem consurgere, sed in ipso suo ortu illam mox extinxit. Auctores enim illius, missis militibus, comprehendit, & capita cõspirationis partim capitali supplicio extinxit, partim verberibus mulctauit: cæteris minus reis, & sola contagione fœdatis, aliorumque suasionem secutis parcendum decreuit.

Ecclesia Polonorum cõspiratione nobiliũ periclitatur

III. *Ambitione Friderici Ducis, & Martini Lutheri consilio fides Catholica à Saxonia exuitur.*

Superiori exemplo simile accedit idque recentius, de Ioanne Friderico Saxoniæ Duce. Hic (vt à fide dignis accepi) summo desiderio tenebatur famiam Austriacam Imperatoria dignitate spoliandi,

Pet. Ribadeneira lib. 1. de Principe Christiano cap. 15.

quod ſenſim videretur quaſi hæreditario iure poſſideri. Quod ſuum deſiderium cum vocato ad ſe Martino Luthero communicaſſet, auctor fuit Ducireligionem vtmutaret, ſi imperium mutatum vellet. Accepto & approbato hoc conſilio Lutherum ſibi adiunxit conceptæ nequitiæ aptiſſimum inſtrumentum, eiuſque impiam ſectam aluit, errores fouit, fidem Catholicam in ſua ditione euertit; neque his contentus, iure humano poſthabito, in Carolum V. Imperatorem, ac Dominum ſuum arma ſumpſit, &, vt Germania exturbaret, omnes machinas admouit. Sed inſanum hoc conſilium, ſtultamque prudentiæ humanæ rationem eluſit euentus. Nam profligatis copiis victus captuſque, & dominatu & Electoris poteſtate priuatus eſt: quam in Mauritium Ducem Ioannis Friderici patruelem, eiuſque familiam Imperator tranſtulit; in qua præſens vſq; tempus perſeuerat.

Fides Catholica per quos euerſa in Saxonia.

IV. *Quantis periculis ſit expoſita in Gallia religio Cathol. ob Principum cum hæreticis & infidelibus conſœderationem.*

Idem ibid. Franciſcus Primus & Henricus Secundus eius filius Galliæ Reges, quamuis Chriſtiani & Catholici Principes, cum atrox ac funeſtum bellum aduerſus Carolum Quintum Hiſpaniarum Regem gererent, humana potius quam diuina prudentia in conſilium vocata; ille Turca fœdere ſibi adiuncto, inſtructiſſima perfidi hoſtis claſſe maritimas oras Carolo parentes excurſionibus infeſtauit; hic admiſſos in belli ſocietatem Germanos Principes quos Proteſtantes vocant, in eundem conatu & animis armauit, vt etiam Galli hiſtorici ſcriptis prodiderunt. *Genebrard. in Chron. c. 4. an. 1548.* Verum quis ex eius generis fœderibus fructus? Nullus, præter dedecus & publicam offenſionem. Nam Turcica claſſis, exiguo admodum detrimento rebus Caroli illato, tractum Galliæ circa Tolonis Martii portum, in quo in hibernis egit, indignis modis igni ferroque populata eſt, vireſque & portus Gallorum explorauit, vt incidente occaſione Gallias ſecuriusaggrediatur. Principes vero Germaniæ hæreſi infecti, qui per ſummum nefas defecerant, bonis multati, & pluribus incommodis affecti, manus Imperatoris ſui victrices vindiceſque ſenſerunt. Atque ob eiuſmodi pactiones, & iniuſta cum Eccleſiæ hoſtibus fœdera, aliaque noſtra maleficia, quibus Numinis iram prouocauimus, permiſit Deus nobiliſſimum, potentiſſimum, ac Chriſtianiſſimum regnum adeo miſere affligi, & veluti infernis ignibus conflagrare, vt nec piorum precibus, nec lachrymis comprimi, nec in tot tamque crudelibus bellis effuſi ſanguinis riuus in hanc diem reſtingui poterit.

V. *Nouatus Presbyter Romanus gloria cupiditate ductus ab Eccleſia Romana recedit.*

Niceph. Calliſt. li. 6. hiſt. De Nouato cum ſuis ab Eccleſia alienato ſcribit Nicephorus in hæc verba: Romæ autem, inquit, eis temporib. (Valeriani ſcilicet & Galieni Imperatorum) presbyter erat Nouatus nomine. Is faſtu & iactantia inani ſublatus omnem (vt eſt in prouerbio) mouerat lapidem, vt Romanæ Eccleſiæ gubernationem conſequeretur. Vbi autem omnia expertus nihil egit, (erat enim tumore, ambitione, & gloriæ cupiditate immenſa correptus) in deſperationem incidit, & tandem aliud quod faceret non habens, ab Eccleſia ſeipſum ſegregans, proprios cœtus cogere, & nouam quandam hæreſim per defectionem inſtituere cœpit; ſeceſſionis ſuæ obtentum illum prætexens, quod epiſcopi eos, qui Deciana perſecutione diis ſacrificaſſent, per condignam pœnitentiam in gratiam recepiſſent. *Eccl. c. 3. & Euſeb. Caſ. lib. 6. c. 38.*

Nouati in inſtituenda ſua hæreſi prætextus.

VI. *Quomodo Antuerpienſes Tanchelinum hominem vanum ac impium ſequentes à fide defecerunt.*

Circa annum Domini 1124. ſub Henrico V. huius nominis Cæſare Germano, & Calliſto ſecundo Romanorum Pontifice, emerſit Tandemus, ſiue (vt alii volunt) Tanchelinus hæreticus in Germania. Hic, vt ait Segebertus, cum laicus eſſet, non minimæ tamen ſubtilitatis erat, ſed multis etiam diſertis clericis in ſermone acutior, adeo quidem, vt eos ſuperare omni in re videretur. In pretioſo habitu & veſtibus deauratis incedens, triplici funiculo crinibus intortis, verbis perſuaſibilibus & conuiuiorum apparatibus eos, qui illum circiter tria millia armati ſequebantur, alliciebat, & per eos in ſibi reſiſtentes cædibus ſæuiebat. Qui ei in tantum credebant, eumque adeo reuerebantur, vt aquam in qua corpus lauiſſet, biberent, & pro reliquis abſportarent: qui tamen cum tantæ impietatis eſſet, vt filias in matrum præſentia, ſponſaſq; maritis intuentibus corrumperet, id opus eſſe ſpirituale aſſerens. Ab hoc itaq; præſtigiatore oppidani caſtri Antuerpienſis ſeducti paulatim à fide & bonis moribus deſciuerunt. *Chron. Sigebert. circa annum 1124 Gabri. Prateol. lib. 18. hæreſum. Hugo in vita S. Norberti. c. 34. apud Sur. 6. Iun. & Baro. to. 12. an. 1126. 12. 13.*

Tancheliinus Sacramentariorũ præcurſor Antuerpianos à fide remouet.

VII. *Bohemi Procopium hominem ſceleratiſſimum ſectantes quomodo in errorem prolapſi.*

Procopius Thaboritarum in Bohemia hæreticorum Dux fuit, Bohemorumque ad Concilium Baſilienſe legatus, in ſpiritualibus Thaboritarum rector & patronus, Sigiſmundi Imperatoris Germani, & Ioannis 23. Papæ temporibus, circa annum Domini 1411. Cumque is multis victoriis & magnis ſceleribus nobilitatus eſſet, euenit tandem, vt eam ob cauſam de eo fama increbeſceret, atque diuulgaretur, in omniumque ore, vt vir omni impietate inſignis, haberetur; adeo quidem, vt cum Bohemorum legatus Baſileam intraret, velut in illum, qui toties fidelium fudiſſet exercitum, qui tot oppida ſubruiſſet, qui tot denique hominum millia neci dediſſet, omnium oculi coniicerentur. Hic tãdem cum à Concilio recedere ſtatuiſſet, infecta re, pro qua cum ſuis Bohemis illuc venerat, in omniũ Patrum præſentia pro iiſdem Bohemis ibidem exiſtenti- *Æn Syluius lib. de origine Bohemorum Gabr. Prateol. lib. 14. hæreſ.*

Procopii nobilitas ex ſcelere.

ſtentibus, contumaciter & ſuperbe locutus eſt in hunc modum: Communionem calicis habere & tenere pro laicis intendimus, &c.

VIII. *Vt Anglia olim hæreſeos Pelagianæ labe fuerit aſperſa.*

Ex Gilda Pe. Ribad. lib. 1. de Principe Chriſtian. c. 19.

Quid de Britannia, quam nunc Angliam appellamus? Gildas ſcriptor perantiquus, & veritatis amantiſſimus teſtatur, per id tempus, quo Britanni Anglos, vt ſibi contra Pictones ac Scotos eſſent auxilio adſciuerunt, eam totam inſulam hæreſi Pelagiana corruptiſſimam fuiſſe, huiuſque impietatis vindicandæ gratia permiſiſſe Deum, vt Angli in eos ipſos arma conuerterent, quibus auxilio venerant, deuictoſque ex inſula pellerent, quam poſtea de ſuo nomine Angliam appellauerunt. Tantum porro de curſu temporis ibi creuerat errorum colluuies, vt, quo tempore S. Gregorius Pontifex Auguſtinum cum aliquot Monachis ſociis in Angliam ad propagandam fidem deſtinaſſet, inuentis nouem hæreticis Epiſcopis, nullum Catholicum repererit.

Anglia olim vt in hæreſim Pelag. lapſa.

IX. *Qua occaſione Lutherus ab Eccleſia Catholica defecerit.*

Gabriel Pratecl. D. Theol li. 10. Elenchi hæreſum, ann. Dom. 1516.

Cum M. Lutherus magna ingenioli ſui oſtentatione, maximaque verborum iactantia ſuum nouæ doctrinæ genus iactitaret, contigit Leonem Romanum Pontificem rempli Romæ D. Petro à Iulio ſecundo inchoati tandem abſoluendi, aut (vt ait Tilius) Turcici belli cauſa indulgentias atque peccatorum condonationes, ſiue pœnarum relaxationes elargiri: quas Archiepiſcopo Moguntino per Germaniam credidit diſtribuendas. Has Auguſtiniani commendatas ſolebant populo proponere. Verum Moguntinus hoc tempore illas ad Dominicanos tranſtulit diuulgandas: vnde ſimultas inter illorum mendicantium ordines haud ſane leuis exorta fuit. Lutherus vt erat ingenio acri, vbi quæſtum ad ſe ſuoſque redire ſolitum alio cum animi dolore, reique culinariæ detrimento videret translatum, cum non valeret eripere, ſtuduit ſaltem impedire, aliiſq; optatã illam prædam imminuere, vt ſi totam nõ excuteret, ſaltem maiori ex parte auerteret. Publice igitur in indulgẽtiarum vim atque efficaciam eſt inter concionandum magna cum animi contentione inuectus. Huic turbæ frigidam ſuffundebat Staupitius Auguſtinianorum Prouincialis vehementer illis obtrectans, earumque vim extenuans: contra Tetzelius Dominicanus ſua pro authoritate illas propugnabat. Mutuis ergo contrariiſque aſſertionibus populo Saxoniæ dubitandi anſam præbuere, opinionibus per contentionum ſtudia in peius declinantibus: cum Lutherus initio indulgentiarum potius abuſum, quam legitimum earum vſum, quem ante laudauerat, fuerit inſectatus: quod & ipſe cum ſuis earum promulgationem maximopere ob ſperatum ſolidi iam quæſtus lucrum multo ſane maximum captarat. Hac inter ipſos igitur oborta cum infirmorum ſcandalo contentione de indulgentiarum viribus atque efficacia, Eccleſiæ pax atq; fidei vnitas dolẽdum in modum cum certa plurimorum Chriſtianorum pernicie fuit per has inſectationes diuulſa atque interturbata.

M. Lutherus cur ab Eccl. Cathl. receſſerit.

Ann. 1516. contra Indulgentias dudum à ſe laudari inueniturLuther.

Indulgentiarum quæſtui inhiabat Lutherus.

TIT. XXIV. De religione Cathol. à viris piis mortem oppetentibus poſteritati ſerio commendata.

Ioſue iam moriturus, poſt res maximas geſtas, & populum Dei in terram ſanctam introductum, Iſraelitas omnes in Sichemam conuocauit, & Dei beneficia in eos commemorans, ſeruiturine eſſent Deo poſt ſuum obitum, necne, ſeuere interrogauit. Illis vero conſtanter affirmantibus, Ioſue de eo die fœdus cum populo ſeriit, eiſque inſtituta & iura Sichemæ propoſuit: cumque ea verba libro legis diuinæ inſcripſiſſet, ſaxum ingens ibidem ſub quercu in ſanctuario Domini ſita erexit, quod teſtis eſſet aduerſus Iſraelitas, ne datam Deo ſuo fidem fallerent. Ioſue 24.

Dauid ſummæ ſanctitatis Rex vehementer optans vt filius Salomon veſtigiis paternis inſiſtens, non regni tantum, ſed etiam pietatis ac virtutis eſſet hæres, & Deo propitio imperium eius nouis acceſſionibus creſceret, ſic illum moriens alloquitur eſt: Ego ingredior viam vniuerſæ terræ, confortare & eſto vir: & obſerua vt cuſtodias mandata Domini Dei tui, &c. 3. Reg. 2.

Tobias quoque ſenior moriturus filium & nepotes ad pietatem hortatur. Tob. c. 4.

EXEMP. I. *De extremis iiſque Chriſtianis Conſtantis iamiam moritur. verbis ad Conſtantinum filium.*

CONſtans Imp. Conſtantini Magni pater, ſenex & ætate cõfectus, Chriſtianorum ſacra pie coleus, & propediem teſtamento iam condito moriturus, ad ſe commodum filium Nicomedia ad Gallias euocauerat; quo maiore etiam animi voluptate & lætitia aduenientem eum excepit. Aſſurgens igitur in lecto, aliis abdicatis, quum ei ipſi liberi, Senatus, populuſque vniuerſus, & aduenæ quoque permulti adeſſent, inſignia Imperatoria & coronam auream Conſtantino impoſuit, præconis munus ipſe pater in filio adimplens. Hæc enim ad Senatum & filium ipſum eſt loquutus: Nunc mihi mors vita ipſa dulcior eſt futura: nũc optatus adeſt obitus. Teneo ſiquidem maximum epitaphium, ſepulchraleque monumentum, meum filium. Et quod in terris Imperatorem relinquo, qui Deo bene iuuante Chriſtianorum lacrymas abſterſurus, & patratam ab impiis tyrannis crudelitatem vindicaturus eſt: id ego ſummæ mihi felicitatis loco eſſe duco. Deinde ad multitudinem conuerſus, bono animo omnes eſſe iuſſit, qui à vera in Chriſtum pietate non deſciuiſſent, quem deinceps cum Conſtantino in armis fore dicebat.

Nicephor. Call. lib. 7. hiſt. Eccl. c. 19. Euſe. li 8. c. 26. & 9. Baron. to. 2. an. 306. 14. Conſtant. à patre ſucceſſor imperii inſtituitur.

Deus in armis cũ bono Principe

II. *De extremis Theodoſii Imperatoris, quæ filiis reliquit, mandatis.*

Theodoret. lib. 5. hiſt. Eccl. c. 25. Niceph. lib. 13. c. 1. hiſt. Theodoſii morituri poſtrema verba ad filios.

Theodoſius Imp. qui multis laboribus & periculis mediocrem effecit tranquillitatis ſtatum, tam in Eccleſia ab hæreticorum turbulentis actionibus, quam ab hoſtium inſidioſis ac perfidis incurſionibus, cupiens eam felicitatem ad poſteritatem tranſmitti, filios ſuos Arcadium & Honorium accerſitos iam moriturus ardentiore affectu & oratione magis ſeria cohortatur, per ſalutem ipſorum & Reipublicæ obteſtans, vt ſua veſtigia inſequentes hoc ſibi vnice curæ eſſe vellent, quo fidei & pietatis doctrina pura & incorrupta conſeruaretur, & ad poſteros propagaretur; in eo conando nullis laboribus ac ſumptibus parcerent; nam in hoc vno & ſolo omnis felicitatis ſummam vere eſſe poſitam. Hacq; ratione vnica, nec vlla alia, recte firmari pacem, confici bella, egregia trophæa, & parari victorias.

III. *De egregia Caroli quinti ſub mortem ad filium exhortatione.*

Robert. Gaguin. lib. 7. hiſt. Fr. apud Sur. 25. Aug. c. 22.

Robertus Gaguinus libro de geſtis Francorum teſtis eſt, in Archiuis Caroli V. Regis Gallorum repertam eſſe chartulam præceptorum, quæ S. Ludouicus Rex filio ſuo primogenito, dum Tunetum obſideret, dictauit & ſcripſit: eamq; ex Caroli theſauro receptam Girardum de Montaguto regium ſcribam Carolo exhibuiſſe anno ſalutis milleſimo, trecenteſimo, ſexageſimo quarto. Inter ea vero præcepta & hæc habentur: Fili mi, ante omnia diligenter in eam curam incumbe, vt diligas Deum; nemo enim poteſt ſaluus eſſe, niſi Deum amet. Caue, ne vnquam admittas peccatum mortiferũ, ſed omnia potius ferre velis genera tormentorum, quam aliquam talem perpetrare culpam. Crebro confitearis peccata tua, deligaſque tibi ſapientes confeſſarios, qui te poſſint inſtituere, & docere, quid agere, quid vitare te oporteat, & coram illis ita te compares, vt audeant te ſyncere reprehendere, & vitia tua indicare tibi. Parentibus tuis debes amorem, reuerentiam, & obedientiam. Semper ſis addictus & deuotus Romanæ Eccleſiæ, & eius Pontifici haud ſecus, atque ſpirituali patri te morigerum præbeas.

Pulchra Caroli V. ad filium admonitio.

Reuerentia erga Rom. Pontificem

IV. *Præcepta pia dat Erricus Rex Alarico filio iam moriturus.*

Io. Magn. lib. 15. hiſt. c. vlt.

Teſtamentum inſigne fuit Errici Weſtgothorũ Regis; qui conuocatis ad ſe proceribus ſuis prædixit ſe ad nonum diem è vita mortali tranſiturũ, impetrauitque ab illis, vt Alaricum filium ſuum in regni ſolium collocarent: Ei moriens præcepit, imprimis, vt Deum diligeret, Dei miniſtros honoraret, ſine conſilio procerum fidelium nihil arduum tentaret, ſubditos amaret, iuſtitiam coleret, clementiam ſeruaret, omnibus ſe benignum & liberalem exhiberet. Arelate obiit.

V. *De pia legatione Philippi II è vita migrantis ad filium.*

E vita eius.

Philippus II. Hiſpaniarum Rex religionis Catholicæ ſuo tempore ſtudioſiſſimus, multa ætate confectus, anno Domini 1600. cum eſſet è terris in cœlum abiturus poſt ſuſceptum vnctionis extremæ ſacramentum, filio ſuo Philippo aſtanti has præceptiones dedit: Deus tibi magnam gratiam fecerit, ſi te ad eum gloriæ apicem, in quo me vidi, euexerit; & te, ſicut me, proſperarit. Te ex animo obteſtor, vt cum id aſſecutus fueris, huius lecti, in quo me vides, & ibi omnes huius mundi gloria ſiſtit, memineris. Tibi commendo ſedi Apoſtolicæ obedientiam, fidei Catholicæ protectionem, religionis Chriſtianæ zelum, Reipublicæ pacem, & in ſubditos iuſtitiam. Si Deus hæc conſilia mea firmauerit, ſuum regem non amiſerit hoc regnum, ſed ſolum cum fructu commutauerit.

Philippi II. morientis verba ad filium Philippum III.

VI. *D. Antonius moriens fidem Catholicam ſuis teſtatam reliquit.*

Baron. to. 3. Annal. an. Dom. 318. ex Athan. in vita eius, & D. Hier. in Chronico.

Anno Chriſti Domini trecenteſimo, quinquageſimo octauo, ſanctus ille toto orbe conſpicuus Antonius magnus, ſexto decimo Calen. Feb. ex hac vita in cœlum migrauit; cum iam quintum ſupra centeſimum vixiſſet annum. Moriturus autem nihil antiquius habuit, quam fidem Catholicam ſuis præclare teſtatam relinquere, de cuius fideli cuſtodia eoſdem ſæpius antea admonuerat: hoc enim elogio fidem ſuis diſcipulis aſtantibus quaſi nobile depoſitum commendauit, iſta poſt alia ſubdẽs: Cuſtodienda eſt pia fides in Chriſtum, & Patrum religioſa traditio, quam ex ſcripturarum lectione, & crebro meæ paruitatis didiciſtis admonitu. Et poſt alia: Schiſmaticorum quoq; & hæreticorum venena vitate, meumq; circa eos odium conſectamini, qui Chriſti ſunt inimici. Scitis ipſi, quod nullus mihi nec pacificus quidem ſermo cum eis aliquando fuerit, propter eorum prauam voluntatem, & pertinax contra Chriſtum bellum.

De XII. Articulis Fidei.

I. *Credo in Deum Patrem omnipotentem, creatorem cœli & terræ.*

TIT. XXV. Vnum Deum eſſe, verum & incomprehenſibilem.

Elias verus Propheta ad demonſtrandum vnum verum Deum eſſe, nullo negotio ignem de cœlo per inuocationem deduxit; quod multi falſi Prophetæ à ſuo Baal impetrare non potuerunt 3 Reg. 18.

EXEMP. I. *Vnum eſſe Deum, non vero plures, teſtimonio Sylueſtri I. comprobatur.*

POſtquam Petrus & Paulus Apoſtolorum Principes à Deo miſſi Conſtantino Imperatori apparuiſſent, *Euſeb. lib. 7. hiſt. Eccl. cap.*

paruiſſent, vt ad baptiſma ſuſcipiendum opera S. Syluestri Romani Pontificis hortarentur, à ſomno excitatus Epiſcopum acciri iubet, & ea qua decuit obſeruantia & veneratione conſidere iuſſit, eumq; haberetne Deos Petri & Pauli appellatione, diligēter percontatus eſt. Cui Syluester: Nobis, inquit, ô Imperator, dii multi nō ſunt, ſed vnus, cuius opus eſt vniuerſum hoc: Petrus vero & Paulus, quos dixiſti, dii prorſus non ſunt, ſed ſerui, & Apoſtoli Dei, qui quod præcipue propter egregiam fidem, charitatiſque ardorem & deſiderium, Deo grati chariq; fuere, ſanctitatis arcem occuparunt, primum inter ſanctos locum obtinentes. Primi quippe gentibus omnibus diuinitatē Domini noſtri IESV CHRISTI annuntiarunt, atque ab ipſis Eccleſiæ omnes initia ſumpſerunt.

II. *Procopius pro veritate de vno ſolo Deo colendo capite mulctatur.*

Euſeb. lib. 8. hiſt. Eccleſ. c. 12. S. Procopius cum in iudicio ſiſteretur, & ei imperatum eſſet, vt diis immolaret, vnum ſolum Deum ſe ſcire dixit, cui, ſicut ab eo ipſo præceptum eſt, ſoli eſſet ſacrificandum. Poſtquam vero quatuor Imperatoribus hoſtias etiam offerre illi mandatum fuit, ſententiam quandam, quæ illis parum arridebat, elocutus, hoc ſcilicet Homeri carmen; Non bona res multi Domini, Rex vnicus eſto; extemplo ſecuri percutitur.

III. *Ad firmandam vnius Dei colendi veritatem nudis pedibus illæſus in prunis ambulat Tiburtius.*

Ex Br. Rom. Conc. Trid. 11. Auguſt. S. Tiburtius ſancti Sebaſtiani opera Chriſtianus, cum ob eam cauſam ad Fabianum iudicem adductus eſſet, multaque apud illum de Chriſti fide prædicaret, excandeſcens iudex pauimentum candentibus carbonibus ſterni iubet: Mox, Tiburti, ait, vel diis noſtris ſacrifices oportet; vel per iſtos carbones nudis pedibus tibi incedendum eſt. At ille crucis ſigno ſe muniens, fidenterque ambulans in pruna; Diſce, inquit, ex hoc ſolum eſſe Deum, quem Chriſtiani colunt; prunæ enim mihi flores videntur.

IV. *Infinitam Dei maieſtatem ab homine comprehendi non poſſe apta ſimilitudine oſtendit S. Ægidius Minorita.*

In vita eius apud Sur. 23. April. Duo fratres Dominicani inuiſerunt aliquando F. Ægidium Minoritam, cumque inter ſe de rebus diuinis colloquerentur, & occaſione data alter ex eis diceret, S. Ioannem Euangeliſtam in ſui Euangelii exordio ſublimia, & quæ comprehendi non poſſint, dixiſſe de Deo, Ægidius ait: Immo vero S. Ioannes nihil dixit de Deo. Dicenti autem Dominicano: Quid tu loqueris pater? cum teſtetur Auguſtinus, ſi ſublimius locutus eſſet S. Ioānes, totum mundum eum capere non potuiſſe. Ne ſic ergo dixeris, nihil eum dixiſſe de Deo: At Ægidius reſpondit: Equidem permaneo in ſententia, rurſuſq; aio, prope eum nihil dixiſſe de Deo. Dum autem id indigne ferret Dominicanus, mentem ſuam hac ſimilitudine aperuit Ægidius: Vides, inquit, altiſſimum hunc montem? Is ſi totus ex milii ſemine conſtaret, & exigua auis quotidie inde comederet, quantam putas eius portionem etiam centum annis abſumeret? Reſpondet Dominicanus: Etiamſi mille annis inde ederet, nihil tamen id eſſet comparatione reliqui montis. Sic ergo, inquit F. Ægidius, etiam ſe habet immenſa Deitas, tamque ingens & infinitus eſt diuinæ perfectionis mons, vt S. Ioannes, inſtar paruæ auis, nihil dixerit de Deo, ſi reſpicias ad ſummam eius maieſtatem.

Cōſentientia habet Dionyſ. Areopag. de Theol. myſtica.

V. *Conſtantinus Imperator Chriſtianorum Deum eſſe vnum ac verum Deum publico edicto profitetur.*

Nicephor. Calliſt. lib. 7. hiſt. Eccleſ. c. 34. Inter ea quæ Conſtantinus Magnus poſt baptiſmum ſuſceptum conſtituit, Senatu in Baſilicam, quæ Vlpia dicitur, conuocato, ſincera mente etiam ſanxit, ne de cætero dii eſſe vel dicerentur, vel crederentur: non deos hominum eſſe, ſed potius homines deos illorum eſſe dictitans. Et quum ſeipſum ea in re apertum manifeſtumque haberent exemplum, vt Dominum noſtrum IESVM CHRISTVM, vt Deum verum certumq; in cœlis regnantem adorarent & colerent; Et ne quis aliquid veteris erroris apud ſe hærere ſuſpicari poſſet, ſinceritatis ſuę indicium, templum in palatio ſuum oſtendit. Populus porro huiuſmodi Imperatoris dictis applaudens, quadrageſies Chriſtianorum Deum verum Deum eſſe exclamauit.

Conſtantinus ſeipſum viuum exemplar fidelib. proponit.

TIT. XXVI. Deum eſſe trinū in perſonis.

EXEMP. I. *Æqualitas perſonarum in Trinitate miraculo contra Arianos roboratur.*

Ex Gregor. Turon. de glor. martyr. cap. 81 Baro. to. 7 ad ann. Dom. 582. 42. 43. ANno Domini quingenteſimo, octogeſimo tertio controuerſia orta inter Catholicum Diaconum, & Arianum presbyterum de fide Trinitatis, quæ miraculo direpta eſt. Rem geſtam ſic narrat Gregorius. Arianorum presbyter cum Diacono noſtræ religionis altercationem habebat, proferens contra Dei Filium ac Spiritum ſanctum, vt mos eſt genti, venenoſas aſſertiones. At ille cum diu multumque nonnulla de fidei noſtræ ratione diſſeruiſſet, & hæreticus perfidiæ obcæcatus caligine, quæ erant vera reſpueret, iuxta illud; quia *in malevolam animum non introcibit ſapientia*; adiecit dicens: Quid longis ſermocinationum intentionibus fatigamur? Factis rei veritas approbetur: Succendatur igni æneus, & in feruenti aqua annulus alicuius proiiciatur. Qui vero eum ex feruenti vnda ſuſtulerit, ille iuſtitiam conſequi comprobetur: quo facto pars diuerſa ad cognitionem huius iuſtitiæ conuertatur. Intellige itaque & tu, hæretice, ſi hæc pars noſtra, Spiritu ſancto adiuuante, compleuerit; nihil in ſancta Trinitate diſſonum, nihil eſſe diſſimile fateaſ. Conſenſit hæreticus huic definitioni, & inito vſque mane placito diſceſſerunt. Sed fidei feruor, per quem.

Admiraculum prouocatur hæreticus. *Sap. 1.*

Fidei feruor tepeſcit in Catholico.

quem hæc primum Diaconus protulerat, cœpit, inimico inſidiante, tepeſcere. Diluculo autem ſurgit, brachium infundit oleo, vnguento conſpergit: ſed tamen loca ſancta circuit, & Dominum deprecatur. Quid plura circa horam tertiam in foro conueniunt: concurrit populus ad ſpectaculum, accenditur ignis, æneus ſuperponitur, feruet valde, annulus in vnda feruente proiicitur. Inuitat primũ Diaconus hæreticum, vt ipſe eum à calore auferat: ſed ſtatim recuſauit, dicens: Qui hanc ſententiam protuliſti debes auferre. Diaconus vero licet trepidus, tamen denudat brachium: cumque ipſum vidiſſet vnguentis hæreticus presbyter delibutũ, exclamauit dicens: Magicis artibus te eſſe litandum putaſti, vt hęc vnguenta diffunderes: nec valebunt iſta quæ agis. His itaque litigantibus, ſuperuenit Diaconus ab vrbe Rauenna, Hyacinthus nomine; ſciſcitanſque quæ eſſet hæc altercatio, vt veritatem cognouit, nec moratus, extracto à veſtimentis brachio, in æneum dexteram mergit. Annulus autẽ qui eiectus fuerat, erat valde leuis ac paruulus, nec minus ferebantur ab vnda, quam vento ferri poſſet vel palea. Quem diu multumque quæſitum infra vnius horæ ſpatium reperit. Accendebatur interea vehementer focus ille ſub dolio, quo validius feruens non facile aſſequi poſſet annulus à manu quærentis: extracto ſuſque tandem, nihil Diaconus ſenſit in carne ſua, ſed potius proteſtatur, in imo quidem frigidum eſſe æneum, in ſummitate vero calorem teporis modici continentem. Quod cernens hæreticus, valde cõfuſus initcit audax manum in æneo dicens: Præſtabit mihi hæc fides mea. Iniecta manu, protinus vſque ad ipſa oſſium internodia omnis caro liquefacta defluxit, & ſic altercatio finem habuit.

Annulum ignitum ſuſtinet Catholicus in cõfirmationem Trinitatis, & ei non nocet.

Ignis hæreticum vrit qui pepercit Catholico.

II. *Alio ſimili miraculo fides de ſanctiſſima Trinitate confirmatur.*

Greg. Tur. de glor. Confeſſ. c. 14. Baron. to. 7. ann. 583.

Igne probatur fides Cathol. de Trinitate.

Retulit vir fidelis, ſpectaſſe ſe Chriſtianum cum hæretico pro fide noſtra certantem, altercantibuſque diu de diuinis ſcripturis, cum flecti non poſſet hæreticus, vt agnoſceret veritatem, ait: Si noſtræ religionis, ſi ſcripturarum teſtimonia te ad credendum minime mouent, vel virtutem indiuiduæ Trinitatis experire. Eſt digito meo annulus aureus, ego eum in ignem iacio: tu candentem collige. Porrectumque inter prunas annulum ita igniri permiſit, vt eis ſimilis cerneretur: conuerſuſque ad hæreticum ait: Si vera eſt proſecutio tua, ſume eum ab igne. Illo autem reſiſtente, ait vir: Immenſa Trinitas Deus, ſi quid indignum te credo, oſtende, certe ſi recta eſt fides mea, nihil mihi prævalebunt hæc incendia ſæua. Et ablatum ab igne annulum diutiſſime palma ſuſtinuit, & nihil eſt nocitus; ſed magis, confuſo hæretico, Catholicos reliquos feruore ſuæ fidei roborauit.

***

III. *Agilanes Legatus diſputans cum Greg. Turon. de Trinit. confunditur, & infirmitate debilitatus conuertitur.*

Gregor. Tur. hiſt. Francor. l. 5. c. 43 & Baron. ann. 583.

Non tacendum hic de Agilane Ariano homine miſſo Legato à Leuuigildo Hiſpaniarum Rege ad Chilpericum Gallorum Regem, qui in via Gregorium Turonenſem Epiſc. ad diſputandum prouocauit. Hiſtoria ſic ab eodem Gregorio deſcribitur: Leuuigildus Rex Agilanem Legatum ad Chilpericum mittit, virum nullius ingenii aut diſputationis ratione peritum, ſed tantum voluntate in Catholica lege peruerſum. Quem cum via Turonos detuliſſet, laceſſire nos de fide, & impugnare eccleſiaſtica dogmata cœpit: Iniqua enim (inquit) fuit antiquorum Epiſcoporum lata ſententia, quæ æqualem aſſeruit Filium Patri. Nam qualiter (inquit) poterit eſſe Patri æqualis in poteſtate, qui ait: *Pater maior me eſt*? Non eſt ergo æquum, vt ei ſimilis æſtimetur, quo ſe minorem dicit, qui triſtitia mortis ingemuit, cui poſtremo moriens ſpiritum quaſi nulla præditus poteſtate commendat. Vides Patre eum & ætate & poteſtate paterna minorem. Ad hæc ego interrogo: Si crederet IESVM CHRISTVM Filium Dei eſſe, ſi eundemque eſſe Dei ſapientiam, ſi lumen, ſi veritatem, ſi vitam, ſi iuſtitiam fateretur: qui ait, Credo hæc omnia eſſe Filium Dei. Et ego: Dic ergo mihi: quando Pater ſine ſapientia? quando ſine lumine? quando ſine vita? quando ſine veritate? quando ſine iuſtitia fuerit? ſicut enim Pater ſine iſtis eſſe non potuit, ita & ſine Filio eſſe nõ potuit, quæ maxime & Dominici nominis myſterio coaptantur. Sed nec Pater eſſet vbique, ſi Filium non haberet. Quod autem eum dixiſſe ais: Pater maior me eſt; ſcias eum hoc ex aſſumptæ carnis humilitate dixiſſe, vt cognoſcas, non poteſtate, ſed humilitate te fuiſſe redemptum. Nam tu, qui dicis, *Pater maior me eſt*, oportet meminiſſe quod alibi ait: *Ego & Pater vnum, vmus*: nam & mortis timor & commendatio ſpiritus ad infirmitatem corporis eſt referenda, vt ſicut verus Deus, ita & verus homo credatur. Et ille: Cuius quis implet voluntatem, eo & minor eſt: ſemper Filius minor eſt Patre, quia ille facit voluntatem Patris, nec Pater illius voluntatem facere comprobatur. Ad hæc ego: Intellige, quia pater in Filio, & Filius in Patre in vna ſemper Deitate ſubſiſtit: nam vt cognoſcas Patrem Filii facere voluntatem; ſi in te fides euangelica manet; audi quid ipſe IESVS Deus noſter, cum ad reſuſcitatum venit Lazarum, ait: *Pater, gratias ago tibi, quoniam audiſti me, & ego ſciebam, quia ſemper me audis: ſed propter turbam quæ circumſtat, dixi, vt credant, quia tu me miſiſti.* Sed & cum ad paſſionem venit, ait: *Pater clarifica me claritate, quam habui apud te metipſum, priuſquam mundus fieret.* Cui Pater de cœlo reſpondit: *Et clarificaui, & iterum clarificabo.* Æqualis eſt ergo Filius in Deitate, non minor, ſed neque aliquid minus habens: nam ſi Deum confiteris, neceſſe eſt integrum fatearis, & nihil egentem: ſi vero

Diſputatio Gregorii cũ Agilane Legato Ariano.

Ioan. 14.

Agilanes Arian. arguit contra æqualitatẽ Trinitatis.

Deus vt nunquam ſine ſapientia aut lumine: ſic nec abſque Filio.

Ioan. 10.

Ioan. 10.

si vero integrum esse negas, Deum esse non credis, & ille: Ex assumpto homine cœpit Filius Dei vocitari; nam erat quando non erat. Et ego: Audi Dauid dicentem: *Ex vtero ante Luciferum genui te.* Et Ioannes Euangelista ait: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum: & hoc Verbum caro factum est, & habitauit in nobis; per quam facta sunt omnia.* Nam vos cœcati veneno persuasionis nihil dignum de Deo sentitis. Et ille: Nunquid & Sanctum Spiritum Deum dicitis, aut æqualem Patri, Filioque decernitis? Cui ego: vna in tribus est voluntas, potestas, & operatio: Vnus Deus in trinitate, & vnus in vnitate: tres personæ, sed vnum regnum, vna maiestas, vna potentia, omnipotentiaque. Et ille: Spiritus sanctus, inquit, quem æqualem Patri profertis ac Filio, vtrinque minor accipitur; quia & à Filio promissus, & à Patre legitur missus, nemo enim promittit, nisi quod suæ dominationi subsistit, & nemo mittit nisi inferiorem se, sicut ipse ait in Euangelio: *Nisi abiero, Paracletus ille non veniet; si autem abiero, mittam illum ad vos.* Ad hæc ego respondi: Bene Filius ante passionem ait: quia nisi ille ad Patrem victor remeauerit, ac proprio sanguine redempto mundo dignum Deo ex homine præpararet habitaculum, non potest sanctus Spiritus idem Deus in pectore fanatico & originalis criminis labive infecto descendere. Spiritus enim sanctus, ait Salomon, effugiet fictum. Tu autem si spem aliquam resurrectionis habes, noli loqui aduersus Spiritum sanctum; quia iuxta sententiam Domini, Spiritum sanctum blasphemanti non remittetur neque in hoc sæculo, neque in futuro. Et ille: Deus est qui mittit; non est Deus qui mittitur. Ad hæc interrogo, si crederet doctrinam Petri & Pauli Apostolorum? respondente autem eo: Credo; adieci: Cum argueret Petrus Apostolus Ananiam pro fraude fundi, vide quid dicat: Quid tibi visum est mentiri Spiritui sancto? non es mentitus hominibus, sed Deo. Et Paulus cum gratiarum spiritualium distingueret gradus: Hæc omnia, inquit, operatur vnus atque idem Spiritus, diuidens vnicuique prout vult: qui enim quod voluerit, facit, in nullius redigitur potestatem: nam & vos (vt superius dixi) nihil recte de Trinitate sancta sentitis: & quam iniqua sit huius sectæ peruersitas, ipsius autoris verbi, id est Arii expressit interitus. Ad hæc ille respondit: Legem, quam non colis, blasphemare noli: Nos vero quæ creditis, etsi non credimus, non tamen blasphemamus: quia non deputatur crimini si & illa & illa colantur; sic enim vulgato sermone dicimus: non esse noxium, si inter Gentilium aras, & Dei Ecclesiam quis transiens vtraque veneretur. Cuius ego stultitiam cernens, aio: Vt video, & Gentilium, & hæreticorum assertorem te esse manifestas, cum & ecclesiastica dogmata maculas, & paganorum spurcitias prædicas adorari. Satius, iniquo, faceres, si ea te armaret fides, quam Abraham ad Ilicem, Isaac in ariete, Iacob in lapide, Moyses vidit in sente: quam Aaron portauit in logio, Dauid exultauit in tympano, Salomon prædicauit in intellectu; quam omnes Patriarchæ, Prophetæ, siue lex ipsa vel oraculis cecinit, vel sacrificiis figurauit: quam & nunc præsens suffragatur Martinus noster, vel possedit in pectore, vel ostendit in opere, vt tu conuersus crederes inseparabilem Trinitatem, & accepta à nobis benedictione, purgatoque à malæ crudelitatis veneno pectore delerentur iniquitates tuæ. At ille furore commotus, & nescio quid quasi insanus frendens, ait: Ante anima ab huius corporis vinculis emicet, quam ab vllo religionis vestræ sacerdote benedictionem accipiam: Et ego: Nec nostram Dominus religionem siue fidem tepescere faciat, vt distribuamus sanctum eius canibus, ac pretiosarum margaritarum sacra porcis squalentibus exponamus. Ad hæc ille, relicta altercatione, surrexit, & abiit. Sed post hæc cum in Hispanias reuersus fuisset, infirmitate debilitatus ad nostram religionem, necessitate cogente conuersus est.

Ioan. cap. 1.

Ioan. 16.

Agilanes confunditur à Greg. Turonensi.

A Spiritu S. sunt distributiones gratiarum.

Arianorum extrema dementia.

Agilanes Arian. infirmitate debilitatus conuertitur.

IV. *Filium Dei & Spiritum sanctum vnius & æqualis esse substantiæ cum Patre plano miraculo declaratur.*

Tempore, quo diuturna obsidione vallabatur à Chunis Ciuitas * Vasatensis, omni nocte sacerdos qui præerat, circuibat psallendo, & orabat, nec ab vllo auxilium, nisi à Domini misericordia requirebat. Hortabatur omnes orare, & non deficere, asserens humiles preces cœlorum ianuas penetrare. Hostis vero in circuitu depopulabatur villas, domos tradebat incendio, agros vineasque pecoribus intromissis vastabat: sed sacerdoti bono operi insistenti celeriter virtus diuina adfuit. Nam nocte visum est ipsi barbarorum Regi, quasi psallentes homines in vestimentis albis, accensis cereis circuire muros vrbis, & indignans ait: Quia est hæc peruersitas & securitas vana, vt obsessi quasi despectis nobis, canticis nescio quibus ac laudibus personent? vere quia digni sunt perditione. Et statim misit ad vrbem nuncios interrogantes quid sibi ista velint. At ille negant scire se quæ dicuntur, neque de iis aliqua persensisse. Alia vero nocte vidit quasi globum magnum ignis super vrbem descendere, & ait: Si contra nos hi obsessi contumaciter agunt, nec nos metuunt, vel cœlestis eos ira consumet. Cumque non videret vllum ab vrbe incendium consurgere, misit iterum interrogare, quæ essent quæ viderat. Similiter negauerunt nihil se omnino vidisse. Tunc Rex Gaufericus ait: Si hæc isti nesciunt, manifestum est quod Deus eorum adiuuat eos: & statim discessit à loco illo. Sacerdos autem conuocatis ciuibus vigilias celebrat, & Missarum agit festa pro liberatione populi sui. Dum autem hæc ageret, aspiciens sursum vidit super altare quasi de camera templi cadere tres guttas, æquales magnitudine, claritate, candore crystallum vincentes.

Ex Greg. Turon. lib. 1. de mir. c. 13. Sigebert. in Chron. ad ann. Dom. 453.

* Gallice, Gazas, en Gascogne.

Visiones Regis Hunorum Vasatensem vrbem obsidentis.

Cumque omnes cum admiratione & ſtupore vehementi intenderent, easque nullus auderet attingere,

Trinitas miraculo cõfirmatur.

Petrus quidam Presbyter, qui, vt res ipſa adſerit, magni meriti erat, exhibita argentea patena guttas colligere nititur: quæ dum per altare vago curſu rotantur, defluentes in ipſam patenam, ſtatim in ſe coniunctæ, quaſi vnam gemmam pulcherrimam effecerunt: patuitque euidenti ratione contra iniquam & Deo odibilem Arianam hæreſim, quæ eo tempore

Arianorum in Gallia hæreſis.

pullulabat, hæc acta: agnitumque eſt, ſanctam Trinitatem in vna omnipotentiæ æqualitate connexam nullis garrulationibus poſſe diſiungi. Tunc gauiſus populus, & intelligens munus ſibi indultum fuiſſe diuinitus, conferens aurum, gemmasque pretioſas, crucem fecit, in qua hanc gemmam ſtatuit: ſed protinus omnes reliquæ gemmæ, hac accedente cecidêrunt. Tunc Pontifex intelligens non eſſe conſortium cœleſtibus cum terrenis, fabricata cruce ex auro puriſſimo, eam gemmam media intercapedine locat, & populo adorandam præbet. Nec mora, fugato, vt diximus, hoſte ciuitas liberata eſt. Iam ex hoc multi infirmi hauſto vino vel aqua, in qua gemma

Miracula.

abluitur, protinus ſanitati reduntur. Denique, cum adorata fuerit, ſi à peccato eſt homo immunis, & ipſa apparet clara: cæterum, ſi, vt plerumque adſolet, humanæ fragilitate aliquid detulerit criminis, tota ei videtur obſcura: miramque præbet diſcretionem inter innocentem & noxium, cum vni atra, alteri monſtretur ſplendida.

Crux diſcretiua bonorum.

V. *Quomodo fidei Catholicæ de Trinitate regula fuit S. Gregorio Thaumaturgo diuinitus tradita.*

Greg. Nyſſenus orat. de vita Greg. Thaumat. Caſ. Baron. tom. 2. Ann. Eccl. ad ann. Chriſti 233. 15. 16. 17. 18. & habetur in 1. Synodo Oecumen.

Cum Gregorius Thaumaturgus per totam noctem aliquando de ratione atque ſermone fidei diſpiceret & ſpecularetur, & varias animo cogitationes agitaret: erant nimirum etiam tunc nonnulli, qui ad piam & ſynceram religionis doctrinam adulterarent, ac per probabiles argumentationes ſæpenumero etiam doctis & prudentibus veritatem facerent ambiguam, pro qua tunc ei peruigilem curis atque ſolitudine noctem agenti quidam in figura humana, facie ac forma ſenili, euidenter apparet, ornatu atque compoſitione indumenti auguſtum quendam, ſacrum atque diuinum referens decorem, magnam gratia vultus atque diſpoſitione figuræ præ ſe ferens virtutem. Hic vero viſu perterritus, & ſurgere è lecto, & quis eſſet, cuiusve rei gratia veniſſet, ſciſcitari. Cum autem ille perturbationem mentis eius ſubmiſſa voce ſedaſſet, ac dixiſſet, ſe iuſſu diuino apparuiſſe ei propter eas rationes, quæ apud ipſum controuerſæ, & ambiguæ eſſent, vt pie fidei veritas reuelaretur, & bono animo eſſet; audito ſermone, & quodam cum gaudio atque conſternatione illum contueri cœpit. Deinde cum ille directo manum protendiſſet, & quaſi oſtenderet ei per digitorum directam protenſionem id quod ex tranſuerſo apparebat. hic & vna cum directa manus protenſione circumagere ſuum obtutum, & videre aliam imaginem aduerſam ei, quæ prius apparuerat, in figura muliebri, excellentiorem quidem, & auguſtiorem quam pro humana conditione: rurſum autem perterritus, & facie auerſa vultum demittere, ac perplexus & dubitabundus hæſitare de ſpectaculo, cum oculis apparitionem ferre non poſſet: etenim miraculum viſionis nimirum in hoc potiſſimum erat, quod cum nox eſſet obſcura, lumen vna cum iis, quæ apparuerant, ei effulſerat, quaſi aliqua lucida teda accenſa. Cum igitur oculis ferre apparitionem non poſſet eorum, qui ſibi apparuerant, inter ſeſe rationem eius rei, de qua ambigebatur, exponentium ratiocinationem audiuit, per quam non ſolum accepit veram cognitionem fidei, verum etiam nominatim eos, qui apparuerant, cognouit, vtroque eorum propria appellatione alterum alloquente. Audiuiſſe enim dicitur ea, quæ in muliebri habitu viſa erat, cum hortaretur Euangeliſtam Ioannem, vt adoleſcenti myſterium pietatis veræ aperiret ac declararet: atque illum dixiſſe ſe paratum eſſe etiam in hoc matri Domini gratificari, quoniam hoc ei cordi eſſet: atque ita expoſito ſermone, qui & rei quæſitæ conueniret, & admodum bene definitus & circumſcriptus eſſet, rurſum ex oculis diſceſſiſſe. Atque hunc extemplo diuinam illam inſtitutionem & diſciplinam literis mãdaſſe; & ſecundum illam poſtea in eccleſia ſermonem prædicaſſe; ac poſteris, tanquam patrimonium quoddam, & legatum diuinitus datam illam doctrinam reliquiſſe, per quam vſque in præſentem diem inſtituitur illius ciuitatis plebs, quæ ab omni hæretica malitia intacta permanſit. Porro myſticæ illius diſciplinæ verba hæc ſunt: Vnus eſt Deus Pater Verbi viuentis, ſapientia ſubſiſtentis, & potentiæ & figuræ æternæ, perfectus perfecti genitor, Pater filii vnigeniti: vnus Dominus, ſolus ex ſolo, Deus de Deo figura & imago Deitatis, verbum efficax, ſapientia conſtitutionis rerum vniuerſarum comprehenſiua, & potentia totius creaturæ effectrix, Filius verus veri Patris, viſum effugiens, viſum effugientis & corruptioni non obnoxius, non obnoxii corruptioni, & morti non obnoxius, non obnoxii morti; & æternis æterni: Vnus Spiritus ſanctus ex Deo ortum & exiſtentiam habens, quippe per Filium apparuit, videlicet hominibus: imago Filii perfecti perfecta. Vita viuentium cauſa, fons ſanctus, ſanctitas ſanctificationis ſuppeditatrix: per quem manifeſtatur Deus Pater, qui eſt ſuper omnia & in omnibus, & Deus Filius, qui per omnia permanet. Trinitas perfecta, quæ gloria atque æternitate, & regno non diuiditur, neque abalienatur.

Ioan. Euangeliſta Catechiſta Gregor. Thaumaturgi.

Fidei ſymbolum D. Gregor. Thaumat. reuelatum.

Fidei formula à Deipara Greg. Thaumaturgo tradita.

VI. *S. Trinitatis myſterium P. Ignatio Loyolæ diuinitus innoteſcit.*

Quodam die, dum indicta publica ſupplicatione Minor eſſe religioſum agmen inſtruitur; & Ignatius interim Beatiſſimæ Virginis pſallit, inſiſtens gradibus templi Dominicani, ſubito in Deum ita rapta

Ex lib. 1. vi-ta B. P. Ignatii Loyolæ per Petr. Maff. cap. 7.

Trinitatis myſterium Ignatio reuelatum.

rapta mens eius eſt, quaſi per appoſita quædam, & maxime illuſtria ſymbola Trinitatis ipſius nomen auguſtiſſimum cerneret diſtinctum perſonis, vnum eſſentia. Qua viſione tanto gaudio eſt delibutus, vt neque in ipſo mox agmine lacrymis & ſingultui crebro temperare valuerit, neque vero totum eum diem alia vlla de re, niſi de ſanctiſſimo illo fidei Chriſtianæ myſterio; diſputare, idque ſimilium & exemplorum tanta varietate & copia, vt cuncti obſtupeſcerent: quin etiam per eos ipſos dies non dubitauit homo, litterarum propemodum ignarus librum de Trinitate conſcribere, quoquo potuit ſtylo: vſque adeo cæleſtis typi, quos diximus, in eius memoria atque intelligentia diuinas illas rerum altiſſimarum notiones impreſſerant. Ac licet antea quoque & monadem in triade, & in monade triadem ſanctiſſime coleret, ſuaſque & naturæ diuinæ communiter, & ſeparatim ſingulis perſonis preces hymnoſque perſolueret; ab hoc tamen raptu longe ſtudioſior & ardentior euaſit in eodem officio pietatis, eamque laudabilem conſuetudinem ad extremũ vſque vitæ retinuit, ſic vt præcipuam caperet voluptatem, & proprio quodam ſenſu rerum cæleſtium afficeretur, quotieſcumq; ſanctiſſimæ Trinitatis ſacra perageret.

VII. *Sacroſanctam Trinitatem ab Angelis collaudari audit Ignatius Antiochenus Epiſc.*

Ex Niceph. Calliſto, lib. 11. hiſt. Eccleſ. ca. 8.

Morem Antiphonorum, hoc eſt, alternis per reſponſionem carminum ſeu pſalmorum concinendorum Eccleſia antiquitus iam inde ab Apoſtolis accepit: diuinum namque Ignatium, qui tertius in Eccleſia Antiochena a Petro Apoſtolo hierarcha fuit, & cum Apoſtolis omnibus plurimo tempore vixit, quum per ecſtaſim animi conſternatus eſſet, viſionem nouam vidiſſe ferunt: ſanctos ſcilicet Angelos, alternis & ſibi inuicem reſpondentibus carminibus ſanctam Trinitatem hymnis & laudibus vehentes. Et ipſe primus hanc concinendi formam Antiochenorum Eccleſiæ dedit, vnde quaſi a fonte in alias Eccleſias Dei omnes eiuſmodi conſuetudo eſt propagata.

S. Trinitatem laudãt Angeli.

VIII. *Sanctiſſimam Trinitatem neſcit dæmon glorificare, quod illi diſplicent homines Trinitatis cognitionem & fidem habere.*

Exprat ſpiri. Sophronii cap. 119.

Dæmon in habitu monachi, Gloriam Trinitati reddere neſcit.

Dicebat nobis Abbas Euſebius Presbyter monaſterii Raythu, cum ad illum veniſſemus, quod dæmon in habitu monachi profectus fuit ad cellam ſenis, & cum pulſaſſet ianuam, aperuit ſenex, & dixit illi, Ora. Dæmon autem ait: Et nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum. Amen. Senex autem rurſus dixit, Ora: & dæmon ſimiliter ait: Nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum. Amen. Tunc ſenex, & die, *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui ſancto, etiam nunc, & ſemper, & in ſecula ſeculorum Amen.* Hoc autem cum dixiſſet ſenex; dæmon quaſi vim paſſus ab igne euanuit.

IX. *Trinitati auguſtiſſimæ illudit dæmon.*

Continuator Sigeberti ſub an. Do 1121. Vincl. 26. hiſt. c. 9.

In Præmonſtratenſi Eccleſia cuidam fratri altius de ineffabili Trinitate (quæ Deus eſt, cogitanti in matutinis dæmon aſtitit, & ei tria geſtans capita apparuit, Trinitatem ſe eſſe conteſtans, & ob fidei ſuæ meritum Trinitatis viſione eum dignum eſſe affirmans: ſed frater inimici dolum agnoſcens, conuitiando eum recedere à ſe compulit, non quod malum ſit de Trinitate cogitare, dummodo cum humili cogitatione; ſed vt fugiamus illam Sapientis communicationem: *Qui ſcrutator eſt maieſtatis, opprimetur à gloria*, qui ſcilicet proprio ingenio nititur. Hinc Bernard. Non verearis illud quod ſcriptura minatur ſcrutatorib. maieſtatis; tantum offer purum & ſimplicem oculum, non tuam, ſed Dei gloriam quærendo.

S. Trinitati dæmon illudit.

Prouerb. 25. Bern. ſer. 62. ſuper Cantica.

X. *Archiepiſcopus ſimoniacus tertiam in Trinitate perſonam proferre nequit.*

Baron. to. 11. Annal an. 1055. 16. 17. ex Nicolao Aragonio Cardinali. Carol. Sigon. lib. 8. de Regno Ital. an. 1055.

Tempore Victoris II. Papæ an. Chriſti 1055. cum ſimoniaca hæreſis totam Italiam, & Burgundiam occupaſſet, idem Pontifex miſit à latere ſuo * Archidiaconum Hildebrandum ad vltramontanas patres cum quibuſdam Epiſcopis. Cum autem ad Lugdunenſem Prouinciam peruenisſet, in ea Synodum celebrauit, in qua per ipſum Archidiaconum Deus maximum dignatus eſt operari miraculum. Reſidentibus enim in ea Synodo Archiepiſcopis, Epiſcopis, & aliarum Eccleſiarum Prælatis, Archiepiſcopus vir quidam litteratus, & eloquens accuſatus eſt de crimine ſimoniæ. Qui ſequenti nocte omnes ſuos accuſatores pecunia corrupit, & ſibi amicos fecit. Mane autem facto rediens ad Synodum audacter dixit: Vbi ſunt qui accuſant? exeat in publicum quicumque me voluerit damnare. Tunc obmutescentibus cunctis prædictis Archidiaconus, tanquam vir diſcretus & ſapiens conuertens ſe ad illum, dixit: Credisne ô Archiepiſcope, Spiritum ſanctum cum Patre, & Filio vnam eſſe ſubſtantiam Deitatis? Quo reſpondente, Credo, addidit Archidiaconus: Dic. *Gloria Patri & Filio, & Spiritui ſancto.* Tunc ille, *Gloria Patri, & Filio* expedite dicebat, ſed Spiritum ſanctum nullatenus proferre poterat. Quem cum frequenter inchoaret, & nihil proficeret, vi tens ſe per diuinum iudicium omnino confuſum, procidit ad pedes Archidiaconi, & confeſſus eſt proprio ore ſe ſimoniacum eſſe. Poſtquam vero a ſacerdotali & epiſcopali officio eſt depoſitus, *Gloria Patri & Filio, & Spiritui ſancto*, libera & clara voce decantauit. Quod factum in tantum ſimoniacos perterruit, quod præter alios Prælatos Eccleſiarum viginti ſeptem, Epiſcopi quadraginta quinque ſimoniacos ſe eſſe confeſſi ſunt, & ſuis honoribus abſque vlla alia accuſatione renunciauerunt. Celebrata Synodo, & aliis rebus rite ordinatis & compoſitis, Legati ad vrbem redierunt.

* nonnihil ſubdiaconum.

Archiepiſc. miraculo arguitur ſimoniacus.

Impii Deũ glorificare neſciunt.

XI. *Diuus Auguſtinus de auguſtiſſimæ Trinitatis myſteriis ſcribens quomodo raptus.*

Ex Sabell. lib 2 c.6. & Marc. Marul. Spalat. lib.2 c.4.

D. Auguſtinus Hipponenſis Epiſcopus, dum ſanctæ Trinitatis myſterium ſolus in cubiculo ſedens contemplaretur, ita à ſeipſo abſceſſerat, vt à muliere, quæ illum conſulere cupiebat, ſæpius interpellatus nihil reſponderet; imo ne reſpiceret quidem: mulier denique quia ſe contemptam putauit, abiit triſtis. Poſtero die, cum eum in eccleſia audiret, in ſpiritu rapta vidit de Trinitate diſputantem; atque audiuit, idcirco ſe illum die heſterno fruſtra quidem adiiſſe, quod eiuſmodi meditatione occupatus, ipſam neque videre, neque ſentire omnino potuiſſet, ac proinde ne redire dubitaret. Rediit, & quod petierat conſilium, ſine cunctatione accepit.

Sanctæ Trinitatis myſteria ſublimia.

XII. *Sacroſanctiſſimæ Trinitatis myſterium non poſſe comprehendi à puero docetur B. Auguſtinus.*

Ex Thoma Cantipra. lib.2. Apum c.48.p 3.

Eo tempore, quo Beatus Auguſtinus librum de Trinitate compoſuit, illi miraculum Deus oſtendit. Hipponenſis ciuitas Africæ nobilis, in qua B. Auguſtinus epiſcopatum adminiſtrauit, ſuper littus maris pulcherrime ſita erat. Beatus autem Auguſtinus in conſuetudine habebat, vt poſt diuinum ſtudium & laborem veſpere ſuper littus maris, ſequentibus à longe Epiſcopis & clericis, qui pro conſilio & negotio vniuerſalis Eccleſiæ eum frequentabant, ſolus antecedens deambularet; ne ſcilicet eius contemplationem aut ſtudium colloquentium fabulatio impediret. Cum ergo ſic ſolus incederet, puerulum miræ pulchritudinis ibi ſedentem inuenit, qui facta in terra foſſa paruula (ſicut pueri in plateis ludentes ſolent) cochleari argenteo aquam de mari hauriebat, & in illam paruam foſſam effundebat. Quem vt Beatus Auguſtinus ita ſerioſe ſedentem vidit, pedem mox preſſit, & ſteterit: procedens inde puerum ſalutat, & inquirit quid agat, & puer cum magno ſerio reſpondit: Volo, inquit, totum iſtud exhaurire mare, & iſti foſſæ, ſi poſſum, infundere. Quo reſpõſo quaſi pueri li vir ſanctus in riſum decentiſſimũ ſolutus reſpondit. Et quomodo, inquit, ô bone puer, hoc poteris? Ingẽs eſt mare: & paruum cochlear quo hauris, foſſa paruula in quam fundis. Et mox puer: Poſſibilius, inquit, mihi eſt hoc facere, quod intendo, quam te implere quod cogitas. Ad hoc B. Auguſt. mirabiliter ſtupefactus, quid hoc eſſet interrogat: Et puer, Cogitatu, ait, voluis, & æſtimas volumine breui concludere, quid ſit illud indiuiduæ Trinitatis inexplicabile Sacramentum. Et hoc quidem antequam poſſis, iſti foſſæ paruulæ potius maris vndas infundam. Hæc dicens puer repente diſparuit: B. vero Auguſt. Chriſtum in facto glorificans, quam verum puer dixerat, mox aduertit.

Puer nititur totum mare paruo cochleari in foſſam paruam infundere.

Trinitat. myſterium incomprehenſibile.

XIII. *Quomodo Euagrius prohibuerit, temere & inconſiderate de Deo eſſe diſputandum.*

Tripart. lib. 6 hiſt. Eccl. c.21.

Euagrius cum longa orationis ſerie audiuiſſet de Deo atque de Trinitate diſputantes, temere & inconſiderate de Deo diſputandum eſſe prohibuit: definire vero diuinitatem modis omnibus interdicit: ait enim rerum compoſitarum eſſe definitiones. Is itaque ſic ait: Omnis propoſitio aut genus habet, quod prædicatur, aut ſpeciem, aut differentiam, aut proprium, aut accidens, aut ex his compoſitam orationem. Sed nihil in ſancta Trinitate horum quæ dicta ſunt poterit comprehendi: igitur quod ineffabile eſt, ratione ſilentii adoretur.

Temerarię de Trinitate diſputationes fugiendæ.

XIV. *Andronicus Imper. Enthymium Epiſcopum curioſius de Trinitate diſputantem obiurgat.*

Ex Nicetæ Chron.l.2. Annal. Ioan. 14. 28.

Andronicus Comnenus Imp. in religione optime inſtitutus, de diuinis dogmatibus diſputandi curioſiratem adeo improbabat, atque de Deo noui aliquid dicere vel ſcribere auerſabatur, vt Euthymium Epiſcopum nouæ Patræ eruditiſſimum, de illo Chriſti dicto: *Pater maior me eſt*, in ſuo tabernaculo contra quendam alium contentioſius diſſerentem obiurgarit, & in Rhyndacum amnem ſe abiecturum minatus ſit, ni deſiſteret.

XV. *Chriſtus ipſe de Trinitate dubitantem confirmat.*

D. Anton. 3. par hiſt. Tit. 24. cap. 9. §. 6

Cum quidam Frater Simon de veritate articuli Trinitatis quaſi dubitando inania cogitaret, & ex tentationis huius opportunitate eſſet multum afflictus, cum illa triſtitia obdormiuit, & ecce Chriſtus benedictus eidem apparuit dicens: Simon dormis? Ille vero ignorans eſſe Chriſtum ſe euigilans ſibi impatienter reſpondit. Et cum iterato ſibi diceret Chriſtus: Simon dormis? ille plenius euigilans vidit eum. Et ipſe qui apparebat non erat purus homo, nec pura creatura. Quem Chriſtum benedictum agnoſcens ſtupefactus ante ipſum cum magna ſe reuerẽtia proſtrauit. Non cogites de his, inquit, nec de Trinitate aliquo dubites, ſed ſicut audiſti, & credit Catholica Eccleſia, firmiter ita credas, & hoc dicto Chriſtus diſparuit, & Frater ille fuit ab illa tentatione liberatus.

XVI. *De ſacroſanctæ Trinitatis myſteriis Tiburtium vt inſtruxerit S. Cæcilia.*

In vita S. Cæciliæ c. 8. & 9. apud Sur. 10. 6. 22. Nouembr.

Cum B. Cæcilia Valerianum ſponſum ad Chriſtum adduxiſſet, Tiburtium quoque Valeriani fratrem ſic ad vnius Dei notitiam perduxit. Vt intelligas, inquit, ſimulacras eſſe formas teſtaceas, & gypſeas, & ligneas, & æneas, & cuiuſuis metalli: & non dicas eos eſſe Deos, in quibus viuunt araneæ, & volucres ſtercora egerunt: in quorum capitibus ſolent nidificare ciconiæ, quos faciunt condemnati, quando damnati propter maleficia mittuntur in metallum, cum ergo initium accipiant ex condemnatis, quomodo exiſtimari poſſunt aut credi dii? inter mortuos enim & ſimulacra nulla eſt differentia. Quomodo enim mortuus habet quidem omnia membra, ſpiritum autem & vocem non poteſt habere nec ſenſum: ita etiam hæc vana ſimulacra, deorum quidem habent nomina, cognoſcuntur autem eſſe infe-

infelicia, malaque & terreſtria. Quæ quidem oſtenduntur eſſe homines mortui, quoniam ſunt eis etiam membra, ſicut hominum. Quamdiu enim vixerunt, oculis aſpexerunt, & auribus audiuerunt, & pedibus ambularunt, & ore locuti ſunt, & manibus palpauerunt, & naribus olfecerunt: cœperunt tamen à morte, & in mortem æternam permanent, quod oſtendantur nunquam vixiſſe, vel potuiſſe viuere. Tunc dixit Tiburtius cum omni compũctione: Qui ſic non credit, eſt brutum, & non venit in iudicium. Quamobrem ego quoque dico cum omni veritate, non eſſe alium Deum, niſi Deum Chriſtianorum, & me deinceps eum colere & adorare. Hæc cum diceret Tiburtius, S. Cæcilia deoſculata eſt eius pectus, & dixit: Reuera hodie confiteor te eſſe plane meum fratrem. Quomodo enim Dei amor tuum fratrem fecit eſſe meum coniugem: ita etiam ſimulacrorum contentio fecit te meum eſſe fratrem. Tunc enim ſic inſtituit: Cœli & terræ, & maris, & omnium volucrum, quæ volant in aere, quadrupedum & reptilium creator; ex ſe, priuſquam omnia faceret, genuit Filium, & produxit ex ſua potentia. Spiritum ſanctum, Filium, vt faceret omnia, Spiritum ſanctum, vt viuificaret vniuerſa. Omnia autem quæ facta ſunt, conſtruxit filius ex Patre genitus: & omnia quæ fuerant conſtructa, ex Patre procedens Spiritus ſanctus animauit. Dicit ei Tiburtius: Hucuſque dictum eſt, credi oportere vnum Deum eſſe in cœlis.

Deus vnus eſt in S. Trinitate.

Quomodo autem nunc tres teſtaris eſſe Deos? Reſpondit S. Cæcilia, & dixit: Vnus eſt Deus in ſua virtute, quem ſic in S. Trinitate partimur, quomodo in vno homine ineſſe dicimus artem, memoriam, & intelligentiam: quoniam arte inuenimus id, quod didicimus: memoria tenemus, quod docemur, intelligentia comprehendimur, ſi quid nos vnquam contemplari contigerit aut audire. Quidnam ergo facimus? num hæc tria in homine vna poſſidet intelligentia? ſi ergo homo in vna intelligentia poſſidet nomen trium ſignificatorum: quomodo non Deus omnipotens in vna & eadem diuinitate vim obtinet Trinitatis. Tunc Tiburtius cum in terram cecidiſſet, cœpit clamare & dicere: Reuera ô chariſſima, non mihi videtur lingua humana dare reſponſum: ſed coniicio Dei Angelum per os tuum eſſe locutum: & magnas egit gratias, quod cito vnum eſſe Deum in tribus perſonis ei aperte probauerit.

XVII. *Childebertus Rex Catholicus armis Trinitatem defendit.*

Io. Magn lib. 16. c. 4.

Childebertus Francorum Rex peruenit aliquando cum exercitu ad expugnandum Cæſarauguſtanam ciuitatem; quod ibi Arianam hæreſim vigere putaſſet. Percontatus autem ex ruſtico, quem in agro deprehendit, quam religionem vrbis habitatores ſequerentur, eſſentne Chriſtiani catholici, an Ariani: ille, vt erat agricola, pro ſuo captu, vt poterat, reſpondit: Sanctam inibi in Deitate Trinitatem, & Vnitatem in Trinitate credi. Gauiſus Rex Pontificem vrbis ad ſe vocat, eumque alloquens ait: Quia Catholicam plebem audio vrbem inhabitare, arma, quæ contra Arianos ſumpſi, inde conuerto. Sed quem interim hæc vrbs inter cœlicolas patronum veneratur? Ille refert; Diuum Vincentium martyrem eſſe principem eius loci defenſorem, quod eius reliquiæ ibi ſeruarentur: Cui Rex: Ne tantum laboris ex itinere fruſtra ſuſceperim, rogo mihi aliquid ex eius reliquiis impartiri. Igitur Pontifex & Clerus communi conſenſu ſtolam & tunicam S. martyris Regi donauerunt. Ille ſuſcepta dona ſecum duxit Pariſios, ibique S. Martyri eccleſiam conſtruxit & dedicauit, inſtitutis ibidem monachis, quibus eaſdem exuuias diligenter conſeruandas commendauit.

XVII. *Propter confeſſionem æqualitatis perſonarum ſanctiſſimæ Trinitatis cæditur Clericus.*

Ex lib. 1. miracul. Greg. Tur. de gloria martyr. c. 82. Baro. to. 7. Anna. ad an. Chriſti. 583.

Tempore cum incredulitas ac iniqua Arianorum ſecta in locis Hiſpaniæ per malorum peſſimas aſſertiones diſſeminata fuiſſet, quidam Clericus apprehenſus Chriſtianum ſe eſſe confeſſus eſt, adſerens æqualem Patri Filium & Spiritum ſanctum eſſe. Cui Rex, qui præerat, oblatis muneribus, tanquam maiorem ſe ſuppliciter deprecabatur, vt ſcilicet comprehenſa confeſſione de ſanctæ Trinitatis æqualitate, minorem Patre Filium cum ſancto Spiritu fateretur: quod ſi faceret, & facultatibus ditaretur, & magnus haberetur in populis. Quod illo conſilium tanquam morſum viperæ fugiente, ac iniqui virus mortiferum reſpuente anguis, adiecit Rex: Video inquit, duram intentionem mentis inſanæ, ſed noui temperamentum tuum, vt quem munera non deflectunt, facile tormenta ſubiiciant. At ille: Vtinam dignus habear, ait, in hac iugulari confeſſione, nam munera tua tanquam ſtercus exhorreo. Tunc iratus Rex iuſſit eum ad trochleas extendi, & fortiter cædi: interrogatus, Quid credis? reſpondit, iam dixi tibi: *Credo Deum Patrem omnipotentem, & Filium eius Ieſum Chriſtum.* Poſt hæc cæſus eſt valde, ſed ſemper durabat in confeſſione: nec vnquam eum à fideli linea potuit hæc tortura deflectere: nam in primordio cum cæderetur, tres tantum verberum ictus ſenſit: qui, vt ipſe poſtea referebat; ipſam animam penetrarunt. Reliqua vero flagella tanquam ſi aliquod velamentum dorſo ſuperpoſitum fuiſſet: ita non ſentiens, magis fidem quam cœperat inter tormenta poſitus prædicabat. Itaque cum Regi ſatisfactum de eius cæde fuiſſet, dimiſſus eſt, obteſtante eo ne in terminis Hiſpaniæ vnquam inueniretur. At ille lætus diſcedens in Gallias eſt egreſſus. Et vt fides dictis adhibeatur, ego hominem vidi, qui hæc ab ipſius clerici ore audita narrauit.

Trinitatis æqualitatẽ confiteretur clericus inter verbera.

Non ſentit Verbera Clericus pro Trinitat. confeſſione cæſus.

XIX. *Gundebaldum Burgundionum Regem ab errore de Trinitate liberare fruſtra conatur S. Auitus Viennenſ. Epiſc.*

Baro. tom. 6. Annal.

Cum Gundebaldus cognouiſſet aſſertiones hæreticorum nihil eſſe à ſancto Auito Epiſcopo Vien-

nensi, Christum Filium Dei, & Spiritum S. æqualem Patri confessus, clam vt chrismaretur expetit, cur ait sacerdos: Si vere credis quod nos ipse Dominus edocuit, exequere. Ait autem; *Si quis me confessus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo qui est in cœlis: Qui autem negauerit me coram hominibus, negabo & ego eum coram patre meo qui est in cœlis.* Sic & ipsos sanctos ac dilectos suos beatos Apostolos cum de futuræ persecutionis tentationibus doceret, insinuauit dicens: *Attendite vobis ab hominibus, tradent enim vos in conciliis & in synagogis suis flagellabunt vos, & ante Reges, & Præsides stabitis propter me in testimonium illis & gentibus.* Tu vero cum sis Rex, & à nullo apprehendi formides, seditionem paueseis populi, ne creatorem omnium in publico fatearis, relinque hanc stultitiam, & quod corde te dicis credere, ore profer in plebe, sic enim & beatus Apostolus ait: *Corde creditur, ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem*, sic & Propheta ait: *Confitebor tibi Domine in Ecclesia magna, in populo graui laudabote*, & iterum: *Confitebor tibi in populis Domine, & psalmum dicam nomini tuo inter gentes.* Metuens enim populum, ô Rex, ignoras quia satius est, vt populus sequatur fidem tuam, quam tu infirmitati faueas populari? Tu enim es caput populi, non populus caput tuum: Si enim ad bellum proficiscaris, tu præcedis cateruas hostium, & illi quo abieris subsequuntur. Vnde melius est, vt te præcedente cognoscant veritatem, quam te pereunte permaneant in errore; Nam Deus non irridetur, nec enim diligit illum, qui propter terrenum regnum eum non confitetur in sæculo. Ista ille oratione confusus vsque ad exitum vitæ suæ in hac insania perdurauit, nec publice æqualitatem Trinitatis voluit confiteri.

Eccl. an. Christi 494. ex Turonensi de glor. mart. li. 2 cap. 34.

Confessionem fidei manifestã requirit S. Auitus.

Matth. 10.

Rom 10.

Psal. 34.

Psal. 34.

Gundebaldus Rex hæreticus a S. Auito confunditur, nec conuertitur.

XX. *Reccaredus Hisp. Rex Arianus qua oratione mysterium S. Trinitatis confessus sit, & legi Catholicæ se subdiderit.*

Leuuigildo Rege Hispaniarum defuncto filius eius Reccaredus regno est coronatus, cultu prædictus religionis, & patris moribus longe dissimilis: namque ille irreligiosus, & bello promptissimus, hic fide pius, & pace præclarus: ille armorum artibus gentis imperium dilatans, hic gloriosus eandem gentem fidei trophæo, insoliti erroris labe deterta ad cultum rectæ fidei reuocauit. Synodum etiam ad condemnationem Arianæ hæresis congregauit, cui Concilio idem gloriosissimus Princeps interfuit, suaque eum præsentia & subscriptione firmauit. Eo igitur tempore (inquit Greg.) Rex miseratione diuina compunctus, conuocatis Episcopis religionis suæ ait: Cur inter vos & sacerdotes illos, qui se Catholicos dicunt, iugiter scandalum propagatur? & cum illi per fidem sua signa multa ostendant, vos nihil tale agere potestis? Qua de re conuenite, quæso, simul, & discussis vtriusque partis credulitatibus, quæ vera sunt cognoscamus. Et tunc aut accepta illi à vobis ratione ea credant quæ dicitis: aut certe ab illis veritatem cognoscentes, quæ prædicauerint, vos credatis. Quod cum factum fuisset, congregatis vtriusque partis Episcopis, suas hæretici propositiones produxerunt, ad quas nostræ religionis responderunt. Et præsertim cum Rex diceret, quod nullum signum sanitatis super infirmos ab Hæreticorum ostenderetur Episcopis, ac in memoria replicaret, qualiter tempore genitoris sui, Episcopus, qui se iactabat per fidem rectam cæcis restituere lumen, tacto cæco & cæcitati perpetuæ damnato, discessisse compunctos, vocauit ad se seorsum Sacerdotes Dei, quibus perscrutatis cognouit verum Deum sub distinctione coli personarum trium, id est, Patris, Filii, & Spiritus sancti, nec minorem Filium Patre, Spirituque sancto, neque Spiritum sanctum minorem Patre vel Filio, sed in vna æqualitate atque omnipotentia hanc Trinitatem verum Deum fateri. Tunc intelligens veritatem Reccaredus, postposita altercatione se Catholicæ legi subdidit, & accepto signaculo sanctæ crucis cum Chrismatis vnctione, credidit IESVM CHRISTVM filium Dei æqualem cum Patre & Spiritu sancto regnantem in sæcula sæculorum. Amen. Deinde nuncios mittit ad prouinciam Narbonensem, quibus narrantibus ea quæ ille gesserat, simili credulitate populus ille conuerteretur: erat enim tunc sectæ Arianæ Episcopus Athalocus, qui ita per propositiones varias & interpretationes falsas scripturarum Ecclesias Dei conturbabat, vt putaretur ipse quod esset Arius, quem proiecisse in secessum extra historiographus narrauit Eusebius: sed cum hæc populo sectæ suæ credere non sineret, & ad consentiendum ei paucorum faueret adulatio, commotus felle, ingressus in cellulam suam, inclinato super lectulum capite nequam spiritum exhalauit. Sicque hæreticorum populus in ipsa consistens prouincia inseparabilem Trinitatem confessus ab errore discessit.

Isido. Hispal. in Chron. Greg. Turon. hist Fran. lib. 9. c. 15. Baron. to. 7. an. 585.

Deus sub distinctione personarum colendus.

XXI. *Quibus rationibus adductus sit Ferracutus Sarracenus ad credendum Deum esse trinum & vnum.*

Apud Ioannem Tarpinum in historia Caroli Magni & Rolandi c. 17. extat Ferracuti gigantis de genere Goliath Agareni & Rolandini concertatio quædam, seu disputatio de fide, in qua cum de Trinitate & vnitate differitur, sic habetur: Nos Sarraceni credimus, ait Ferracutus, quia creator cæli & terræ vnus est Deus, nec Filium habuit, nec Patrem: sed sicut à nullo generatus est, ita neminem genuit; ergo vnus est Deus, non trinus. Verum quidem dicis, inquit Rolandus, quia vnus est; sed cum dicis, Trinus non est, in fide claudicas. Si credis in Patrem, crede in Filium eius, & Spiritum Sanctum. Ipse enim Deus Pater, Filius, & Spiritus sanctus, est vnus Deus permanens in tribus personis. Si patrem infert Ferracutus, dicis esse Deum, Filium Deum, Spiritum sanctum Deum, ergo tres dii sunt, quod absit, & non vnus Deus. Nequaquam, inquit Rolandus,

Io. Tarp. Rhem. Epis. in hist. Caroli Magni, c. 17

De Trinitate inter Agarenum & Christianũ concertatio.

dus, ſed vnum Deum & Trinum prædico tibi: & vnus eſt, & Trinus eſt. Totæ tres perſonæ coæternæ ſibi ſunt & coæquales; in perſonis eſt proprietas, in eſſentia vnitas, & in maieſtate adoratur æqualitas. Trinum Deum, & vnum Angeli adorant in cœlis ter ſanctum collaudantes: & *Abraham tres vidit, & vnum adorauit.* Hoc oſtende, ait Gigas, qualiter tria vnum ſint. Oſtendam etiam tibi, inquit Rolandus Chriſtianus, per creaturas. Extat quippe in omni re creata Trinitatis quoddam veſtigium, ſicut in cithara, cum ſonat, tria ſunt: ars ſcilicet, chordæ, & manus, & hæc tria vna eſt cithara: ſic in Deo Pater, Filius, Spiritus ſanctus vnus eſt Deus. Et ſicut in amygdala tria ſunt, corium ſcilicet, nucleus, & teſta, vna tamen amygdala eſt: ſic tres perſonæ in Deo, ſunt & vnus Deus eſt. In Sole tria ſunt, candor, ſplendor, & calor, & tamen vnus Sol eſt: In rota plauſtri tria ſunt, medium ſcilicet, brachia circulus, & tamen vna rota eſt. In temetipſo tria ſunt, corpus ſcilicet, membra & anima, & tamen vnus es homo: ſic in Deo & vnitas & Trinitas eſſe perhibetur. Nunc, Ferracutus inquit, trinum Deum, & vnum eſſe intelligo.

S. Trinitatis veſtigiũ in creaturis omnibus demonſtratur.

Similia ad demonſtrãdam Trinitatem in vna eſſentia.

XXII. *De Chilperico Francorum Rege, qui ad Sabellianiſmum declinans S. Saluij Albigenſis Epiſc. opera reſipiſcit, eique acquieſcit.*

Caſ. Baron. tom. 7. Annal. Eccleſ. ad an. Chriſti 583. 55. ex Greg. Turon. lib. 5. de geſt. Franc. c. 44.

Anno Domini 583. accidit, vt cum Chilpericus Francorum Rex aduerſus Arianos pugnans victor regreſſus eſſet, ab alia his contraria hæreticorum turma fuerit captiuus abductus, vixque tandem à ſuis Catholicis liberatus, cum videlicet expugnans ſuis etiam ſcriptis Arianos à Sabellianis tentatur deprehenſus erroribus De quo ſic Greg. Per idem tempus Chilpericus Rex ſcripſit indiculum, vt ſancta Trinitas non in perſonarum diſtinctione, ſed tantum Deus nominaretur, aſſerens indignum eſſe, vt Deus perſona, ſicut homo carneus nominetur; affirmans etiam ipſum eſſe Patrem, qui eſt Filius; idemque ipſum eſſe Spiritum ſanctum, qui eſt Pater, & Filius. Sic: inquit, Prophetis ac Patriarchis apparuit, ſic eum ipſa lex nunciauit. Cumque hæc mihi recitari iuſſiſſet: Sic, inquit, volo vt tu, & reliqui Doctores Eccleſiarum crederes. Cui ego reſpondi: Hac credulitate relicta, pie Rex, hoc te oportet ſequi, quod nobis poſt Apoſtolos, alii Doctores Eccleſiæ reliquerunt; quod Hilarius Euſebiusque docuerunt: quod & in baptiſmo es confeſſus. Tunc iratus Rex ait: Manifeſtum eſt mihi in hac cauſa Hilarium Euſebiumque validos inimicos haberi. Cui ego reſpondi: Obſeruare te conuenit, neque Deum, neque ſanctos eius habere offenſos: nam ſcias, quia in perſona aliter Pater, aliter filius, aliter Spiritus ſanctus: non Pater aſſumpſit carnem, neque Spiritus ſanctus, ſed Filius; vt qui erat Dei Filius, ipſe ad redemptionem hominis filius haberetur & virginis. Non Pater paſſus neque Spiritus ſanctus, ſed Filius, vt qui carnem aſſumpſerat in mundo, ipſe offerretur pro mundo. De perſonis vero quod ait, non corporaliter, ſed ſpiritualiter ſentiendum eſt: in his ergo tribus perſonis vna gloria, vna æternitas, vna poteſtas. At ille commotus ait: Sapientioribus te hoc pandam, qui mihi conſentiant: & ego, Nunquam erit ſapiens, ſed ſtultus, qui hæc quæ proponis, ſequi voluerit. Ad hæc ille frequens ſiluit. Non poſt multos vero dies adueniente Saluio Albigenſi Epiſcopo, hæc ei præcepit recenſeri, deprecans vt ſibi conſentaneus fieret. Quod ille audiens, ita reſpuit, vt ſi chartam, in qua hæc ſcripta tenebantur, potuiſſet attingere, in fruſta diſcerperet. Et ſic Rex ab hac intentione quieuit.

Chilperic⁹ Rex declinat in Sabellianiſmum.

Duos Epiſcpos Gregor. & Hilarium tentat ad ſe trahere Chilperic⁹.

Chilperic. acquieſcit S. Saluio Epiſcopo.

XXIII. *Per inuocationem Sanctiſſimæ Trinitatis tempeſtas maris ſedatur.*

Beda l. 1. hiſtoriæ Anglic. cap. 17.

Paulo ante aduentum Germani & Lupi Epiſcoporum in Britanniam, hæreſis Pelagiana per Agricolam illata, Seueriani Epiſcopi Pelagiani filium, fidem Britannorum fœda peſte commaculauerat. Verum Britanni cum neque ſuſcipere dogma peruerſum gratiam Chriſti blaſphemando nullatenus vellent, neque verſutiam nefariæ perſuaſionis refutare verbis certando ſufficerent, inueniunt ſalubre conſilium, vt à Gallicanis Antiſtitibus auxilium belli ſpiritalis inquirant. Quam ob cauſam collecta magna Synodo quærebatur in Commune, qui illuc ad ſuccurrendum fidei mitti deberent atque omnium iudicio eligebantur Apoſtolici ſacerdotes Germanis Altiſiodorenſis, & Lupus Decaſſenæ ciuitatis Epiſcopi, qui ad confirmandam fidem gratiæ cœleſtis Britannias venirent. Qui cum prompta deuotione preces & iuſſa ſanctæ Eccleſiæ ſuſcepiſſent, intrant Oceanum, & vſque ad medium itineris, quo a Gallico ſinu Britannias vſque tenditur, ſecundis flatibus nauis tuta volabat. Tum ſubito occurrit pergentibus inimica vis dæmonum, qui tantos talesque viros ad recuperandum tendere populis ſalutem inuiderunt. Concitant procellas, cœlum diemque nubium nocte ſubducunt. Ventorum furores vela non ſubſtinent, cedebant miniſteria victa nautarum, ferebatur nauigium oratione non viribus, & caſu dux ipſe vel pontifex fractus corpore, laſſitudine ac ſopore reſolutus eſt. Tunc vero quaſi repugnatore ceſſante tempeſtas excitata conualuit, & iam nauigium ſuperfuſis fluctibus mergebatur. Tum beatus Lupus, omnesque turbati excitant ſeniorem elementis furentibus opponendum, qui periculi immanitate conſtantior Chriſtum inuocat, & aſſumpta in nomine Sanctæ Trinitatis leui aquæ aſpergine fluctus ſæuientes opprimit, collegam commonet, hortatur vniuerſos, oratio vno ore & clamore profunditur. Adeſt diuinitas, fugantur inimici, tranquillitas ſerena ſubſequitur, venti è contrario ad itineris miniſteria reuertuntur, decurſisque breui ſpacii pelagi, optati littoris quiete potiuntur. Ibi conueniens ex diuerſis partibus multitudo excepit ſacerdotes, quos venturos etiam vaticinatio aduerſa prædixerat.

Germani & Lupi nauigatio in Angliam.

Piis conatibus obſtant dæmones.

In nomine Trinitatis ſedatur tempeſtas maris.

XXIV. *De*

XXIV. *De tribus adoleſcentibus, qui pro auguſtiſſima Trinitatis confeſſione mortem oppetierunt.*

Lu. Marin. Siculi lib. 1 de reb. Hiſpan.

Apud Legionem Hiſpaniæ vrbem tres pueri martyrium conſtantiſſimè pertulerunt, tres Babyloniæ viros imitantes. Quos cum Romanus Præſes ad ſe vocaſſet, dixit eis: Quid cum multa millia Romanorum præceptis obediunt, vos ſumma audacia, vt nobis nunciatur, vultis reſiſtere? Pueri autem reſpon-

Matth 13. 13 derunt: Habemus in lege noſtra: *Videntes non videant, & audientes non audiant*; & ideo tot millia Romanorum vidiſti, ſed horum omnium mirabiliorem multitudinem videre non potuiſti, à quibus te modo ſuperatum probabis. Dic, quid nobis hodie, aut quid tibi per nos putas eſſe præſtandum? Præſes dixit: Præſtandum mihi a vobis nihil quæro, ſed ſolum ſcire volo, cui conſentire vos dicitis, aut quam habetis confidentiam? Reſponderunt pueri: Nobis in quo

S. Trinitatis virtute victoria cõtra tyrannos comparata. ſit confidentia, ſi vis ſcire, poſſumus te inſtruere. Habemus confidentiam in Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum, qui in Trinitate vnum ſunt; & in hac confidentes, Imperatores veſtros, & vos, qui ab eis ordinati eſtis, in agone conſtituti vincimus. Dixerunt etiam, cum ex patre diabolo ſis, fac quicquid tibi perſuadet pater tuus. Tunc Præfectus iuſſit eos interfici, qui laudantes tradiderunt ſpiritum: & qui pro Trinitate pati cupierunt, tres in vno tumulo ſepulti ſunt in ciuitate Legionenſi, vbi tunc eorum corpora maximo cum honore venerabantur.

XXV. *De Dionyſia, qua filium ad mortem pro confeſſione Trinitatis fortiter ſuſtinendam animauit.*

Victor Vticenſ. lib. 3. de perſec. Vandal.

Dionyſia nobilis mulier Chriſtiana, cum filium ſuum vnicum admodum teneræ adhuc ætatis & delicatum, timore pœnarum formidoloſum conſpiceret, verberans eum oculis oculorum, & increpans authoritate materna, ita confortauit, vt matre multo fortior (ipſa enim erat iam martyr) redderetur. Cui inter crudelia verbera conſtituto ita dicebat: Memento, fili mi, quia in nomine Trinitatis in matre Catholica baptizati ſumus, non perdamus indumentum noſtræ ſalutis, ne veniens inuitator veſtem non inueniat nuptialem, & dicat miniſtris: *Mittite in tenebras exteriores, vbi erit fletus oculorum, & ſtridor dentium* Illa pœna timenda eſt, quæ nunquam finitur; Illa deſideranda via; quæ ſemper habetur. Talibus itaque filium ſolidans verbis velociter martyrem facit.

XXVI. *In fide de Sanctiſſima Trinitate à Simone curatur paralyticus.*

Theodoret. in hiſt. religioſa Sanct. Patr. c. 26.

Quidam Saracenorum Præfectus ingreſſus ad Simonem illum inſignem, magnum illud orbis terrarum miraculum, ſupplex petiit ab eo, vt cuidam opem ferret, cui in via erant paralyſi ſoluta membra corporis. Dicebat autem eum morbum ei accidiſſe in Callinico: eſt autem id caſtellum maximum. Cum is itaque fuiſſet allatus in medium, effecit, vt negaret impietatem maiorum. Vbi autem lubenter obediit, & quod iuſſus fuerat, impleuit, rogauit an crederet Patri, & vnigenito Filio, & Sancto Spiritui. Cum is autem ſe confeſſus eſſet credere: His, inquit, credens appellationibus ſurge. Poſtquam autem ſurrexit, iuſſit vt tribus præfectum ſuis ferret humeris vſque ad ipſum tabernaculum: habuit autem corpus maximũ: & ille quidem eo accepto ſtatim abiit. Qui autem aderant, ad Dei laudes linguas mouerunt. Hoc autem iuſſit Dominum imitans, qui iuſſit paralytico ferre lectum. Per fidem de Trinitate ſanatur paralyticus.

XXVII. *Inuocata Trinitate ab incendio liberatur religioſa Malbodienſis.*

Hunebaldus Elnonenſis in vita S. Aldegundis cap. 15 apud Surium 30. Nouemb. 6.

Cum aliquando ſorores monaſterii Malbodienſis focum accendiſſent, & vt ſibi moris erat, ad abluenda indumenta caldariam cum aqua ſuper focum ſuſpendiſſent, vna autem ex illis tunicam B. Virginis Aldegundis habens indutam iuxta prunas aſtabat: olla iam æſtuante flamma bulliebat, cum ecce ſerpens antiquus inuidens humili famularum Chriſti officio, propius aſtantem igni coniecit in focum, & aquam feruentem ſuper ipſam effudit. At illa cum caderet, ſanctæ Trinitatis nomen inuocauit. Ancillæ vero Domini feſtinantes accurrerunt, de medio flammarum eam abſtrahunt, & quam timebant ignis ardore membratim reſolutam, orationibus & meritis beatæ Virginis ſuffragantibus illæſam reperiunt. Dæmonis nequitia.

XXVIII. *De tempeſtate maris in nomine Sanctiſſimæ Trinitatis ſedata.*

Caſ. Baron. tom. 7. Annal. Eccleſ. ad an. Chriſti 566. ex Bandoninia in vita S. Radeg. lib. 7. cap. 17.

Clariſſima Regina Radegundis Bertarii Regis Thuringiorum filia, & Clotarii quondam Francorum Regis coniunx, acceptarum ab Imper. reliquiarum venerandi ligni ſanctæ Crucis & aliarum gratia, non literis tantum ipſi gratias agendas exiſtimauit, verum etiam certos miſit ad gratias debitas perſoluendas legatos, nempe venerandum ſacerdotem Regulum, per quem illud ipſum acceperat, & alios. Hi autem in Gallias redeuntibus, mare fluctibus cœpit agitari, ita vt multis illi obiecti periculis eiuſmodi procellas & tempeſtates nunquam ſe vidiſſe faterentur. Quadraginta diebus & noctibus in medio mari in ſummum vitæ diſcrimen coniecti, cum vitam plane deſperarent, & mors eis ob oculos verſaretur; inter ſe mutuo conciliati, pelago illos iam iam abſorbere incipiente, vocem in cœlum dabant, ita dicentes: *Domina Radegundis, ſubueni ſeruis tuis, vt qui tibi obediuimus, ſine ſubſidio non pereamus: libera nos de præſentiſſimo ſubmerſionis periculo. Vbicunque ex fide inuocaris, miſericors es: adiuua etiam tuos, ne pereamus.* Ad has voces in medio mari columba ad eos veniens, nauem ter circumuolauit; cumque tertio id faceret, in nomine Sanctiſſimæ Trinitatis, quam beata Redegundis ſemper in ſuo habuit pectore, famulus eius Beneſarus manum extendens, è cauda tres pennas, quas mari intingens, tempeſtatem ſedauit. Radegundis Regina viua inuocatur. In nomine Trinitatis mare ſedatur.

XXIX.

XXIX. *Sanctiſſimæ Trinitati, Patri, & Filio, & Spiritui ſancto gloria pro beneficiis acceptis referenda.*

Ex Concil. Toletano III. tom. 1 Concil. temp. Papæ Pelagii II.

Cum anno Domini quingenteſimo octuageſimo in Concilio Toletano III. Reccaredus Hiſpaniarũ Rex, & Regina Badda, cum totius Regni proceribus ſubditisque omnibus ex hæreſi ad Catholicam fidem reuerterentur, ſic ab exultantibus, & in Domino gaudentibus Patribus acclamatum: *Gloria Deo Patri, & Filio, & Spiritui ſancto, cui cura eſt pacem & vnitatem Eccleſiæ ſuæ ſanctæ Catholicæ prouidere: Gloria Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui pretio ſanguinis ſui Eccleſiam Catholicam ex omnibus gentibus congregauit. Gloria Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui tam illuſtrem gentem vnitati fidei veræ copulauit, & vnum gregem, & vnum paſtorem inſtituit.* Ipſi vero proceres inter alia multa ſubiunxerunt: Quicumque non dixerit, Gloria Patri, & Filio, & Spiritui ſancto, Anathema ſit.

XXX. *Diſtinctos olim fuiſſe Catholicos ab Arianis per Gloria Patri, &c.*

Niceph. 9. 24. Trip. 4. c. 35.

Apud Antiochiam olim non concordabant in profeſſione ſua de fide Conſubſtantialis, clerus & populus, ſed ſententiam, quam quiſque de Deo obtineret, in choro ſtantes, ad finem pſalmodiæ declarabant. Quidam enim Patrem & Filium eodem honore celebrantes; nonnulli Patrem in Filio, præpoſitione interiecta obſcurius ſecundas partes Filio tribuentes; alii, Gloria Patri per Filium in Spiritu ſancto: quidam etiam, Gloria Patri & Filio in Spiritu ſancto, canebant. Primum omnium ferunt Antiochenum Flauianum, monachorum coacta caterua clare acciniſſe: *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui ſancto.* Quod quidem, vt nihil habens ſuſpicionis, in Eccleſius Dei obtinuit. Id vero Leontius videns, inhibere eos, qui iuxta Nicææ fidei traditionem Deum laudibus proſequebantur, non audebat, ſeditionem timens. Atque aliquando caput canis floreſcens manu demulcens dixiſſe fertur, niuem eam ſolutam lutum multum ſubſequuturum eſſe: ænigmate obſcurius ſubindicans, diſſonantiam celebrandi Dei apud populum aliquando in ſeditionem euaſuram, neque eos qui factionis ſuæ eſſent, cum reliqua multitudine conſenſuros.

Gloria Patri, &c. quis omnium primus Catholico more cecinit.

TIT. XXVII. Deum eſſe omnipotentem.

Exod. 12. *Cum audiſſet Iethro beneficia, quæ Deus fecerat Moyſi & Iſraël populi ſui, quod eduxiſſet illum de manu Ægyptiorum, lætatus dixit: Benedictus Dominus, &c. Nunc cognoui, quia magnus Dominus ſuper omnes Deos.*

Daniel. 3. *Nabuchodonoſor Rex vbi vidiſſet mirabilia quæ fecerat Deus erga ſeruos ſuos in fornace ignis, omnipotentiam eius agnouit dicens: Neque enim eſt alius Deus, qui poſſit ita ſaluare.*

Daniel. 6. *Rex Darius videns inſigni prorſus Dei omnipotentis miraculo Danielem è leonum foueâ eductum, tunc decretum conſtituit, vt omnes populi regni ſui tremiſcerent & pauerent Deum Danielu: Ipſe eſt enim Deus viuens & æternus in ſæcula, & regnum eius non diſſipabitur, & poteſtas eius vſque in æternum, &c.*

EXEMP. I. *Quod Deus ſit rerum actionumq; omnium auctor & moderator.*

REx Ptolomæus ſemel Indum, vnum ex ſeptuaginta duobus Sacræ ſcripturę interpretibus, interrogauit, quid ſibi optimum in vita ſit. At ille, Si cognoſcas, inquit, quoniam Deus mortalibꝰ dominetur, atque vt ad optimas quaſque operationes nõ per nos ipſos conſilia dirigamus: Deus enim qui cunctis dominatur, omnium opera perficit & deducit. Ariſteas ad fratrẽ Philocratem.

II. *Potentiam Dei tam neceſſariam eſſe ad ſingula producendum, quam ad ſupremam aliquam cœleſtiũ mentium procreandum.*

Quod opus ſit diuina potentia ad res quaſque creandas, quantumuis debiles & abiectas, ita diuus Auguſtinus manifeſtat: Omnipotens manus tua, ſemper vna & eadem, creauit in cœlo Angelos, & in terra vermiculos: non ſuperior in illis, nõ inferior in iſtis: Sicut enim nulla alia manus Angelum, ita nulla poſſet creare vermiculum: Sicut nulla cœlum, ita nulla poſſet creare minimum arboris folium, ſicut nulla corpus, ita nulla vllum capillum album poſſet facere, aut nigrum: ſed omnipotens manus tua, cui omnia pari modo ſunt poſſibilia. Nec enim poſſibilius eſt ei creare vermiculum, quam Angelũ nec impoſſibilius eſt extendere cœlum, quam folium: nec leuius formare capillum, quam corpus: nec difficilius fundare terram ſuper aquas, quam aquas ſuper terram. *D. Auguſt. Soliloq. c. 9.* Potẽtia Dei neceſſaria ad res quaſque creandas.

III. *Canutus Rex Deum eſſe potentiſſimum qua ratione expertus.*

Canutus Daniæ Rex & Angliæ, ſedili in litore poſito dixiſſe fertur: Mare, regni mei pars es, itaque mihi obtemperes: ſed illud mox impetu facto ſinũ eius perfudit vndis. Quare territus Rex de ſolio ſurrexit. Vana, inquiens, omnium Regum poteſtas, & ſolus Deus omnipotens, ac corona cruci impoſita: poſtea pietatis & modeſtiæ cultor extitit. *Polydor. Virgil. ex Chron. German.*

IV. *Dei Opt. Max. potentia & benignitate bella victoriam comparari filiũ ſuum docet Alphonſus.*

Alphonſus Aragonum & Siciliæ Rex cum filium ſuum ad vlciſcendas Florentinorum iniurias (qui cum hoſtibus perperam & inique fœdus contra Alphonſum fecerant) magno cum exercitu miſiſſet, poſt longam filii inſtitutionem, hæc adiecit: Nunc maxime te admoneo, fili, ne tantum aut tuæ aut commilitonum audaciæ tribuas, vt putes abſque *Ant. Panor. lib. 3. de reb. geſtis Alph. cap. 51.*

deorum auxilio victoriã vllam haberi posse. Victoria, mihi crede, non hominum disciplinis aut industria paratur, sed Dei optimi maximi benignitate & arbitrio. Scientia igitur rei militaris ita demum profutura est, si Deum nobis pietate atque innocentia pacatum propitiumque habuerimus. Deum igitur in primis cole, in eum confide, à quo tum victorias omnes & optima quæque prouenire non dubium est. Quem si quando tibi iratum suspicaberis, cauere contendas: imo quidquid ab eo tibi accidisse videatur, boni consule, & patientia & pœnitentia eum placa.

Dei potentia hominũ victoria.

V. *Clotarius Gallorum Rex quomodo moriens Dei potentiam agnouerit.*

Baron. tom. 7. Annal. ann. Christi 561. ex Greg. Tur lib. 4. hist. Franc. cap. 21.

Clotarius Francorum Rex, anno Christi quingentesimo sexagesimo quinto, & regni sui quinquagesimo primo, cum multis muneribus limina beati Martini expetiit; & adueniens Turonos ad sepulchrum antedicti Antistitis, cunctas actiones, quas fortasse negligenter egerat, replicans, & orans cum grandi gemitu, vt pro suis culpis beatus confessor Domini misericordiam exoraret, ea quæ irrationabiliter commiserat, suo obtentu dilueret. Exin regressus quinquagesimo regni sui anno dum in Cotia silua venationem exercet, à febre corripitur; & exinde Compendium villam rediit; in qua, cũ grauiter vexaretur à febre, aiebat: Vah, quid putatis? qualis est ille Rex cœlestis, qui sic tam magnos reges interficit? In hoc enim tædio positus spiritum exhalauit.

Clotarius Rex moriens potentiam Dei agnoscit.

VI. *Dei potentia etiam elucet dum afflictos ex afflictione liberat.*

Matthæus Raderus in Viridario Sanctorum Mœnæ Graecorum 15. Martii.

Decii Imperio sæua in Christianos exstitit tempestas. Qui Asiam prouinciam procurabat, exitialis erat, & ingenio ferocissimus; Ergo cum oram maritimam obiret, quoscumque ibi ex Christi disciplina reperit, cæsos flagris, robore inclusos, opaco carcere mancipauit. Nocte appetente omnes in vinculis simul in has voces eruperunt: *Domine Rex cœlestis, qui principem Apostolorum tuorum Petrum ò impie Angelum à vinculis & custodia per quietem sine tumultu liberasti; nobis quoque auxilium præsta, & erue nos ex his pedicis & caco carcere, vt & ij qui nomen tuum contemnunt, intelligant, te solum Deum & sempiternum esse Imperatorem.* Hæc illis precantibus, adstitit iudiciorum præses Dominus, pulsisque tenebris splẽdore totum carcerem illustrauit, illosque compellauit: Fidite, & ne formidate: ego enim vobiscum sum: & repente vincula non secus ac cera defluxere, carcerque sponte patuit; & Dominus adiecit: Abite hinc, & prædicate vbique gentium potentiam meam, atque ita in cœlum rediit. illi vero egressi sunt ex carcere. Mane custodes omnes carcerem ingressi, cum salua signa portæ offenderent, neminem tamen intus cernerẽt, egressi: O potentiam! exclamant: Christus Nazarenus de nocte ingressus omnes vinctos nobis clam eduxit. Et erant qui admirabundi obstupescerent, alii custodes irriderent. Hæc cum B. Menignus audiret, admiratione captus cœpit & ipse credere, & Christi amore inflammari: fulloniam enim exercebat, & cum labes vestium olim ad flumen elueret, audiuit vocem ad se deferri: Menigne ades, magna te gratia beabo: territus voce & confusus, paulo post prosecutus est opus; & vox denuo aures eius circumsonat: Menigne ades, vt videas thesaurum repositum iis, qui diligunt nomen meum. Sic Christum publice professus martyrium subiit.

Carcere conclusi, diuina virtute liberati.

B. Menignus quomodo ad Christi conuersus.

VII. *Elucet etiam Dei potentia in impiorum vindicta.*

Theodoret. lib. 3 histor. Eccles. c. 11. & 12.

Cum Iuliani Apostatæ iussu Iulianus Orientis Præfectus cum aliis templum Christianorum, sacra vasa direpturus, esset ingressus; aduersus sacram aram minxit, atque Euzoio eum prohibere conanti colaphum infregit dicens: Res Christianorum diuina cura ac prouidentia prorsus esse destitutas. At is confestim in grauem morbum delapsus visceribus putredine exesis pœnas meritas luit. Stercus enim non per naturales partes egerebat, sed per scelerati os blasphemiæ instrumentum. Cui vxor, quæ Christiana erat: Debes merito, mi vir, inquit, Christum Saluatorem laude prædicare, quod tibi hac castigatione suam potentiam ostenderit. Nam quem oppugnasses, plane te peremisset, nisi consueta sua lenitate vsus has plagas diuinitus tibi inflixisset. Miser igitur partim coniugis oratione, partim cruciatu morbi causam agnoscens, orat Imperatorem, vt ecclesiæ ablata redderet. Quod nec persuasit, & ipse infœlicem animam exhalauit.

VIII. *De mirabili Christi Domini potentia pro Maria ancilla in eius tormentis manifestata*

D. Anton. Archiepisc. Flor. 1. p. Chron. tit. 7. c. 6. §. 7.

Imperatoris Adriani tempore, quædam nomine Maria, ancilla conditione, fide autem Christiana, sed occulta, iudici manifestata, inuitatur, ad idolorum sacrificia sub comminatione supplicioru. Cum vero ea colere nollet, atque ideo tormenta ei parerentur, vox quasi totius populi astãtis virgini compatientis emergit, clamantis, iniuste lacerari virginem, crudelitate iudicis, non culpa peccantis. Idcirco iudex tumultum metuens eam iussit relaxari, & sub custodia libera haberi: Orans autem ipsa vidit Angelorum aciem, & sanctorum multitudinem, atque Filium Dei sedentem ad dexteram Patris. Vnde summam iucunditatem percepit. Cumq; illa discederet, vbi se à persequentibus circumdatam vidit, orauit ad Dominum, vt liberaretur de manibus eorum. Quæ protinus exaudita est: nam petra ingens, quæ erat ante eam, aperiens se, Deo iubente, rimam perfugii, qua virgo susciperetur, ostendit; mox susceptа virgine latera ante aperta conclusit: nec eam inuenire, nec videre poterant petram ipsam circumdantes. Iudex vero hæc audiens misit magnam multitudinem, & populo concurrente cum inuerecunda manum lapidi tentauerunt, statim ab oriente fulgor nimii splendoris exortus est: nec mora, robur & fulgor

Mariæ ancillæ in fide constantia.

fragor quidam in terram ceciderunt: deſcenderuntque de cœlo duo equites, id eſt, Angeli, velut ignis rutilantes, quorum aſpectus ita terruit homines aſtantes, vt multi morerentur. Alii cum fugientes templum ſimulacrorum ingrederentur ad ſui tutelam, ignis de cœlo miſſus & eos & templum exuſſit. Fuerunt autem ex hoc mortui duo millia ſeptingẽti. Qui vero euaſerunt, petentes ciuitatem magnis pariter vocibus exclamabant: Magnus Deus Mariæ, magnus Deus Chriſtianorum. Et crediderunt tria millia ferme hominum.

IX. *Alphonſus X. ſapientiam Dei in rerum creatione arguens quomodo caſtigatus.*

Roderic. Santius 4. p. hiſt. Hiſp. ca. 5. ex Annal. Hiſp.

Alphonſus decimus huius nominis glorioſi Ferdinandi III. filius, vt tradunt Hiſpanorum Annales, diuina opera, quæ perfectiſſima ſunt, & cum ſumma ſapientia, pondere, numero & menſura creata, iudicare quippe & emendare conatus eſt. Ore enim blaſphemo dicebat palam: Si à principio creationis humanæ Dei altiſſimi conſilio interfuiſſet, nonnulla melius ordinatiuſque condita fuiſſe. O vana, ô funeſta, ô ſuperba atque inutilia verba, Non ſic Dauid ſentiebat, dicens: *Mirabilia opera tua Domine, & quis agnoſcet nimis.* Et iterum: *Magnificata ſunt opera tua Domine, omnia in ſapientia feciſti.* Et Sapiens: *Omnia opera Dei bona, nec eſt qui addat.* Et alibi: *Sapientia calliditi eſt intelligere viam ſuam.* Quanto ergo ſtolidior, qui opera Dei non modo intelligere, ſed emendare conatur? Vnde Apoſtolus; *Superbiam,* inquit, *in tuo ſenſu nunquam dominari permittas.* Hic igitur princeps de ſuo ſenſu confidens, hæc arrogantiſſima, vana atque ſuperba verba ſæpe repetebat: ſed nõ caruerunt diuina vltione. Accidit enim, quod miles quidam dictus Petrus Martini de Pampliega Deum timens, inſtructor & curam gerens infantis Manuelis, vidit in ſomniis viſionem, quendam pulchrum aſpectu hominem, Angelum videlicet albis indutum, ei dicentem; latam eſſe in diuino conſiſtorio contra Regem Alphonſum ſententiam, vt exhæredatus moriatur, ſed & crudeli morte, niſi pœniteat. Miles vero de viſione perterritus cauſam quæſiuit: Cui, blaſphemiam, inquit Angelus, Alphonſi, vanamque temeritatem diuina opera corrigere molientis id meruiſſe. Monuit ergo eundem militem, vt ad Regem accederet, eumque ad pœnitentiam hortaretur. Miles vero celeri greſſu Regem apud Burgos commorantem adiit, cui cum tremore viſionem retulit, atq; ad retractandum quę tam impie dixerat, pœnitendumq; ſummopere monuit. Rex vero, qui iam præualuerat in vanitate ſua, militem deridens à ſe expulit, & iterum verba illa ſacrilega repetiit: Si tempore creationis humanæ interfuiſſet, plurima melius ordinari potuiſſe. Cumque poſt paucos dies Rex apud Segobiam moram traheret, quidam Eremita vitæ ſanctiſſimæ eandem reuelationem habuit: Regem igitur acceſſit, monetque vt de peccatis ſuis, præſertim tam damnatis ſacrilegiſque verbis, pœnitentiam agat, alias ſentiet vltionem. Et quia ſcriptum eſt, In vanitate cordis ſui comprehenditur peccator, Rex ipſe Alphonſus, vt alter Sennacherib, in blaſphemia perſtitit, & vt alter Nabuchodonoſor confirmatus eſt ad ſuperbiam. Quare teſtante ſcriptura cecidit de ſolio ſuo, & gloria eius ablata eſt. Eremitam igitur Rex toruo iratoque vultu contempſit, & vt inſipientem abire iuſſit, iterum verba illa nefanda repetens, Holofernem imitatus Achior increpantem, qui ſoli Deo potentiam attribuebat. Ea igitur nocte miſit Deus tam horribiles & inſolitas tempeſtates, & ſpiritus procellarum, tot denique tonitrua, tot fulgura, tot coruſcationes & fulmina, vt cœlum cadere putaretur, ſed in cubiculo Regis ſagitta fulminea viſa eſt veſtes Regis atque Reginæ comburens. Rex vero attonitus vix loqui valens, cubicularios cuſtodeſq; monet, vt ilico Eremitam illum ad ſe deferant. Verum tanta erat tempeſtas, vt nullus palatium exire valeret. Vt citius tamen valuerunt, Eremitam adducunt. Quem vt Rex vidit, procidens ad pedes eius: *Ego*, inquit, *ſum, qui peccaui.* Eremita vero illud Eccleſiaſtici in primis ad eum ait: *Homo, ac uſaru fabula vana & audaci cordu tui.* Et iterum: *Quis poſuit in viſceribus tuis ſapientiam? Nunquid altiſſimi conſiliarius tuus es?* O vtinam Rex memor fuiſſes verborum Regis ſapientiſſimi Salomonis: *Vanitatem & verba mendacii aliena fac à me.* His igitur verbis Rex ipſe, ſimul & metu inſtantis mortis cum magno animi mœrore eidem Eremitæ confeſſus eſt; & publice verba nefanda retractauit. Cum itaque lacrymis plurimis pectus conterebat, incipiebat ceſſare tempeſtas. Quinimo quanto arctius dolebat, tanto tranquillior ſerenitas cernebatur: nec ipſe à terra oculos leuauit, quouſque plene procelloſa rabies conquieſceret. Itaque meruit humilitate conſequi, quod ſuperbia ſui præſumptione demeruerat. Denique vere vitam mutauit in melius: qui cum apud Hiſpalim moreretur; cor ſuum euiſcerari iuſſit, & ad Murtiam deferri, ſepelirique in Eccleſia ſanctæ Mariæ per eum conſtructa.

Blaſphemia execranda. *Pſal.* 138. 14. *Pſal.* 71. 17. *Eccl.* 3. 11. *Prou.* 14. 8.

Vltio cœleſtis in Regem blaſphemum.

Apparitio Angeli in albis.

Contra militem bene monẽtem obſtrepit Rex Alphõſus. Vox impia Regis iteratur.

Eremitam arguentem contemnit Rex.

Rex ſuperbus quomodo humiliatus.

I. Reg. 24. 17. *Eccl.* 20. 21. *Iob* 35. 39. *Prou.* 30. 8.

Alphonſus mutat mentem, ideo Deus mutat ſententiam.

De II. Articulo Symboli.

Et in Ieſum Chriſtum filium eius vnicum Dominum noſtrum.

TIT. XXVIII. De diuinitate Chriſti.

Admiranda Chriſti Domini miracula & opera apud Euangeliſtas expreſſa certiſſimam humanitatis ac diuinitatis eius faciunt fidem.

Quod expers ſeminis conceptus, & ſpatio nouem menſium in vtero matris geſtatus, tandem de virgine ſit natus. *Luc.* 1. 33. *Luc.* 2. 7.

Ad natiuitatem eius auditi cœleſtis & angelica militia gloriam canentis magnificì hymni; paſtorum item & Magorum adoratio. *Luc.* 2. 14. *Matth.* 2. 1.

Circa baptiſmum eius exímia Ioannis teſtificatio : eaque longe ſub limior, quæ cœlis apertis prorupit, paterna vox; & qui inde in columbæ ſpe ie ſuper ipſum deſcendit ſpiritus, &c.

Matt. 3. 16.

Quando in nuptiis aquam in vinum ſolo verbo mutauit.

Ioan. 2.

Membra, quæ longiore temporis ſpatio ſoluta fuerant, ad ſuum officium redacta: & ſimilia.

EXEMP. I. *Filius Dei eiuſdem eſſe eſſentiæ cum Patre exemplo demonſtratur.*

Niceph Callist. l. 11. hist Ec. leſ. cap 9 Sozom. 7. c. 6 Theodor. 5. c. 16. Trip. cap. 35.

REfert Nicephorus, Amphilochium Iconii Epiſcopum, ſenem & venerandum, atque in rebus diuinis acri mente præditum, Theodoſium Magnũ Imperatorem adiiſſe, eique vt Arianorum conuentus ab vrbibus ſemoueret ſupplicaſſe. Imperator autem petitionem eam, quod durior, iuhumaniorque eſſe videretur, non comprobauit; at ſapiens ille ſenex tum quidem tacitus abiit, & conſilio deinde ſapientiore facinus dignum memoria fecit: quum namque rurſum cum reliquis Epiſcopis in aulam veniſſet, & Imperatorem, ita vt decet, atque vt alii Epiſcopi fecerant, pie & ſuauiter admodum conſaluraſſet, filium ipſius Arcadium qui nuper ad Imperium lectus fuerat, non eadem illi impertita reuerentiæ obſeruantia inhonoratum reliquit Verum ad eum accedens, & veluti cum puero colloquens, manuque eum demulcens: Salue & tu ô puer, inquit, Imperator, quod, ſenem Amphilochium rudiori animo eſſe, & ruſticius agere exiſtimaret, quomodo filium ſalutare deberet, docuit, atqui Amphilochius ſufficere illi honorem talem dixit. Imperator autem ira percitus, & veluti filius iniuria affectus eſſet, grauiter commotus cum conuicio Epiſcopum abduci iuſſit, ille porro, quamuis protruderetur, tamen conuerſus paululum, conſiliumque in animo occultatum proferens; Videſne, inquit, ô Imperator, quam tu procaciter, filio illatam contumeliam non fers, ſed amarulenter propter ſubmiſſiorem compellationem in nos exardeſcis? Sic ſcilicet exiſtimare te oportuit, ſuccenſere etiam cæleſtem Imperatorem, & Patrem vnigeniti propter eos, qui non communem illi tribuunt honorem, ſed diſſimilem & longe minorem Patre vocare audent. Imperator cum inde rem actam intelligeret, & verba ea admiraretur, quam primum ad ſe ſacerdotem Dei accerſiuit, & ad pedes eius peruolutus, veniam ab eo petiit neque aliter quam ipſe dixiſſet ſe rem habere profeſſus eſt; atque in ea ſententia confirmatus, poſtea eos, qui aliter, quam Nicææ ſtatutũ fuerat, opinarentur, auerſatus eſt. Contentiones in foro & manes conuentus inhibuit, diſputationib. de Deo & natura eius finem omnino impoſuit, & conſtitutione publice propoſita, periculum qui ei non parerent, denunciauit, pœnamque ei quoque qui contra venire auſus eſſet comminatus. Ita factum vt Arianis & Eunomianis pulſus, ὁμοούσιος ſubſtantialis fidei profeſſores Eccleſias moderarentur.

Amphilochius petit Arianos ex vrbibus amoueri.

Amphilochius Arcadium debita reuerentia non proſecutus in conſpectu Patris, reipſa oſtendit Theodoſio iram Dei Patris ob contumeliam filio ſuo ab Arianis illatam.

Theodoſius publicis conuentibus ſectæ Arianæ interdicit.

II. *Haraldus Danorum Rex miraculo in fide de Ieſu Chriſto vero Deo ſiſtitur.*

Ex Vvitichindo li. 3. Baronio 10. Annal. an. 949.

Contigit quondam contentionem ſuper cultura Deorum fieri in quodam conuiuio, Haraldo Rege Danorum præſente. Danis affirmantibus Chriſtum quidem eſſe Deum, ſed alios fore maiores Deos, quippe qui potiora mortalibus ſigna & prodigia per ſe oſtenderent. Contra hæc clericus quidam, nunc vero religioſam vitam ducens, Epiſcopus nomine Poppo, vnum verum Deum, Patrem cum Filio vnigenito Domino noſtro IESV CHRISTO & Spiritu ſancto, ſimulacra vero dæmonia eſſe, teſtatus eſt: Haraldus autem Rex, qui velox traditur fuiſſe ad audiendum, tardus ad loquendum, interrogat ſi hanc fidẽ per ſemetipſum declarare velit. Ille incunctanter velle reſpondit: Rex vero cuſtodiri clericum vſque in craſtinum iubet. Mane autem facto, ingentis ponderis ferrum igne ſuccendi iubet, clericumque ob fidem Catholicam candens ferrum portare iuſſit. Confeſſor Chriſti indubitanter ferrum rapit, tamdiuque portat, quo ipſe Rex decernit. Manum incolumem cunctis oſtendit: fidem Catholicam omnibus placabilem reddit: Ad hæc Rex conuerſus Chriſtum Deum ſolum colendum decernit: idola reſpuenda ſubiectis gentibus imperat, Dei ſacerdotibus & miniſtris honorem debitum deinde præſtitit.

Haraldi Regis error de Chriſti diuinitate.

III. *De Iudæis, qui vel inuiti Chriſtum Dominum eſſe Deum miraculis viſis confeſſi ſunt.*

Socrates li. 3. hiſt. Eccl. cap. 20.

Iulianus Imp. vario modo Chriſtianos affligere ſatagens ſuperſtitionem ſuam manifeſtat: cum enim ſacrificiis delectaretur, non ſolum ipſe ſanguine gaudebat, ſed & detrimẽtum ſuum eſſe putabat, niſi idem facerent & alii. Quoniam vero paucos tales reperit, Iudæos accerſit, & percontatur, quanam ratione ſacrificiis abſtineant, quum lex Moyſi ſacrificare iubeat. Illis reſpondentibus, non poſſe ſe id alio facere loco, quam Hieroſolymis tantum, confeſtim templum illud Salomonis reſtauari iubet, & ipſe interim aduerſum Perſas bellum mouet: Iudæi autem, qui iam olim opportunitatem dari optauerant; qua templum ipſis ad ſacrificandum reſtauraretur, ſeduli redduntur ad perficiendum hoc opus, ac contra Chriſtianos formidabiles ſeſe oſtẽdunt, fiuntque aduerſum eos inſolentes, ac tanta ſe illis mala illaturos minantur, quanta ipſi olim à Romanis eſſent perpeſſi. Itaque quoniam Imperator de publico ſumptus operis huius præſtari iuſſerat, parantur omnia, ligna, lapides, lateres cocti, argilla, calx, & quæcunque alia ad ædificandum neceſſaria. Tum temporis Cyrillus Hieroſolymorũ Epiſcopus memor vaticinii Danielis Prophetæ, quod & Chriſtus in ſanctis Euangeliis confirmauit, ac multis futurum prædixit, vt in eo templa lapis ſuper lapidem non maneret; Hoc, inquit, Seruatoris oraculũ adimplebitur. Cum hoc dixiſſet Epiſcopus, noctu terræ motus magnus factus lapides fundamentales veteris templi

Miraculum contra Iudæos.

templi ſtructuræ euulſit, ac cunctos vna cum contiguis ædificiis diſperſit. Timor autem ex hoc facto Iudæos inuaſit, & eos etiam qui procul agebant timor ad viſendum hunc locum impulit. Cum itaque admodum multi adeſſent aliud portentum accidit. Ignis enim cœlitus delapſus cũcta artificum inſtrumenta conſumpſit. Licebat videre malleos, inſtrumenta quibus poliuntur lapides, ſerras, ſecure, aſcias, & in ſumma quæcunque ad ſtruendum neceſſaria habuerant operarii à flamma conſumi. Depaſcebatur iſta ignis toto die. Iudæi vero maximo timore correpti, etiam inuiti Chriſtum Deum fatebantur: voluntatem tamen illius non faciebant, ſed in opinione Iudaiſmi obfirmati perdurabant. Neque enim eos vel tertium miraculum poſtremo factum ad fidem veritatis perduxit. Sequenti quippe nocte ſigna crucis inſtar radii ſolaris ſplendentia veſtibus illorum impreſſa comparuerunt, quæ orto die videntes abluere & abſtergere volebant, nec tamen vllo pacto poterant. Excœcati ſunt igitur ſecundum Apoſtolum, & bonum, quod in manibus habebant, proiecerunt.

Aliud miraculum contra eoſdem.

3. miraculum. Cruces radiantes in veſtibus Iudæorum.

IV. *Synodi Nicenæ decreto, quo Filius Patri conſubſtantialis ſtatuitur, Epiſcopi etiam mortui non ſine miraculo ſubſcribunt.*

Apud Lipomanum 6. Niceph. lib 8 cap 23. Baronium 3. an. 325.

Cum Patres ſacroſanctæ Synodi Nicenæ (qui omnes ſimul erant trecenti decem & octo) ſancitos canones ſuos & fidem Catholicam in ſuo ſymbolo, (in quo Patri Filius conſubſtantialis definitur) ſuo chirographo munituri eſſent, duo ſancti Epiſcopi, ait Gregor. presbyter Cæſarienſis oratione de ea Synodo, Chryſanthus & Muſonius, cum nondum deciſioni ſuas adiecciſſent ſubſcriptiones, diuina prouidentia ab humanis exceſſerunt. Diuini ergo Patres cum veniſſent ad communem locum, in quo dormiebant, cumque ſimul cum eis eſſent, & quæ dicebantur, audirent: O Patres, dixerunt fratres, præclarum certamen nobiſcum decertaſtis, curſum perfeciſtis, fidem ſeruaſtis. Si ergo quod factũ eſt, Deo gratũ iudicaſtis, (nũc enim purius cernitis) ne quid ſit impedimento, quo minus vos quoque deciſionem ſubſignetis. Hæc ſimul & dixerunt, & ſignata deciſione ſanctorum Patrum loculo impoſita, totam illam noctem inſomnem peragunt in oratione. Die autem ſequenti cum veniſſent ad loculum, ſolutis, quæ erant impoſita, ſignaculis, cum ſanctam reuoluiſſent deciſionem, inuenerunt ſanctorum Patrum ad eos adiectas ſubſcriptiones: adeo vt citra dubitationem vnuſquiſque etiam ex eis, qui erant extrinſecus, fateretur, ſanctum illum ſanctorum Patrum chorum conſtare præſentia & ope ſanctiſſimæ Trinitatis, eamq; ſuam oſtendere defenſionem iis, qui digni habentur, vt videant. His addit Nicephorus eorundem ſubſcriptionem in hæc verba; Chryſanthus & Muſonius, qui cum Patribus omnibus in S. prima Synodo Oecumenica (quæ definiuit Filium Patri conſubſtantialem) conſenſimus, quamuis corpore translati, manu tamen propria nos quoque libello ſubſcripſimus.

Synodi Nicenæ decreto de conſubſtantiali ingenti miraculo ſubſcribunt Epiſc. defuncti.

V. *Sancta Euphemia iam defuncta teſtimonio Ieſus Chriſtus, Deus, ac Dei filius eſſ perhibetur.*

Ioan. Zonaras to. 3. Annal. Euagr. lib. 2. cap. 3. Menæum Græcorum ex Metaph. 11. Iulii. Niceph. lib. 15. cap. 5.

Cum Eutychetis & Dioſcori ſectatores, qui in vbe Conſtantinopolitana verſabantur, decreta Cõcilii Chalcedonenſis ſubſannarent, eiuſq; authoritatem non veritate, ſed potentia Imperatoris niti dicerent, & prauitatem ſententiæ ſuæ ſtabilire conarentur: Anatolius Patriarcha, & ſuffragatoribus ſuis, & aduerſariis conuocatis, ad hos ita loquitur: quoniam ſententiam veſtram adhuc mordicus tenetis neque vos perperam ſentire creditis, ſed nos incuſatis quaſi Neſtorii dogma approbemus, cum duas naturas in Saluatore prædicemus, vtraque citra cõfuſionem proprietatem ſuam retinente: iſtius controuerſiæ dubitatio, ſi placet, Deo permittatur. Scribatur igitur veſtra de fide ſententia in vno libello, & noſtra in altero: atque ambo in loculo gloriоſæ Martyris Euphemiæ collocentur; & huius iudicium eſto, vtri recte an perperam ſentiant. Hæc cum Hæreticis etiam placuiſſent, libelli ſcripti, remoto lapide, qui loculum claudebat, pectori martyris apponuntur, & lapis in ſuum locum repoſitus ab vtraq; parte ſignatur. Dehinc ſupplicationes fiunt, & preces ad Deum peruigiles, vt demonſtret, vtra ſententia ei cordi ſit, & quæ reiicienda videatur. Poſt triduum conueniunt, Imperatore etiam præſente. Aperto loculo (ô rem mirabilem) libellus Hæreticorum ad pedes Martyris inuenitur; alter in manu eius dextra, quam extendiſſe fertur ad Imperatorem & Patriarcham, ac libellum eis porrexiſſe. Itaque rectæ ſententiæ aſſertores plaudere, aduerſarii vero demiſſis vultibus, & præ pudore caligantibus abire, quidam etiam veram ſententiam amplecti.

Iudicium fidei Chriſtianæ Catholici & hæretici ad arbitrium Euphemiæ defunctæ deferunt.

Per illuſtre miraculum Euphemia, hæretica prauitate reiecta, orthodoxam approbat.

VI. *In Chriſto Domino ſicuti duæ naturæ ita duæ voluntates & operationes credendæ ſunt.*

Chron Regin. lib. 1. ad an 605. Carol. Sigon. lib. 2 de regno Italiæ 681. 5.

Anno Dominicæ incarnationis ſexcenteſimo quinto Conſtantinus filius Conſtantini ſuperioris Auguſti regnauit annos ſeptemdecim Dominus Papa Apoſtolicam ſedem tenet: quo defuncto Agatho Papa ordinatur. Conſtantinus Auguſtus centũ quinquaginta Epiſcopos in vrbe regia congregari fecit, inter quos etiam fuerunt Legati ſanctæ Romanæ Eccleſiæ miſſi ab Agathone Papa Ioannes Diaconus, Ioannes Portuenſis Epiſcopus, qui omnes eandem hæreſim damnarunt, quæ vnam operationem & voluntatem in Domino IESV CHRISTO aſſeuerabat. Ea hora tantæ aranearum telæ in medio populi ceciderunt, vt omnes mirarentur, & per hoc ſignificatum eſt, quod ſordes hæreticæ prauitatis depulſæ eſſent. Et Gregorius quidem Patriarcha Conſtantipolitanus correctus eſt, cæteri vero in ſua defenſione perſeuerantes anathematis ſunt vltione percuſſi. Recta autem fides & vera hæc eſt, vt in Domino noſtro IESV CHRISTO ſicut duæ ſunt naturæ, hoc eſt Dei & hominis, ſic etiam duæ credantur eſſe voluntates & operationes.

Aranearũ telæ è laqueari lapſæ cuius rei omen.

Vera fides duarum in Chriſto naturarũ duas voluntates & operationes requirit.

VII. *Paulum Conſtantinopolitanum duas in Chriſto voluntates negantem excommunicat Martinus Papa.*

Sigebert. ad an. Do. 632. Conſtantinus Imp. à Paulo Conſtantinopolitano deceptus expoſuit typum contra fidem Catholicam, nec vnam, nec duas voluntates aut operationes in Chriſto definiens eſſe confitendas, quaſi nihil velle, vel operari credendus ſit Chriſtus. Ob hoc Martinus Papa congregata Romæ centum quinque Epiſcoporum Synodo, excommunicauit Epiſcopos Cyrum, Sergium, Pyrrhum, Paulum quoque præſentis perſecutionis incentorem, occulta infeſtatione Eccleſiam diuexantem.

Paulus Cõſtantinop. eur excom.

De III. Symboli articulo.

Qui conceptus eſt de Spiritu ſancto natus ex Maria Virgine.

TIT. XXIX. De ſignis quæ præceſſerunt primum Chriſti Domini aduentum, & de eiuſdem Natiuitate.

EXEMP. I. *De Oraculo Delphico muto reddito ob præſentiam Ieſu Chriſti proxime naſcituri.*

Nicepb. Call. lib. 1. hiſt. cap. 17. Baro. in to. 1. 25. Oraculum Delphicum Chriſto nato cur prorſus conticuit. Ara ab Auguſt. Chriſto collocata in Capitolio.

CÆſar Auguſtus quamplurimis præclare feliciterque geſtis rebus clarus, primuſque ipſe Monarcha renunciatus, prouectiore iam ætate ad oraculum Pythii Apollinis venit, & ſacrificio omnium maximo, quod Hecatombe dicitur, dæmoni oblato, quæſiuit, quiſnam poſt eum Romanum adminiſtraturus eſſet imperium. At quum nullum ederetur reſponſum, alterũ quoq; adiecit ſacrificium, denuoque rogauit: Quid ita oraculum pluribus verbis vti ſolitum, nunc tandem obticuiſſet? Tum illud, parua interpoſita mora, ad hunc modum reſpondit:

Me puer Hebræus, diuos Deus ipſe gubernans,
Cedere ſede iubet, triſtemque redire ſub orcum:
Aris ergo dehinc tacitus abſcedito noſtris.

Tali reſponſo accepto, Cæſar Romam eſt reuerſus, atq; ibi in Capitolio aram maximam extruxit, cum eiuſmodi latina inſcriptione: *Ara primogenti Dei.*

II. *Circulus ſolem ambire viſus Chriſti Domini aduentum prænunciat.*

Paul. Oroſ. lib. 6 c. 18. Suet. in Oct. cap. 92. Bar. 1. in appa. 72 Cum primum Auguſtus Imperator, Caio Cæſare auunculo ſuo interfecto, ex Apollonia rediens, vrbem ingrederetur, hora circiter tertia, repente liquido ac puro ſereno circulus ad ſpeciem cæleſtis arcus orbem ſolis ambiit, quaſi vnum eum ac potiſſimum in hoc mundo, ſolumque clariſſimum in Orbe monſtraret; cuius tempore venturus eſſet, qui ipſum ſolem ſolus mundumque totum & feciſſet, & regeret.

III. *De oleo è taberna meritoria tempore Natiuitatis Chriſti Domini erumpente & fluente.*

Euſeb in Chro. Oroſ. lib. 6. c. 20. Bar. to. 1. in appar. n. 28. Anno tertio imperii Auguſti Cæſaris Romæ è taberna meritoria trans Tyberim oleum è terra erupit, fluxitq, toto die ſine intermiſſione. Quo ſigno, inquit Oroſius, quid euidentius, quam in diebus Cæſaris toto orbe regnantis futura Chriſti natiuitas declarata eſt. Chriſtus enim vnctus interpretatur. Itaque cum eo tempore, quo Cæſari perpetua Tribunicia poteſtas decreta eſt, Romæ fons olei per totum defluxit: ſub principatu Cæſaris Romano que imperio per totum diem, hoc eſt, per omne Romani tempus imperii, Chriſtum, & ex eo Chriſtianos id eſt, vnctum, & ex eo vnctos: de meritoria taberna, hoc eſt, de hoſpitali largaque Eccleſia affluenter atque inceſſabiliter proceſſuros &c.

Chriſtus, id eſt, vnctus.

IV. *De pacis templo, quod æternum dicitur, in Chriſti Domini Natiuitate collapſo & confracto.*

Aloyſ Lipom to. 8. & Sur. to. 6. Templum Romæ quod vocabatur Æternum, corruit, omnibus impenſis, & Vrbis, & Orbis conſummatum. Cum enim Romani in victorioſæ antiquitatis memoriam templum ſingulari ſchemate facere decreuiſſent, ab omni illa deorum, immo dæmoniorum multitudine quæſierunt, vſquequo durare poſſet tam excellentis operis operoſa conſtructio? Reſponſum eſt; Donec virgo pareret. Illi ad impoſſibilitatem oraculum retorquentes, Templũ Æternum ſolennem illam machinam vocarũt. Nocte autem iſta, cum de virginali thalamo virgineus flos Mariæ egreſſus eſt, ita cecidit & confractum eſt illud murale & columnarum opus, vt vix apparerent veſtigia ruinarum.

Apollinis reſponſum de templo pacis.

V. *De apparatu B. Mariæ ad partum, & de eiusdem verbis ad infantem iam natum.*

B. Brigitta lib. 7. c. 21. P. Alfonſus Salmeron Tolet. tom. 3. tract. 5. Quod attinet ad modum natiuitatis Chriſti, refert S. Brigitta, virginem cum Ioſeph, cum primum applicuerunt Bethleem, cum non inuenirent locum in diuerſorio, in ſpeluncam quandam, ſeu ſtabulum intraſſe: ligatiſque boue & aſino ad præſepe, quos ſecum adduxerant, Ioſephũ continuo ad candelam accendendam exiuiſſe; quam vbi muro affixiſſet, iterum egreſſus eſt. Virgo autem, depoſitis calceamentis pedum ſuorum, & pallio albo, quo tegebatur, & velo capitis, ſparſisque crinibus, produxit panniculos laneos, & lineos mundiſſimos, quos ſecum deferebat ad inuoluendum infantem: atque illa quidem genu flexa, & ad Orientem conuerſa, manibus, & oculis in cælum intentis, ſtabat quaſi in extaſi contemplationis ſuſpenſa, inebriata diuina dulcedine. Cumque pro partu in lucem edendo preces ardentes Deo obtuliſſet, illico in momento, ictu oculi filium ante ſe editum vidit: & in illo momẽto ſenſit B. Virgo quaſi dimidium cordis ſui exiiſſe: Ex quo tantus fulgor prodibat, & ſplendor, vt vix ſol poſſet ei cõparari: lumenq; accenſæ lucernæ offuſcatum

B. Virginis Mariæ ad partum apparatus. Chriſti infantis ſplendor & munditia ſinguларis.

catum lucem minime reddebat. Natus ergo iacuit in terra nudus, & nitidiſſimus, cuius carnes erant ab omni ſorde, & immunditia ſeparatæ. Fuit etiam pellis ſecundina prope eum iacens inuoluta, & valde nitida: Auditus etiam fuit Angelorum cantus mirabilem quandam ſuauitatem edens, atque dulcedinem. Virgo ergo ſanctiſſima poſtquam ſe peperiſſe ſenſit, filiumque natum vidit, ſtatim inclinato capite, iunctisque manibus, magna cum reuerentia & humilitate puerum adorauit, dixitque illi: Bene veneris Deus meus, Dominus meus, & filius meus. Cumque puer præ frigore, & duritia pauimenti, vbi iacebat, non ſine eiulatu, & tremore paululum ſe verteret, & extenderet membra ſua, quaſi refrigerium aliquod quærens, & fauorem matris, tunc Virgo ſanctiſſima ſuſcepit eum in manibus, & ſtrinxit eum ad pectus magna lætitia, & materno ac tenero amore eum fouit, & calefecit: quem cœpit ſtatim diligenter inuoluere, & reclinauit eum in præſepi. Et primum quidem gradum ex ventre fecit in terram nudam, & frigidam, quaſi ad nos veniret, ſitiens pro nobis pati, & ſalutem noſtram operari, iuxta illud Prophetæ: *Sacrificium & oblationem noluiſti, aures autem perfeciſti mihi Holocauſtum & pro peccato non poſtulaſti, tunc dixi, Ecce venio*; corpus ſcilicet ad ſacrificãdum geſtans, in quo patiar gelu, famem, crucem. Sed ingreſſus Ioſeph, & infantem cernens, prouoluit ſe in terram, genibus flexis cum vna cum matre ſimul adorando.

B. Mariæ verba ad Chriſtum iam natum.

Pſal. 39. Hebr. 10.

Adoratio Chriſto nato facta.

VI. *De loco Natiuitatis Chriſti Domini.*

Burchard. in deſcript. Terræ ſanctæ, p. 1. c. 7. 9. 19. Cypr. de oper. Card in nat. Chriſti. Athan ſermon de Nat. Domini.

Erat Bethleem ſupra collem in longum porrectũ ſita, in cuius extremitate, Orientem verſus, ſub rupe quadam exiſtente tunc temporis iuxta muros ciuitatis, erat ſtabulum ac præſepe Domini exciſum in rupe, vbi natus eſt Chriſtus. At vero qui loca illa ignorarunt, nihil de ſpelunca dixerunt, quod putarint in alicuius ruſticæ domunculæ ſtabulo Chriſtum natum. Nullum arcta domus diuerſorium occultabat, inquit Cyprianus, nec ſecreti receſſus erãt illius caſulæ; ineruſtaturam tectum & ſoli parietes per circuitum veſtiebant.

VII. *De miraculo quod contigit die natalis Domini in Bethleem, & de iſtius loci veneratione.*

Beda d loc. Sanct. c 8.

Non eſt hoc loco prætermittendum, quod tunc etiam in eodem puerperio accidiſſe fertur miraculum, nimirum, quod in eadem ſpelunca, ad ea quæ vſus quotidianus expoſcebat, è petra fluxit aqua, quæ nunquam potuit exhauriri, ſed manſit diutius diuinæ virtutis egregium monumentum: ſiquidem adhuc Bedæ temporibus vigebat cunctis perſpicuum tantæ rei prodigium; quod ipſe à teſte, qui hæc viderat, ſanctiſſimo Epiſcopo acceptum his verbis ſcriptis mandauit. Hæc ſpelunca tota interius ſpecioſa marmore tecta, ſupra ipſum locum vbi Dominus natus ſpecialiter traditur, ſanctæ Mariæ grandem geſtat Eccleſiam. Petra iuxta murum cauata,

Aqua fluxit è petra.

primum Domini corporis lauacrum de muro miſſum ſuſcipiens hactenus ſeruat: quæ ſi qua forte occaſione vel induſtria fuerit exhauſta, nihilominus continuo dum recipit, ſicut ante fuerat, plena redundat. Hæc ille: Vix autem credi poteſt, in quanta veneratione & cultu Chriſtiani ſemper habuerint locum illum, vt quantumlibet Hadrianus Imper. ad abolendam tantæ rei memoriam, vt ſcribit Paulin[9], Veneris & Adonidis templum deſuper erexiſſet, nihilominus percelebris etiã apud Gentiles eſſet tanti loci memoria. Sed reddita pace Eccleſiæ ſpelunca illa mirifico eſt opere exornata, ipſumque præſepe honoris cauſa tectum argento. O ſi mihi videre liceret illud præſepe, in quo Dominus iacuit, &c. ait D. Chryſoſt. c 2. in Lucam.

Paulin. ad Seuer. ep. 11.

VIII. *De futura ſimulacrorum in Ægypto euerſione ad aduentum filii Dei ex Virgine nati.*

S Epiphan. in vita Hieremiæ Prophetæ prope finem operis.

Quum Hieremias Prophera vna cum Iudæis apud Ægyptios aliquando exularet, Sacerdotibus eorum prædixit demolitionem ſimulacrorum, quæ manu facta ipſi tam vane colerent, in hæc verba, oportere olim cuncta eorum ſimulacra concidere, ſimulque manu omnia facta præcipitari, vbi Ægyptũ aſcender cum ſuo infante virgo enixa, Deo ſimilis. Huic vaticinio tantum Ægyptii tribuerũt, vt ſolennem induxerint morem. Virginem quandam in lecto, & infantem in præſepio paſſim collocandi, ſimulque adorandi. Rogati à rege quodam poſtea, quid ſibi vellet hic ritus, quo Virginem & infantem publice proponerent atque venerarentur; hoc eſſe myſterium reſponderunt, quod maiores ipſorum à ſancto Propheta traditum ſibi pridem accepiſſent.

IX. *Chriſtum Dominum de Virgine naſciturum gentilibus fuit etiam reuelatum.*

D Thom. 2. 2. q. 2. ad art. 7. ad 3.

Inuenitur, inquit D. Thomas, in Hiſtoriis Romanorum, quod tempore Conſtantini Auguſti, & Helenæ matris eius inuentum fuit quoddam ſepulcrum, in quo iacebat homo auream laminam habẽs in pectore, in qua ſcriptum erat [Chriſtus naſcitur ex Virgine, & ego credo in eum. O ſol ſub Helenæ & Conſtantini temporibus iterũ me videbis.] Quiſquis autem ita ſenſit & ſcripſit, licet inter medios ethnicos viueret, tamen certa Dei reuelatione non caruit, veramque fidei ſui confeſſionem edidit, ſpiritu etiam prophetiæ donatus.

X. *De hora Natiuitatis Domini noſtri Ieſu Chriſti beato Bernardo reuelata.*

Guil. Abbas in vita eius lib. 1 cap. 2.

Cum D. Bernardus primus Clarauallenſis Abbas adhuc puerulus graui capitis dolore vexaretur, decidit in lectum. Adducta autẽ ad eum eſt muliercula quaſi dolorem mitigatura carminibus. Quam cum ille appropinquantem ſentiret cum carminalibus inſtrumentis, quibus hominibus de vulgo illudere conſueuerat, cum indignatione magna exclamans à ſe repulit & abiecit. Nec defuit miſericordia

Carminib[9] ſanari reſpuit Bernard. puerulus.

diuina

diuina bono zelo ſancti pueri, ſed continuo ſenſit virtutem, & in ipſo impetu ſpiritus ſurgens, ab omni dolore liberatum ſe eſſe agnouit. Ex quo cum non parum in fide proficeret, adiecit ei Dominus apparere, ſicut *olim puero Samueli in Sylo*; & manifeſtare gloriam ſuam. Aderat namque ſolennis illa nox Natiuitatis Dominicæ, & ad ſolennes vigilias omnes, vt moris eſt, parabantur: cumque celebrandi nocturni officii hora aliquantiſper protelaretur, contigit ſedentem expectantemque Bernardum cũ cæteris inclinato capite paululum ſoporari. Affuit illico puero ſuo ſe reuelans pueri IESVS ſancta Natiuitas, teneræ fidei ſuggerens incrementa, & diuinæ in eo inchoans myſteria contemplationis. Apparuit enim ei velut denuo *procedens ſponſus è thalamo ſuo.* Apparuit ei quaſi iterum ante oculos ſuos naſcens, ex vtero matris virginis verbum infans, *ſpecioſus forma præ filiis hominum*, & pueruli ſancti in ſe rapiens minime iam pueriles affectus. Perſuaſum autem eſt animo eius, & nunc vſque fatetur, quod eam credat horam fuiſſe Dominicæ Natiuitatis. Sed & facile eſt aduertere iis, qui eius auditorium frequentauerunt, in quanta benedictione ea hora præuenerit eum Dominus, cum vſque hodie in iis, quæ ad illud pertinent ſacramentum, & ſenſus ei profundior, & ſermo copioſior ſuppetere videatur. Vnde & poſtmodum in laudem eiuſdem Genitricis & Geniti, & ſanctæ eius Natiuitatis inſigne edidit opuſculum inter initia operum ſuorum ſeu tractatuum, ſumpta materia ex eo Euangelii loco, vbi legitur: *Miſſus eſt Gabriel Angelus à Deo in ciuitatem Galilææ, &c.*

1. *Reg.* 3.

Bernardo Chriſtus apparet in nocte Natiuitatis.

Pſal. 18. 6.

Pſal. 44. 3.

Luc 26.

XI. *Vt ſe geſſerit B. Franciſcus audiens ſic i memoriam de puerperio Virginis Mariæ.*

Mar. Maru. lib. 1 *c.* 8. *ex D. Bonau. in vita eius.*

Dum aliquando Franciſcus Fratrum Minorum Pater cum fratribus poſita menſa recumberet ſuper menſarium, lectorem de virginis puerperæ in Bethlem hoſpitantis anguſtia mentionem feciſſe audiuit, & continuo conſurgens humi reſedit, atque ait: Nunquid ego peccator, ego nequam, & inutilis ſeruus, ad menſam ſedere debeo, cum Dei genetrici in diuerſorio locus non fuerit? cum mundi opifex ac Dominus natus ſit in ſtabulo? reclinatus in præſepio? ſic dicens panem ſuum prouolutus in terra cum gemitu comedit.

XII. *De vnione reperto in corde Margaretæ à Caſtello ob frequentem de Chriſti Natiuitate meditationem.*

P. Io Bonif. lib. 2. *hiſt. Virginal. c.* 1. *Ludouic Granat cõc.* 3. *de Natiu. Domin. n.* 3.

De B. Margareta, cui cognomen eſt à Caſtello Italiæ vrbe, vbi nata atque ſepulta fuit, hoc inter miranda virtutum eius inſignia memoratur: quod frequentiſſime in Natiuitatis Domini noſtri myſterii contemplatione verſaretur, maximisque in eo deliciis frueretur. Cum vero poſt mortem inteſtina ab eius corpore extraherentur (quo cadauer aromatibus conditum propter fidelium deuotionem incorruptum adſeruaretur, vbi cor eius ab ea, qua pendebat inteſtinorum parte, abſciſſum fuit, vnio quidam inſigni magnitudine & pulchritudine non ſine ingenti miraculo inde erupit: in qua velut in tabula quadam Dominicæ Natiuitatis imago ſculpta erat, eademque virgo genibus flexis ibidem ante Dominicum præſepe collocata. Quæ quidẽ vnio ad hunc vſque diem in ſacrario domus beati Dominici (cuius illa tertium ordinem profeſſa erat) ſeruatur. Hoc enim inſigni miraculo voluit Dominus, quam gratum ſibi fuiſſet huius virginis obſequium, mortalibus cunctis eſſe teſtatum.

Vnio cum imagine Natiuitatis Domini inuenta in corde puellæ.

TIT. XXX. De immaculata eaque perpetua Deiparæ Mariæ virginitate.

EXEMP. I. *S. Maria Deipara, ante partum, in partu, & poſt partum Virgo miraculis probatur.*

In Vita S. Ægidij apud Sur. 23 *Aprilis tom.* 2.

HÆrebat in re certiſſima quidã Theologiæ Doctor, & mali dæmonis molitione de Mariæ Dei matris perpetua virginitate dubitabat inuitus. Obiiciebatur enim illi non quidem fidei, ſed rationis difficultas, qui fieri poſſet, vt Maria mater eſſet & virgo: multosque annos vir Theologus, & plane Catholicus quieſcere non poterat, hominemque nanciſci cupiebat, quo magiſtro & medico ad eximendum ſcrupulum, morbumq; pellendum vteretur. Cumque ad huius Theologi & religioſi viri veniſſet aures Ægidii fama, qui D. Franciſci ſectator erat, eumque eſſe Ægidium accepiſſet, qui ad diuina myſteria contuenda ſæpenumero raperetur, ad eum ſe conferre ſtatuit, haud dubia concepta ſpe mentis omnino tranquillandæ. Ægidius hominis procul viſi & iter & animum præcognoſcens obuiam procedit venienti: & baculo, quo ſe ſuſtentabat terram pulſans Theologũ his verbis anteuenit; Frater Prædicator (erat ex alumnis D. Dominici) ſanctiſſima Deipara Maria virgo eſt ante partum, ſtatimque vt hæc dixit, pulcherrimum illic exortum eſt lilium. Iterum percuſſa humo repetit: Frater Prædicator, ſancta Maria virgo eſt in partu, & confeſtim alterũ non minoris pulchritudinis exortũ eſt lilium. Tertio bacillo ſolum feriens: Frater, inquit, concionator, ſancta Maria virgo eſt poſt partum, ſimulq; tertium extitit lilium formoſitatis & candoris admirandi. His actis dictisque aufugit Ægidius, cum dubitationem ex magiſtri animo funditus eieciſſet. Quæ etſi non errare cogebat, tamẽ animi tranquillitatem adimebat, & in fide vacillandi non leuem metum ingenerabat. Ille vt Ægidium eſſe comperit, qui ſe curauerat (non enim de facie nouerat) Frãciſcanum illo ex tempore miro eſt amore complexus, Ægidiumque præſertim. Nec dubitauit tria lilia Deiparæ beneficia fuiſſe virginitatis perpetuæ fidem quaſi triplici modo, qui difficile rumpitur, in concionatoris animo relegantis.

Triplici miraculo Deipara comprobatur Virgo.

II. *Alſon-*

II. *Alfonſus, Ildefonſus ſiue Ille'onſus aurora fidei, ob reſtinctam Heluidii hæreſim, veſte ſacra donatur à Dei para Virgine Maria.*

Io. Mariana lib. 6. c 10. ex Alfonſ. à Carthagena Ep. Burg. in Anacephalæoſi Reg. Hiſpaniæ cap. 38. Rod. Tolet. lib. 2. de reb. Hiſpan. cap. 22. æra 713. Rod. Sartius p. 2. rer. Hiſp. c 31. & Baron. tom. 8. ad ann. 657.

Ex Gallia Gotthica Pelagius quidam & Helladius profecti veteris Heluidii inſaniæ ſcintillas in Hiſpania exſuſcitare cœperant, Mariam Virginem negantes perpetuo virginitatem retinuiſſe. Horum furorem, ne patientia confirmaretur audacia, aut mora creſceret malum, ſibi Illefonſus impugnādum ſumpſit cominus diſputando, eminus libro euulgato, in quo perpetuę virginitatis Mariæ patrocinium ſuſcepit. Ea diligentia erroris ſemina diſſipata, compreſſique nefarii eorum impoſtorum conatus: operæ nauatæ merces veſtis de cœlo allata fuit. Ad nocturnas preces perſoluendas contendebat menſe Decembri, ipſa nocte, quæ Feſtum Annunciationis diem nuper a Patribus inſtitutum præcedebat: cum templum maximum viſum eſt maiori fulgore micare, quam vt oculi mortales ferrent. Tunc cæteris alio atq; alio delapſis præ terrore, ad aram ipſe progreſſus, ac nixus de more genibus preces fundens in cathedra, vnde is ad populum concionari erat ſolitus, aſtantem beatam Virginem in auguſtiori quam pro humano habitu ſpecie vidit, his eum verbis compellantem: Cultæ in tuo corpore virginitatis cum mentis puritate fideiq; ardore coniunctæ, noſtræque virginitatis defenſæ præmium erit ex cœleſti theſauro munus allatum. Inter hæc verba veſtem ſuis manibus capiti inſeruit Hac, inquiens, filii mei, meaque, quæ toto anno recurrunt, feſta celebrato. Comites receptis à pauore animis cum ad Pręſulem accurriſſent, toto iam ſpectaculo ex oculis ſublato, ferme exanimatum inuenerunt; Tum metus, tum admiratio vocem intercluſerat, oculi tantum in lacrymas ſoluebantur: quod neque pares beneficio gratias agere poſſet, neque Virginem alloquio morari. Sic nimirum ſuſceptas pro pietate actiones cōſueuit diuinum numen munerari. Cixilla Illefonſi ſucceſſor hæc omnia memoria propagauit ex ore Vrbani Archiepiſcopi item Toletani, atque Euantii Archidiaconi accepta, quibus per ætatem licuit rei geſtæ miraculo intereſſe. Lapis vbi beata Virgo veſtigio conſtitit, in ipſo templi Toletani aditu monſtratur, clatris ferreis incluſus, rei tantæ monumentum.

Ildefonſi veſtem donat Deipara Virgo.

III. *De zelo Ignatij Loyo'æ pro tuenda virginitate B. Maria contra Saracenum.*

Pet. Ribad. lib. 1. de vita eius cap 3.

Cum Ignatius Loyola paulo ante conuerſionem ex patria in montem Sarratum proficiſceretur, eum cœpto itinere pergentem, & recta eo progredientē Saracenus quidam, ſiue Maurus, aſſecutus eſt (erant per id tempus in Hiſpania Tarraconenſi adhuc aliqui ex antiquis eius gētis reliquiis) Cum vna irent, incidit, vt fit, illis ſermo de virginitate beatæ Virginis Mariæ, quam cum in conceptu Filii concederet Maurus, à partu negaret, ad eamque rem naturales rationes aliquot adferret, neque ad veritatem flecti poſſet ab Ignatio, celeriter præceſſit, ſolumq; Ignatium reliquit, hærentem diu, multumque dubitantem, vtrum ab ſe pietas Chriſtiana exigeret, vt Maurum conſequeretur, & pugione confoderet, quod de beatiſſima, & immaculata Virgine coram ſe ignominioſe locutus fuiſſet. Homo quippe militaris, & fallaci veri honoris imitatione olim deluſus, dedecori ſibi eſſe ducebat, ſi quid à religionis Chriſtianæ inimico ſe audiente, de inuiolata Sacroſanctæ Virginis integritate impune detraheretur, quæ quidem cogitatio in ſpeciem pia, diu, multumque rudem tum Chriſti militem torſit, in eamque deliberationem tandem induxit, vt vbi ad biuium, vnde è via publica ad oppidum vicinum Maurus declinarat, conſtitiſſet, habenas mulæ, qua vehebatur permitteret, & ſi ad locum, vbi Maurus erat, diuerteret, quæſitum illum, atque inuentum interficeret; ſin recta pergeret, omitteret: atque ita diuina prouidentia factum eſt, vt iumentum lata facilique via prætermiſſa ſuum iter ſequeretur.

Zelus Ignatii pro integritate Deiparæ Virginis.

Prouidētiæ diuinæ effectus.

IV. *P. Iacobus Laines febricitans, quam ſe virum præſtiterit in Concil. Trid. pro defendenda B. Virginis integritate.*

Pet. Ribad. lib. 3. de vita ipſius Iacobi cap. 17.

Cum in Sacro Tridentino Concilio quæſtio illa grauiſſima de originali peccato, cuius expers fuit Virgo ſanctiſſima, agitari cœpta eſſet, Iacobus Laines Societatis Antiſtes, & ex Romani Pontificis Doctoribus vnus ſententiam rogatus, quod eum quartana febris grauiter angeret, pro argumenti dignitate loqui ſe poſſe negat; ſed tamen ſuam vtcunque dicturum eſſe ſententiam pollicetur, & quam breuiſſime propter morbi moleſtiam loquuturum. Itaque in ſuggeſtum aſcendit, ſed præter ſpem & opinionem firmis lateribus agit, tresque horas integras in virginis defenſione cōſumit, quam ab omni originis vitiatæ labe puram fuiſſe exquiſitis teſtimoniis, rationibusque diſſeruit: in ipſo autem orationis ſuæ fine robuſtiorem ſe ſenſit, quam cum exorſus eſſet dicere. Eam ille in tanta morbi grauitate fortitudinem clementiſſimæ Dei Matri referebat acceptā, pro cuius immunitate pugnauiſſet. Quamobrem ſancta Synodus facerque ille orbis terræ Senatus perſuadente potiſſimum Laine, honorifica, illa de Virgine concepta decreuit, & Sixti quarti cōſtitutionem confirmauit.

Iac. Laines inſignis defenſor puritatis B. Mariæ.

V. *De Neſtorio Patriarcha Conſtantinopolitan. in Deiparæ Virginis puritatem blaſphemo terribili morte caſtigato.*

Pet. Caniſ. de Deipara Virg. lib. 3. cap. 18.

Neſtorius genere Germanicienſis, in litteris mediocriter inſtitutus, Antiochiæ porro presbyter & Eccleſiaſtes factus, non paruam eloquentiæ, caſtitatis & abſtinentiæ laudem ſua tulit ætate, hoc eſt, quum Cæleſtinus Pontifex, & Theodoſius iunior Monarchas agerent orbis Chriſtiani. Ac Theodoſius quidē celebri Doctoris huius fama delectatus, illum Conſtantinopolim accerſiuit, & florentiſſimę

tunc Eccleſiæ Præſulem ſiue Patriarcham cõſtituit. In qua publica & graui functione magis ac magis ille, vt fieri ſolet, indies ſe prodidit, vt lupus ouili pelle tectus diu latere non poſſet, quin à peſtiferis fructibus agnoſceretur. Quod ſi mores hominis attingendi ſunt, fuit hic Neſtorius natura vehemens, cõtentioſus, arrogãs, ob eloquentiam turgidus ad popularem auram captandam intentus, veterũ ſcriptorum negligens, tantumq; ſibi præfidens, vt ſe aliis omnibus facile anteferret. Neque parum deprauauit hoc ingenium Anaſtaſius peruerſus ille doctor ac presbyter Neſtorio valde familiaris, ac intimus cõſiliarius, qui has quidem voces ex hæretica officina profectas pro concione iactabat: *Mariam θεοτόκον, hoc eſt, Dei genitricem nemo vocato. Maria enim homo fuit, & vt Deus ab homine generetur, fieri nequaquam poteſt.* Hæc noui erroris ſemina quum à presbytero male iacta eſſent, peius illa fouit Epiſcopus Neſtorius, ſuaque tum oratione, tum autoritate publice confirmauit, graues vt turbæ ob hoc nouandæ religionis ſtudium in populo excitarentur, & propterea Synodus Epheſi coacta eſt, in qua ducenti Epiſcopi apparuerunt, vt publici motus, Neſtoriique conatus peſſimi reprimerentur. Verũ author ſchiſmatis de ſua ſententia non potuit dimoueri: tam impudens enim fuit ac peruicax, vt miſſos ad ſe Epiſcopos repelleret, nullumque locum ſanis bonorum conſiliis reliquum faceret, quicquid eum Cæleſtinus Pontifex, & qui tum maxime florebat Cyrillus Alexandrinus, aliiq; Patres & Epiſcopi hortarentur. Proinde cum magis ac magis nefarium tueretur errorẽ, nullamq; ſpem faceret reſipiſcentiæ, non ſolũ à Synodali conuentu reiectus, ac omni Epiſcopali dignitate priuatus, ſed etiam à Cæſare proſcriptus quartoq; exilio mulctatus fuit. Interea vero cum inflictæ pœnæ acerbitas illũ angeret & diſcruciaret, fucatæ pœnitẽtiæ ſpecimen præ ſe tulit, ac velut priorẽ mutaſſet ſententiam, hoc modo fateri cœpit. *Dicatur etiam Dei genitrix Maria, & contentiones triſtes faceſſant*, perinde ac ſi harum ille pertæſus eſſet, & palinodiam canere vellet. Sed neque Patrum cenſura neq; Cæſaris ſeueritas vel pilo meliorem illum effecit, quum vitam profugã plenamq; miſeriis agere cogeretur. Nam vt ſcribit Nicephorus: Neſtorius cum hoſtile bellum aduerſus Deiparam inſtituiſſet, adeo nõ impune tulit tantã audaciam & procacitatem, vt fuerit à toto cõcilio Epheſino anathemati perpetuo traditus, ab Imperatore quoque Theodoſio in exilium actus, Epiſcopatu ſuo Conſtantinopolitano plane ſpoliatus, ac demum coactus in exilium vitã abſoluere calamitoſam. Sed & blaſphemãeius linguam, miri carnifices corroſêre vermes, & ſi non corpus, nefandum nouæ impietatis organum, à terra dehiſcente abſorptum, certe anima eius ad inferos vſque detruſa, meritas blaſphemiæ pœnas luit.

Neſtorius à quo deprauatus.

Contra Neſtorium Epheſina Synodus.

Neſtorius pertinax excommunicatur & exulat.

Neſtorii bellum perpetuum in Deiparam.

VI. *Concionator quidam contra puritatem Deiparæ Virginis concionatus, dictа recantare cogitur.*

Chronicon Anno Domini 1497. quidam Doctor Pariſienſis, Ordinis Fratrum Prædicatorum, nomine Ioannes Veri, homo temerarius & præſumptuoſus, qui in die Cõceptionis puriſſimæ ſemper Virginis Dei genitricis, vt mos eſt illorũ hominum, in oppido Depe Rothomagẽſis Diœceſis publice in ambone prædicauit, beatiſſimam Virginem Mariam purgatam ab originali macula, & non præſeruatam. Ex qua prædicatione ſcandalum grande in populo fuit exortum; quia omnes ferme hodie; præter paucos Prædicatores, credunt, ſentiunt, prædicant, Dei Genitricem omni laude digniſſimam, originali nunquam iacuiſſe peccato, ſed præſeruatam ſemper. Vnde citatus ad Vniuerſitatem Pariſienſem, propoſitiones ſuas erroneas & falſas decimo quinto die menſis Septembris publice reuocare & abiurare compulſus fuit cum iuramento, quod nunquam aliter de Conceptione B. Mariæ ſemper Virginis ſentire, credere aut prædicare velit, quam præfata Vniuerſitas determinauit. Sequenti autem die hoc eſt, decimo ſeptimo menſis Septembris congregati ſunt apud S. Maturinum in ciuitate Pariſienſi octoginta duo ſacræ Theologiæ Profeſſores, viri doctiſſimi, & omnes in in eadem Vniuerſitate de rigore promoti in præſentia totius Vniuerſitatis vno ore vnaque ſententia, ſtatuerunt & determinarunt; quod nemo deinceps præfatæ Vniuerſitati adſcribatur, niſi ſe huius determinationis, quod videlicet beatiſſima Dei Genitrix, & Virgo Maria ſemper ab originali macula fuerit immunis & præſeruata, aſſertorem ſtrenuumque propugnatorem pro viribus futurum confirmet iuramento. Ipſi etiam omnes antea iurauerant; ſicut in ſtatuto continetur, ſe huic veritati puriſſimæ Conceptionis Marianæ firmiter adhæſuros. Horum exemplo prouocati ſacræ Theologiæ Profeſſores almæ Vniuerſitatis Colonienſis ſimile ſtatutum fecerũt, anno 1499. Moguntinæ quoque Vniuerſitatis Doctores ſimile quoque decretum ſanxerunt, an. Dom. 1501.

Stonheimennſe Io. Trithemii an. Dom. 1497.

Error de Conceptione B. Mariæ reuocatur.

Statuta contra maculiſtas.

De IV. Symboli articulo.

Paſſus ſub Pontio Pilato, Crucifixus, mortuus & ſepultus.

TIT. XXXI. De iis quæ contigerunt circa Domini noſtri IESV CHRISTI paſſionem.

Cum Chriſtus Dominus emitteret ſpiritum, ecce velum templi ſciſſum eſt in duas partes à ſummo vſque deorſum, & terra mota eſt, & petræ ſciſſæ ſunt, & monumenta aperta ſunt: & multa corpora Sanctorum qui dormierunt ſurrexerunt, & exeuntes de monumentis poſt reſurrectionem eius venerunt in ſanctam ciuitatem, & apparuerunt multis. Centurio autem & qui cum eo erant cuſtodientes Ieſum viſo terræ motu, & his quæ fiebant, timuerunt valde dicentes: Vere filius Dei erat iſte. Matt. 27.

Miracula facta in paſſione Chriſti Domini.

EXEM-

EXEMP. I. *De eclipsi seu defectione solis tempore passionis Christi.*

S. Dionys. Areopagita Epist. ad Polycarp. Baro. tom. 1. Breuiar. Rom. 9. die Oct.

QVomodo eiusmodi solis defectio facta sit, Dionysius Areopagita scribens ad Polycarpum, cũ inuehitur in Apollophanẽ philosophum narrat his verbis: Quid de illo, qui tempore crucis Dominicæ factus est, solis defectu dicturus es? Eramus tunc ambo apud Heliopolim, amboque simul incidentem mirabiliter soli lunæ globũ notabamus (non enim eiusce coniunctionis tunc aderat tempus) ipsamque rursus ab hora nona ad vesperam, ad solis diametrum supra naturę vires restitutam. In memoriam autem illius renoua etiam aliud quoddam: nempe enim (vt ipse non ignoras) eam lunæ incidẽtiam ab oriente cœpisse, & vsque ad solaris corporis finem peruenisse, ac tum demũ resiliisse notauimus: neque vero eadem ex parte, vt assolet, & incidentia illa & repurgatio facta est, sed ex aduerso Diametri.

Idem in ep. ad Apollophan.

Idemque de eadem re scribens ad ipsum Apollophanem, agit his verbis. Heliopoli tu quidem pene mihi coæuus, & ego quinque & viginti fere annorum tempus exoluens, vna morantes cõstiteramus, cum feria quadam sexta, & hora etiam pene sexta, Sol horribilibus subito est obsitus tenebris luna ipsum intercurrente, quia non Deus, sed creatura Dei in ipsius veræ lucis occubitu lucere nõ potuit. Quærebam enim tunc apud te qui mihi sane sapientissimus videbaris quid ipse inde sentires: tu vero mirabili prudentia subintulisti quod vsque adeo penetralibus mentis meæ inhæsit, vt nulla obliuione deleri, nulla vnquam valeat mortis imagine deteri. Offusi enim tenebris ipsi eramus, orbem solis vndiquaque & ex æquo occupante caligine: & postquã repurgatio & restitutio facta est, luna ad solis diametrum conuersa aufugit Et tunc quoque regulam Philippi Aridæi assumpsimus: Cumque reperissemus, quod & erat notissimum, eo tempore solem eclipsis molestias laboresque minime perpeti debuisse, ac nihilominus lunam ab oriente solarem splẽdorem pullis nigrantibusque velis obduxisse, cum soleat ex occidua parte solem ingredi: tunc autem opifices lucis thesauros caliginibus, quas ipsa genuerat, ad occiduos vsque solis fines peruagata (vt ipsi putauimus) occultauit: cum tamen, & lunæ id tempus deesset, nec coitus vicinum tempus esse cognosceretur. Aio ad te (neque enim adhuc mysterii tantæ rei conscius eram) O ingentis prudentiæ promptuarium, quid, inquam ô doctrinę speculum Apollophanes, his secretis adscribis? Ad hæc nescio quo pacto diuino quodam afflatu & non humani sensus sermonem subintulisti: Hæ ô bone Dionysi, diuinarum vicissitudines sunt rerum. Denique vero adnotatum diligenter feriæ diem & annum, annũtiatione quam facer Paulus nostris attẽtis auribus infudit consentientibus signis conspirare & concordare expertus manus veritati submisi, & ex falsitatis nexibus subabsolutus, quam quidem veritatem mirifice effero, quam & tibi communico.

II. *Diabolus propinquante passione Christi Domini suam perniciem præsentiebat.*

Cum Christus Dominus innocentiæ causa candidatus ab Herode ad Pilatum missus esset, ipse Pilatus, conuocatis principibus sacerdotum, & magistratibus & plebe, palam profitebatur, neque se, neque Herodem causam vllam mortis dignam in eo inuenisse. Et quia in ea solennitate vinctus vnus mortis reus ex consuetudine dimittẽdus erat, Pilatus, vt ea occasione sibi liberum esset Christum dimittere, Barrabam, hominem seditiosum, insignem latronem & homicidam, ac IESVM innocentem; in optionem populo dat, cui optandi ius competebat, vt vtrum vellet ex his duobus eligeret. Sed suadentibus principibus sacerdotum, conclamantes simul, Barabbam liberari, Christum vero crucifigi petierunt. Interea Pilato sedente pro tribunali, misit ad eum vxor, dicens: Nihil tibi & iusto illi: multa enim passa sum hodie per visum propter eum.) Huius rei causam dat Ignatius; Cum, inquit, paranda esset crux, diabolus tumultuabatur, & pœnitentiam immisit proditori, & laqueum illi monstrauit & suspẽdium, quo strangularetur, edocuit; & mulierculam turbans eandem in somniis, vt à crucifigendo cessarent, inducere moliebatur, qui prius omnem lapidem mouerat, vt eadem crux pararetur, non quod pœnitudine duceretur ob tantum malum; hac enim parte minus fuisset sceleratus, sed sentiebat suam ipsius perniciem. *Baro tom. 1. Annal. Ex cap 27. Matthæi.* Epist. ad Polycarpum.

III. *Qua morte & quo loco vitam sibi abripuerit Pontius Pilatus ob latam in Christum mortis sententiam.*

Anno Christi Domini quadragesimo primo, Olympiade ducentesima quarta, anno tertio Pilatum olim Iudeæ procuratorem miseranda morte interiisse scribit Eusebius his verbis; Pontius Pilatus in multas incidens calamitates, propria se manu interfecit, vt scribunt Romani Historici. Viennæ autem in Galliis id contigisse cum multi referãt, Ado eiusdem ciuitatis Episcopus sic habet: Pilatus, qui sententiam damnationis in Christum dixerat, & ipse perpetuo exilio Viennæ recluditur; tantisque ibi irrogante Caio languoribus coarctatus est, vt sua se ipsi manu transuerberans, multorum malorum compendium mortis celeritate quæsierit. *Euseb. in Chro. Ado in Chron. ex Oros. l. 7. c. 5. apud Baro. to. 1. ann. 41 Greg. Tur. lib 1. c 24.* Pilatus sibiipsi mortem conscisuit.

TIT. XXXII. De passione & morte Christi Domini frequenter à piis Christianis recolenda: deque eius fructu & vtilitate.

EXEMP. I. *Meditationem de paſſione obſequium eſſe Chriſto Domino præ cæteris gratiſſimum.*

Ludolph à Saxon de vita Chriſti cap. 65.

REfert Ludolphus à Saxonia, quendam ſanctiſſimæ vitæ Eremitam inſtanter Dominum oraſſe, vt ſibi oſtenderet, quid ipſi inter cætera ſeruitia magis acceptaret; & vidiſſe hominem nudum frigore trepidantem, & crucem magnam ſuper ſe baiulantem, & ſibi quis eſſet interroganti reſpondentem: IESVS CHRISTVS ego ſum: rogaſti enim me: vt tibi oſtenderem, quod inter cætera obſequia mihi magis complaceret; nunc dico tibi, quod hoc, ſcilicet, quod quis iuuet me portare crucem meam, & vulnera & paſſionem in corde ſuo: & hoc dicens, euanuit.

II. *Homini Chriſtiano meditatio de Ieſu Chriſto crucifixo ob mentis oculos habenda.*

Io. Moſc. Eccl. prat. ſpirit. c. 64.

Tres ſenes ad Stephanum Abbatem accedentes loquebantur de ſalute animæ: Illo autem tacente dixerunt, cur nihil reſpondes, cum vtilitatis gratia venerimus ad te? Reſpondens Stephanus, dixit: Ignoſcite mihi, vſque modo non animaduerti quid locuti ſitis, verumtamen quod habeo, hoc dico vobis: Ego die noctuque nihil aliud aſpicio, niſi Dominum noſtrum IESVM Chriſtum in ligno pendentem. Quod cum audiſſent multum ædificati receſſerunt.

Meditatio Chriſtiani hominis quæ?

III. *De compaſſione viri pii ad Chriſtum crucifixum eiusq; parentem ſanctiſſimam.*

Ludolph à Saxonia 2. p de vita Chriſti c. 63.

Extat hic cuiuſdam Religioſi mirandus feruor & deuotio in hæc verba Chriſti: (Ecce mater tua) dum enim hæc mente volueret ſolitus erat totus in lacrymas diſſolui, ita vt annos fere viginti lacrymis perpetuis conſumeret, quæ ſæpe in potum ei ſeruiebant. Vnde quoties memoriam paſſio Chriſti ſubibat, & peruenerat ad hæc verba obrutus lamentis has matri dabat voces: Ecce, mater, qualiter pendet filius tuus: tum filio: Ecce mater tua lacrymoſa & doloroſa; vide fili quomodo ſtat tota derelicta mater tua.

IV. *De Comite Elzeario qui Chriſti iniurias & pœnas cogitando, æquanimiter fert aduerſa.*

In vita eius apud Sur. to. 4. 27. Sept. cap. 23.

Tanta in Elzeario Comite Ariano virtus & gratia inerat, tanta animi fortitudo & patientia in rebus duris & aduerſis, vt toto vitæ eius ſpatio nemo quantumuis familiaris & domeſticus, ob quamcũque moleſtiam & afflictionem, quidquam eum, vel dixiſſe, vel feciſſe impatienter, & iracunde potuerit animaduertere. Atque ea cauſa Delphina ſancta Virgo, quæ ipſius virtutes & actiones aſſidue contemplabatur, cum cerneret eum nihil commoueri aduerſus eos, qui iniuriam ei irrogarent, eique moleſti eſſent, ſed ferre omnia ſedate vultuq; placido & iucundo, admirans tam inſignem, tamq; inuictã in illo patientiam vtque eius certius periculum faceret, intra conclaue ita ait ad eum: Quid nonnis es tu Elzeari, qui nunquam erga illos qui te iniuriæ afficiunt commoueris? videris eſſe trunci inſtar aut ſtatuæ nihil ſentientis, & tamen patibilis es, & homo mundanus. Aut fortaſſis, vel neſcis, vel non potes iraſci, & quid obſecro officeret malis, qui interdum iniuſte te lædunt, ſi te quandoque iratum illis oſtenderes. Ad hæc homo leniſſimus reſpondit: Ecquid vero, Delphina, prodeſt iraſci? nihil profecto: Attamen explicabo ego tibi arcanum pectoris mei. Noueris me interdum ſentire aliquam in animo aduerſus infeſtantes me indignationem, ſed illico me conuerto ad cogitandas iniurias Chriſto illatas, eumque imitari cupiens, dico mihiipſi: Etiamſi famuli tui barbam tuam conuellerent, & colaphos tibi infringerent, nihil eſſet ad Dominum tuum, qui maiora perpeſſus eſt, certumque habeas, Delphina, me nunquam ceſſare à cõmemorandis iniuriis Saluatoris mei, donec animus meus plene ſit tranquillatus. Atque hanc fateor me à Domino habere peculiarem gratiam, vt eos, qui mihi iniurioſi ſunt, vel æque, vt ante, vel plus etiam amem, & pro eis ſpecialiter orem, agnoſcamq; & confitear, me maioribus & atrocioribus iniuriis dignum eſſe. Ex his verbis virgo Delphina fuit mirum in modum confirmata, & cœleſti ſuauitate referta, ſentiens generoſũ eius animum cœleſtium deſiderio adeo incenſum, adeoq; Deo coniunctum, vt nulla perturbatio, vel commotio ei poſſet dominari.

Elzeario Comiti ad paſſionem Chriſti Domini confugienti dulces fiebant iniuriæ.

Elzearius orat pro inimicis.

V. *Per paſſionis Chriſti Domini recordationem triſtitia inordinata diſpellitur.*

Ludolph. à Saxon. 2. p. de vita Chriſti cap. 58.

Legitur de quodam religioſo, qui circa conuerſionis ſuæ initia quadam immoderata triſtitia lætaliter afficiebatur, ita vt nec legendi, nec orandi, nec aliud faciendi modum inueniret. Ille, dum die quadam in cellula reſidens grauiter hac paſſione affligeretur, & incredibili dolore opprimeretur, facta eſt ad eum vox deſuper, dicens: Quid hic ſedes otioſus & in teipſo tabeſcens? Surge nunc, & meam deuote pertracta paſſionem, & in amaritudine tuum deuinces dolorem. Quo audito ſtatim ſurrexit & mandato fecit ſatis, & hac medicina ſanatus, per eius continuam replicationem nequaquam plus de cætero tali oppreſſus eſt paſſione.

VI. *Paſſionem Chriſti feruenter recolens & ſir pius, extemplo moriens recta ad cœlum tranſit.*

Thom. Braband. lib. 1. Apum. cap. 25. p. 5.

Circa annum ab incarnatione Domini milleſimũ ducenteſimum decimum ſextum, vir quidam fidelis & bonus de oppido Dinantheo mare tranſit, & ingreſſus terram ſanctam, loca ſingula in quibus pedes Domini ſtetiſſe quibuſdam indiciis ferebatur, multa deuotione, & lacrymis viſitauit, cumque veniſſet ad locum Caluariæ, vbi audiuit Redemptorem noſtrum mortis anguſtias & crucis ſupplicium pertuliſſe, grauiſſimis ſuſpiriis ingemiſcens cũ clamore valido & lacrymis dixit: Quid tibi, benigniſſime Domine, quid, inquam, tibi, Chriſte, retribuã pro omnibus, quæ prius amator amabilis mihi mirabi-

Patientia Elzearii in iniurias.

rabilitéf tribuisti, Vidi prius loca, in quibus natus & inter homines conuersatus doctrinam Euangelicam prædicasti, & Deitatis tuæ indicia per miracula demonstrasti Hæc quidem ob amorē & reuerentiam tui, sincero corde complexus sum, hunc vero locum passionis & mortis tuæ æquo animo videre non possum, vbi clauis crucifigi, terebrari lancea & animam pro nobis tradere voluisti; Hæc vt beatus ille perorauit exclamans, ruptis vitalibus cordis venis spiritum exhalauit.

VII. *De imagine crucifixi inuenta in corde captiui continuę passionem Domini commemorantis.*

Idem ibid. part. 8.

De quodam martyre prope nostra tempora veridica relatione susceпi: cum captus cuidam gentili tyranno seruiret, & ille eum honestissime tractaret, martyr autem gemebundus incederet, miratus tyrannus causam tristitiæ quærit, & quare cum seruis aliis non gauderet? Cui martyr. Cum aliis, inquit, gaudeo, sed semper tristis incedo, quia mortis Dei mei memor, continue in corde meo passionis eius stigmata porto; hæc mox vt tyrannus audiuit, grauiter indignat⁹; & ego, inquit, experiar, quæ dixisti; nec mora, ex tempore vocato, iubet aperto pectore martyris, cor eius euelli & per mediū cultro secari: vbi statim mirante tyranno cum suis res miranda conspicitur; quia pro sigillo pars vna cordis, crucifixi Christi imaginem continens reperitur. Quo viso tyrannus mox credidit, & cum omnibus suis sacrum baptisma suscepit.

VIII. *De insigni B. Coletæ erga Christi passionem amore.*

Ex Stephan. Iuliac. Sur. tom. 2. Matth. 6.

Quam feruenti deuotione & amore Christi passionem Coleta virgo, ordinis S. Claræ religiosa, sic habet Stephanus Iuliacus eius vitæ scriptor & contemporaneus: Cœpit id ætate adhuc tenera, a matre sua sic instituta, quæ profecto & timebat & amabat Deum; quotidieque cum lacrymis & gemitibus dicebat preces de Saluatoris passione, multū condolens iniuriis & pœnis, quas ille pro humani generis redemptione libentissime tolerauit. Eas autem preces Coleta puella diligenter attendens, adeo memoriæ mandauit, vt deinceps earum non potuerit obliuisci. Itaque quotidie hora meridiana, qua Christus crucifixus est, angores cordis sentiebat vehementissimos cum Christo acerbissime patiente; vtque eos secretius & deuotius perferret, libēter ea hora ab aliis se subducebat hominibus, atque ita sola manens, omnes animi vires intēdebat ad cogitandas iniurias, persecutiones, conuicia, opprobria, horrendam & ignominiosam mortem, quæ Christus desiderio salutis nostræ patienter & cupide perpessus est. Porro in eiusmodi meditationibus sæpissime extra se rapiebatur, & in Deum transformabatur ardentissimo desiderio & amore; at præcipue tamen sextis feriis ab hora sexta matutina vsque ad horam sextam vespertinam, mane audita missa, nihil interim manducans aut bibens, tam erat feruenter & efficaciter Dominicæ commemorandæ passioni intenta, vt sæpenumero prę doloris vehementia in manibus, pedibus, & latere suo sibi reuera videretur clauis & lancea confixa. Ecquis vero posset lacrymarum imbres & anxios gemitus exprimere, quibus illa occupabatur tota hebdomada, quam sanctam vocamus? In ipsa enim eius virtutum studiosa iuuentute specialis quædam ei collata erat gratia circa Domini passionem. Cum enim aliquādo feruenter & profūde eam meditata fuisset, Christus ei apparuit, indicauitque familiariter modum, quo passus esset, & vt singulis membris suis singulares pertulerit cruciatus, humanæ salutis amore: Inde vero Coleta vehementissimum quendam cōcepit cordis dolorem & angustiam, ac nihilo minus ardore quodam amoris & deuotionis erga Christi passionem in tantum incensa fuit, vt sæpius reminiscens huius visionis & crudelium pœnarum, quibus affectum viderat corpus innocentissimum Saluatoris, plane destitueretur virib⁹, nihilq; prorsus exterius sentiret, in statum alium transformata. Atque ita in sancta hebdomada multa ei diuinitus præstabantur sane memorabilia. Cum enim recitarentur passionis Christi in missis coram ipsa, vti fieri solet, dolores, quos passus est Dominus in corpore suo, adeo renouabantur in corde & corpore illius, vt nūquam sic visa fuerit mulier laborare parturiendo, quantum ipsa videbatur condolendo, &c.

Erga passionem Christi miro modo affecta S. Coleta.

Coletæ adhuc iuueni Christus apparet.

Dolores Christi Coletam summe afficiūt.

IX. *Frequens erat B. Lyduuina in meditatione de Redemptoris nostri passione.*

Amor Christi IESV crucifixi & meditatio acerbissimæ passionis eius, ita creuit in Lyduuina virgine sane admiranda, vt nihil ei maiori esset solatio, quam in illis foraminibus atque plagis, instar columbæ nidificantis, iugiter commorari. Eius enim vulnera & dolores acutissimi animam virginis adeo penetrarant, vt quamuis ipsa in singulis membris suis omnis generis cruciatus vehementissimos pateretur, ita vt omnes qui eam cernerent, nō possent non multa commiseratione affici, eos tamen cruciatus, quasi pro nihilo putaret. Tota vita eius in Christi rebus gestis, tanquam in viridario amœnissimo versabatur; iis meditandis trahebat ardentissima ab imo pectore suspiria, & ab oculis lacrymarū fundebat imbres, iisq; deficientibus, guttas sanguineas. Illas autem lacrymas, Christi crucifixi amore fusas, apud familiariores, appellabat rosas suas.

Io. Brugmānus Francis. 2. p. Vita eius cap. 7. apud Laur. Sur. 14. Aprilis tom. 2.

B. Lyduuinæ meditationes erant de vita & passione Christi.

X. *De feruentissimo amore S. Claræ Assisinatis erga Christi Domini passionem.*

In vita eius iussu Alex. 4. cont. Maxim. conscripta ap. Sur. tom. 4. Aug. 12 c. 20.

Admirabili virgini Claræ ordinis S. Francisci religiosæ familiaris erat planctus Dominicæ passionis; ex sacris enim eius vulneribus, nunc myrrhatas exhauriebat affectiones, nunc dulcia exugebat gaudia. Hanc lacryma Christi vehementer inebriabat, & quem cordi suo profundius amor impressérat,

frequenter memoria repræsentabat. Docebat nouitias Christum plangere Crucifixum, & simul, quod verbis docebat, factis exemplabat: Nam sæpe cum in secreto ad talia hortaretur, præueniebat verborũ exitum, irriguum lacrymarum. Inter horas diei, sexta & nona, maiori compunctione afficiebatur, vt cum immolato Domino immolaretur. Nam & semel hora nona orantem in cellula diabolus in maxilla percutiens, oculum sanguine, genam liuore effundit. Vt autem Crucifixi deliciis absque intermissione pasceret mentem, orationem de quinque plagis Domini frequentius ruminabat. Officium Crucis, prout Crucis amator Franciscus instituerat, dicit, & affectu consimili frequentabat. Chordulam tredecim nodorum scopulis annullatam, subtus ad carnem cingebat secreto in memoriam vulnerum Saluatoris, &c.

Feruenter recolit Clara passionẽ Christi.

Chordula nodosa cingit nudum corpus.

XI. *S. Heduuigis Duciſſa paſſioni Domini noſtri meditando addictiſſima.*

Passionem Domini IESV CHRISTI Saluatoris nostri quanta animi deuotione in suo pectore versarit Heduuigis Duciſſa Poloniæ mulier pietissima, vel ex hoc vtcunque colligi potest, quod etiam res minimas, quæ mysterium crucifixionis Dominicæ repræsentarent, veneratione afficiebat: Nam vbicunq; humi conspexit iacẽtes stipulas, Crucis imaginem referentes, genibus flexis adorabat; tollensq; eas & exosculans, tali eas loco reposuit, vbi non possent pedibus conculcari.

In vita eius apud Sur. tom. 5. Oct. 15. c. 5.

XII. *De ſtigmatibus paſſionis Chriſti B. Franciſci manibus impreſſis.*

Vulgatissimum est corpori S. Francisci diuinitus fuisse impressa quinque vulnera Christi, & è carne ipsius mirabiliter clauos ad manus aut pedes conformatos.

D. Bonau. in vita eius ca. 23.

XIII. *De Clara virgine è Montefalco.*

Thomas Bozius Eugubinus, Congregationis oratoriæ Romæ presbyter asserit se vidisse corpus Claræ Virginis de Montefalco, & cor eius, in quo insculptus est Christus cruci affixus, ex eadem carne flagra quibus est cæsus, columnam cui alligatus, omnia denique simulacra, quibus eius perpessiones referuntur, &c.

Lib. 15. de Sign. Eccl. cap 3. to. 2.

XIV. *Contemnentes Chriſtum eiuſque beneficia negligentes eum iterum crucifigunt.*

Cum sancta Birgitta in regno Suediæ orta, decimo ætatis anno concionem de passione Domini in templo audiuisset, ipsa conseruans omnia verba in corde suo, & conferens, nocte sequenti vidit in somnis Christum quasi eadem hora crucifixum sibiq; dicentem: En vt cruciatus sum. Illa existimans eadem hora recens id factum, ait ad eum: Ecquis iste huc tibi fecit Domine? Christus respondit: Illi qui me contemnunt, & charitatem meam negligunt. Tum illa ad se reuersa, vsque adeo fuit affecta erga passionem Christi, vt eius mysteria raro sine lacrymis ad memoriam potuerit reuocare.

D. Anton. 3. p. Chron. tit. 24. c. 11. incorp. apud Sur. 23. Iul. cap. 4.

Visio S. Birgittæ viduę de pass. Do

XV. *Viſe admodum eſſe ante Crucifixum, preces fundere.*

Eadem Birgitta cum duodennis tãtum esset, & nocte quadam oraret, matertera eius latenter cubiculum ingressa, inuenit illam cæteris dormientibus, in silentio clam ante lectum suum, nudam adorare cum lacrymis crucifixum. Suspicata autem leuitate quadam puellari id fieri, virga eam percussit, sed in minutissimas partes dissiliit. Admiras igitur dicit ad eam: Quid egisti Birgitta? Num te docuerunt fœminæ preces quasdam fallaces? Illa cum lacrymis respondit: Non, Domina mea, sed surrexi è lecto, vt laudarem eum, qui me semper solet adiuuare. Scisciante matertera, quis ille esset, respondit; Crucifixus est, quem pridem conspexi. Ab illa ergo die matertera eius cœpit eam amare impensius, & amplius venerari. Non diu post ludẽs cum puellis Birgitta, vidit diabolum tanquam centumanum aut centipedem, horrida specie deformem. Perterrita igitur, cucurrit ad lectulum suum humiliter se Christo commendans. Vbi rursus ei teter ille spiritus apparens; Nihil possum, inquit, nisi permittat Crucifixus.

D. Anton ib. & Sur. c. 5.

Orat nocte coram Crucifixo.

Horrendil. specie apparet Satan.

XVI. *De quinque Chriſti Domini vulneribus Alphonſi Ducis vexillo diuinitus impreſſis.*

Anno Domini millesimo centesimo duodecimo, Alphonsus Portugalliæ Dux primus patri Henrico successit. Hic cõmissurus prælium aduersus quinq; Saracenorum Reges cum trepido prorsus esset animo, confirmatus est à Christo in somnis iussusq; in aciem descendere, signumq; attollere, cui quinque ipsius vulnera, quæ ostentabat, depicta essent. Egit hoc Alphonsus, & nobilissimam victoriam reportauit Ex illo insigne Regibus Portugallensibus fuit quinque Christi plagis ornatum vexillum.

Thom Boz. li. 17. de ſig. Eccl. c. 7. an. 1112.

XVII. *De Lucia virgine Dominica paſſionis meditationi admodum addicta, ſtigmatibus Chriſti inſignita.*

Anno Domini millesimo quingentesimo claruit in Italia in ciuitate Ferrariensi virgo quędam deuotissima, Dominicæ passionis mediatrix feruentissima, nomine Lucia, soror professa sub tertia regula S. Dominici ordinis Prædicatorum, stigmatibus crucifixi visibiliter & sensibiliter insignita, quæ omni sexta feria sanguinem fluentẽ de se manifeste emittunt. Et licet præfata virgo continuum eorundem stigmatum sentiat dolorem, quartis tamen & sextis amplius cruciatur. Hæc stigmata multi viri docti & clarissimi, & viderunt & palparunt, qui testimoniũ miraculo perhibent, quorum testimonio nos contradicere nec volumus, nec debemus.

Io. Trith. in Chro. Spontheimenſi ſub an. Do. 1500

XVIII. *Saluatoris noſtri in cruce pendentis exemplo vt in ſuiipſius deſpectum & odium venerit E. Elizabetha.*

Beata

Hiero. Plat. lib. de dign. Cardinal. cap. 17.

Beata Elizabetha, Turingii Principis vxor, cum die quadam cum ornatu & comitatu regio Eccleſiam ingreſſa eſſet, ſtatim vbi Crucem vidit Chriſtumque in ea pendentem, cœpit in lacrymas ſolui, & dolore acerrimo torqueri ob hanc intimam cogitationem, quod cum Deus & Saluator ſuus in patibulo moreretur, ipſa gemmis, auro, purpuraque fulgeret: illius caput ſpinea corona cruciaretur, ſuũ aurea ornaretur, ille ab amicis & diſcipulis deſertus, vndique à deriſoribus circumſeptus eſſet, ipſi autem multi famuli adeſſent, omnes eam colerent, atque ſuſpicerent. Quare cum propterea ſe infelicem, & miſeram ac propemodum damnatam appellaret, quæ tam male ſuum imitaretur Creatorem, tantum in ea valuiſſe hanc meditationem ferunt, vt exanimis in terram collapſa ſit, vixque multo labore, & opere ad ſe reuocari potuerit. Hæc eadem ſecum debet nobilis quiſque meditari, cum ſe ab omnibus honorari, omnes ſibi aſſurgere, ſuoſque nutus obſeruare videt, vt non modo non his inaniter gaudeat, ſed potius quod ſe quidem attinet, moleſte ferat, & erubeſcat, quod tam longe à Domini Saluatoriſque ſui humilitate diſcedat. De quo ſcriptum eſt: Ego autem ſum vermis, & non homo, opprobrium hominum & abiectio plebis. Quin etiam timeat, ne cum in hac vita exaltatur, deprimatur in altera, impari ſine dubio compenſatione, ſi pro tam breui honore, probrum ſubeundum fuerit ſempiternum.

XIX. *Meditatio Dominicæ Paſſionis quam vtilis ſit, quarumdam Virginum exemplo declaratur.*

Lud. Bloſc. 2 Monil ſpirit.

Frequentiſſime Dominus IESVS reuelauit chariſſimis ſuis ſponſis Gertrudi, Brigittæ, Mechthildi, Catharinæ, quam ſit & ſibi acceptum, & homini fructuoſum, recolere paſſionem Chriſti, pia, humili & ſyncera attentione vel deuotione. Quod & ipſæ deuotiſſime fecerunt. Nam & eandem Domini Ieſu paſſionem, (quæ licet amariſſima acerbiſſimaque fuerit, tota tamen charitatis dulcedine plena eſt) adeo profunde viſceribus animarum ſuarum infixerant, & tam ardenti ſuauique affectu ruminare ſolebant, vt illa eſſet eis mel in ore: melos in aure, iubilus in corde.

Meditationis paſſionis Dominicæ fructus.

TIT. XXXIII. De vera Cruce Domini noſtri IESV Chriſti.

EXEMP. I. *Vt S. Helena Conſtantini Imp. mater Crucem ſanctam inuenerit, colue it & adorauerit.*

Ex D. Ambroſ. orat. in fun. Theodoſ. Imp. Baro. to. 3. Annal. ad an. Dom. 326. 43.

POſtquam D. Ambroſ. egregia proſecutus eſt oratione laudes Theodoſii Imperatoris defuncti, ſanctæ Crucis hiſtoriam, quæ à S. Helena tempore Conſtantini inuenta eſt, ſic deſcribit: Venit ergo Helena, cœpit reuiſere loca ſancta: infudit ei Spiritus, vt lignum Crucis requireret. Acceſſit ad Golgatham, & ait: Ecce locus pugnæ, vbi eſt victoria? Quæro vexillum ſalutis, & non inuenio. Ego (inquit) in regnis: & crux Domini in puluere? Ego in aulis, & in ruinis Chriſti triumphus? Ille adhuc latet: & latet palma vitæ æternæ? Quomodo me redemptam arbitror, ſi redemptio illa non cernitur? Video quid egeris, diabole, vt gladius, quo peremptus es, obſtrueretur. Sed Iſaac obſtructos ab alienigenis puteos eruderauit, nec latere aquam paſſus eſt. Tollatur ergo ruina, vt vita appareat. Promatur gladius, quo veri Goliæ caput eſt amputatum. Aperiatur humus, vt ſalus fulgeat. Quid egiſti, diabole, vt abſconderes lignum, niſi iterum vincereris? Vicit te Maria, quæ genuit triumphatorem: quæ ſine imminutione virginitatis edidit eum, qui crucifixus vinceret te, & mortuus ſubiugaret. Vinceris & hodie, & mulier tuas inſidias deprehendat. Illa quaſi ſancta Dominum geſtauit: ego eius crucem inueſtigabo. Illa generatum docuit, ego reſuſcitatum. Illa fecit vt Deus inter homines videretur: ego ad remedium peccatorum diuinum de ruinis eleuabo vexillum. Aperuit itaque humum; decutit puluerem: tria patibula confuſa reperit, quæ ruina contexerat, inimicus abſconderat. Sed non potuit obliterari Chriſti triumphũ. Incerta hæret vt mulier, ſed certam indaginem Spiritus ſanctus inſpirat, eo quod duo Latrones cum Domino crucifixi fuerint. Quærit ergo medium lignũ: ſed poterat fieri, vt patibula inter ſe ruina confunderet, caſus mutaret & inuerteret. Rediit ad Euangelii lectionem; inuenit quia in medio patibulo prælatus titulus erat. *Ieſus Nazarenus Rex Iudæorum.* Hinc collecta eſt ſeries veritatis, titulo Crux patuit ſalutaris. Hoc eſt quod petentibus Iudæis Pilatus reſpondit: *Quod ſcripſi, ſcripſi*, id eſt, non ea ſcripſi, quæ vobis placerent, ſed quæ ætas futura cognoſceret: non vobis ſcripſi, ſed poſteritati, propemodum dicens: Habeat Helena quæ legat, vnde Crucem Domini recognoſcat. Inuenit ergo titulũ: Regem adorauit, non ſignum, quia hic Gentilis eſt error, & nouitas impiorum: ſed adorauit illum, qui pependit in ligno, ſcriptus in titulo, illum qui ſicut ſcarabeus clamauit, vt perſecutoribus ſuis peccata donaret. Auida mulier feſtinabat tangere remedium immortalitatis, metuebat calcare ſacramentum ſalutis. Læto corde & trepidante veſtigio quid faceret, neſciebat. Pertendit tamen ad cubile veritatis. Lignum reuulſit, & gratia micuit.

Helena Auguſta crucẽ quærit & inuenit.

Crux Chriſti ab Helena inuenta.

Titulus Crucis. *Ioan 19.*

Crucem ſanctam adorat S. Helena Conſtantiniquid mater.

II. *Admotum ſanctæ Cruci cadauer, illud reſurgit.*

Ex Paulin. epiſt. 11. to. 9. Biblioth. Sacr. Sur. hiſt. l. 2 Baron to. 3. Annal. an. Chriſti 326. 45. & 46.

In hac ſanctæ Crucis hiſtoria accipite miraculũ magnum, & vere diuinum; Regina illa venerabilis, vt venit Hieroſolymam, diligenter & pie locis illis, & circa omnibus, diuinorum curioſa inſignium, & oculis haurire geſtiens fidem, quam piis auribus litteriſque perceperat, crucem Domini ſtudioſiſſime perquirere adorſa eſt. Itaq; non ſolum de Chriſtianis doctrina & ſanctitate plenos viros, ſed & de Iudæis

Iudæis peritissimos, vt propriæ, qua miseri & gloriantur, impietatis indices exquisiuit, & accitos in Hierosolymam congregauit. Tunc omnium vna de loco testificatione confirmata, iussit illico, vrgente sine dubio cõceptæ reuelationis in instinctu, in ipsũ locum operam fossionis accingi. Parataque mox ciuium pariter & militari manu, breui laborem istius molitionis hausit: & contra spem omnium, sed secundum tantum ipsius Reginæ fidẽ alta egestione reseratis terræ finibus, abdita Crucis arcana paruerunt. Sed cum tres pariter Cruces, vt quondam fixæ Domino & latronibus steterant, repertæ fuissent: gratulatio repertarum cœpit anxia dubitatione confundi iusto piorum metu, ne forsitan aut*per Crucem Domini patibulum latronis eligerent, aut salutare lignum pro stipite latronis abiiciendo violarent. Respexit pias fideliter æstuantium curas Dominus, & ipsi potissimum, quę tam piæ solicitudinis princeps erat, huius consilii lumen infundit, vt aliquem recens mortuum inquiri & inferri iuberet. Nec mora, verbum factum, cadauer illatum est: deponitur, iacenti vna de crucibus admouetur, sed earum ligna mors spreuit. Postremo Dominicam Crucem prodit resurrectio: & ad salutaris ligni tactũ morte profuga, funus excussum & corpus erectum est: tremefactisque viuentibus, stetit mortuus, & funebribus, vt Lazarus quondam, vinculis expeditus illico inter expectatores suos rediuiuus incessit. Ergo Crux Domini tot operta ætatibus, & Iudæis in tempore passionis abscondita, neque Gentibus in ædificatione fani, terram sine dubio ad ipsam fabricam egerentibus, reuelata est: nonne diuina manu latuit, vt nunc inueniretur, cum religiose quęreretur? Ita (vt Crucem Christi decuit) experimento resurrectionis inuenta & probata Crux Christi est, dignoque mox ambitu consecratur condita in passionis loco basilica, quæ auratis coruscа laquearibus, & aureis diues altaribus, arcano positam sacrario Crucem seruat: quam Episcop⁹ vrbis eius quot annis, cum Pascha Domini agitur, adorandam populo princeps ipse venerantium promit.

Crucis Dominicæ manifestatio quomodo facta.

* pro Cruce.

Miraculum in Crucis inuentione.

III. *Ad contactum S. Crucis fœmina semimortua in columnam redditur.*

Accidit in eadem vrbe, primariam quandam loci illius fœminam graui ægritudine confectam semine cem iacere. Macarius per idem tempus Ecclesiæ illius Episcopus erat: Is vbi cunctantem Regi nam, atque omnes pariter qui aderant, videt: Afferte; inquit, huc totas, quæ repertæ sunt, Cruces: & quæ sit, quę portauerit Dominum, nunc nobis aperiet Deus. Et ingressus cum Regina pariter & populis ad eam, quæ decumbebat, defixis genibus, huiuscemodi ad Deum precem profudit: Tu Domine, qui vnigenitum Filium tuum salutem generi humano per passionem Crucis conferre dignatus es, & nunc in nouissimis temporibus adspirasti in corde ancillæ tuæ perquirere lignum beatum, in quo salus nostra pependit, ostende euidenter ex his tribus, quæ crux fuerit ad Dominicã gloriam, vel quæ extiterit ad seruile supplicium: vt hæc mulier, quæ semiuiua decumbit, statim vt eam lignum salutare contigerit, à mortis ianuis reuocatur ad vitam. Et cum hęc dixisset, adhibuit primo vnam ex tribus, & nihil profecit: adhibuit secundum, & ne sic quidem aliquid actum est, vt vero admouit tertiam, repente adapertis oculis, mulier cõsurrexit, stabilitate virium recepta, alacrior multo, quam cum sana fuerat, tota domo discurrere & magnificare Dei potẽtiam cœpit. Sic euidenti indicio Regina voti cõpos effecta, templum mirificum eo in loco, in quo Crucem repererat, regia ambitione construxit.

Macarii oratio.

Miraculo alio discernitur Crux Dominica ab aliis duabus.

Templum erectum ab Helena.

Ex Ruffin. lib. 1. hist. Eccl. cap. 17. Baron. tom. 3. ann. 327. 47.

IV. *Crux sancta splendorem emittit ad Apamæos contra Cosroen Persarum Regem animandos.*

Quoniam in hanc materiam incidimus, dicam & de eo miraculo, quod Apamææ factum dignum præsenti videtur esse historia. Cum Apamæi Antiochiam incendio vastari cognouissent, Thomam ciuitatis Episcopum rogarunt, vt salutiferum & viuificum Crucis lignum præter solitum proferret & proponeret, vt si extrema periclitanda essent, solam mortalium salutem contuentes complecterentur, & alterius vitæ compendium, preciosa Cruce ad meliorem ipsos ducente sortem, acciperent. Fecit hoc Thomas, protulitque viuificum lignum ac certis quibusdam promissis diebus proposuit, vt cunctis ciuibus congregandi ad illud, & salutẽ inde reportandi copia fieret. Accedunt igitur cum aliis etiam illi, qui me ad lucem duxerunt, & cum inferiorem scholam visitarem, deduxerunt. Cum itaque preciosum lignum adorare exosculariquе peteremus, Thomas ambabus leuatis manibus lignum illud, quod veterem maledictionem sustulit, per tota illa sacra adyta circumeundo ostendit, sicut in Dominicis adorationum diebus fieri consueuit. Sequutus est autem hunc Thomam de loco ad locũ migrantem ignis admodum grandis, lucens quidem, sed non comburens, sic vt omnis ille locus, vbi preciosum hoc Crucis lignum ostẽdebatur, ardere videretur: factumque est hoc non semel tãtum atque iterum, sed frequenter, cum sacerdos cunctum eum locum circuiret, & populus collectus Thomam vt hoc faceret orasset; quę res etiam salutem quæ Apamæis contigit, prædixit. Posita est igitur imago quædam in vertice templi, quæ scripturam nescientibus ista indicaret.

Euag. hist. Eccl. lib. 4. cap. 25.

Thomas Apamæorũ Episcopus vir sermone & opere potentissimus.

Crucis lignum rutilat.

V. *Splendore è sancta Cruce promanante, territi hostes fugam arripiunt.*

Procopius narrat Apamææ fuisse particulam sanctæ Crucis, quam sibi ostendi populus voluit, cum ciuitas diu obsessa iamiam capienda videretur, vt nimirum Cruce Domini visa, lætius obirent: cumque ter Episcopus illam sustulisset in altum, conspiciendamque proposuisset, ter ex ea maximus ignis

Lib. 2. de bello Persico.

S. Crucis splendore terrentur hostes.

ignis latissime effulgens in omnes partes, haud tamen comburens, eluxit: quo viso territi hostes obsidionem soluerunt.

VI. *De exercitio Christianorum in extremis periculis constituto in terra sancta virtute S. Crucis liberato.*

Willelm. Tyrius lib. 16. c. 11. 12. 13 Baron. tom. 12. Annal. Eccles. ann. Christ. 1144.

Anno Domini 1144. qui secundus numerabatur Balduini pueri Regis, Willelmus Tyriæ Archiepiscopus scribit exercitum Christianorum, dum spe potiundi Bostro, Metropoli Arabum, laboraret, insidiis fuisse circumuentum, & virtute Crucis ereptum, in hæc verba: Hoc videntes hostes ad ea se conuerterunt molimina. Erat sane regio tota vepribus, & fruetis humilib⁹, cardonibus aridis, & sinapis silua, veteribus stipulis & frugibus iam maturis obsita his omnibus ignem subiiciunt, vento nostris obuio fomitem & vires ministrante. Hic incendii vicinoris afflatu, fumique occurrentis nube densissima nostris ingeminatur molestia. Cum ecce ad venerabilem virum dominum Robertum Nizarenum Archiepiscopum, qui Crucem Dominicam baiulabat, omnis populus cum clamore & eiulatu conuersus, postulabat cum lacrymis dicens: Ora pro nobis Pater, & per hoc vinificæ Crucis lignum, quod manibus gestas, in quo nostræ salutis auctorem credimus pependisse, erue nos ab his malis nam diutius sustinere nō possumus. Erat autem populus in modum fabrorum ferrariorum officinas exercentium, vento agitante fuliginem, tam facie, quam toto corporis habitu, nigredine factus decolor, & tam æstatis, quam incendiorum caumate duplicato, ad supremum afflictus siti, supra vires laborabat. Ad has itaque gementis populi voces vir Deo amabilis cōtritus corde, & animo valde compatiens, salutare lignum erigit contra incendia, quæ illi totis viribus procurabant, & inuocato desuperius auxilio, statim adfuit virtus diuina, & in momento conuersis in oppositum flatibus, incendia terra simul cum fumi caligine in hostes, qui nostrum præcedebant exercitum, se dirigunt, & quę in nostram parauerant læsionem, in suam vidēt retortam perniciem. Stupent hostes nouitate miraculi, & singularem reputant Christianorum fidem, quæ tam præsens à Domino Deo suo pro voris impetraret beneficium.

S. Crucis ope liberatur exercitus Christianorum in Oriente.

VII. *Ligni viuificæ Crucis particula flammis iniecta incendium extinguit.*

Ex Paulin. Natal. 10. S. Felicis. Baron. tom. 5. 397. 10. 12.

Partem particulæ de ligno diuinæ Crucis, quod nobis donum benedicta Melania ab Hierusalem munere sancti inde Episcopi Ioannis attulit, hoc specialiter sorori nostræ, venerabili Bassulæ misit conserua communis. Sed quod alteri vestrum datur, vtriusq; vestrum est; quia in vtroq; vestrum vna ratio manet, & sexum euacuat fides, qua in virum perfectum ambo concurritis. Accipite ergo ab vnanimis fratribus, in omni bono vestrum sibi consortium cupientibus accipite magnum in modico munus, & in segmento pene atomo hastulæ breuis sumite monimentum præsentis, & pignus æternæ salutis. Non angustetur fides vestra carnalibus oculis parua cernētibus, sed intenta acie totam in hoc minimo vim Crucis videat. Dum videre vos cogitatis lignum illud, quo salus nostra, quo Dominus maiestatis affixus, tremente mundo, pependerit, exultetis cum tremore: recordemur & petras fissas ad huius affectum Crucis, & saltem saxorum æmulatione præcordia nostra findamus timore diuino. Porro ingens ex ipso contigit edi miraculum, cum incendio flagrante fœno referta casa in Paulini ipsius hospitium conuersa flamma cuncta impetu violento depascente, oblato ab ipso globis igneis eodem ligno Crucis, incendium protinus resilierit, atq; penitus extinctum fuerit. Quod ipsum perpetua memoria consecrandum miraculum ipse Paulinus versibus descriptum reliquit:

Segmentū S. Crucis à Ioan. Episcop. Hierosol missum ad Paulinum.

Crucis ligno extinctus ignis.

Ipse domum remeans modicum, sed grande saluti,
De Crucis æternæ sumptum mihi fragmine lignum
Promo, tuensq; manu aduersis procul ingero flammis,
Vt clypeum retinens pro pectore, quo tegerem me,
Arceremque hostem collato vmbone relisum.
Credite; nec donate mihi, sed reddite Christo
Grates, & iustas date laudes Omnipotenti.
Nostra salus etenim Cruce Christi & nomine constat:
Inde fides nobis, & in hac Cruce nixa periclo
Profuit, & nostram cognouit flamma salutem.
Nec mea vox aut dextra illum, sed vis Crucis ignem
Terruit, inque loco, de quo surrexerat, ipso,
Vt circumseptam præscripto limite flammam
Sidere & extingui, fremitu moriente, coegit,
Et cinere exortam cineri remeare procellam.
Quanta Crucis virtus, vt se natura relinquat:
Omnia ligna vorans ligno Crucis vritur ignis,
Multa manus crebris tuncilla incendia vasis
Aspergens largis cupiebat vincere lymphis.
Sed licet exhaustis pensaret et fontibus imbres,
Vi maiore tamen, lassis spargentibus omnem,
Vicerat ignis aquam: nos ligno extinximus ignem,
Quamque aqua non poterat, vicit breuis hastula flammam.

Paulin. in Natal. 10. S. Felicis.

VIII. *Quanta veneratione lignum S. Crucis alias q; reliquias susceperit S. Radegundis Regina.*

Greg. Turon. lib 9. histor. Franc. c. 40. Baron tom. 7. Annal. ann. 540. 40. 41. 42.

Quod fecit sancta Helena pro ligno sanctæ Crucis in Oriente, hoc fecit beata Radegundis in Galliis. Sed quia nihil sine consilio facere voluit, quamdiu vixit in hoc mundo, litteris ad Sigebertum excellentissimum Regem datis, (is est filius Clotarii Regis, qui vna cum fratribus regnauit in Galliis) petiit ab eo, vt cum eius bona venia liceret sibi pro totius patrię salute, & regni ipsius stabilimēto, lignum salutaris Crucis Domini ab Imperatore expetere. Illo clementissimæ sanctæ Reginæ precib⁹ annuente, deuotione plena cum multo desiderio ad Imperatorem munera misit, quippe quæ causa amoris Christi pauperem se fecerat. Sed sanctos iugiter imploranes, nuncios suos ablegauit, Sanctorumq; suffragiis

Radegūdis legatione mittit in Orientem pro ligno S. Crucis.

fragiis, quod optabat, adepta eſt, Imperator enim, & beatum lignum Crucis Domini, auro & argento ornatum, multasque Sanctorum reliquias, quas Oriens obtinebat, ei per legatos tranſmiſit, vna cum Euangeliis auro gemmisq; decoratis. Vt autem ſalus mundi Pictauorum vrbem cum ſanctis reliquiis aduenit, locique Antiſtes (is erat Morouæus) cum omni populo deuote ea vellet accipere, inimicus humani generis per ſatellites ſuos egit, vt pretium mundi, repelleretur, nec illud intra vrbem vellent accipere, aliud pro alio Iudaico more efferentes. Quid ſane egerint, non eſt noſtrum commemorare ipſi viderint: Dominus nouit quinam rei ſint. Petiit Regina Epiſcopum, vt cum honore debito, grandique pſallentio in monaſterio locarentur: ſed ille deſpiciens ſuggeſtionem eius, aſcenſis equis, villæ ſe contulit. Tunc Regina iterato ad Sigebertum Regẽ direxit, deprecans, vt iniunctione ſua quicunque ex Epiſcopis hæc pignora cum illo, quo decebat, honore, votumque eius expoſcebat, in monaſterio locarent. Ad hoc enim opus beatus Euphornius vrbis Turonicæ Epiſcopus inungitur. At beata Radegundis feruens ſpiritu, animo certans ad clementiſſimũ Regem ſcripſit, orans vt in ciuitatem lignum Dominicum recipi iuberet. Interim donec eius nuntii à Rege redirent, Turonico ſuo virorum monaſterio, quod ipſa condiderat, cum Pſalmodiis & canticis ſacerdotum Crucem Domini, & Sanctorum pignora commendauit. Vbi tamen non minorem iniuriam ſancta Crux perpeſſa eſt, ſimulante inuidia, quam Dominus ipſe, cum ad Præſidem & iudices iniquos maligna omnia patienter pertulit, ne id quod creuerat periret. Id vero ſancta fœmina animaduertens, magnis ſe cruciatibus dedit, profuſioni lachrymarum ſe addicens cum tota congregatione ſua, donec reſpexit Dominus humilitatem ancillæ ſuæ, aſpirauitque eam mentem Regi, vt in populo faceret iudicium & iuſtitiam: miſit enim deuotus Rex virum illuſtrem, Iuſtinum ad virum Apoſtolicum Euphronium Epiſcopum, præcipiens, vt cum honore condigno glorioſam Domini Crucẽ & Sanctorum reliquias in monaſterium dominæ Radegundis inferret. Quod vt factum eſt, exultauit mirifice beata illa cum omni congregatione tale ſibi donum cœlitus collatum, quod propitium Deum effecturum eſſet ſuæ congregationi, quam in Dei ſeruitium collegiſſet, nimirum ſpiritu præſentiens, poſt deceſſum ſuum quam eſſet eximia monaſterii eius futura facultas, licet ipſa cum cœli Rege gloriaretur. Vt ergo illi ſubueniret, inſtar optimi prouiſoris & paſtoris boni, ne oues vſquequaque deſereret, pretium mundi de pignore Chriſti è longinqua regione expetitum in loci eius honorem & populi ſalutem ſuo monaſterio reliquit. Ibi diuina agẽte virtute, cœcis redditur lux, aures ſurdorum pateſcunt, mutorum linguis ſuum reſtituitur officium, claudi ambulant, dæmones profligãtur. Quid plura? Quiſquis morbo laborans (quicunque tandem ſit morbus) ex fide eo accedit, per ſanctæ Crucis virtutem recedit incolumis. Pro quo ineffabili dono, quod in hanc vrbem beata intulit, quiſquis ex fide viuit, eius nomine benedicit.

S. Crucis ligno aduerſatur Morouæus Epiſcopus.

S. Crux iniuriã paſſa.

Miracula edita ex ligno S. Crucis.

IX. *Vt S. Crucis lignum, aliasq; reliquias venerata ſit Radegundis Regina: & de miraculis ab illa S. Crucis particula factis.*

Crux Dominica, quæ ab Helena Auguſta reperta eſt Hieroſolymis, quarta & ſexta feria adoratur. Huius reliquias & merito & fide Helenæ comparanda Regina Radegundis expetiit, ac deuote in monaſterium Pictauienſe, quod ſuo ſtudio conſtituit, collocauit: miſitque pueros iterum Hieroſolymam, ac per totam Orientis plagam: qui circumeuntes, ſepulchra ſanctorum Martyrum, Confeſſorumque cunctorum reliquias detulerunt. Quibus in arca argentea cum ipſa Cruce ſancta locatis multa ex inde miracula conſpicere meruit. De quibus illud primum exponam, quod ibidem Dominus in dieb⁹ paſſionis ſuæ dignatus eſt reuelare. Sexta feria ante ſanctũ Paſcha, cum in vigiliis ſine lumine pernoctarent, circa tertiam horam noctis apparuit ante altare lumen paruulum in modum ſcintillæ: deinde ampliatum huc illucque comas fulgoris ſpargens cœpit gradatim in altum conſcendere: effectaque pharus magna, obſcuræ nocti, vigilantique plebeculæ lumen præbuit ſupplicanti: illuceſcente quoq; cœlo paulatim deficiens, data terris luce, ab oculis mirantium euanuit. Ego autem audiebam ſæpius, quod etiam lychni, qui accendebantur ante hæc pignora, ebullientes virtute diuina, in tantum exundarent oleum, vt vas ſuppoſitum plerumq; replerent: & tamen iuxta ſtultitiam mentis duræ nunquam ad hæc credenda mouebat, donec brutam ſegnitiem ipſa ad præſens quæ oſtẽſa eſt virtus argueret. Ideoque, quæ oculis propriis viderim, explicabo: Cauſa deuotionis extitit, vt ſepulchrum ſancti Hilarii viſitans huius Reginę audirem colloquia: ingreſſusque monaſterium, conſalutata Regina, coram adoranda Cruce ac ſacris beatorum proſternor pignoribus. Denique oratione facta ſurrexi. Erat enim ad dexteram lychnus accenſus: quem cum ſtillis frequentibus fluere conſpexiſſem, teſtor Deum, quia putaui quaſi vas eſſet effractum, quia erat ei concha ſuppoſita, in quam oleum defluens decidebat. Tunc conuerſus ad Abbatiſſam aio: Tantáne te retinet mentis ignauia, vt integrum cicindile laborare non poſſis, in quo oleum accẽdatur, niſi effractum, quo defluat, ponas? & illa: Nec eſt ita Domine mi, ſed virtus eſt Crucis ſanctæ, quam cernis. Tunc ergo ad me reuerſus, & ad memoriam reuocans quæ prius audieram, conuerſus ad lychnum, video in modum ollæ feruentis magnis fluctibus exundare, & per oram ipſam vndis intumeſcentibus ſuperfluere, & (vt credo) ad incredulitatem meam arguendam magis ac magis augeri, ita vt in vnius horæ ſpatio pluſquam vnum ſextarium redderet vaſculum, quod quar-

Greg. Turon. de gloria martyr. c. 5. apud Baron. tom. 7. ann. 166.

Lux de cruce ſplendet.

E S. Cruce oleum exundat.

Miraculum inſigne de excreſcente oleo lapidis S. Crucis.

quartarium non tenebat: admiratuſque ſilui, ac virtutem adorandæ Crucis deinceps prædicaui.

X. *A Cruce adoranda mortales auertere conatur diabolus.*

Sophron. p. ſpir. cap. 105.

S. Crucis adoratio.

Narrauit nobis Theodorus Abbas de Abbate Chriſtophoro. Dicebat, inquit, ſenex; Die quadam aſcendi ad ſanctam ciuitatem, vt adorarem ſanctam Crucem: & cum adoraſſem, & iam exirem, aſpicio fratrem quendam in limine atrii pretioſæ Crucis, neque intrantem, neque exeuntem. Aſpicio item & duos coruos impudenter ante illius faciem volantes, & alii ſuis oculos eius importune impetentes, nec illum intrare permittentes: intellexi vero eos dæmones eſſe, & dixi illi: Dic, Frater, cur ſtas in medio ianuæ, nec intras? Qui ait: Ignoſce mihi, pater mi, cogitationes habeo, ex quibus vna dicit mihi: Non, ſed vade, & fac reſponſum, & alia vice adorabis: ego autem vt audiui, tenui magum ipſius, & introduxi in templum; & continuo fugerunt corui. Cumque feciſſem adorare ſanctam Crucem, & ſanctam Chriſti Domini reſurrectionem, dimiſi eum in pace. Hæc autem, inquit Theodorus, mihi ſenex enarrauit, quia vidit me multum in miniſteriis diſtentum, & orationis negligentem.

Dæmones viſi ab Anachoreta impedire Crucis adorationem.

XI. *A Crucis ligni adoratione repulſam patitur Maria Ægyptiaca.*

Nicæna Synod. 1. Act. 4. Io. Damaſc. Orat. 3. de imagin. ſub finem.

Quando venit ſanctæ exaltationis feſtiuitas pretioſæ Crucis, ego quidem, inquit Maria Ægyptiaca, ſicut & prius, præibam iuuenum illaqueans & capiens animas. Vidi autem primo diluculo omnes ad Eccleſiam vnanimiter concurrentes; abii & ego, currens cum currentibus, & veni cum illis in atrium templi, & cum veniſſet hora exaltationis diuinæ Crucis (hoc eſt quando ab Epiſcopo monſtrabatur palam populo) impingebam & impingebar, repellebarque quodammodo feſtinans ingredi cum populo, magno impetu, & quidem vſque ad ianuam templi cum his, qui ingrediebantur: appropinquabam & ego. Quando autem ianuam ingredi debebam, illi quidem omnes ſine impedimento ingrediebantur, me autem diuina aliqua virtus prohibebat, non indulgens introitum. Mox igitur repulſa eiiciebat foras, & eiecta inueniebat ſola in atrio ſtans. Conſiderans autem hoc mihi euenire ob infirmitatem virium; iterum me aliis immiſcebam, vim mihi quodammodo faciens introeundi, ſed enim fruſtra laborabam: Vt enim limina contingebam omnes interius recipiebantur, nullum habentes impedimentum, me autem ſolam non recipiebat, ſed quaſi multitudinis militaris manibus modo hinc, modo illinc repulſa, & eiecta vt mihi ingredienti aditum clauderet, ita me repentina aliqua prohibebat virtus, & iterum veniebam in atrium. Hæc ter & quater paſſa, & facere conans de cætero, & amplius nuſquam progredi valens diſceſſi & ſteti in quodam angulo atrii templi & vix aliquando ob quam cauſam prohiberer, videre viuificum lignum

Ab adoranda Cruce repellitur Maria Ægyptiaca.

Maria Ægyptiaca cur ab adoratione S. Crucis ſæpius repulſam paſſa.

in cognitionem reduxi. Tetigit enim mentem, & cordis mei oculos intellectus ſalutis, recogitabamque quia ſqualida actuum meorum ſcelera mihi introeundi aditum obſerabant. Cœpi itaque flens nimium conturbari & pectus tundere, atque ſuſpiria de profundis cordis proferens & gemens, eiulanſq; proſpexi in loco, in quo ſtabam, ſurſum, imaginem ſanctæ Dei Genitricis ſtantem, & aio ad eam intente attendens: Domina Virgo, quæ Deum verbum genuiſti ſecundum carnem, præcipe, & mihi licentiam tribue ingrediendi in eccleſiæ patefactum aditu m: non efficiar aliena à viſione pretioſiſſimi ligni, in quo affixus Deus homo, quem concipiens ipſa Virgo genuiſti, proprium ſanguinem dedit pro mea liberatione: iube ô Domina, & mihi indignæ ob diuinæ Crucis exaltationem ianuam patefieri, & te ex te genito Chriſto digniſſimam do fideiuſſorem, quia nunquam vltra meam carnem inquinabo, ſed mox vt filii tui, Virgo, me lignum adorare conceſſeris, renuntiabo ſæculo, & omnibus quæ ſunt ſæculi, & vadam, quo præceperis, ac demonſtraueris ſalutis viam, quia tu pro me fidem dixiſti. Hæc cum dicerem, ſatisfeci menti meæ, quod ſancta Dei Genitrix poſſet pro me hæc omnia obtinere: Derelinquens itaque locum, in quo orabam, miſcui me inter hos, qui templum ingrediebantur, nulluſque repertus eſt, qui me foras repelleret: ſed magis vt vnda maris, ita me turba intro impellebat appropinquare ſancto loco, quem prius nec pedibus calcare poteram. Tunc ex nimio gaudio apprehendit me pauor, dum me viderē locis aſtare ſanctis, vbi prius iniquitas mea me ingredi prohibebat, Nam abſque vllo dolore adoraui lignum ſanctæ Crucis, & ſenſi ibi odorem ſuauitatis, & merui videre omnia Dei myſteria, & egrediens ad illam, quæ me fide duxerat, adiungenſq; me in illum locum, in quo promiſſionem fidei dictionis ſanctæ Dei Genitrici fecerā, flectens genua his cœpi loqui ſermonibus: Tu mei, Domina, miſerta es, meaſque preces non repuliſti, per te merui gloriam Dei, quam peccatores percipere non poſſunt. Et infra; Dum hæc dicerem, audita eſt vox dicentis: Si Iordanem tranſieris, inuenies requiem.

AdB. Virginem ſupplex recurrit.

Voto facto de deſerendo ſæculo ei licet ingredi.

Odor ſuauis ex ligno S. Crucis.

Gratitudo Mariæ Ægyptiacæ.

XII. *Crucis Dominicæ inſigne miraculum, dum à Lithuanis è Polonia aſportatur.*

Martin. Cromer. l. 13. Th. Boz. l. 15. de ſign. Eccl. c. 11.

Sub annum Domini M. CCC. LXX. Lithuani excurſione in Poloniam facta maximas prædas egere, & monaſterium montis Calui diripuerunt. Inter alia autem portionem Crucis Chriſti auro incluſam aſportabant; ſed cum perueniſſent ad Poloniæ fines, plauſtrum, quo illa vehebatur, nulla vi neque iumentorum, neque hominū moueri potuit: quia ſubito concidebant exanimati homines, equi, boues, & quicunque illud attigiſſent. Cumq, Lithuanorū Duces perterriti à Ruſſo quopiam cladis cauſam cognouiſſent, crucem cum nobili captiuo ad ſuum locum remiſere, & iter propoſitum mox cuncti incolumes tenuerunt.

Miraculum

XII. *De Bonifacio Epiſcopo in ſummo diſcriminis virtute Crucis erepto.*

Thom. Boz. li. 5. de ſign. Ec l. 6. 4.

Stagni Epiſcopus, Bonifacius Stephanus, ſuperioribus annis Chriſti ſepulcrum vetuſtate deformatum reſtaurauit, inuenitque in eo inſtaurando partem quandam Crucis, cui Chriſtus fuit affixus; eum ſibi reſeruauit, ſecumque iter alio facturus detulit; cumque per ignota loca noctu forte aberraſſet à via, & quonam tenderet, ignoraret, inops conſilii protulit illud crucis lignum eo animo, vt inde opem ſperaret; & ita ſane contigit: non maximus ex eo ſplendor elucens omnes procul tenebras fugauit: tutumque iter erranti indicauit.

TIT. XXXIV. De geſtatione particulæ veræ Crucis in collo.

EXEMP. I. *Procopius Crucem ex collo ſuſpendendam ſibi formari curat.*

Ex Act 4. Conc Nicani 2. ap Sur. 8. Iulii to. 4. Baro an 308 to. 3.

IN actis fortiſſimi & generoſiſſimi Neanię ſeu Procopii ſub Diocletiano martyris, ſecundo Nicæno Concilio citatis, Stephanus Dei amantiſſimus Diaconus, & Referendarius ſacri Secreti legit hæc inter cætera; Neanias venit Scythopolim, & omne ſodalitium aurifabrorum & argentifuſorum conuocans interrogauit eos dicens: Poteſtiſne mihi facere vas aliquod, quod ego tradam vobis? Illi vero hominis auſteritate deterriti, communi conſilio ſtatuerunt apud illum vnum ex omnibus, quem optimum artificem exiſtimabant (nomen illi Marcus erat) dicens, Si quis eſt qui voluntati tuæ, Domine, ſatisfaciat hic erit. Marcus autem nequaquam obedire volebat iuueni. Perſuaſit tamen tandem is, dicens: Hoc myſterium Regi vſque ad vitam nunquam reuelauero (agebat enim cum eo, vt Crucem quam ferret ad collum ſuſpenſam, ex argento auroque conficeret) Perſuaſus itaque Marcus in abdito ex auro & argento noctu Crucem fabricauit. Cum autem opus conſummatum erigeretur, tres in ea imagines apparuerunt. Scriptum autem erat Hebraica Dialecto in ſuperiore patre, Emmanuel, & vtrinque in ſummitate alarum Michael & Gabriel: Voluit autem Marcus, ſibi timens, expungere imagines, verum non potait: confeſtim enim manus ſicca permanſit. Sub gallinacium autem Dux, qui dicebatur Neanias, ad ædes Marci, quo crucem auferret, properat. Videns autem protinus adorauit. Ait autem ad Marcum: Quæ ſunt eæ perſonæ, quæque hæc inſcriptio? Domine, in qua hora crux erigebatur, imagines iſtæ per ſe enatæ ſunt, neque ego cognoſco, quænam & cuius ſit inſcriptio. Neanias vero cognoſcens virtutem quandam in his eſſe adorata Cruce, Marco artifici copioſam mercedem perſoluit, profectuſque eſt in ciuitatem ſuam.

Crucem ſibi formari curat Procopius.

II. *De Oreſte milite Chriſtiano, qui Crucem auream ad pectus geſtabat.*

In Vita S. Eu ſtat. mart. & ſoc. 13. Decēb. apud Sur. to. 6.

Sub eodem Diocletiano, Oreſtes miles Chriſtianus, cum miſſilibus iaciendis ad ſcopum ſeſe cum ſuis commilitonibus exerceret, præſente Lyſia Duce, agitatione corporis accidit, vt crux aurea, quam ferebat in pectore ſolutis veſtibus appareret, ita vt ab omnibus, etiam ab ipſo Lyſia videretur. Quo interrogante, cur hoc ſignum geſtaret, & an Chriſtianus eſſet? Sum, inquit, ſeruus crucifixi Domini mei, & geſto hoc ſignum ad omnia mala auertenda, quæ mihi ingruunt. His dictis in vincula coniicitur, & paulo poſt vitam pro Chriſto poſuit.

III. *Macrinam D. Greg. Nyſſeni ſororem Virginem ſanctiſſimam, pretioſiſſimum monile Crucis recte ex collo ſuſpendiſſe*

Apud Sur. to. 4. & Bar. to. 4. an. 378.

Gregorius Nyſſenus exponens quo pacto à Veſtiana, fœmina nobiliſſima, ad funus præparatum ſit, ſe præſente corpus demortuæ Macrinæ ſororis ſuæ. Veſtiana, inquit ille, propriis manibus ornans ſanctum illud caput, cum eius ceruici manum ſubmiſiſſet, Ecce aiebat, ad me reſpiciens, quale à collo ſanctæ, monilis ornamentum dependet? & hoc dicens, ſolutis pone vinculis, protēdit manu ferreum Crucis ſignum, & annulum quendam ex eadem materia: quæ quidem vtraq; cordi ſemper adhærebant. Et ego; Communis inquam, ſit hæc poſſeſſio: actu quidem habes Crucis inſigne, mihi autem hæreditas annuli ſatis erit: ſiquidem in huius etiam pala crux erat impreſſa. At eum mulier induens, rurſus ad me: In deligendo, inquit, non aberraſti; etenim excauatus eſt annulus ſub ipſa pala, ibique de ligno vitæ particulam conditam habet, quod ſuperadiacens pala ſimili nota ſignificat.

Crux ferrea ex collo S. Macrinæ. Crucis particula in annulo ferreo.

IV. *Greg. Turonenſis Crux, qua geſtabat, miraculo nobilitatur.*

Lib. 1. miracul. c. 11.

His addo Gregorium Turonenſem, cuius Crux, quam plenam reliquiis ex collo geſtare, & oſculis venerari ſolebat, eximio miraculo nobilitata eſt. Cum enim iter faciens cerneret domum pauperis cuiuſdam à flammis vndiq; corruptam; Extractam, inquit, à pectore Crucem eleuo contra ignem, mox in aſpectu ſanctarum reliquiarum ita cunctis ignis obſtupuit, ac ſi non fuiſſet accenſus.

X. *Cur diademate in modum globi aurei cum Cruce imperator inſignitus ſit.*

Ex Glabro Rudolpho li. 1. in fin. Baro. to. 11. ad ann. Do. 1213.

Anno Dominicæ incarnationis milleſimo ducēteſimo decimotertio, licet inſigne illud Imperiale diuerſis ſpeciebus prius figuratum fuiſſet, venerabili tamen Papæ Benedicto VIII. viſum eſt intellectuali admodum ſpecie. Qui idem inſigne præcepit fabricari quaſi aureum pomum, atque eircumdari per quadrum pretioſiſſimis quibuſque gemmis, ac deſuper auream Crucem inſeri. Erat autem inſtar ſpeciei huius mūdanæ molis, quæ videlicet in quadam rotunditate circumſiſtere perhibetur: vt dum ſiquidem illud reſpiceret Princeps terreni imperii, foret ei documentum, non aliter debere imperare, vel

vel militare in mundo, quam vt dignus haberetur viuificæ Crucis tueri vexillo: In ipso etiam diuersarum gemmarum decoramine videlicet imperii culmen plurimarum virtutum specieb. exornari oportere. Cumque postmodum prædictus Papa Imperatori, Henrico, videlicet, huius rei gratia, nempe vt crearetur Imperator, Romam venienti obuiam cum maxima virorum & sacrorum Ordinum multitudine processisset ex more, eiq; huiusmodi insigne scilic. imperii in conspectu totius Romanæ plebis tradidisset, suscipiens illud hilariter, circumspectoq; eo (vt erat sagacissimus) dixit: Optime Pater, inquiens ad Papam, istud facere decreuisti nostræ portētendo regimē iuuenis monarchię, qualiter sese moderari debeat, cautius perdocuisti. Deinde manu gerens illud auri pomum subiunxit: Nullis, inquit, melius hoc præsens donum possidere ac cernere congruit, quam illis, qui pompis huius mundi calcatis, Crucem expeditius sequuntur Saluatoris, qui protinus misit illud ad Cluniacense monasterium Galliarum: quod etiam tunc temporis habebatur religiosissimum cæterorum. Cui & alia plurima dona contulerat ornamentorum.

Globus aureus cum Cruce Imper. datur.

TIT. XXXV. De Crucis imagine erigenda, & adoranda.

EXEMP. I. *Cruces supra templa erigere olim etiam fuisse consuetum.*

Gregor. Cedren. in compendio Hist. Sieber. an. 644. & 647.

ANno Constantis Imperatoris secundo, nepotis Heraclii, Vmarus Saracenorum Princeps ædificare templum Ierosolymitanum cœpit: neque ædificium subsistebat. Rogante illo causam, exposuerunt eam Iudæi; & Crucem, quę erat supra templum montis Oliuarum, deposuerunt, atque ita demum substitit illorum fabrica. Hanc ob causam multas Cruces deturbarunt hostes Christi, sed non distulit Crux vltionem: Nam, vt ait Sigebertus, Persa quidam simulans se velle adorare Vmarum Amiram, hoc est Principem Saracenorum, infixo in ventrem eius gladio eum peremit.

II. *De Cruce ab Osvvaldo Anglorum Rege erecta miraculis coruscante.*

Beda lib. 9. hist. Angl. c. Amalar. Fortunat. l. 1 de Eccl. officio c. 14.

Ostenditur vsque hodie, & in magna veneratione habetur locus iste, vbi venturus ad pugnam Osvvaldus, signum sanctæ Crucis erexit, ac flexis genibus Deum deprecatus est, vt in tanta rerum necessitate suis cultoribus cœlesti succurreret auxilio. Denique fertur, quia facta citato opere Cruce, ac fouea præparata, in qua statui deberet, ipse fide feruens hanc arripuit, ac foueæ imposuit, atq; vtraque manu erectam tenuit, donec aggesto à militib. puluere terræ figeretur, & hoc facto elata in altum voce; cuncto exercitui proclamauerit; Flectamus omnes genua, & Deum omnipotentem, viuum, ac verum in communi deprecemur, vt nos ab hoc hoste superbo & feroce sua miseratione defendat, scit enim ipse, quia iusta pro salute gentis nostræ bella suscepimus. Fecerunt omnes vt iusserat, & sic, incipiente diluculo in hostem progressi iuxta meritum suæ fidei victoria potiti sunt. In cuius loco orationis innumeræ virtutes sanitatū noscuntur patratæ, ad indicium videlicet & memoriam fidei Regis. Nā & vsq; hodie multi de isto ligno sacrosanctæ Crucis assulas excidere solent, quas cum in aquas miserint, iisque languentes homines ac pecudes potauerint, siue asperserint, mox sanitati restituuntur. Vocatur locus ille lingua Anglorum Heonsefeld, quod dici potest latine Cœlestis campus. Quod certo vtique præsagio futurorum antiquitus nomen accepit, significans nimirum quod cœleste ibidem erigendū trophæum, cœlestis inchoanda victoria, cœlestia vsque hodie forent celebranda miracula. E quibus hoc vnicum commemorabo. Quidam è fratribus Hagulstadensis Ecclesiæ, nomine Bothelmus, qui huc vsque supereſt, ante paucos annos, dum incautus fere noctu in glacie incederet, repente corruens, brachium contriuit, ac grauissima fracturæ ipsius molestia cœpit fatigari, ita vt nec ad os quidem adducere ipsum brachium vllatenus, dolore arcente, valeret; qui cum die quadam mane audisset vnum de fratribus ad locum eiusdem S. Crucis ascendere disposuisse, rogauit, vt aliquam sibi partem de illo ligno venerabili rediens adferret, credere se dicens, quia per hoc donante Domino salutem possit consequi. Fecit ille, vt rogatus est, & reuersus ad vesperam, sedentibus iam ad mensam fratribus, obtulit ei aliquid de veteri muco, quo superficies ligni erat obsita, qui cum sedens ad mensam, non haberet ad manum, vbi oblatum sibi munus reponeret, misit hoc in sinum suum, & dum iret cubitum, oblitus hoc alicubi deponere, permisit suo in sinu permanere. At medio noctis tempore, cum euigilaret, sensit nescio quid frigidi suo lateri adiacere, admotaq; manu, requirere cœpit, quid esset; ita sanum brachiū manumq; reperit, ac si nihil vnquam tanti languoris habuisset.

Osvvaldus Rex Crucē erigit, & sub prælium eam cum suis adorat.

Miraculum ad Crucem S. Osvvaldi Regis in Anglia.

III *Crucem erigit Angelus beatæ Magdalenæ, qua defende etur contra terrores dæmonum.*

Lud. Granat. conc. 1. de Magd. & Bred. Cellac. fac. lib. 4 c. 2. ex Syueſt. Priorio.

Cum B. Maria Magdalena ante limpidissimum fontem genuflexo Christo Domino gratias ageret, ecce plus quam mille spiritus vidit in spelunca dextera sibi esse verba suauissimi amoris Hebraica lingua decantantes. Cum igitur postremo subintulissent, non expedire animæ tam assiduam orationum frequentiam, dæmones esse intelligens, IESVM territa ac clàmauit. Repente cum suis militibus Angelus Michael adfuit, dicens: Adsum, Magdalena, ne timeas. Deniq; malignis spiritibus congressus, eos omnes in fugam compulit, ita clamantes: Non eris tamen ideo beata, tu, quæ orationibus vacas in antre. Crucem igitur in ore speluncæ Angelus erexit, dicens:

S. Michaeli apparet Magdalenæ

dicens: Caue, ne extimeſcas in poſterum, cuſtos tui eſt altiſſimus. Igitur ante Crucem eo diſparente, cũ iacuiſſet, timore nimio exſiccatis viſceribus oratio-
Crux erecta ab Angelo contra dæmones. ni inſtare attenta non prætualens collectas duas radices in ipſo ore ſpeluncæ, & lotas comedens, aquam de fonte bibit, poſtquam humanum aliquid non guſtauit. Crucem deinde complexa ea die ac nocte ſequenti orans, orto ſole oculos ad Crucem ipſam leuauit, coloris, vt videbatur, cryſtallini, & radiis fulgentibus coruſcam. Cumque in ſe vehementiſſimi amoris flammam perſenſiſſet, ecce tam læta & iubilans Angelorum turba adfuit vt æternam vitam in illo antro credidiſſes. Atque ante Crucem ſtanti ait Angelus: Quanto tempore tuus, ac
Magdalena ſurſum ab Angelis eleuatur. noſter amor IESVS in terris te propter vixit, tanto tu quoque in hac ſpelunca moraberis. Stetit igitur, eo diſparente, ad crucem orans, & Chriſtum ſalutem ſuam contemplabatur. Omni autem euoluto die Angelorum adfuere militiæ, & eam tam ſublimem in aera ſuſtulerunt, vt cœleſtes audirit reſonare melodias. Quod abinde citra ſepties ſemper intra diem ac noctem fecerunt.

IV. *In Crucem ſublimi Eccleſia loco collocatam ſauit Dunaan.*

In vit. S. Aretha Martyr. ap. Sur. 24. Octobr. Dunaan Hebræus Rex Homeritidis, ſeu Arabiæ Felicis, cum Nagran eiuſdem regionis ciuitatem Chriſtianam obſediſſet, & fraude cepiſſet, antequam vrbe potiretur, minatus erat, ſe omnes, qui in in illa erant interempturum, niſi Cruce Domini à ciuibus in excelſo poſita, quam execrationis ſignum ſtultus vocabat, ad nihilum redacta, deinde Chriſtum quoque negaſſent, qui fuerat in ea ſuſpenſus. Sed quod pii ciues facere noluerunt, id ipſe poſtea vrbe in poteſtatem redacta, impigre præſtitit.

V. *De Cruce aurea ab Angelis fabreſacta, & in Eccleſia repoſita.*

Lucas Tudenſis. Io. Vaſæus in Chr. Hiſp. ad an. Do. 792. apud Bar. to. 9. an. 791. Decoratur Ouetenſis Eccleſia Angelici miraculi nouitate. Dum enim quadam die Rex Alfonſus haberet caſu coram ſe pondus auri ſplendidiſſimi, & quoſdam lapides pretioſos, cogitare cœpit intra ſe, quomodo ad opus diuini altaris inde crux fieri poſſet, ita ſancta Regis deuotione exiſtente. Cum poſt auditam Miſſam à templo noſtri Saluatoris regale palatium peteret, obuiam habuit duos Angelos in figura peregrinorum, qui ſe aurifices eſſe dixerunt. Rex autem illico tradidit eis aurum & lapides, & iuſſit illis dari domum, in qua poſſent ſine impedimento hominum operari. Sed Rex dum pranderet,
Crux ab Angelis fabricata. ad ſe reuerſus quibus perſonis dederit aurũ, inquirit, & ſtatim vnum legatum poſt alium miſit, vt viderent, quid ignoti aurifices facerent. Iam miniſtri domui fabricæ accedebant, cum ſubito tanta lux intra domum reſplenduit, vt non poſſent eam oculi humani aſpicere præ nimia claritate. Et cum nuntiatum Regi fuiſſet, cito accurrunt ad domum, & Crucem ſolam ſine aurificibus reperit, atque totam domum ſicut ſole irradiatam. Rex autem accipiens benedictam Crucem, conuocato omni Clero, cum laudibus & hymnis Deo gratias agens, eandem ſuper altare S. Saluatoris reuerenter poſuit.

VI. *Apud Indos Crucis imaginem in altaribus poſitam vidit Franciſc. Xauerius.*

Horat. Turſel. lib. 1. de vita Franc. Xauer. c. 16. Cum Franciſcus Xauerius, Indorum hac ætate Apoſtolus, ad Inſulam Socotoram peruenisſet; inuenit incolas omnium rerum diuinarum rudes, qui tamen Chriſtianos ſe eſſe gloriabantur, Thomamq; Apoſtolum colebant eximia veneratione, à quo maiores ſuos eſſe baptizatos affirmabant, cum tamẽ ipſi iam baptizari inſtituiq; deſiiſſent, partim, quia Chriſtianos mores denſa ignorantia iam obruerat, partim, quia tyrannis Saracenorum omnes opprimebat. Oſtendebat tamen hæc gens aliquot Chriſtianæ religionis veſtigia: Inter hæc & illa, viſebantur ſacella non ampla, ſed pie extructa atque ornata; Cruces in altaribus cum lychnis præpendentibus. Sic in Indiæ vrbe Carangonota, Chriſtianorum quę ſunt reliquiæ, accepto more ab iis, qui Chriſti nomẽ eo primum inuexerunt, cruces in templis habent, eorumque Antiſtes capillos in figuram crucis tondere conſueuit.
Cruces in altaribus.

VII. *De Cruce in altari erecta, ad quam S. Thomas Apoſtolus fuit interfectus.*

Ex Hier. Oſorio l. 3. hiſt. & Pet. Maffeio lib. 2. hiſt. Indic. Th. Boz. de Not. Ecc. l. 16. cap. 14. 1561. In India Orientali citra Gangẽ, vrbs eſt illuſtriſſima, quam vocant indigenæ Malipurum, noſtri vrbem ſancti Thomæ, quod in ea ſit Thomæ Apoſtoli corpus ex parte, vt creditur. Singulis annis die ſolenni feſtum illic celebratur, confluentibus eo non modo Chriſtianis, ſed cuiuslibet religionis hominibus innumeris. Accidit itaque vt conuenientibus vndique populis ſtata die ſacerdos Miſſam diceret. Aderat in altari medio Crux vetuſtiſſima. Ecce autem, cunctis videntibus, cœpit ea crux guttas quaſdam primo nigreſcentes, deinde ſanguineas copioſe emittere: mox paulatim ſplendeſcere, magiſque ac magis fulgorem, per omnes templi partes emittere. Ibi ſacerdos, cæterique vniuerſi pauore tremefacti exclamare cœperunt, & cum fletu multo diuinam miſericordiam implorare, donec res reſedit; & ſacerdos linteis ſacris crucem exterſit. Crux erat lapidi inciſa, in cuius faſtigio columbæ imago inſidebat; baſis vero erat in ſpecie quadam herbarũ, quæ diffundi latiſſime videbantur, collocata: & tam faſtigium, quam baſis, & brachia in liliorum formam deſinebant. Arcus eam ex eodẽ lapide factus vndiq; circumdabat; in arcu literę erant nulli cognitę: multi, qui illarum periti credebantur, accerſiti & adducti ſe illas ignorare ſunt profeſſi, donec ſenior quidam Brachmanes eo rogatus acceſſit, cumque illi diceretur, vt altare aſcenderet, ac propius literas intueretur; Auertat hoc, inquit, Deus, vt ego locũ pedibus calcem, in quo ſacra illa fiunt. Oculis admotis literas legit, quarum ſenſus hic erat: Thomã diuinum
Crux in altari ſanguinem quotannis exſudat.
Altari reuerentia cur exhibenda.

uinum virum fuiſſe à Dei filio, cuius erat diſcipulus, in eas oras Sagami Regis tempore miſſum, vt Dei ſummi notitia gentes illas erudiret; ibique templũ extruxiſſe, & res admirabiles effeciſſe; atq; tandem cum genibus flexis affixus ad illam Crucem orationem funderet ad Deum, à quodam Brachmane fuiſſe haſta transfixum; Crucem vero eiuſdem viri ſanctiſſimi cruore tinctam ad memoriam virtutis illius ſempiternam relictam fuiſſe. Ita literas eſt interpretatus ille, ac mox alius itidem accerſitus. Id in publica monumenta relatum, & ad Reges Portugalliæ tranſmiſſum. Ea ſe vidiſſe teſtatur Hieronymus Oſorius in hiſtoriis ſuis. Hæc accidere anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo primo. Inuenta autem Crux ante annos quatuordecim in colle, in quo templum eſt extructum. Tantum porro miraculum ſingulis annis euenire tradunt Oſorius, Petrus Maffeius, & Ignatius ex ordine diui Franciſci in itinerario. Ex quo apparet antiquiſſimus imaginum vſus, cultus, & vis prorſus admiranda, quam Deus eſt dignatus efferre ad gloriam ſuam, vt hac via populi illi ad doctrinam Chriſtianam facilius adducerentur, cunctique cognoſcerent & ex hoc, nos eſſe ex Eccleſia Dei.

S. Thom. Ap. martyrium vbi.

Templum à S. Thoma extructum.

Imaginum vſus quam antiquus.

VIII. *Tres cruces fieri iuſſit Conſtantinopol. Imper quas Angelus adorauit.*

Poſt Helenæ reditum Hieroſolymis, tres immẽſa magnitudine cruces fabrifieri fecit Conſtantinus Imperator, ad exemplum earum, quas ter in cœlo viderat: primum Romæ, contra Maxentium depugnans: ſecundo, quum cõmiſſo cum Byzantiis prælio trophæum de eis ſtatuit: tertio autẽ, quum Iſtro ponte iuncto Scythas vltra id flumen ſubegit. Ad imitationem igitur triplicis iſtius viſionis, tres exære fieri curauit Cruces, eisque ſacra hæc impoſuit nomina Ἰησοῦς Χριστὸς νικᾷ: Ieſus Chriſtus vincit. Ex his cui nomen IESVS inditum, auro per omnes partes diffuſo ornata collocata eſt ſuper fornicem ſeu areum triumphalem in foro vt obſcuriore ſignificatione ardorem pietatis ipſius indicaret. Potentia namque roboris eius Græcam ſuperſtitionem debellauit. Alteram vero venerandam ſacramq; Crucem, Chriſti nomen præferentem, in Porphytetica Romana ſtatuit columna, in loco qui φιλαδέλφιον, hoc eſt fraternus amor, dicitur. Tertiam, quã Conſtantinus quidem νίκη, id eſt, victoriã, vocauit. Heraclius autem ἀνίκητον, hoc eſt inuictricem nominauit, in alta marmorea columna poſuit, in loco cui nomen eſt ἀγοραῖον, id eſt forum panarium: ad quã multæ etiam ſupra opinionem hominum virtutes ſunt editę: atque in primis, ſi qui * rigore inflammationis vexarentur, & oculorum doloribus & effuſionibus premerentur, ſanati ſunt. De qua factum quoddam quod admodum in admiratione fuit, exponam. Ne vero quiſquam narranti mihi fidem non habeat: nihil enim tam præter opinionem & præter fidem eſt, quod Deus non perficiat: neque etiam quidquam, quod Deus velit, impoſſibile eſt. Dicitur namque, & vere dicitur, quum ad eum Angelus Domini ter quotannis per altiſſimum intempeſtæ noctis ſilentium, perinde atque emicans quoddã cœlitus fulgur cum ſplẽdore inſuſtentabili venit, Crucem eum circumire, ſuffitum facientem: ſuauique voce quaſi cuiuſdam tenuis indicis, præſentiã ſuam illis, qui puritate vitæ à vitiis abhorrentes talia & videre & audire idonei ſunt, inſinuare: atque vbi cantu ineffabili diuinum carmen ter-ſancti hymni pſallens concinuerit, rurſum illum veluti ſtellã magnifice emicantem ad munia redire ſua. Hanc ſane venerandam Domini Crucem, longo poſt tempore, decimum octauum annum Mauricio imperante, quod immẽſæ terræ-motu corruerat ferreis quibuſdam operibus Heraclius firmauit, & in baſi eius huiuſmodi incidit inſcriptionem: ἔργον θεράπευσεν βασιλεὺς μεγάλα Ἡράκλειος ἤθρεψεν: Opus Deo acceptum imperatoris magni Heraclius formauit. Quæ inſcriptio ad mea vſque tempora durauit.

Niceph. lib. 8. hiſtor. Eccleſ. cap. 32.

Ter ſignum crucis in cœlo Conſtantino apparuit.

* ῥίγει φλογώσει.

Sanationes ad Crucis ſignum mirificæ.

IX. *De reuerentia B. Margarethæ Hungaricæ erga ſanctam crucem.*

Cum beata Margaretha Regis Hungarorum filia quartum ætatis annum ageret, conſpiciens crucem quandam, ſciſcitabatur ex ſororibus, quid rei eſſet. Reſpondẽtibus illis, ſignum eſſe crucis, in qua Deus Dei filius noſtræ ſalutis cauſa ſuum fudiſſet precioſiſſimum ſanguinem. Illa his auditis, ſtatim crucem amplexari & oſculari cœpit, & coram illa ſe proſternens, & adorans crucifixum, alta voce dixit: Domine, me tibi committo. Ex eo autem tempore tanta deuotione erga ſanctam crucem ferebatur, vt vbicunque crucem videret, quocunq; etiam detineretur impedimento, ſeſe proſterneret, eamque adoraret. Quandã etiam crucem paruulam de ligno ſanctæ crucis habens, ſemper ſecum portabat, & die ac nocte ſæpius oſculabatur deuote. Cum iam facta eſſet religioſa ordinis Prædicatorum, aliis euntibus ad locum refectionis, illa ſemper orabat coram imagine Chriſti crucifixi, quæ erat in domo, quam vocant, Capitulari. Orabat vt plurimum ante altare ſanctæ Crucis, vel coram imagine Crucifixi.

In vita eius apud Sur. 28. Ianuar. tom. 1.

Amor & reuerentia S. Margar. Hungaricæ erga crucẽ Chriſti.

X. *Signum Crucis non debet culpi vel pingi in loco, qui poſſit pedibus calcari.*

In Codice Iuſtinianeo, Lege vnica, Titul. XI. ab Impp. Theodoſio & Valentiniano lata, habetur, ne cui liceat ſignum Saluatoris noſtri humi ſculpere vel pingere, in hæc verba: Cum ſit nobis diligens cura per omnia ſuperni nominis religionem tueri, ſignum Saluatoris Chriſti nemini liceat, vel in ſolo, vel in ſilice, vel in marmoribus humi poſitis inſculpere, vel pingere; ſed quodcunque reperitur, tolli; grauiſſima pœna multando eum, qui contrariũ ſtatutis noſtris tentauerit, ſpecialiter imperamus. Et Conſtãtinus Imp. tabulam, cui Crux inſculpta erat, de terra leuari fecit, Paulo Diacono teſte, lib. 8.

Codex. lib. 1. tit. 11.

Signũ Crucis humi nõ eſt ſculpendum.

TIT. XXXVI. De crucis imagine in proceſſionibus præferenda, ægris & moribundis proponenda, & defunctorum ſepulchris apponenda.

EXEMP. I. *Cruces olim tempore D. Io. Chryſ. Epiſc. Conſtantinopolitani in ſupplicationibus prælatas eſſe.*

Sozom lib. 2. c. 8. Socr. 6. c. 8. Niceph. 13. c. 8.

NArrant rerum Eccleſiaſticarum Scriptores Cõſtantinopolitanos olim, qui Catholicam fidem profitebatur, inſtituto & ductu ſancti Ioannis Chryſoſtomi, inſtituiſſe ſupplicationes per vrbem, cum hymnis & canticis in laudem Sanctiſſimæ Trinitatis, vt Arianis, qui per mediam vrbem cantilenis ſuis Sacroſanctam blaſphemabant Trinitatem, opponerent antidotum. Proceſſionem, inquit Nicephorus, cruces argenteæ cereos incenſos habentes præibant. Eudoxia Imperatoris coniuge impenſas ad eam rem præbente, quæ hoc Briſoni cubiculi ſui præfecto iniunxit, vt hymnorum cantus procuraret, & ad eum vſum quam plurimum lucernarum pararet.

Pſalmodias in ſupplicat. inſtituit D. Chryſoſtom.

Cruces in proceſſionibus deportatæ.

II. *Antiquam eſſe Catholicorum conſuetudinem præferendi Crucis imaginem in ſupplicationibus.*

In vita S. Porphyrii tom. 1. Surii. Baron. tom. 5. An al. an Dom 401. 50.

Sanctus Porphyrius Epiſcopus, Gazenſium rogatu, pluuiæ impetrandæ cauſa, proceſſionem inſtituit: Facto mane, inquit auctor vitæ eius, accepto ſigno venerandæ crucis, quod nos præcedebat, egreſſi ſumus cum hymnis ad antiquam Eccleſiam quæ eſt a parte occidentalis ciuitatis.

Idem Marcus Diaconus de alia ſolenni proceſſione ab eodem Porphyrio inſtituta: Congregato, inquit, populo in ſancta Eccleſia, quæ appellatur Irene, iuſſit omnes pſallentes ſimul proficiſci in Marnium, quod olim fuerat. Ipſe vero ſequebatur portans Euangelium, & circa ſe habens pium clerum, re vere imitans Chriſtum cum diſcipulis. Præcedebat autem populum ſemper memorãdus Barochas, venerandæ crucis portans effigiem; ab vtriſque vero partibus populi erant milites, qui relicti fuerant ad continendam in officio ciuitatem. Euntes autem pſallebant, & in verſiculorum Pſalmi interceſſione dicebant, Alleluia. Erat autem Pſalmus, quem dicebant: Venite, exultemus Domino, iubilemus Deo ſalutari noſtro, &c. vſque ad finem. Dicebant alios quoque Pſalmos, donec ingreſſi ſunt in Marnium.

Barochas crucẽ portat in proceſſionib⁹.

III. *Placere Deo cruces in ſupplicationibus præferri, miraculo probatur.*

In vita S. Theodori Archim. 22. April. apud Sur. tom. 2.

Domitius Patritius, vir clariſſimus, crucem auream ad ſupplicationis & adorationis vſum fieri curauit hortatu S. Theodori Archimãdritæ, qui ſub Tyberio & Mauricio floruit, dono acceptis à Patriarcha Conſtantinopolitano Thoma particula venerandi ligni ſanctæ Crucis, & ſancti ſepulchri Saluatoris noſtri, & particula veli ſanctiſſimæ Dei genitricis, vt in vmbilicum illius aureæ crucis imponerentur. Et ibidem miraculum narratur: Cum in oppidis finitimis ſupplicationes fierent, & cruces quæ geſtari ſolent, horribili miſerandoque ſpectaculo per ſe concuterentur & commouerentur, interrogatus vir diuinus, quid ſibi id vellet, reſpondit: DEVM, ô filii, precibus placate, quoniam magnæ mundo imminent calamitates.

Crucem auream ad ſupplicationis vſum Domitius fieri curat.

IV. *Iuſtiniani Imper. edictum de Cruce in ſupplicationibus à Clericis gerenda.*

Iuſtin Imp. Authent. 123.

De crucibus præferendis in ſupplicationibus publicis edictum eiuſmodi apud Iuſtinianum extat: Omnibus Laicis interdicimus, ne ſupplicationes publicas peragant ſine religioſiſſimis Epiſcopis, & qui ſub iis ſunt reuerendiſſimis Clericis. Quomodo enim ſupplicatio publica eſſe poteſt, in qua Sacerdotes non inueniuntur, qui ſolennes preces peragant? Sed & venerabiles cruces, cum quibus Sacerdotes in ſupplicationibus egrediuntur, non alibi, quam in venerabilibus loci reponuntor. Et ſi quando vſus poſtulauerit, ad celebrandas ſupplicationes, tunc ſolum ipſas cruces hi qui ex more eas portare ſolent, accipiunto, & cum Epiſcopis ac Clericis ſupplicationes celebranto.

V. *De S. Attala Abbate, qui crucem moribundus oſculatur.*

Ionas Abbas in vita eius apud Surium 10. Martii, tom. 2.

Cum S. Attala Abbas, ſancti Columbani ſucceſſor, ſupremas vitæ præſentis horas duceret, & adhuc vigens halitus ſupereſſet, iuſſit ſe extra cellam perduci: ſurgensque è ſtrato quo valebat conamine, ſuſtentantibus vndique fratribus, extra cellam eſt progreſſus; ibique aſpiciens crucem, quam ipſe in eodem loco poni præceperat, vt ingrediens egrediensque cellulam, eius tactu frontem ſuam muniret, cœpit mœſtus lacrymas fundere, ac trophæum crucis commemorare: Aue, inquit, alma crux, quæ mũdi precium portaſti, quæ vexilla fers externa: tu noſtrorum vulnerum medicinam attuliſti; tu cruore illius eius illita es, qui vt humanum genus ſaluaret: de cœlo in hanc lachrymarum vallem deſcendit: qui in te primi Adæ rugam extendit dudum, iam iamque fecundus Adam lauacro maculam abluens, &c.

VI. *Crucifixi imaginem deoſculatur morti vicinus S. Richardus Epiſcopus.*

In vita eius apud Laur. Sur. 3. April. tom. 2.

S. Richardus Ciceſtrenſis Epiſcopus cum Guiliel. mo Capellano ſuo, quo valde familiariter vtebatur, indicaſſet, ſe ab illa ægritudine, qua detinebatur, neutiquam euaſurũ, iuſſit vt funeri neceſſaria præpararet, ſed caute tamen, ne famulus ipſius animaduertẽs perturbaretur. Petiit interim ſibi afferri imaginem crucifixi, eamq; allatam deuote complexus, locis vulnerum, perinde ac ſi iam morientem Dominũ Ieſum cerneret, pia oſcula affixit, eamq; ſuauiter labiis demulcẽs, in hęc verba prorupit: Gratias tibi

Crucifixi imaginem oſculatur moriens S. Richardus.

tibi ago Domine IESV Chriſte pro omnibus beneficiis, quæ mihi præſtitiſti, pro pœnis & opprobriis, quæ mea cauſa pertuliſti, quæ tanta fuere, vt merito illud ex Threnis Prophetæ tui dicere poteris: Non eſt dolor, ſicut dolor meus. Tu noſti Domine, quod ſi tibi placeret, omnia opprobria atque tormẽta, & ipſam denique mortem propter te paratus ſum tolerare: & ſicut tu noſti vera me dicere, ita quæſo miſerearis mei, quia tibi commendo animam meã. Illam autem Pſalmiſtæ vocem: In manus tuas, Domine, commendo ſpiritum meum, crebro iterabat: ad beatiſſimam quoque Chriſti matrem ſemperque Virginem Mariam, ſubinde corde ſimul & voce ſe conuertens, aiebat: Maria mater gratiæ, mater miſericordiæ, tu nos ab hoſte protege, & hora mortis ſuſcipe; mandauitque ſuis Capellanis, vt ea verba ad eius aures pronunciare non ceſſarent.

VII. *De ſepulchro Chriſti Domini cruce aurea inſignito.*

Beda de locis ſanctis c. 2.

Venerabilis Beda, cum agit de Eccleſia reſurrectionis, in qua erat ſepulcrum Domini: Huius, inquit, in medio monumentum Domini rotundum in petra exciſum eſt, cuius culmen intrinſecus ſtans homo manu contingere poteſt, & extrinſecus vſq; ad culminis ſummitatem totum marmore tectum eſt, ſummum vero culmen auro ornatum auream magnam geſtat crucem.

VIII. *De cruce gemmata ſculpta ad ſepulchrum Probi.*

Baron. tom. 4 ann. 395.

In epitaphiis Probi viri de Imperio Romano optime meriti, ſimulque Probæ coniugis eius ad eorum memoriam exaratis inuentę ſunt imagines; veneranda in primis Saluatoris effigies, quæ medium locum occupabat, atque ſanctorum Petri & Pauli, cæterorumque Apoſtolorum. Talibus namq; piis ornamentis ſua ipſorum decorare ſtudebant monumenta Chriſtiani. Chriſti autẽ imago dextera gemmatam gerebat Crucem. Ideo autem, ait Chryſoſtomus, ex auro, margaritis ac gemmis Crux ornari ſolebat, vt ſcirent omnes, Crucem ſontium olim ſuppliciis infamatam, ipſo viſu horrendam, ore infandam & horrore cauendam; ex quo eam pro ſalute hominum Chriſtus Redemptor noſter ſponte ſubiit, fuiſſe redditam fulgentem, decoram, pretioſam atque glorioſam.

IX. *De Alfonſo Rege, qui defuncti cadauer ſepeliuit, ac eiuſdem tumulum Cruce decorauit.*

Antonius Panormit. II. de geſtis Alphonſi, cap 14.

Cum Alphonſus Rex Aragoniæ & Neapolis, Puteolos obſideret, atque animi laxandi cauſa littus quotidie peteret, reperit viri Genuenſis cadauer è triremi hoſtium eiectum, littori appulſum: quo viſo, celeriter equo deſiliit, iisque qui prope aderant omnibus deſilire iuſſit, aliis negotium dat, terram effodiant, aliis, vt nudum corpus obuoluant: Ipſe vero crucem ligneam ſua manu fabricatus humati ipſius capiti affixit.

X. *Cruce tumulos defunctorum inſignire apud exteros à Chriſtianis introductum.*

Horat. Turſell. de vita eius lib. 1. cap. 16.

Franciſcus Xauerius Societatis Ieſu ſacerdos, Soſa aliquot dierum ſecunda nauigatione paſſuum millia circiter ſeptingenta à Mozambico proueĉ, & Melindam (Saracena vrbs eſt amica Luſitanorũ) delatus, paucos ibi dies ſubſtitit. In ea vrbe Luſitani mercatores plerunque verſantur: & ſi quos forte ibidem occupauerit mors, tumulis Cruce inſignitis conduntur. Prope vrbem ingens ac præclara Crux è marmore inaurato viſitur à Luſitanis conſtituta. Qua conſpecta Xauerius ex inſperato, efferri gaudio cœpit, tantam vim & gloriam Cruci gratulans, quod in media Saracenorum ac dæmonum ditione victrix emicaret.

TIT. XXXVII. De virtute imaginis S. Crucis.

I. *De imagine S. Crucis Sirichana miraculis coruſcante.*

Io. Zonar. tom 3. Annal. Conſtantinopol.

SAmonas cum apud Imperatorem Conſtantinopolitanum multum poſſet, cum magnis opibus fugam ad Agarenos, vnde ortus erat, capeſſit; ſed in tranſitu Haliis captus, quamuis ſe ex voto crucem Sirichanam adire diceret; nihilominus à Conſtantino Ducis Andronici filio, Byzantium eſt reduĉ; cui Imperator, conſeruato priſtino erga Samonam affectu mandauit, vt coram Senatu interrogatus, diceret, eum non cepiſſe fugam, ſed ad Sirichanam crucem peregrinatum eſſe.

Peregrinatio ad crucem Sirichanam.

II. *De Probiano medico Imperiali podagrico ſigni Crucis virtute valetudini reſtituto.*

Niceph. lib. 7. c. 50 Sozomen. lib. 2. c. 2.

Probianus vnus ex Prætorianis militibus Conſtantini magni graui correptus erat morbo, inquit Nicephorus; cæterum ægritudine, tali viſione diuina in templo S. Michaëlis prorſus eſt liberatus. Hic porro, quod Græca ſuperſtitione imbutus ad Chriſtianam pietatem tranſierat, alia quidem religionis noſtræ quodammodo credibilia eſſe dicebat: Crucem autem diuinam ſalutis cauſam eſſe omnino nõ admittebat. Atque in hac illi ſententia periculoſo ſatis perſeueranti, Archangeli viſio aſſiſtens, crucis ſignum, quod in ſacro eius altari collocatum fuerat, exhibuit, diſertisque verbis oſtendit, ex quo tempore Chriſtus ſit crucifixus, nullam eſſe rem, quę opitulari generi humano, finemque debitum & effectum conſequi, abſque auguſti huius ligni virtute poſſit, neque apud Angelos, neque apud pios, & ſanctos, quicunque veri in Deum amoris teſtimonium exhiberent homines. Qua perſuaſione ſaniorem ille mentem recepit.

S. Michaëlis apparitio.

Crucifixi virtus.

III. *Ad præſentiam imaginis S. Crucis fugit damon, & corruit ſimulacrum.*

Cum Christiani aliquando processione solenni in occursum Episcoporum peruenissent ad locum, in quo erat simulacrum Veneris marmoreum, quod erat super aram marmoream; portarent autem venerandum lignum Christi, hoc est, signum crucis videns dæmon, qui habitabat in statua, nec videre sustinens signum quod ferebatur turpiter egressus ex marmore, deiecit ipsam statuam, & confregit in multa fragmenta. Accidit vero, vt duo idololatræ starent prope aram, in qua stabat statua, & corruens vnius quidem caput fregit in duas partes; alterius autem humerum & brachiale: stabant enim ambo sanctum populum subsannantes.

Ex Marco Gazensi Ep. Baron. tom. 6 Annal.

Crucis virtute corruit simulacrũ.

IV. *Ædes spectris agitatæ per Crucis imaginem liberantur.*

Anno Domini 1559. contigit in S. Paulo, ciuitate Indiæ Occidentalis, vt in domibus quibusdam moraretur quidam à Christi cultu alienus, & ex eo quicunque in illis locis habitabãt, terrificis quibusdam spectris exagitabantur, à quibus vt se liberarẽt, crucibus ligneis circa illas ædes defixis locum circumdederunt, & nihil postea horrifici senserunt.

Thom Boz. lib. 5. de sign. cap. 2.

V. *Quomodo crucifixi imagine domus infestatione diaboli sit liberata.*

Porcæ ad S. Andreæ in Prouincia Indiæ Christiani hominis domum infestam habebat diabolus. Quare cum ea obiret loca Sacerdos Societatis, ab ethnico homine interpellatus est, cur, si tanta est nostris mysteriis potestas, non fugaret dæmonem ex ea domo? Accessit noster, exorcismis fugat hostem. Dat subinde patrifamilias imaginem Christi crucifixi; eamque domi propositam habere iubet. Quæ quamdiu ibi fuit, ad domum aspirare deterrimo spiritui non licuit. Verum homo imperitus, suæ domus tutelam sacram imaginem, quo maiore reuerentia haberetur, in templum transtulit: Rediit infestus habitator. Homo rem ad Patrem detulit: Pater, re cognita, iubet crucem iterum inferri domum qua illata, nunquam exinde malus habitaculum repetiit.

Ex lit an. Soc. anni 1594. & 95.

Vis imaginis S. Crucis.

Crucem domi habere vtile.

VI. *Constantinus Magnus virtute crucis victoriam de Maxentio reportat.*

Postquam Constantinus Imperator vrbem Romanam, victoriam consecutus contra Maxentium eiusque exercitum, ingressus est, statim illustribus inscriptionibus columellisque erectis, inquit Eusebius, omnibus hominibus salutaris Christi signi virtutem promulgauit, inque vrbe media, quę præ cæteris principem locum facile obtinet, ingens istud trophæum contra hostes erexit, & hoc salutare signũ characteribus, qui nullo modo deleri poterant, in eo insculptis, Romanorum aliorumque omnium imperio subiectorum propugnaculum esse demonstrauit, palamque omnibus proposuit ad intuendum: ac statim, vbi erectum hastile, ad formam crucis, in manum propriæ imaginis in statua expressa insertum, Romæ in loco celebri ac multum à populo frequentato locatum fuit; hanc inscriptionem, Latino sermone, in eo mandat incideret: Hoc salutari signo, vero fortitudinis indicio, ciuitatem vestram tyrannidis iugo liberaui, & S.P.Q.R. in libertatem vindicans, pristinæ amplitudini & splendori restitui.

Euseb. lib. 1. de vita Constant. cap 33. & Prudent. lib. 1 contra Symmach.

VII. *Idem Imperator eiusdem Crucis vi Licinium superat in Thracia.*

Cum exercitus Constãtini Magni & Licinii iam iam prœlium essent inituri, Licinius primum dimicare exorsus est: ibi Constãtinus Dei omnium Saluatoris auxilio implorato, signoque isto militibus dato, in prima dimicatione hostes expugnauit. Deinde secunda etiam pugna tulit superiores, atq; adeo salutari iam Saluatoris vexillo exercitum suum antecedente, præclariora victoriæ trophæa consecutus. Nam qua in parte istud Crucis vexillũ visum fuit, hostes fugam capiebant, quos victores persequebantur. Qua re intellecta, Imperator, si cubi partem aliquam sui exercitus languentem cernebat, ibi salutare illud vexillum, tanquam quoddam subsidiũ ad victoriam obtinendam, locari mandauit, cuius adiumentis extemplo parta est victoria; quippe dimicantium vires diuina quadam potentia fuerant admodum confirmatæ.

Euseb lib. 1. vit. Constãt. c. 6. 7. & seq. apud Baron. tom. 3. ann. 317.

Victoriæ Crucis virtute partæ.

VIII. *De leone immani virtute Crucis interempto.*

Leo maximus, vt legimus in vita D. Chrysostomi, & cuius vires sustineri non poterant, & qui erat visu maxime terribilis, & ad inuadendum acerrimus, illo tempore versabatur in locis, quæ sunt circa Alexandriam. Is erat agricolis quidem malus vicinus, viatoribus autem graue spectaculum, & occursu formidabile: Magno enim impetu in eos erumpens, plurimos occidebat, & simul in ventrem transmittebat; eratque ex æquo & damno pernicioſissimus, & ad eum de medio tollendum difficillimus: & cum magna & viuida manus eorum, qui prope habitabant, in ipsum inuasisset, agnouit se suo malo hoc esse ausam: celerrime enim in omnes incurrens, alios quidem solo rugitu loco motus, vertit in fugã: alios autem ore discerptos exedit, aliorum vero cum corpus dilacerasset vnguibus, reddidit eos miserabiles: Hinc accidebat, neglectos quidem agros relinqui ab agricolis, ad loca autem inuia diuertere viatores, propterea quod bestia sustineri non posset. Postquam autem ad extremam iam redacti dubitationem, vix tandem recordari fuerunt hominis Dei, frequentissima multitudine ad ipsum venientes, narrabant ipsa mala, quibus leo eos afficeret, & ab ipso petebant, vt eos solueret hac calamitate; ille vero cum pancam fidem illis prius exprobrasset, & quod illis visa esset bestia inexpugnabilis,

In vita S. Io. Chrysost. apud Sur. tom. 1.

Leonis strages magna.

bilis, cauſatus eſt contemptionem Diuinorum præceptorum. Vobis quidem, inquit, omnibus eſt Deus placandus, in templum ſimul conuenientibus. Id autem quod do vobis (erat vero crux) ponẽdum eſt in iis locis, per quæ tranſit leo, & abſit quidem omnis metus; ſi autem perfecta fides, & haud ita multo poſt manifeſta vobis quoque erit mei Chriſti virtus. Cum hanc illi crucem accepiſſent, & ſicut illis fuerat imperatum, feciſſent, & die ſequenti illuc veniſſent, bellua vident iacẽtem mortuam ad ipſam baſin crucis.

Leo ferox crucis imagine necatur.

TIT. XXXVIII. De apparitionibus crucis.

I. *Crucis ſigno in cœlo apparente Conſtantino victoria promi titur.*

Ex vita Conſtantini Magni lib. 1. c. 20 & 22. Euſeb. hiſt. Eccl. l. 9. c. 9. Niceph. li. 8. c. 3.

CVm Conſtantinus Magnus Imperator vrbem Romanam ex tyrannide Maxentii armata manu eripere ſtatuiſſet, deque belli ancipiti alea & Marte communi diligentius cogitaret; deorumque imbecillitatem iam aliquoties perſpicue cognouiſſet; ad Deum Chriſtianorum confugit, eumque ſolum obſeruare & colere ſtatuit, inquit Euſebius. Quocirca huius opem implorauit precibus, vt tum quiſnam eſſet, illi ſignificaret, tum rebus, quas apud animum propoſuiſſet, dexteram adiutricem porrigeret. Imperatori igitur iſta precanti viſio quædam diuina, & in primis admirabilis apparuit;, quam ipſemet poſt victoriam narrauit Euſebio Cæſarienſi, qui eam literis prodidit, etiam iureiurando interpoſito. Cum iam ſol (verba ſunt Euſebii) ad medium cœlum aſcendiſſet, die in pomeridianum tempus paululum inclinante, dixit, ſe Crucis ſignum, ex lucis ſplendore figuratum, in ipſo cœlo ſoli imminens manifeſto oculis aſpexiſſe, inque eo inſcriptionem conſignatam: ἐν τούτῳ νίκα. In hoc vince. Admiratio ingens ipſum & totum exercitum, qui eum quopiam iter facientem comitabatur, atque adeo huius prodigii ſpectator factus erat, inceſſit. Sed dubitatione admodum diſtrahi intra ſe, quidnam oſtentũ illud ſibi vellet, aſſeruit, atque cum diu multumque de eo cogitantem oppreſſit nox; ibi ei dormienti Chriſtum Dei filium, cum ſigno in cœlo monſtrato, viſum eſſe, percepiſſeque, vt exemplar ad imitationẽ illius ſigni, quod in cœlo apparuerat, fabricaret, & eo tamquam præſidio in præliis cum hoſtibus committendis vteretur.

Crux Chriſti Conſtantino in cœlo viſa.

Crucis ſignum fabricari iubet Chriſtus in præſidium contra hoſtes.

II. *De alia Cruce in aere ab eodem Conſtantino viſa in bello eius contra Byzantios.*

Niceph. Call. Eccl. hiſt. lib. 7. cap. 47.

Aliam crucis apparitionem ita narrat Nicephorus: Poſt bellum in Bithynia contra Licinium geſtum, Nicomedia ſoluens Conſtantinus Bellum Byzantiis intulit. Bizantii vero cum ceruicem ei ſubmittere, & tributum pendere nollent, pertinaciterque Romanæ ſeruitutis iugum excuterent, res ad manus peruenit, ac prælio commiſſo, ſex millia primum in Conſtantini exercitu, deinde conflictu altero tria verſus millia hominum ſunt cæſa. Quo fortunæ ſucceſſu Byzantii ſublati, vt copias Romanorum omnes concideret, diſpiciebant; pauci namque eo tempore cum Imperatore milites erant, omnibus fere, exiguo excepto numero, ad præſidium Romanæ ditionis, quod de Perſarum expeditione, & incurſione nunciatum eſſet miſſis. Veſpera diei erat, & Imperator languidus & mœſtus inopia conſilii, indeſinenter oculos in cœlum intendit; atque ibi rurſus, itidem vt Romæ, cum contra Maxentium bellum gereret, ſcripturam, ſtellarum ordine, atque diſtinctione conformatam vidit, hoc ſignificãtem: *Inuoca me in die tribulationis tuæ, & liberabo te; & glorificabis me.* Stupore igitur percitus, rurſum oculos in cœlum ſuſtulit, atque iterum Crucem ſtellis, ſicuti antea effigiatam, in cœlo, & inſcriptionem circum eam, inſpexit cuius hæc verba erant: *In hoc ipſo ſigno hoſtes omnes vinces*; & confeſtim in memoriam ei, quæ antea acciderant, venerant. Poſtridie ergo claſſicum canere iuſſit, prælium que iterum cum Byzantiis commiſit, & quod trophæum, & ſignum Crucis in acie præferri mandaſſet, fortiter illos vicit, ſimulque vrbem ipſam cepit.

Crux iterũ Conſtantino in cœlo apparet.

Crucis ope Byzantios ſuperat Conſtantinus.

III. *De Cruce in pugna contra Mahumetanos viſa.*

Thomas Bozius de ſig. lib. 8. cap. 7.

Anno nongenteſimo trigeſimo primo, Ferdinandus Gundiſaluus Caſtellæ Comes non habens ſub ſignis niſi quadringentos quinquaginta equites, peditum vero quindecim millia, tribus diebus continuato prælio exercitum multitudine incredibili Almanſoris eiuſdem cecidit. Poſtremo die S. Iacobus in acie viſus Chriſtianis laborantib. opem ferre. Sed omnium fuit admirabiliſſimum prælium, Cui Rodericus Toletanus interfuit, & in quo cæſa Mahometanorum ducenta millia; è noſtris, quod incredibile videatur, deſiderari tantum viginti quinque, vt idem Rodericus teſtatur, haud ſcripturus falſa, cum multi ſupereſſent, qui bello interfuerant. Accidit hoc, anno milleſimo centeſimo duodecimo. In ea pugna Crux Chriſti dicitur etiam apparuiſſe in aere.

V. *Alphonſus Manicongi Regis filius cæleſtibus equitibus Cruce ſignatis hoſtes proſternit.*

Tho Pez lib. 17. deſcr. eccl. c. 7. an. 1507. ex Hier. Cor. de rebus geſtis Emmanuel.

Rex Manicongi in Africa Chriſto ſe addixit anno 1507. Vita decedens duos reliquit filios Horum natu maximus Alphonſus cum paucis ſuorum non eſt veritus inire pugnam cum fratre, qui magnas circum ſe copias haberet, & à religione Chriſtiana valde alienus eſſet. Ventum ad manus. Alphonſus continuo aduerſarios in fugam vertit. Eorum dux captus palam profitebatur ſe magnam militum copiam in equis inſidentem, & crucibus inſignatam, tantaque luce ſplendentem, vt oculos omnium perſtringeret, in prælio conſpexiſſe, cuius metu perterritus terga dare cum ſuis fuerit coactus.

VI. *Crux auro rutilantior ſancto Meinulpho inter cerui cornua apparet.*

In vita eius apud Sur. ca. 6. Oct. 10. 5. ex Gabelino in vita eiusdem.

Cum ſanctus Meinulphus Diaconus ad conſtruendam Deo ſacram ædem inflammaretur, locum diligentius inſpecturus, ſolus eo ſe contulit, vt eius capacitatem, & totius ſtructuræ rationem accuratius expenderet, talis ei viſio oblata eſt: In eodem enim loco, vbi antea viderat ceruas motibus inſtabiles, ceruum præſtanti corpore, cornibus in ſublime erectis, accubantem vidit: mox vero ad beati viri conſpectum, tanquam ſibi, illo aduentante, accubare nõ liceret, ſeſe erigentem. Ipſo autem ad cerui conſpectum nihil territo, ſed propius etiam accedẽte, ceruus humi ſe proſternit. Eum inſolitum bruti animalis geſtum vir ſanctus diuino muneri attribuens, in ceruum ſuos defigit obtutus, videtque inter eius cornua radiare crucis dominicæ ſignum, omni auro rutilantius. Eo conſpecto, intelligens adeſſe Dominum ſuum, multumque ea re lætatus, in huiuſmodi prorumpit verba: Iam mihi ſpes certa affulget, eum, qui quondam cum hoc vexillo inferorum clauſtra penetrauit, aduerſus diabolicos incurſus huius loci fore protectorem. Cumque hæc, & id genus alia diceret, ceruus ab eius oculis diſparuit.

Crucis imaginem inter cerui cornua videt S. Meinulphus.

VII. *De mirabuloſa Regis Pagani conuerſione per apparitionem infantis Crucem gerentis.*

Albanus Coptus dialog. 4. c. 17.

Quod iam referam, circa annum Domini 1562. accidit. Colloquebatur forte Ferrantes Oſorius, vnus ex Societate nominis IESV, cum Rege regionis Bazianæ de Chriſto, & eius Cruce. Cui Rex reſpondit, apparuiſſe ſibi nocte infantem cum Cruce, & iuſſiſſe, vt ſibi eam ſumeret: fore enim eam ſibi maximo honori: vnde Rex Chriſtum palam profeſſus eſt, nec in cubiculo tantum flexis genibus Crucem adorauit, verum etiam propriis manibus Crucem ad certum quendam ciuitatis locum detulit, eamq; ibi defixit, populo præſente atque genu ſubmittente. Rex vero edixit, vt capitalem pœnam ſubirent, qui Crucem non adorarent.

Crux Regi Ethnico à puero diuinitus allata.

Crux ſub pœna capitis adoranda.

VIII. *De felici Luſitanorum ad Æthiopiam appulſione per Crucem in cœlo apparentem.*

Idem ibid. ex epi. Patrum ſocietatis Ieſu.

Nec illud prætereundum eſt, qua ratione Luſitani in Æthiopiam primum appulerint. Nam cum lõga & periculoſa nauigatione portum aliquem Æthiopiæ fruſtra quæſiſſent, tædio tandem & laboribus fracti, domum re deſperata poſtridie reuerti cogitabant. Mane vero, cum iam reditum molirentur, clara Crucis ſpecies in cœlo palam conſpicuam ſe omnibus præbuit. Qua conſpecta, Præfectus nauis quaſi felici & ſalutari omine diuinitus oblato; Agite, inquit, diuertamus prorã in eam oram, & Deum ſalutari nobis paſſionis ſuæ ſigno præeuntem alacres ſequamur. Cum oẽs omen læti acciperent, & alacres ad eam regionẽ contenderent; diururno mox deſiderio potiti, portum tam diu ante optatum inuenerunt. Quos potentiſſimus ille Rex Æthiopiæ, qui quadraginta Regibus præeſt, mirifice amplexus eſt; eoque cariores habuit, quo Crucis magis ſtudioſos videbat. Quæ regio quamuis varias labes & maculas religionis acceperit, quod tam diſiuncta ſit à Romana Eccleſia, & propter iter Chriſtianorum tot ſeculis ad eos intercluſum; Romanum tamen Pontificem, vt Chriſti vicarium, adorat: & ſpes eſt pios Patres Societatis IESV, omnes eas maculas propediem abſterſuros, qui in eo labore iam toti ſunt. Merito certe piis Luſitanis Deus Crucem itineris ducem dedit, cuius illi gloriam tantis laboribus quærebãt: qua exercitui poſtea præeunte, celeberrimas illi contra Paganos & Mahumetanos victorias reportarunt.

Rex Æthiopiæ ſtudioſus Crucis cultor.

IX. *De alia Crucis apparitione in aere Albuquercio in India Luſitanorum duci facta.*

I. Petr. Maff. lib. 5. hiſt. Indicarum.

Ex recentioribus Crucis apparitionibus non infimum obtinet locum illa, quæ Albuquercio inuictiſſimo Regis Emmanuelis in India Duci & Proregi, dum maris Arabici Inſulas & ſinus exploraret, obuenit. Ad ſolem occidentem, inquit Maffeius, qua Regis Abaſſinorum imperium eſt, Purpureæ Crucis in cœlo ſignum præfulgens aliquandiu apparuit, quo viſu Luſitani omnes venerabundi procubuere, & Albuquercius, vt erat eximia pietate, ſublatis ad eam manibus, clara voce fuſus in preces: O crux, inquit, noſtræ redemptionis argumentum, O ſignum Chriſtianæ victoriæ, ô decorata preciosiſſimo ſanguine Domini IESV. O diuina arbos, cuius vitali fructu lethalis quondam plantæ repenſus eſt ſtructus. In te, te, inquam, ſpes noſtras omnes habemus repoſitas, te profitemur, agnoſcimus, adoramus, ac ſuppliciter petimus, nobis inter tot pericula terra marique præſidio ſis. Ab ea precatione obortæ omnibus lacrymæ, & ingens fidei ac religionis clamor ad aſtra ſublatus: tum conſono clangore hinc inde tuba concrepuit, & omnia tormenta diſploſa; dein candida nubes conditam crucem, ſine fine defixis in cœlum oculis Luſitanorum eripuit. Neque Albuquercius prætermiſit, quo minus rem ſicuti acciderat, teſtato conſcriptam ad Emmanuelem Regem primo quoque tempore mitteret.

Crucis prædonia.

X. *De crucis ſigno in militum veſtibus apparente.*

Sozomen. lib. 5. hiſt. eccl. cap. 1. Baron. to. 3. annal. an. 361.

Cum primum Iulianus Imperator fines Illyrici ingrederetur, refert Sozomenus, vites poſt vindemiam, circiter virgiliarũ occaſum, vuis acerbis minimeque maturis onuſtas viſas eſſe, roremque tum in eius, tum in comitum ſuorum veſtes ex aere delapſum ſingulis guttis ſignum crucis in eius impreſſiſſe. Quæres cum viſæ fuiſſent, non ipſe ſolum, verum etiam alii, qui eum comitabantur, vuas haud maturas intempeſtiue apparentes aliquid boni portendere; rorem autem demiſſum, veſtem eius, in quam forte cadebat, tali nota caſu ac fortuito, ſignaſſe exiſtimarunt. At vero ab aliis dicebatur, oſtentorum alterum ſignificare; Imperatorem immaturo ætatis ſuæ tempore non aliter ac vuas immaturas periturum, & imperium ad exiguum tempus:

Crucis ſignum in veſtibus quid portenderit.

pus duraturum: alterum indicare, religionem Christianam cœlestem esse, & omnes figura crucis signari oportere. Quæ coniecturæ fuere eorum, qui doctrina & religione ab Imperatore dissentiebant; neque certe (vt videtur) à veritate aberrãtes: nam temporis progressio vtrumque demonstrauit vere dictum esse.

XI *De crucibus sanguineis in vestibus hominum tempore schismatis in Germania conspectis.*

Alaxus Copus dialog 4. contra impugnat. ves imaginum cap. 9.

Anno Domini millesimo quingentesimo primo in Germania cruentæ cruces vestibus hominum horribiliter cœlitus aspersæ visæ sunt. Illæ autem cruces ita sanguine stillantes, infausto quodam omine plane prædixisse videntur, Christum rursus crucifigendum per virulentas & blasphemas eorum linguas, qui venerandum eius crucis signum (quod idolum appellant, per impias denique eorum manus, qui calamo, igne, ferro, aqua Christi Domini cruces ac imagines dilacerant & conterunt.

Cruces sanguineæ in vestibus tempore schismatis.

TIT. XXXIX. De iniuria Crucis imagini ab eius inimicis illata.

I. *Pagani cruces frangentes, & ludibrio afficientes, pœnas luunt.*

Baro to. 10. Ann ad an. Do. 916. 1. ex Adam antiquo Chronograp.

REdemptoris nostri anno nongentisimo decimo sexto, quo Vngaris siue Hunnis Saxonum Ecclesias deuastantibus, inter alias Bremensem comburentibus, & sanctissimas cruces ludibrio afficientibus, diuina sunt aduersus eos ostensa prodigia sub Reginuardo Hamburgensi Archiepiscopo, cuius tempore hæc contigisse Adam sic enarrat: In diebus illis grande miraculum fertur à posteris Bremæ cõtigisse, Vngaros scilicet incensis Ecclesiis Sacerdotes ante altaria trucidasse, Clerum vulgo mixtum aut impune occisos, aut ductos in captiuitatem. Tunc etiam cruces à Paganis truncatæ ludibrio habitæ, cuius signa furoris vsque ad nostram ætatem durauerunt. Sed Deus zelotes, cuius passio ibi derisa est, incredulos abire non passus est inultos. Nam subito & mirabilis orta tempestas à semicremis ecclesiarum tectis scindulas eleuauit, quas in facies atque ora paganorum rotans, dum fugæ præsidium quærunt, aut in fluuium præcipitari compulit, aut in manus ciuium concludi.

Cruces pagani comminuentes puniuntur.

II. *In sanctæ Crucu impios contemptores vt diuinitus vindicatum.*

P. Ia. Gretserus to. 3. de Cruce li. 2. c. 11. ex lib. 10. de bello sacr. cap. 47. per Anonym.

Operæ pretium erit annotare hic id, quod in obsidione Sidonis euenisse scribit Anonymus. Habebant Christiani secum, more consueto ac solenni, Crucem Dominicam, quam Rex à Hierusalem detulerat ad protegendum populum Dei. Hanc Apostatæ quidam, & præuaricatores fidei cuiusdam turris propugnatores conspicati, deridentes illudebãt, & sibi contrario crucem facientes, & in culmine turris figentes, sputo & vrina, ipsi insipientes & maligni, inhonorare præsumebant. Quod pius Rex & omnis populus deplorãtes Deum cœli flebili voce inuocant, vt fontem misericordiæ suæ aperiens, apostaticis viris & stultis Saracenis demonstrare velit, quod non recte agentes diuinæ maiestati blasphemiam irrogare præsumpsissent. Mox eorum precibus exauditis, absque hominum labore sic turris illa concussa & diruta est, iam vespere mundo imminente, vt lapis super lapidem non remaneret, & increduli homines ruina illius suffocati obruerentur.

In Apostatas Crucis illusores vltio diuina.

III. *Crucis Dominicæ percussores diuinitus perimuntur.*

Sigebertus in Chronici supplem. sub an. Do. 1181. Baro. to. 12. 1. 69. 44.

Mater Solidani de Iconio veniens ad extrema reuelauit filio suo quod semper celauerat, scilicet quod esset Christiana, & rogauit eum, vt crederet in Christum, qui est Dominus, & Rex omnium seculorum & quod amaret Christianos. Quod ipse spopondit se facturum: sed dixit, quod non auderet aperte credere in Saluatorem propter Paganos. Dixit ei mater sua: Fili, cum mortua fuero, fac mihi excelsam sepulturam & pulcram sicut pyramidem: & pone super eam signum Crucis Christi. Cui ille se hoc de luce facere non posse respondit. Tunc fac, inquit, mater eius, de nocte. Quod & factum est. In crastino cum Agareni vidissent signum illud, indignati sunt contra Principem, & volebant eum occidere: tunc quidam ex ipsis subleuatus per machinas conabatur deponere Crucem, qui voluntate Dei ruit & mortuus est. Similiter & alius interemptus est alia vice. Tertia vice eum conuenissent multa millia hominum ad deponendum ædificium illud: inter quos erat vnus promptior ad deponendum illud, venerunt fulgura & coruscationes, & illo primitus perempto multa millia perierunt igne diuino. Tunc apparuit Angelus Domini & clarissimum signum crucis posuit super pyramidẽ illam: ex quo multi crediderunt in Christum, & adhuc crucem illam venerantur & adorant.

Cruces ad sepulturas ponere, antiquum.

Crucis euersores multi pereunt.

Angelus erigit crucẽ super sepulturam.

IV. *Versus Crucem fœdans in promptu morte plectitur.*

Matthias Felisius in 1. præcept. Decal. cap. 36. ex Christian. Massæo li. 3. Chron & Mari. hist. an. Do. 1248. Tilman. Brodemb. li. 3. Collat. sacr. c. 13 ex l. 14. Thoat.

Contigit etiam circa annum Domini 1248. apud Iconium versum cuiusdam magi, teste Christiano Massæo, mingere ad pedem crucis in palatio pictæ, statimque emori. Ethnicus id male ferens pugno percussit imaginem, & illico brachium obriguit. Accurrens alius etiam mingere præsumpsit, necdum cessantem mors inopina prostrauit.

V. *De crucis imagine ab aleatore saxo percussa cruorem emittente.*

Budæ Pannoniæ vrbe, duo aleatores ita conuenerant, vt alter in Dei nomine, alter in nomine diaboli luderet. Qui Deum nequitiæ fautorem faciebat, pecunias omnes, ipsas quoque vestes amisit: intempesta nocte desperabundus domum rediens per cœmiterium iter facit. Ibi Saluatoris cruxcifixi ima-

imaginem conſpicatus, ira & furore plenus, ſaxum arreptum violenter fronti illiſit. Miraculoſe igitur ſaxum in vulnere hæſit, & copioſus ſanguis profluxit. Cœmiterio vicinus habitabat lanius ſenex pogdaricus, is per quietem vocem incertam audit: ſurgeret & cultro proximum quemuis ſibi obuiam factum confoderet. Quam vocem cum tertio iteratam, multis cum minis inſtantem audiuiſſet, parere decreuit. Itaque cum prius ne mouere quidem ſeſe lecto poſſet, impigre ſurgens, laniario cultro arrepto, in cœmiterium deſcendens aleatorem infelicem furibundum ſibi obuiam factum cultro confixit. Hoc patrato facinore, iudicis ædes accedens, aditum & colloquium poſtulat. Iudex non credere ſed phantaſma dæmonis arbitrari. Tandem admiſſus, ſomnium & cædem indicat. Cum iam illuxiſſet, ad cœmiterium conueniunt, cadauer circumſtant. Interim dæmones cum terribili vlulatu in ſublime raptum cadauer ex hominum conſpectu abſtulerũt. Eares, præter vulnus crucifixo illatũ aleatoris perfidiam arguit, & lanium à periculo liberauit.

Crux ab aleatore cæſa cruorem mittit.

Aleator Cruci iniurius occiditur.

Aleatoris cadauer à dæmonibus raptũ.

VI. *Chriſti crucifixi effigies ſputis deriſa deriſores miraculo ad pœnitentiam adduxit.*

Venit forte in manus Principis cuiuſdam, qui nõ longe aberat à finibus Regni Peruani, effigies Chriſti crucifixi. Ille acceptam conſpuere, ac multis modis irridere cœpit in conſpectu plurimorum. Ibi mirabiliter imago, quaſi vere ſpiraret, cœpit ex oculis lumen emittere, caput motare, & aſpectu minari Regem, cunctoſque terrere. Quocirca pauore perculſi omnes, & tremore correpti, partim cecidere ad terram, partim cum ſe viderent obrigeſcere, neque poſſe loco recedere, exclamare cœperunt, factique pœnitentes miſericordiam ſuppliciter implorare. Ob id priſtino ſtatui protinus reſtituti magnũ Chriſtianorum Deum palam confiteri altiſſima voce, rẽ cunctis enarrare. At princeps vna cum multis ſuorum ſe Cuzcum contulit, & factum diuulgans Chriſto ſe deuouit.

Th. Boz. de ſign. Eccl. Dei li. 5. c. 2. tom. 1.

Crucifixi irriſores qua ratione ad pœnitentiam adducti.

VII. *Crux reuulſa & proiecta impietas diuinitus punitur.*

In pago non ita longe à Culana ciuitate Prouinciæ Indiæ diſſito præcelſa crux defixa erat. Ad illam euertendam Regina miſit cum ſuo Doctore, aliiſq; miniſtris elephantem, ſed adfuit vltor Deus iniuriæ: nam bellua crucem quidem eruit, & in proximum abiecit profluentem: ſed confeſtim diſrupta exanimata eſt. Et Naires, qui pecudem regebat, poſtero die interiit: reliqui omnes impii mandati adminiſtri; cum aliis ſcelerati facinoris ſpectatoribus, grauiſſimis puniti cruciatibus. Quibus malis territa Regina, facti pœnitẽs, Crucem iuſſit reſtitui, quam eodem adhuc hærentem loco, quo proiecta erat inuenerunt: cum tamen profluens rapidiſſimo impetu volueretur. Quę res vna cum admiratione maiorem etiam erga Crucis ſignum venerationem, & Chriſtinis & ethnicis incuſſit. Sed ethnici timore, Chriſtiani in omnibus his terrarum tractibus admirabili eam reuerentia proſequuntur. Multæ paſſim locis diuerſis iamdudum defixæ à patribus cernuntur. Ad eas non viri, fœminæque tantum, ſed pueri etiam tenera ætate votiuas ſuſcipiunt peregrinationes, eaſque ieiuni, nullo ſumpto cibo, obeunt, ſuas preces ſoluunt, dona offerunt, petita quoque conſequuntur.

Exlit. an. Soc. ad an. 94. 95. ſub domo Coulana Prou. Ind.

Impietas erga crucis imaginem caſtigata.

Crucis imago quo in honore habita apud bonos Chriſtianos.

TIT. XL. De vſu, antiquitate & primario ſigni crucis effectu, qui eſt res ſanctificare.

I. *De Eduardo Angliæ Rege, qui per ſignum crucis benedictionem à Chriſto Domino accepit.*

IN monaſterio Beati Petri in Anglia ante altare ſanctæ Trinitatis miſſarum ſolenniis ſanctus Eduardus Rex vice quadam cum Comite Leofrico aſſiſtebat: Et ecce ſpecioſus ille forma præ filiis hominum Chriſtus IESVS in ara conſiſtens; oculis vtriuſque viſibiliter corporalis apparuit, ſacraque dextera ſuper Regem extenſa, ſignum ſanctæ crucis cum benedicendo depinxit. At Rex, demiſſo capite, diuinæ maieſtatis adorabat præſentiam: Comes vero quid in animo Regis ageretur ignorans, volenſq; Regem tantæ viſionis eſſe participem, cœpit velle ad ipſam vſque procedere. Verum Rex quid in mente Comitis voluebatur, intelligens: Sta, inquit, Leofrice, ſta quod vides, video & ego. Poſt miſſam vero dixit Rex ad Comitem: Per eius quem vidimus, maieſtatem, mi Leofrice, te obteſtor, ne quoadusque vixerimus, ſermo iſte proferatur in publicum, ne vel nos in perniciem noſtram ob fauorẽ vulgi pulſet elatio, vel fidem deroget dictis infidelium æmulatio.

In vita ius apud Surium 5. Ianuar. ex Ealredo Anglo Abb.

Crucis ſigno à Chriſto inſigniuntur Reges.

II. *Signaculum ſanctæ Crucis Apoſtolis in vſu fuiſſe.*

Cum dudum tranſitionem ſuam ad Deum, diemque & horam eius præuidiſſet Ioannes Apoſtolus & Euangeliſta, presbyteris miniſtriſque Eccleſiæ, & præterea quicunque flagranti eſſent fide fratribus aſſumptis, extra Epheſiorum vrbem progreditur, & cum iis in vicinum quendam tumulum, quo frequenter ire, precationi operam daturus, ſolebat cõſcendit: Ibi vehementius orans, Eccleſias Deo commendat, mox ſarculis quibuſdam & ligonibus celeriter ſepulchrum ſibi fodi præcepit: deinde eos, qui tum aderant, arcanis de Deo verbis, & præceptis optimis de fide, ſpe, potiſſimum dilectione (quippe dilectus ipſe) erudit, & corda eorum confirmans, Seruatori verbo commendant: poſtremoque illis in Domino ſaluere & valere iuſſis, vbi ſe crucis ſigno muniuiſſet, in monumentum deſcendit.

Niceph. Call. li 2. hiſt. eccl. cap. 42.

Io. Euangeliſtæ tranſitus.

Signi S. crucis antiquitas.

III. *Cum ſigno Crucis ſacramenta conferri.*

D. Hieronymus præſtãtiſſimus Eccleſiæ Doctor Sacramentorum adminiſtrationi crucis ſignũ adhiberi teſtatur de Hilarione agẽs: Cũ veniſſet, inquit, ni-

S. Hier. in vita S. Hilarionis.

Elu-

Eluſam, eo forte die, quo anniuerſaria ſolennitas omnem oppidi populum in templum Veneris congregauerat, Hilarionem non prius abire paſſi ſunt, quam futuræ Eccleſiæ lineam mitteret, & ſacerdos eorum, vt erat coronatus, Chriſti ſigno denotaretur, hoc eſt, baptizaretur.

Crucis ſigno baptiſmus confertur.

IV. *S. Maximinus martyrii palma cum ſocijs decorandus Cruce per totum corpus ſe ſignat.*

Cum Maximinus iamiam martyrii ſupplicium eſſet ſubiturus, oratione prius facta cucurrit ad ſartaginem, vbi cum extendiſſet oculos in cœlum, ſe muniuit ſignaculo crucis per totum corpus, dicens: *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.* Cum vero exuiſſet ſuas veſtes, & rurſus feciſſet id quod eſt in Chriſto, ſignaculum, ſe proiecit in ſartaginem.

In vita eius apud Metaphr. & Sur. 6. Febr.

V. *S. Tecla ſigno Crucis munita in medijs flammis ſtat illæſa.*

Sancta Tecla, Virgo & Martyr, capta ab apparitoribus, vt in focum iactaretur, ſponte pyram aſcendit, & ſigno Crucis facto, virili animo inter medias flammas ſtetit, ſubitoque facta inundatione pluuiarum, ignis extinctus eſt, & beata Virgo illæſa, virtute ſuperna, erigitur.

Ado Treuer. in Martyr. 23. Septemb. apud Sur. tom. 5.

VI. *Cibis menſæ appoſitis cum ſigno Crucis olim etiam benedicebant hæretici.*

Semper Catholicorum inimica eſt Hæreſis; & vbicunq; potuerit tendere inſidias, non omittit; ſicut illud eſt quod quodam loco factum celebre fama refert: Mulier quædam erat Catholica, habens virũ hæreticum; ad quam cum veniſſet presbyter noſtræ religionis valde Catholicus, ait mulier ad virum ſuum: Peto charitati tuæ, vt pro aduentu huius ſacerdotis, qui me viſitare dignatus eſt lætitia habeatur in domo noſtra, ac præparatũ dignis impendijs prandium epulemur cum eo. Promittente autẽ viro eius ſic ſe, vt illa flagitabat, facturum, aduenit & alius hæreticorum presbyter, dixitque vir mulieri: Duplicata eſt lætitia hodie, eo quod ſint ſacerdotes vtriuſque religionis in domo noſtra. Diſcumbentibus autem ad conuiuiũ vir ille cum presbytero dextræ partis cornu occupat, Catholicum ad ſiniſtrum ſtatuens; poſitaq; ad læuam eius ſellula, in qua coniux eius reſideret, dixit vir ad presbyterum hæreticum: Si conſenſeris dictionibus meis, exercebimus hodie cachinnum de hoc Romanorum presbytero, vt ſcilicet appoſito ferculo, tu celerius ſignare feſtines; cumque ille manum non poſuerit, illo triſtante, nos cum lætitia comedemus cibum: Cui ille: Faciam, inquit, quod præcipis. Tumque veniente diſco cum oleribus, ſignauit hæreticus; poſuitque primus manum ſuam. Quod cernens mulier ait: Ne feceris, quia ingrate fero iniuriam ſacerdotis. Et exhibito alio cibo ſumpſit Catholicus. In ſecundo vero & tertio ferculo ſimiliter fecit hæreticus. Quarto autem exhibito, feſtinans hæreticus priuſquam ferculum illud vel menſam tangeret; eleuata manu ſignat, ſtatimq; poſitum cochleare ſumit; non intelligens an caleret feruentemque cibum velociter inglutiuit: protinus accenſo pectore æſtuare cœpit; & cum ſuſpirio immenſo nequam ſpiritum exhalauit; ablatusque de conuiuio, locatus in tumulo terrenæ molis congerie eſt opertus. Tunc exultans presbyter noſtræ religionis ait: Vere vltus eſt Deus ſeruos ſuos; & conuerſus ad virum ait: Periit huius memoria cum ſonitu. & Dominus in æternum permanet. Tunc homo ille perterritus prouolutus ad pedes presbyteri, conuerſusq; ad fidem Catholicam, credidit cum domo ſua.

Greg. Turon. lib. 1. Mirac. cap. 20.

Cibus ſumendus cruce ſignandus.

Hæretici mors improuiſa.

VII. *Signum Crucis ante menſam olim etiam in vſu fuiſſe apud Chriſtianos Catholicos.*

Cum Iulianus Apoſtata, donatiuum militibus diſtribuens fraude quoſdam eo perduxiſſet, vt thuris nonnihil in aram plenam carbonum iniicerent, ſubdit Theodoretus: Poſt iſtam pernicioſam pecuniæ diſtributionem, nonnulli, qui aurum acceperant, in conuiuio quodam forte vna epulabantur, quorum vnus, ſumpto in manus poculo, non ante bibebat, Cruce bequã ſalutare crucis ſignum adhibuiſſet; atque, cum quidam ex conuiuis eum increparet, diceretque, illud rei paulo ante ab eo geſtę prorſus repugnare; ſciſciretur, quid ſit, quod in factis ſuis repugnantiam habere aſſerat: ille aræ, thuris & negatæ fidei illum admonet, aitque iſta Confeſſioni Chriſtianæ prorſus aduerſari. Quibus auditis, complures ex conuiuis flebiliter lamentis ſe dedere, & capillum lacerare cœperunt, ſurgentesq; de conuiuio per forum curſitare, ſe Chriſtianos eſſe clara voce profiteri, Imperatoris artib⁹ impulſos eſſe in fraudem, palinodiam canere, & cladem imprudenter acceptam, pugnare renouata, ſarcire velle.

Theod. lib. 3. hiſt. cap 16. Nazianz. orat. 1. contra Iulian.

Cruce benedicendi menſę conſuetudo antiqua.

VIII. *De Cruce oſſea in corde Religioſi reperta, qui frequenter ſe ſignabat.*

De Voluando Priore Ordinis Fratrum Prædicatorum in Argentina, ciuitate Teutoniæ, rem præcipue mirabilem & deuotam propriis oculis vidi. Hic, vt fratres mihi teſtatiſſima veritate narrauerunt, ſemper fere, ſiue gradiens, ſiue ſedens, pollice ſignũ crucis in pectore depingebat. Contigit autẽ, vt Maguntiam veniens infirmitate decumberet, & ingraueſcente morbo, cum mira alacritate ſpiritus moreretur, & apud fratres Minores ibidem ſepeliretur. (Nondum enim fratres Prædicatores in eadem ciuitate locum habebant) Quo audito, fratres Prædicatores Argentinenſes duos fratres pro Prioris ſui defuncti corpore Maguntiã direxerunt, ſed fruſtra, quia fratres Minores ſepultum reddere noluerunt. Contigit autem poſt annos paucos, vt fratribus Minoribus ad locum alium tranſeuntibus, fratres iterũ Prædicatores de Argentina duos fratres in Maguntiam pro dicti Prioris corpore deſtinarent. Qui ſine contradictione aſſumptis oſſibus in Argentinam proſpere redierunt. Quid plura? Oſſa fratres diligentius

Tho à Cantip. lib. 1. Apum. c. 25. 6. Nicol. Serarius Rerum Mogunt. lib. 5. ſub Archiep ſ. 13. Ante Senenſ. in Chron. Præd. ad ann. Dom. 1235.

Crux reperta in corde pii viri religiosi.

gentius abluentes, os pectoris cui ex vtraque parte inhærent costæ superius, insignitum cruce operosissima repererunt, & hoc quasi scutũ cordis interius. Erat autem crux (vt ipse ad hanc videndam quadraginta milliaribus laboraui, & lætis vidi oculis meis) in ossis medio; ex substantia ossea ad spissitudinem euidentissimam eleuata, tribus superiorib' brachiis æqualis longitudinis, & inferiori brachio decentissime longiori: extremitates vero trium brachiorum superiorum instar repandi lilii decuruatas, & brachium inferius, quasi trunco deberet infigi, exacuatum habebat. Quid igitur in signo corporeæ crucis in osse pectoris: nisi mortis Christi in mentẽ prius habita stigmata passionis? Et quid in foliis repandi lilii in crucis extremitatibus designatur: nisi mundissimæ castitatis insigne, quod cum memoria mortis Christi fundatissime fixum gerebat in carne?

IX. *Pollex, quo signum crucis formare solebat sanctimonialis post mortem mansit incorruptus.*

D. Bernard. Abb. Claræuall. tract. de doctrina.

Sanctimonialis quædam apud nos in tanta veneratione habuit signum crucis, vt cum efferenda esset ad tumultum, facies Crucifixi verteretur post eam in parte illa per quam elata est, & sic caput imaginis in partem illam intendens, perpetuo contra solitum sic permaneret. Alia reuelauit cuidam computriisse manus suas, sed pollicem non posse corrumpi, quo signum crucis sibi imprimere consueuerat.

X. *De pollice, quo se frequenter signo Crucis muniebat Editha virgo, diu in terra illæso.*

In vita eius apud Sur. 16. Septemb. cap. 4. 5. & 6.

Vbicunque Editha Virgo, Edgari Regis Anglorum filia, ingrediebatur, Crux Christi illi comes aderat: Crucem in fronte, in pectore, in itinere, in omni opere suo præferebat. Cum aliquando escas suo more in disco efferret, in sinu pauperis condendas à latere puer accurrit eleemosynam petens. Porrexit ea cum solito crucis signo: mox ille puer disparuit, ita vt prorsus ab illa non videretur. Cum autem Rex pater eius in honorem beati Dionysii ecclesiam condidisset, & sanctum Dunstannum ad eius dedicationem inuitasset, vidit is sanctus Pontifex sacram virginem crebro pollicem dextrum extendere, & eo signum crucis pingere in fronte sua. Quo ille delectatus, apprehensa dextra manu virginis, dixit: Nunquam putrescat hic digitus. Post decessum sanctæ Edithæ tredecim elapsis annis, illa beata Dunstanno Archiepiscopo apparuit, dicens: Reminiscens Dominus miserationum suarum, assumpsit me, placetque ineffabili bonitati illius, vt apud homines in salutem fidelium eius honore afficiar, cum ille me apud Angelicos ciues in cœlo honorarit: Ito ergo Wilthoniam, diuinaque iussa capessens, corpus meum è terra eleuato. Ne dubites, nec vllo te phantasmate deludi putes: hoc enim veritatis erit signum, quod præter officia membrorum, quibus in puellari leuitate abusa sum, puta oculorũ, manuum, pedum, reliquum corpus meum vti illibatum, & ita incorruptum inuenies. Libidinis enim & crapulæ expers semper fui Pollicem quoque dextræ manus, quo mihi assidue sanctæ crucis signum impressi, illæsum videbis, vt appareat clementia Domini in parte seruata: & paterna castigatio, in parte absumpta. Dunstannus ergo iussis obsequens, omnia, vti prædixerat, veritati consona comperit.

Ecclesia in honorem S. Dionysii erecta.

Signi crucis vtilitas.

TIT. XLI. De alio Crucis effectu, hoc est, de virtute eius contra dæmones, incantationes, serpentes, dracones, &c.

EXEMP. I. *Quomodo B. Antonius Eremita virtute Crucis varias dæmonum cateruas fugarit.*

In vita S. Antonii ap. Athanasiũ.

SCribit sanctus Athanasius, celeberrimus ille Alexandrinorum præsul, D. Antonium crucis armatura infensissimis hostibus obuiam iuisse: Aliquando igitur sonitus repentinus increbuit in eo loco, vbi erat Antonius, ita vt eo funditus agitato, parietibus patefactis, varia exinde dæmonum turba sese effunderet. Nam & bestiarum & serpentum formas induentes, omnem protinus locum repleuere phantasiis leonum, taurorum, luporum, aspidum, serpentum, scorpionum, nec non & pardorum atque vrsorum, & hæc singula secundum suam fremebant naturam: rugiebat leo occidere volens; taurus mugitu & cornibus minabatur; serpens sibilo personabat; luporum impetus inhiabat, pardus discolor à tergo, auctoris sui calliditates varias indicabat: Cruces omnium vultus, & vocis horridæ dirus auditus. Antonius flagellatus atque confossus sentiebat quidẽ asperiores corporis dolores, sed imperterritus durabat mente peruigili. Et licet gemitum vulnera carnis exprimerent, sensu tamẽ idem permanens, quasi de inimicis luderet, loquebatur: Si virium, aiebat, aliquid haberetis, sufficeret vnus ad prœlium, sed quoniam Domino vos eneruante frangimini, multitudine tentatis inferre terrores. Rursusque confidens dicebat: Si quid valetis, si vobis in me potestatem Dominus dedit, ecce præsto sum, deuorate cõcessum; si vero non potestis, cur frustra nitimini? signum enim crucis & fides ad Dominum inexpugnabilis nobis murus est. Multa contra S. Antonium minantes fremebant dentibus suis, quod nullus eorum tentamenta sequeretur effectus, sed maxime è contrario gigneretur illusio.

Signo crucis armatus pugnabat B. Anton. contra dæmones.

Signũ crucis cum fide murus inexpugnabilis.

II. *S. Hilarion signo Crucis armatus pellit dæmones.*

D. Hieron. in vita S. Hilarionis.

Simile quid prodidit S. Hieronymus de S. Hilarione: Quadam, inquit, nocte cœpit infantum audire vagitus, balatus pecorũ, mugitus boum, planctusq; mulierum, leonũ rugitus, murmurat exercitus, & rursus variarũ potentia vocum, vt ante sonitu, quam aspectu territus cederet. Intellexit Dæmonum ludibria, & prouolutus genibus, Christi crucem signauit in fronte, talique armatus casside, & lorica

Crucis vis.

lorica fidei circundatus, iacens fortius præliabatur, cum interim ex improuiſo, ſplendente luna, cernit rhedam feruentibus equis ſuper ſe irruere; cumque inclamaſſet IESVM; repentino terræ hiatu, pompa omnis abſorpta eſt.

Nominis Ieſu virtus.

III. *B. Antonium ſigno Crucis munitum maligni ſpiritus aggredi non audent.*

Io. Caſſian. lib. 8. collat. cap. 18.

Duo Philoſophi magicis artibus dediti beatum Antonium deſpicientes tanquam imperitum illiteratumque virum, & cupientes eum ſaltem de cella ſua expellere præſtigiis magicis ac dæmonum dolis, ſi eum plus lædere non valerent, miſerunt ad eum nequiſſimos ſpiritus: cumque Antonius nunc crucis ſignaculum imprimeret fronti ſuæ ac pectori, nunc Deum ſuppliciter exoraret, duriſſimi dæmones nequaquam audebant appropinquare eidem, ſed ſine effectu redierunt ad magos. Qui protinus direxerunt ad ſanctum Antonium ſpiritus malitioſiores. Quibus cum Abbas Antonius modo prætacto reſiſteret, & illi inaniter laborarent, atque ad magos victi redirent, miſerunt magi tertio ſpiritus potentiores ac nequiores. Quibus nihil proficientibus contra ſanctum Antonium, didicerunt magi illi & euidentiſſime cognouerunt, magnam ineſſe virtutem Chriſtianæ profeſſioni, quia ita refrænatæ ſunt virtutes illæ contrariæ tam feroces atque potentes, vt non ſolum lædere non valerent Antonium, ſed nec ad punctum potuerũt eum de cella ſua eiicere, cum tamen magi putarent, quod dæmones illi vltimo miſſi potuiſſent obducere quadam caligine ſolem & lunam, ſi ad eos fuiſſent directi.

Crucis ſignaculi vis contra artes magicas.

Chriſtianæ profeſſionis virtus.

IV. *Chriſtiani dæmonas ſigno Crucis profligant, quos nec Magi nec Iudæi profligare potuerunt.*

Theod. Lector lib 2. Collectan. Cedren in Anaſtaſio.

Refert Theodorus eiuſmodi hiſtoriam: Caſtrum quoddam eſt inter Perſas & Indos, nomine Zundadeero. Cum Rex Coades multas in illo pecunias ac lapides precioſos aſſeruari audiſſet, volebat eius rei veritatem cognoſcere: verum Dæmones locum illum inhabitantes, Coadem ab eo, quod quærebat, impediebant. Cunctam itaque magiam ſuam magi illius impenderunt, ſed fruſtra. Adhibita eſt & Iudæorum magia; neque ſic tamen voti compos euaſit. Cogitauit per Chriſtianos amoliri dæmones illos; Epiſcopus igitur Chriſtianorum in Perſia, peracta ſuper ea re ſynaxi, & acceptis diuinis myſteriis, & in Chriſtianos, qui aderant, diſpenſatis, ſigno Crucis dæmones profligauit; & caſtrum Coadi ſine vlla moleſtia tradidit: quamobrem vir ille ſtupefactus, Epiſcopum illum primæ ſedis prærogatiua cohoneſtauit, cum ad id vſque temporis Iudæi & Manichæi priores haberent: deinde & cunctis Chriſtianiſmum amplecti volentibus liberum & ſecurum fecit. Cum antea Chriſtianos variis tormentis excruciaſſet adeo, vt etiam multis membra, & partes eas, per quas vox editur, ademerit; qui tamẽ, inquit Nicephorus, illis quoq; ſic amiſſis, nõ minus quam antea clare ſunt locuti.

V. *Crucis ſigno irritus reddit incantationes ſanctus Vedaſtus.*

Quidam nobilis Francus potentia clarus, Oeinur nomine Regem Clotarium Regis Clodouei filium, qui tunc temporis Regni nobiliter rexerat ſceptra, vocauit ad prandium, quod magno apparatu in domo ſua Regi & ſuis parauerat optimatibus Rogatus quoque eſt ſanctus ad conuiuium Vedaſtus: qui domum intrans more ſibi ſolito, dextra extenta omnia ſanctæ Crucis vexillo ſignauit. Quædam vero vaſcula ibi ceruiſia aſtabant plena, ſed male gentili errore dæmoniacis incantationibus infecta: quæ mox ob potentiam ſanctæ Crucis deſtructa crepuerunt; & quidquid liquoris habuerunt, in terram effuderunt.

Albinus Flaccus in vita S. Vedaſti Epiſcop. Atrebatenſ.

Vis Crucis manu factæ contra incantationes.

VI. *Vt ſanctus Donatus Epiſcopus ſigno Crucis & ſputo draconem interemerit.*

Sanctus Donatus Euroeæ in Epiro Antiſtes multa edidiſſe miracula ab eius loci incolis perhibetur: in primis autem illud, quod dracone interfecto exhibuit. Manebat draco iſte ad viam publicam: locum eum incolę χαμαιγίφυρες, hoc eſt, pontem terreum nominant. Hic non oues tantum atq; boues, ſed equos etiam & homines prætereuntes deuorabat. Aduerſus feram hanc cum Donatus iret, non enſem aut haſtam, aut aliud quodpiam armorum genus, quibus tutari nos ſolemus, ſecum attulit, ſed ſigno crucis digitis in aëre conformato, ſerpentis os perculit, qui viri ſancti præſentiam ſentiens, magnũ quiddam ſibilans, & caput in ſublime tollens, tractumque corporis prouoluens, deuorare illum cõtendit; at Donatus ad crucem illud addidit, vt in os draconis expueret. Et ille ſaliua ore excepta, identidem ſe circumuoluendo complicans ſtatim interiit. Magnitudine fera ea eis non cedebat, quæ apud Indos eſſe dicuntur: magna enim vi ab octo boum paribus, in vicinum campum protractam incolæ igni combuſſerunt, ne ita iacens atque putreſcens aërem inficeret, & contagione peſtiferum hominibus afferret morbum.

Ex Niceph. lib 12. hiſtor. Eccleſ. c 48. Sozom. lib. 7. cap. 25.

Crucis ſigno ſerpens interit.

VII. *Iulianus Apoſtata ſpectris diabolicis conterritus ad eos profligandos Crucis ſigno vtitur.*

Cum Iulianus Apoſtata ſpem imperii potiundi concepiſſet, perluſtrare cœpit Græciam, conquirere vates & ariolos, ſciſcitaturus ab illis, an voti compos futurus eſſet: incidit in hominem, qui ei hoc prædicere pollicitus eſt: qui quidem deducto eo in fanum ſimulacrorum, & intra eius adyta collocato, fraudulentos dæmones inuocat, quibus ſpecie, qua ſolent, apparentibus, metus coegit Iulianum ſigno Crucis frontem ſuam ſignare. Dæmones igitur Dominici trophæi conſpicati figuram, & ſuæ ipſorum cladis recordati, confeſtim euanuerunt. Tum præſtigiator, cauſa cur fugerent, intellecta, Iulianum obiurgat, qui tum timorem, in quo erat, declarauit, & ſe virtutem Crucis vehementer admiratum dixit.

Theod. lib. 3. hiſt. cap. 3. Tripart. lib. 6 cap 1. & Gregor. Nazianzen. Orat in Iul.

Iulian. Apoſt. poſt. Crucis ſigno dæmones fugat in tri-

ri dixit. Nam dœmones, quoniam eius figuram ferre non poterant, aufugisse.

VIII. *Iudæo nondum Christiano etiam prodest Crucis signum contra dœmones.*

D Greg. Rom l b.3 Dial. c.7.

Quadam die Iudæus quidam ex Campaniæ partibus Romam veniens Appiæ carpebat iter, qui cũ iam diem vesperascere cerneret, & quo declinare posset, minime reperiret, iuxta Apollinis templum fuit, ibique se ad manendum contulit. Qui ipsum loci illius sacrilegium pertimescens, quamuis fidem crucis minime haberet, signo tamen se crucis munire curauit. Nocte autem media ipse solitudinis pauore turbatus, peruigil iacebat, & repente conspiciens, vidit malignorum spirituum turbam quasi in obsequium cuiusdam potentis prœire; eum vero qui cæteris præerat, in eiusdem gremio loci consedisse, qui cœpit singulorum spirituum obsequentium sibi causas actusque discutere, quatenus quantum nequitiæ vnusquisque gessisset, inueniret. Cumq; singuli spiritus ad inquisitionem eius exponerent quid operati contra bonos fuissent, vnus in medium prosiliit, qui in Andreæ Episcopi Fundanæ ciuitatis animum per speciem sanctimonialis fœminę, quæ in episcopio eius habitabat, quantam tẽtationem carnis commouisset, aperuit. Cumque Iudæus qui aduenerat hoc vigilãs cerneret, & magnæ formidinis anxietate palpitaret, ab eodem spiritu, qui cunctis illic obsequentibus præerat iussum est, vt requirerent quisnam esset ille qui iacere in templo eodem præsumpsisset. Quem maligni spiritus pergentes & subtilius intuentes crucis mysterio signatum viderunt, mirantesque dixerunt; *Va, va, vas va uum & signatum.* Quibus hoc renunciantibus, cuncta illa malignorum spirituum turba disparuit. Iudæus vero qui hæc viderat, illico surrexit, atque ad Episcopum sub festinatione peruenit. Quem in ecclesia sua reperiens seorsum tulit, & ei vniuersa tandem narrauit: & Episcopus culpam correxit, atque omni illa tentatione carnis funditus caruit, & Iudæum, cuius increpatione saluatus est, ad æternam salutem traxit, atque aqua baptismatis emundatum ad sanctæ Ecclesiæ gremium perduxit.

Dictum dœmonum de Iudæo cruce signato.

IX. *Quomodo Berecynthia simulacrum crucis signaculo à S Symphoriano sit euersum.*

Greg. Tur. lib de glor. Confess. cap.77.

Ferunt in vrbe Augustodunensi simulacrũ fuisse Berecynthiæ, sicut sancti martyris Symphoriani passionis declarat historia. Hanc cum in carpento pro saluatione agrorum ac vinearum suarum misero gẽtilitatis more deferrẽt, adfuit Simplicius Episcopus, haud procul aspiciens cantantes atque psallentes ante hoc simulacrum: gemitumque pro stultitia plebis ad Deum emittens, ait: Illumina, quæso, Domine, oculos huius populi, vt cognoscat, quia simulacrum Berecyuthiæ nihil est: & facto signo crucis contra simulacrum, protinus in terram ruit: ac defixa solo animalia, quæ plaustrum, quo hoc vehebatur, trahebant, moueri non poterant. Stupet vulgus innumerum, & deam læsam omnis caterua conclamat: immolantur victimæ, animalia verberantur: sed moueri non possunt. Tunc quadringenti de ista stulta multitudine viri coniuncti simul aiunt ad inuicem: Si virtus est vlla deitatis, erigatur sponte, iubeatque boues qui telluri sunt stabiliti, procedere. Certe si moueri nequit, manifestum est nihil esse diuinitatis in ea. Tunc accedentes & immolantes vnum de pecoribus, cum viderent deam suam nullatenus posse moueri, relicto gentilitatis errore, inquisitoque Antistite loci, conuersi ad vnitatem Ecclesiæ, cognoscentes veri Dei magnitudinem, sancto sunt baptismate consecrati.

Berecynthiæ simulacrum signo crucis euersum.

Gentiles qua ratione conuersi.

TIT. XLII. De 3. effectu signi crucis, id est, de eius virtute contra morbos, venena, feras indomitas, flammas, &c.

EXEMP. I. *De cancro virtute crucis sanato.*

SOphronius Episcop. Hierosolymitan. de cancro virtute crucis sanato hoc recensẽt exemplũ. Ptolemais ciuitas est Phœniciæ: in hac vicus est, qui dicitur Caparasma; in eo vico quidam erat Magnus, habebatque discipulum Ioannem nomine, & ipsum Magnum, singulariſque obedientiæ, & ecce homo quidam cum vxore veniebat, cuius mamillam cancri morbus consumebat: Rogabat ergo illum vir eius, vt vxorem suam curaret. Qui cum peccatorem se diceret, & indignum ad tale attentandum opus, vir ille persistebat orans, vt annueret, sibi vxorique suæ misereretur. Cum vero imposuisset illi manum, mamillamque signasset continuo sanata est.

In prat. spirit. Sophr. cap. 56.

Signo Crucis morbus tollitur.

II. *De Turcis à peste liberatis per signum crucis.*

Turcos, inquit Nicephorus, quos Chosroes Persarum Rex Constantinopolim miserat, stigmaticos liquato atramento, cruces in frontibus impressas Imperator habere videns interrogauit, quanã gratia, quæ non colerent, circumferrent signa? Illi grauem ante plures annos in Perside & patria sua pestẽ coortam esse dixerunt, à qua cum multi mortales infecti interirent, Christianos quosdam, qui ibi fuere, hominibus, si hoc fecissent, saluti suæ consulturos esse, regionemque eam à lue tali intactam liberamque fore persuasisse, idque ita esse ab iis factum.

Lib. 18. hist. Eccl. c.20.

Pestis signo crucis frõti impresso repellitur.

III. *De S. Ioan. Euangelista liberato ab hausto veneni per signum S. Crucis.*

S. Ioannes Apostolus ab Ephesiis ad Dianæ templum tractus vt sacrificaret, hanc conditionem ipsis proposuit, vt vel ad inuocationem Dianæ Christi ecclesiam dirũerent, & ipse idolis sacrificaret: aut ipse ad inuocationem Christi, templum Dianæ su-

Pet. de Natalib. Ep. Equilin. lib. 2. Catalogi SS. cap. 7.

næ ſubuerteret, & ipſi in Chriſtum crederent. Et cum huic ſententiæ maior pars populi conſenſiſſet ad preces Ioannis, tunc omnes templum exeuntes à longe ſteterunt, & orante Apoſtolo templum fũditus corruit, & imago Dianæ prorſus comminuta. Ariſtodemus autem Pontifex idolorum ſeditionem in populo concitauit. Quem dum Ioannes interrogaſſet, qua ratione eum placare poſſet, is reſpondit; Si venenum, quod tibi porrexero, biberis & illæſus permanſeris. Cum Apoſtolus acquieuiſſet, Ariſtodemus, vt eum à potu deterreret, duos viros à proconſule impetrat morte plectendos, quibus venenum potandum coram omnibus præbuit. Quod vt illi biberunt, ſtatim mortem obierunt: Apoſtolus autem calicem accipiens, & crucis ſigno ſe muniens venenum ſumit, & per tres horas obſeruatus nullam læſionem incurrit.

Io. Euang. venenum ſignatum illæſus bibit.

IV. *De Iuliano Ep. Boſtrenſi qui cruce munitus venenum illæſus bibit.*

Baro. tom. 6. Annal. ann. 313. 6. ex Prat. ſpir. Soph. c. 94.

De Iuliano Abbate Boſtrenſi narrat Gregor. Archimandrita, quod cum receſſiſſet de cœnobio, & factus eſſet Epiſcopus Boſtrenſis, quidam ex habitatoribus ipſius ciuitatis, odio nominis Chriſti, voluerunt eum veneno occidere; corrumpenteſq; pecuniis miniſtrum eius, qui ipſi porrigebat poculum, dederũt illi venenum, vt cum porrigeret, Metropolitæ poculũ, venenum in calicem mitteret. Puer autem ita vt dictum fuerat fecit, deditque calicem veneno infectum ſancto Iuliano. Suſcepit vero illum ſanctus vir, ac diuinitus cognouit inſidias. Suſceptum ergo calicem ante ſe poſuit, nihil omnino dicens puero, mittenſque accerſiuit omnes primates ciuitatis, inter quos erant & qui illi inſidias parauerant. Vir autem beatiſſimus nolens eos publicare qui hoc fecerant, voce mitiſſima omnibus dixit: Si arbitramini humilem Iulianũ veneno occidere, ecce coram vobis peſtiferum calicem bibo: ſignanſque ter digito ſuo calicem & dicens: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, bibo hunc calicem, bibit illum coram omnibus, atque illæſus perſtitit.

Magnum miraculum ad ſignum Crucis.

V. *Athaulpus Ep. Compoſtell. tauro feroci obiectus, ſignaculo crucis illæſus euadit.*

Ex hiſt. Cõpoſtellana Io. Vaſæus ann. De. 131. Alph à Carthagena in Anacephaleoſi Reg. Hiſp. c. 66.

Athaulphus III. Compoſtellæ Epiſcopus, vir ſanctus & pius, à quatuor Eccleſiæ Compoſtellanæ ſeruis de crimine peſſimo apud Regem Ordonium Ramiri filium delatus eſt. Qua re audita, magno furore percitus, ac tam nefandum crimen in Epiſcopo deteſtatus, Athaulphum ad ſe vocari iuſſit. Qui die ſancto cœnæ Domini, cum in curiam veniſſet, recta in templum, operaturus ſacris, profectus eſt. Cumque à ſuis admoneretur, vt prius regem adiret, reſpondit, in templo maiorem eſſe Regem, qui prius ſalutandus eſſet. Demum peracta re diuina, vt erat ſacris indutus veſtibus, recta ad ædem regiam profectus eſt. Rex vero taurum indomitum à canibus venaticis irritatum, in ſanctum Præſidem immitti iuſſit, vt qui tanti criminis reus deferebatur, impetu ferociſſimi tauri dilaniaretur. Sed taurus, facto ab Athaulpho ſignaculo ſanctæ crucis, manſuetiſſimus ad eum acceſſit, & cornua in manibus eius, tanquam ſi exemptilia habuiſſet, dimiſit atq; in ſyluam, vnde adductus erat, rediit. Itaque ſanctus Dei illæſus euaſit. Rex vero, & qui cum eo erant primariæ nobilitatis viri, conſpecto tam inſigni miraculo, ad pedes ipſius prociderunt; & ſceleris ſui veniam ſupplices popoſcerunt. Ipſe autẽ iuxta Apoſtoli doctrinam, pro malis bona reddens, benigne condonauit, atque eadem hora Pontificatui ſuo nuncium remittens, in Aſturiarum ſolitudines, repudiato mundo, ſoli Deo vacaturus, ſeceſſit. Vbi exemplum ſanctæ conuerſationis aliis relinquens, multis poſt annis naturæ debita perſoluit an. Dom. 865. Cuius vitæ integritas & innocentia eo miraculo diutius probata eſt: Infula enim, cum qua ſacrum celebrabat, tantæ virtutis extitit, vt ſi quis alicui iuſiurandum daturus illam indueret, & forte periurus eſſet, ea exui nequaquam valeret.

Vis S. crucis.

Iniuriæ remiſſio notabilis.

VI. *Signo crucis incendium extinguit Gregor. VII. Pontif. Max.*

Bertholdus Cõſtantienſis Chronographus apud Baro. to. 11 ad an. 1082. 2.

Henricus Germaniæ Rex, in Italiam, aſſumpto apoſtata ſuo Guiberto, Romam inuiſurus proficiſcitur, adunata multitudine ſchiſmaticorum; ibique ea æſtate moratus pene in caſſum laborauit, niſi quod milites ſuos quibuſdam caſtellis, vt facerent guerram Romanis, impoſuit, quia eum ne hac vice Romam intrare permiſerunt. Ignem quoque in domum ſancti Petri per quendam traditorem immittere voluit, ſed Dei miſericordia protegente nõ potuit. Cogitauit enim, vt de improuiſo portas irrũperet, ſi Romani derelictis propugnaculis, ad incendium reſtinguendum cõcurrerent, vnde ignem domibus quibuſdam S. Petro contiguis immitti fecerunt. Sed Dominus Apoſtolicus hinc verſutiæ obuiauit. Nam primum viſo incendio, omnes milites Romanos ad propugnacula defendenda tranſmiſit, ipſeque ſolus fiducia S. Petri fretus, facto ſigno Crucis contra incendium, ignem progredi vlterius non permiſit.

Incendium ab Antipapa immiſsũ crucis ſigno extinguitur

VII. *De improuiſo incendio ſigno crucis extincto.*

Greg. Tur. de glor. confeſſ. cap. 56.

Victorinus, Cenomanorum Epiſcopus, magnis ſe virtutibus ſæpius declarauit. Nam ferunt quadam vice, dum ciuitas ipſa cremaretur incendio, & validis globis flammæ, huc illucque impellente vento, propellerentur, hic quaſi paſtor bonus non perferens eccleſiaſticas caulas ab inſidiis ſatanæ deuaſtari, obuiam ſe turbini obtulit: eleuataque manu, facto ſigno crucis è contra, illico omne ceſſauit incendium, liberataque ciuitas gratias paſtori retulit, eo quod non permiſerit res ſuas ab imminenti igne vaſtari.

Victorinus Ep. ſigno crucis ignẽ extinguit.

VIII. *Signo crucis edito S. Auſtrebertha ſuper aquas cum multis aliis ambulat.*

In vita eius apud Sur. 10. Feb. to. 1.

Sancta Auſtrebertha virgo, puella nobilis ad Audomarum Taruanenſis vrbis Pontificem, ſacro velamine conſecranda, cum multis ſui itineris comitibus venerat. Qui vt viderunt tranſeundi difficultatem, omnes pauore conterriti non auſi ſunt ingredi, ſed habito conſilio, vt redirent itinere, quo venerant, cœperunt à loco abſcedere. Non enim ibi vel modicum quidem nauigium poterat tranſire. Sancta igitur Dei famula Chriſto deuota, Sancti Spiritus gratia illuſtrata, oratione facta, ſignum ſalutis præmittens, pontem vndis ſubmerſum ingreditur, hortaturque cæteros, vt ſe ſequerentur. Iam enim natura elementorum quodammodo inter ſe commutata, facta eſt eis aqua ſub pedibus inſtar ligni ſolida: porro lignum velut aqua liquidum. Tranſiuit igitur Dei famula cum vniuerſis comitibus illæſa, quaſi ſicco calle in vndis nihil mali perpeſſa.

S. Auſtrebertha prę-uio crucis ſigno ambulat ſuper aquas.

IX. *Crucecur ſe ſignent oſcitantes, & ſternutantibus vnde bene precandi conſuetudo.*

Carol. Sigo. lib. 1. de regno Italiæ, ann. 591.

Anno Domini quingẽteſimo nonageſimo, tempore Agilulphi Italorum Regis IV. vehementer in dies ſæuiebat peſtilentia. Ad cæteros autem caſus, quibus homines fœde paſſim abſumebantur, hoc etiam mali acceſſerat, quod multi, cum ſternutarent, alii, cum oſcitarent, repente ſpiritum emittebant. Quod cum ſæpius eueniret, conſuetudo inducta eſt, quæ nunc etiam obſeruatur, vt ſternutantibus ſalutem precando, oſcitantibus ſignum crucis admouendo præſidium quærerent.

Oſcitantes cur os cruce ſignent.

TIT. XLIII. De neglecto Crucis ſignaculo exempla.

EXEMP. I. *De miraculo facto in neglecta panis conſignatione.*

D. Greg. lib. 1. Dialog. c. 2.

QVidam in Prouincia Valeriæ Martyrius nomine, deuotus valde omnipotentis Dei famulus extitit, qui hoc de virtutibus ſuis teſtimonii ſignum dedit. Dum quadam die fratres illius panem ſubcinericium feciſſent, eique obliti eſſent crucis ſignum imprimere, ſicut in hac Prouincia crudi panes ſigno ſignari ſolent, vt per quadras quatuor partiti videãtur, idem Dei famulus affuit, eiſq; referentib. ſignatum non fuiſſe cognouit. Cumq; iam panis ille prunis eſſet & cineribus coopertus dixit: Quare hunc minime ſignaſtis? Qui hoc dicens ſignũ crucis contra prunas fecit. Quo ſignante protinus immenſum crepitum panis dedit, ac ſi ingens in ignib. olla crebuiſſet. Qui dum coctus poſtmodum fuiſſet ab igne ſubtractus, ea cruce ſignatus inuentus eſt, quam non contactus, ſed fides fecit.

Panes coquendi cruce ſoliti à Martyrio Monacho ſignari.

II. *De moniali à dæmone obſeſſa, quod lactucam omiſſa cruce comediſſet.*

Idem ibid. cap. 4.

Quadam die vna Dei famula ex eo monaſterio Virginum, cui præerat Equitius, hortum ingreſſa eſt, quæ lactucam conſpiciens concupiuit, eamque ſigno crucis benedicere oblita, auide momordit, ſed arrepta à diabolo protinus cecidit. Cumque vexaretur, Equitio huius monaſterii Virginum Patri ſub celeritate nuntiatum eſt; vt veniret concitus, & orando ſuccurreret. Moxque hortum idem pater vt ingreſſus eſt, cœpit ex eius ore quaſi ſatisfaciẽs ipſe qui hanc arripuerat diabolus, clamare, dicens: Ego quid feci? Ego quid feci? Sedebam ibi ſuper lactucam, venit illa, & momordit me. Cui cum graui increpatione vir Dei præcepit vt diſcederet, & locum in omnipotentis Dei famula non haberet. Qui protinus abſceſſit, nec eam vltra contingere præualuit.

Edulium quodcunq; benedictione muniendum.

III. *De puella à dæmonibus arrepta quod malum granatum neglecta benedictione ediſſet.*

Gui. Duran. lib. 6. Rationale. c. 86.

Eadem ratione in ciuitate Bonon. puellam à duobus ſpiritibus immundis & malignis triennio vexatam fuiſſe legimus. Cumque à quodam perito volente illos cum exorciſmis & abiurationibus ab humano corpore pellere, interrogarentur, qualiter corpus mulieris intraſſent, reſponderunt, quod ſedebant in quodam malo granato, quod ipſum puella comederat: qui tandem virtute adiurationum ab humano corpore receſſerunt.

IV. *De nouitio, qui omiſſ benedictione, caulis folium comedens dæmonem deglutiit.*

Ioan. Nider. lib. formicarii, cap. 1.

Venerabilis fratris Henrici Balthyſenſis Profeſſoris ſacræ paginæ noſtri Ordinis, & Inquiſitoris relatione percepi, & alterius fratris Arnoldi noſtri præfati Ordinis, qui infra ſcriptis interfuit, quod nuper Buſcoducenſi Conuentu iuuenis habens tredecim annos circiter fuit, qui per eiuſdem Ordinis habitum, & doctrinam ad profitendum ſuo tempore diſponebatur per parẽtes. Hic, vt poſtmodum retulit, hortum cõuentus intrauit, in folio caulium albedinem quandam vidit, & nulla benedictione præmiſſa, delectatione victus folium abſcidit, auideque comedit, ac dæmonem quendam peſſimum ignoranter deglutiuit. Poſſeſſus igitur iuuenis geſt⁹ quoſdam cœpit habere deuotos in orationibus, rapi eum fratres videbant, & priuari omnib. exterioribus ſenſibus corporis, quibus reſtitutis, loquebatur tamen bonum latinum, quod prius neſciuit. Corde tenus proferebat multos Bibliæ paſſus, qui eum prius latebant, gallicam linguam expreſſit, quam nunquam didicit, ſe in cœlo mirabilia vidiſſe aſſeruit, reuelationeſq; quaſdam exprimendo mirabilia dicere præſumpſit, &c. Allatum ei fuit diuiniſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, & in horrore, quem obſeſſus habuit manifeſtam dæmonis agnouerunt preſentiam. Dum autem iuuenem exorciza-

Adoleſcens cur à dæmone poſſeſſ⁹.

uit bo-

uit bonę memoriæ frater Arnoldus, dœmonem loqui arctauit, cauſas ingreſſus dicere, & corpus miſeri dimittere coegit : & manifeſtiſſimo dato ſigno tandem exiuit.

V. *Quam ſit noxium ſub ſomnum ſolitum Crucis ſignum negligere.*

P. Martin. Delrio. to. 2. diſq. Magic. l. 1. p. 1. q. 7. ex Io. Nider. lib. 5. Formi. cap. 8.

Poſtquam Petrus maleficarum iudex (qui in actionibus ſuis diligenter crucis ſigno munire ſe ſolebat) officium reſignauit, & ciuitatem Bernenſem reintrauit, ibique domicilium tenebat: die quadam rediens ad caſtrum Blanckenburg, vbi cognat⁹ eius in ipſius officium ſubſtitutus fuerat; in eodem caſtro Petrus quædam negotia apud ſibi notos expedire volebat. Tunc vna malefica & quatuor conſortes eiuſdem malitiæ viri de ſero in loco vno machinamenta ſuæ artis voluentes pro viribus, vt Petrum grauiter veneficiis læderent vel occiderent, quem hæc latebant fraudis commercia Aduenientę igitur nocte, Petrus ſe benedicendo crucis ſigno cubitum iuit : ſed nocte ſurgere omnino propoſuit ad ſcribendas quaſdam neceſſarias epiſtolas, vt mane recedere à loco valeret Euigilans igitur intempeſta nocte ſibi videbatur ex inopinato quod dies adeſſet luce deceptus fictitia; de quo in ſe iratus, quia, vt putabat, noctem neglexerat, non ſe, vt debuit, muniẽdo more ſolito, veſtimentis induit, per gradus altos verſus locum, vbi pugillarem habuit, deſcendit, & locum clauſum reperit. De quo maiore ira exardeſcens, cum murmure per gradus quos deſcenderat verſus lectum iterato ſcandebat, emittendo vnicam ex indignatione maledictionem : per verbum ſatis breue, ac ſi diceret; In nomine diaboli. Et ecce ſtatim in tenebris denſiſſimis Petrus proiectus eſt in præceps per graduum prædictorũ paſſus adeo grauiter, vt famulus qui deſubter ſcalam in cõmodo dormiebat, excitaretur; & exiens quid adeſſet conſpicere volens dominum ſuum Petrum accenſo lumine ſolum in terra priuatum rationis vſu, iacẽtem, & colliſum per omnia mẽbra, ſanguinem plurimum è corpore emittentem, reperit.

Crucis ſignum ſub ſomnum haud negligendum.

VI. *Tentatur noctu à dœmone religioſus qui ſub ſomnum ſe ſignare omiſerat.*

Tho à Campis 3. part. ſerm. ad Nouitios 1.

Quidam frater ex labore fatigatus, cum ſero facto ad dormiendum ſe diſponeret, neglexit ſolito more ſigno ſanctæ crucis contra terrorem inimici ſe ſignare. Nam celeri oppreſſus ſomno non eſt armatus ſalutifero crucis ſigno. Poſtea tam grauiter fuit perterritus in ſomno ab antiquo humani generis inimico, vt præ timore clamaret alta voce, & expergefactus tremeret cum ingenti ſtupore. Tũc demum recordatus eſt, quod veſpere præcedenti non ſatis caute ſe ſignaſſet ſolito vexillo ſanctæ crucis, & idcirco hoſtis malignus fuit ipſi in illa nocte tam ſeuere moleſtus. Ad ſe ergo plene reuerſus, inuocato ſalutari nomine IESV cruce ſe ſignauit & ſuffragium ſanctæ crucis deuote legit, ſicque iterum obdormiens, in pace Chriſti ſecure quieuit. Et ob huius rei factum per ſanctæ crucis ſignum, ſine cruce Chriſti nullum locum mundi ab hoſtis terrore putauit eſſe ſecurum.

Crucis ſigni neglecti pœna.

VII. *Reprehenditur ab Angelo Ketellus Anglus, quod ſigno Crucis ſe munire omiſiſſet.*

Ex Guiliel. Neubrigenſi de reb. Ang. lib. 2. c. 21. Io. Durand. de ritib. Eccl. lib. 2. c. 45.

Fuit quidam vir venerabilis in Eboracenſi prouincia apud vicum Furneham dictum, nomine Ketellus, homo quidem ruſticanus, ſed innocentiæ & ſimplicitatis merito ſingularem quandam à Deo gratiam conſequutus. De quo plura memorabilia veracium mihi virorum innotuere relatu. E quibus hoc vnum retexam. Cõtigit hunc dœmonum ſæuitiam experiri : feſſus enim aliquando ex agrario opere domum reuerſus, dum ſomno grauaretur, ſacri ſe ſignaculi nequaquam impreſſione muniuit. Dormienti itaque loco ſolito duo aſtitere dœmones ſeui nimis atque terribiles, & excitatum apprehendẽtes; Euge, inquiunt, Ketelle, incidiſti in manus noſtras, infeſtos ſentire habes, quos prouocare minime timuiſti, quorum myſteria toties prodidiſti. Ille ſubito caſu attonitus nomen Chriſti inuocare, & ſignare ſe voluit, nec valuit : manus enim eius & lingua tenebãtur, ne ſacri ſe vel ſigni, vel nominis munimine tueretur. Noli, inquiũt, Ketelle, fruſtra conari, manus linguamque ligauimus, vt nihil tibi aduerſum nos valeat ſuffragari. Cumque de illo ita triumphare viderentur, & malum quod ei facere cogitabant, verbis minacibus præuenirent, repente iuuenis ſplendidus bipennim manu ferens introiit, ſtanſq; in medio, bipenni molliter digito tacto ſonitum ingentem dedit, quo ſonitu exterriti dæmones, relicto, de quo triumphare cœperant, homine, diffugerunt. Tum accedens iuuenis, quem eius Angelum fuiſſe credo; Ketelle, inquit, negligentia tua pene te periclitari nunc fecit : caue, ne vlterius te inueniant inſidiantes tibi hoſtes inermem. Dicebat autem Ketellus quoſdam eſſe dœmones magnos, robuſtos & callidos multumq; noxios, ſi relaxentur à ſuperiori poteſtate: quoſdam prauos & deſpicabiles, omnes tamen pro ſuo modulo infeſtos hominibus, multumque lætari, ſi vel parum illis moleſtiæ inferant.

VIII. *De duobus viatoribus, quorum alter alterum cruce ſe ſignatum contra tonitru irridens fulmine interiit.*

Tilm. Bredemb. lib. 7. Coll. a. r. c. 58.

Subiungitur & hoc exemplum memoratu dignum de duobus Geneua Lauſannam euntibus, cumque tempeſtas grauis ingrueret cum tonitruo & fulgure, atque alter illorum ſe ſignaculo ſanctæ crucis antiquiſſimo Chriſtianorum ritu muniret, alter eum irridens, Siccine, inquit, vis muſcas à naſo tuo abigere? (nam huiuſmodi facetiis omnia ſacra ludificantur) & ecce protinus denuo cœlum intonat, idemque ille irriſor fulmine percuſſus emoritur altero illo cruce ſignato incolumi manente, qui mox rem geſtam per totã Geneuam diuulgauit. Ad

Signi crucis irriſor fulmine interit.

omnem progreſſum, inquit, Tertullianus, atq; promotum, ad omnem aditum, & exitum, ad veſtitum, & calceatum, ad lauacra, ad menſas, ad lumina, ad cubilia, ad ſedilia, quacunq; nos conuerſatio exercet, frontem crucis ſignaculo terimus.

TIT. XLIV. De iis, qui pro Chriſti amore in crucem acti ſunt.

EXEMP. I. *De D. Petro pro Chriſti nomine Romæ inuerſo capite cruci affixo.*

In vita S. Petri Apoſt. apud Sur. ex Metaphraſ. Baro. an. Do. 69. to. 1.

CVM duæ ex fœminis Neronis Imperatoris, quę plus quam aliæ ab eo diligebãtur, ad fidem acceſſiſſent, & pudice viuere ſtatuiſſent, Nero, qui libidinoſus erat & impudiciſſimus, furebat aduerſus omnem Eccleſiam, maxime autem in Petrum Principem Apoſtolorũ, vt qui fuiſſet cauſa pudicitiæ eius fœminarum, quæ crediderant in Dominum. Quamobrem cum ira ſupra modum efferbuiſſet, capitis pronunciat ſententiam aduerſus omnes qui in Chriſtum ſperaſſent. Cum itaque milites, omnes protinus comprehendiſſent, eos deducunt ad locum damnatorum: & Clementi quidem parcunt, vt qui eſſet cognatus Cæſaris: Herodionem autem & Olympã, vna cum magna multitudine gladio ſubiiciunt: Petrum vero illum magnum Domini Apoſtolum primo iuſſu Neronis in Mamertinum carcerem coniectum, deinde paucis poſt menſibus inuerſum apud montẽ Aureum cruci affigunt. Quamobrem cum ex clauis dolores ſimiliter atque Chriſtus Deus noſter, ipſe quoque ſuſtinuiſſet, puram & immaculatam ſuam animam in manus Dei deponit.

D. Petr. Ap. vultu deorſum verſo crucifigitur.

II. *De S. Andrea Apoſtolo pro crucis defenſione in cruce ligatis pedibus ac manibus ſuſpenſo.*

Aloyſ. Lippom. apud Sur. tom. 6. 30. Nouemb. c. 19. & ſeq. Martyrolog. & Breuiariũ Romanum.

Beatus Andreas Apoſtolus poſt Chriſti Euangelium per Achaiam diſſeminatum, cum Patris myſterium Crucis pro viribus defendere conaretur, ab Ægea Proconſule comprehenſus, primo in carcere clauſus eſt, deinde grauiſſime cæſus, ac tandem Ægeas dixit: Audi me Andrea, & ab effuſione ſanguinis conſilium reuoca. Quod ſi non feceris, Crucis, te faciam interire patibulo. Andreas dixit: Ego crucis Chriſti ſeruus ſum, & Crucis trophæum optare potius debeo, quam timere. Tibi autem cruciatus æternus qui debetur, poteris euadere, ſi poſtquam probaueris conſtantiam meam, vel ſic credideris Chriſto. Ego enim de tuo interitu timeo: non de mea paſſione conturbor. Paſſio enim mea aut vnius diei ſpacium occupat aut duorum, vt multum: tuus autem cruciatus nec per millia annorum poteſt peruenire ad finem. Vnde deſine iam miſerias tuas augmentare, & ignem ipſe tu ibi æternum accẽdere noli. Tunc indignatus Ægeas, cruci eum affigi præcepit, mandans hoc quæſtionariis, vt ligatis pedibus & manibus, quaſi in eculeo tenderetur, ne clauis affixus cito deficeret, ſed cruciaretur potius longo cruciatu. Cumque eum carnifices ducerent, vt crucifigeretur, concurſus factus eſt populorum clamantium, ac dicentium: Iuſtus homo & amicus Dei, quid fecit vt ducatur ad crucem? Andreas vero rogabat populum, vt non impedirent paſſionem eius. Gaudens enim, & exultans ibat, & a doctrina non ceſſans. Cumque peruenisſet ad locum vbi erux parata erat, exclamauit, & dixit: O bona Crux diu deſiderata, ſolicite amata, ſine intermiſſione quæſita, & aliquando concupienti animo præparata! ſecurus & gaudens venio ad te; & tu exultans ſuſcipias me diſcipulum eius, qui pependit in te magiſter meus, vt per te me recipiat, qui per te me redemit, eadem ſalutata, & oratione facta, expoliauit ſe, & veſtimenta ſua tradidit carnificibus. Qui accedentes leuauerunt eum in crucem, & extendentes funibus totum corpus eius (ſicut eis iuſſum fuerat) ſuſpenderunt. In qua cruce ſuſpenſus, populum docens biduo ſuperuixit: & rogato Domino, ne eum ſineret de Cruce deponi, circundatus magno ſplendore de cœlo, abſcedente poſtmodum lumine emiſit ſpiritum.

Ad crucem vt ad epulas properat Andreas.

III. *De B. Philippo Apoſt. apud Hierapolim Cruci affixo ac lapidibus oppreſſo.*

Euſeb. in Chro. Martyr. Rom. & Baro. tom. 1. annal. an. 54. Chriſti.

Apud Hierapolim Aſiæ ciuitatem, Claudio imperante, S. Philippus Apoſtolus à Scythis, quibus fidem annuntiauit, comprehenſus, & ſpreto idolorũ cultu, ab ingenti dracone, qui ex altaris baſe profilierat, defenſus, ab hoſtibus liberatur; donec multis baptizatis, ab infidelibus tandem crucifixus, & lapidibus obrutus, felici martyrio mortem obiit anno ætatis ſuæ octogeſimo ſeptimo.

S. Phil. Ap. crucifigitur ac lapidib⁹ obruitur.

IV. *S. Bartholomæus Apoſtol. ſub Aſtyage Rege in maiori Armenia pro Chriſto crucifigitur.*

Martyr. Roman. & alia Niceph. Lipom. Sur. & alii 30. Nouembr.

In maiori Armenia ſub Aſtyage Rege, ſanctus Bartholomæus Apoſtolus, per Lycaoniam verbo Dei diſſeminato, templo Aſtaroth in inferiore India vero Deo dicato, & Rege Polemio cum vniuerſa regia ciuitate baptizato, paucis poſt diebus comprehenſus, fuſtib⁹ primum cæſus deinde Cruciſuffixus, è viuo corpore detracta pelle die 24. ſequenti abſciſſo capite extinctus eſt.

S. Bartholomæi martyrium.

V. *Sixtus I. Pontifex Maximus Crucis ſupplicio pro Chriſti nomine afficitur.*

Prudentius hym. 2. de S. Laurentio.

Romæ Decio & Valeriano Imperat. ſanctus Sixtus Papa in Tullianum carcerem coniectus, deinde Cruci affixus eſt, teſte Prudentio περὶ στεφάνων in hymno ſecundo de S. Laurentio, vbi ſic ait:

Forte hoc Sacerdos dixerat, iam Sixtus affixus
Cruci, Laurentium flentem videns Crucis ſub ipſo
ſtipite: Deſiſte diſceſſu meo fletum dolenter fundere: Præcedo, frater, tu quoque poſt hoc ſequeris
triduum.

VI. S.

VI. *S.Dionyſius Areopagita Pariſiis pro Chriſti nomine in Crucem agitur.*

Sur.9.Octo. Baro.tom.2. not.ad mart. yr.Rom.

Pariſiis ſub Adriano Imp.S.Dionyſius Areopagita flagellis primum contuſus, deinde igni feriſque obiectus, non læditur mox in Crucem tollitur; è qua ſublatus, & cæſus iterum, amputatum caput ſuum ad duo millia paſſuum propriis manibus geſtauit.

VII. *De S. Calliopio adoleſcente pro Chriſtiani nominis defenſione in Crucem acto verſo capite.*

Sur.7.April. ex Metaphr.

Sanctus Calliopius, pius adoleſcens, ad conuiuium in deorum celebritatē paratum inuitatus reſpondit, Chriſtianus ſum, & Chriſtum ieiuniis celebro, nec quæ ſunt flagitioſis atque impuris idolis immolata, licet in os eorum, qui Chriſtum colunt, ingredi. Quod cum audiſſet Præſes, iuſſit eum immaniter cædi: & tandem dixit poſt multa verbera & increpationes: Nunc ſaltem ab inſania diſcede, & Imperatorum decretis obtemperans, diis ſacrifica, vt viuas: alioquin vt magiſter tuus ſuffigeris in crucem. Admiror, inquit Calliopius, impudentiam tuam, qui cum ſæpe ex me audieris Chriſtianum me eſſe, & Chriſtianum eſſe moriturum, & in Chriſto victurum, tam impudenter pergas veritatem oppugnare. Feſtino eandem, quam magiſter meus pertulit, mortem oppetere. Hæc cum ille dixiſſet, præfectus ex reſponſis martyris animaduertens eum à propoſito deduci non poſſe, ſententiam tulit, vt quinta ſabbathorum paſchæ in crucem ageretur. Quod mater eius intelligens, quinq; nummos miniſtris dedit, vt eum contraria ratione, quam Chriſtus Dominus crucifixus fuit, affigeret cruci. Quinto igitur ſabbathorum pronus in caput crucifixus eſt, & die paraſceues animam egit. Et vox de cœlo audita eſt ita ſonans. *Veni ciuis Chriſti, & coheres ſanctorum Angelorum.*

Chriſtianū ſe conſtanter fatetur S.Calliop.

Crucifigitur pronus S.Calliopi?

VIII. *De Simone puero Chriſtiano à Iudæis Cruci affixo, irriſo & ad mortem vſq; cæſo.*

Socrat.lib.6. hiſt.eccl.c.16

In loco quodam inter Chalcedonem & Antiochiam Syriæ ſito, Iudæi ludrica quædam pro more ipſorum celebrantes, ac inter ludendum multa abſurda deſignantes, tumultu abrepti, & Chriſtianos & Chriſtum ipſum in ludis ſuis proſcindunt, & irridendi gratia Crucem, & eius qui ſuper Crucifixo planxerunt tale quid fingunt: Puerum quendam Chriſtianorum interceptum cruci alligant ac ſuſpendunt & primum, illum aliquamdiu irridentes ac ſubſannantes perdurant, tandem & amentes facti puerum tamdiu verberant, donec moreretur. Eamque ob cauſam grauis inter eos & Chriſtianos oritur conflictus. Cum hoc Imperatoribus innotuiſſet, ſcriptum eſt prouinciæ illius præfectis vt autores facinoris huius inquirerent ac punirent. Et hoc pacto eo etiam loco Iudæi facinorum ſuorum, quæ ludendo patrauerant, pœnas dederunt.

Iudæorum ſcelus in puerum Chriſtianū.

IX. *De VVernhero puero crudeliter à Iudæis ſupplicio Crucis pro nomine Chriſti affecto.*

Wernherus puer, pago Wammenrato, qui à Baccareto abeſt itinere vnius diei, ortus eſt ſtirpe ruſtica, ſed cultu ſane nobili, religione Chriſtianus, & puritate virginea ornatus. Matrem habuit pietati deditam, ſed vitricum, tum matrem tum ipſum perſequentem. Cuius ille infeſtum ſibi animum deuitans, fugam iniit, & veniens inde Treuericam Velaliam, à perfidis Iudæis, ibi commorantibus, callide ſæpe ad laborem vocatus eſt. Ille vero promptum ſe exhibens puerili ſimplicitate, iuſſus eſt ab illis humum deportare in profundum quendam terræ locum. Aduentante interim paſchali ſolennitate, dixit ei hoſpita ſua: En prope eſt ſancta paraſceue: caue tibi, Wernhere, ab impiis Iudæis: alioqui ſine dubio illi te comedent. Reſpondit puer, ſpem ſuam in Deum ponere præclare ſignificans: Id vero ego committo Deo. Vbi autem Dominicæ cœnæ dies adfuit, puer vero Catholicus & Chriſto deuotus, prius confeſſus peccata ſua, corporis Chriſti communionem cum multa animi deuotione percepit, eodemq; die à fallacib. Iudæis ad opus inſidioſe inuitatus eſt & pellectus: ac deinde ſacro paraſceues die, quando Chriſtiani omnes Chriſti amariſſimam paſſionem commemorant, eique condolendo ſeſe humiliant, in innocentem puerum animi ſui furorem odio Chriſti Iudæi ſæuiſſimi ſumma crudelitate effuderunt. Primo enim apprehenſum puerum omni clamandi facultate priuarunt, impreſſo in os eius globo plumbeo: inde ſuſpenderunt ad columnam ligneam, depreſſo in imum capite, ſurſum erectis pedibus, idque eo conſilio, vt corpus Chriſti, eo die ſumptum à puero, ex eius corpore poſſent reuocare & educere. Sed cum id fruſtra conati eſſent, totos ſe contulerunt ad membrum myſtici corporis Chriſti atrociſſime excarnificandum. Itaque multa eaq; profunda eius corpori cum flagellis impreſſere vulnera: atque etiam cultro quodam, qui hodieque apud eius reliquias aſſeruatur, totius corporis venas barbara immanitate inciderunt, cum forficibus quoque ſummo cruciatu ex venis eius in pedibus, manibus, collo, & capite ſanguinem expreſſerunt, ita vt totus vulneribus confectus videretur. Manſit autem ſanctus puer ſic triduo ſuſpenſus ad columnam illam, donec ſanguis fluere deſineret. Interim ſic multis modis ab impiis Iudæis vexatus, cum ſumma patientia & laudibus Dei, ſpiritum reddidit ſanctus puer.

In vita eius apud Sur. to.2.Apr.19.

Vitrici crudelitas in Wernherū.

Wernherū puerum im maniſſime cruciant Iudæi.

X. *De Iulia ancilla ob fidei Chriſtianæ virtutem crucifixa.*

Adonis Martyrol.die 22. Maii apud Baro tom.6. an.440.

Eſt & alterius captiuæ Carthaginenſis inſigne virtutis exemplum, quod Ado Treuerenſis Epiſcopus publice in Eccleſiis anniuerſaria die recitandum tabulis inſcripſit Eccleſiaſticis hiſce verbis: Natale ſanctæ Iuliæ, quæ, cum Carthago ciuitas capta eſſet, ducta eſt captiua, & ſortita in ſeruitutem deuenit cuiuſdam Eutychii ex Syria Palæſtina. Cui diligenter ſeruiens, expleto eius ſeruitio, accepta-

Ieiunium quotidianũ Iuliæ ancillæ excepto die dominico.

ceptaq; requie, aut orationi, aut lectioni inſiſtebat: nam & corpus ſuum ieiuniis affligebat. Vnde Dominus eius, quamuis paganus valde eam admirans, ſæpius admonebat, ne taliter ſe affligeret Sed illa, nec blandimentis, nec etiam admonitionibus ab hoc quod inchoauerat recedebat, excepto die Dominicæ reſurrectionis. Deinde contigit, vt Dominus ipſius vna cum ipſa veniret in Co ſicam; & ibi ſacrificantibus aliis, cœpit & ipſ diis imr olare. Sed beata Iulia videns errorem illorum, cõdolebat. Audiens quidã princeps Felix Saxo cognomine, quod illa nolleſacrificare, quęſiuit eam à Domino ſuo, vt receptis illius vice quatuor ancillis, ſibi ea daretur. Cuiille pro magno eius ſeruitio noluit eam tribuere. Tum præfatus Felix callide fecit domino ſuo conuiuium, quatenus ipſo & nimia potatione ſoporato & ignorante, de naui ipſius eam tolleret. Quod & factum eſt: nam ipſo iuſcio, ducta eſt beata Iulia ad Felicem. Cumque blandimentis Felix ei non poſſet ſuadere, vt ſacrificaret, præcepit eam alapis cædi, deinde crinibus torqueri, atque flagellari, ad extremum etiam crucifigi: & ſic in ipſo patibulo vltimum efflauit ſpiritum: de cuius ore ſanctiſſimo columba exiuit, & cœlum petiuit. *Mulierem ſortem quis inuenet? procul & de vltimis finibus pretium eius.*

Iulia ancilla crucifixa.

Columba de eius ore exire viſa. *Prou.* 31.

XI. *De aliquot religioſis Ordinis S. Franciſci, & aliquot alis Chriſtianis recenter pro Chriſti nomine in Crucem ſuffixis.*

Extat hiſt. & refert Barthol. Riccius in Triũpho Chriſti.

Nangaſachi in Iaponia ſub Taicaſama, ſex fratres ex familia S. Franciſci, Petrus, Baptiſta, Martinus Franciſcus, Philippus Conſaluus, Franciſcus; & tres Societatis IESV, Paulus, Iacobus, Ioãnes, quod in Inſula Zaponia Euangelium diſſeminarent; & ſeptendecim laici, quod Chriſtiani eſſent facti, Aloyſius puer. 12. Paulus, Leo, Coſmus, Paulus, Michael cum Thoma filio ann. 15. Antonius ann. 11. Ioachimus, Franciſcus, Gabriel, Thomas, Ioannes, Matthias, Ventura, Petrus & Franciſcus, iuſſu Taicoſamæ Iaponenſium Tyranni, ſiniſtræ auris particula truncata prius, ſinguli ſingulis crucibus affixi, mucrone dextero latere tranſuerberati, martyrii palmam ſunt conſecuti.

Cruci affixi pueri Chriſtiani.

TIT. XLV. De cruce ſpirituali, hoc eſt, de animi & corporis paſſionib. pro peccato toleratis, & eius in aduerſis cõſolatione.

Geneſ 31. *Ioſeph exilii aerumnas tolerat: vt ſeruus Potiphari venderetur; præter meritum carcerem & vincula ſuſtinet; interius admaiores multo euehitur honores, quam ſi domi apud patrem & fratres expers tantarum calamitatum ſeſſiſſet.*

1. Reg. 5.

Num. 21. *Cum filii Iſrael, immiſſis in ipſos ſerpentibus, affligerentur, venerunt ad Moſen, atque dixerunt: Peccauimus, quia locuti ſumus contra Dominum & contra te. Antequam ſæuiret in eos plaga iſta, nec peccatum agnoſcebant, nec eius veniam à Deo petere dignabantur, Iſraelitæ audientes aduerſus ſe congregatos eſſe Philiſtinos dixerunt ad Samuelem: Ne ceſſes pro nobis clamare ad Dominum, vt aluet nos de manu Philiſtinorum Et intrauit Dominus fragore magno in die illa ſuper Philiſtiim, & exterruit eos, & caſi ſunt à filiis Iſrael.*

Cum roboratum fuiſſet regnum Roboam, dereliquit legem Domini, & omnis populus cum eo. Exarſit itaque ira Domini aduerſus Iuda, & tradidit eos in manus Regis Ægypti Seſack. Verum ſimul ac Prophetam Semeiam audiuere, & coram Domino humiliati ſunt, ira Dei ſedata eſt, & è manu perſequentium populus eſt liberatus. 3. Reg. 14. 2. Paral. 12.

Manaſſes, Rex Iudæ, qui peccatis horrendis Deum offenderat, cum vinctus catenis atque compedibus, ductus eſſet Babylonem, in anguſtiis iſtis orauit Dominum Deum ſuum, & egit pœnitentiam coram Deo patrum ſuorum, & exaudiuit orationem eius, reduxitque cum Ieruſalem in Regnum ſuum. 2. Paral. 33.

S. Paulus & Barnabas, viua capitis Chriſti membra, lapidibus à Iudæis impetiti, & extra ciuitatem eiecti, confirmabant diſcipulorum animas in fide his verbis: Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. *Act.* 14.

EXEMP. I. *Afflictiones à Deo mitti teſtatur Alaricus Gothus Romam obſidens.*

CVm Alaricus Gothorum Dux poſt occiſionem Stiliconis, pacem, quam ab Honorio Imperatore petierat, non obtinuiſſet, Romam obſedit, ac multis Barbaris ad Tiberim fluuium collocatis, ne à portu (ſic Romani vocant, quod nos πόρτον dicimus) neceſſaria inferrentur in vrbem, protracta obſidione populum vehementer fame ac peſte afflixit. Fertur autem tunc de quodam ex Italicis Probro Monacho, quod Romam properarit, & Alaricum adhortatus ſit, vt vrbi parceret, nec tantorum malorum autor eſſe vellet. Illum vero reſpondiſſe aiunt, moliri ſe iſta, non ex animi ſententia, ſed vrgeri ſe à quodam continue, qui ſibi præcipiat vt Romam vaſtet, quod & tandem fecit. Inter obſidendum autem multis acceptis muneribus obſidionem aliquamdiu ſoluit. Pollicebantur enim Romani perſuaſuros ſe Imperatori, vt ab illo in pace reciperetur. *Sozom. hiſt. Eccl. lib. 9 c. 6. & Socrat. lib. 7 c. 10.*

Afflictiones vnde.

II. *De compaſſione Comitis Mauritii erga Bremenſes diuinitus afflictos.*

Mauritius Comes Cloemburgicus, à Bremenſibus ciuibus variis contumeliis affectus, & acceptis à ciuitate literis, quæ hoſtilia illi denuntiarent, vias publicas milite inſedit, & paulo poſt pugna cõmiſſa Bremenſes magna clade afflictos fugat: deinde ad confinia ciuitatis accedens, portas vidit nõ clauſas. Intromiſſis ſpeculatum ex agmine duobus, videntibuſque clauſas domorum fores, læti redierunt, dicentes, penes Mauricium eſſe, ſi vellet, tota vrbe potiri. *Alb. Crantz. lib. 9 Metrop. c. 40.*

tiri. Grassabatur autem pestis tum in vrbe terrifice, ita vt desperata salute, domi se quisque contineret. Audiens Mauricius ingemuit, dicens; Quia Rex supernus illam oppugnat vrbem, nolo vt accedat afflictis à Deo afflictio nostra. Multa mihi iucunda in hac vrbe fuerunt: si modo dissidemus, redibit aliquando tranquillitas & reconciliatio: retrahamus ab illis manus quos castigat serius rerum arbiter Deus, ne & in nos serpat contagio. Ita reduxit exercitum vir, qui eius vrbis videretur dignus imperio, quod tam benigno fuit animo in afflictam: Post aliquot dies autem pax inter Mauricium & Bremenses sancita est.

Afflictis compatiẽdum.

III. *Amicos suos consolatur Deus in afflictione.*

Cum aliquando D. Antonius cum dæmonibus colluctaretur, ei Christus Dominus protector factus est: tunc enim eleuãs oculos vidit desuper culmen aperiri, & depulsis tenebris, radium lucis ad se influere. Post cuius splendoris aduentum, nec dæmon aliquis apparuit, & corporis dolor extemplo deletus est. Ædificium quoque, quod paulo ante dissolutum fuerat, instauratum est. Ilico præsentiã Domini intellexit Antonius, & ex intimo pectore trahens longa suspiria, ad visionem, quæ ei apparuerat, loquebatur, dicens: Vbi eras, bone IESV, vbi eras? Quare à principio non adfuisti, vt sanares vulnera mea? Et vox ad eum facta est, dicens: Antoni, hic eram, sed expectabam videre certamen tuum. Nunc autem quia dimicando viriliter non cessisti, semper auxiliabor tibi, & faciam te in omni orbe nominari. His auditis multum fuit roboratus. Erat tunc Antonius annos natus triginta quinque.

D. Athan. in eius vita.

IV. *Vt Coleta virgo religiosa cruces perpetuas, vt sponso conformaretur libenter sustinuerit.*

Nihil in hac vita Deo gratius esse potest, & homini conducibilius, quam pro eius amore libenter pati dolores & cruciatus. Ea enim re vere eius amicis vel maxime fit conformis & consimilis. Certe ipse Dominus IESVS CHRISTVS tota vita sua graues & labores, & dolores, nostri amore perpeti voluit. Itaque & Coleta virgo ad eius similitudinem pro suo modulo hac in parte accedere diligẽter studuit. Nam quoad vixit perpetuis affecta fuit doloribus & cruciamentis, aliis post alia succedentibus, & sæpenumero duplicatis; quæ tamẽ omnia tulit patientissime. Inter alia magnam e i crucem afferebat inflatio quædam continua sine intermissione modo crescens, modo se remittens, quã tamen suauiter tolerabat. Præter hanc multis aliis affligebatur modis, interdum in solo corpore, nonnunquam in anima plerumque in vtroque, idque sane grauissime. Morbos ex naturali aliqua causa existentes placide ferebat, qui vero præter naturæ ordinem diuinitus ei infligebantur, eos necessario perpeti oportebat, nec potuit illis pro suo arbitrio absolui. Ad inflationem illam, quam diximus, aliæ pene vexationes & infirmitates se adiungebant, quibus interdum tam misere discruciabatur, vt octo dierum spatio vix vna hora integra respirare posset: quodque miserabile & commiseratione dignum est, cum soleant alii, cum sani, tum ægroti, in lectulis suis captare requiem & leuamentum, illa potius & deterius vexabatur. Nam etsi ob labores diurnos cuperet nonnunquam se nocturnæ dare quieti, & corpusculum in lecto reponere, at nunquam tamen requie illic potiri potuit: imo vero mox vt eo se recepit, nouis & languoribꝰ, & laboribus cruciabatur, idque nocte tota, & interdum ad meridiem vsque. Neque eiusmodi anguſtiis premebatur semel atque iterum per hebdomadam, sed cunctis noctibus. Porro diebus Dominicis & Festis, & in magnis solemnitatibꝰ, quibus alii omnes cessant, tanto cruciatus erant acerbiores.

In vita B. Coletæ apud Sur.

Afflictionũ vtilitas.

Coletæ cruces variæ & assiduæ.

V. *Proprium esse Christianorum ad prototypi exemplar discrepati.*

Ad Proceres Francos in Ægypto captiuos belli sacri temporibus accessit princeps Saracenus; & ex iis quæsiuit, num in vnum Deum crederent, qui ex Virgine natus, in Cruce affixus, mortuusque esset, dieque tertio se in vitam reuocasset; Quibus ita se credere affirmantibus, addidit, eos neq; fracto animo, neque mœstos esse debere, si tantulam calamitatem subirent eius nomine, qui extrema supplicia pro ipsis exantlasset, eosq; nondum ad mortem vsque pro eo decertasse. Quod si tantæ fuit potestatis, vt triumphata morte se ipse à sepulcro excitarit, certo in animum inducere oportere, fore, vt etiã ipsos breui calamitatibus illis eximeret; seriam vtramque fuisse consolationem probauit sequuta libertas.

Io Ionuilla in vita S. Lud. Regis Franc. c. 42.

Christianos consolatur afflictos Princeps Saracenus.

VI. *Dominum Iesum præsentem esse iis qui præter voluntatem animi molestius diuexantur.*

Cum virgo, Catharina Senensis, multas à dæmonum infestatione molestias pro nomine Saluatoris pateretur, illis fugatis, lux cœlitus illapsa est cubiculo, & in ea luce Christus crucifixus ei apparuit, dicens: Filia mea Catharina, vides, quæ ego tua causa perpessus sim? Non igitur dubites tu quoq; propter me aliquid perpeti. Deinde sub alia specie magis propinquans, blande ei gratulabatur de triumpho iam obtento. At illa: Vbi, inquit, fuisti, mi Domine, cum esset cor meum tot spurcitiis diuexatum? Et ille: In corde tuo, inquit. Rursus virgo: At qui fieri potuit, bone Iesu, vt tu in illo meo esses corde, quod tot obrutum erat impurissimis cogitationibus? Respondit Dominus: Cogitationes illæ quid in tuo efficiebant animo? gaudiumne, an mœrorem? Imo vero, inquit illa, non nisi summum dolorem. Hoc igitur, Christus ait, ego mea præsentia efficiebam: quia si tu ea destituta fuisses, illis spurcitiis delectara esses; Iam vero cum eas profligare velles, nec posses, inde mœror oriebatur: sed me autore & effecto-

Raimund. in vita eius apud Surium tom. 2. 29. April.

Christus Dominus afflictis præsto est.

re, qui eram intus in corde tuo, & tuebar illud, interim extrinsecus te sinens oppugnari, quantum virdebatur expedire tibi. Sed quando illustrata radio lucis meæ, teipsam sponte obtulisti ad tolerandas eas infestationes, mox eas abscedere iussi: neque enim pœnis, sed voluntate pœnas fortiter perferendis ego delector. Tu autem filia mea, quando non tua, sed mea virtute certasti viriliter, maiorem à me gratiam consequeris, & deinceps crebrius atque familiarius meipsum tibi exhibebo.

Infestationes fortiter perferendæ.

VII. *Catharinæ Aragoniæ Reginæ Anglorum dictum, dum esset in rebus aduersis.*

Cum Henricus VIII. Anglorum Rex Catharinam Aragoniam, vt Anna Bolena pellice potiretur, repudiasset, ea incredibili animi constantia fortunæ inconstantiam, & casus aduersos superabat. Solebat autem sæpissime apud suos dicere, fortunam se, nec aspertimam, nec leuissimam, si daretur optio electuram, cum vtrique suas tentationes ac pericula haberat, sed mediam potius ac temperatam. Si tamen alterutra eligenda esset, malle se tristissimam, quam blandissimam: in felicibus enim raro deesse consolationem fortunatissimis fere semper mentem.

Nicol. Sanderus lib. 1. de Schismate Anglican. Sur. in Chronic. an. 1535. Catharinæ Aragoniæ de rebus aduersis apophthegma.

VIII. *S. Catharina Senensis spineam potius coronam, quam auream à Christo oblatam elegit.*

Hoc ipsum præstantissimæ virgini Catharinæ Senensi ipse Dominus præclaro viso demonstrasse videtur, cum ei aliquādo apparuit binas manibus coronas gestans; alteram auro & gemmis micantem; alteram vero spinis horrentem. Offerebat autem optionem illi, vtram mallet, sed hac conditione, vt alterutram in hac vita elegisset, sciret se in futura vita alteram ei contrariam habituram: si hic auream, illic spineam; hic spineam, illic contra auream: quibus auditis sapiens Virgo horridam illam coronam adeo prætulit, vt vtraque arreptam manu ipsamet suo capiti impresserit, & quidem ita acriter, vt post etiā aliquando vulnerum sensus perduraret.

Hier. Plat. lib. 1. de bono stat. Relig. c. 25. Coronam spineam eligit hic Catharina Senēsis, & cur.

IX. *Deus S. Aldegundem per Angelum in rebus aduersis consolatur.*

Inter alia diuinæ consolationis beneficia, quæ gratia Saluatoris S. Aldegundi conferebat, non postremum fuit, quod eam sæpe Angelica consolatione contra aduersa quælibet confortabat, nec patiebatur eam grauiori aliqua tristitia absorberi. Audierat aliquando nomen suum à peruersis hominibus, & inerti otio deditis maledictis insectari, & apud alios cum non mediocri quorundam offensione iuste traduci. Vnde illa, quæ est humanæ fragilitatis conditio, aliquantulum cruciari cœpit: cui mox in mediis fluctibus Angelus adfuit, & suauibus eam verbis demulcens: Quid, inquit, ô virgo dulcissima, maleuolorum hominum inuidia te conturbat, cum tibi cœlestis regni gloria; illis vero, nisi resipiscant, æternum gehennæ supplicium paratum est? Talibus illa recreata sermonibus nihil deinceps obloquentium vanitates faciendas putauit.

Hacbaldus Elnonensis in vita eius apud Surium 30 Ianuar. Angelus S. Aldegundē in aduersis consolatur.

X. *Quomodo per tribulationes regnum cœlorum ingredi oporteat.*

Cum virgo Gertrudis commiseratione mota oraret pro quadam persona, quam audierat impatienter conquerentem, quod Deus grauamina sibi immitteret saluti suæ minus conuenientia, respondit ei Dominus: Dic illi, pro qua oras, vt, quia sine aliqua saltem tribulatione vel molestia, regnum cœleste obtineri non potest, eligat, atque indicet, quænam grauamina sibi vtilia esse putat; & quum hæc ipsi euenerint, seruet patientiam. In quibus verbis Domini Gertrudis intellexit, periculosissimum genus impatientiæ esse, quando homo peruerse ac superbe eligere vult quæ ferat, dicens, saluti suæ minus congruere, seque non posse sustinere ea grauamina, quę sibi à Deo immittuntur. Oportet enim vt quilibet semper confidat, illud conuenientissimum & vtilissimum esse, quod sibi Deus imponit aut euenire permittit; & quando hoc non omnino patienter sustinet, inde seipsum humiliare debet.

Ludouic. Blosius Monile spirit. cap. 10. § 10. Tribulationes necessariæ ad vitam beatam comparandam. Patientia & humilitas, duæ alæ ad cœlum.

ART. V. Symboli. Descendit ad inferos, tertia die resurrexit à mortuis.

TIT. XLVI. De Christi Domini resurrectione, eiusque circumstantiis.

EXEMP. I. *Christi Domini resurrectionem suo sanguine manifestat S. Longinus Centurio.*

POstquam sepulturæ mandatum fuit viuificum Christi corpus, vt nos à peccati sepulcris euocaret, & ad antiquam reuocaret beatitudinem, Longino rursus iussit Pilatus vitæ sepulcrum tueri custodia militari. Et ille quidem fecit id quod erat imperatum, etsi non esset eiusdem de Christo cum Pilato sententiæ, vt iam didicimus. Cum autem peractum esset magnum resurrectionis mysterium, & milites miracula, quæ erant maiora, quam vt ea caperet humana cogitatio, principibus sacerdotum, & presbyteris Iudaici cœtus annunciassent; hoc illi ignominiam & dedecus sibi afferre existimātes, & miraculum volentes extinguere, pecuniis persuaserunt militibus, vt calumniarentur Christi resurrectionem. Illi igitur ad Pilatum accedentes, falsam dixerunt esse resurrectionem. Verum non sic Longinus: sed mendacii quidem fuit præclarus confutator, vetax autem testis veritatis, vt qui non sustinuerit calumniari Christum, tanquā furto surreptum, sed lingua & mente libera, eum verum esse Deum prædicarit, & è mortuis esse excitatum affirmauerit. Quo factum est, vt & ipse Pilatus & Iudæorum Synagogæ principes, inuidiam, qua prius mouebantur in Christum, & quem in eum animo concipiebant furorem, eum nunc in Longinum transferant, ei adeo irasce-

Laur. Sur. in vita eius 15. Marius ex Simeo. Metaphr. Lipom. tom. 6. Baron. tom. 1. ann. Dom. 34. 191. Testes resurrectionis corrupti & mendaces. Longinus ver' resurrectionis testis. Inuidia Iudæorum in Longinū.

irascentes, vt quidquid pateretur Longinus, existimarent eum non satis daturum esse pœnarum. Hinc ea res venit ad aures Longini, & eorum ira fuit ei significata. Quapropter magis volens abiici cũ Christo, quam habitare in tabernaculis Iudæorum, cum veste & cingulo dignitatis, ipsam quoque simul quam primum exuit militiam. Et acceptis duobus militibus, qui habebant eundem zelum pro Christo & veritate, declinant cum populo congressionem, & cum Deo solo & secum versatur. Paulo post relictis Hierosolymis venit in Cappadociam præco simul & Apostolus Christi cum duobus militib. effectus: vbi ad Pilatum delatus, & varia tormenta perpessus cum sociis capite plectitur.

II. *Non dari accessum hæreticis ad sepulcrum Domini, nisi reconciliatis.*

Sophr. c. 48. Prat. spir.

Narrant nobis Anastasius presbyter, & ornamentorum sanctæ resurrectionis Dei, & Domini nostri IESV CHRISTI custos, quia aduenientes illuc Cosmiana vxor Germani Patricii voluit nocte quadam sanctæ Dominicæ sola adorare sanctum Domini nostri IESV CHRISTI, viuificumque monumentum: Et cum appropinquaret ianuæ sacrarii, apparuit illi visibiliter Domina nostra sancta Dei genitrix cum aliis quoque mulieribus, dicens: Quomodo cum nostra non sis, huc audes ingredi? Et prohibebat eam. Neque enim (inquiebat) nostra est. Erat enim de hæresi Seueri acephali. Illa vero multum rogabat; vt mereretur ingredi. Ad quam sancta Dei genitrix respondens, ait: Crede mihi, mulier, non ingredieris huc, nisi nobiscum communicaueris. Agnito autem quod quia esset hæretica, ingredi prohiberetur, quodque nisi accederet ad sanctam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam Christi Domini, & Dei nostri, intrare non permitteretur, continuo accersito Diacono, orauit sanctum calicem sibi afferri. Quo allato, sumpsit sacrum corpus, & pretiosum sanguinem magni Dei, & Saluatoris nostri IESV CHRISTI: Atque ita absque vlla prohibitione digna habita est adorare sanctum & venerabile sepulcrum Domini nostri IESV CHRISTI.

Hæretica mulier prohibetur ingredi sanctum Domini sepulcrũ.

III. *Aliud simile exemplum de quodam Palæstinæ Duce.*

Idem Sophr. c. 49.

Narrauit autem nobis & hoc idem presbyter Anastasius, dicens: quod Palæstinæ Dux aliquando venerit adorare sanctam Christi Domini nostri resurrectionem: Et cum cœpisset ingredi in sanctum monumentum, aspexit arietem cum impetu super se venientem, cornibusque illum impetentem. Ille vero pauore correptus, retro redibat. Custos vero sanctæ Crucis Azarias & cæteri, qui assistebant, eius timore permoti dicunt ei: Quid est, quid habes, domine? Cur non ingrederis: Dicit eis: Vt quid intulistis arietem istum? Qui stupefacti inspexerunt sanctum monumentum, nihilque videntes, aiunt ad illum: Ingredere, nihil tale intus est. Rursum ille ingredi cœpit, sed iterum aspexit arietem: contra se venientem, & se introire prohibentem. Istud cum sæpe factum esset, illeque, cæteris nihil videntibus, solus arietem cerneret, ait illi Crucis custos: Crede mihi, Domine, aliquid habes in anima tua, quod te prohibet adorare sanctum, ac venerabile, & viuificum monumentum Saluatoris nostri. Itaque moneo, vt confitearis Domine peccata tua, clemens enim, & misericordissimus cum sit, & tui misereri volens, huiusmodi tibi miraculum ostẽdit. Ille autem cum lacrymis dixit ei: Vere multis, magnisque sceleribus obnoxius sum. Et seipsum in faciem prosternens, per multas horas permansit flens, & confitens Domino. Surrexit deinde, & rursus ingredi voluit, sed iterum ab ariete permissus non est. Tunc ait illi sanctæ Crucis custos: Vere aliud est, quod te ingredi vetat. Dixit autem ille, Num fortasse ideo, qui non sanctæ Catholicæ Ecclesiæ, sed Seuero cõmunico, introire prohibeor? Tunc petiit à custode, vt sancta & viuifica Christi Domini nostri mysteria sibi afferrentur, & allato sancto calice communicauit: Atque ita ingressus est, & adorauit, nil vltra impedimenti passus, nihilque vlterius cernens quod se deterreret.

IV. *De terra sancti sepulcri magno in honore à Christianis habita.*

Ex Aug. De ciu. Dei. Greg Tur. de glo. Mart. c. 7.

Terra ipsa insuper, quæ Domini adiacet sepulcro, diuinam quandam ex Dominico corpore proxime posito virtutem hausit, vt merito fideles illuc peregrinantes auide solerent accipere, quia, tum ad morbos curandos, tum etiam ad dæmones perfugandos, vti consueuerint. Est eius rei locuples testis sanctus Augustinus, dum hæc ait de Hesperio viro Tribunitio: Acceperat autem ab amico suo terram sanctam de Hierosolymis illatam, vbi sepultus Christus die tertio resurrexit; eamque suspenderat in cubiculo suo, ne quid mali etiam ipse pateretur. At vbi domus eius ab illa infestatione purgata est, quid de terra illa fieret, cogitabat, quam diutius in cubiculo suo reuerentiæ causa habere nolebat. Forte accidit, vt ego & collega meus Episcopus Sinicensis Ecclesiæ Maximinus in proximo essemus; vt veniremus rogauit, & venimus: cumq; omnia nobis retulisset, etiam hoc petiuit, vt in foderetur alicubi, atque ibi orationũ locus fieret, vbi etiã possent Christiani ad celebranda quæ Dei sunt, congregati.

Terra S. Sepulcri in quanto honore habita

V. *Ad fontem, in quo Christus post resurrectionem dicitur lauisse pedes cum discipulis, varia miracula.*

Iosephus lib. 17. Antiq. c. 12. D. Hier. de loc. heb. Soz. hist. Eccl. lib. 5. cap. 20.

Castellum Emmauntem nobile fuisse olim oppidum constat, sed ob cæsos ibi Romanos milites, haud multum ante tempus à Varo Syriæ Præside crematum est. At postea Romani capta Hierosolyma, & parta contra Iudæos victoria, eam Nicopolim nuncuparunt, nomine exeuentu belli imposito. Ante hanc Palæstinæ vrbem, propetriuium, in quo Christus, post resurrectionem à mortuis, cum Cleopha incedens, simulabat se ad alterum pagũ propere contendere, est fons quidam salutaris, in quo non

homines modo qui ægrotant, loti curantur, verum etiam animalia, quæ variis morbis laborant: Nam ferunt Christum vna cum discipulis quodam tempore è via ad fontem illum diuertisse, inque eo lauisse pedes, & aquam ex eo tempore vim medendi morbis habuisse.

VI. *Aliud resurrectionis Dominicæ testimonium insigni miraculo comprobatum.*

Ruper. Abb. de diurn. off. lib. 8. c. 4. Baron to. 12. Annal. an. 111. 47. 48. 49.

Quid mirandum acciderit in Leodiensi monasterio anno Christi millesimo cētesimo vndecimo, Rupertus Abbas Tuitiensis fama celebris ita narrat in commentario, quem tunc scribebat de diuinis officiis, istis verbis: Sed ecce, inquit, dum hæc scribimus, iucundo per quendam fratrem nostrum gratia resurgentis nobis arridet miraculo. Testor illam beatam ac delicioſam noctem, in qua Christus ab inferis victor ascendit, me nihil super hoc mentiri; nisi ille tam sacrilegus sit, vt de eiusmodi re quidpiam fingere ausus fuerit, quod vita eius, vel propositum omnino prohibet vel suspicari. Fratris tamen eiusdem nomen tacebitur, quoniam & hoc obnixe precatur. Factum quidem lucere coram hominibus cupit, vt glorificetur Pater, qui in cœlis est; se autem videri non vult, nec suis reputari meritis miraculum, cuius sola Dei gratia (quo iudicio nescimus) operatrix est. Res autem eiusmodi est. Hoc sancto Paschæ sabbato, quo cereo annus ab incarnatione Domini millesimus centesimus vndecimus inscriptus est, in Ecclesia S. Laurentii ad præcedentes eiusdem diei matutina, extinctis de more cunctis luminaribus, dum eorum vltimum extingueretur, & ad canticum Euangelii hæc antiphona à Domino Abbate Berengero imponeretur; Mulieres sedentes ad monumētum, ecce repente ante pedes illius proiectum cecidit ipsius, quo firmiter substrictus erat, cingulum. Ille solutum esse & cecidisse suspicatus, quod tamen mirum fuisset, quia non delapsum fuerat, neque circum crura pedesque descenderat, sed ante pedes quasi proiectum (vt dictum est) exiliuerat; inclinauit se, vt tollens istud, rursum sese accingeret. Cumque manus iniecisset, vt illud sibimet circumdaret, nodum, vt erat fortiter astrictum, non cedere sibi, vltra quam dici potest, admiratus est. Intendenti & secum cum stupore magno reputanti, quidnam hoc sibi vellet; ecce vox facta est, & sibilum tanquam auræ tenuis audiuit dicentem sibi:

Sic potuit clauso Christus prodire sepulchro.

Siquidem hæc (vt ipse referens testatus est) admiratio mentem eius perspæpe subibat, quomodo verum Domini corpus (vnde ipse nullatenus dubitabat) clauso resurgere monumento, clausis potuit ianuis ingredi ad discipulos. Mox ergo illi ad memoriam simile illud rediit, quod Augustinus refert, factum per Petroniam, clarissimam fœminam, quæ mirabiliter ex magno atque diutino, in quo medicorum adiutoria cuncta defecerant, dolore sanata est. Hæc à quodam Iudæo dixit sibi fuisse persuasum, vt annulum capillitio vinculo insereret, quo sub omni veste ad nuda corporis cingeretur, qui annulus haberet sub gemma lapidem in renibus inuentum bouis. Hoc alligato quasi remedio, ad sancti martyris Stephani limina veniebat. Sed profecta à Carthagine, cum in confinio fluminis Bagradæ in sua possessione mansisset, surgens vt iter pergeret, ante pedes suos illum iacentem annulum vidit, & capillitiam zonam, qua fuerat alligatus mirata tentauit. Quam cum omnino suis nodis firmissimis, sicut erat, comperisset astrictam, crepuisse atque exiliuisse suspicata est. Qui etiam ipse cum integerrimus fuisset inuentus, futuræ salutis quodammodo pignus de tanto miraculo se accepisse præsumpsit, atque illud vinculum soluens simul cum eodem annulo proiecit in flumen. Non credant hoc (inquit idem Augustinus) qui etiam Dominum Iesum per integra virginalia matris enixum, & ad discipulos clausis ostiis fuisse ingressum non credunt.

Miraculum

De certitudine resurrectionis Christi miraculum.

Comparentur nunc duo hæc tam insignia diuinæ pietatis miracula, recens hoc, quod hominem cingulum renum eius firmiter obstrictum & indissolutum transiit & exiliuit; & illud antiquius, quod zonæ insertus, nodo integro persistente erupit annulus. Nescio quid mirer amplius, nisi quod hic pariter (vt dictum est) vox diuinitus audita est:

Sic potuit clauso Christus prodire sepulchro.

Hoc igitur, vbi accepi (mane quippe, vbi primum loquendi copia fuit, duobus tantum fratribus, quorum vnus extiti, attonitus adhuc frater ille rem gestam retulit, obnixe postulans, vt creditum nobis secretum nunquam cum suo nomine proderemus) vbi inquam, hoc accepi, tanquam meis maxime oblatum à Deo vsibus miraculum, lætus arripui. Siquidem eadem nocte & eadem paululum ante hora, qua illud accidit, supra dictam similitudinem ruminare cœperam, scilicet quod hi qui fidei resurrectionis detrahunt, & ideo non veram carnis naturam credunt resurrecturam, quia Dominus clauso sepulcro surrexit; vel quia clausis ad discipulos ingressus est ianuis: similes sunt illis, qui terræ, quam inspexerant detraxerunt apud filios Israel, dicentes: Terra quam lustrauimus, deuorat habitatores suos. Non igitur importune longior nunc trahitur sermo de resurrectionis gloria, &c. Hæc ille tunc monachus sub Berengero siue Berengario Abbate, in epistola nuncupatoria ad Cunonem Abbatem Sigebergensem, ante commentarium ad Genesim posita.

Resurrectionis detractores qui?

Lib. 22. de Ciuit. c. 8.

ART.

ART. VI.
Ascendit ad cœlos, sedet ad dextram Dei Patris omnipotentis.

TIT. XLVII. De Ascensione Christi ad cœlos, ac de eius circumstantiis.

Act. cap. 1. Luc. 24. *Posiquam Christus Dominus Apostolis suis benedixisset, & præter alias dotes, etiam has duas contulisset, donũ nempe miraculorum, & scripturarum intelligentiam, videntibus illis eleuatus est, & nubes suscepit eum ab oculis eorum: Cumq; intuerentur in cœlum euntẽ illum ecce duo viri astiterunt iuxta illos in vestibus albis, qui & dixerũt:* Angeli testes Ascensionis Christi in cœlũ. *Viri Galilæi quid statis aspicientes in cœlum, hic* IESVS *qui assumptus est à vobis in cœlum, sic veniet quem admodum vidistis eum euntem in cœlum, &c.*

Act. cap. 7. *Cum S. Stephanus protomartyr à fidei Christianæ aduersariis pro Christi nomine agitaretur, plenus Spiritu sancto intendens in cœlũ vidit gloriam Dei; & Iesum stantẽ à dextris virtutis Dei, & ait: Ecce video cœlos apertos, &c.*

EXEMP. I. *De vestigiis pedum Christi Domini ob eius in cœlum ascensionem in monte Oliueti impressis.*

D. Hier. de loc. Heb. Act. Apost. Paul. Ep. Nolan. ep. 11. ad Seuerum Sul. Seuer. l. 2. hist Beda de locis san. c 7 Perenne miraculum de vestigiis Domini.

EGregium sane monumentum sũę ad cœlos ascẽsionis Dominus Redemptor noster non modo suis Apostolis, sed posteris quoq; spectandum reliquit, nimirum sacrorum pedũ suorum terræ impressa vestigia. De quibus hæc apud Hieronymum & alios. Mons Oliueti ad Orientem Hierosolymæ, torrente Cedron interfluente, vbi vltima vestigia Domini humo impressa hodieq; monstrantur: cumque terra eadem quotidie à credentib. hauriatur, nihilominus tamen eadem sancta vestigia pristinum statũ continuo recipiunt. Denique cum ecclesia, in cuius medio sunt, rotundo schemate & pulcherrimo opere conderetur, summum tantum cacumen, vt perhibent, propter Dominici corporis meatum, nullo modo contegi & concamerari potuit, sed transitus eius à terrã ad cœlum vsque patet apertus.

II. *Terrestris Hierusalem præsentia Christi anctificata cœlestem odorem efflans cor hominis ad cœlos mirabiliter erigit & inflammat.*

Rudolp. li. 4. hist c. 6. Ita Gretser. in Apolog pro Cruciatis to. 3. de Cruce, Bar. to. 1. an. 34. Ludol. 2. p de vita Christi c. 82. Memorabile huius rei exemplum prodidit Rudolphus lib. 4. historiæ, quod hic transcribere operæpretium duxi. Contigit vt quidam à Burgundiæ partibus ex Augustodunensi territorio Lethbaldus nomine, cum cæteris Hierosolymam pergens deueniret, qui prospectis locis omnium sacerrimis, cum ad illum locum montis Oliueti deuenisse contigit, ex quo Saluator ad cœlos ascendens, tot idoneis testibus, venturus inde iudicare viuos & mortuos est repromissus, proiiciens se in Crucis modum toto prostratus corpore cũ lacrymis inenarrabilibus mẽtis iubilo exultauit in Domino, reerigens se identidem palmis ad cœlum extensis, nisu, quo poterat, corpus librabat in altum, ac voce huiusmodi aperiebat mentis desiderium: aiebat namque: Domine IESV, qui propter nos de sede maiestatis tuæ descendere dignatus es, vt genus humanum saluares, quique ex hoc loco, quem oculis intueor, carne vestitus remeasti ad cœlos, vnde veneras, obsecro tuam omnipotentissimam bonitatem, vt si hoc anno est mea anima ex hoc corpore migratura, non hinc recedam, sed in conspectu ascensionis tuæ fieri cõtingat. Credo enim quoniam sicut te secutꝰ sum corpore, ;qualiter ad hunc deuenirem locum, sic anima mea illæsa, & gaudens post te sit ingressura ad paradisum. His peroratis reuersus est cum sociis ad hospitium: Erat autem iam hora prandii. Cæteris vero discumbentibus, conuersus ipse ad lectulum vultu alacris, ac velut graui sopore paululum requieturus, illico, namque obdormiscens ignoratur quid viderit protinus dormiens, exclamauit: Gloria tibi Deus Socii quoque hæc audientes, monebãt illum, vt surgens comederet. Qui noluit, sed vertens se in latus aliud, dixit se pati aliquid incommodi, recubansque vsque ad vesperum, conuocatis sui itineris sociis, viuificæ Eucharistiæ requirens accepit viaticum, illisque dulciter salutatis emisit spiritum.

III. *Per effigiem Christi a cendentis in cœlum conualescit paralyticus.*

Th. Boz. to. 1. de sign. Eccl. lib. 5 c. 2. ex Martino Ignatio Franci, co. Nobilis quidam diuturna paralysi decumbens in lecto, nulli idoneus opere iacebat omnibus frustra remediis tentatis. Christianus inuisit illum, narrauitque fore, si spem poneret in Christo, & eius nomẽ supplex imploraret, vt sanitatem reciperet, & ob id ipsi reliquit effigiem pictam Christi ascendentis. Ægrotus hortante Christiano, spe confirmatus, oculos in imaginem defigens, intimo maximoque animi studio Dei nomen implorauit. Mirum dictu, multis aspicientibus repẽre sanatus è lecto surrexit, & Christo nomen dedit. Hæc cum certo cognouisset Imperator Conchin Chinæ iam vita Christianus: Maconem siue Macaum, quæ est vrbs Lusitanorum in litoribus Sinarum, Legatos misit, qui nomine ipsius orarent, vt ad sua regna mitterentur, qui Christi doctrinam disseminarent.

TIT. XLVIII. De apparitionibus Christi post ascensionem.

Act. cap. 9. *Cum D. Paulus iter faceret Damascum, vt persequeretur ibi discipulos Domini, contigit vt appropinquaret ciuitati, & subito circumfulsit eum lux de cœlo. Et cadens in terram, audiuit vocem dicentem sibi Saule, Saule, quid me persequeris? Qui dixit, Quis es Domine? Et ille; Ego sum Iesus, quem tu persequeris: Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Et tremens ac stupens dixit, Domine quid me vis facere? &c.* D. Paulo in Christianos furenti visibiliter præbet Christus.

EXEMP. I. *Quomodo Christus Dominus apparuerit D. Petro persecutionem fugienti.*

Io Naucl to. 2. gen. 3. ex Ambr. epist. 32. contra Auxentium. Greg. in 4. psal pœnit. Eusebius l. 3. de exitu.

NERO Imp. post multa, quæ conceperat aduersus Christianos, nefaria Apostolorum Petri & Pauli, qui duces erant in populo Dei, expetit neces. At Petrus monentibus amicis, ad declinandum inuidiam principis, via Appia ab vrbe descendens, ad primum lapidem Christo fit obuiam, quem adorans rogat; Domine, quo vadis? Tum Christus; Romam iterum crucifigi. Extat eo loco sacellum, vbi verba ista habentur. Petrus de martyrio suo dictum existimans, ad vrbem rediit, & statim Episcopum consecrat, eique Cathedram & Ecclesiam commendat his verbis: Eandem ego tibi potestatem ligandi & solnendi trado, quam mihi Christus reliquit. Cum hæc ita disposuisset, non multo post vna cum Paulo iussu Neronis necatur.

II. *Pantaleoni martyrium sustinenti visibilem & consolatorem se præbet Christus Dominus.*

In vita eius apud Sur. 27. Iul. ex Metaphr.

Cum S. Panteelemon siue Pantaleon martyr in ligno primum fuisset appensus, deinde ferreis laniatus vngulis, & lampades ignis lateribus eius admotæ, non plagis & vstionibus, sed ei, qui potest opem ferre, attendebat, & oculos in cœlum tollens, orabat: & ideo statim adfuit liberator Christus apparens in habitu Hermolai Christiani senis, eum vere ac germane consolans & recreans. Ego enim tecum sum, ait, in omnibus quæ propter me pateris, statimque laxatæ sunt manus lictorum, & lampades, quibus torquebatur, extinctæ.

Pantaleemon Martyri Christus apparet.

III. *Diuinitus monetur Kilianus, de sustinendo breui martyrio.*

Cæs. Bar. to. 8. An. ad an. 689.

Quadam nocte cum S. Kilianus Herbipolensium Episcopus, lenes caperet somnos, ita vt nec dormiret integre nec vigilaret aperte, apparuit ei vir habitu formaque pulcerrimus, qui diceret: Amice Kiliane, surge, nolo te diutius laborare: duntaxat certamine tangeris, & sic victor iugiter mecum eris. His dictis abscessit. Euigilans autem egregius vir, intelligens diuinam eam esse visitationem, conuocatis fratribus, inquit: Fratres, vigilemus, cito aderit Dominus, & pulsabit ianuam. Cauendum nobis est, ne nos somno torpentes inueniat. Addamus oleum lampadibus, dum tempus est; ne si forte defecerit, tunc incipiamus quærere, quando non poterimus inuenire. Illis itaque circa medium noctis orationi vacantibus, carnifices strictis gladiis locum, in quo orabant, penetrarunt. Quos cum sacer vir intuitus esset, ait: Amici, ad quid venistis? Vos implebitis præceptum, nos cursum consummabimus. His dictis interfecti sunt.

Kiliano monacho oltẽsa visio.

IV. *S. Menam in tormentis præsens consolatur Christus.*

Metaphr in vita eius ap. Sur. tom. 6.

Crudelissime excarnificatus est S. Menas ab Hermogene præfecto: Siquidem oculi eidem effossi euulsa lingua, caro misere dilacerata: sed diuina non caruit consolatione. Apparuit misero Christus, atq; omnia ipsi membra restituit & sanat. Hortatur quoque deinceps ad constantiam, promittitque præsens in aduersis omnibus auxilium.

V. *B. Barbaram ad martyrium constanter perferendum adhortatur Christus.*

Sur. in vita eius 4. Decemb. ex Metaphr.

Apparuit quoque Christus Dominus B. Barbaræ existenti in carcere, & præsentia sua carcerem mirifice illustrauit, atque virginem ad constantiam est hortatus. Eodem tempore mox plagæ eius curatæ sunt magna omnium admiratione.

VI. *Alphonso Portugalliæ Duci Christus apparet vt eum ad bellum contra Saracenos impellat.*

Th. Boz. lib. 17. de sig. Eccl. cap. 7. to. 2.

Anno Domini 1112. vel potius 39. Alphonsus Lusitaniæ Rex commissurus prælium contra quinque Reges Saracenorum, iussus est in somnis, à Christo, bono esse animo, & signo vti in prælio, cui quinque vulnerum imago inscripta, & obtinuit victoriam memorabilem. Et hinc fluxit Lusitaniæ Regum insigne.

VII. *Christus Dominus instar adolescentis VVilhelmum Abbatem Roschildensem in Zelandia ad molestias perpetiendas excitat.*

In vita eius apud Sur. 6. April. to. 2. p. 614.

S. Wilhelmus fortis Christi athleta, in vocationis proposito admodum firmus, religionis & instituti sui tam erat æmulator vehemens, vt cum iam Supprioris, vt vocant, fungeretur officio nulla sineret sacræ religionis institura violari. Interea apparuit illi nocte quiescenti Dominus Iesvs sub forma speciosissimi adolescentis, vocansque eum proprio nomine; Noueris, inquit, Wilhelme, te ad quandam insulam mecum profecturum, multasque illic tentationes & molestias perpessurum, sed iis mea ope superatis, ad me venies in cœlestem paradisum. Quam rem non prius intellexit, quam esset in Daniæ insulam Zelandiam, vbi modo quiescit, accitus.

VIII. *Christus vt puer triennis eiulans & algens in niue apparet cuidam monacho.*

Th. Cantip. li. 2. de Api. c. 1. p. 13.

Vtrum viderim dubito monachum Cistercienſis ordinis, virum pietate plenum, de quo tale miraculum ferebatur. Algore niuium terra Brabantiæ respersa per totum, monachus ille in itinere existens, præmisso in villam famulo, solus in campis per deuia veniebat. Et ecce inuenit puerum elegantissimæ formæ quasi triennem, magno fletu & eiulatu, solum in niuis frigore residentem. Compassus igitur tali puero, equo descendit, & complexus flentem, flere cœpit cum eo, & quærere quid haberet. Tacente autem puero, iterum ingeminat, ingemiscit quærens, vbi est mater tua? nunquid perdidisti matrem? Ad interrogationes igitur illius, puer fortius eiulans, tandem dixit: Heu me, heu me, quare non flerem? quare nõ eiularem? Ecce vides quod egens, solus, & in frigore sedeo, & non est qui colligat me, & ho-

Christus vt puer eiulãs in niue reperitur.

& hoſpitium mihi præſtet. Mox Monachus ſurgens, & puerum in brachiis eleuans, oſculatus eſt eum, dicens: Ceſſes flere dilectiſſime, quia ad hoſpitiũ portabo te, & faciam enutriri. Hoc dicens, cum puero equum aſcẽdere voluit, ſed puer de brachio tenentis exiliens, repente diſparuit, quia Chriſtus filius virginis fuit. In terram igitur cadens Monachus, eiulare & flere cœpit vberrimè, & cum diu ſic eiulans iacuiſſet, tandem quęſitus à ſeruo, inuentus eſt, & eleuatus in equo ad hoſpitium ducitur. A quo cũ quæreretur cur fleret, nihil aliud vna nocte dicere potuit: Heu me, puer bone, puer pulcerrime, quare me dereliquiſti? cur tam cito abiiſti: cur te perdidi? Poſt hæc Monachus conſolationem recipiens, cuidam rei euentum retulit, qui illis, per quos ſciui, tantæ rei miraculum & piaculum patefecit.

IX. *B. P. N. Ignatio Loyolæ Romam aduenienti apparet Chriſtus.*

Io. Pet. Maff. lib. 1. de vita eius cap. 5. & Pet. Ribad. lib. 2. cap. 11.

Eo ipſo die, quo Romam acceſſit P. Ignatius Loyola, res ei contigit vel ad memoriam poſteritatis inſignis, vel ad confirmandum in propoſito Ignatium cæterosque haud mediocriter efficax. Etenim orandi cauſa non longe ab vrbe templum egreſſo, qualia paſſim impoſita militari viæ cernuntur, ſtatimque, vt ſæpe ſolebat, abſtracto à ſenſibus, atque alta quadam animi contemplatione defixo, clariſſima in luce per ſpeciem illi ſeſe Deus pater oſtendit, IESV filio baiulanti crucem, & crudeliſſimis affecto ſuppliciis, preſentem Ignatium Loyolam commendans, quos ille cum in fidem ac patrocinium libentiſſimè recepiſſet, ad Ignatiũ placido & ſereno vultu conuerſus, hæc ipſa effari verba dignatus eſt: *Ego vobis Romæ propicius ero.* Quo tanto tamque diuino ſolatio mirum in modum erectus & confirmatus Ignatius ac ſocios deinde compellans: Quid nobis, ait, Romæ futurum ſit, fratres, in crucemne an in rotam agi nos velit Deus, ignoro: vnum ſcio, quidquid eueniat, Ieſum Chriſtum nobis propicium fore. Quæ res non in præſentia tantum illos inſolita quadam lætitia & voluptate perfudit, ſed etiam in poſterum contra omnes difficultates atque pericula magnopere corroborauit, ac muniit. Atque hoc ipſum vel in primis cauſa fuit, cur Ignatius confirmatæ poſtmodum Societati ſalutare potiſſimum IESV nomen indiderit.

B. Ignatio Romam appropinquãti Chriſtus apparet.

X. *Elizabeth Vngarica Chriſtus ſe in nube viſibilem præbet, eidemq; morienti præſentiſſimus adeſt.*

Marcus Marul. lib. 2. c. 4.

Elizabeth Pannonum Regis filia, dum ſe ſupra ſe tollens cœleſtia meditaretur, in extaſim abibat, & mente cernebat, quod oculi prouidere nõ poſſunt: quod netum quidẽ cum ad ſe rediiſſet, diſſimulare poterat, tantam etiam tacita facies hilaritatem præ ſe ferebat. Eadem cum aliquando nimio labore fatigata, laſſaque reſediſſet, oculis in cœlum intentis, fronte modo iucunda, modo triſtis apparuit. Cuius cauſam interrogata confeſſa eſt ſe in nubibus vidiſſe Ieſum, qui nunc ſe oſtendens lætam reddebat, nunc tegens mœſtam. Denique ipſum hæc ſibi dixiſſe: Bono animo eſto, filia, ego tecum ſum; & ſe reſpondiſſe: Ita Domine, tu mecum, atque ego tecum. Eidem poſt vitam multis annis religioſe tranſactam idem Dominus apparuit, atque dixit: Veni ſponſa, cœleſti thalamo potire.

S. Elizabeth Vngarica Chriſtum videt.

XI. *Puerpera mulieri extenſis manibus ſeſe oſtendit Chriſtus Dominus.*

Ex Sim. Metaphr. in vita Galachonus & Epiſtomes.

Leucippa vxor Clitophontis hominis idololatræ, multis annis ſterilis ad religionem Chriſtianam à Honofrio monacho conuerſa, cum fide concepit prolem. Maritus diis hoc beneficium tribuit. At illa: Non, inquit, ita; Deus cœli eſt, à quo prolem habeo. Ille mihi etiam in ſomnis apparuit formam habens humanam; ſed manus per modum crucis extenſas, monens, vt tibi marito eandem fidem ſuadeam.

ART. VII.

Inde venturus eſt iudicare viuos & mortuos.

TIT. XLIX. De aduentu Chriſti Domini ad iudicium.

Felix Romanus ethnicus, audiens Paulum Apoſtolum de extremo Dei iudicio verba facientem, mirabiliter terretur. *Ex Act. Apoſt. c. 22.*

EXEMP. I. *De mirifica Chriſti apparitione ſuper montem Olineti.*

Marcellin. in Chron. apud Baron. tom. 5. ann. 419.

Anno Domini quadringenteſimo decimo nono, ſub conſulibus Monaxio & Plinta, multæ Palæſtinę ciuitates, villæque terræ motu collapſæ ſunt. Dominus noſter Ieſus Chriſtus ſemper & vbique totus, ſuper montem Olineti Hieroſolymæ vicinum ſeſe de nube manifeſtauit. Multæ & tunc vtriuſque ſexus vicinarum gentium nationes, tam viſu, quam auditu perterritæ, atque credulæ ſacro Chriſti fonte abluti ſunt, omniumque baptizatorum in tunicis Crux Chriſti Saluatoris diuinitatis nutu extemplo preſſa reſulſit. Hæc Marcellinus. Cuius rei adeo admirabilis occaſione cœpti ſunt vbique miſceri ſermones de aduentu Domini ad iudicandum; quod ex Danielis Prophetæ vaticinio iam prænunciatus eſſet aduentus filii hominis in nubibus. Et Zacharias de ipſo loco eius aduentus ſuper monte Olineti prædixerat. Accedebat, quod memoria retinerentur verba ab Angelis dicta, ab Euangeliſta deſcripta de eodem monte vbi Chriſtus aſcendiſſet in cœlũ: Quemadmodum vidiſtis eum aſcendentem in cœlum, ita veniet.

Chriſtus apparet in monte Olineti.

Dan. 7. Zach. 14. Actor. 1.

II. *Exem-*

II. *Exemplum de iuuene rapto ad iudicium, & quã terribile futurum illud sit.*

Vincentius Hist anus.

Refert B. Vincentius natione Hispanus concione tertia in sexagesima exemplum de quodam iuuene, qui somniando fuit interrogatus à Christo in iudicio, & subito ex timore totus factus fuit canus.

III. *Extremi iudicij terrore Bogaris Bulgarorum Princeps in veræ fidei cultu magis confirmatur.*

Io. Curopalat Ced & alii Græci apud Baron. an. 845. tom. 10. & P. Rader. ex Menæo Græcorum.

Bogaris Bulgarorum Rex homo insatiabiliter venationi deditus, non modo cum venatum se conferret, ea se oblectare studebat, sed etiam quando otiosus esset domi, idque per animalium pictas figuras. Constructa noua domo, Methodium quẽdam Monachum arte pictorem iussit domum illam picturis ornare. Verum quasi diuina gratia quadam prouidentia ductus, non præscripsit definite, quænam & qualia pingeret animalia, verum quæcunque ipse vellet, iussit pingere, terribilia tamẽ essent quæ pingerentur, vt spectantibus terrorem & metum incuterent. Ille autem nihil aliud terribilius noscens secundo Christi aduentu, hunc ibi descripsit: Cumq; iam finita illa esset pictura, conspicatus Princeps ex altera parte iustorum cœtum coronari, ex altera vero impios puniri, & à pictore percepta picturæ mẽte statim propriam eiurat religionem: imbutusque à sancto Episcopo diuinis mysteriis, intempesta nocte sacrum percepit baptisma.

IV. *Quomodo Petrus Telonarius iudicii metu factus sit liberalior.*

Simeon Metaph. in vita D. Io. Eleemosynarii, & Sur. tom. 5.

Petrus Constantinopolitanus, cognomento Telonarius, vir tanto maiori admiratione dignus, quãto ante cõuersionem vixit nequius. Hic cum opum copia redundaret, dubitatum est, vtrum ditior an auarior esset. Hinc inter mendicos ortum est certamen: vnus profitebatur se ab eo eleemosynam eliciturum, cæteri id omnino fieri posse negabant. Qui se facturum promiserat, accessit cum multo precum ambitu, & dum hominem auertentem se vrgere cœpisset, in iram concitauit, ita vt furore ardens repente arreptum panem (panes autem casu ancilla è fornace domum coctos referebat) in faciem precantis intorqueret; qui cum declinasset ictum, sublato pane discedens, se tandem voti sui comporem factum sociis nuntiauit. Petrus vero postea aduersa valetudine agitatus, cum postremo horis aliquot exanimis iacuisset, & reuixisset: narrauit sibi interim visum fuisse, se ante tribunal Dei in cœlo sisti, ab aliis accusari, ab aliis defendi, in altera libræ lance peccata quæ commiserat appendi, in altera vnicum panem illum, quem ipse quondam proiecerat iratus. Et cum exæquatum vtrinque pondus staret, reuerti, ac pani aliquid superaddere quod præponderaret, si multi reatus supplicia cuperet euadere, sibi iussum. Itaque cum conualuisset, quæ cupide cõflauerat, liberaliter cœpit effundere, neminem indigentium opis suæ expertem fieri passus.

Petrus Publicanus alias Telonarius, vt factus misericors in pauperes.

V. *De conscientiarum libris in futuro Christi iudicio aperiendis.*

Bredemb. lib. 8. Coll. sacr. cap. 26. ex li. 4. Insinuat. diuina pietatis, apud Blosium in monil. spir. c. 14.

Sancta & deuotissima virgo Gertrudis, dum in quadam feria & secunda Paschæ communicatura rogaret Dominum, vt per illud dignissimum Sacramentum supplere dignaretur omne, quod ipsa vnquam neglexerat in ordine religionis, suscipiens eam filius Dei præsentauit Deo Patri indutam tunica religionis: quæ tunica videbatur ex tot partibus distinctim compositа, quot annos vixerat in religione; ita quod inferior pars tunicæ reputabatur pro primo anno, secunda pro secundo anno, & sic deinceps vsque ad annum, in quo tunc erat. Videbaturque tunica illa ita expansa & extensa, quod nullius omnino plicæ vmbra quidquam in ea contegere poterat, sed in quolibet anno distinctim apparebant annotati omnes dies & horæ, & insuper singulæ cogitationes, verba, & opera tam bona, quã mala, quæ in illo anno peregerat de die in diem, de hora in horam, de cogitatione in cogitationem, de verbo ad verbum, de opere ad opus; & quid singulis verbis & factis suis intenderat, vtrum scilicet Dei laudem, & animæ suæ profectum, aut humanum fauorem, vel alicuius damnum: quid etiam in quolibet commodo vel abstinentia, vel quocunq; opere ex pura obedientia, quid ve ex propria deliberatione perfecerat. Vbi autem in aliquo opere sibi blandita fuerat, quasi ex obediẽtia illud feciſſet, quod magis ex propria deliberatione sibi à magistratu obtinuerat permitti, aut per aliquam callidam occasionem extorserat sibi mandari: talia nimirũ opera obedientiæ apparebant in tunica illa, velut quædã gemmulæ luto fragili infixæ, quæ nutantes, & quasi casuræ vix poterant hærere. Orante autem pro ea filio Dei, & suam innocentissimam ac perfectissimam conuersationem Deo Patri offerente, videbatur tunica illa veluti quadam aurea lamina splẽdidissima & perspectissima obtecta: per quam tum omnia prædicta cogitationum, verborum, & operum, nec non intentionum, necessitatũ vel simulationum (quæ vel scienter vel negligenter, sponte vel coacte quolibet tempore vel hora peregerat) merita adeo clare permicabãt & distincte, quemadmodũ per purum crystallum quilibet color suppositus potest decerni. Nec aliquis saltem minimus puluis aut punctus latere poterat, qui in luce cognitionis infallibilis veritatis, tam Deo quam etiam omnibus cœlicolis, euidentissime non appareret. Vnde diuinitus intellexit, quod cuiuslibet hominis status similiter patet Deo & omnibus sanctis per æterna sæcula. Quod autem Dominus dixit per Prophetã: *In quacunq; hora conuersus fuerit peccator*, &c. sic intelligendũ est, quod non recordabitur Dominus vltra peccatorum condigna pœnitentia deletorum ad iudicandum. Veruntamẽ iugiter apparebunt in nobis singulæ maculæ peccatorum nostrorum ad laudem & gloriam dulcissimæ misericordiæ eius, qua tam benigne pœnitentibus peccata *Ezech. c. 18.*

peccata dimiſit, & inſuper tam multimodis beneficiis ſuæ diuinæ pietatis nos circumuenit, ac ſi nunquam contra ipſum in aliquo deliquiſſemus. Singula etiam opera noſtra bona, cogitationes, verba, voluntates, quas vnquam pro amore & laude Dei perfecimus, ſimiliter in ſempiternum efflorebunt ad laudem ipſius, (cuius dono, & cooperatione noſtra perfecimus) & ad cumulum gaudiorum noſtrorum, ſicque ſemper pro inuicē laudabimus, & amabimus Deum, qui in Trinitate perfecta viuens & regnans, operatur omnia in omnibus nobis.

ART. VIII.
Credo in Spiritum ſanctum.

TIT. L. De Spiritu ſancto, tertia ſanctiſſimæ Trinitatis perſona, ac de eius proprietatibus, donis & virtutibus.

Ioan. cap. 1. Marc. 1 & Luc. 3. *Teſtatur D. Ioan. Baptiſta, ſe vidiſſe Spiritum ſanctum deſcendentem quaſi columbam de cœlo poſt baptiſmum à Chriſto ſuſceptum, & ſuper eum manſiſſe.*

Actor. cap. 2. *Elapſis iam ab aſcenſione Domini decem diebus & reſurrectione quinquagintæ: Dum inquit Lucas compl'erentur dies Penteco'tes, eran' pariter omnes in eodem loco. & factus eſt repente de cœlo ſonus tanquam aduenientis Spiritus ve'ementis, & repleuit to'am domum vbi erant ſedentes. Et apparuerunt illis diſpertita linguæ, tanquam ignis, &c.*

EXEMP. I. *Spiritus ſanctus contra quorundam errorem teſtimonio Scripturæ Deus eſſe comprobatur.*

Greg. Tur. lib. 6. hiſt. Fr. cap. 18. CHilpericus Francorum Rex legatos ſuos, Anſolualdum & Domichiſilum, in Hiſpanias ad Leuuichildum Regem, qui tum in exercitu contra Hermenichildum filium ſuum erat, miſit. Qui cum inde rediſſent, ſolicitus erat Gregor. Turon. qualiter in ipſis Chriſtianis, qui pauci in eo loco remanſerant, fides Chriſti ferueret. Cui hæc Anſoualdus reſpondit: Chriſtiani, qui nunc apud Hiſpanias commorantur, Catholicam fidem integre ſeruant; ſed Rex nouo nunc ingenio eam nititur exturbare, dum doloſe & ad ſepulcra martyrum, & in eccleſiis religionis noſtræ orare confingit. Dicit enim: Manifeſte cognoui eſſe Chriſtum filium Dei æqualem Patri, ſed Spiritum ſanctum Deum penitus eſſe non credo, eo quod nullis legatur codicibus Deus eſſe. Heu, heu, quam iniquam ſententiam, quam venenoſum ſenſum, quam prauam mentem? Et vbi eſt illud quod Dominus ait: *Spiritus Deus eſt.* Et illud Petri, quod ad Ananiam ait: *Quod tibi viſum eſt tentare Spiritum ſanctum? Non es hominibus mentitus, ſed Deo.* Vbi & eſt illud quod Paulus myſtica dona commemorans, ait: *Hæc enim operatur vnus atque idem ſpiritus, diuidens vnicuique prout vult.* Qui enim operatur quod vult, nulli cognoſcitur eſſe ſubiectus.

Spiritus ſanctus Deus.

II. *Spiritum ſanctum à Patre Filioq; procedere.*

Platina de Vitis Pontif. in vita Eugen. 4. Tempore Eugenii IV. anno circiter 1332. diſcuſſa ſæpius Græcorum & Latinorum contentione, tandem eo ventū eſt, vt Græci rationibus victi, fatentur Spiritum ſanctum à Patre Filioque procedere, homouſionque eſſe, non à Patre tantum, vt ipſi credebant, prouenire; vtque in azymo ſine fermento, triticeo pane corpus Chriſti conſecraretur, ac Purgatorii locum eſſe crederent. Poſtremo, vt fatentur Romanum Pontificem verum Chriſti Vicarium, Petrique legitimum ſucceſſorem, primum in orbe locum tenere, cui & Orientalis & Occidentalis Eccleſia merito pareret.

III. *In eiuſdem veritatis fidem præclarum Petri Damiani reſponſum.*

Io. Nauel. volum 2. gen. 38. ad an. 1137. Fugato Rogerio Siculo ex Apulia, cuius ducatum ſui iuris eſſe affirmabat, Ioannes Conſtantinopolit. Imperator, qui Rogerio aduerſabatur, legatos ſtatim ad Lotharium Germanorum Imper. mittit, de ſuperato hoſte congratulans. Inter legatos erat, qui oſtendere conabatur Latinam Eccleſiam errare, quod addidiſſent S. Spiritum procedere à Filio, contra ſententiam Nicæni Concilii. Tum Petrus Diaconus homo doctus, qui in corona aderat diſputandi graria: Si, inquit, Latini damnandi ſunt, quod addiderunt, Spiritum ſanctum à Filio quoque procedere, damnandi multo magis Græci videntur, qui id fieri à ſolo Patre addiderunt. Quare enim potius à ſolo Patre procederet, quam à Patre & Filio? Sicut enim habet Scriptura: *Spiritus, qui à Patre procedit, ille teſtimonium perhibebit de me*; ita etiam dicit: *Cum venerit paracl'tus, quem ego mittam vob's à Patre, ille teſtimonium perhibebit de me.* Deluſus igitur homo audax tam acuto reſponſo, ſubſtitit hac de re amplius diſputare.

Attende dialogomenon de Spiritu ſancto.

Ioan. 15.

IV. *Spiritum ſanctum in columbæ ſpecie apparere.*

Leo Oſtienſ. l. 3. hiſt. Caſſin. cap. 53. apud Baron. tom. 11. 1084. 10. 11. Anno Domini 1084. cum Gregor. Papa VII. Caſſinum veniſſet, & ibi miſſarum ſolennia celebraret, vir quidam Ioannes nomine iuxta altaris crepidinem immobilis perſtitit. Cumque ad altare deflexiſſet obtutus, ſubito in ecſtaſim raptus, niueo candore columbam, cuius erat aureum guttur, ſuper eandem aram altare conſpexit. Quæ inde leuiter aduolans, ac ſupra dextrum Pontificis humerum recubans, alis protinus expanſis, vtrumque protexit, ac tam diu ſic perſtitit, quouſque commixtio Dominici corporis & ſanguinis in calice fieret. Iterumque ſe in dextrum humerum colligens, inde ad altare deſcendit, capitque blande ſuper hoſtiam flectens, viro illo, quid hæc ſibi vellent, non intelligente, cum volatu præpeti, pleno roſtro remeauit, ad cœlum. Poſt hæc homo ille in ſe rediens, nulla penitus huius rei veſtigia memoria tenuit. Nocte vero ſubſecuta cum ſe ſopori

Columba Spiritum S. deſignat.

pori dediſſet, vir quidam illuſtrior ſole, minaci vultu in medio ſuæ domus hoſpitio eidem apparuit. Quo ille viſo, deſtrato exiliens, terrore correptus, fugam tentat arripere. Vir autem ille porrecta manu, continuit brachium eius ſuauiter tenens. Cum autem eius manus nequiret effugere, ac ſi vinctus, ſtetit inuitus: ad eius mox auxilium quidam niuea canitie aſperſus, indutuſque ſtola candida adfuit, eiuſque mœrorem conſolans, de manu ſe tenentis eripuit. Quem ille, quiſnam hic eſſet tantæ claritatis vir, quæſiuit intrepidus. Hic, inquit, eſt iuſtitiæ ſol. Et ille; Nomen quoque, ait, tuum ſimiliter pande. Nequaquam (ait ille) ſcire te oporteret nomē meum, ſed mihi ad interrogata reſponde. Putaſne, recolis, quid heri, dum in eccleſia altares, vidiſti. Ille, cuius animum occuparat obliuio, cœpit intra ſe voluere quidnam eſſet, quod ab eo ſenior quæreret, ſubitoque reminiſcens, cuncta ſibi quæ viderat, ex ordine retulit. Et ille, Vade inquit, celeriter, & hoc ipſum auribus Papæ intimato, vt conſtanter vigore ſancti Spiritus quod cœpit, exequatur. His dictis ab oculis eius elabitur.] Ad quid columbæ viſio in Pontifice, niſi Spiritus ſancti inſtinctu eum regi & gubernari? Quid inſuper illud, quod eidem nuntiari mandatur, niſi manifeſtum diuino oraculo reddi, quæ ab eo hactenus geſta eſſent, eiuſdem Spiritus ſancti opere benefacta probari.

Res à Gregor. VII. geſtæ diuinitus comprobantur.

V. *Ad virtutes aſſueti cito inardeſcunt amore Dei.*

Ex vita B. Ægidii. Lud. Gran. lib. 2. Cate. in Symbolum.

Hic ſpiritus diuinus, qui in ſubſtantia eſt amor innatus, in cordibus iam mortificatis, & iam virtutum vſu diſpoſitis eam flammam ingenerat, vt ſæpe vel vnico verbo, vel vnica ſancta cogitatione eius amore inflammentur. Vt de Ægidio vno ex comitibus diui Franciſci legitur, vt ſæpe hoc tantummodo verbum, *Paradiſum*, cum audiret, in ſpiritu raperetur. Huiuſmodi enim viri, vbi in illorum animabus caritatis habitus altius radices egit, ſunt tanquam ficus puluis, vt vnica ſcintilla ſuper illum cadente ſubito inflammentur.

VI. *In ſpecie ignis Spiritus ſanctus deſcendere viſus in fratrum Ord. S. Dominici congregationem.*

An. Senen. Doc. 5. Chro. Pr. Ord. Prædicat.

Anno Domini milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo quinto, aut circiter, quædam mulier deuotiſſima, aliquando nonnihil humanis rebus abſtracta, vidit in viſione, quod cum noſtri Ordinis Fratres in quodam conuentu comitia generalia celebrarent, Spiritus ſanctus ſuper illos congregatos in eccleſia in ſpecie ignis deſcendebat, vt D. Antonin. refert 3. p. hiſtor. tit. 20. cap. 1.

Piæ cuiuſdam matronæ viſum.

VII. *De B. Seruatio Traiectenſi Epiſcopo, qui vno idiomate concionatus à variis tamen intelligitur.*

Mart. Marul. lib. 3. 3 cap 4.

S. Seruatium Traiectenſem Epiſcopum ea Spiritus ſancti gratia dotatum ferunt, vt prædicantem audientes, alienigenæ, diuerſæq; nationes, vna quæque ſua lingua locutum putarent, nihil non intelligentes, quod ab illo eſſet prolatum. Ad hæc tot miraculis claruiſſe dicitur, ita pure ſancteque vixiſſe, vt prædicatione, virtute, moribus ad perfectionem Apoſtolorum proxime accediſſe videatur.

Donum linguarum

in S. Seruatio Traiect. Ep.

VIII. *De dono linguarum B. Vincentio Ferrario diuinitus conceſſo.*

Ex Petr. Ranzanus in vita eius l. 2 c. 8 apud Sur. 5. die Aprii.

Maxima admiratione dignum illud eſt, quod legimus de S. Vincentio Ferrario, Dominicano, quippe, cui donum linguarum, ſicut & veteribus Apoſtolis, conceſſum fuit. Cum enim per varias regiones ſuas prædicationes diffunderet, & ſua Valentinus ac materna lingua fuerit ſemper locutus; tamen ſinguli tam pueri, quam ætate prouecti vtriuſque ſexus, eius ſermonem per ſingula verba percipiebant, perinde ac ſi in ſingulorum patria fuiſſet natus, & eorum idiomate fuiſſet locutus. Multi quoque Græci, Teutonici, Sardi, Hungari, & alii in aliis locis nati, qui cum nonniſi materna lingua loqui ſcirent, nec aliam intelligerent, ad loca, in quibus prædicabat Vincentius, cum alius ad audiendum concurrentes, tandem concione peracta, faſſi ſunt ſe ſingula viri Dei verba percepiſſe, non minus quam ſi eorum lingua eum loquentem audiſſent. In illa Galliæ regione, quæ noſtro tempore Britannia dicitur, ſunt quidam populi, quos Galli vocant Britones Britonizantes, quorum lingua ſolis ipſis cognita eſt. Et quamuis plurimi eorum, Gallorum lingua loqui ſciant, multi tamen non ſolum non niſi ſua lingua loquuntur, ſed & nullam aliam intelligunt; qui tamen virum Dei ſuo materno idiomate loquentem diſtincte intelligebant, ita vt ſinguli quoque pueri & fœminæ maximum fructum ex ſalutifera eius doctrina perceperint.

Donum linguarum B. Vincentio diuinitus communicatum.

IX. *De eadem gratia B. Antonio Vliponenſi communicata.*

Ex lib. 1. hiſt. Seraph.

De S. Antonio Patauino, cuius lingua diu poſt mortem integra inuenta eſt, inſigne fertur præconium: dum enim ſemel Romæ peregrinis de mandato Domini Papæ prædicaret, vbi erant Græci, Latini, & Barbari, omnes non ſine ingenti admiratione ſic intelligebant, vt quiſque perciperet verba, in quibus educati erant.

Vna lingua multarum vim habēs

X. *Dono linguarum etiam ornatus erat Franciſcus Xauerius Indorum Orient. Apoſtolus.*

Ex Epiſt. Ind. an. 1555. Tho Boz lib. 6 to. 1. c. 5.

P. Franciſcus Xauerius Societatis Sacerdos & Indorum Apoſtolus, dono linguarum etiam ornatus erat, cum enim alii Patres vnius tantum interrogationi reſpondere poſſent, ipſe etiam decem vel duodecim diuerſa interim quærentibus vna cum ratione ſatisfaciebat. Atque hoc genus reſpondendi ei infrequens non erat & inuſitatum. Quod procul dubio munus Dei erat ampliſſimum.

XI. *Catholicum ab hæretico ſolo intuitu dignoſcit S. Ioannes Solitarius ex dono Spiritus ſancti diſcretionis.*

Ex Menæo Græcorum

S. Ioannem Coloniæ in Armenia Epiſcopum, poſtea ſolitarium conuenit Catholicus quidam, hæreti-

P. Matth. Raderus in Viridario SS. Spiritus diſcretionis.

retico ſecum adducto, petiuitque vt ambobus bene precaretur. Hic, cum ante neutrum vidiſſet, tibi quidem, inquit ad Catholicum, vt pio & fideli ſalutem impertior; huic autem nequaquam, niſi à praua Seueri hæreſi deſiſtat. His pius ille & Catholicus auditis perculſus ſtupore ob viri ſancti occultam rerum cognitionem; hæreticus autem attonitus, ac repente, velut alius ex alio factus, tandem ad ſe rediit, vitrique ſancti veſtigia complexus, quid ſibi faciendum eſſet, rogauit. Ille à terra leuatum religione vera inſtituit, iuſſitque damnatis omnibus, quibus laborabat, vna cum Seueriana, ſectis ad Catholicam accedere Eccleſiam, libereque eiurare ac damnare cum reliquis ſectis omnibus hæreſim Seuerianam, tum ei ſe bene precaturum. Fecit ille hæc omnia: Vtrumque ergo rurſum Ioannes ſalutari comprecatione impertiuit, ſanctoque oſculo ſalutatos domum gratulantes dimiſit.

ART. IX.

Sanctam Eccleſiam Catholicam: Sanctorum communionem.

TIT. LI. De Eccleſiæ Cath. notis ſeu proprietatibus, quod ſit vna, Sancta, Catholica, Apoſtolica, Romana, &c.

Eccleſia quid.

Eſt autem Eccleſia omnium Chriſti fidem atq; doctrinam profitentium congregatio, quæ ſub vno & ſummo poſt Chriſtum capite & paſtore in terris gubernatur.

EXEMP. I. *Vnam Eccleſiam, ſanctam, Cath. & Apoſtolicam eſſe exemplo declaratur.*

Sophr. prat. Spir. c. 178.

ABbas Gregorius presbyter cœnobii Scholarium narrauit nobis, inquit, Sophron. Hieroſolym. Ep. quod ibi ſenex magnus magnæque abſtinentiæ moratus ſit. Erat autem ſimplex circa fidem, vbicunque eum eſſe contigiſſet, indiſcrete communicabat. Quadam igitur die apparauit ei Angelus Dei, dicens: Dic ſenex, ſi mortuus fueris, quomodo vis ſepeliamus te? Vt Ægyptii faciunt an vt Hieroſolymitæ? Senex autem reſpondit ei; Neſcio. Tunc ait Angelus: Cogita, & delibera. Poſt tres autem hebdomadas veniam, & dices mihi. Pergens ergo ſenex ad alium, narrauit ei, quæ ſibi dixerat Angelus. Quod cum audiſſet ſenex, ſtupefactus ex auditu diutiuſque intendens in eum, ac diuinitus inſpiratus, dixit ei: Vbi ſumis ſancta myſteria? Reſpondens ille, ait: Vbicunque inuenio. Tunc ait ille ſenex; Non tibi vltra contingat, vt extra ſanctam Catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam communices; vbi nominantur ſanctæ quatuor Synodi: Nicæna trecentorum, decem & octo patrum, Conſtantinopolitana, centum & quinquaginta; Epheſina prima, ducentorum: Chalcedonenſis, ſexcentorum & triginta. Cum autem venerit Angelus; dic ei: Sicut Hieroſolymitæ ſepeliri volo. Poſt tres igitur hebdomadas venit Angelus, & dixit ſeni; Quid eſt ſenex? cogitaſti? Dixit autem illi ſenex: Sicut Hieroſolymitæ, volo. Dicit ei Angelus: Bene, bene. Et continuo reddidit ſpiritum. Hoc autem totum factum eſt, ne labores ſuos perderet, & cum hæreticis condemnaretur.

Sacra Eucharistia vbi ſumenda.

Viri ſancti ab Eccleſia Cath. & Apoſtol. nolunt ſeparari.

II. *Græcos etiam cum Eccleſia Romana conſentire.*

Leonicus Calcondylas rerum Tur. l. 1. P. Io. Azor. p. 2. Inſtit. moral. li. 4, c. 15.

Calcondylas rerum Turcicarum libro primo agens de conſenſu Græcæ Eccleſiæ cum Latina, ſic ait: Romani, & ipſorum Pontifex nullam prorſus occaſionem omittentes Legatos miſerunt ad Græcos, vt conuenientes, vnum Conciliumque celebrantes, quantum ad Religionem Chriſtianam, attinet inter ſe conglutinarent. At Græci cum plurimis annis aduerſum Romanos contentiones mouiſſent, noluerunt patrium Religionis ſuæ cultum perturbari. Tandem Ioannes Palæologus, Græcorum Rex, aſſumptis Byzantii Epiſcopis, & Græcorum doctis ad colloquium venit, cum Pontifice Romano Eugenio IV. Demum Græci pariter, & Romani in Religionis negotio conſenſerunt: ſed Græci qui domi remanſerant, noluerunt ſtare iis, quæ decreta erant in Italiæ Synodis. Inde diſcordes perpetuo fuiſſe Græcos aduerſum Romanos conſtat. Hæc ille. Attamen Ioſephus Patriarcha Conſtantinopolitanus cum domi ſuæ eſſet, & vltimum vitæ ſuæ diem inſtare præſentiret, ita ſcriptum reliquit, vt habetur in Concilio Florent. Quoniam ad extremum vitæ meæ peruenì, idcirco pro meo munere, dilectis filiis benignitate Dei meam ſententiam his litteris palam facio: Nam quæ Domini Ieſu Chriſti Catholica & Apoſtolica Eccleſia Romæ veteris ſentit ac celebrat, omnia me quoque ſentire & credere profiteor, ac ipſi plurimum acquieſco: Beatiſſimum autem Patrum Patrem ac ſummum Pontificem Romæque veteris Papam, Domini noſtri Ieſu Chriſti Vicarium eſſe concedo atque animarum Purgatorium eſſe non inficior.

Græcorum & Romanorum vna eſt Eccleſia.

Conc. Flor. Seſſ. vltima Ioſephi Patriarchæ Conſtantinop. teſtimonium de primatu Petri.

III. *Eccleſiam Orientalem & Occidentalem non eſſe niſi vnam Eccleſiam quo ad res fidei.*

E Codice iuris Orient. inter reſponſa Patriarch. Thom. Boz. lib. 5 de ſig. Eccl. c. 10. to. 1.

Manuel Comnenus imperare cœpit anno milleſimo quinquageſimo tertio. Eo regnante Adrianus Pontifex miſit Legatos Conſtantinopolim Bilduinum & Balditzionium, per quos omnis inter nos & Græcos controuerſia de rebus ſacris componeretur, litteraſque in eam rem dedit ad Baſilium Aridenum Archiepiſcopum Theſſalonicenſium, qui Papæ reſpondit: Orientales nihil diſſentire ab Occidentalibus, ipſum eſſe Paſtorum Paſtorem & principem, reliquos oues & filios: Eadem, inquit, tecum prædicamus & docemus ego iique omnes, qui ad magnam Apoſtolicamq; ſedem Conſtantinopolitanam pertinemus, & vnus, qui vtriſque perſonat, ſermo fidei: idemque ſacrificauit agnus, qui tollit peccata mundi, Chriſtus inter Occidentales Antiſti-

Orientaliū & Occidētalium non eſſe niſi vnam Eccleſiam.

tiſtites, qui ſub tuum principale culmen agunt; & nos, qui ab oriente ſole ſublimi Conſtantinopolitana ſede ſacerdotii accepimus ſplendorem, quamuis parua quædam offendicula in medio interiecta nos ſeparauerint, & ex vno eodemque ſpiritu multos fecerint quæ omnino tollere de medio, & veluti lapides, iuxta propheticum ſermonem, è via proiicere, coniunctionemque Eccleſiarum ſine offendiculo conſtituere tuæ ſanctitatis erit, qui Chriſti exemplo velut è cœlo proſpiciens, diſtantia in vnum congregare vult, ac poteſt. Hæc ille. Et prius præmiſerat; Nos è ſinu tuo exegiſſe negamus, & filiorum appellationem, aut paſtoralem curam non refugimus, vt tale conuitium nobis exprobretur. Tuto autem ac firmiter ſtamus in confeſſione beati Petri.

TIT. LII. De altera Eccleſia nunc militantis nota, quod nimirum ſit ſancta ex membris ipſius ſancti noſtri temporis. Huc etiam referuntur omnium ſanctorum exempla antiquorum.

EXEMP. I. *Sanctitas Franciſci Paulani vita auctoritate ac eius miraculis probatur.*

Ex Breuiario Rom. Conc. Trid. refor. 2. Apr.

FRanciſcus Paulæ, quod eſt Calabriæ oppidum, adhuc puer, diuino ardore ſuccenſus in eremum ſeceſſit, vbi annis ſex, victu aſperam, ſed meditationibus cœleſtibus ſuauem vitam duxit. Sed cum virtutum eius fama longius manaret, multique ad eum pietatis ſtudio concurrerent, fraternæ charitatis cauſa è ſolitudine egreſſus, eccleſiam prope Paulam ædificauit, ibique primi ſui ordinis fundamenta iecit: perpetuam virginitatem ſeruauit: humilitatem ſic coluit, vt ſe omnium minimum diceret, ſuoſque alumnos Minimos appellari voluerit. Rudi amictu, nudis pedibus incedebat, humi cubabat. Semel in die poſt ſolis occaſum reficiebatur, & ad panem & aquæ potum vix aliquid eiuſmodi obſonii adhibebat, quo veſciin Quadrageſima licet. Multis miraculis ſerui ſui ſanctitatem Deus teſtatam voluit, quorum illud celebre eſt, quod à nautis reiectus, Siciliæ fretum, ſtrato ſuper fluctibus pallio cum ſocio tranſmiſerit.

S. F. Paulani virtutes.

Miraculum

II. *Sanctitas Ioannis Dei, & quibus ſignis innotuerit fuiſſe viuum & ſanctum Eccleſiæ membrum.*

Thom. Boz. lib. 12. de ſig. Eccl.

Ioannis Dei à quo habetur eorum ordo, qui hoſpitales ædes ægrotis ſanandis curare ſolent, fuit homo rerum humanarum deſpicientiſſimus, honoris cuiusliber maximus contemptor. Totas noctes ſæpius in precibus tranſigebat, hominum cogitationes ſolitus erat aliquando perſpicaciſſima mentis acie peruadere, & ad emendationem vitæ edicere iis quibus opus erat. Cum dæmone ipſe ſæpius palam pugnauit. Obiit genibus flexis in obſecratione poſitus: & quamuis defunctus eſſet, ita tamen rectus conſiſtebat genibus ſuis innixus, donec poſt aliquod tempus fuere, qui corpus eius ab huiuſmodi ſitu dimouerent. Poſt annos viginti corpus ſine vlla cura ſepultum, tamen integrum illæſumque eſt repertum.

Illuſtriſſimi noſtro ſæculo ſancti.

III. *De ſanctitate Mariæ Toletanæ iidem indicijs manifeſtata.*

Ex Annal. Franciſcanorum per Marcum Obyſſ. Ep. Portuen. lib. 8. cap. 13. apud Boz. lib 12. de ſig. Eccl. c. 23.

Maria Toletana ex ordine Sancti Franciſci religioſa, in precibus viſa eſt ſæpius cœleſti quodam ſplendore circumfulgere. Vitæ fuit auſteriſſimæ. Virtutibus cunctis ornatiſſima, ſeptuagenaria deceſſit anno milleſimo quingenteſimo ſeptimo. In eius obitu audita eſt vox cœleſtis ipſam compellans. Plurimis ægrotis defuncta reddidit ſanitatem, in his mulieri cæcæ lumen oculorum, duobus vſum pedum quo priuati erant omnino. Corpus eius poſt annum 83. iam vita caſſum, viſitur tamen adhuc Toleti integrum & tractabile in monaſterio ab ipſa ædificata.

Eminentiſſimæ ſanctitatis fœminæ.

IV. *De admiranda Stephanæ Soncinatis ſanctitate & miraculis.*

Thom. Boz. li. 12. de ſig. Eccl. cap 15.

Stephana Soncinas, virgo nata in Orciſnouis quod eſt oppidulum territorii Brixienſis, admiranda omnino fuit ſanctitate, & diuinis virtutibus ornatiſſima. Hæc etiam ſuperioribus ſimiles publicas Chriſtiano populo imminentes ærumnas deprecari ſolebat; quin, vt toti humano generi bene eſſet, nulli non eſſe pœnæ ſubiiciendam Deo offerebat, atque ob eam cauſam maximis ſe cruciatibus addicebat; quibus eam Deus afflictari permiſit ipſos quadraginta annos. Eius animus ſæpenumero corpus deſtituens, quod vel rectum, vel genibus flexis in modum ſupplicantis perſiſtebat, in cœlum euolabat. Cogitata intima ac nulli patefacta crebro cogitantibus patefaciebat. Futura plurima prænuntiauit. Obiit anno milleſimo quingenteſimo trigeſimo. Poſt obitum multis reddidit mirabili modo protinus ſanitatem.

Stephanæ Soncinatis ſanctitas.

V. *De mira Felicis è Barbarano virginis ſanctitate.*

Bonſignorius Cacciaguerra in vita eius.

Felix è Barbarano, quod eſt agri Romani oppidum, virgo ſingularis ſanctitudinis, humilitatis, & charitatis, tam vehementer ad contemplandam ſupera interdum ferebatur, vt corpus deſtituens ab omni ſenſuum officio, cœlo ſeſe inferret, ac cœli incolis ſe adiungeret; quin aliquando illud in ſublimia rapiebat, & in aere ſupra terram nulli rei niſi diuino ſpiritui innixa conſiſtebat: Optabat in ſe deuolui omnia tormenta iniquis debita, vt expiati illi in gratiam diuinam reſtituerentur. Miris modis ſuum corpus affligebat. Tres quadrageſimas abſque vllo cibo tranſegit. Ægrotis aliquot mirabiliter reddidit ſanitatem. Deceſſit anno milleſimo quingēteſimo quinquageſimo tertio.

Felicis è Barbarano ecſtaſis. Ingens eius charitas.

VI. *De virtutibus & miraculis Thereſiæ virginis Hiſpanæ.*

Thereſia

Apud Tho. Boz. de sign. Eccl. lib. 12. cap. 23.

Taresia Hispana virgo admirandæ sanctitatis, incredibili patientia, humilitate ac prudentia floruit: in precibus sæpe extra omnes sensus rapiebatur, in altumque aera toto corpore sustollebatur. Edidit libros doctrinæ cœlestis plenos, quibus edoceamur vias Christianæ diuinæque vitæ degendæ, sexaginta ac plura monasteria, tum virorum tum fœminarum fundauit auctoritate, ac fide cœlestium rerum, quas illa patrabat. Eius cadauer incorruptum persistit, & innumera miracula edit. Ratio vitæ, quam suorum monasteriis præscripsit, est supra humanam cõditionem magnæ perfectionis ac puritatis, quam factis exhibuerunt, & exhibent eius sectatores.

VII. *Quanta vita sanctitate illustrata sit Antonia Vidua Romana, ex hic colligi potest.*

Idem ibid.

Antonia, vidua Romana insigni maxime vitæ candore nostris diebus illuxit. Eam nos sæpius allocuti sumus, & cum genere ignobili, & illiterata foret, mirum quanta diuinitus inspirata doctrina de rebus cœlestibus sermonem faceret. Vidimus eam sæpius ab omni sensu abstractam. Cum semper ægrotata iaceret in lecto, in summa egestate, hilaris tamen erat, nedum patiens: cum lumen oculorum amisisset, multos tamen ad se aduenientes ac prius ignotos mirabiliter agnoscebat. Futura sæpe prædixit, & humanas cogitationes præuidit.

Antoniæ viduæ Romanæ mira sanctitas.

TIT. LIII. De alia Ecclesiæ nota, dono videlicet miraculorum.

EXEMP. I. *Sanctitatem Iacobi Piceni variis miracula contestantur.*

Ex Annal. Fran isc. Thom. Boz. lib. 7 de sig Eccl. c 1.

ANno millesimo quadringentesimo septuagesimo sexto defunctus est Iacobus Picenus. Cuius corpus Neapoli sepultum est. Eius fama celeberrima fuit apud varias nationes, cum propter admirabiles rerum sacrarum conciones; tam maxime ob sanctitatem diuinis operibus contestatam. Inter alia vero, quæ mirabiliter egit, est illud: Brixiæ ludens puerum Christianum strangulauit, mortuumque parieti inclusit; parentes eum quatuor dies quæsierunt, sanctus vbi esset diuulgauit, deiecto pariete eduxit, viuumque patri restituit. Brandeburgi cœco lumen, muto loquelam reddidit. In Bohemia plurimi hæretici petierunt ab eo, vt poculum veneno plenum, quod ipsi miscuerant, biberet. Sic enim, dixerũt, credemus. Bibit ille intrepidus, maxima multitudine spectante, nihilq; est læsus. Neapoli defunctus, puellæ cœcæ lumen, mutæq; vsum linguæ reddidit. In ea vrbe innumera visuntur miracula in tabellis ad eius sepulcrum depicta.

Iacobi Piceni miracula.

Venenum absq; noxa sumit Iacobus Picen.

II. *De Aloysii Bertrandi Dominicani miraculis.*

Thom. Boz.

Aloysius Bertrandus ex ordine S. Dominici defunctus est vitæ anno millesimo quingentesimo octuagesimo primo, cuius acta omnia Valentiæ publicis testimoniis sunt examinata, & scriptis publicis consignata. Multis in locis Dominicanorum familiis, & è superiore loco Euangelium Christi explicauit in Hispaniis; deinde in Indias Occidentales traiiciens innumeris gentibus Catholicam fidem, verum Dei cultum tradidit; & cum loqueretur Hispanice, mirabiliter tamen hoc accidebat, vt Indi, qui Hispanice nesciebant, & variis vtebantur linguis, vim tamen verborum ipsius intelligerent. Inter eos mortuam puellam reuocauit ad vitam. Venenum bibit abunde sine vllo nocumento, ad confignandam publico hoc miraculo suam doctrinam: plurimos ægrotos curauit, ac sanitati restituit, omni virtutum genere floruit, & ex Indiis reuersus Valentiæ decessit.

lib. 6 de sign Eccl sig. 19. cap. 2.

Donum linguæ Aloysii Bertrandi. Venenum bibit absq; nocumẽto.

III. *Ignatius Loyola hominem è cubiculi trabe laqueo suspensum suis precibus suscitat.*

Ignatius Loyola Hispanus Societatis IESV fundator relictis opibus & humanis omnibus neglectis totum se diuinis mancipauit. Hic Brachimonæ hominem qui laqueo se suspenderat, & omnes mortuum lamentabantur, precibus ad vitam reuocauit, in qua, vt omnes agnoscerent esse miraculum, tam diu permansit quo ad peccata sua sacerdoti rite est confessus; multis ægrotis sanitatem restituit; multa præuidit ante futura. Vita migrauit anno millesimo quingentesimo quinquagesimo sexto, prid. Cal. Aug.

Thom. Boz. lib. 7 de sig. c. 1. ex Petr. Maff. li. 3. de vita eius cap. 24.

Mortuum suscitat Ignatius.

IV. *De mortuis per P. Fr. Xauerium ad vitam reuocatis.*

Franciscus Xauerius Ignatii Loyolæ socius, & Indorum Apostolus, plurima legitur edidisse miracula. Satis enim constat plurimos ab eo in Iapponia ægros sanatos esse, multos energumenos liberatos. Nec obscura aut dubia fama est, tres inibi excitatos esse à mortuis, præter puellam Cangoximanam, Punicale oppidum est in ora Comorinensi haud sane ignobile. Hic adolescens quidam minime obscuro loco natus, mortem obierat. Qui confestim ad Franciscum delatus à suis cum ingenti comploratione ante eius pedes ponitur. Itaque eum Pater manu prehensum Christi nomine surgere iubet. Ille continuo surgit haud dubie rediuiuus. Id Xauerius humilitati suæ indulgens, quantũ potuit dissimulando suppressit, sed frustra. Neque enim testes præconesq; graues, quamuis magni reiauctores, defuere: & huic miraculo consimile deinde miraculum affirmauit fidem. Ibidem Christiana mulier Franciscum adiit; & flens ac suam orbitatem deplorans; suppliciter obsecrabat, vt ad paruum filium suum, nuper in puteo extinctum, accedere ne grauaretur. Tum ille negans puerum esse mortuum, bono esse animo mulierem iubet, eique protinus morem gerit. Ad eius tecta vbi ventum est, procumbit in genua, Deum aliquãdiu precatus, exanime pueri corpus signat cruce.

Horat. Tursellin. lib. 1. de vita Fr. Xauerii.

Adolescens à mortuis excitatur.

Puer in puteo extinctus ad vitã reuocatur.

Exemplo extulit puer è feretro, non viuus modo, sed valens. Enimuero circumstantes Christiani obstupescere & miraculum clamitare: At Xauerius enixe eos obtestatus, vt rem omni ope tacerent, repente inde proripuit se. Cæterum illi vt rem tam admirabilem silentio supprimerent, nequaquam sibi imperare potuerunt.

V. *De variis miraculis à Columba virgine Italia editis.*

Thom Boz. lib. 12. de sig. Eccl. c. 23.

Columba virgo Reatina ex ordine S. Dominici admirabili fuit innocentia, cunctisq; virtutum operibus ornatissima. In monasterio nihil vnquam aliud comedit nisi herbas, nil nisi aquam bibit: pane, vino, carne, piscibus, lacte, & omnibus quæ ex illo conficiuntur, ouisque abstinuit. Spiritu Prophetiæ fuit insignis, innumeris ægrotis sanitatem restituit; panē suis deficientem sæpe multiplicauit. Puerum quendam desperatæ valetudinis, ac iam semimortuum precibus suis ad vitam sanitatemque simul confestim reuocauit. Obiit anno 1501. Mutis multis vsum linguæ, cæcis oculorum reddidit.

Columbæ Reatinæ sanctitas & vaticinia.

TIT. LIV. Donum Castitatis in Ecclesia Catholic. & Apostolica reperiri singulare, quod non apud hæreticos.

EXEMP. I. *De integritate Montani Episcopi diuinitus comprobata.*

Io. Vasæus in Chron. Hisp. an. 510.

MOntanus Ecclesiæ Toletanæ Metropolitanus Episcopus, vita & conditione clarus, antiquissima fidelique relatione narratur, ad propulsandam coniugalis conuersationis infamiam candentes prunas tamdiu tenuisse veste, dum sacrum perageret, eoque peracto nec prunæ ignem, nec vestis inuenta est amisisse decorem.

Montani Episcopi castitas miraculo comprobatur.

II. *De admiranda Francisci Paulani castitate.*

Ex lection. b. Breuiar. Roman 2. Apr.

Anno millesimo quingentesimo septimo obiit Franciscus Paulanus nonagenarius, & in tam longa ætate, nullo se obscenitatis crimine, siue corpus spectes, siue animum, commaculauit.

III. *Alexander Capocchius quam fuerit diligens virginitatis suæ custos.*

Thom. Boz de sig. Eccles. lib. 12. c 21. to. 1. Ps. 50.

Alexander Capocchius Florentinus, ex ordine Prædicatorum vixit annos sexaginta septem, virginitatis integerrimus custos: tribus noctibus ter voce diuina clare illum versiculum concinnente ac repetente: *Docebo iniquos vias tuas, & impii ad te conuertentur*, Ordini sese illi deuouit, ac multa cum laude sanctitatis in eo vixit mirabilissime; plurimos à vitiis ad honestissimum viuendi genus reuocauit; plurimis etiam desperatam valetudinem suis precibus statim restituit, in his Francisco Mediceo tum puero, deinde magno Etruriæ Duci.

Alexandri Capochii sanctitas admiranda.

IV. *Balduinus Imperator non nisi castos in palatii parietes admittebat.*

Nicetas Choniata in Annal. Balduini pudicitia.

Balduinus Imperator vir erat, inquit Choniata, pius, & modestus, ne impudico quidem aspectu mulierem intuitus, quamdiu à sua cōiuge abfuerat. Vacabat diuinis laudibus, necessitatibus conflictantes subleuabat: suæ sententiæ aduersantes æquo animo audiebat, & quod maximum est, bis qualibet hebdomade vesperi proclamari iubebat, ne quis in suo palatio cubaret, qui alienam mulierem attigisset.

V. *Iulianus cum Basilissa castitatem perpetuam seruat.*

D. Anton. 1. p. Chro. tit. 8. c. 1. §. 20. ex Spec. hist. Vincen. l. 13. Iuliani ac Basilissę castitas approbata.

S. Iulianus cum Basilissa coniuge sua cum prima nocte nuptiarum castitatem vouissent, subito in cubiculo lux clara effulsit, hinc Christus Dominus cum Sanctorum millibus adfuit: hinc diua Virgo cum virginibus apparens: hinc ortus clamor; *Vicisti, Iuliane vicisti*: hinc vero, *Beatae Basilissa*, datusque est liber Iuliano, in quo scriptum erat aureis literis: Iulianus deputetur in numero eorum, qui cum mulieribus non sunt coinquinati, & Basilissa in numero virginum, quarum Maria tenet principatum. Responderuntque millia millium. Amen.

VI. *De admiranda cuiusdam mulieris Romanæ pudicitia.*

Niceph. lib. 13. cap. 35. Fœmina pudicissima mauult mori quam à milite constuprari.

In prima direptione vrbis Romæ ab Alarico Gothorum Rege facta anno Christi 412. mulier quædā maximum exhibuit pudicitię specimen. Quod namque & ætatis flore & formæ venustate præstaret, ex Alarici militibus iuuenis quidam pulcritudine eius quum eam vidisset captus, ad concubitum eam solicitauit. Quum autem illa piaculum id aduersaretur, miles ense stricto mortem ei minatus, veluti cum amore concertans, per misericordiam summam tantum collum vulnerauit. Illa vero cruore diffluens iugulum ferro subdidit, melius sibi esse rata, vt cum pudica mente mortem oppeteret, quam cum alio viro concumberet. Et postquam ferocius iam barbarus illam aggressus est, plurimumq; eam oppugnando nihil egit, ad castitatem eius consternatus, in Apostolicum D. Petri templum eam duxit, Ecclesiæque custodibus commendauit, sex illis aureis nummis datis vt puellam viro suo conseruarent.

TIT. LV. Quam procul absint hæretici ab Ecclesiæ puritate.

EXEMP. I. *De Andronici Comneni impuritate; cuius culpa factum, vt Græci à nobis maxime alienarentur, & in hæresi obfirmarentur.*

Nicet. Choniata in Andronico.

ANdronicus iunior Imperator Constantinopolitanus, cum iam adolescentiæ limen ingressus esset, quo tempore voluptatum ardor maximus existere solet, omnis castigationis & modestiæ inimicus fuit, in regia præsertim potestate & flore adolescentiæ.

ſcientiæ. Adhæc æquales eius omnium earum cupiditatum, quas effrenes adoleſcentiæ libidines erunt miniſtros atque auctores ſe præbuerant. Iſaiam Patriarcham ſui ſtudioſum, ſed anteà per auum Eccleſia Conſtantinopolitana ſpoliatum reſtituit, nullis Epiſcopis aut presbyteris ſequentibus, aut antecedentibus, ſed tibicinibus, & tibicinis, ſaltatoribus & ſaltatricibus, cum lætis canticis comitantibus; quarum tibicinarum vna probatiſſima equo virili habitu conſcenſo, & prius milites ſequebatur, & cũ etiam Patriarcham antecedens ſolitis & meretriciis nugis ipſum Patriarcham & cæteros ad obſcœnum riſum facile commouebat.

Andronici impuritas & impietas.

II. *De nefanda Henrici III. impuritate. & in Adelheidam Reginam vxorem Catholicam immanitate.*

Ex Auodechino ſcriptore Germano Tho. Boz. de ſignis Eccl. lib. 12. cap. 3.

Henricus tertius (qui aduerſus Greg. VII. ſucceſſoreſque eius acerrima bella geſſit) Abbatiam Fuldenſem pro adulterio, Monaſterienſem Epiſcopatum (quod dicere & audire nefas eſt) pro Sodomitica immunditia vendidit: quæ ſi impudenter negare voluerit, teſte cœlo, teſte terra, omnes etiam à furno redeuntes ſcioli concludent. Poſtea Conradus eius filius hac de cauſa ipſi rebellauit: Adelheidam enim Reginam, quam duxerat vxorem, odio cœpit habere; ideo incarcerauit eam, & conceſſit, vt plerique ei vim inferrent; imo filium hortabatur, vt eam ſubagitaret: Quo recuſante patrium polluere ſtratum, cum adhortando Rex, non ſuum, ſed peregrini filium eſſe affirmauit cuiuſdam principis de Sueuia; cuius etiam faciem prædictus Conradus plurimum aſſimilauit. Regina autem poſt plurima & inaudita malorum genera ſibi innocenter illata, de cuſtodia, quatenebatur, quoquo modo Dei miſeratione liberata ad potentiſſimam tunc temporis fœminam Mathildam nomine fugiendo peruenit: quæ ſuſceptam Reginam ad venerabilem virum perduxit Vrbanum apoſtolicæ ſedis Antiſtitem, cuius prouoluta pedibus, profuſis lacrymis, atque intimis ſingultibus, omnem ſuæ, quam pertulerat, calamitatis, intimauit miſeriam. Papa autem agnita reginæ calamitate, humanitatis miſeratione compaſſus, facta concione Catholicorum, denuo Henricum Regem excommunicauit pro illicitis ac nefandis, omnibuſque ſeculis inauditis rebus in legitima vxore perpetratis.

IV. *De ſo uta libidine & intemperantia Henrici Octaui Regis Angliæ.*

Nicolaus Sanderus li. de Schiſma te Aug. apud Boz. lib. 12. cap. 3.

Henricus Octauus Angliæ Rex illicito amore Annæ Boleniæ exardeſcens, contra fas omne Catharinam, quæ legitima vxor illi erat, repudiauit. Annam vero tradit ſcriptor filiam Henrico fuiſſe ex illicito concubitu ſuſceptam. Hanc in adulterio deprehenſam capite plecti iuſſit Rex: tertiamque vxorem duxit, Ioannam, quæ in puerperio deceſſit. Cũ quarta, Ducis Cliuenſis ſorore, diuortium fecit. Quintam adulterii ream mandauit obtruncari. En caſt... ſuæ, ſicorum Principum.

Henrici 8. intemperãtia.

V. *De impuris Io. Caluini, hæretici ſuo tempore perniciosiſſimi, fœditatibus.*

Tho. Boxius l. 7. de ſignis Eccl. cap. 6.

Illo meliorem non credo Caluinum, qui cum Noioduni daret adoleſcens operam libidini præpoſteræ, in vincula coniectus, & publico iudicio flammis vltricibus eſt adiudicatus, ſed potentium quorundam precibus ex iis ereptus, & infami ſtigmatia in humeris notatus, exilioq; perpetuo multatus è Gallia Geneuam profugit. Vbi etiam famulo quodam ad eandem libidinem abuti non horrebat. Qui cum ſurripuiſſet ab ipſo plurimum pecuniæ, fugam dedit, neque ipſe voluit ad illum comprehendendum, & in vincula ducendum mitti vllos, ne ſcilicet ille quæſtionibus ſubiectus Caluini ſcelera præ indignatione diuulgaret. Illud quoque notum contendiſſe perſuadere Iolandæ vxori nobiliſſimi viri Iacobi Bourgongne, vt ſineret ægrotum virum ſuum mori, neque illius vllam curam ſuſciperet, ſeque ipſi eo defuncto in matrimonio iungeret: quod illa ſic indigne tulit, vt marito recepta iam valetudine perſuaſerit relicta Geneua in terras Bernẽſium ſe conferre: quod egere illi, & res eſt omnibus peruulgata.

Caluini impuritas.

TIT. LVI. De dono Prophetiæ in Eccleſia Catholica.

Vnus ex Prophetis, qui ab Ieroſolymis Antiochiam venerant, ſignificabat per ſpiritum, magnam famem futuram in vniuerſo orbe terrarum, quæ facta eſt ſub Claudio. *Act. ca. 2.*

EXEMP. I. *Diuus Antonius Ægyptius præuidit & Epiſcop. Serapioni prædicit mala euentura in Eccleſia Dei.*

D. Athan. in vita eius verſus finem

D. Antonius Magnus aliquando in monte poſitus, cum fratribus circa ſe ſedentibus operaretur, intente fixit oculos in cœlum, gemens atq; ſuſpiraus, & poſt aliquando nimio dolore contremuit, & ſtatim fixis genibus ante Dei vultum prouolutus orauit, vt clementia ſua futurum ſcelus auerteret. Succedunt orationi lachrymæ, metus ingens inuaſit præſentes: obſecrant, vt tantæ calamitatis exponeret viſionem. Singultus occupant vocem, lingua fletibus præpeditur, & in medio conatu ſermo gemitu intertumpitur. Vix tamen cum vociferatione luctuoſa ait: Melius erat, ô filioli, impendens piaculum cita morte lucrari. Sic incipiens rurſum lacrymis vincitur, & inter ægra ſuſpiria, tandem pectori commodans vocem; Magnum, inquit; quoddam & vniuerſis ſæculis inauditum imminet nefas. Magno fides Catholica turbine ſubuertetur, & homines iumentis ſimiles Chriſti ſancta diripient. Vidi enim altare Domini mulorum circumdatum multitudine, qui crebris calcium ictibus omnia diſſipabant. Hæc eſt cauſa gemituum meorum.

S. Antonii luctuoſa prophetia.

quos

quos audiſtis. Et facta eſt vox Domini dicens: Abominabitur altare meum. Nec mora, viſionem ſequitur effectus. Nam poſt annos duos ſæua Arianorum erupit inſania. Tunc eccleſiarum fuerunt rapinæ, tunc diuinorum temeratio vaſorum: tunc pollutis ethnicorum manibus ſacra polluta ſunt miniſteria. tunc paganorum opificum præſidia aduerſus Chriſtum comparata, cum aſſumptione palmarum, quod idololatriæ apud Alexandriam inſigne eſt, ad eccleſiam pergere compellebantur Chriſtiani, vt Arianorum populi crederentur. Proh ſcelus, horret animus repſicare quæ geſta ſunt. Virginum, matronarumque ereptus pudor, ſanguis ouium Chriſti in Chriſti templo effuſus veneranda reſperſit altaria: Baptiſterium pro voluntate Gentilium pollutum eſt. Nihil defuit, viſionis veritatem monſtrauit effectus, quod calcitrantium multorum indiſciplinatio, Arianorum eſt impietas. Sed iſtam triſtitiam conſequentis reuelationis proſperitate conſolatus eſt, & ait: Nolite filioli, mœrori vos penitus dare: vt enim iratus eſt Dominus, ſic rurſum miſerebitur, & ſuum cito Eccleſia recuperabit ornatum, eoſque qui in perſecutionibus fidem Domini ſeruauerint, ſolito videbitis fulgore relucentes. Reuertentur ad foueas ſuas ſerpentes, & religio longius propagabitur: tantum videte, ne fidei veſtræ ſinceritas Ariana labe ſordeſcat. Non Apoſtolorum, ſed Dæmonum, & patris eorum diaboli iſta doctrina eſt: ob id per inſipientiam iumentorum ſimilis pecudum eorum expreſſus eſt animus.

II. *S. Benedictus Totilam Regem increpat, eique futura prædicit.*

D. Greg. li. 2. Dial. cap. 15. Gothorum temporibus, Totila eorum Rex ad Dei hominem Benedictum acceſſit, quem cum longe ſedentem cerneret, non auſus accedere ſe in terram dedit. Cui cum vir Dei bis terue diceret, ſurge; ſed ipſe ante eum de terra erigere ſe non auderet; Benedictus Chriſti IESV famulus per ſemetipſum dignatus eſt accedere ad Regem, proſtratumq; de terra leuauit, & de ſuis actibus increpauit, atque in paucis ſermonibus cuncta, quæ illi erant ventura prænuntiauit, dicens: Multa mala facies, multa mala feciſti, iam aliquando ab iniquitate conquieſce. Equidem Romam ingreſſurus es, mare tranſiturus, nouem annis regnans, decimo morieris. Quibus auditis, Rex vehementer territus oratione petita receſſit, atque ex illo iam tempore minus erudelis fuit; & non multo poſt Romam adiit, ad Siciliam perrexit, anno autem regni ſui decimo omnipotentis Dei iudicio regnum cum vita perdidit.

Prophetia de Totila Rege.

Totilæ obitus à B. Benedicto prædictus.

III. *Ioannes Eremita proſperum belli exitum Theodoſio Imp. prædicit.*

D. Aug. l. 5. de ciu. Dei cap. 26. Cum Theodoſius Imperator pro ſua fide & pietate Valentiniani paruuli partes contra Maximum tyrannum, terribilem hoſtem, bello tuendas ſuſcepiſſet, in anguſtiis curarum ſuarum non eſt lapſus ad curioſitates ſacrilegas atq; illicitas, ſed ad Ioannem in Ægypti eremo conſtitutum, quem DEI ſeruum prophetandi ſpiritu prædituum fama crebreſcente dicerat, miſit: atque ab eo nuncium victoriæ certiſſime accepit. Mox tyranni Maximi extinctor, Valentinianum puerum imperii ſui partibus, vt fugatus fuerat, cum miſericordiſſima veneratione reſtituit: eoque, ſiue per inſidias, ſiue quo alio pacto vel caſu, proxime extincto, alium tyrannum Eugenium, qui in illius Imperatoris locum non legitime fuerat ſurrogatus, accepto rurſus prophetico reſponſo, fide certus oppreſſit, contra cuius robuſtiſſimum exercitum magis orando, quam feriendo pugnauit. Milites nobis qui aderant retulerunt, extorta ſibi eſſe de manibus quæcumque iaculabantur, cum à Theodoſii partibus in aduerſarios vehemens ventus iret: & non ſolum quæcumque in eos iaciebantur concitatiſſime raperet, verum etiam ipſorum tela in eorum corpora retorqueret.

Io. Eremita prophetandi ſpiritu prædituſ.

Ventus pro Theodoſio contra hoſtes Dei virtute pugnans.

IV. *Stragem Chriſtianorum apud Damiatam præuidet S. Franciſcus.*

D. Bonau. in vita S. Franciſci, cap. 11. D. Franciſcus Aſſinas etiam claruit prophetico ſpiritu, vt & præuideret futura, & cordium contueretur occulta, abſentia quoque velut præſentia cerneret, & ſe præſentem abſentibus mirabiliter exhiberet. Tempore namque, quo Damiatam Chriſtianorum obſidebat exercitus, aderat vir Dei non armis, ſed fide munitus. Cum igitur die belli Chriſtiani pararentur ad pugnam, hoc audito, Chriſti ſeruus ingemuit vehementer, dixitque ſocio ſuo: Si belli fuerit attentatus ingreſſus, oſtendit mihi Dominus non proſpere cedere Chriſtianis. Verum, ſi hoc duxero, fatuus reputabor: ſi tacuero, conſcientiam non euadam. Quid igitur tibi videtur? Reſpondit ſocius eius, dicens: Frater, pro minimo tibi ſit, vt ab hominibus iudiceris, quia non modo incipis fatuus reputari. Exonera conſcientiam tuam, & Deum magis time, quam homines. Quo audito exiliens Chriſti præco ſalutaribus monitis Chriſtianos aggreditur, prohibet bellum, denunciat caſum. Fit veritas in fabulam, indurauerunt cor ſuum, & noluerunt reuerti. Itur, committitur & bellatur, totaque in fugam reuertitur militia Chriſtiana, finem belli opprobrium regerens, non triumphum. Tanta vero ſtrage Chriſtianorum imminutus eſt numerus, vt circa ſex millia fuerint inter mortuos & captiuos. In quo euidenter innotuit, quod ſpernenda non erat ſapientia pauperis, cum anima viri iuſti annunciet aliquando vera, quam ſeptem circumſpectores, ſedentes in excelſo ad ſpeculandum.

B. Franciſci prophetia.

Cædes Chriſtianorum apud Damiatam.

V. *Malaca proſpicit Xauerius periculum quod Societati imminebat in Luſitania.*

Horat. Turſellinus li. 6. de vita P. Fr. Xauerii ca. 2. Pridie quam Malaca Franciſcus Xauerius Societatis IESV ſacerdos in Sinas ſolueret (vti eius ſocii, qui præſentes adfuerant, commemorarunt) cum inuſitato quodam more ſuper lectulum toto pronus corpore inter ſomni vigiliæque ſpeciem iaceret, diutiſſime conſtantiſſimeque in eodem habitu corporis, in quem ſe compoſuerat, durauit, alienato

alienato à ſenſibus animo. Nam ſocios, qui forte interuenerant, rei nouitate attonitos, tanti viri reuerentia tenebat, quo minus eum affari aut excitare ſuſtinerent. Itaque à ſtupore ad curam verſi, ſolicito animo atque ſuſpenſo rei præſtolabantur euentum. Demum ille velut ex alto experrectus ſomno; & ingẽti aliqua moleſtia emerſus, certum hominem, qui tum in Luſitania verſabatur, nominatim appellans, crebro inclamauit, Deus tibi ignoſcat: Atque in præſentia quidem quorſum tandem illa conqueſtio ſpectaret, ipſo, qui vnus norat, reticente omnes latuit: Verum literæ deinde allatæ ex Luſitania rem patefecerunt; per id tempus vitio illius, quem toties lamentis nomine appellaſſet Xauerius, magnum Societati IESV in Luſitania detrimentum illatum: quod tamen Dei beneficio, & ſcilicet deprecatione Xauerij, ceſſit in commodum. Ex quo ſatis apparuit, Deum illi quid in Luſitania tum ageretur, oſtẽdiſſe, vt imminens Societati periculum precibus auerteret ſuis.

VI. *Flagitioſum vitæ ſtatum diuinitus videt Fr. Xauerius in adoleſcente Malacenſi.*

Idem ibid. Nec vero ſolum abſentia ac remota, Prophetarum more prænuntiauit Xauerius, ſed animos etiam hominum, cogitationes & vitæ maculas introſpexit. Bazainum oppidum eſt Indiæ, quod inter Goam, & Indum flumen ſitum. Huc Xauerius ſub Iaponicam profectionem Proregis conueniendi cauſa, qui in Cambaia verſabatur, diuerterat. Ecce autem Malacenſis quidam, eius ſtudioſus atque amicus, obuio complexum ferebat. Hunc Franciſcus à perdita vitæ ratione ad honeſtum piumque viuendi genus perductum, vt animæ ſuæ conſuleret ſaluti, iuſtiſſimis de cauſis in Luſitaniam remigrare iuſſerat, & ſacramentum frequentare Confeſſionis. Cæterum is etſi primo receperat ſe vtrumque facturum, deinde tamen in vtroque fefellerat fidem, abiecto Luſitanicæ profectionis conſilio, tertium iam annum ſine confeſſione traducens. Ergo vt eum in India adhuc hærentem conſpexit Xauerius, ſimulque conſcientiæ eius vulnera diuinitus vidit, amici amplexum amicumque ipſum pariter auerſatus, Apage te, inquit, ſiccine bone vir, ſtetiſti promiſſis (ea vt ſileam cætera) ex quo in Indiam à meo digreſſu nauigaſti, vitæ noxas confeſſus es nunquam. Ego vero neque alloquar, neque amicum agnoſcam prius, quam delicta confeſſione expiaueris. Tum ille, qui & dilatæ confeſſionis & flagitiorum ſuorum conſcius ſibi eſſet, hac voce perculſus, facile animaduertit, idipſum diuinitus (neque enim humanitus poterat) a Xauerio obiectum. Quocirca culpam agnoſcens ac præ ſe ferens ſuam extemplo confeſſione eluit animi ſordes, quas Franciſco ſenſerat ſuboluiſſe.

Animam male diſpoſitam diuinitus videt Xauerius.

VII. *Franciſcus Xauerius moribundus comiti ſuo pernictem prædicit*

Ibidem. Pridie quam idem Franciſcus excederet vita, alterum è comitibus, qui ſibi ægrotanti præſto erant, aoribus intuens oculis, miſerabili voce ter ſuccla-mauit; Væ tibi. Nec irrita denuntiatio fuit. Haud multo poſt ille, cum meretricijs iampridem amoribus implicatus teneretur, ſubito cæſus interiit; vt triplex illa Xauerij comminatio videatur triplicem illi peſtem denunciaſſe, conſcientiæ vulnus, corporis cladem, interitum animi.

Socij interitum prædicit Xauerius.

TIT. LVII. De falſis Prophetis.

Ad imperium Eliæ Prophetæ deſcendit ignis de cœlo, qui deuorauit duos principes quinquagenarios prophetarum Baal cum 50. militibus eorum. *4. Reg. 10.*

Hananias falſus Propheta catena de collo Ieremiæ arrepta & confracta, quia non miſſus falſo vaticinabatur confractum iri imperium Nabuchodonoſoris Regis Babylonis, Dominus minatur illi eo anno futuram mortem. *Ierem. 28.*

Tempore Pauli Apoſtoli duo pſeudoprophetæ Hymenæus & Philetus, qui à veritate exciderant, dicebant reſurrectionem iam eſſe factam, & ſubuerterunt quorundam fidem. *2. Tim. 2.*

Ante hos dies extitit Theodas, dicens, ſe eſſe aliquem: cui conſenſit numerus virorum circiter quadringentorum. Qui occiſus eſt; & omnes, qui crediderant ei, diſſipati ſunt, & redacti ad nihilum. Poſt hunc extitit & Iudas Galilæus in diebus profeſſionis, & auertit populum poſt ſe; & ipſe periit; & omnes quotquot conſenſerunt ei, diſperſi ſunt. Hæc Gamaliel apud Lucam. *Act. 5.*

EXEMP. I. *De quodam Ægyptio vate Iudæorum ſeductore.*

ACtor. 21. cap. legitur, Tribunum Paulo Apoſtolo dixiſſe: Nonne tu es Ægyptius ille, qui ante hos dies tumultum concitaſti, & eduxiſti in deſertum quatuor millia virorum ſicariorum? de hoc autem Ægyptio pſeudopropheta ſic Ioſephus: Hoc in tempore venit aliquis ex Ægypto ad Hieroſolymam, dicens ſe eſſe Propheram: & populari multitudini perſuaſit, vti cum eo ad montem, qui dicitur Oliuarum, conſcenderent, velle ſe dicens eis exinde monſtrare, quia eo viuente Hieroſolymorum muri corruerent: vnde ingreſſum eis eſſe faciendum promittebat. Felix autem cum hæc audiſſet, iuſſit militibus; vt arma ſumerent. Quo facto ab Hieroſolymis irruit ſuper eos, & quadringentos quidem eorum gladiis interemit, ducentos vero viuos cepit: ipſe autem Ægyptius fuga lapſus diſparuit. Rurſus itaque latrones populum contra Romanorum prælia concitabant, ſuadentes ne eis ſubiacere deberent, & ſibi reſiſtentium vicos incendebant, atque diripiebant.

Ioſeph. Antiqu. Iudaicarum libr. 20. cap. 6.

Felix Iudææ Præſes Ægyptium pſeudoprophetam diſpellit.

II. *De Pſeudo Moſe Creta, qui pollicebatur ſe Iudæos per vndas maris tanquam per continentem ducturum.*

Niceph. Calliſt. libr. 14. hiſt. Eccleſ. cap. 40.

Tempore Procli Patriarchæ Conſtantinopolitani multi in Creta Iudæi Chriſtianorum ſacra ſunt complexi, per cauſam eiuſmodi. Vir quidam ex eorum genere erat, qui cum per fraudem & dolum vitam peregiſſet, poſtremo ſe etiam Moſen illum eſſe aſſimilauit: & cælitus in Cretam à Deo propterea miſſum eſſe confinxit, vt eius loci Iudæos ipſe per mare, perinde atque olim Iſraelitas per rubrum ſinum, duceret. Et paſſim inſulam ipſam anno toto peragrans, vt ſe illum eſſe crederent, ſuaſit: atque vt opes quas haberent, pecuniaſque & poſſeſſiones omnes aſpernarentur, cohortatus eſt: ſe illos per mare non aliter quam in arida, in promiſſionis terram ducturum eſſe pollicitus. Atque illi vanis illius promiſſis decepti, res operaſque ſuas vbique neglexerunt, & facultates ſuas temere quibuſcunq; diripiendas permiſere. Vbi dies conſtituta aduenit, qua proficiſci debebant, ipſe quidem confidentia & faſtu plenus, eis præiit; illi vero hominem vna cum coniugibus & ætate imbecilliore conſequuti ſunt. Itaque eos in ſummum quendam ſcopulum in pelagus excurrentem duxit: atque inde coniicere ſeipſos in mare, veluti natantes & vrinantes, iuſſit. Itaque ex illis quidam ſtatim vt imperatum eis erat, fecerunt, neque deinceps apparuerunt. Quidam etiam in præcipitio ſaxi allisis interierunt. Et vniuerſi illi, vel in vndis, vel in præcipitibus ſaxis periiſſent, niſi Dei prouidentia, piſcatores & alij mercatura victum quæritantes, Chriſtiani homines ſubito affuiſſent, eoſque modis omnibus extrahentes ſeruaſſent, tum primum fortaſſe qua dementia capti eſſent ſentientes. Hi alios, quo minus ſe in fluctus proiicerent, prohibuerunt: eorum, qui antea id feciſſent, interitum illis indicantes. Qui ſane ægre in animo rem ſecum reputantes, & fraudem ſine iudicio ſuſceptæ fidei & credulitatis deprehendentes, vt miſerabilem in modum enatarent, ſuſtinuerunt: & tandem Pſeudo Moſen illum comprehendere ſunt aggreſſi. Verum perficere id minime potuerunt: confeſtim enim ille diſparuit, & magnam ſuſpicionem præbuit, pernicioſum quempiam dæmonem ſub humana ſpecie gentem eam in exitium produxiſſe. Proinde multi Iudæorum ſuperſtitioni nuncio remiſſo, in Creta Chriſtianam religionem conſtanter ſuſceperunt.

Multos mortales in perniciem adducit.

Pſeudo-Moſes diſparet.

III. *De falſa Martini Lutheri prophetica traditione de Rom. Pontifice.*

Rob. Bellar. Card. libr. 4. de not. Eccl. cap. 15. ex Io. Cochlæo in Actis Luth.

Noſtris temporibus Martinus Lutherus, quem Lutherani conſtanter Prophetam Germanicum, & Heliam vocant, apud Cochlæum in actis Lutheri anni milleſimi quingenteſimi vigeſimi quinti, prædixit fore, vt, ſi ipſe adhuc per duos annos ſuam doctrinam prædicaret, euaneſceret Papa, Cardinales, Epiſcopi, Monachi, Monialcs, turres, campanæ, Miſſæ, &c. & tamen prædicauit poſtea non duos, ſed fere viginti duos annos; obiit enim Anno M. D. XLVI. attamen non euanuit Papa, Cardinales, Epiſcopi, Monachi, &c.

Lutherus pſeudopropheta.

IV. *De Thoma Muncero, qui ſuo vaticinio multos ruſticos deluſit.*

Idem Cochlæus refert de Thoma Muncero, qui ſe Gedeonem vocabat, & infinitos ruſticos armauerat contra principes Germaniæ, quod prædixerit certam victoriam ſuis, & ſe in manica excepturum omnes globos tormentorum bellicorum, & tamen paulo poſt cæſi ſint fere omnes ruſtici, & Thomas captus, & ſecuri percuſſus.

Idem ibid.

V. *Michaelis Stifilij & ſociorum eius vaticinium falſum de futuro iudicii die ann. 1533.*

Anno à Chriſto nato 1533. Lutherani in nonnullis oppidis, maximè Wittembergæ, omnem nauarunt operam, vt propheticæ gratiæ opinionem aliquam, ſibi conciliarent, & vt maiores viderentur Apoſtolis, & Angelis cœleſtibus, qui nec diem, nec horam nouiſſimam cognitam habent, vel Chriſto teſte; multa in vulgus ſparſerunt, non ſolum de iam iamque impendente extremo iudicio, ſed etiam de certa eius die, tertio ſcilicet Octobris futura, non tantum ad populum, ſed nobiles etiam viros. Res demum eo deducta, vt neque agricolæ ſulcos aratris inducere, aut quicquam ſeminare, neque ciues quicquam ædificare voluerint. Nonnulli etiam nobiles, tanquam iam conſtituto certo & ſupremo mundi die animam acturi, ſanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento ſeſe munierunt; ſed res in riſum abiit. Idem multis Anabaptiſtis vſu venit.

Idem ib. ex Cochlæo. & Leonar Rubenus de falſa prophet. cap. 10. Matth. 24. Marc. 13.

VI. *Quomodo Io. Campanus hæreticus ruſticos fefellerit de fine mundi.*

Haud diſſimile eſt quod Guilhelmus Lindanus libr. 1. de fugiendis idolis huius ſæculi, in medium adfert de quodam Ioanne Campano concionatore hæretico, qui in ducatu Cliuenſi ſimilia tentauit: Ita enim ſcribit: Perſuaſerat Ioannes Campanus miſeris ruſticis non longe à fluuio Rura degentibus, quod vel hodie res ipſa loquitur, & teſtantur vicini, ne amplius auſteris ſeſe frangerent agriculturæ laboribus; non ſeſe fruſtra duris vexarent, diutius fatigarent, enecarent fodiendi, arandi, metendi ſudoribus, inſtare diem iudicij; breui omnia inundationibus aquarum delenda; indulgerent igitur genio, molliter ſeſe tractarent, ſuauius viuerent, quæ miſellæ ſupereranr vitæ ruſticanæ, omnia propediem certo certius peritura. Illi ſtolidi ſtolido ac delirо prophetæ creduli, ſuos vendunt agellos: qui illos emit, ſenſit non fruſtra ſeſe illum aluiſſe prophetam.

Guilhelm. Lind libr. 1. de fugiendis idol. cap. 9.

VII. *De*

VII. *De Pſeudoprophetiſſa, qua Moguntiæ plures tam laicos quam religioſos decepit.*

Baron. tom. 15. Annal. an. Chriſti. 847. ex veteribus Franc. Annalibus à Pithœo editu.

Anno Domini octingenteſimo quadrageſimo ſeptimo Pſeudoprophetiſſa Moguntiacum venit, quę Salomonis Epiſcopi parochiam non minime deturbauerat: Nam certam conſummationis ſeculi diem, aliaque perplura Dei ſolius notitia cognita, quaſi diuinitus ſibi reuelata, ſcire ſe fatebatur, & eodem anno vltimum diem mundi imminere prædicabat. Vnde multi plebeij vtriuſque ſexus timore perculſi ad eam venientes, munera illi ferebant, ſeque orationibus illius commendabant: & quod grauius eſt, ſacri ordinis viri doctrinas Eccleſiaſticas poſtponentes illam quaſi magiſtram cœlitus deſtinatam ſequebantur. Hæc in præſentiam Epiſcoporum apud S. Albanum deducta, & diligenter de ſuis aſſertionibus requiſita, presbyterum quendam ſibi ea ſuggeſſiſſe, & ſe talia quæſtus cauſa narraſſe profeſſa eſt. Quapropter Synodi iudicio publicis cæſa flagellis, miniſterium prædicationis, quod irrationabiliter arripuit, & ſibi contra morem Eccleſiaſticum vendicare præſumpſit cum dedecore amiſit, ſuiſque vaticiniis tandem confuſa finem impoſuit.

Iudicij diem extremum falſo prædixit pſeudopropheteſſa.

Impoſturæ pœnas luit.

VIII. *De Pſeudo-Chriſto à muſcis infeſtato.*

Sigebertus in Chronico ad ann. Chriſti 592.

Anno Domini quingenteſimo nonageſimo ſecundo in Gallia quidam cædens ligna in ſylua adeo à muſcis infeſtatus eſt, vt per biennium amens fieret. Deinde ſub religionis habitu exhibebat ſe pſeudoprophetam, deinde magum; deinde etiam ſanitates deſuper infirmos faciens, Chriſtum ſe eſſe dicebat, & pro Chriſto ſe adorari iubebat: nolentes ſe adorare cum populo, qui ei multus adhærebat, impetebat hoſtiliter. Qui poſtea à quodam fideli occiſus eſt, & ita ſequaces eius diſperſi ſunt.

Muſcę pſeudo Chriſto infeſtæ.

TIT. LVII. Iudæos, hæreticos, & alios eius generis homines non eſſe de Eccleſiæ Romanæ corpore.

EXEMP. *I. Iul. Imp. cum Iudæis ad Iudaiſmum propendens fruſtra templum Hierosolymis reædificare contendit.*

Nicephor. Call lib. 10. hiſt. Eccleſ. c. 32. & 33.

CVM Iudæi ſtudio ſummo in ſtructuram templi Hieroſolymitani permiſſu Iuliani tunc Imperatoris, qui ob deſertum Dei vnius & veræ Eccleſiæ cultum Apoſtata dictus eſt incumberent, quo priſtinum Iudæorum ritum renouarent reliquias ſtructuræ veteris ex imis fundamentis effoderunt, & ſolum ita repurgarunt vt ne lapis quidem ſuper lapidem permaneret, iuxta reſponſum illud: & poſtridie vt primum iacerent fundamentum ad locum eum venerunt, terræ motum ingentem ortum eſſe dicunt: & quod vehementer eius concuſſione exipſis fundamentis lapides eiicerentur, non paucos ex Iudæis eiectos eſſe, qui vel ad operis ſpectaculum venerant, vel ſtructuram ipſam curabant. Publica enim ædificia ipſi templo vicina ſoluta atque cum impetu collapſa, eis quos intus oppreſſere, ſepulcrorum loco fuere. Qui autem effugere voluerunt, ſemineces iacuere. Fuerunt qui crura, & manus, & membra alia, pro eo atque lades forte quemque comprehendit, repentino caſus impetu mutilata retulerunt. Terræmotus vix conquieuerat, & qui reliqui erant, opus rurſum aggrediuntur: vt ſimul & quod magnopere cupiebant, perficerent, & ineuitabilem indignationem, quæ ex neceſſitate imperialis conſtitutionis eis imminebat, effugerent. Impedimento ſane tanto obiecto ſatis euidenter conſiderare erat, indignari inſtituto operi Deum. At illi denuo admota manu, quæ perficere nequierant, ſunt aggreſſi. Sed enim cum iterum ſtructuram experirentur, ignis ex ipſis fundamentis exiliens, & alius item de cœlo imminens, plures etiam quam antea conſumpſiſſe fertur. Atque id ita dicitur & creditur: neque quicquam ambiguitatis habet. Illo tantum variatur; Quidam enim aiunt, cum ſacrum locum adire contenderent, flammam eis obuiam, id quod dictum eſt, peregiſſe. Alij autem, ſimulatque agger efferri cœptus eſſet, id accidiſſe affirmant. Siue autem hoc, ſiue illud verum eſt, nihil certe tanto miraculo derogatur. Igne porro, ſicuti dictum eſt, cælitus permiſſo, mallei, ſcalptra, ferræ, ſecures, aſciæ, & quæcunque ad ædificationem commoda operarij comportauerant, celeriter in cinerem ſunt redacta, quod incendium tale die toto graſſatum ſit: Et Iudæi maximo correpti pauore, etiam inuiti Chriſtum verum Deum eſſe ſunt profeſſi; ſequi eum nolentes, in errore adhuc Iudaico conquieuerunt. Sed & aliud, quod ad hæc acceſſit miraculum, eos ad fidem non perduxit, quod prioribus & manifeſtius fuit, & admirandum magis: Nam proxima nocte, ſua ſponte veſtes eorum crucis ſignis radiorum inſtar conformatis ſunt conſignatæ. Ita omnes veſtitum tanquam ſtellis variegatum, & lanifica arte atque ſolertia diſtinctum habuere. Quo illucéſcente die viſo, eluere & detergere crucis notas conati, nihil egere.

Terræmotus ſtructuram diſiicit atque impedit.

Structura denuo igne cœleſti & infernali impeditur.

Inſtrumenta omnia fabrilia conſumpta.

Crucis ſigna in veſtes Iudæorum decidunt.

II. *Arij ſectam non eſſe de corpore Eccleſiæ Catholicæ & Rom. reipſa Chriſtus oſtendit.*

S. Petrus Martyr Alexandriæ Epiſcopus dum Maximini Imper. præcepto in carcere ſeruaretur, & vniuerſus populus vbis fores carceris obſeruaret amore patris ſui, Arius infœlix, qui à beato Petro excommunicatus, & degradatus propter dogma erroris habebatur, cognita ſententia Maximini aduerſus beatum Petrum, feſtine peruenit ad Eccleſiam, obſecrans, vti pro eo clerus & populus apud Epiſcopum intercederet, putans quod poſt diſceſſum eius ipſe leuaretur Epiſcopus. Venientes igitur qui rogaturi fuerant, cœperunt pro Ario bea-

Vſuard. Martyrol. 26. Nouem. Sur. 26. Nouem. c. 6. vita S. Petri Mart. ex Annal. Bibliothecario.

Arius cur excommunicatus.

beato Epiſcopo ſupplicare, quibus ſanctus Epiſcopus cum magno ſuſpirio reſpondit: Qui iam Arius Deo mortuus, à facie Dei proiectus eſſet, quia grauiter in eſſentiam Dei ſatis blaſphemaſſet, dogmatizans Patrem & Filium ac Spiritum ſanctum non eſſe vnius eſſentiæ & naturæ. Et apprehendens duos presbyteros Alexandrum & Achillam de turba ſeorſum, ait illis ſecrete; Ego quidem etſi peccator ſum, tamen ſcio me vocatione cœleſti ad hunc agonem martyrij eſſe vocatum. Vobis igitur confiteor myſterium Dei, quod mihi reuelatum eſt: quia vos poſt martyrium meum ſedem & Epiſcopatum meum conſecuturi eſtis, & tu quidem primus Achilla, poſt te vero Alexander. In hac hora noctis, vt vobis totum de Ario aperiam, cum ſolenni conſuetudine Deo ſacrificium orationum conſummaſſem, ecce ſubito apparuit mihi in habitu pueri Chriſtus Dominus meus: ad cuius præſentiam ſplendore nimio illuſtratus, vultum maieſtatis eius non valebam inſpicere. Erat autem indutus colobio nimis candido, quod conſciſſum à ſummo vſque deorſum, ambabus manibus coniungebat circa pectus ſuum, quodammodo cooperiens nuditatem ſuam. Quem vt vidi, timore nimio correptus, tandem confortatus aio ad eum; Quid eſt Domine, quod video tunicam tuam ſciſſam à ſummo vſque deorſum? Qui reſpondens dixit mihi; Quotidie inde tractas, & neſcis quomodo ſciſſa eſt? Arius namque hoc fecit, qui ſeparauit à me populum hæreditatis meæ, comparatum ſanguine meo. Præcipio nunc & moneo, ne eum recipias in communionem, & rogantibus his, qui venturi ſunt ad te, quos ille direxerit, veniam ei ne præſtes. Hæc, quæ tibi manifeſtaui, duobus presbyteris notum facias, vt ipſi poſt te, eum anathematizando abiiciant, ne populus illius errore decipiatur. Exhortationis igitur ſermonem eis faciens, & in Catholica fidei veritate vt manerent, commendans eos Domino, in quem crediderant, dimiſit in pace.

Arij blaſphemia.

Chriſti Domini apparitio.

Colobium eſt tunica ſine manicis.

Hæretici diuidunt Eccleſiam Chriſti.

III. *Epiſcopus Arianus vi auferens Catholicis Eccleſiam ad exercendam ibi ſuam ſectam, cæcitate percutitur.*

D. Gregor. libr. 3. Dialog. cap. 29. Baron. tom. 7. an. Chriſti. 373.

Cum ad Spoletanam vrbem Longobardorum Epiſcopus, ſcilicet Arianus veniſſet, & locum illic, vbi ſolemnia ſua ageret, non haberet, cœpit ab eius ciuitatis Epiſcopo eccleſiam petere quam ſuo errori dedicaret. Quod cum valde Epiſcopus negaret, idem qui venerat Arianus beati Pauli Apoſtoli eccleſiam illic cominus ſitam ſe die altero violenter intraturum eſſe profeſſus eſt. Quod eiuſdem eccleſiæ cuſtos audiens feſtinus cucurrit: eccleſiam clauſit, ſeris muniuit: facto autem veſpere lampades omnes extinxit, ſequein interioribus abſcondit. In ipſo autem ſubſequentis lucis crepuſculo Arianus Epiſcopus collecta multitudine aduenit clauſas eccleſiæ ianuas effringere paratus. Sed repente cunctæ ſimul portæ diuinitus concuſſæ abiectis longius ſeris apertæ ſunt, atque cum magno ſonitu omnia eccleſiæ clauſtra patuerunt: effuſo deſuper lumine omnes quæ extinctæ fuerant lampades accenſæ ſunt. Arianus vero Epiſcopus, qui vim facturus aduenerat, ſubita cæcitate percuſſus eſt, atque alienis iam manibus ad ſuum habitaculum reductus. Quod dum Longobardi in eadem regione poſiti omnes agnoſcerent, nequaquam vlterius præſumſerunt catholica loca temerare. Miro enim modo res geſta eſt, vt quia eiuſdem Ariani cauſa lampades in eccleſia B. Pauli fuerant extinctæ, vno eodemque tempore & ipſe lumen perderet, & lumen in eccleſiam rediret.

Arianus Epiſcopus dat pœnas impietatis.

IV. *Hæreticos non habere communionem cum ſancta & Apoſtolica Eccleſia.*

Ex Sophr. in Pr to ſpirit. cap. 106.

Narrauit nobis Abbas Theodorus, qui erat in ſancta Sophia prope Pharum. Xenodochium erat prope Pharum inter ſanctam Sophiam, & ſanctum Fauſtum. Qui autem illi præerat, die quadam orauit me, vt irem in Xenodochium, & ibi morarer paucis diebus. Abiens igitur inueni illic monachum quendam hoſpitio ſuſceptum, Syrum genere, nihil habentem præter cilicium, & pallium, & panes paucos. Stabat autem in vno angulo, ſemper, die noctequepſallens, & nemini loquens. Veniente vero die ſancta Dominica, abij ad illum dicens: Veni, frater, ad ſanctam Sophiam, vt communices ſanctis venerandiſque myſteriis. Qui ait; Non venio. Ad quem ego; Cur oro te? Ait mihi, quia Seueriani ſum, & non communico Eccleſiæ. Audiens ego, quia non communicaret ſanctæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ, ſimulque videns illius optimam conuerſationem, vitamque virtutibus plenam, abij lugens in cellulam meam & clauſa ianua, proſtraui meipſum in faciem coram Domino per dies tres, & orabam illum cum lacrymis multis dicens: Dominator Chriſte Deus noſter, qui propter ineffabilem tuam immenſamque clementiam inclinaſti cœlos, & deſcendiſti propter ſalutem noſtram, qui incarnatus es ex ſancta Domina noſtra Dei genitrice ſemperque virgine Maria, reuela mihi qui ſunt, qui bene & recte credunt, nosne, qui ſanctæ Eccleſiæ iungimur, an qui Seuero conſentiunt. Die vero tertia venit mihi vox inuiſibiliter dicens: Vade Theodore, inſpice fidem ipſius. In craſtinum igitur profectus, ſedi ante illum, expectans videre aliquid, iuxta quod mihi vox dixerat. Et cum manſiſſem ſedens quaſi vna hora, & intuerer in ipſum ſtantem, & voce Syra pſallentem, vidi (teſte Deo) filij, columbam ſuper caput eius ſtantem fuliginoſam veluti ex coquina venientem, ſqualidam ac fœtidam. Tunc agnoui, eam, quæ mihi apparuerat, caliginoſam fœtidamque columbam ipſius eſſe fidem. Hæc autem narrauit nobis in veritate, cum multis lacrymis & ſingultibus ſancta ipſius anima.

Sacram Euchariſtiam appellat veneranda myſteria.

Hæretici non ſunt de Eccleſia.

Columba fuliginoſa in capite hæretici, quid ſignet.

V. Qua-

V. *Quanam ſit Eccleſia ſancta Catholica & Apoſtolica, & vt viri ſancti nulla in re ab ea ſeparentur.*

Io. Moschus Euir. Pra. ſpir. c. 178.

Narrauit nobis Abbas Gregorius presbyter cœnobii Scholarium, quod ibi ſenex magnus magnæque abſtinentiæ moratus ſit. Erat autem ſimplex circa fidem, & vbicunque eum eſſe contigiſſet, indiſcrete communicabat. Quadam igitur die apparuit ei Angelus Dei, dicens: Dic ſenex: ſi mortuus fueris, quomodo vis ſepeliamus te? vt Ægyptii monachi faciunt, an Hieroſolymitæ? ſenex autem reſpondit ei: Neſcio. Tunc ait Angelus: Cogita, & delibera: poſt tres autem hebdomadas veniam, & dices mihi. Pergens ergo ſenex ad alium, narrauit ei, quæ ſibi dixerat Angelus. Quod cum audiſſet ſenex, ſtupefactus ex auditu, diutiuſque intendens in eum, ac diuinitus inſpiratus, dixit ei: Vbi ſumis ſancta myſteria? Reſpondens ille ait. Vbicunque inuenio. Tunc ait illi ſenex: Non tibi vltra contingat, vt extra ſanctam Catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam communices, vbi nominantur quatuor ſanctæ Synodi, Nicæna, trecentorum decem & octo Patrum: Conſtantinopolitana, centum & quinquaginta, Epheſina prima ducentorum; Calcedonenſis, ſexcentorum & triginta. Cum autem venerit Angelus, dicei: Sicut Hieroſolymitæ ſepelire volo. Poſt tres igitur hebdomadas veni Angelus, & dixit ſeni: Quid eſt ſenex? cogitaſti? Dixit autem illi ſenex: Sicut Hieroſolymitæ, volo. Dicit ei Angelus: Bene, bene, & continuo reddit ſpiritum. Hoc autem totum factum eſt, ne labores ſuos perderet, & cum hæreticis condemnaretur.

Eucharistia vbi ſumenda.

Eccleſia Catholica quænam?

Sancti viri ab Eccleſ. Cath nolunt ſeparari.

II. *Stephanus Rex agnoſcit Romanum Epiſcopum Ieſu Chriſti Vicarium eſſe.*

Ant. Bonfinius rerum Vngaricarū l. 1. Decad. 2.

Stephanus Vngarorum Rex cum bello contra Cupam pro fide Chriſtiana initio victor euaſiſſet, Aſtriacum vitum ſanctitate conſpicuum Romam ad ſummum Pontificem mittendum eſſe cenſuit. Mandata dat, vt à Chriſti Vicario in Vngaros, qui eius fidem nuper iniuerint, Apoſtolicam benedictionem imploret, & inter ores Petri adnumeret. Poſthæc vt Strigonienſem Baſilicam Metropolitanam eſſe iubeat. Item cæteros Epiſcopatus nuper in Vngaria erectos ſacroſancta auctoritate confirmet. Dmeum quando poteſtas omnis à Deo eſt, & maxima cœpta ſine diuina ope confirmari nequeunt, Regalia inſignia cum Pontificia benedictione alſequatur, &c.

Stephani Regis de primatu Romano teſtimonium.

III. *Quod ſedes B. Petri Chriſti in terris Vicarii nunquam à fide errauerit.*

Berno Augienſis in li. de rebus ad Miſſam ſpectantibus.

Cum Romanorum presbyteri ab Henrico Imperatore interrogarentur, cur poſt Euangelium, vt in aliis Eccleſiis fiebat, Symbolum non canerent; Me, inquit Berno, aſſiſtente audiui eos huiuſmodi reſponſum reddere, videlicet quod Romana Eccleſia non fuiſſet aliquando vlla hæreſeos fæce infecta, ſed ſecundum ſancti Petri doctrinam, in ſoliditate Catholicæ fidei permaneret inconcuſſa, & ideo magis his neceſſarium eſſe illud Symbolum ſæpius cantando frequentare, qui aliquando vlla hæreſi potuerunt maculari. At Imperator Domino Benedicto Apoſtolico perſuaſit, vt ad publicam Miſſam illud decantarent.

Apud Nicolaum Sanderum de viſibili Monarch. Eccleſiæ.

IV. *Summi Pontificis eſſe diſſidia magna in Eccleſia orta pacificè componere.*

Metaphr. in vita Gregorii Agrigentini 23. Nouemb.

Theodoro Epiſcopo Agrigenti, quod oppidum eſt in Sicilia, vita functo alio, vt fit, alium in Sede collocare ſtudebant. Cumque vnuſquiſque deſignatum à ſe auctoritate Pontificis firmari ratumque fieri vellet, Romam ire perrexerat, rem, vt moris eſt, Pontificis Maximi arbitrio permiſſuri. Pontifex vero ex diuina reuelatione Gregorium, qui fuerat à nullo nominatus, Agrigentinis præfecit, eundemque apud eum poſtea falſi criminis accuſatum abſoluit.

V. *Conſtantinopolitani cur ab infidelibus fuerint ſuis ſedibus eiecti.*

D. Antonin. p. 3. tit. 22. cap. 13.

Anno Dom. 1453. die 29. Maii, capta eſt ciuitas Conſtantinopolitana à Turcis. Quam iuſto Dei iudicio fuerint Græci illi exterminati, & ad nihilum redacti ab infidelibus, ſatis patet ex hoc, quod poſtquam Conſtantinus tranſtulit ſedem imperii ab vrbe Romana in Conſtantinopolim, duodecim vicibus in diuerſis temporibus ſucceſſiue receſſerunt ab obedientia Romanæ Eccleſiæ per diuerſas hæreſes & ſchiſmata, cum tamen ſecundum Catholicam fidem Romana Eccleſia ſit mater omnium

TIT. LIX. De Romano Pontifice totius eccleſiæ primate.

Matth 16.

Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & tibi dabo claues regni cælorum, & quodcunque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis: quodcunque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis.

EXEMP. I. *Pontificem Romanum eſſe Vniuerſalis eccleſiæ Paſtorem.*

Catechiſ. Trident. de Ordine ſacramento.

CAtholica Eccleſia Romanum Pontificem Maximum totius orbis terrarum Patrem & Patriarcham venerata eſt. Cum enim in Petri Apoſtolorum principis Cathedra ſedeat, in qua vſque ad finem vitæ ſediſſe conſtat, ſummum in eo dignitatis gradum, & iuriſdictionis amplitudinem diuinitus datam agnoſcit. Quamobrem omnium fidelium, & Epiſcoporum, cæterorumque Antiſtitum, quocumque illi munere, & poteſtate præditi ſint, Pater ac moderator vniuerſali Eccleſiæ, vt Petri ſucceſſor Chriſtique domini verus & legitimus vicarius in terris, præſidet: & ita diuinitus cum afflictiſſimæ nunc eccleſiæ in præſidium quoddam ſingulare datum eſſe minime dubitamus.

Eccleſiarum & magiſtra: & Petro & ſucceſſoribus eius canonice intrantibus in Sedem eius, omnes Chriſticolæ Imperatores, Reges & alii Principes & Domini temporales, nec non & omnes Patriarchæ, Primates, Metropolitani, & Epiſcopi ac Religioſi cuiuſcunque ſtatus & conditionis exiſtant, Pontificibus Romanis ſubiiciantur, vt ſucceſſoribus Petri, & Vicariis Ieſu Chriſti, & omnes teneantur eis obedire. Quam authoritatem & poteſtatem non accepit Petrus & quilibet ſucceſſor eius ab homine, vel à Conciliis, ſed à Domino Ieſu Chriſto promittente, cum ait: *Tibi dabo claues regni cœlorum*, &c. poſt reſurrectionem exhibente, cum ait ter: *Paſce oues meas.*

Matth. 16. Ioan. 21.

VI. *Inſigne martyrium Io. Feltoni Angli pro Pontificis Romani primatu ſuſceptum.*

Nicolaus Sanderus de viſibili Monarch. Eccl. an. 1570.

Pius Quintus Pontifex Maximus cum videret Elizabetham Anglorum Reginam ſupremi Eccleſiæ Capitis locum in omni Anglia, eiuſdemque Capitis præcipuam authoritatem atq; iuriſdictionem monſtruoſe ſibi vſurpaſſe Miſſæ ſacrificium, preces, ieiunia, ciborum delectum; cœlibatum; rituſque Catholicos aboleuiſſe, libros manifeſtam hæreſim continentes toto regno propoſuiſſe, impia myſteria & inſtituta ad Caluini præſcriptum, à ſe ſuſcepta & obſeruata, etiam à ſubditis ſeruari mandaſſe, Epiſcopos, Eccleſiarum Rectores, & alios Sacerdotes Catholicos ſuis Eccleſiis & beneficiis eiecisſe, ac de illis & aliis rebus Eccleſiis in hæreticos homines diſpoſuiſſe, deque Eccleſiæ cauſis decernere auſam, Prælatis, Clero, & populo, ne Romanam Eccleſiam agnoſcerent, neue eius præceptis ſanctionibuſque Canonicis obtemperarent, interdixiſſe, pleroſque etiam in nefarias leges ſuas venire, & Romani Pontificis authoritatem atq; obedientiam abiurare, & ſolam in ſpiritualibus & temporalibus dominam agnoſcere, iureiurando coegiſſe, &c. Eam de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine declarauit hæreticam & hæreticorum fautricem eique adhærentes in prædictis, anathematis ſententiam incurriſſe, &c. Quam ſententiam cum typis mandari iuſſiſſet Pontifex, diuinitus factum eſt, vt illius ſententiæ exemplum in Angliam ad Ioannem Feltonum deferretur, virum & generis nobilitate ſatis clarum, & animi fortitudine multo clariorem. Is itaque Catholicæ fidei ſtudio zeloque adductus dictam Pontificis ſententiam in ciuitate Londinenſi ad fores Epiſcopi iuxta ſummum templum affixit. Cum vero de hac re diligentiſſime quæreretur Feltonus, tandem apprehenſus, dignum Ieſu Chriſti & primatus ab eo inſtituti teſtem exhibuit. Interrogatus enim quid ſibi videretur de his literis, paululum cunctatus, tandem reſpondit: *Si vere Pii Quinti Pontificis Maximi litera eſſent, merito ſibi eas venerandas videri. Se enim agnoſcere, illum eſſe Ieſu Chriſti Vicarium in terris.* Qua confeſſione facta, primum in vincula ductus, ac deinde in iudicium

Elizabethæ Reginæ Angliæ impietas.

Hæretica declaratur Elizabetha Regina.

productus eſt, vbi de ea affixione interrogatus; Ego, inquit, libero vos omni vlteriore ſolicitudine & labore meque fateor hiſce literis affingendis operam dediſſe. Mox vbi acclamatum eſſet, Feltonum inſignem eſſe proditorem, omnium iudicum ſententiis condemnatur. Die igitur octauo menſis Auguſti 1570. ad ſupplicium trahendus ad populum aſtantem dixit, ſe ob fidem Catholicam mori, eo quod ſummi Pontificis primatum confiteretur; negaret vero prætenſam Reginam ſummum Eccleſiæ Caput eſſe, &c.

Io. Feltoni Angli pro primatu Eccleſiæ martyrium.

VII. *Penes Eccleſiam Romanam legitimam eſſe Paſtorum ſucceſſionem publice fatetur Beza.*

Theodorus Beza Geneuæ circa annum 1600. dum concionando prius dicta repetiſſet, cœpit verba facere de ſucceſſione Patriarcharum, ſumpto themate ex cap. 7. Actorum, vbi de S. Stephano agitur, ac ibi tum puſillum gregem ſuum deprimere, Eccleſiæ vero Catholicæ amplitudinem plurimum extollere: deinde ad ſucceſſionem Apoſtolorum tranſiens; Si, inquit, aduerſarii noſtri, Catholicos intelligens, à vobis quærant, vbi ſit apud vos Cathedra & ſucceſſio Petri, cedamus illud; quoniam vere Catholici & Papiſtæ hanc habent ſucceſſionem Apoſtolicam perſonalem ad hunc vſque diem, velut per manus traditam & propagatam, id inficiari non poſſumus. Aderat tum vir honeſto loco natus è Lotharingia, Metenſis, Ioannes Druet nomine, qui Geneuam aduentarat, & apud Bezam diuertens, è Germania reuerſus, vbi miniſtri officio apud hæreticos functus erat, eius concionem hæreticam audire voluit. Vnde Beza domum reuerſus vna cum Miniſtro illo aliiſque conuictoribus eos interrogat, quid rerum nouarum audiſſent. Reſpondit Miniſter: Certe, Domine mi, hodie noua eaque prodigioſa ex te audiuimus, nimirum quod Papiſtæ veram habent ſucceſſionem Apoſtolicam, quæ à Chriſto, inde à Petro in hunc vſque diem legitime perſeuerat. Sumus ergo, ſubdit ille ſchiſmatici? Ad quem Beza, Amice mi, inquit, habent ipſi veram ſucceſſionem perſonalem, nos vero ſucceſſionem doctrinæ. Quomodo, inquit alter, potes ſeiungere ſucceſſionem doctrinæ à ſucceſſione perſonarum? in quibus capitibus erat hæc doctrina? quinam erant paſtores His interruptis, ne aſtantes ſcandalum paterentur, Miniſter ille poſt ſeriam dictorum diſcuſſionem, recta Lutetiam pergit, vbi hæreſim abiurauit cum ſexaginta & ſedecim aliis coram Cardinale Florentino ad Gallos legato; inde Romam profectus ibi à ſanctiſſimo Pontifice Clemente VIII. abſoluitur anno 1600.

Ex hiſtoria Florimondi Ramondi Conſiliarii Regii Burdegal. lib. 8. cap. 5. an. 1600.

Pontificum Roman. ſucceſſionem agnoſcit Beza.

VIII. *De cœleſti vltione in quendam ſummi Pontificis contemptorum ſchiſmaticum.*

In breui Commentario Laurentii Surii rerum in orbe geſtarum habetur de Vurito quodam Iuris vtriuſque Doctore & Archidiacono Oxonienſi, qui fidem

Surius in commentario ad

An. Dom. 1571. fidem Catholicam frigide amplexus, cum nollet poſt ſtatum Catholicæ religionis in Anglia mutatum, dignitate ſua carere, dum quodam die apud presbyteros ſuæ olim iuriſdictioni ſubiectos concionem haberet, incidit in ea diui Pauli verba, quibus ait: *Chriſtum in ædificationem Eccleſiæ, dediſſe quoſdam quidem Apoſtolos, quoſdam autem Prophetas, alios vero Euangeliſtas, alios autem Paſtores & Doctores.* Qui bus recitatis, de ſuo, vt tempori nimirum ſeruiret, intulit, dicens: De Papa hic nullum verbum auditis. *Epheſ. 4.*

Vltio diuina in ſummi Pontificis obtrectatorem. Quod cum in extrema concione prolocutus eſſet, mox graui morbo correptus, atque adeo quaſi mutus effectus, & à ſuggeſtu non ad prandium, vt conſtituerat, ſed ad lectum delatus octauo poſt die è vita exceſſit. Hæc Sanderus. Proſpiciant ſibi noui Euangelii buccinatores, qui libenter laxant linguas, & acuunt ſtylos ſuos ad proſcindendum conuiciis Pontificem S. Petri ſucceſſorem, atque in eo ipſo gloriantur, cum merito deberent formidare, ne quid tale, vel etiam deterius quippiam patiantur. In quorum gratiam, eorum ſaluti conſulens, ex Auguſtino contra Petilianum hæc pauca adiiciam; Cathedra, inquit, tibi fecit Eccleſiæ Romanæ, in qua Petrus ſedit, in qua hodie Anaſtaſius; nos poſſumus fidenter addere; in qua hodie Gregorius XIII. ſedet, cui nos in Catholica vnitate, connectimur, & à qua vos nefario furore ſeparaſtis? Quare appellas Cathedram peſtilentiæ, Cathedram Apoſtolicam? &c.

IX. *Quod B. Petrus Apoſtolus fuit Romæ Epiſcopus.*

Euſeb. in Chronico an. 44. Petrus natione Galilæus, Chriſtianorum Pontifex primus, cum primum Antiochenam Eccleſiam fundaſſet, Romam proficiſcitur, vbi Euangelium prædicans; viginti quinque annis eiuſdem vrbis Epiſcopus perſeuerat.

X. *Quod idem Petrus Romæ fuerit ibidemque Epiſcopus exiſtens mortem obierit.*

D. Ambr. in orat. in Auxentium de tradendis baſilicis. Id ita eſſe teſtatur Ambroſius in oratione contra Auxentium quæ habetur libr. 5. Epiſt. Petrus victo Simone Mago, cum præcepta Dei populo ruminaret, doceret caſtimoniam excitauit animos gentilium. Quibus eum quærentibus, deprecatæ ſunt animæ Chriſtianæ, vt pauliſper cederet. Nocte ergo muro egredi cœpit, & videns ſibi in porta Chriſtum occurrere, vrbemque ingredi, ait: Domine, quo vadis? Reſpondit Chriſtus. Veni Romam iterum crucifigi. Intellexit Petrus ad ſuam crucem diuinum pertinere reſponſum, &c. Et infra. Statimque correptus per crucem ſuam honorificauit Dominum IESVM.

XI. *De Vltione diuina i. Deſiderium Regem ſedis Apoſtolicæ perturbatorem.*

P. Lud. Richeomus in Apolog. pro Deſiderius Longobardorum Rex, hoſtis ſedis Apoſtolicæ infeſtiſſimus non tam lapſus quam præcipitatus ex aſtris, ampliſſimis fortunis deiectis, nudus ab opibus, vita ſpoliatus, regnum, nomen, ſe ac ſuos, æterna ac inextricabili ruina oppreſſus, amiſit. *Societate Jesv.*

II. *Henr. VIII. Angl. Rex male ſibi Eccleſiæ Anglicanæ primatum affingit.*

Nic. Sand. de ſchiſm. Angl. an. 1532. & 1534. Clemens VII. Pontifex Romanus, cauſa Henrici VIII. Anglorum Regis & Catharinæ, vxoris eius, accuratiſſime cognita, cum illos à Deo legitime coniunctos fuiſſe nec ab homine ſeparari poſſe ſcripta ſententiæ formula pronunciaſſet, Rex ſentetiam illam non aliter quam ſi facta ipſi fuiſſet iniuria, interpretatus, doloris ſui vlciſcendi cauſa curauit, vt iuſiurandum quod Clerus Anglicanus Pontifici Romano hactenus præſtiterat, in publicis regni comitiis irritum redderetur, ſeque ipſum, vt quondam Iulianus apoſtata, pontificem Maximum creans, nouam iuriſiurandi præſcripſit formulam, in qua Clerus & populus ipſum Eccleſiæ Anglicanæ atque Hibernicæ ſummum in terris proxime ſub Chriſto caput, iurato confiteretur. Ac iſto quidem modo Henricus tam ſe quam ſuos diuiſit ac ſeparauit ab Eccleſiæ Romanæ Societate & communione, in qua iam inde à temporibus Ioſephi ab Arimathia, omnes illi Reges & populi vixerant, qui Catholicam Chriſti fidem in iis Inſulis, pro ſua quique ætate, ſequebantur. Vt vero grauiorem adhuc vindictam de Pontifice Romano ſumeret, in menſe Nouembri comitiis publicis indictis, omnem deinceps in Anglos & Hibernos iuriſdictionem ac poteſtatem Pontifici Romano ademit, quam ſi quis deinceps ei detuliſſet, perduellionis reus fieret. Quinimo ipſum papæ vocabulum perſecutus, edixit, vt de cætero nullus Pontificum Romanorum vocaretur Papa, ſed tantum Epiſcopus Romanus: Anglicanæ veroEccleſiæ ſummum caput ſolus Rex haberetur; Cuius etiam eſſet, authoritate pleniſſima, errores, hæreſes, abuſus omnes in Anglicana Eccleſia emendare. Illi omnium ſacerdotiorum integri prouentus primi cuiuſque anni quo quis beneficium aliquod fortitus eſſet, ſoluerentur. Illi omnium Eccleſiaſticarum dignitatum decimæ redderentur. Quam legem Rex tanta ſæuitia executioni mandauit, vt capitis damnaretur, ſi cuius in libro vel ſolum nomen Papæ non deletum extaret. Per Calendaria, per iudices, per ſcripta Patrum, per totum ius Canonicum, per Scholaſticos Doctores, Papæ vocabulum lituris vndique obducebatur. Imo in fronte operum D. Cypriani, Ambroſii, Hieronymi, Auguſtini, Leonis, Gregorii, Proſperi, ac aliorum Eccleſiæ luminum, ſinguli ſcribere coacti ſunt, ſi quid in eis operibus ineſſet, quod Pontificis Romani Primatum tueretur aut confirmaret, ſe illi verbo, ſententiæ, rationi iam nunc renunciare, nec tanti criminis reos vnquam eſſe velle, &c.

Pontificatum impie ſibi vindicat Henr. 8.

Angli ſchiſmatici facti vnde.

Pontifici ſummo poteſtatem aufert Henr. 8.

Lex impia de abrogando Pontificatu Romano.

XIII. *De felici martyrio Thomæ Mori ob defensam potestatem & veritatem Primatus Romani.*

Idem Sanderus ibid.

Thomas Morus, insignis ille Angliæ martyr, è custodia in iudicio interrogatus, quid ei de Republica videretur, in qua omnis potestas Pontifici Romano abrogata, & summa Ecclesiæ gubernatio Regi concessa esset (quæ lex post Mori apprehensionem constituta erat) respondit se nescire, an vlla esset eiusmodi lex. Iudice subinferente; At nos tibi denuntiamus talem extare legem, & eam suffragiis omnium esse comprobatam, quid ergo tibi de illa videtur? Si me, inquit Morus, pro ciue habuissetis, ego vobis de vestra lege attestantibus credidissem. Nunc autem separastis me à Rep. vestra, & in carcerem non modo tanquam peregrinum, sed & tanquam hostem recluisstis. Me igitur huic Reipublic. mortuum quomodo nunc tanquam eius membrum de Reipub. vestræ legibus interrogatis? Irato iudex, iam, inquit, dissentire à lege te video, cum taceas. Si taceo, inquit Morus, hoc vobis ac legi vestræ in lucrum deputabitur: Nam qui tacet, consentire videtur. Ergone, inquit Iudex, assentitis legi? Quomodo, inquit, id facerem, cum nemo assentiatur ei quod ignorat?

Graviter & modeste responsum.

Acute.

Consilium Mori.

Destinato autem consilio in hunc modum respondit Morus, vt neque fidem negaret, neque mortis periculo sese offerret. Quanquam enim esset martyrii cupientissimus, tamen certo sciens hoc esse donum Dei, dubitans vero (vt sæpe dictabat) vtrum Deus hac eum gratia donaturus esset nec ne, eam respondendi moderationem, quam nunc exposui, tenuit.

Porro cum Iudex ad duodecim viros, quorum est de capite omnium cognoscere ac interloqui, causam Mori detulisset, illi eum dixerunt reum esse mortis. Tunc Morus vocationis suæ certior & securior, libere aperuit, quid ei de lege illa videretur. Ego, inquit, per Dei gratiam semper Catholicus, nec vnquam à Pontificis Romani communione discedens audieram aliquando eius potestatem legitimam quidem & laudabilem, sed tamen humani iuris, non diuinæ præscriptionis fuisse. Itaque cum viderem statum huius regni eo ferri, vt necessario inuestigandum esset, qua ex origine Pontificis Romani potestas dimanaret, toto septennio huius rei diligentissimæ indagationi me dedidi, & deprehendi potestatem Romani Pontificis, quam vos temere (vt nihil dicam grauius) abrogastis, non modo legitimam, laudabilem & necessariam, verum etiam diuini iuris & præscriptionis esse. Hæc mea est sententia, hæc fides, in qua per Dei gratiam moriar. Vix hæc dixerat, cum omnes magna voce conclamarunt; proditorem & perduellem esse Morum, &c. Pridie Nonas Iulias caput iustitiæ veritatis & virtutis amputatur, Anno 1534.

Tho. Morus rationē fidei suæ reddit.

Primatus Papæ est iuris diuini.

TIT. LX. De excommunicatione, hoc est, communione fidelium separatione: excommunicatio enim est censura, qua quis separatur ab ecclesiastica communione, fidelium.

Pharisæi cæcum à natiuitate, à Christo Hierosolymis curatum, è synagoga eiecerunt, eo quod Christum peccatorem esse negaret. Iudæis erat synagoga quod nobis Ecclesia nam eiusdem sunt significationis. *Ioan. 9.*

Christus Dominus ait; Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus. *Matth. 18.*

Diuus Paulus in virtute Domini nostri IESV CHRISTI *tradit hominem incestuosum Satanæ in interitum carnis, vt spiritus, saluus fiat.* *1. Cor. 5.*

EXEMP. I. *De arbore à VVolstano excommunicata, & mox arefacta.*

ELfinus Regis Eduardi quondam minister, ad consecrandam Ecclesiam Episcopum precibus aduocauit. Erat autem in cœmiterio arbor nucea, patulis frondibus vmbrosa, quæ luxuriante ramorum amplitudine, luminibus officiebat Ecclesiæ. Solebat autem vir aleis & epulis sub illa arbore vacare, & cum iussisset eam Episcopus abscindi, maluit ecclesiam non dedecari quam arborem inde penitus deponi. Vir ergo sanctus maledictionis iaculum in arborem offensus intorsit, & illa quasi vulnerata, paulatim sterilescens, radicitus exaruit, & fructu caruit. Exacerbatus inde Dominus, eam abscindi iussit, & dixit: Nihil Wolstani maledictione amarius, nihil eius benedictione dulcius poterit inueniri.

In vita S. VVolstani apud Sur. 15. Ian.

Excommunicatio miraculo cōprobata.

II. *De alia arbore etiam per excommunicationem arida facta.*

Huic haud absimile est quod fertur Vallisoleti accidisse; memoratu dignissimum videtur. Latro quidam (vt narrant) vas argenteum furto sublatum abdiderat in excauato trunco pyriæ & annosæ populi prope B. Magdalenam sitæ. Interea cum ab ore Sacerdotis in cum qui vas surripuerat, aut retinebat, excommunicationis sententia quasi fulmen emitteretur, repente arescere cœpit arbor, sed vase forte postea reperto, & ei, cuius erat restituto, natiua veritas ac pulchritudo arbori reddita est, omnibus tanti miraculi stupore defixis.

Ex historia Pontificali per Illescam par. 2 c. 14. Lud Gran. 2. p. Catech. c. 17 §. 7.

Arbor excom. arescit.

III. *De pane candido excommunicato in atrum plane conuerso.*

Ferdinandus à Castello vir religiosus, in prima parte historiæ suæ scriptum reliquit, S. Gundisalium Amarantium, ex Dominicana familia monachum, vt rudi populo ad quem conciones habebat, declaret, quanta sit vis excommunicationis, & quid damni in anima pariat, canistrum candido ac primario pane plenum, quem mulier gestabat, excommunicasse, subitoque, mirum dictu, panem niueum in aterrimum conuersum: deinde cum eundem

Petr Ribadeneira l. 1. de Principe Christiano c. 34. ex Ferdinando à Castello 1 p. hist. lib. 2. cap. 62.

Panis nigreſcit.

dem aqua luſtrali adſperſum benedixiſſet reſciſſo maledicto, nigrore poſito priſtinum candorem recepiſſe.

IV. *De Rege communicante & epulante cum Comite excommunicato morte multato.*

Beda lib. 1. Hiſt. Anglor. ca. 12. Apud Baro. tom. 8. ann. 655.

Quidam Comes Anglus illicitum contraxerat matrimonium: quod cum Epiſcopus ſeruus Dei Cedo prohibere & corrigere non poſſet, excommunicauit eum, atque omnibus qui ſe audire vellent, præcepit, ne domum eius intrarent, neque de cibis illius acciperent. Contempſit hoc Rex præceptum, & rogatus à Comite intrauit epulaturus domum eius. Qui cum abiſſet, obuiauit ei Antiſtes. At Rex intuens eum, mox tremefactus deſiluit de equo, cecidit. que ante pedes eius, veniam reatus ſui poſtulans. Nam & Epiſcopus pariter deſiluit, ſederat enim & ipſe in equo. Iratus autem tetigit Regem iacentem virga, quam tenebat manu & Pontificali auctoritate proteſtans: Dico tibi, inquit, quia noluiſti te continere à domo perditi & damnati illius, tu, in ipſa domo mori habes. Sed credendum eſt, quia talis mors veri religioſi non ſolum talem culpam diluerit, ſed etiam meritum eius auxerit, quia nimirum ob cauſam pietatis propter obſeruantiam mandatorum Chriſti contigit.

Excommunicatis non communicandum.

V. *Anathemate cohibetur Robertus Gallorum Rex ab illicito coniugio, vnde orta proles horrenda.*

Petr Damiani Cardinal. in Epiſt. ad Deſiderium Abbat apud Bar. an. 998. 3. tom. 10.

Huic conſentaneum eſt, quod Petrus Damiani Archiepiſcopus Rauennas & Cardinalis ſcribit in epiſtola ad Deſiderium Abbatem Caſſinenſem: Deus omnipotens (inquit) terribile exhibet etiam in hac vita iudicium, nec tamen miſeri homines deſinunt iterare plectendum: Nam Robertus Gallorum Rex, auus iſtius Philippi, qui in paterni iuris ſceptra ſucceſſit, propinquam ſibi copulauit vxorem, ex qua ſuſcepit filium, anſerinũ per omnia collum & caput habentem. Quos etiam, virum & vxorem omnes vero Galliarum Epiſcopi cõmuni ſimul excommunicauere ſententia. Cuius ſacerdotalis edicti tantus omnem vbique populum terror inuaſit, vt ab eius ſocietate vniuerſi recederent, nec præter duos ſeruulos ad neceſſarii victus obſequium illi remanerent, qui tamen & ipſi omnia vaſa, in quibus Rex edebat & bibebat, percepto cibo abominabilia iudicantes, pabula ignis exhibebant. His autem Rex coarctatus anguſtiis, ad ſanum conſilium rediens, diuortium fecit; iniitque legale connubium] Eadem de monſtro genito habentur in hiſtoriæ Aquitanicæ fragmentis ex Pithæi collectione editis, vbi hæc verba: Dum enim de eodem Rege eadem mulier concepiſſet, credens ſe pariturum filium, peperit monſtrum. Quæ res Regem perterruit, & librum repudii eidem mulieri dare compulit. Quo facto abſolui cum toto ſuo meruit regno.

Excommunicati vitandi ab omnibus.

Monſtrum horrendum ex illicito coniugio.

VI. *Canes etiam dedignantur attingere cibos Domini ſui excommunicati.*

Idem Epiſt. ad Hildebrandum p. m.

Venerabilis vir, Pius videlicet, Apſarenſis Epiſcopus, qui Epiſcopatum dimiſerat, dum mihi totius circa ſe regni reuerentiam conqueſtus exponeret, ac moleſtæ inquietudinis tædia nunciaret, inter cætera, vnum intulit, quod vos latere non patior. Quidam, inquit, degener quidem moribus, ſed maiorum titulis inſignitus, ſuam conſanguineam nuptiali ſibi fœdere copulauit. Quid plura; Prohibitus perſtitit, excommunicatus adhæſit: totumque Eccleſiaſticæ cenſuræ vigorem, nugarum puerilium fabulas deputauit. Cui hoc certe ad diuinæ indignationis indicium contigit, vt panes de nuptialibus menſis in plateas ante canum ora proiecti minime tangerentur. Inſuper ô diuinæ animaduerſionis pauenda ſeueritas! dum rigidus ſtat, dum præceptis ſacerdotalibus ſe non humiliat; qui vigilare ſibi ad ſalutem noluit, in cubiculo dormientem, repente de cœleſtibus irruens fulgur extinxit.

Excommunicati hominis panes attingere canes dedignantur.

VII. *Martyrii corona & præmio frui nequit excommunicatus antequam ab Epiſcopo fuerit abſolutus.*

Michael Glycas P. 4. Anna Bredembach. Collat ſacr. li. 5. cap. 32.

In Hiſtoria Eccleſiaſtica Philonis philoſophi, reperitur, quodam perſecutionum Priſcorum tempore, ſeniori Eccleſiaſtico ab Antiſtite ſacris interdictum fuiſſe. Quum autem ſenior ille quandam ob cauſam neceſſariam aliquo profectus eſſet, accidit vt ab Ethnicis comprehenſus, teſtimonio ſuo veritatem obſignaret. Hinc templum eo loco conditur, & renoualia peraguntur; cumque Antiſtes hæc verba pronuntiaret; Pax vniuerſis: ſandapila templo exceſſit, idque non ſemel, ſed bis terue factum. Huic per quietem Antiſtitii ſenior oblatus: Abito, inquit, & Epiſcopo meo ſis author, vt huc veniat meque vinculis exſoluat. Nam officio me ſacro excluſit, ideoque ſacris intereſſe vobiſcum nequeo. Teſtimonii quidem coronam conſequutus ſum, ſed Dei faciem necdum conſpexi. Quod ſi me ipſe præfectus non exſoluerit, alius exſoluere non poterit. Quum igitur his obtemperatum eſſet, Sandapila excedere deſiit. Atque hanc ob cauſam Deo cuncti gloriam tribuebant, qui ſeruis ſuis eiuſmodi poteſtatem conceſſiſſet. Ioannes quidem orator ille aureus hac de re verbis huiuſmodi diſſerit: Nos ſecundum legem atque præſcriptum Eccleſiaſticum vincula quibuſdam iniicimus. Ea ſi quis flocci pendit, is ſciat mortis atque iudicii tempus appetiturum, quod ipſum doceat, Dei ſermonem, & eius Eccleſiæ leges minime falſas ac mendaciter excogitatas eſſe.

Excommunicati à beatorum conſortio remouentur.

VIII. *De equite excommunicato, & in loco ſacro ſepulto, miraculoſe extra illum eiecto.*

Ex Act. 2. Concil. Lemouicenſ. Bar. 10 11. an. 1034. 17.

Nuperrime poſt Concilium Bituricenſe quidam de excommunicatis eques in noſtra diœceſi interfectus eſt, nem ego rogantibus amicis, & propinquis eius, nullatenus ſoluere volui, vt cæteri metum haberent: grauem enim culpam prædantis habuerat. Itaque ſine ſacerdotis obſequio à militibus apud quandam eccleſiam S. Petri, non me iubente,

sepultus est. Mane autem facto, corpus eius longe extra cœmiterium proiectum, & nudum super faciem eius terræ inuentum est: tumulus autem, vbi sepulturam habuerat, intactus, & ita, vt dimissus fuerat, repertus est. Quem iterum milites aperuere, & nihil in eo amplius nisi vestes, quibus inuolutum corpus fuerat, inuenerunt. Rursus cadauer ibidem sepelierunt, & diligenter tumulum sub enormi pondere terræ & lapidem claudunt: sed die altero proiectum cadauer, & tumulum intactum, vt supra aspiciunt. Quinquies sepeliunt: toties eodem eiectum tenore contuentur. Tanto demum vecti stupore, corpus longe à cœmiterio Ecclesiæ terra obruunt. Quo terrore perculsi Principes militiæ, pacē nobis, velut optabamus, firmare nequaquam distulerunt. Adhæc respondit Concilium. Quid hoc aliud est, nisi quia sub oculis hominum arbiter hominum affirmat Ecclesiæ suæ auctoritatem, quia excommunicati à sepultura Christianorum iuste ab Episcopis segregantur: Tales enim negant fidem, dum latrocinia potius, quam pacem sectantur.

Excommunicatus in loco sacro non sepeliendus.

TIT. LXI. De metuenda & non contemnenda excommunicatione.

EXEMP. I: *Otho Imper. ob inobedientiam ab Episcopi censura perculsus, pœna illa territus sese submittit.*

OTho Imperator, Henrici Aucupis filius, cum pontificatum de Velleslene in Magdeburgum illustriorem locum transferre moliretur, non putauit in sua prouincia superesse quenquam super consensu interpellandum, paulisper in ea vir militaris alioqui circumspectissimus, lapsus, quod secularis potestas, quæ secularia sunt administrat: & de prophanis, quæ Deo iubet consecrari, sacra facit: iam autem diuinis vsibus permissa, extra illius sunt ordinationem, Bernardus Halberstadensis Episcopus ordinationi Regis se opponit, quod in illius parochia esset locus, quem nouæ voluit Rex diœcesi applicare. Faciebat, augebatque Regi animos, quod paterna ditione locus ad se pertineret: Erat enim Burggrauius de Magdeburgo, qui Regi permisit, vt eam arcem primæ coniugi donaret titulo propter nuptias. Rex non æque tulit, quod auderet Episcopus suæ voluntati contraire. Captum ergo perduci iussit in Quedelenburg, & reclusit in carcerem. Sedit aliquandiu bonus pontifex in patientia: si forte Rex ad cor reuersus illum iuberet relaxari. Venerat sacra dies dominicæ cœnæ: recolit Episcopus diuinorum, quæ in Ecclesia tum erant peragenda, ministeriorum: Iubet sacras vestes sibi afferri: paretur Indutus, orat aduocari regem: Erat enim tunc eo loci. Venit, arbitratus Episcopum mutasse sententiam, consensumque præbiturum ad rem quam instituerat. Vbi rex aderat, Episcopus eleuata manu, excrationem protulit, & excommunicationem in regem qui manus intulisset Christo Domini: interdixitque sacris per omnem diœcesim. Rex amentiam interpretatus, quod tale aliquid captus moliretur, primum videbatur rem excepisse cachinno: vbi profundius cogitabat non esse contemnendam. Itaque iussit mox laxatum remitti ad Ecclesiam suam, & permansit res infecta per omnes dies, quibus supererat Episcopus memoratus.

Albert. Crantzius lib. 4. histor. Saxon. cap. 7. apud Bredemb. lib. 5. Collat. cap. 25.

Priuilegia Ecclesiastica defendit Episc.

Episcopus coniectus in carcerem ad Imp.

Imperator ab Epis. anathemate percellitur.

II. *Excommunicationem etsi illegitimam non contempsit, imo timuit Theodosius Imp.*

Theodosius iunior Imperator licet virtutibus multis eximie decoratus esset, clementia tamen mansuetudine, animi tranquillitate quæ nullis procellis agitari poterat, pietate denique ac timore erga censuras ecclesiæ excelluit: cuius rei certissimum argumentum hic ostendam. Vir quidam vitam excolens monasticam animo paulo audaciore prædituus, ad Imperatorem rei cuiusdam petendæ gratia accedit. Quod cum sæpius fecisset, Imperatori Ecclesiastica interdicit communione; vinculoque Ecclesiæ iniecto, decedit. Imperator autem fide cum primis excellens, ad Palatium veniens, cum tempus instaret conuiuii, & omnes conuiuæ adessent, dixit se non prius capturum cibum, quam Ecclesiæ vinculo solueretur. Proinde vnum ex familiarissimis ad Episcopum mittit, vt potestatem faciat ei, qui ipsum ligauerat, vinculo soluendi. Cum autem Episcopus respondisset, non debere cuiusquam vinculum admittere, significasseque eum solutum esse: non tamen solutione illa contentus fuit, donec ille qui eum ligarat, magno cum labore conquisitus, communioni illum restituisset: huiusmodi erat Imperatoris erga leges diuinas fides & pietas.

Theodoret. lib. 5. hist. Eccle. 6. Niceph lib. 14. cap. 3. Baron. an. Domini 4. 5. tom. 5.

Theodosii admiranda erga religionem obseruantia.

III. *Desiderius Longobardus Rex plus terretur anathematis commination, quam armorum vi.*

Desiderius Longobardorum Rex cum multas ditionis Romanæ vrbes iam cœpisset, nouissetque ab Adriano primo Pontifice ad ferendam opem Carolum Magnum vocari, cupiens astu ante Carolum vrbem Romam inire, simulauit voto se ad salutanda principis Apostolorum limina proficisci velle: quod cum prudens Pontifex animaduertisset, reseratis prius templi atque vrbis portis, misit qui Desiderio sub anathematis pœna imperarent, ne propius ad vrbem accederet. Incredibile forsan videatur, & tamen vero ipso verius est, barbarum regem superbiæ atque immanitatis plenum, quem arma non mouerant, simplici anathematis denunciatione territum, sententia mutata, retro exercitum conuertisse.

Bapt. Fulgosius lib. 1. cap. 1.

Anathematis commination terretur Rex.

IV. *De infausto Philippi Gallorum Regis ob desperatam excommunicationem interitu.*

Philippus Galliæ Rex cognomento Pulcher: Historicorum enim quidam scriptis prodidere, eum tum

Longe aliter se gessit erga censuras Ecclesiasticas

Carolus Sigonius lib. 5. de regno Italiæ.

tum ob deſpectam excõmunicationem, tum etiam quod Bonifacium octauum hoſtiliter vexauerit, à quodam apro diſcerptum, miſerabili morte interiiſſe; atque à tribus eius filiis, ad quos ex ordine corona peruenit, ſobolem, quæ ſibi ſuccederet, nullam reliquiſſe; eorumque coniuges, Philippi vero nurus, de ſtupro poſtulatas, & duas ex illis adulterii conuictas, regium ſanguinem graui infamia inquinaſſe.

Ex Iac. Meyer. lib. 11. Annal. Fland. & Naucl gen. 26.

Philippus Rex ab apro diſcerptus.

V. *De Theodoberto Rege, excommunicationem ſpernente reprehenſo ac arrepto.*

Cum Theodorico decedente, Theodobertus filius eius regnum ambiſſet, ac multa inique exerceret, & ab eodem plerumque corriperetur; quod vel ipſe perpetraret, vel perpetrantes non argueret, aduenit dies Dominicus; & ecce Rex cum his, quia Nicetio Epiſcopo communioni abeſſe iuſſi fuerant, Eccleſiam eſt ingreſſus. Lectis igitur lectionibus, quas canon ſancit antiquus, oblatis muneribus ſuper altare Dei, ait Epiſcopus: Non hic hodie Miſſarum ſolennia conſummabuntur; niſi communione priuati prius abſcedant. At Rege renitente, ſubito exclamat vnus de populo arreptus à dæmone puer iuuenis: cœpitque voce valida inter ſupplicia torturæ ſuæ, & ſancti virtutes, & Regis crimina cõfiteri: dicebatque Epiſcopum cenſum, regem adulterum: illum timore Chriſti humilem, hunc gloria regni ſuperbum: illum ſacerdotio impollutum, à Deo in poſterum præferendum, hunc ab authore ſceleris ſui velociter elidendum. Cumque Rex timore concuſſus, peteret, vt hic energumenus ab eccleſia eiiceretur, dixit Epiſcopus: Prius illi, qui te ſecuti ſunt, id eſt inceſtuarii, homicidæ, adulteri, ab hac Eccleſia extrudantur, & hunc Deus ſilere iubebit. Et ſtatim Rex iuſſit omnes hos, qui ſacerdotis ſententia damnati fuerant, egredi ab eccleſia. Quibus expulſis, iuſſit ſacerdos dæmoniacum foras extrahi: ſed cum apprehenſa columna, auelli à decem viris non poſſet, ſanctus Dei ſub veſtimento ſuo propter iactantiam vitandam faciens crucem Chriſti cõtra dæmonem, relaxari præcepit. Qui protinus corruens cum his, qui eum trahere nitebantur, poſt paululum ſanus erectus eſt. Deinde poſt acta ſolennia requiſitus, nunquam reperiri potuit, nec vllus ſciuit vnde venerit, vel quo abierit. Coniiciebatur à pluribus eum à Deo miſſum, qui Regis ſacerdotiſque opera non taceret. Vnde factum eſt, vt ſacerdote orante, Rex mitior fieret, paſtorque à Domino remunerandus, digne propheticum illud audiret: Qui reddiderit pretioſum de vili, tanquam os meum erit.

Greg. Tur. in lib. de Vitis Patrum, cap. 27. apud Sur. 1. Oct. Biblioth. SS. Patr. tom. 7.

S. Niceci Ep. Treuer. laus & auctoritas.

Theodobertus Rex ab arrepto cur reprehenſus.

Signo crucis ſanat S. Nicerius dæmoniacum.

Ierem. 15.

VI. *De vltione diuina in Gaufridum Comitem anathematis contemptorem.*

Inter Ludouicum Francorum Regem & Gaufridum Comitem Andegauenſium exercebantur inimicitiæ graues. Cauſa erat, quod virum nobilem Gerardum de Monaſteriolo, Rege prohibente, in munitiſſimo oppido ſuo Comes obſidens, comprehendiſſet vna cum vxore, liberis & propinquis, ipſamque diruiſſet munitionem. Conatus eſt D. Bernardus cum multis Epiſcopis & Principibus eos conciliare, ſed Comes, amaritudinis felle commotus, inſultatos omnes relinquens equo inſiliit & receſſit. Sic pacis re deſperata paratus erat Gerardus in carcerem redire: ſub obſidibus enim ad colloquiũ erat adductus. Sed eum conſolatus eſt vir ſanctus: Ne timeas ait: certus eſto, quia Deus tibi cuique ſubueniet, idque celerius quam valeas vel ſperare: Siquidem recordatus viſionis, quam veniens ad id colloquium viderat, tanquam lecturum ſe Euangelium à ſancto Epiſcopo Malachia petere benedictionem, confiſus eſt pacem ſine dubio prouenturam. Necdum Gerardus ille limen domus attigerat, à facie eius egrediens, cum ſubito quidam occurrens, redire Comitem nunciauit. Mirati ſunt omnes, tam celerem audientes promiſſionis effectum. Eadem enim hora Comes rediit, & pariter pax deſiderata prouenit. Erat autem idem Comes pro eodem negotio ex mandato ſummi Pontificis anathematis vinculis innodatus, ſed abſoluendus, humiliari, vt debuit, vel culpam ſuper hoc fateri ſuam penitus recuſauit: magis autem, vt erat plurimum animoſus, Deum ſibi culpam huiuſmodi nunquam remittere imprecatur, innocentem ſe reputans & iniuſte legatum: Quamobrem diſceſſit pater ſanctus non parum triſtis ab illo, dicens ei: ſiquidem literas nouerat: in qua menſura menſus fueris, remetietur tibi. Eadem autem die cauſantibus ſuper hac improbitate perſonis quibuſdam, & principem illum grauiter erraſſe dicentibus, accenſus zelo Dei famulus, aiebat Grauiter ſatis hæc temeritas punietur. Fieri omnino non poteſt, quin hoc eodem anno Comes ipſe aut moriatur, aut euidentem aliam diuinæ indignationis ſentiat vltionem. Hoc verbum & exipſis & ex aliis audiere non pauci. Quod tam celeriter eſt impletum, vt Comes idem infra diem quintum decimum moreretur.

Autor vita S. Bernhardi lib. 4. cap. 3.

Viſum S. Bernardi futuræ pacis nunciũ.

Matth. 7.

VII. *De grauiſſimis & inauditis effectibus excommunicationis in Leopoldum Auſtriæ Ducem prolatæ.*

Anno Chriſti Domini milleſimo centeſimo nongeſimo quarto, cum Leopoldus Dux Auſtriæ adhuc permaneret in ſententia excommunicationis, quam Dominus Papa Cœleſtinus III. in eum tulerat propter captionem Richardi Regis Angliæ, nec pœniteret; flagellauit Dominus terram ſuam in hunc modum. In primis quidem incenſæ ſunt omnes ciuitates terræ ſuæ, nec alicui nota fuit cauſa incendii. Secundo ex inundatione Danubii fluuii ſubmerſa eſt quædam terra adiacens, in qua decem millia hominum, vel eo amplius perierunt. Tertio, cum in media æſtate ſoleat, & debeat omnis terra viuere, tota terra eius tunc temporis contra ſolitum, & debitum curſum exaruit. Quarto cum ſemina frugum deberent in herbam proceſſiſſe, in vermes conuerſa ſunt. Quinto nobiliores terræ ſuæ morta-

Rogerius in Annalibus Angliæ. Vilhelm. Neubrigenſ. lib. 5. c. 6. apud Baron. to. 12. 1594. 3.

Dux Auſtriæ deridet ſummi Pontif. anathema.

licate percuſſi ſunt. Et quamuis tot ac tantis flagellaſſet Dominus terram ſuam plagis, noluit tamen pœnitere, ſed induratum eſt cor eius, adeo quod ipſe iurauit, quod omnes obſides Regis Angliæ, quos ipſe habebat, capitalem ſubirent ſententiam, niſi in proximo perficerentur ei à Rege Angliæ omnes cõuentiones, quas cum illo fecerat. Vnde factum eſt, quod Balduinus de Betun, qui vnus erat ex illis, qui dati fuerant Duci Auſtriæ pro redemptione Regis Angliæ obſides, ex communi obſidum conſilio miſſus eſt ad Regem Angliæ ad indicandum ei Ducis propoſitum. Qui cum veniſſet, miſertus illorum Rex tradidit ei Rex ſororem Arthuri Ducis Britanniæ, & filiam Imperatoris Cypri, ad ducendum eas, & ſque ad Ducem Auſtriæ, ſororem ſcilicet Arthuri ad maritandum filio Ducis Auſtriæ, & filiam Imperatoris de Cypro tradendam in manu Ducis Auſtriæ quietam.

TIT. LXII. De defunctorum quorundam excommunicatione & abſolutione.

1. Reg. 13. 1. Reg. 24. *Ioſias Rex oſſa pſeudoprophetarum, & eorum, qui victulis immolarent, poſt mortem effodit, atque combuſſit, ac inde laudatur.*

EXEMP. I. *Quod defuncti excommunicati ante abſolutionem ad cœlum euolare non poſſint.*

Ioan. Vigne-rius de Sacramento Ordinis Verſu 16.

QVamuis vita functi proprie excommunicati non poſſint, nec abſolui, quod non ſubſint iuriſdictioni Eccleſiæ: quia tamen quoad corpus ſunt in viſceribus terræ aut ſuper terram, Eccleſia ad terrorem quoſdam excommunicat vel abſoluit. Cap. A nobis, de ſen. excom. Eiuſmodi quantumcunque pœniteant, vt ait Io. Vignerius, & moriantur in gratia, non poſſunt ad cœlum volare, nec viſione beatifica frui, donec fuerint abſoluti, & hoc expreſſe dixit Chriſtus: *Quæcunque ligaueritis ſuper terram erunt ligata & in cœlo*, hoc eſt paradiſo. Ideo laudabilis eſt eſt conſuetudo in aliquibus diœceſibus, in quibus ad inſtantiam procuratoris animarum in die cinerum ſingulis annis abſoluuntur defuncti excommunicati, vt participent ſuffragiis Eccleſiæ. Hinc eſt quod noſtra ætate contigit in diœceſi S. Pontii de Thomeris, de quodam Clerico excommunicato ab Epiſcopo Ruthenenſi de Rhodez, qui poſt biennium reuelauit ſocio ſuo, vt exhumaretur è loco ſacro, donec habita abſolutione iterum ſepeliretur. Cumq; abſolutus eſſet, iterumque ſepeliretur in loco ſacro, coram toto populo audita eſt vox clara & perceptibilis ex omnibus qui aderant, gratias agentis & dicentis, tunc cœlum illi patere. Vt ex actis publicis ipſius diœceſis Ruthenenſis patet.

Matth. 18.

Defunctus excom. petit abſolui.

II. *Excommunicationis ſententiam in mortuos ferri; & ea legatos ante mortem etiam poſt mortem poſſe abſolui.*

Quidam ſolitariæ vitæ ſectator à Gregorio Papa excommunicatus, vt qui contra voluntatem præſidis, & præſcriptas monaſterio leges à Gregorio, nonnihil deliquiſſet, paucis diebus interiectis vitam cum morte commutauit. Ea re nunciata, magnopere Gregorius indoluit Fratrem illum è vita ſubito migraſſe, ſacris adhuc vinculis conſtrictum. Itaque ſcriptam in charta precationem, qua mortuũ vinculis iſtis eximeret, miniſtro cuidam cum hiſce verbis tradidit: Abi ad ſepulchrum fratris illius, & precationem hanc perlege. Quod vbi factum fuiſſet, monaſterii Præſes per quietem Fratrem hunc conſpicit: mox eum compellans: Tua cauſa mœſti ſumus, ô frater, ait, quod vinculis ſacris ligatus obieris. Quamobrem die obſecro nobis, quonam in ſtatu & conditione ſis. Tum ille reſpondens: Reuera, inquit, ô pater, ad heſternum vſque diem carcere clauſus fui. Verum hodie ſolutus ac liber factus ſum. Hoc modo cunctis innotuit eadem hora, qua Diaconus precationem illam ſupra ſepulcrum legerat, noua & admirabili ratione fratrem iſtum à ſacro vinculo fuiſſe liberatum. De hoc quoque ſatis exiſtimari poteſt, quanta vis ſit eius vinculi, quo mortales à ſacerdotibus ligantur.

Michael Glycas 4. per Annal.

Vis excommunicationis.

Excommunicatus ſoluitur poſt mortem.

III. *De quibuſdam procacioris linguæ fœminis anathemate vinctis, & poſt obitum ſolutis.*

Afferamus & illud ab eodem ſancto Gregorio ſcriptum in vita ſancti Benedicti: Quædam fœminæ, vt aiunt, moniales, nimis effreni lingua religioſum quendam virum ſæpius vellicabant. Quocirca Benedictus hæc de illis audiens, eis protinus mandauit dicens: Corrigite linguam veſtram, alioquin excommunico vos. Illæ nihilo meliores factæ intra paucos dies defunctæ ſunt, atque in ædibus ſacris ſepultæ. Cumque in iiſdem Miſſarum ſolennia, inquit idem, celebrarentur, atque ex more diaconus clamaret, Si quis non communicat, det locum; nutrix earum, quæ pro eis oblationem offerre conſueuerat, eas de ſepulcris ſuis progredi, & exire videbat: quod dum ſæpius cerneret, quia ad vocem diaconi clamantis exibant foras, atque intra eccleſiam permanere non poterant, ad memoriam reduxit, quæ vir Dei adhuc illis viuentibus mandauit. Eas quippe le communione priuare dixerat, niſi mores ſuos & verba corrigerent. Tunc ſeruo Dei cum graui mœrore indicatum eſt; qui manu ſua protinus oblationem dedit, dicens: Ite & vlterius excommunicatæ non erunt: quæ immolatio dum fuiſſet pro eis immolata, & à diacono iuxta morem clamatum, vt non communicantes ab eccleſia exirent, illæ exire ab eccleſia vlterius vſæ non ſunt.

D. Greg. lib. 2. Dial. c. 23.

D. Benedictus excõmunicat minando.

Fœminæ excomm. ſoluuntur poſt hanc vitam.

IV. *De quodam qui anathematis vinculo conſtrictus poſt mortem fuit ab olutus.*

Huc etiam facit quod legitur de aliis poſt mortem à S. Gothardo Hildesheimenſi Epiſcopo abſolutis. Hic Pontifex contumaces quoſdam & perduelles habebat inter ſubiectos, quos ſæpe admonitos

Matt. Rader. in Viridi. Sanctorum ex Menæo Græcorum.

Contumaces excom. vincti reuiuiſcunt vt ſoluantur.

tos tandem anathemate ictos ſacrificij tempore templo excedere juſſit, qui tamen contempto Præſulis ſui imperio reſtitabant, cum ecce tibi ex dudum ſepultis, quos anathematis vincula adhuc retinebant, de tumbis ſurgunt, templum que egrediuntur, quos pudore ſuffuſi rebelles quoque viui ſequuntur. Gothardus acri adhortatione ad contumaces, quibus ipſos mortuos obſequentiores haberet, adhibita, defunctos cenſura ſoluit, qui ceruicibus Pontifici ſuo inclinatis ad ſuum quiſque tumulum rediere.

V. *De milite anathematis fulmine percuſſo poſt mortem abſoluto.*

Petr. Maff. Hiſt. Indicæ l. 5. poſt medium.

Anno Domini milleſimo quingenteſimo nono Albuquerciæ Indiæ Protege claſſe eius intra fauces Erithreas conſtituta vel ex intemperie cœli, vel ex inſalubrium ciborum ſucco atrox morbus nauales turbam inuaſit. Vulgo inter luſum vel quotidiana miniſteria repente expirabant. In iis miles vnus in mare proiectus, ingentem terrorem omnibus attulit: noctu quippe, infra ſentinam pulſus frequentes exaudiri cæpti, quem ad ſtrepitum cum arrepta ſcala vigiles deſcendiſſent, implexum carinæ ſub ipſo gubernaculo defuncti milites corpus offendunt. Scilicet cunctis pilus inhorruit. Vbi ex pauore collegere ſeſe, res ad nauarchum delata: nec dubium fuit quin cadauer translatum in littus humo contegerent: quo facto, poſtridie ſuper ipſum ſepulchrum rurſus inhumatus apparuit: Eam attoniti cuncti cum apud ſe cauſam exquirerent, Franciſcus denique incertum ex qua familia monachus, qui concionatoris munere fungebatur, ſagaci coniectura ſuſpicatus eſt hominem aliquo interdicti vel anathematis vinculo conſtrictum è vita exceſſiſſe: itaque in terram egreſſum ſanctiſſimi viri Benedicti Abbatis extemplo è Pontificia formula conceptis verbis animum demortui rite expiauit, eique veniam à Deo precatus eſt. Mirum dictu: ab eo myſterio reddita mortuo pax, & vaga oſſa tandem in ſuo tumulo quieuere.

Excom. nõ contemnẽdæ inſigne exemplum.

Miles excommunicatus iam defunctus ſoluitur.

TIT. LXIII. De excommunicationis ſubiecto.

Cum excommunicatio ſit medicina vtilis bonis, & malis ob eorum culpam acerba, expedit aliquando etiam iactari in ſupremas poteſtates, quæ nullis legibus ac poteſtatibus compeſci poſſunt.

EXEMP. I. *Innocentius VI. Arcadium Imp. excommunicat, quod a Chryſoſtomum in re non iudicata throno ſuo eiecſſet.*

Genn. d. Niceph. & Glycas, apud Baro. tom. 5. an. 407.

VNDE recte Arcadium Imperatorem, eiuſque coniugem Eudoxiam Innocentius ſextus anathemate damnauerat, damnationis ſententia grauiſſimis hiſce tremendiſque verbis in eos pronunciata: Itaque ego minimus & peccator, cui thronus magni Apoſtoli creditus eſt, ſegrego & eiicio te & Eudoxiam à perceptione immaculatorum myſteriorum Chriſti Dei. Quo excommunicationis gladio vulneratus Imperator non inſolenter ſe geſſit, nec in ferientem accenſus eſt, ſed humiliter ſubmiſit Pontificiſque correptionem admiſit, ad eumque datis literis, facti ratione cum aliqua ſatisfactione redita, veniam poſtulauit, tantaque modeſtia, obedientia, ac pœnitentiæ ſignificatione à vinculis abſolui petiit, vt dignus habitus ſit, qui Eccleſiæ fidelium-que ſocietati redderetur: etiamſi paucos poſt menſes Imperatrix vita functa ſit, & Arcadius non diu ſuperfuerit.

Arcad. Imper. ab Innoc. IV. excommunicatur. Arcadij humilitas & obedientia.

II. *De Petro Aragonum Rege à Martino & Honorio IV. à ſacrorum communione reiecto.*

Petrus Aragonum Rex, qui in Siciliam accitus Gallos ex eo regno deiecerat, à duobus ſummis Pontificibus, Martino quarto, & Honorio quarto, piorum communione priuatus eſt, quod ius & dominium regni ad Eccleſiam pertineret, & illud contra Pontificum, qui tunc Eccleſiæ præerant, voluntatem in ſuam poteſtatem redegerat. Qui cum in extremum vitæ diſcrimen incurriſſet, adeſſentque Antiſtites non pauci, multique Religioſi atque primarij regni, coram omnibus dixit, illud quidem nunquam ſibi propoſitum fuiſſe, vt Eccleſiæ moleſtiam vllam aut iniuriam exhiberet, vel quidquam faceret quod mereretur tam grauem & ſeueram ſententiam in ſe ab Apoſtolica ſede prolatam; tamen ſe, quod tanquam fidelis ac Catholicus Princeps noſſet anathematis ſententiam iuſte iniuſteue latam timendam eſſe, propterea mandaſſe, vt in ſuo regno inuiolatum ſeruaretur Apoſtolicæ ſedis interdictum. Deinde ſummo cum religionis & pietatis affectu rogauit Tarraconenſem Archiepiſcopum, vt ab excommunicationis vinculo abſolueret, paratum atque expeditum vel ad fidem regiam obligandum, ſanctæque iurandum, ſe in eo manſurum, quod iuris æquitate ſeruata ſuper ea re ſedes Apoſtolica ſtatuiſſet, vel ad conueniendum ſummum Pontificem, facti ſui vt rationem reddat; innocentiamque teſtetur. In quo non minus ſe matris Eccleſiæ filium obſequentem ac humilem præbuit, quam in multis præliis, quæ geſſit, animoſum inuictumque Principem declarauit.

Hier. Sur. lib. 4. Annal. ſuorum, cap. 71. Apud Ribadeneir. lib. 1. de Principe, cap. 31. Petr. Aragon. Rex cur excommunicatus Anathematis ſententia qualiſcunque timenda.

Petri Aragoniæ Regis obedientia erga Eccleſiam.

III. *De Philippo Francorum Rege ab Vrbano II. ob adulterium anathemate percuſſo.*

Philippus Franciæ Rex repudiata Bertha vxore Fulconi Andegauenſium Comiti ereptam coniugem, nomine Bertrandam, quam miſere deperibat, in matrimonium duxit. Huic Pontifex iuſſit, vt reiecta ſceleris ſocietate coniunctæ pellice, vxorem reuocet, cum eaque legitimam vitam agat; cumque Regem veſano amore furentem, ſuique immemorem, multis remediis blandis pariter & aſperis fru-

Papirius Maſonius lib. 3. Annal. Gall.

ſtra adhibitis, ad ſaniorem mentem reuocare, atque è regno tantam offenſionem tollere non poſſet; tandem Vrbanus II. Pontifex Maximus, diris deuotum excommunicationis pœna feriit, Galliſque præcepit, ne Regi obediant. Rex inſanit, magna verborum inſolentia diſceſſionem à Pontifice minatur: ſed nihil proficit. Fingit ſe velle Pontificis leniendi & veniæ poſcendæ cauſa Romam concedere: ſed vana fuit atque inanis eiuſmodi ſimulatio; nam Pontifex fortis & conſtans perſtitit in ſententia. Tandem Rex victus ſubmiſit ſe Eccleſiæ, eiuſque cenſuris eſt obſecutus, cum videret eas æquiſſimas eſſe, & tales haberi non ſolum ab Epiſcopis & Eccleſiarum Præfectis, ſed etiam ab omnibus Ordinibus regni, qui propterea ſumma cum reuerentia iis obtemperabant. Ex quo ſatis intelligitur, quantum virium habuit hic Eccleſiaſticus mucro, quantumque apud veros Eccleſiæ filios habere debeat.

Philip. Rex cur ab Vrbano II. anathemate ligatus.

Cenſuris eccleſiæ ſe ſubmittit Philip. Fr. Rex.

IV. *Ioannes Rex Angliæ ob ſcelera ab Innocentio III. excom. & regno priuatus, Rom. Pont. ſe tributarium agnoſcit.*

Ex Regiſt. Epiſt. Innoc. 3. lo. Azor. t. 2. l. 4. c. 34.

Ioannes Rex Angliæ, cum in ſacra profanaque deſæuiret, nullius ordinis aut ætatis ratione habita, Innocentij Tertij auctoritate ſactis interdictus, ac deinde regni ſui adminiſtratione priuatus eſt. Qua re perterrefactus Rex, ne à ſuis Epiſcopis, Principibus & Popularibus deſtitueretur, vel inuitus ad ſaniorem mentem reuerſus, iureiurando promiſit, ſe Pontificis arbitrio pariturum: poſteroſque reges ad id obligauit, vt ſe deinceps Romani Pontificis perpetuo beneficiarios & tributarios agnoſcerent.

V. *Athanaſ Ep. Neap. ob fœdus cum Saracenis initum à Io. Papa VIII. excommunicatur.*

Ex epi. 270. Ioan. Papa vita Baron. to. 10. Ann. 881, 49.

Athanaſium Neapolitanum Epiſcopum ſæpiſſime admonitionibus, & multis argenti ponderibus datis, vt pactum cum Saracenis habitum diſrumperet, admonuimus. Ille autem idem pactum ſe omnimodo ſoluturum, & ab eorum ſocietate ſeparaturum eſſe promittens ſub ea conditione, vt ſi denuo cum illis quolibet modo fœdus habuiſſet, omni eſſet ſacerdotali honore priuatus & anathematizatus. Sed

Athan. Ep. cur à Ioan. VIII. excõmunicatus.

hæc omnia parui pendentem, & ad perditionem Chriſtianorum cum eis pactum habentem, & nos ſæpiſſime deludentem, & de præda eorum partem recipientem, iudicio & auctoritate Dei omnipotentis & beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli ſimul & noſtra, cum omnibus ſequacibus ſuis, & omni Eccleſiaſtica communione priuamus, & quo vſque ſe ab ipſis Saracenis penitus ſeparauerit, velut totius Chriſtianitatis inimicum anathematizamus, &c.

Ex Epiſt. D. Baſil. 47. Baron. tom. 4. 370.

VI. *De excommunicatione iaculata à B. Athanaſio Epiſcop. in Præfectum Lybiæ.*

Dum Eccleſiæ D. Athanaſio Epiſcopo Alexandrino ſubiectæ à Præfectis earum prouinciarum nonnihil vexatæ ſunt; & inter alias Eccleſiæ Lybiæ à quodam Præfecto Cappadoce, homine moribus deprauato, licet fide Catholico, labefactata eſt, quem in deteriora prolabentem, nec mores emendare curantem ſanctus Athanaſius ſententia excommunicationis perculit, ſcripſitque ex more publicas literas, quibus ſignificaretur, ne qui excommunicatus ab ipſo eſſet, ab alio vſquam Epiſcopo reciperetur. Peruenerunt eædem literæ in Cappadociam, quo idem reuerſurus erat: quas cum in primis Baſilius vniuerſæ illius prouinciæ metropolitanus Epiſcopus accepiſſet, in nefarium hominem eque ac Athanaſius ipſe commotus, eundem fidelium conſortio penitus declarauit extorrem.

Præfectus Lybiæ à D. Athanaſio & D. Baſilio ligatus.

VII. *Victor Papa Quartodecimanos Aſianos non obtemperantes à fidelium communione excludit.*

Anno Domini centeſimo nonageſimo octauo Victor, qui tum Romanę Eccleſiæ præerat, totius Aſiæ Eccleſias cum aliis finitimis, tanquam alterius fidei & opinionis, ſimul omnes à communi vnitate Eccleſiæ amputare conatur, & in eos per literas grauiter inuehitur: atq; adeo omnes fratres, eam incolentes regionem, prorſus à communione ſecludendos edicit.

Euſeb. l. 5. c. 24. & 25. Baro. tom. 2. 178.

VIII. *De Martino Luthero, primum à ſede Apoſtolica admonito & citato, qui cum reſipiſcere nollet, ab ea excommunicatur.*

Anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo, decimo ſeptimo Calendas Iulij, allata fuit in Germaniam Leonis decimi bulla, qua fuerant Romæ Martini Lutheri errores librique damnati, ac ipſe, niſi ſtatis illic diebus reſipiſceret, erroreſque reuocaret, excommunicatus, ac ſatanæ Apoſtolorum poteſtate, vt ſpiritus ſaluus eſſet in die Domini traditus, quum de erroribus per literas admonitus, & per citationem toto anno fide publica oblata, ſumptibuſque itineris, contumax nollet reſipiſcere. Satanæ igitur traditus, cœpit de errore in errorem prouolui, atque vt D. Paulus ait, in deterius proficiens errori errorem cumulare. Etſi vero aliquando reſipiſcentiam ſimularet errorum, ſi qui deprehenderentur, palinodiam pollicens, ac Apoſtolicæ ſedis iudicio ſe ſuaque ſubmittere, nouis tamen hæreſibus alias affingere in dies non deſiſtebat.

Gab. Puteo. in Elencho hæreſium lib. 20 an. Do. 1520.

Lutherus à Leone X. contumax excommunicatur. 1. Tim. 3.

IX. *Excommunicationem non eſſe pro re leui fulminandam.*

D. Antonius Archiepiſcopus Florentinus anathematis gladium nonniſi in rebus maxime arduis, & quibus non aliter occurri poterat, diſtringebat: ad leues vero caſus, cum excommunicatio ſit pœnarum maxima, illum condebat. Ad ea enim iam tempora deuenimus, vt ſi quis raſtros; marram, vel bidẽtem amiſerit, putet ſe non poſſe commodius, quam à ſacris excluſione, reperturum. Quibuſdam forte iacturam neſcio quam omnino leuem paſſis, atque

Conc. Trid. Seſſ. 9. c. 3. de reform. Vincentius Matnardus in vita eius apud Sur. to. 3. Maij 4.

in

in auctores damni anathematis arma flagitantibus constanti pectore Præsul facturum se negauit. Tum instantibus ac maxime commotis, quod despici se putarent, quantum à recto itinere deuiarent, qui ad minima censuris vterentur, huiusmodi voluit exemplo declarare. Candidus panis in medium allatus, cum anathematis verba in eum maiestate illa sua protulisset, statim, spectantibus illis, in carbonis atredinem est conuersus. Ecquis est, inquit, quantumlibet famelicus, qui panem hunc non dicam deglutire, sed vel dentibus audeat tentare? Quis statim vel inspectum non proiiciat? Quanto peiore conditione animas censuræ laqueo detentas Deus, cælites atque homines stomachantur? Abite iam, ac nolite candorem animarum pro tenui lucello in tantas sordes ac nigredinem transformare. Mox nondum profectis, conuersus ad panem; Heus, ait, isthoc nexu anathematis te libero; ac statim, quasi excussisset atredinem, candore pristino viderunt remidere.

Excom. non facile ferenda.

TIT. LXIV. De templorum erectione.

Templum Salomonis diu no iussu olim erectum fuit ad sacrificia & orationes; & etiam vt in eo requiesceret arca fœderis Domini, scabellum pedum Dei nostri.

5. Reg. 8. 2. Paralip. 17. & 28. 2. Paral. 5. 1. Paral. 21.

Dauid precaturus perrexit ad tabernaculum Domini in Gabaon, vt oraret pro auerenda peste, sed non præualuit, nimio timore perterritus, ideo in ipsa Hierusalem extruxit altare.

Anna precatura Dominum ad tabernaculum accedit, vbi erat arca, illique orans exaudita est.

2. Reg. 7.

Daniel oraturus, quia non poterat ingredi templum, in Babylone captiuus, saltem aperta fenestra orabat ad eam partem conuersus in qua erat templum Domini.

Dan. cap. 6.

Publicanus in templo orans iustificatur.

Luc. 18.

Petrus & Ioannes ascendebant in templum ad horam orationis nonam.

Act. 3.

Eunuchus Reginæ Æthiopum venerat adorare in Hierusalem.

Act. 18.

Paulus & Barnabas missi ad pradicandum primum intrant in Synagogam, & ibi pradicant.

Act. 3.

EXEMP. I. *Petro Apostolo Antiochiæ pradicante conuersa est domus Theophili in ecclesiam.*

CVm Petrus Apostolus multos à variis languoribus Antiochiæ contra Simonem Magum curasset, tantam Spiritus sanctus in illa die gratiam suæ virtutis ostendit, vt omnes à minimo vsque ad maximum vna voce confiterentur Dominum: & ne multis immorer, intra septem dies, plus quam decem millia hominum credentes Deo, baptizati sunt, & sanctificatione consecrati, ita vt omni auiditatis desiderio Theophilus, qui erat cunctis potentibus in ciuitate sublimior, & domus suæ ingentem basilicam ecclesiæ nomine consecraret; in qua Petro Apostolo constituta est ab omni populo cathedra, & omnis multitudo quotidie ad audiendum verbum conueniens, credebat sanæ doctrinæ, quam sanitatum efficacitas affirmabat.

Clemen. Roman. lib. 10. Recogn. sub finem.

Theophilus nobilis domum suam consecrat in ecclesiam.

II. *Primos Christianos in omnibus locis ades sacras ad mysteria celebranda & sacros libros legendos constituisse.*

Eusebius Cæsariensis libro secundo historiæ Ecclesiasticæ, descriptis primorum Christianorum habitaculis, vt se habeat singulorum qualitas & situs, etiam de ecclesiis, quæ apud eos sunt, sic scribit: Est autem in singulis locis consecrata orationi domus, quæ appellatur Σεμνεῖον, vel μοναστήριον. Σεμνεῖον autem in nostra lingua significare potest honestorum conuenticulum in quo secedentes, inquit, honestæ & castæ vitæ, mysteria celebrant nihil illuc prorsus, quod ad cibum potumque pertinet, inferentes, vel ad reliqua humani corporis ministeria; sed legis tantum libros, & volumina Prophetarum, hymnos quoque in Deum, ceteraque his similia, in quorum disciplinis atq; exercitiis instituti ad perfectam beatamque vitam studiis iugiter coalescunt. Et post aliquanto iterum dicit: Ab ortu autem diei vsque ad vesperam omne eius spatium studiorum exercitiis ducitur, quibus ad diuinam philosophiam per sacras literas imbuuntur, patrum leges in allegoricam intelligentiam deducentes.

Euseb. Cæsarien. lib. 2. cap. 17. ex Philone de vita contempl. supplicium.

III. *Miraculum de rupe suo loco pro sacello extruendo mota.*

In quodam loco ruris angusti, quum res posceret ecclesiam construi, rupes quædam vicini montis ex parte Orientis obiecta, ex alia vero præterfluens fluuius spatium quantum ecclesiæ sufficeret, denegabat. Et cum alius omnino non esset locus, omnesque mœstitiam gererent, quod solum ad construendam ecclesiam non haberent, Gregorius Neocæsariensis Episcopus, fide plenus, pernoctasse in oratione dicitur, & Dominum resum promissionis suæ admonuisse fideliter, qua dixit: *Si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic, Tolle te, & mitte te in mare, & fiet vtique.* Cumque hæc plena fide atque deuotione deposceret ad lucem coeuntibus populis, inuenta est rupes importuna secessisse tantum, quantum spatij ad condendam quærebatur Ecclesiam.

Idem Euseb. libr. 7. hist. eccl. cap. 26.

Matth. 17.

IV. *Constantinus templo Veneri diruto, vbi Christi sepulcrum, sacram ibi Ecclesiam construi iubet.*

Constantinus Imperator cum cognouisset, eos olim, qui idolorum errore tanquam furoris intemperiis acti fuerant, salutiferum monumentum defodisse, aggere multo molem altissimam excitasse, Caluariæ & resurrectionis vicinum circumcircalocum occupasse, & lapidibus ingentibus solum eius constrauisse, vt obliuioni monumenta memoriæ sempiternæ mandarent, & templum præterea impudicæ

Nicephi. Callist. lib. 8. hist. eccl. cap. 28.

dicæ deæ Veneris, ſtatuamque eiuſdem ibi collocaſſe, virgineo partui illudentes: vt qui eo loco debitum Chriſto honorem ſibi præſtandum ſtatuiſſent, ſimulacro ei exhibere viderentur, proceſſuque temporis obliuio veram premeret atque occultaret; cauſam quod nemini libere eo commeare, aut aliis rem indicare fas futurum eſſet; funditus templum ipſum eruere, aggeremq; egeſtum quam longiſſime à ciuitate proiicere, vt qui ſceleratis ſacrificiis contaminatus eſſet, iuſſit: templum illud pulchritudine præcipua ampliſſimum magnificentiſſimumque extruere præcepit. Cuius ædificationis inſtitutionem Macario eius templi Antiſtiti per literas commiſit.

Eccleſia ſacra à Conſtantino erigitur vbi erat Chriſti ſepulcrum.

V. *De Eccleſiis à S. Helena Hieroſolymis, & circa illa loca conſtructis.*

Imperatoris Conſtantini mater Helena ampliſſimo templo in reſurrectionis & Caluariæ monumento ita conſtructo, vt nulli prorſus, quæcunque vel pulchritudine, vel magnitudine eximia ſunt, cederet, nouæ Hieruſalem nomen indidit, exemplari ſcilicet illius veteris & iam ſoluti tabernaculi. Ipſa vero domeſticis propriiſque impenſis alias duas magnifice ſacras conſtruxit ædes: alteram in Bethleem, ad eam, in qua natus eſt Chriſtus, ſpeluncam, ſexies mille paſſibus ab vrbe diſtantem: in cuius ſanctiore ſacrario humi, & præſepe, & ſpeluncam ſacram eſt complexa: altera vero in Oliuarum monte, ad verticem ipſum, vbi relictis diſcipulis Chriſtus in cœlos eſt aſſumptus. Excitauit quoque mirificum aliud templum in Gethſemani prædio, Genitrici Dei, atque in ſacrario ipſo viuificum eius ſepulcrum firmiterincluſit. Quum vero decliuis is ſit locus, gradus marmoreos fieri curauit, viatores ex ſancta vrbe Orientalē plagam verſus ferentes ſanctis itidem infantibus, & vbi Angelus paſtoribus lætum attulit nuncium, & Verbi puerperæ, in eis ipſis locis ſacras extruxit ædes, nec non aliam quoque Ioſepho ſponſo. Inde Bethaniam progreſſa Lazaro Chriſti amico inſigne ædificauit delubrum. Abeſt id Hieroſolymis paſſuum millibus duobus. Deinde ad ſacrum Iordanem conuerſa, circa ſpeluncam vbi olim domicilium Ioannes Baptiſta habuit, perpulcram illi ædem erexit, &c.

Idem ibidem cap. 30.

Templa à Helena extructa.

VI. *Tempore Iuſtini Martyris Chriſtiani in vnum locum conueniebant ad res ſacras pertractandas.*

Iuſtinus Martyr in Apologia pro Chriſtianis ad Antoninum Pium, ſcribit cœtus Chriſtianorum tam vrbanorum, quam ruſticorum illius temporis, die ſolis in vnum locum conuenire, vbi Apoſtolorum Prophetarumque literæ, quod fieri poteſt, prælæguntur: deinde ceſſante lectore, præpoſitus verba facit adhortatoria, ad imitationem tam honeſtarum rerum inuitans. Poſt hæc conſurgimus omnes, & preces offerimus, quibus finitis profertur panis, vinum & aqua. Tum Præpoſitus, quantum poteſt, preces offert & gratiarum actionem, plebs vero Amen accinit. Inde conſecrata diſtribuuntur ſingulis, & abſentibus mittuntur per diaconos ditiores, ſi libeat, pro ſua quiſque voluntate conferunt. Collecta deponuntur apud præpoſitum: is ſubuenit pupillis, viduis, & propter morbum, aliamue neceſſitatem egentibus, vinctis quoque ac peregrinis, & in ſumma curator fit omnium inopum. Conuentus autem hos die ſolis facimus, quoniam hac die primum Deus depulſis tenebris formataque materia mundum creauit: *Ieſus Chriſtus* quoque noſter ſeruator eadem die reſurrexit à mortuis.

Iuſtin. in Apol. 2.

VII. *De templis à Martha eiuſque ſorore Magdalena Maſſilia erectis.*

Thomas Boxius Eugubius Congregationis oratorij Presbyter ſcribit, beatam Mariam Magdalenam, & beatam Marthā eius ſororem, Maſſiliam profectas, duo templa, quæ dicuntur adhuc ibi extare, alterum Chriſto, beatæ Mariæ Virgini alterum erexiſſe: atque id ita in vetuſtis Eccleſiarum illarum monumentis haberi.

De ſignis Eccl. lib. 9. cap. 6.

VIII. *De templis Sapientiæ & Apoſtolorum Conſtantinopoli à Iuſtiniano & Theodora eius vxore conditis.*

Iuſtinianus Imper. Dei placandi cauſa templum ſplendidiſſimum & ampliſſimum Conſtantinopoli condidit, literis in omnes orbis terrarum partes dimiſſis, quibus ſignificabat eo deportandum eſſe, quidquid extaret vbique gentium, vel lapidum, vel columnarum, vel aliarum rerum ſplendidarum. Materia totos ſeptem annos congerebatur, & Cyzico maiori ex parte aduehebatur. Templum vero iſtud vniuerſum annis XVII. abſolutum eſt, cœlum terreſtre, quod ipſos etiam Seraphos, inquit Manaſſes, cum veneratione, admirari arbitror. Nam ſi Deus commorari dignatur in iis, quæ hominum manus perpolierunt, omnino hic, nec vſquam alibi habitat.

Annal. Glycæ par. 4. & Conſtant. Manaſſes in Annalib.

Templum diuinæ Sapientiæ.

Theodora quoque eius vxor, iiſdem addicta cum marito ſtudiis, & eiſdem prædita moribus, nimirum magnificentiſſima, templum à fundamentis Chriſti Diſcipulis condidit, poſt primum illud facile principem ſibi locum vendicans. Appellare quis illud non inepte poſſit inter alia templa cæruleo ſplendentem lumine lunam: quod ſecundum ſolem pulchritudine ſuas ſecundas ferat.

Templum Apoſtolorū à Theodora conditum.

IX. *Beata Virgo Liberium Papam admonet de loco, vbi velit ſibi fieri templum.*

Liberio ſummo Pontifice Ioannes patricius Romanus, & vxor pari nobilitate, cum liberos non ſuſcepiſſent, quos bonorum hæredes relinquerent, ſuam hęreditatem ſanctiſſimæ Virgini Deimatri voluerunt, ab ea ſummis precibus aſſidue petentes, vt in quod pium opus eam pecuniam potiſſimum erogari vellet, aliquo modo ſignificaret. Quorum preces & vota ex animo facta beata Virgo Maria benigne audiens, miraculo comprobauit. Nonis igitur Auguſti quo

Breuiar. Rom. Aug. 5. die Caroli. Sigon. l. 7. Imperii Occidentalis ad annum 366.

B. Virgo apparet & certo loco curat ſibi erigi eccleſiam.

quo tempore in Vrbe maximi calores eſſe ſolent noctu nix partem collis Exquilini contexit. Qua nocte Dei mater ſeparatim Ioannem & coniugem in ſomnis admonuit, vt quem locum niue conſperſum viderent, in eo eccleſiam ædificarent, quæ Mariæ virginis nomine dedicaretur: ſe enim ita velle ab ipſis hæredem conſtitui. Quod Ioannes ad Liberium Pontificē detulit, qui idem per ſomnium ſibi contigiſſe affirmauit. Quare ſolemni ſacerdotum & populi ſupplicatione ad collem venit niue coopertum, & in eo locum eccleſiæ deſignauit, quæ Ioannis & vxoris pecunia extructa eſt, poſtea Xyſto tertio reſtituta. Variis nominibus primum eſt appellata, Baſilica Liberij, ſancta Maria ad præſepe. Sed cum multæ iam eſſent in Vrbe eccleſiæ ſub nomine ſanctæ Mariæ Virginis: vt quæ Baſilica nouitate miraculi ac dignitate cæteris eiuſdem nominis Baſilicis præſtaret, vocabuli etiam excellentia ſignificaretur, eccleſia ſancta Mariæ Virginis maioris dicta eſt.

X. *S. Autberto Cameracenſi Epiſcop. locus de ædificanda S. Michaelis Eccleſia reuelatur.*

Sigeberti Chronic. ann. 709. Baro. tom 8. Annal. an. Chriſti. 704. 5.

Michael de extruendo ſibi templo locum deſignat.

Anno Chriſti Domini Septingenteſimo nono, Childeberto Monarchiam regni Francorum tenente, Archangelus Michael apparens Autberto Abricatenſi Epiſcopo, monuit ſemel & iterum, vt in loco maris qui propter eminentiam ſui tumba vocatur, fundaret eccleſiam in memoriam ſui, volentis talem venerationem exhiberi ſui in pelago, qualis exhibetur ſui in monte Gargano. Interim taurus à Leone furtim raptus in illo loco religatur. Vnde Epiſcopus tertio admonitus vt in illo loco fundamentum iaceret, vbi taurum religatum inuenitet, & ſicut eam terram pedibus protriuiſſe videret, ſic eccleſiæ ambitum duceret eccleſiam in honorem ſancti Michaelis conſtituit, & ex illo tempore ſicut in monte Gargano, ita etiam in loco illo, qui modo dicitur in periculo maris, veneratio Archangeli frequentari cœpit.

XI. *S Wenceslao templum erigere Rex Daniæ monetur.*

Io. Dubr. Olmucenſ. Epi. l. 4. & 5. hiſto. Boem. Vita eius cap. 14. apud Sur. 28. Septemb. to. 5.

Rex Daniæ monetur

Cum S. Wenceslaus oraret aliquando in templo, Boleslaus frater, à matre ad ſcelus vigilantiore excitatus eum inuadit, ac primo ab ictu ſuo fruſtratur, enſe ſibi de manibus ob inſperatum ſtuporem elapſo: mox redeunte animo & furore, quem ſceleris patricipes clientuli, extingui non patiebātur ictum repetit, ac facile inermem fratrem, patienterq; plagam excipientem, interficit: diſſimulataque nece mane ſtatim filium luſtrat, nomenque ei inter luſtrandum Strachyquas, à terrore conuiuij mutuato vocabulo, quod ipſe terribili parricidio effecerat, indit. Adeo gloriari in malitia etiam ſua geſtiebat, qui potens erat in iniquitate, neſcius adeſſe Deum bonis omni tempore, tum in vita tum in morte, quemadmodum illuſtriſſimo tunc patuit exemplo. Eadem quippe nocte Rex Daniæ per quietem ſe admonitum oraculo teſtatus eſt, vt martyris Wenceſlai in Boemia à fratre obtruncati memoriam ſibi colendam ſuſciperet: id quomodo ab ipſo factum, cæremoniæ, ſacerdotes, templum in Dania diuo Wenceslao dedicatum declarant.

templum S. Wenceslao conſtruere.

XII. *S. Syluanus Epiſcopus eccleſiam in honorem S. Cornelij Centurionis extruere iubetur.*

Ex Simeone Metaph. Sur. in vita S. Cornelij. Centur. c. 9. die 25. Septembr.

Cuidam Syluano, viro pio, & qui virtutem amplectebatur, & erat Epiſcopus Troadis, cum veniſſet aliquando in ciuitatem Scepſæorum, diuinus in ſomnis apparens Cornelius Centurio. Longo, dixit, tempore hic habito, & nullus me viſitauit, præter eos ſolos, qui à me fuerunt baptizati. Cum itaq; interdiu hæc mente conſideraret Epiſcopus, & quid ſibi vellet ſomnium, non poſſet coniicere, nocte ſequenti ad eum rurſus veniens ſanctus: Ego ſum, inquit, Cornelius Centurio: eſt autem mihi domus prope templum Iouis in rubo. Sed tu ædifica alterum oratorium prope locum Demetrij ſerui Dei. Vocatur autem locus Pandochium: quo in loco ſita ſunt multa corpora ſanctorum fratrum iam conſummatorum.

Eccleſia in honorem Cornelij extrui iubetur.

XIII. *De Tribuno ægro, qui facto voto de erigendo templo ad monitionem S. Radegundis, mox conualeſcit.*

Pet. de Natalib lib. 7. Catal. 55. c. 60.

Tribunus quidam, nomine Domebenus, guttu-
ris præfocationē patiens, de quo ſancta migrauit à carne, vidit in extaſi reginam Radegundem ad ſe venientem, & eadem hora ſe de corpore exiſſe nunciantem: eumque admonentem; vt eccleſiam ſancti Martini in loco ſibi oſtenſo ædificaret: & ſic ſanitatem reciperet. Qui poſtquam hæc promiſit, ad ſe rediit; ſeque ſanatum reperiens, diem horamque notauit; & inuenit ſanctam à ſæculo tunc migraſſe: vnde mox dimiſſis ſeptuaginta tribus detentis in vinculis eccleſiam ſancti Martini in loco vbi nunc eſt, de proprio ædificauit.

Miraculum de conſtruenda Eccleſia in honorem S. Martini.

XIV. *Clodoueus Gallorum Rex, periclitans in certamine cum hoſte, voto facto de extruendo templo, victor efficitur.*

Libr. 3. Annal Boiorum Hincmar. ep Rhemenſ. in vita Clodouei ann. 502. Baro. tom. 6.

Sueui & Boij cum Regibus ſuis Alarico & Ada logerione, aduerſus * Clodoueū Gallorum Regem acerrime congreſſi prælio; copias eius cædunt fundūtque. Clodoueus Rex vbi nullam ſpem ſalutis, nec in armis, nec in fuga eſſe videt, ad vota & cœlū conuerſus, ait: Chriſte potēs rerum quem vxor mea colit, veneratur, prædicat, ſiſte fœdam fugam, deme Francis metū: tu mihi ſolus poſthac iam eris Deus; ego tua ſacra cum Francis recipiam, & tibi templa dicabo. Quod erit perpetuum poſteris monumentum tua præſenti ope ſeruatos eſſe Francos. Vix hæc fatus erat, Franci reſiſtunt, redintegratur prælium. Vterque Rex hoſtium occiditur, Franci ſuperiores fiunt. Sueui ad Theodoricum Regem in Italia confugiunt, eo deprecatore erga Francos vtuntur, & cū Francis fœdus ſocietatemque perpetuo faciunt.

* al. Ludouicum.

Templum Apoſt. Petri & Pauli erigit Parisienſis Clodoueus

TIT. LXV. De eccleſiis conſecrandis.

Gen. 27. *Iacob Patriarcha conſecrare volens locum in quo viderat ſcalam ſtantem ſuper terram, & culmine ſuo tangentem cœlum, Angelos que aſcendentes & deſcendentes per eam; erexit lapidem in titulum fundens oleum deſuper, nomenq; vrbis appellauit Bethel, hoc eſt, domum Dei, imo* Num. 7. *& lapis iſte, quem erexi inquit, in titulum, vocabitur domus Dei.*

2. Paral. 7. 1. Eſdr. 6. 1. Mach. 4. *Celeberrimam tabernaculi & altaris dedicationem in ceteri lege factam legimus.*

Templi Hieroſolymitani dedicationem tercum ingenti lætitia & celebritate factam teſtatur Scriptura. I. à Salomone. II. ab Eſdra: III. à Machabæis, cum poſt profanationem iterum eſſet renouatum & ſanctificatum. Ad Ioan. 10. *quam ſolennitatem, qua ſingulis annis renouabatur, Chriſtum Dominum acceſſiſſe ſcribit Ioan. Euangeliſta.*

EXEMP. I. *De eccleſia Lateranenſi à Syluestro I. tempore Conſtantini conſecrata.*

Breuiar. Conc. Trid. 9. die Nou. & Baro to. 2. Annal. an. 324. 67. RItus quos in conſecrandis eccleſiis & altaribus Romana ſeruat Eccleſia beatus Syluester Papa primus inſtituit: nam etſi ab Apoſtolorum tempore loca fuerunt Deo dicata, quæ à quibuſdam oratoria, ab aliis eccleſiæ dicebantur, vbi collectæ fiebant per vnam Sabbathi, & Chriſtianus populus orare, Dei verbum audire, & Euchariſtiam ſumere ſolitus erat; non tamen illa adeo ſolenni ritu conſecrabantur; nec in eis adhuc in titulum, Domini noſtri IESV CHRISTI, qui altare, hoſtia & ſacerdos noſter eſt, figuram exprimeret. Sed vbi Conſtantinus Imp. per baptiſmi ſacramentum ſanitatem ſalutemque conſecutus eſt, tum primum lege ab eo lata conceſſum eſt toto orbe terrarum, Chriſtiani vt eccleſias ædificarent: quos ille non ſolum edicto, ſed etiã exemplo, ad ſacram ædificationem eſt cohortatus: Nam & in ſuo Lateranẽſi palatio eccleſiam Saluatori conſecrauit, & ei continentem Baſilicam nomine S. Ioannis Baptiſtæ condidit, eo loco quo ipſe baptizatus à S. Syluestro, à lepra mundatus eſt. Quam idem Pontifex conſecrauit quinto idus Nouembris: Cuius conſecrationis memoria eo die celebratur, quo primum Romæ publice Eccleſia conſecrata eſt, & imago Saluatoris in pariete depicta populo Romano apparuit.

Eccleſiarũ dedicatio quando cœpta.

Eccleſ. Lateranenſ. in honorẽ Ioan. Bapt. conſecrata.

II. *De Eccleſia B. Petro Apoſtolo miraculoſe conſecrata.*

Ealredus in vita S. Eduardi Regis. Beda lib. 2. hiſt. Ang. c. 3. Ealredus, grauiſſimus ſcriptor rerum geſtarum S. Eduardi Regis Anglorum, de templo in memoriam S. Petri Londini ædificato à Seberto (Beda Saberethum vocat) nepote Regis Ethelberri à S. Auguſtino conuerſi, refert: Nocte, inquit, dedicationem eiuſdem præcedente, piſcatori cuidam Thanenſis fluuij, qui idem monaſterium præterfluit, vlteriori ripa in habitu peregrino beatus Petrus apparens, promiſſa mercede, tranſponi ſe ab eodem & petiit, & promeruit. Egreſſus autẽ de nauicula eccleſiam, piſcatore cernente ingreditur: & ecce ſubito lux cœleſtis emicuit, miroq; ſplendore illuſtrans omnia noctem conuertit in diem. Adfuit cum Apoſtolo multitudo circum ſupernorum ingredientium, melodiaq; cœleſtis inſonuit. Et paulo poſt ſubiungit: Mane autem facto Epiſcopo Mellito ad dedicandã eccleſiam procedenti, cum piſce piſcator occurrit, & omnia, quæ ſibi mandata fuerant, prodit. Stupet Antiſtes, reſeratiſque eccleſiæ valuis: videt pauimentum vtriuſq; Alphabethi inſcriptione ſignatũ, parietem biſſenis in locis ſanctificationis oleo linitum, totidem cereorum reliquias duodenis crucib. inhærere, & quaſi recenti aſperſione adhuc cuncta madeſcere. Quod videns Epiſcopus vna cum populo Deum benedicebat: Creditum ergo conſecrationis myſterium repetitum, quam perfectam monſtrarent candelæ per totam eccleſiam accenſæ, cruces factæ, nec minus aquæ aſperſæ, & ſacrati olei locis debitis non friuola veſtigia.

Willelm. Malmesbur. l. 2. de Pontif. Angl. & Baron. tom. 8. an. 610.

Dedicatio templi miraculoſa.

Dedicationis Eccleſiæ cæremoniæ diuinitus comprobatæ.

III. *De eccleſia S. Dionyſii Gallorum Apoſtoli à Chriſto domino dedicata.*

Tempore Dagoberti Regis Francorum, Epiſcopis apud diuum Dionyſium dedicandę eccleſię gratia à Dagoberto conuocatis, dum ſexto Kalendar. Martij myſterium abſoluere ſtatuiſſent, pridie ipſarum Calendarum homo lepra admodum deformis ab ædituis impetrat in æde pernoctare. Vbi dum vigil in oratione perſeuerat, videt perſpicue Chriſtum comitantibus eum Petro Pauloque vna cum diuis martyribus, Dionyſio, Ruſtico, & Eleutherio per feneſtram in baſilicam aduentare. Qui candida veſte amictus dedicationis ſacrum munus abſoluit. Indeque ad lepra contaminatum progreſſus Chriſtus: Tu, inquit, homo, dicito pontificibus, cum craſtina luce ad hanc ædem ſe conferent, eam à me cõſecratam eſſe. Cuius rei fidem fecit infirmi hominis cura. Nam contacta hominis facie lepram omnem Chriſtus auferens eam proximo lapidi glutinauit; qui ad hunc vſq; diem per ſummam admirationem viſitur. Quo miraculo attoniti præſules dedicatione abſtinuerunt. Hæc cauſa eſt quamobrem frequens admodum populus ad eccleſiam ipſam ſexto Kalen. Martij conueniat, firmiſſime credens id à Chriſto Deo fuiſſe perpetratum.

Robert. Gaguin. libr. 3. Annalium. Franc. Fulgoſius libr. 1. cap. 6.

Eccleſia S. Dionyſij à Chriſto dedicata.

IV. *De dedicatione eccleſiarum per Conſtantinum Imp. imperata.*

Trigeſimo imperij Conſtantini anno templum Hieroſolymis in Caluariæ loco magnificentiſſime abſolutum fuerat, quod magnum martyrium dicitur. Marianus quidã ampla dignitate vir, ab Imperatore cum literis ad Synodum Tyri Phœniciæ cõgrega-

Niceph. li. 8. cap. 50. hiſt. Eccl. Guiliel. Tyr. li. 23. de bello ſacr. ca. 21. Ex Euſeb. lib. 4. vita Conſtãt. ann. Dom. 324.

gregatam venit, quibus quam celerrime Hieroſolymam adire, propter ſacri eius templi dedicationem iubebatur, atque illi protinus vt potuere, Hieroſolymam contenderunt, diſſidio atq; diſcordia omni ſepoſita, templumque ipſum dedicarunt, donaria ſimul & ornamenta ab Imperatore miſſa maximi prorſus pretij conſecrantes: Quæ longo ſane poſt tempore ibi fuere, ſtuporem & conſternationem plane ſpectantibus conciliantes, tanta erat illorum magnitudo, tantum pretium. Erat is XIV. menſis Septembris dies, qui ab eo tempore in Eccleſia Hieroſolymitana quotannis publice ab omnibus feſtus & celebris agitatus eſt, octo ex ordine diebus conuentibus celebrandis. Quibus diebus ex omni terrarum orbe homines eo conueniunt, & ad feſtos conuentus concurrunt, arcana ſacra peracturi & loca ſancta cognituri.

Ad dedicationem noui templi Hieroſolymit. conuocantur vndique Epiſcopi.

V. *De Arianorum eccleſia è qua porcus inuiſibilis exire percipitur, dum illa Catholico ritu conſecratur.*

Sed hoc minime ſilendum, quod ante biennium pietas ſuperna monſtrauit. Arianorum eccleſia inquit, Gregorius, in regione illius vrbis, quæ Suburra dicitur, cum clauſa vſque in biennium remanſiſſet: placuit vt in fide Catholica introductis illic beati Stephani, & ſanctæ Agathæ martyrum reliquiis dedicari debuiſſet: quod factum eſt. Nam cum magna multitudine populi venientes, atque omnipotenti Domino laudes canentes, eandem eccleſiã ingreſſi ſumus. Cumque in ea iam miſſarum ſolennia celebrarent, & præ eiuſdem loci anguſtia populi ſe turba comprimeret: quidam ex his qui extra ſacratium ſtabant; porcum ſubito intra ſuos pedes huc illucq; diſcurrere ſenſerunt. Quem dum vnuſquiſq; ſentiret, & iuxta ſe ſtantibus indicaret; idem porcus eccleſiæ ianuas petiit. & omnes per quos tranſit in admirationem commouit, ſed videri à nullo potuit, quamuis ſentiri potuiſſet. Quod idcirco diuina pietas oſtendit, vt cunctis pateſceret, quia de loco eodẽ immundus habitator exiret. Peracta igitur celebratione miſſarum receſſimus, ſed adhuc nocte eadem magnus in eiuſdem eccleſiæ tectis ſtrepitus factus eſt, ac ſi in eis aliquis errando diſcurreret. Sequenti autem nocte grauior ſonitus excreuit, ac ſubito tanto terrore inſonuit, ac ſi omnis illa eccleſia à fundamentis fuiſſet euerſa & protinus receſſit, & nulla illuc vlterius inquietudo antiqui hoſtis apparuit, ſed per terroris ſonitum, quem fecit, intonuit, quod à loco, quem diu tenuerat, coactus exibat. Poſt paucos vero dies in magna ſerenitate aeris ſuper altare eiuſdem eccleſiæ nubes cœlitus deſcendit, ſuoque illud velamine operuit, omnemque eccleſiam tanto terrore ac ſuauitatis odore repleuit, vt patentibus ianuis nullus illic præſumeret intrare. Sacerdos quoque & Cuſtodes, & hi qui ad celebranda miſſarum ſolennia venerant, rem viderant, ingredique minime poterant, & ſuauitatem mirifici odoris trahebant. Die vero alio cum in ea lampades ſine lumine dependerent, emiſſo diuinitus lumine ſunt accenſæ. Poſt paucos iterum dies expletis miſſarum ſolenniis, extinctis lampadibus cuſtos ex eadem eccleſia egreſſus, poſt paululum intrauit, & lampades, quas extinctas reliquerat, lucentes reperit: quas negligenter extinxiſſe ſe credens, eas iam ſolicitus extinxit, & exiens eccleſiam clauſit. Sed poſt horarum trium ſpatium regreſſus lucẽtes lampades, quas extinxerat, iterum accenſas inuenit, vt videlicet ex ipſo lumine aperte clareſceret, quia locus ille à tenebris ad lucem veniſſet.

Greg. libr. 3. dialog. c. 30.

Porcus inuiſibilis exit ex Arianorum eccleſia.

Nubes cœlitus deſcendit ſuper altare.

Lampades diuinitus accenſæ.

VI. *De dæmonibus tempore dedicationis Eccleſiæ ſuo loco eiectis.*

Coloniæ celebrata Synodo ad dedicationem eccleſiæ à tribus Lotharingiæ Metropolitis, Lintperro Maguntino, Bertulfo, Treuerenſi, Willeberto Colonienſi, cum ab eis maior eccleſia, quæ eſt ſancti Petri, deberet dedicari præcedente nocte audite ſunt voces malignorum ſpirituum inter ſe dolentium, & conquerentium, ſe à poſſeſſis diu ſedibus debere expelli.

Sigebertus ad an. Dom. 871.

Dedicatio eccleſiæ pellit dæmones.

VII. *De eccleſiæ dedicatione à B. Huberto Leodienſi Epiſcopo reuerenter admodum facta.*

Sanctus Hubertus, licet vocationis ſuæ haud neſcius, rogatu tamẽ quorundam illuſtrium virorum Brabantum perrexit, baſilicam nouo opere conſtructam Domino dedicaturus: Cumq; quo rogabatur, vtpote nomen laudemque Domini propagaturus, lętabundus aduenisſet, & domum illam, ſicuti petebatur, ſanctificaturus eſſet, diſcipulorum quidam officio præpoſitus, eius voluntatem atque poſſibilitatem requiri ſtuduit, dicendo: Viſne pater, longe protrahi officij moras, anne ſuccingi? At ille, cuius cor perfectionem ſemper deſideraret: Nil, inquit, remaneat imperfectionis: quia prout vales, & moroſe, & cum integritate cuncta compleantur. Cœpto ergo officio inſiſtens adiunctis presbyteris, & diaconis, nec non omni Eccleſiæ gradu, cum magno illud honore & reuerentia, ſicuti & reuera idem officium poſtulabat, ad finem vſq; perduxit, domumq; illam tam in hoſtiarum oblatione, quam & ſacerdotali benedictione, nec non incenſi ſuper aram thurificatione acceptabilem Domino prorſus reddidit. Sciens autem illud potiſſimum charum eſſe Domino templum, quod non latomorum diligentia compactum, nec cementariorum arte litum, ſed virtutum exercitiis eſt conſpicuum.

In vita eius cap. 12. apud Sur. 3. Nouembr.

Dedicatio Eccleſiæ admodum reuerenter facta à S. Huberto.

TIT. LXVI. De conſecratorum templorum veneratione.

EXEMP. I. *Sacra Baſilica quanto in honore olim à Conſtantino & aliis Chriſtianis habita.*

Ex Breuiar. Rom. Conc. Trident. 18. Nouem. & Baron. to. 3. an. 324.

EXlocis ſacris, qui olim apud Chriſtianos veneratione habuerunt, illa celeberrima & frequentiſſima fuerunt, in quibus condita Sanctorum corpora, vel aliquot Martyrum veſtigium aut monumentum eſſet. In quorum numero Sanctorum locorum in primis ſemper fuit inſignis ea Vaticani pars, quam S. Petri confeſſionem appellabant. Nam eo Chriſtiani ex omnibus orbis terræ partibus tanquam ad fidei petram, & Eccleſiæ fundamentum conuenientes locum Principis Apoſtolorum ſepulcro conſecratum ſumma religione ac pietate venerabantur. Illuc Conſtantinus Magnus Imp. octauo die poſt ſuſceptum baptiſmum venit, depoſitoque diademate & humi iacens, vim lacrymarum profudit; mox ſumpto ligone ac bidente, terram euit; indeque duodecim terræ cophinis, honoris cauſa duodecim Apoſtolorum ablatis, ac loco Baſilicæ Principis Apoſtolorum deſignato, eccleſiam ædificauit; quam ſanctus Silueſter Papa XIV. Cal. Decemb. eo modo quo Lateranenſem eccleſiam quinto idus Nouembr. conſecrauerat: dedicauit, & in ea altare lapideum chriſmate delibutum erexit; Atque ex eo tempore ſanciuit, ne deinceps altaria niſi ex lapide fierent. Baſilicam item ſancti Pauli Apoſtoli, via Oſtienſi ab eodem Conſtantino Imp. magnificentiſſime ædificatum dedicauit. Baſilicas Imperator multis prædiis attributis locupletauit, ac muneribus ampliſſimis exornauit. Cuius Imperatoris tantus fuit ardor religionis, vt deletis idolorum templis, multas vbique terrarum extruxerit eccleſias; & præcipue Romæ: in quibus fuerunt Baſilica ſanctæ Crucis ad Hieruſalem in agro Seſſoriano, S. Laurentij extra muros in agro Verano, ſanctorum Petri & Marcellini in via Lauicana, aliæque permultæ.

Conſtantinus Magn. ſacra loca veneratur.

Eccleſ. Vaticana à Conſtantino erecta.

Baſilica S. Pauli ab eodē erecta.

II. *Theodoſius Imp. hoſtibus ethnicis ad eccleſiam confugientibus, & ibi miſericordiam poſcentibus propter loci ſacri reuerentiam ignoſcit.*

D. Auguſt. l. 5. de Ciuit. Dei cap. 26.

Theodoſius Imperator, accepto prophetico de victoria contra Eugenium tyrannum reſponſo, fide certus eum oppreſſit, contra cuius robuſtiſſimum exercitum, magis orando quam feriendo pugnauit. Victor autem ſicut crediderat effectus, inimicorum ſuorum filios, quos non ipſius iuſſu, ſed belli abſtulerat impetus, etiam nondum Chriſtianos ad eccleſiam confugientes, Chriſtianos hac occaſione fieri voluit, & Chriſtiana charitate dilexit; nec priuauit rebus, ſed auxit honoribus. In neminem poſt victoriam priuatas inimicitias valere permiſit.

Ob templi reuerētiam benigne tractat hoſtes Theodoſius.

III. *Quomodo Gothi barbari Romam depradantes ſacris eccleſijs, omni uſque Chriſtianis ad eas confugientibus pepercerint, & ſacra uaſa intacta reliquerint.*

Paul. Oroſ. lib. 7. Rerum.

Anno Domini quadringentеſimo decimo, Alaricus Gothorum Rex in vrbem Romam ingreditur. Cuius rem geſtam ſic proſequitur Oroſius: Adeſt Alaricus, trepidam Romam obſidet, turbat, irrumpit: dato tamen præcepto prius, vt ſi qui in ſancta loca, præcipueque ad ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli baſilicas confugiſſent, hos in primis inuiolatos ſecuroſque eſſe ſinerent: Tum deinde in quantum poſſent: prædę inhiantes, à ſanguine temperarent. Accidit quoque, de quo magis illa vrbis irruptio indignatione Dei acta, quam hoſtis fortitudine probaretur: vt beatus Innocentius Romanæ Eccleſiæ Epiſcopus, tanquam iuſtus Loth ſubactus fuerit à Sodomis, occulta prouidentia Dei, apud Rauennam tunc poſitus, peccatoris populi non videret excidium. Diſcurrentibus per vrbem barbaris, forte vnus Gothorum idemque potens & Chriſtianus ſacram Deo virginem iam ætate prouectam in quadam eccleſiæ domo reperit: cumque ab ea aurum, argentumque honeſte expoſceret: illa fideli conſtantia eſſe apud ſe plurimum, & mox proferendum ſpopondit ac protulit (erant hęc vaſa ſacra in cuſtodiam accepta quæ haud abſque inſtinctu Spiritus ſancti barbaro reuelando putauit) Dūque expoſitis opibus, attonitum barbarum magnitudine & pondere ac pulchritudine, ignota etiam vaſorum qualitate, intelligeret virgo Chriſti ad barbarum ait. Hæc Petri Apoſtoli ſacra miniſteria ſunt. Præſume, ſi audes: de facto tu videris. Ego quia defendere non valeo, neque tenere audeo. Barbarus ad reuerentiam religionis timore Dei, & fide Virginis motus, ad Alaricum hæc per nuncium retulit. Qui continuo reportari ad Apoſtoli baſilicam vniuerſa, vt erant, vaſa imperauit: virginem etiam, ſimulque omnes qui ſe adiungerent Chriſtianos, eodem cum defenſione deduci. Ea domus à ſanctis ſedibus longo (vt fuerunt) & medio interiectu vrbis aberat. Itaque magno ſpectaculo omnium, diſpoſita per ſingulos ſingula, & ſuper capita elata palam aurea atq; argentea vaſa portantur: exertis vndique ad defenſionem gladiis pia pompa munitur: hymnus Deo Romanis barbariſque concinnentibus, publice canitur: perſonat late in excidio vrbis ſalutis tuba, omneſq; etiam in abditis latentes inuitat ac pulſat: concurrunt vndique ad vaſa Chriſti. Plurimi etiam paganis Chriſtiani profeſſione, ſi non fide, admiſcentur, & per hoc tamen ad tempus, quo magis confundantur, euadunt, Chriſtiani videlicet. Quanto copioſius aggregantur Romani confugientes, tanto auidius circumfunduntur barbari defenſores, &c.

Rom. cap. 9. Baron. to. 5. Annal. an. 10. Auguſt. lib. 1. de ciu. c. 1. & 2.

Sacra loca reueretur Alaricus barbarus.

Alaricus reueritus vaſa ſacra reportari iubet.

IV. *Cabaones Libys infidelis loca ſacra Chriſtianorum religioſe tractans ope Dei uandalos deuicit.*

Recenſet præterea Procopius Cæſarienſis aliud quoque admirationedignum, quod Deus fecit in hominibus, non illis quidem ſacris noſtris initiatis, ſed qui tamen nō tum quę ſancta eſſent, facere delegiſſent. Scribit nam que de Cabaone quodam Maurorum, eorum qui circa Tripolim ſunt, duce Cabaones.

Niceph. Calliſt. hiſt. Eccleſ. lib. 17. cap. 11.

baones igitur iſte (illius enim qui hæc perquam luculenter commemorat, verbis vtar) poſtquam Vandalos bellum aduerſum ſe moueri audiuit, hæc fecit. Primum ciuibus ſubditiſque ſuis præcepit, vt ab iniquitate omni & cibo, qui ad delitias faceret, abeſſent, omniumque maxime ſe à congreſſu mulierum abſtinerent: & binis caſtris poſitis, in alteris quidem ipſe cum viris in armis fuit, in alteris autem mulieres incluſit, mortis ſupplicium minatus, ſi quis fœminarum vallum ingreſſus eſſet. Sub hæc exploratoribus Carthaginem miſſis mandauit, vbi Vandali in expeditione militari in templum Chriſtianorum aliquot per iniuriam cõtumelioſe quidquam facerent, vt ipſi quidem, ſi ea fierent, ſpectarent: poſtquam autem Vandali ex eo loco deceſſiſſent, diuerſa & contraria omnium in delubrum id, vnde illi abiiſſent faceretur. Illud etiam eum dixiſſe ferunt, ſe quidem Deum, quem Chriſtiani colerent, ignorare: conſentaneum vero & par eſſe ſiquidem, quod diceretur, fortis potenſque eſſet, vt quum contemptores numinis ſui vlciſceretur, tum cultores tueretur. Itaque ſpeculatores, poſtquam Carthaginem venerunt, per otium ibi quieuere, Vandalorum apparatum belli ſpectantes. Vbi vero exercitus eorum Tripolim verſus iret, viliori habitu ſumpto, ſubſecuti ſunt. Porro Vandali die primo in Chriſtianorum templis manſerunt: & inductis in ea equis & iumentis aliis, nihil de iniuria contumeliaque aliqua reliqui quidquam facere. Et laſciuia libidineque ſua vſi, ſacerdotibus quos arripuiſſent, colaphos impegerunt, & plagis multis in tergo affecerunt, ſubſeruirique eos ſibi coegerunt. Poſtquam vero celerrime inde diſceſſerunt, Cabaonis exploratores, quæ ipſis mandata erant, facere. Templa namque confeſtim repurgarunt, & purgamentis aliiſque rebus, quæ ibi minus ſanctæ poſitæ erant, cum cura & diligentia ejectis, rite omnia diſpoſuere, lucernas omnes incendere, ſacerdotes veneratione ingenti coluere: & humanitate omni alia proſequuti ſunt.

Cabaonis Maurorum ducis prudentia aduerſus hoſtes.

Vandali in Orthodoxos & eorum templa contumelioſiſſimi.

V. *Theodoſius Imp. edita lege, qua vetat ne quis armatus ingrediatur templum, modeſte reuerenterque ſeruat.*

His præferendum erat illud de Theodoſio Minore, qui propenſo admodum fuit in eccleſias ſtudio eaſque magna eſt reuerentia proſequutus: nam præter publicam legem, qua ſanciuit, vt omnes Imperii ſubditi templa reuererentur, de ſe ipſo ita loquitur: Nos, qui legitimi imperii armis nunquam non circumdamur, quoſque ſine armatis ſtipatoribus eſſe non conuenit; Dei templum ingreſſuri foris arma relinquimus, & ipſum etiam diadema, regiæ maieſtatis inſigne, humiliter deponimus, & ſacra altaria munerum tantum offerendorum cauſæ accedimus, quibus quoq; oblatis ad extimum communeque atrium mox nos recipimus, nec quidquam ex propinqua diuinitate nobis arrogamus.

Cone. Epheſ. edit. 1. elt. to. 2. cap 21. Baron. to. 5. an. 398.

Armato nõ licet ingredi eccleſiã.

VI. *De aqua fluminis exundantis, quæ apertum templum non eſt ingreſſa.*

Anno Domini 589. Veronæ Atheſis amnis ita creuit, vt aqua ad ædem D. Zenonis peruenerit. Quod pro inſigni miraculo S. Gregorius ſcripſit: Authari ipſo Rege ſpectante, aqua apertis templi ianuis ingruens, templum tamen ipſum non iniit; & paulatim creſcens vſque ad feneſtras, quæ proximæ tecto erant, euaſit. Qui vero in templo remanſerunt, cum elabi inde non poſſent, aquam tamen ad ianuam templi venientes hauriebant: neq; quæ ab eius impetu aliquid noxiæ accipiebant. Ea ædes fuit, quæ hodie in ripa Atheſis ſita Oratorium S. Zenonis vocatur. Templo ipſo incolumi, tamen muri vrbis vi aquæ multis in partibus prociderunt.

Ex Greg. Catrol. Sigon li. 1. de Regno Italiæ ad an. 589.

Templo reuerentiã exhibet aqua ab elementum.

TIT. LXVII. De ſacrorum templorum profanatione.

Antiochus Rex ob profanatum templum Hieroſolymitanum variis malis ac doloribus affectus miſerrima morte interiit. Heliodorus theſauros templi diripiens, diriſſime ab Angelis flagellatur. 2. Machab. 3.

Alcimus percipiens deſtrui muros domus ſanctæ interioris admirabili plaga repente interiit.

2. Mach. 1.

1. Mach. 9.

EXEMP. I. *De vindicta diuina in vaſtatores templi S. Iacobi Apoſtoli Compoſtellani.*

CIrca annum Domini 963. Pelagius Comitis Roderici Velaſquii filius, ex Lucenſi familia factus eſt Compeſtellanus Epiſcopus, qui cum ſeculari potentia & natalium fretus multa gereret officio ſuo indigna, & maiores ac ſeniores honoribus moueret ac deprimeret, iuniores atque indignos ſublimaret, à Veremundo, quem Galliciæ proceres Ordonio infenſi Regem ſibi conſtituerant, Epiſcopatu pulſus eſt, atq; in illius locum ſubrogatus Petrus à Monſorio Abbate, quod ante altaria vocabatur à beato Suſuando conſtitutum. Hic Epiſcopus tanta vitæ ſanctitate, tam religioſis moribus præluxit omnibus, vt Veremundus eius virtutibus cõmotus, Compoſtellanæ Eccleſiæ, quidquid aliorũ Epiſcoporũ temporibus amiſerat, præceperit reſtitui. Interea Rodericus Velaſquus pater Pelagii Epiſcopi cũ cæteris conſulibus huius prouinciæ, Saranos cum duce eorum Armanzore in Galliciã euocarunt. Qui Compeſtellani profecti maiorem partem parietis eccleſiæ S. Iacobi diruerunt, intacto tamen ſacratiſſimo eius altari. Cæterũ Apoſtolus, ne ſe tantum ſcelus inultũ abſtuliſſe gloriaretur, tanto eos dyſenteriæ morbo percuſſit, vt plurimis morbo cõſumptis, pauci in patriã reduces fuerint. Almanzor vbi tantam ſuorum vidit cladem, ſuos

Io. Vaſæus in Chro. Hiſp. an. 693. Michael Rit. Neapol. li. 2. de Regibus Hiſp.

Templum S. Iacobi diruentes puniuntur.

ſuos dicitur conſuluiſſe, quiſnam ille eſſet internecionis autor. Qui reſponderunt vnum ex diſcipulis filii Mariæ virginis ibi ſepultum. Quo ille audito, pœnitentia rerum geſtarum ductus fugam quam maxime potuit, accelerauit. Sed in itinere repentino correptus morbo, apud Medinam Cœli, vbi ſepultus eſt, animam in ſinum Mahometis infeliciter tradidit. Rex continuo pietate motus Compoſtellam venit, & Eccleſiam Apoſtoli dirutam, Petro Epiſcopo adiuuante reſtaurauit.

II. *De Gunderico Rege, qui cum meditaretur templum Dei profanare, à dæmone corripitur.*

Chron. Sigeber. 429. Templum inuadens à dæmone corripitur.

Anno Domini quadringenteſimo vigeſimo nono Gundericus Rex Wandalorum capta Hiſpali cum impie elatus manus in eccleſiam ipſius ciuitatis extendiſſet mox Dei iudicio à dæmone correptus, interiit: Cui Genſericus frater in regno ſuccedens, regnauit annis quadraginta octo. Hic, vt fertur de fide Catholica in Arianam ſectam apoſtauit.

III. *Ob vim templo Dei illatam arripiuntur milites à dæmone.*

Greg. lib 1. de glor. mar. c.105. & Baron. tom. 7. Annal.

Quid præterea Chilperici Regis furore graſſantis tempore acciderit militibus, qui baſilicã S. Vincentii martyris in regione ea poſitam inuaſerunt, audi eundem Gregorium iſta narrantem his verbis: Tempore autem illo, quo contra Gundebaldum commotus exercitus ad Conuenientem vrbem directus eſt, ab huius hoſtilitatis multitudine baſilica S. Vincentii martyris vallatur tota: etenim in ea plebs omnia rerum ſuarum præſidia confidens de reuerentia martyris, quod nullus ea præſumptione temeraria auderet attingere; & obſeratis oſtiis ſe ab intus cum rebus incluſerat. Circumdantes autem hoſtes, cum aditum, per quem ingrederentur, inuenire non poſſent, ignem oſtiis ædis ſubiiciunt quem diu multũq; ſuccedentes, nõ apprehendebant valuæ, donec impulſu ſecurium cõminutis, ingreſſi ſunt, diripientes res populumq; incluſum in ore gladii trucidantes. Sed non diu hæc remanſerunt inulta: nam alii à dæmone correpti, nonnulli in flumine Garumnæ necati, multi etiam à frigore occupati diuerſis in patribus diuerſorum morborum genere vexabatur. Nam vidi ex iis multos in Turonico territorio, qui in hoc fuerant mixti ſcelere grauiter cruciari, & vſque ad vitæ præſentis amiſſionem intolerabilium dolorum cruciatu torqueri. Multi enim ex his confitebantur, ſe iudicio Dei ob iniuriam martyris fuiſſe morti peſſimæ deſtinatos. Ecce quantum Deus præſtet martyribus ſuis. Ecce qualibus eoſdem laudibus Chriſtus Dominus bellorum fidelium inſpector honorat: Ecce quantum præſtet ipſius nominis dignitas Chriſtiani, ſi non Gentilium more aut inhiemus cupiditati aut luxuriæ ſeruiamus.

S. Vincentii templum à militibus incenditur.

Inuaſores Eccleſiarum miſere percuat.

IV. *Vt pœnas luit Alex. Imp. ob irreuerentiam ſacro loco exhibitam.*

Aretas Cæſarienſis Archiepiſcopus dum agit de prauorum hominum cõſuetudine, teſtatur Alexandrum Imp. ob diuinitatis & locorum ſacrorum cõtemptum ira Dei ſic confectum. Cætera quidem, inquit, videor mihi miſſa facturus quæcunque cõtumelioſus ille in ſanctos viros effecit; eaque commemorabo tantummodo, vnde pulcherrime exiſtimo, mimorum eius peruerſitatem declaraturum. Mos erat Regibus Chriſtianorum, qui idem illis communis eſt cum omnibus Chriſtianis, vt quotieſcunque Dei baſilicas ingrediuntur, aperto eas capite ingrediantur: quem quidem Paulus ipſe Apoſtolus primus induxit, atque omnibus in Chriſtiana Republica obſeruandum mandauit. Hunc morẽ cum ſapientiſſimi videlicet ille familiares Alexandri atq; optimi viri ſuſtuliſſent, perſuaſerunt homini, Alexandro ſcil. craſſæ cutis de ſuillo genere tantum non grunnienti (cui enim, quæſo, æquius comparari ille poterat quam ſui Bæoticæ) vt cooperto capite in loca ſacroſancta ingrederetur. Quã quidem diſciplinam ille cum admiſiſſet, atque ad maiora etiamnum perdiſcenda facinora ſe paratum præberet, nimirum pulchre ille quoque conſecutus eſt caſus. Etenim vbi hominem ſic perſuaſum illum introduxere, & violacei coloris amictum tectum ſacræ menſæ dimoueret, magno ſuo dedecore, confeſtim illi poſt facinus iſtud tam audax, mente captus eſt, nec ex ea die in ſua poteſtate amplius fuit. Nam & audaciſſimum, non tamen omni ex parte reprehendendum facinus maiori mox ac pernitioſiori alio cumulauit. Cum enim ſtatuis iis, quæ in Hippodromo ſunt, ſolitum Baccho ſacrificium fieri feciſſet, ſane meritam eius rei mercedem illico reportauit. Siquidem is nondum peractis ſacrilegiis, miſerabiliter ſublimis intra cubiculum ſuum eſt aſporatus. Caſu nihilo nitiore, quam fuit ille Herodis, qui cum Iacobum Zebedæi filium in gratiam eorum, qui Chriſtum occiderant, interemiſſet ac Petrum ipſum Apoſtolorum principẽ ſimili modo fuiſſet adortus, meritum ipſe quoque facinoris ſui præmium eſt cõſecutus; quippe qui in maxima, quæ ad diem ſolennem hominum frequentia conuenerat, regio ſatellitum comitatu ſubnixus, ſummo cruciatu, ſcatentibus vndiq; eius corpore vermibus, deceſſit è vita. Grauiter fœdeque illius corpus fœtebat, præterea mirandum in modum intumuerat; acceditq;, neq; ſolita viris piis poſt mortem adhiberi exequiarum iuſta ei perſoluta fuere: neq; regia exhibita à magiſtratibus pompa, præter pauciſſimos quoſdam, eoſdemq; contemptiſſimos, qui cuilibet etiam de vulgo ſolitum officium præſtituri fuiſſent. Quid vero eius conſilii primarii auctores, maximeque, illa circumcirca nefariũ caput palpitans cauda? Aliorũ iam exitum vidimus, quorum memoria cum ſonitu periit. Aliis etiam ex propinquo iam imminere videbimus.

Extat apud Aloyſ. to. 3. & Baro. to. 10. an. 912.

I. Cor. 11.

Conſiliarii improbi.

Irreuerentiæ loco ſacro exhibitæ pœna.

Act. 12.

Alex. Imp. funus infauſtum.

V. Phi-

V. *Philippus Franc. Rex ob vim templis illatam cum toto exercitu per muſcas caſtigatur.*

Hieron. Sur. lib. 4 de re Hiſp. c. 69. apud Ribad. lib. 1. de Prin. c ap. 7.

Cum Philippus Galliæ Rex bello in Petrum Regem Aragonum moto Gerundam cepiſſet, eius milites, qua erant inſolentia, vi templis illata ſancti quoque Narciſci, patroni & tutoris illius vrbis ſepulcrum diruperunt. Sed inde egreſſa muſcarũ inaudita forma & magnitudine examina, & magno impetu in multitudinem inuolantes ſic terruerunt, & acutis & venenatis morſibus vulneraueriũt, vt intra paucos dies hominum plus quadraginta, & equorum plus viginti quatuor millia ea peſtis abſumpſerit. Quin etiam Petrus ipſe Aragonum Rex in epiſtola ad Sanchium Caſtellæ Regem data, ſcribit, equos ad quadraginta millia periiſſe. Neque multo poſt Rex ipſe Galliæ mortuus eſt Perpiniani. Ex hoc triſti euentu abierunt in prouerbium: *Muſca S. Narciſci*, vt ſuis in Martyrologium annotationibus obſeruauit Cæſar Baronius.

Muſcæ templi violati vindices.

Prouerbium.

VI. *De pœna violantium eccleſiam, & reliquias S. Alexandrini martyris.*

Eutrop. l. 17. verum Rom. Nicep. Gall. lib. 18. c. 28.

Anno decimo octauo Imperii Mauritii, Caſanus cum barbaro exercitu ſuo Dirizeperam venientes, ciuitatem depopulati ſunt, & S. Alexandrini martyris eccleſiam incenderunt, ſepulcrumque illius. Sed & iniuriis quoque martyris corpus afficiunt, multamque in Thrace prædam capientes, epulabantur ſplendide contra Romanos elati. Deus autem vindictam martyris faciens, Alexandri, peſtilentiam languoris barbaris intulit, & in vno die ſeptem filios Caiani per febrim & inguinariam paſſionem occidit, vna cum aliis turpibus multis, ita vt poſt triumphale gaudium cum carminibus & canticis, lamentationes, lacymæ, & luctus ſine conſolatione poſſideret barbaros.

Peſtilentia ob illatam templo & reliquias iniuriam.

VII. *De Hunnis eccleſiarum incendiariis; qui mox diuinam ſui ſceleris ſenſerunt vltionem.*

Ex Adamo hiſt cap. 46. Baro. to. 10. Annal. ad An. Chriſti 619.

Redemptor anno nongenteſimo decimoſexto, indictione quarta, Vngaris ſiue Hunnis Saxonum Eccleſiam deuaſtantibus; inter alias Bremenſem comburentibus; diuina ſunt oſtenſa aduerſus incenſores prodigia, cum Hogero ſucceſſiſſet Reginuardus, cuius tempore hæc contigiſſe Adam ſic enarrat: In diebus illis grande miraculum fertur à poſteris Bremæ contigiſſe. Vngaros ſcilicet incenſis eccleſiis, Sacerdotes ante altaria trucidaſſe: Clerum vulgo mixtum aut impune occiſos, aut ductos in captiuitatem. Tunc etiam cruces à paganis truncatæ ludibrio habitæ, cuius ſigna furoris vſque ad noſtram ætatem durauerunt. Sed Deus zelotes, cuius paſſio ibi deriſa eſt, incredulos abire non paſſus eſt multos. Nam ſubito & mirabilis orta tempeſtas à ſemicremis eccleſiæ tectis ſcindulas eleuauit, quas in facies atq; ora paganorũ rotans, dum fugæ præſidium quærunt, aut in fluuium præcipitari compulit, aut in manus ciuium concluſit.

Bremenſis Eccleſia quid ab Hunnis paſſa & quid ipſi ab ea.

VIII. *S. Balteri Eccleſia in Anglia à tyranno ſuccenſa numine diuino vindicatur.*

Mat. Veſt monaſt. apud Baron. tom. 10. an. 951.

Amalaphus tyrannus in Anglia cum adeo inualuiſſet, vt eius regni partem dimidiam poſſideret, alteram Eadmundus legitimus Rex teneret: vbi aggreſſus eſt incendio tradere Eccleſiam ſancti Balteri, mox numine vindice, repentina morte percutitur: quo abſque armis factum, vt vniuerſa Angliæ monarchia pius Rex potiretur Eadmundus.

IX. *De horrenda vltione hæretici locum ſacrum irridentis, & de eo equorum ſtabulum facientis.*

Greg. Tur. lib. 1. de gloria mart. c. 25

Quidam ex hæreticis Deum non metuens, neq; venerationem præſtans cuidam piſcinæ in Luſitania inſigni quodam miraculo illuſtratæ, quod Dominus ad corroborandam ſuorum fidem præſtare dignatus erat, venit cum turba equorum, ſolutiſque impedimentis iuſſit in baſilicam poni, equitibuſq; in ea præſepia præparari, irridens miſer quæ de hoc loco narrabantur ab incolis. Igitur media nocte præterеunte, à febre corripitur, ac pene exanimis, & tardius quam debuerat pœnitens, exclamat, equites ab æde expelli: erat enim is ſub Rege licet, magna tamen in illa regione poteſtas. Expulſiſque à baſilica ſancta equitibus, ad ſe reuerſus, cœpit dentibus proprium lacerare corpuſculum, nec prorſus retineri à ſuis ob nimiam poterat debacchationem: tandemque oppreſſus, inter ſuorum manus ſpiritum exhalauit. Denique Theodegeſilus huius Rex regionis, cum vidiſſet hoc miraculum, quod in his ſacratis Deo fontibus gerebatur, cogitauit intra ſe dicens; qua ingenium eſt Romanorum (Romanos etiam vocitant homines noſtræ religionis) vt ita accidat, & non eſt Dei virtus. Veniens vero ad annum ſequentem, oſtium ſigillis ſuis, cum Epiſcopi ſigillo muniuit: poſuitque cuſtodes in circuitu templi, ſi forte aliquem deprehendere poſſit fraudis alicuius conſcium, per cuius ingenium in fontibus aqua ſuccederet. Similiter & alio fecit anno. Tertio vero conuocata virorum multitudine foſſas in circuitu baſilicæ fieri iuſſit, ne forte doliis occultis lymphæ deducerentur in fontem. Fueruntq; foſſæ in profundo vicenum quinum pedum, latitudine vero quindecenum. Sed nihil abditum potuit reperiri. Tamen vitæ finem faciens, & credo pro huius inquiſitionis temeritate, anni ſequentis diem, quo hoc myſterium celebratur, videre non meruit, eo quod arcanum virtutis diuinæ inueſtigare præſumpſit.

Hæreticus impietatem luit.

Catholici dicuntur Romani ab hæreticis.

Incredulus patitur.

X. *De vindicta in Guillelmum Angliæ Regem ob eccleſiam inſultum ab eo conuerſas.*

Baron. to. 11. an. 1087. ex Guillelmo Bibliothecario.

Anno Domini milleſimo octogeſimo ſeptimo Guillelmus I. Rex Angliæ in regnum Franciæ graſſatus in odium Philippi Regis, non pepercit eccleſiis, quæ repertæ ſunt in Madantenſium ciuitate, quam incendio concremauit. Quo facto mox oſtenſum numen ſenſit vltorem, illum acerbiſſimo

dolore.

dolore ad obitum vſque conficiens. Verum ſapiens heros in futurum ſibi, multiſque commoda facere non diſtulit, omneſque theſauros ſuos eccleſiis & pauperibus, Deique miniſtris diſtribui præcepit: Clero Madantenſi ſupplex ingentia dona miſit, vt inde reſtaurarentur Eccleſiæ, quas combuſſerat. At licet pœnitenti Regi Deus, vt pie credendum eſt, culpam peccatorum dimiſerit, pœnam tamen eſt proſecutus & in ipſum, & in filios, & nepotem, peccati iſtius, de quo ſic Guillelmus: Locus eſt, inquit, quem Guillelmus pater, hic quo de agimus, deſertis villis, ſubrutis eccleſiis, per triginta & eo amplius milliaria in ſaltus & luſtra ferarum redegerat, infando prorſus ſpectaculo, vt vbi ante, vel humana conuerſatio, vel diuina veneratio feruebat, nuncibi cerui & capreoli, & cæteræ illud genus beſtiæ peculanter diſcurſitent, nec illæ quidem mortalium vſibus communiter expoſitæ. Cuius rei cauſa, patre adhuc viuente Richardus filius dum ceruos ibi veneratur, ex tabido aere morbū incurrit quo & defunctus eſt: poſt obitū vero ipſius Regis, in eadem ſylua Guillelmus filius, & nepos ſeuero Dei iudicio, ille ſagitta pectus, iſte collū traiectus, vel vt quidam dicunt, arboris ramuſculo, equo pertranſeunte, fauces appenſus.

Dira vltio ob Eccleſias in ſyluam conuerſas.

XI. *Fruſtra tentant infideles ſacra Chriſtianorum templa demoliri.*

Idipſum alio exemplo ab ipſis naſcentis Chriſti Eccleſiæ initiis manifeſtum faciemus: Erat Archiepiſcopus Apoſtolorum diſcipulus vitam degens in Chereſopa in Chonenſi Aſiæ regione: viri ſanctitatem exoſa gens incredula non modo templum, quod ille ſacroſanctis ſacrificiis, myſteriiſque frequentabat, demoliri conſtituerat, ſed & fontem templo proximum, cuius aquis ille omnia morborum genera curare conſueuerat, alterius cuiuſdam profani fluuii aquis obruere ſatagebat; vt & templi, & ſacri fontis memoria aboleretur: de deriuando igitur fluuio Chryſo in vtrumque locum conſuluerunt, defoſſoque ingenti alueo, vt eius ductu fluuius in templum, ac fontem irrumpens omnia perderet; ſed contra actū eſt, nulla loci pronitate is Chryſus fluuius vnquam adduci potuit, vt in ſacrum illum locum irrumperet: quin potius in contrariam partem erupit, longiſſime ab vtroq; profluens.

Ex Simone Metaph. Lippoman. tom. 6. 5. Septemb.

XII. *Eccleſiam ſanguine noxio Deus non permittit aſpergi.*

Anno Redemptoris Milleſimo octogeſimo quarto Roma poſt obſidionem triennalem ab Henrico Rege diuerſis modis tentata, tandem capitur non ferro, ſed auro; Henricus autem ad ſuum ſuorumq; præſidium muniuit montem Auentinum. Accidit dum ipſe vna cum ſuis ibi ſe contineret, ibique poſitus frequentare ſoleret eccleſiam ſanctæ Mariæ, in qua oraret: cuidam ignoto homini parandi necē ipſi, ex loci opportunitate occaſionem datam fuiſſe, nempe, vt prægrande ſaxum pararet, quod ſuper caput Imperatoris deorſum mitteret. Sed quod Deo ſemper inuiſum ac deteſtabile fuit, cuiuſcunq; ſanguine quantumlibet noxio eccleſias inquinari, ſceleri minime fauit, ſed extitit vltor, effecitq; vt qui ſaxum pararet, vna cum ſaxo deorſum cadens occumberet. Quem in gratiam Regis populus per deuia tractum in fruſta diſcripſit.

Ea o. Annal. tom. 11. an. 1084. 3. 4.

Templum Dei ſanguine humano neutiquam aſpergendū.

XIII. *De vltione diuina in eos, qui eccleſias in munitiones & caſtella conuerterunt.*

Anno Domini 1144. flagrante bello ciuili in Eccleſia Anglicana, diuina vltio aduerſus profanatores eccleſiarum multipliciter eſt demonſtrata. Res tunc geſtas ſic narrat Rogerius: Menſe autem Auguſti miraculum iuſtitia ſua dignū virtus diuina monſtrauit. Duos namq;, qui monachis euulſis eccleſias Dei conuerterant in caſtella, ſimiliter peccantes ſimili pœna mulctauit. Robertus namque Marmium vir bellicoſus hoc in eccleſia de Cōuentre peruerſus egerat. Porro Gaufredus in eccleſia Rameſienſi ſcelus idem patrauerat. Inſurgens igitur Robertus Marmium in hoſtes, inter ingentes ſuorum cuneos coram ipſo monaſterio ſolus interfectus eſt, & excommunicatus morte perenni depaſcitur. Similiter Gaufredus Conſul nouus inter acies ſuorum conſertas à quodam pedite viliſſimo ſolus ſagitta percuſſus eſt: & ipſe quidem vulnus videns. Poſt aliquot dies tamen ex ipſo vulnere excommunicatus occubuit. Ecce Dei laudabilis & omnibus ſæculis prædicanda eiuſdem ſceleris eadem vindicta. Dum autem eccleſia illa pro caſtello teneretur, ebulliuit ſanguis à parietibus eccleſię & clauſtri adiacentis indignationē diuinā manifeſtauit, ſceleratorū exterminationē denuntians. Quod multi quidē viderunt, & ego ipſe quidē meis oculis inſpexi. Quia igitur improbi dicebant Deum dormire, excitatus eſt Deus & in hoc ſigno, & ſignificato. Eodem quippe anno & Arnulphus filius Gaufredi Conſulis, qui poſt mortem patris eccleſiam incaſtellatam retinebat, captus eſt, & per hoc exulatus: & princeps militum ſuorum in hoſpitio ſuo abequo corruens, effuſo cerebro expirauit. Princeps autem peditum ſuorum Reimerius nomine, cuius officium fuerat frangere eccleſias, vel incendere, dum mare cum vxore ſua tranſiret, multi perhibuerunt, nauis immobilis facta eſt. Quod monſtrum nautis ſtupentibus, ſorte data vel cauſam inquirentibus, res cecidit ſuper Reimerium. Quod cum ille nimirum totis contradiceret viribus, ſecundo & tertio ſors iacta in eum deuenit: Poſitus igitur in ſcapha eſt, & vxor eius, pecunia ſceleratiſſime acquiſita: & ſtatim nauis curſu velociſſimo, vt prius fecerat, mare ſulcat. Scapha vero cum nequiſſimis ſubita voragine circumducta in æternum abſorpta eſt.

Ex Annal. Rogerii Bar. tom. 12. ad an. 1144. 9. 10.

Eccleſiæ in caſtella non ſunt conuertēdę.

Sanguis à parietibus ebulliens quid portēdat.

Prodigium horribile.

TIT.

TIT. LXVIII. De immunitate ſeu libertate Eccleſiaſtica.

2. *Mach.* 24. Aliud ſupra allatum de Heliodoro.

Nicanor Deum ſternens, & iurans ſe templum Domini Libero patri dicaturum, niſi traderetur Iudas, qui ibi erat, interficitur.

EXEMP. I. *De Bonifacio Comite ab Aug. ſacris interdicto, ob extractum è ſacro loco virum ſceleratum.*

2. *Mac. c. 3. D. Aug. ep. 6. in append.*

DAuguſtinus Bonifacium Comitem agentem cum Gothis in Africa, Ducem exercitus, quod confugientem ad eccleſiam inde abſtrahi iuſſiſſet, grauiter reprehendit: Miror, inquit, quomodo tam ſubito fidei murum aries ruperit inimici. Noui enim qua religione ſemper ſis eccleſiam Dei veneratus. Quo inſtante, frater, hominem de eccleſia rapuiſti? Tuus ſi de tuo amico forte præſumeret fugitiuus; poſſet procul dubio interceſſoris cauſa veniam promereri. Ergo ſi amicus intenditur, cur Deus offenditur; Sed ſi de poteſtate præſumitur, Nabuchodonoſor Regem intende, qui cauſa ſuperbiæ in bouem eſt ex homine cõmutatus. Non vt confundam te, hæc ſcribo, ſed vt filium meum cariſſimum moneo. Eccleſiæ igitur illæſum reuoca, quem vt irreligioſiſſimus rapuiſti. Oblatio vero domus tuæ à clericis ne ſuſcipiatur, indixi: communionemque tibi interdico, donec peracta pro auſibus vel errore à me definita tibimet pœnitentia, & tempore condonato, pro hoc facto corde contrito & humiliato dignum offeras ſacrificium Deo.

Eccleſiæ immunitatem violatam grauiter reprehendit Auguſtin.

II. *De libertate Eccleſiaſtica à Phoca Imperatore violata.*

Ex Theopha. & Cedren. Annal. Baro. tom. 8. Annal. ad annum Chriſti 606.

Anno Domini ſexcenteſimo ſexto, & anno Imperii Phocæ quarto, Scholaſticus eunuchus, vir religioſus palatii, Conſtantinam dominam, olim Auguſtam, coniugem Mauritii Imperatoris cum tribus filiabus eius accipiens ad magnam eccleſiam confugit, conſilio Germani Patricii deſideran is Imperium. Fit igitur ſeditio magna in vrbe, Germanus autem Dimarcho Praſinorum talentum auri miſit, vt cooperaretur ei: priores autem vulgi id admittere noluerunt. At vero tyrannus in eccleſiam ad abſtrahendum mulieres deſtinauit. Sane Patriarcha Cyriacus tunc reſtitit tyranno, minime paſſus è templo tyrannice abduci mulieres. Verum iuramentis certo eo reddito à Phoca, quod non læderet eas, educuntur è templo, & clauduntur in monaſterio.

Eccleſiæ libertatem violat Phocas Imp.

III. *De militibus Ardaburii diuinitus territis & preſſis, dum S. Marcelli monaſterium vexarent.*

Ex actis Marcel. Archimandritæ apud

De Ardaburii & Aſparis, quæ erat in illo tempore potentia, nihil eſt dicendum, neque de crudelitate æquali potentiæ atq; adeo maiori (erant ambo Ariani potentiſſimi, vtpote longo tempore militiæ præfecturis inſigniti, ipſi quoque Imperatori timendi) Hic ergo qui adeo potens erat & crudelis Ardaburius iraſcebatur cuidam ex iis qui erant in eius poteſtate, nomine Ioanni. Ille vero omnibus alii, atque adeo ipſo Imperatore prætermiſſis, vt qui non eſſent ſati potentes, vnum nouit refugiũ, Marcelli tabernaculum, ipſum videlicet Acœmetarum cœnobium: & id ſubit, & in eo latet, tanquam ſub aliquo tuto propugnaculo. Ille autẽ cum reſciuiſſet, petebat (ad ipſum mittens) hominem ſibi tradi. Cum vero non obtemperaret, cœpit minari. Cum Marcellus autem minas non curaret, ei vim attulit; miſſiſq; militibus, & qui viribus valebant (erant multi numero) iuſſit quærere eum qui confugerat, & ſi non pareret, vti armis. Atque ille quidem cum ſic iuſſiſſet, eos dimiſit. Illi autem profecti & verbis, vti iuſſi erant vſi; quoniam non parebat, monaſterium circumſidebant: hæc facta ſunt veſpere. Magnus vero Marcellus rogauit eos, an vellent manere, & ſe iis dixit alimenta daturũ. Cum autem nox aduentaſſet, qui foris quidem erant, enſes iam quatiebant terribiliter. Monachi autem hæc videntes & audientes, Sanctum circumſiſtentes, pro enſibus eum verbis feriebant: Quid ergo, dicentes, tibi omnes propter vnum peribimus? idque morte violenta & acerba? Et tuis filiis erit tibi præferendus externus. Et tibi à fundamentis cum templo peribit monaſterium? Non dimittes, non cito præbebis eum, qui quæritur, qui malis huc peruenit pedibus? Cum ſic per totam noctem eum & hoſtes & amici etiam acriter inuaderent; tempuſque fruſtra contereretur, & ſupplex non traderetur; mane autem ſtatuiſſent milites vti gladiis, & iam eſſent aggreſſuri: tunc Chriſti athleta ſuam obiecit potentiam. Eis vero præter opinionem apparet aduerſaria, non phalanx quidem, ſed diuina quædam & cœleſtis potentia in orbem ab igne circumſcripta & arma inexpugnabilia, nempe Crucis Chriſti imaginem in medio ferens, longe magis refulgentem quam ignis qui erat circumcirca. Hæc ergo terribilis potentia, quæ apparuerat, ex ipſo faſtigio monaſterii emittebat grauia tela aduerſum milites, quæ quidẽ erant ignis fulgura intolerabilia. Quibus cum non ſolum non reſiſtere, ſed nec ea quidẽ contra intueri poſſent: gladios in terrã proiecerunt, & ipſi ceciderunt & voces ad Deum placandum accommodatas; prout quiſq; poterat, emittebant. Quas cum hi qui intus erant ſenſiſſent, canere cœperunt, & fuerunt ipſi quoq; teſtes miraculi quod euenerat præter opinionem. Hoc effecit, vt crudeliſſimus Ardaburius ſuorum morum obliuiſceretur; & cauſa fuit, vt præter ſententiã benignus videretur, ira in Ioannem remiſſa. Huius rei occaſione factum putat Baronius, vt Leo Imperator egregiam hanc ſanctionem de immunitate confugientiũ ad eccleſiam hoc ipſo anno promulgauerit, ita reſcribens ad Erythreũ Præfectũ Prætorio: Præſenti lege decernimus per omnia loca valitura (ex-

Metaph. & Sur. 29. Decemb. c. 33.

Cœnobia aſyla afflictorum.

S. Marcelli monaſterium ab hoſtib. obſeſſum.

S. Marcelli conſtantia pro liberate eccleſiæ.

Potentia cœleſti terrentur milites.

Libertatis Eccleſ. lex.

L.6.C.De his, qui cõfugiunt ad eccleſ.

cepta hac vrbe regia, in qua nos diuinitate propria degentes, quoties vſus exegerit; inuocati, ſingulis cauſis atque perſonis præſentanea conſtituta præſtamus) nullos penitus, cuiuſcunque conditionis ſint, de ſacroſanctis Eccleſiis Orthodoxæ fidei expelli, aut trahi, vel protrahi confugas: nec pro his venerabiles Epiſcopos, vel religioſos Oeconomos exigi, qui ab ipſis debeantur.

IV. *De militibus Stiliconis ob violatam eccleſ. immunitatem in templo laniatis à leopardis.*

Paulin. in vita S. Ambroſ. Baron. to. 5. anno 396.

Trecenteſimo nonageſimo ſexto Chriſtri anno, cum conſulatus ſui tempore Imperator Honorius in vrbe Mediolanenſi Lybicarum ferarum exhiberet munus, populo illuc concurrente, data copia eſt miſſis militibus ab Stilicone Comite, hortatu Euſebii Præfecti, vt Creſconius de Eccleſia raperetur. Quem confugientem ad altare Domini, ſanctus Epiſcopus cum clericis, qui in tempore aderant, defendendum circumdedit. Sed multitudo militum, quæ duces ſuos habebat de perfidia Arianorũ, prævaluit aduerſus paucos, atque ablato Creſconio, exultantes ad amphitheatrum reuerterunt, eccleſiæ luctum non modicum relinquentes. Nam ſacerdos proſtratus ante altare Dei factum diu fleuit. Sed in tempore, cum reuertiſſent & renuntiaſſent eis à quibus fuerant deſtinati milites: dimiſſi leopardi, ſaltu celeri ad eundem locum, in quo ſederant qui de eccleſia triumphabant, aſcendentes grauiter laniatos reliquerunt. Quod vbi vidit tũc Stilico Comes pœnitentia motus eſt, ita vt per multos dies ſatisfaceret ſacerdoti. & illæſum quidem illum, qui ablatus fuerat dimiſerat: ſed & quia grauiſſimorum criminum erat reus, & aliter emendari non poterat, ad exilium deſtinatur, non multo poſt indulgentia proſequente.

Eccleſ. immunitatem violantes diripiuntur.

Stiliconis pœnitentia.

V. *Quidam Dux abſtrahens Almum Ladislai filium è templo horrende punitur.*

Ian. Nauclerus vol. 2. Chronographiæ gener. 37. an. 1095.

Anno Redemptoris milleſimo nonageſimo quinto obiit Ladislaus Rex Vngariæ, quem Vngari ſanctum eſſe volunt. Reliquit autem duos fratres Almum & Colomannum. Almum Regem deſtinat Preſſius quod Colomannus ſanguinarius eſſet: Almus tamen iure primogenituræ fratrẽ præferens, Ducatum accepit. Hic Rex factus Almum perſequi ſæpe tenebat: ſed illos ſemper Principes conciliauerunt. Tandem confirmata per Imperatorem inter eos pace, Rex cepit Ducem Almum, filium eius Belam infantulum, & excæcauit eos. Sed Belam infantulum præcepit caſtrari. Satelles autem timens Deum, catellum caſtrauit, & teſticulos eius Regi præſentauit. Idem Rex plures nobiles excæcauit, poſtea cœpit ægrotare vſque ad mortem, & conſilio habito fecit apprehendi Ducem, ne forte ſibi ſuccederet etiam cæcus. Præſenſit Almus, profugit in monaſterium, & manu altare comprehendit. Benedictus a quidam a rege miſſus ſacrilegas manus in eum iniecit: & dum conaretur eum extrahere diuulſa eſt manus ducis, & infectum altare ſanguine. Territus ſacrilegus equum conſcendit exiens & in via cadens de equo, ceruice fracta, expirauit, ac à canibus voratus eſt.

Dux violans eccleſiaſticam immunitatem horrende luit.

VI. *Libertate Eccleſiaſtica violata ob captiuum à Veremundo Epiſcopo, c ſſant è cœ'o pluuia.*

Roderic. Tolet. de reb. Hiſp. lib. 5. c. 17. & Ouo. Vaſæus ad an. 982. Albert. Crantz. lib. 5. hiſt. Sued. c. 21.

Circa annum Domini milleſimum, Veremundus II. Legionis & Aſturiarum Rex à ſuſurrone deceptus præcepit capi Gudeſteum Epiſcopatum Onetenſem; ſed vt tantum nefas non procederet impunitum, facta eſt ſiccitas magna in terra, ita quod totus populus ciborum penuria arctabatur. Cumq; quibuſdam fuiſſet à Domino reuelatum, famem propter iniuriam Epiſcopi accidiſſe, & Regi eſſet reuelatio intimata, confeſtim abſoluit Epiſcopum, & per Semenum Aſturicenſem Epiſcopum: cum Rex Epiſcopum commendauerat, fecit reſtitui Gudeſteum, & ſtatim Dominus pluuiam voluntariam ſegregauit, & terra attulit fructus ſuos. Tunc Rex Veremundus corde compunctus eccleſiam Beati Iacobi, & cetera loca quæ Almanzor profanarat diripiens, prout potuit, reſtaurauit, & bonis operibus, & eleemoſynis iam intentus de cõmiſſis cum conſilio prælatorum pœnitentiam agere ſatagebat, & in villa quæ eſt in Berizo moritur & ſepelitur.

Iura eccl. violans Rex ſterilitatem in regno cauſa.

Veremundi Regis pœnitentia.

VII. *De pœna Marchionis Miſnenſis eccleſiaſticam libertatem violantis.*

Hier. Emſerus in vit. B. Bennonis Epiſcopi Miſn. c. 32. apud Sur. 16. Iulii. & Brideml. l. 5. cap 54.

Matrona quædam Miſnenſis diœceſeos ex villa Pretzendorff prope Fribergam, noſtra hac tempeſtate dæmonio arrepta, ad ſepulcrum diui Bennonis adducta, cum nullis dæmon exorciſmis ab ea fugari poſſet, induta eſt tandem diui Bennonis caſula; & datus in manu baculus paſtoralis, quo facto, exclamauit dæmon: Nunc tempus eſt vt egrediar. relinquam tamen hoſpitæ meæ ſignum, quo mei perpetuo meminerit: moxque aperto altero mulieris crure, terribiliter eliſum eſt. Foramen autem quod ille fecerat, nulla medicorum arte ſanabile, mulier adhuc hodie geſtat, &, vt timendum eſt, donec vixerit non abolebitur. Præterea, vt pius erga ſupplices, ita ſeuerus in obſtinatos diuus pater iuxta promiſſa ſua ſæpius inuentus eſt. Marchionem enim Guilielmum, eum qui Grymnis mortuus eſt, cum Præpoſitus olim Miſnenſis, Brutenus nomine, ſæpe adhortatus eſſet, vt ab exactionibus, & ſeruitiis, quibus colonos ac ſubditos eccleſiæ Miſnenſis præter ius ac conſuetudinem prægrauabat, deſiſteret, nec eum de incœpto poſſet deflectere, ad auxilium tandem diui Bennonis cõfugit, (qui exoratus tandem aſſiduis Præpoſiti precibus) Marchioni in ſomnis apparuit, arguens & commonefaciens ad remittenda iniuſte grauamina. Cũq; is conſiliariorum ſuorum ſuaſu, dicentium non eſſe curanda ſomniorum deliramẽta, in nullo ſe emendaret, alia vice per quietẽ iterum viſus eſt ſibi Benno irruere, & face, quã manu geſtabat, alterũ ocellũ irruere. Quimanus

Ecclæ Beati Iacobi reſtaurata.

Veremundi Regis pœnitentia.

Hier. Emſerus in vit. B. Bennonis Epiſcopi Miſn. c. 32. apud Sur. 16. Iulii. & Brideml. l. 5. cap 54.

Caſula & pedo D. Bennonis pellitur dæmon.

Seueritas S. Bennonis in peruicaces.

Apparitio S. Bennonis.

Marchio cur à S. Bennone caſtigatus.

mane ſurgens & eluſcatum ſe ſentiens, tandem cõpunctus corde, eccleſiæ Miſnenſi non ſolum data reſarcinauit damna, verum inſuper multa contulit donaria, quibus vt ſperandum eſt, benedictionem pro maledictione à Deo promeruit. Legitur tamen tam hunc, quam diui Bennonis percuſſorem, ſpe prolis à Deo fruſtratos abſque legitimo deceſſiſſe hærede, in pœnam læſæ eccleſiaſticæ libertatis.

VIII. *Sancio maiori Nauarræ Regi brachium obriguit ob irreuerentiam loco ſacro exhibitam.*

Baro. Annal. tom. 11. an. 1051. 4. Ex Roder. Tolet. l. 6. c. 6. Roder. Sanctiop. 3. cap. 25. Io. Vaſæ & alii.

De Sancio maiore Nauarræ atque Caſtellæ Rege omnes fere rerum Hiſpanicarum ſcriptores ferunt, quod eũ die quadã in venatione aprũ inſectaretur, ille fatigatus, intra obuios parietes, qui ſupererant memoriæ S. Antonini martyris ſe recepit, apud relictam ibi ſacram arcam conſiſtens, tutum aſylum, Angelorum cuſtodia vallari conſuetum. Sic iuxta illud oraculum: *Homines & iumenta ſaluabis Domine.* Cum Rex venabulo illum appeteret, eleuatũ brachiũ ad feriendũ mox torpedine reddi-

Pſal. 35. Locus ſacer etiam ferarum eſt aſylum.

tum ſentit inutile: ſed reatum agnoſcens, martyrẽ deprecatus, ad priſtinum vſum ſenſit diuinitus reuocatum, didicitque ſuo damno, quam deberetur locis ſacris immunitas, etiamſi corruiſſe viſa fuiſſent, vt nec beſtiam illuc fugientẽ lædere licuiſſet.

Miraculum.

TIT. LXIX. Catholicorum eccleſias hæreticis non eſſe concedendas.

EXEMP. I. *Horrende ab Imperatrice tractatur Vigilius Papa. quod Eccleſiam Anthemio hæretico reſtituere noluerit.*

Alfonſus Ciaconus de vitis & geſtis Pontificum in vita Vigilii an. Do 552.

ANno Domini quingenteſimo quinquageſimo ſecundo inſtabat vehementer Theodora Auguſta, vt Vigilius Pontifex Max. Conſtantinopolim proficiſceretur iuxta promiſſionem factam ante Pontificatum adeptum, & Anthemium Patriarcham Conſtantinopolitanũ pulſo Menna Catholico, reſtitueret. Quod cũ ſe facturũ negaſſet, niſi prius pœnitentiæ libellum daret, reſipiſceret ac ſatisfaceret; cenſere enim ſe quæ Agapetus & Siluerius contra Anthemium hæreticum egiſſent, iura facta eſſe, & propterea eorum acta nullo modo eſſe reſcindenda videri, aſſereretque mala promiſiſſe, & male promiſſa nolle exequi: Irata Theodora Romanis quibuſdam adiuuantibus, Vigilium in iudicium vocat. At ferunt eum naui per Tyberim euectum in Siciliam fugiſſe: & inde Conſtantinopolim peruenſſe. Vbi n. Theodora denuo inſtaret, vt, quod pollicitus erat, præſtaret; Cui ille, malle ſe quoduis ſupplicium pati, & millies mori velle potius quã hominẽ hæreticum, & à prædeceſſoribus ſuis damnatum reuocare, & ſententiã mutare, reſpondit. Et cum mulier cum ſuis, qui aderant, minis inſtarent, ad Diocletianum ſe non ad Iuſtinianum, quemadmodum arbitrabatur, veniſſe dicens, ita cæſus eſt, vt paululum abfuerit, quin tunc occideretur. Fugiens itaq; in templum S. Euphemiæ, quod haud procul aberat, inde à graſſatoribus trahitur, & iniecto in collum fune, tanquam latro per totam vrbem vſque ad veſperam trahitur. Deinde carceri incluſus, pane & aqua aliquandiu ita patienter vixit, vt ſemper diceret, ſe etiam maiora meritum, ſi digna pro peccatis pœna irrogaretur. Clerici vero qui Pontificem ſequuti fuerant, partim in exilium partim ad reſcindenda metalla deportati ſunt. Verum poſtea rogantibus Romanis omnibus, qui iam ſententiam mutauerant, & inſtante etiam Narſete, Vigilius ipſe atque exules omnes in libertatem mittuntur, & in patriam redeundi, cum vellent, libera copia datur.

Eius pœna horrenda & mira patientia.

II. *Diuino miraculo clarum ſit Catholicorum eccleſias hæreticis non eſſe concedendas.*

Amphil in vita S. Baſilii. Petr. de Natal. li. 1. Catalogi SS. cap. 28.

Valens Imperator, fautor Arianorum, cum eccleſiam quandam, quæ Chriſtianorum erat Arianis tradidiſſet, vir ſanctus Baſilius Magnus Epiſcopus Cæſarienſis non eſt veritus eum grauiter increpare. Sublatis iurgiis eo deducta res eſt, vt fidei periculum facerent. Clauſerunt itaque eccleſiæ fores, ac vtrimq; ſigillo munierunt decernentes, vt ad quorum precationem per ſe patefierent, illis eius poſſeſſio cederet. Ariani tres dies ſupplicationibus cõtinuis in caſſum orarunt. Baſilius vero poſtquam precatus eſt, leui bacillo portas eccleſiæ tetigit dicens: *Attollite portas principes veſtras, & eleuamini porta æternales, & introibit Rex gloriæ*: Et ſtatim, ac ſi vocem iubentis ſenſu aurium, quas non habebant, percepiſſent, patuerunt, idcirco nemine refragante eccleſia adiudicatur Chriſtianis, & plerique etiam Arianorum relicta hæreſi fidelibus ſe iunxere, quod ſolis illis patere cœli aditum dicerent, ad quorum inuocationem ſic aperiri eccleſiæ aditum viderant.

D. Baſilii conſtantia.

Pſal. 23.

Eccleſias non eſſe hæreticis concedendas miraculo conſtat.

III. *Gaina Catholicorum eccleſiam ab Arcadio arroganter poſtulanti in gratiam Arianorum ſeſe opponit Io. Chryſoſtomus.*

Geor. Alexandrin. Archiep. auctor vitæ D. Io. Chryſoſt. Theodoret. lib. 5 hiſt. cap. 32. Tripart. hiſt. li. 10 c. 6. Baro. to. 5. an. 400.

Circa annum Domini quadringenteſimum Gainas quidam nomine erat Conſtantinopoli, genere quidem Celtus, præter autem omnem modum barbarus, militiæ Romanorum aſſuetus. Hic cum per gradus promotus eſſet, deſignatur tandem Romanæ militiæ equeſtris pariter ac pedeſtris dux: Arianæ peſtis velut ſortito complexus erat. Quare ex ædibus ſacris, quæ in ciuitate erant, auſus eſt v nam ab Imperatore (Arcadio) depoſcere attribuendã ſuæ hæreſeos cõſortibus. Imperator a. reſpondet ſe ea de re capturũ conſilium, pollicitus autem eſt eis principatum quendã. Eam poſtulationẽ accerſito ad ſe eximio Ioanni Chryſoſtomo Epiſcopo Conſtantinopolitano aperuit, ſimulque commeminit promiſſi potentatus, tyrannidem inſuper ab illo excogitatã ſubindicauit, hortabatur, vt dono quopiã præferocẽ barbari animum ſuffrenaret. Ad

Arrogantia Gainæ Celti petentis templum pro Arianis.

hæc reſpondit vir ille generoſus: Ne tu, ô Imperator, talia pollicearis; tu ne ſuadeas, vt ſancta dem canibus iſtis: non enim feram eos è templo exigi, qui Deum & ſermonibus prædicant, & concelebrant hymnis. Hiſne iubes, vt dem templum Deo conſecratum, qui ipſum inceſſunt ore blaſphemo? Ne quid tibi, ô Imperator, male metuas ab iſto barbaro. Tantum eſt, vtrumq; iubeto acciri, me, & illum. Tu quidem ſubauſculta ſilenter quæ dicentur. Ego ſane illius infrenabo linguam: equidem perſuadebo tunc illum efflagitaſſe quod dare neutiquam expedit. Hiſce auditis Imperator exhilaratus animo eſt. Et quidem reposcebat ille pollicitationem: Eximius autem Ioannes reclamabat poſtulationi, aſſerens nequaquam conuenire Imperatori, nec eſſe rationi conſentaneum, vt quicquid moliri auſit aduerſus ædes Deo conſecratas, quippe qui conſtituit pie Deum colere. Illo autem reſpondente, ſibi ſuiſque oratorio eſſe opus, ait Ioannes: Nulli non adaperta eſt domus Dei; ac proinde nemo cupientem orare & vota nuncupare prohibere poteſt. Ad hæc Gainas. Sed meum ſodalitium mecum expetit ſibi concedi ædem vnam ſacram, & valde quidem iuſte id dari poſtulo, quippe qui in gratiam Romanorum tam multos exantlarim agones bellicos. Tuis hiſce laboribus cumulatiorē reportas vicariam penſionē, ait Ioannes: Dux ſiquidem creatus es ſimul & ſtola conſulari redimitus: æquū fuerit, vt circumſpectius ad mentē reuoces, quis olim fueris, quis contra nunc ſis: ex quanta rerum penuria emerſeris ad præſentē opulentiam: quibus fueris vſus veſtimentis prius quam traiiceres. Iſtrum; & ea confer cum hoc quo ambitioſe ornaris amiculo. Itaq; animo reputa & expende, quanta præmia paucis tuis laboribus repenſa ſint, & prouideto ne deprehendaris ingratus fuiſſe erga eos, qui te tanto honore cumularūt. Eximius hic Doctor orbis vniuerſi eiuſmodi ſermonibus os oppilauit Cainæ, eoque adegit, vt ea de re prorſus conticeſceret, adeo vt Arcadius Ioannis ſapientiam maximopere admiraretur, quod breuiū verborum compendio potuerit ad officium reuocare & in ordinem redigere hominem cruentum adeo & immanem, illiuſq; os aduerſus Deum impudens & blaſphemum obturare. Hactenus ille, quibus videas oculis, manibuſq; cōtingas illud Apoſtoli: *Arma militiæ noſtræ non ſunt carnalia, ſed potentia Deo ad deſtructionem munitionum*: per ea enim nō iura tantum Eccleſiæ ſeruantur illæſa, ſed ipſum quoque imperium & leges publicæ defenſæ, cuſtoditæq; ſubſiſtunt à barbarorum ac tyrannorum hominum inſultibus.

Templa Catholicorum hæreticis haud concedenda.

Cainæ ſuperbia pulchre frenata.

2. Cor. 10.

IV. *Epiſcopus hæreticus tentans violenter Catholicorum eccleſiam ingredi, cæcus efficitur.*

D Georg. lib. 3. Dialog. c. 29. & Bellar. l. 1. de Chriſto cap. 22.

Plerumque tentarunt hæretici Catholicorum eccleſias ſibi vindicare; ſed eorum conatibus diuina obſtiterunt miracula. Vnde Bonifacius monaſterii mei monachus, qui vſque ante quadriennium cum Longobardis fuit, à triduo mihi narrauit, cum ad Spoletanam vrbem Longobardorum Arianus Epiſcopus veniſſet, & locum illic vbi ſolennia ſua ageret, non haberet, cœpit ab eius ciuitatis Epiſcopo eccleſiam petere, quam ſuo errori dedicaret. Quod dum Epiſcopus valde negaret, Arianus ille B. Pauli Apoſtoli eccleſiam ſe die altero violenter intraturum profeſſus eſt. Catholici metuentes, eccleſiam, lampadibus omnibus extinctis, diligentiſſime clauſerunt. Sed cum acceſſit Arianus, cum ſuorum multitudine, ad effringendas ianuas, repente ſimul portæ omnes diuinitus concuſſæ abiectis longius ſeris, apertæ ſunt, & effuſo cœlitus lumine, lampades omnes accenſæ ſunt; ſed ſimul cæcitate, Epiſcopus percuſſus eſt, tantoque terrore omnes affecti, vt intrare auſi non fuerint. ſed eum ita cæcum effectum domum ſuam confuſi retulerunt.

Arian. Epi. cæcitate vnde percuſſus.

TIT. LXX. Signis præuiis ingentes Eccleſiæ futuras calamitates præmonſtrari ſolere.

Cataclyſmum non eſt paſſus mundus vniuerſus, quin priùs eius incolæ fuerint de eo præmonuti. Gen. 6.

Hieremias arripuit ſorceum, & coram populo fregit, præſagiens eos omnes ita fore frangendos. Hier. 19.

Deinde idem catenis vinctus coram populo ſtetit, demonſtrans futuram eius ſeruitutem & captiuitatem apud Babylonios. Hier. 28.

Ezechiel aſſumpta nouacula capillos ſibi per tres partes abraſit, quarum vnam combuſſit, aliam ſcidit, & tertiam per aerem ſparſit. Per primam innuit populum peſte & fame laboraturum: per ſecundam gladio percutiendum: per tertiam, captiuum fore diſpergendum. Ezech. 5.

EXEMP. I. *De prodigiis & præſagiis excidium Hieroſolymitanum præcedentibus.*

DIuina bonitas, quæ non tantum peccatoris mortem amat, quantum vt conuertatur & viuat, ſe vel in ipſos Iudæos ingratos oſtendere voluit. Nam poſt commiſſum peccatum, quadraginta annos eos expectauit; quibus omnes Apoſtoli, ac in primis S. Iacobus, propinquus Domini, qui Epiſcopus Hieroſolymæ cōſtitutus fuit, eos quotidie admonebat, & ad pœnitentiam impellebat, ſi forte tantam lacrymarum vim effundere poſſent, quæ potentis iudicis iræ flammam extinguerent: qui tanta mora illis aperte indicabat, quod eorum ſalutem expetebat. Deinde inſiſtebat, vt illorum cordium duritiē emolliret, prodigia illis, & nonnullarum rerum ſpecies in cœlo oſtendendo; & dextra manu enſem tenens digladiabatur, minando illis atq; ignoſcendo. Illi vero neque attendebant, neq; credebant, ſed velut attoniti, nec aut oculos habentes, aut animas, edicta Dei diſſimulauere. Supra ciuitatē ſidus ſtetit ſimile gladio, & per annū perſeuerauit,

Ex Ioſepho li 7. de bello Iudaic. c. 12. Lud. Gran. p. 4. Catechiſmi, in Symbolum.

Hieroſolymitanorum pertinacia.

Prodigia exeidium Hieroſolymæ præcedentia.

rauit cometes. Præterea vigeſimo primo die menſis Maij viſio quædam apparuit fidem excedens. Pro fabula fortaſſe, quod dictu eius ſum, haberetur, niſi qui viderunt, ſupereſſent, & clades dignæ præſagiis ſecutæ fuiſſent: Namq; ante ſolis occaſum viſi ſunt per inane ferri currus totis regionibus, & armatæ acies tranantes nubila & ciuitati circumfuſæ Feſto autem die, quem Pentecoſtes vocant, nocte ſacerdotes intimum templum more ſuo ad diuinas res celebrandas ingreſſi, primum quidem, motum, ſtrepitumq; ſenſerunt, poſtea vero ſubitam vocem audierunt quæ diceret: Migremus hinc. Quod autem his horribilius fuit, Ieſus quidã filius Anani, plebeius & ruſticus, quadriennio prius quam bellum gereretur, in ſumma ciuitatis pace atque opulentia, cum ad feſtum diem veniſſet, quo aregias in honorem Dei componi in templo ab hominibus mos eſt, repente exclamare cœpit: Vox ab Oriente: Vox ab Occidente: Vox à quatuor ventis: Vox in Hieroſolymam & templum: Vox in maritos nouos nouaſque nuptas: Vox in omnem hunc populum. Atque hæc interdiu noctuque clamitans omnes ciuitatis vicos circuibat Nonnulli autem virorum inſigniũ aduerſum omen indigne ferentes, corripiunt hominem, multiſque verberibus afficiunt. Ille autem neque pro ſe, nec ad eos qui ſe mulctabant ſecreto quicquam locutus, eadem quæ prius vociferãs perſeuerabat. Magiſtratus autem rati, quod erat verum, magis diuinum eſſe hominis motum, ducunt eum ad Romanum Præfectum: vbi plagis vſque ad oſſa laceratus, neque ſupplex cuiquam fuit, neque lacrymauit: ſed vt poterat inclinans maxime vocem ad ſingulos ictus reſpondebat: Væ, væ Hieroſolymis, &c. Fuit itaque ciuitas funditus euerſa, bonis direptis, captis & interfectis omnibus quos inuenerunt Romani. Iuſſit Imperator Veſpaſianus, vt omnes muri & omnia ædificia, quæ quidem ſatis pulcra erant, ſolo æquarentur, vt quemadmodum prophetauerat Saluator, in ea lapis ſupra lapidem non remanſerit. Hic fuit infelix finis illius tam antiquæ & nobilis ciuitatis in toto orbe terrarum cognitæ, & celebratæ; qui illi accidit poſt annum 2700. primæ eius ædificationis per Regem Melchiſedech, & 1679. anno poſtquam iterum Dauid Rex eam fabricauit atque nobilitauit. At neque illius antiquitas, neque amplitudo, & munitio, neque amplæ diuitiæ, neque religionis gloria ſatis fuerunt, quę hoſtibus impedimento eſſent, quo minus eo modo excinderetur. Hoc fuit illorum præmium, qui Chriſti regnum recuſantes, dixerunt: *Non habemus Regem, niſi Cæſarem.* Cum hic Rex, quem ſibi cooptarunt, hanc illis retulerit gratiam.

Hieroſolymorum vaſtatio.

Luc. 19.

Ioan. 19.

II. *Dæmon minatur Eccleſiæ ruinam.*

Theodorus Lector lib. 1. Collectan.

Gennadius eccleſiæ Conſtantinopolitanæ preſbyter, cum noctu ad altare orandi gratia deſcendiſſet, ſpectrum quoddam dæmoniacum vidit: quod cum increpaſſet, huiuſmodi clamorem emittere audiuit, quo ſeipſo viuente quieſcere, tandem vero poſt mortem ipſius Eccleſiam vaſtaturum dicebat. Metu huius Gennadius Domino plurimum ſupplicauit, ac paulo poſt vitam hanc finiuit.

III. *De variis ſignis futuræ perſecutionis Catholicorum.*

Victor Vticenſ. lib. 2. de perſecutione Vandalor.

Antequam Hunericus Vandalorum Rex vniuerſa furoris ſui tela in perſecutionem Eccleſiæ Cath. ſicut leo rugiens conuerteret, multis viſionibus & ſignis imminens tempeſtas fuit demonſtrata: nam ferme ante biennium quam fieret, vidit quidam Fauſti eccleſiam inſolito ornatu fulgentem; & dum lætaretur tanti fulgoris candore, cereis quoque fulgentibus, palliiſque velaminum ac lampadibus rutilantem, ſubito ait: Luminis illius concupiſcibilis extinctus eſt fulgos, ac tenebris ſuccedentibus aduerſarius naribus natus eſt fœtor, omniſq; illa beatorum turba, expellentibus quibuſdam Æthiopibus minata eſt foras: ob hoc iugiter lamentatum, quod eam in claritate priſtina nequaquam videret reſtitutam. Viſionem iſtam nobis præſentibus ſancto retulit Eugenio. Vidit & quidam Presbyter ipſam Fauſti eccleſiam refertam turbis innumerabilium populorum, & poſt paululum euacuatam, & repletam porcorum multitudine atque capratum. Item alius vidit aream triticeam ventilationi paratam, granis adhuc ventilatoris iudicio necdum à palea ſeparatis, & dum ingentis maſſæ, licet confuſæ, magnitudinem miratur, ſubito ecce turbo veniens tempeſtatis ſoniuago flatu cœpit aduentum ſuum ſurgente puluere demonſtrare. Cuius impetu palea illa omnis omnino volauit remanentibus grauis. Poſt hac venit quidam procerus ſplendido vultu, habituq; nitido fulgens cœpit grana vacua, macilenta, atque ſimilagini reproba purgando proiicere. Quæ diu examinans vix magnitudinem illius maſſæ, licet probatæ, ad aceruum tamen perduxit exiguum. Item alius ait: Stabat quidam præcelſus ſuper montem, qui dicitur Requenſis, & clamabat dextera, lęuaq; Migrate, migrate. Alius conſpicit rugiente cœlo atq; turbato ſulphureas nubes, quæ ingentes cœperunt lapides iaculari. Qui lapides dum cecidiſſent in terram, plus accendebantur, & maioribus flammis ardebant, atque intrantes in penetralia domorũ, quos inuenerant incendebant. Qui autem vidit, ait cum ſe in quodam cubiculo abſcondiſſet, miſeratione diuina ad eum flamma non potuit peruenire. Reor vt illud propheticum impleretur: *Claude oſtium tuum, & abſcondere puſillum, donec tranſeat ira Dei.* Vidit & venerabilis Paulus Epiſcopus arborem vſque ad cœlos ramis florentibus extenſam, quę etiam dilatatione ſua omnẽ pene Africam opacabat. Et cum vniuerſi eius magnitudine, & ſpecioſitate gauderent; ecce ſubito (inquit) venit aſinus violentus, qui defricans cerui-cem ſuper robur radicum eius impulſu ſuo cum

Eccleſiæ Cath. ortus.

Viſio altera.

Eſai. 26.

ingenti ſonitu illam mirabilem arborem eliſit ad terram. Sed & Quintilianus honorabilis Epiſcopus vidit ſe ſuper quendam montem ſtare, de quo conſpiciebat gregem innumerabilem ouium ſuarum: & in medio gregis duæ erant ollæ nimiũ bullientes. Aderant autem omnium occiſores, quarum carnes ollis bullientibus demergebant. Et cum ita fieret, omnis illa magnitudo conſumpta eſt gregis. Reor ergo illa duas ollas, ſicca veneria, & laribus duas eſſe ciuitates, in quibus multitudo prima fuerat congregata, à quibus incendium initium ſumpſit, aut Hunericum Regem, & Cyrillum Epiſcopum eius.

IV. *Futura vaſtatio Eccleſiæ à Longobardis in Italia per haſtas & acies in aere S. Redempto præmonſtratur.*

Paul. Diac. de geſt. Longobar. libr 1. *ca.* 6. *Gregor. hom.* 1. *in Euangel. & libr.* 3. *Dialo c.* 38. *Baron. to.* 7. *an.* 567. Acies igneę in aere quid portẽdant.

Diuus Gregorius Papa de dira clade à Longobardis Italiæ inferenda hæc pro concione habuit ad populum: Priuſquam Italia gentili gladio ferienda traderetur, igneas in cœlo acies vidimus, ipſumque qui poſtea humani generis fuſus eſt, ſanguinem coruſcantes. Sed quæ ante hæc oſtenſa ſint ſancto Redempto Epiſcopo Ferentinato, idem Gregorius ſic narrat in dialogis: Redemptum Ferentinæ ciuitatis Epiſcopum, vitæ venerabilis virum, qui ante hos fere annos ſeptem ex hoc mundo migrauit, tua diuina lectio cognitum habuit. Hic, ſicut mihi adhuc in monaſterio prope poſito valde & familiariter iungebatur, hoc quod Ioannis Iunioris prædeceſſoris mei tempore de mundi fine cognouerat, ſicut longe lateque claruerat, à me requiſitus mihi ipſe narrabat. Aiebat namque, quia quadam die, dum parochias ſuas ex more circuiret peruenit ad eccleſiam beati Eutychij martyris. Adueſperaſcente autem die, ſtratum ſibi fieri juxta ſepulcrum martyris voluit, atque ibi poſt laborem quieuit. Cum nocte media, vt aſſerebat, nec perfecte vigilare poterat, nec dormiebat, ſed depreſſus, vt ſolebat, ſomno grauabatur quodam pondere vigilans animus; atque ante eum idem martyr Eutychius aſtitit, dicens: Redempte vigilas? Cui reſpondit, Vigilo. Qui ait; Finis venit vniuerſæ carnis: Finis venit vniuerſæ carnis: Finis venit vniuerſæ carnis. Poſt quam trinam vocem, viſio Martyris, quæ mentis eius oculis apparebat, euanuit. Tunc vir Dei ſurrexit, ſeque in orationis lamentum dedit. Mox enim illa terribilia in cœlo ſigna ſecuta ſunt, vt haſtæ atq; acies igneæ ab Aquilonis parte viderentur. Mox effera Longobardorum gens de vagina ſuæ habitationes educta, in noſtram ceruicem graſſata eſt; atque humanum genus, quod in hac terra præ nimia multitudine quaſi ſpiſſę ſegetis more ſurrexerat, ſuccilum atuit: nam depopulatæ vrbes, euerſa caſtra, concrematæ eccleſiæ, deſtructa monaſteria virorum & fœminarum, deſolata ab hominibus prædia atque ab omni cultura deſtituta in ſolitudine vacat terra: nullus hanc poſſeſſor inhabitabat; occuparunt beſtię loca, quæ prius multitudo hominum tenebat, & quid in aliis mundi partibus agatur, ignoro. Nam in hac terra, in qua nos viuimus, finem ſuum iam non nunciat, ſed oſtendit. Tanto ergo nos neceſſe eſt inſtantius æterna quærere, quanto à nobis cognoſcimus temporalia fugiſſe. Deſpiciendus à nobis hic mundus fuerat, etiamſi blandiretur, ſi rebus proſperis demulceret animum. At poſtquam tot flagellis premitur, tanta aduerſitate fatigatur, tot nobis quotidie dolores ingeminat, quid nobis aliud, quam ne diligatur, clamat? Hæc S. Gregorius de aduentus Longobardorum præſagio. At ne quis putet mendax fuiſſe de vniuerſæ carnis fine prædictum oraculum, ſciat hiſce verbis non ſęculi conſummationem ſignificatam, ſed gentis Italiæ cladem: ſicut olim Deum per ſuum Prophetam comminatum fuiſſe conſtat: vbi ait: Hæc dicit Dominus Deus terræ Iſrael; *Finis venit. Venit finis ſuper quatuor plagas terræ: Nunc finis ſuper te, &c.* Sicut ergo finem vniuerſæ carnis minitante propheta, non mundi eſt demonſtratus interitus, ſed imminentes tantum clades præſignatæ fuere: ita pariter eadem, de S. Redempto, accipienda erunt.

Ezech. 7.

Mala à Lõgobardis Italiæ illata.

S. Redẽpto quæ præoſtenſa de incurſione Longobardorum.

V. *Pluuia ſanguinis tr. duo durans in Aquitania quid portenderit.*

Circa annum Domini milleſimum decimum ſeptimum, temporibus videlicet Benedicti VIII. in regione Aquitaniæ ſecus maritima tale prodigium accidit ante ſolennitatem S. Ioannis Baptiſtæ: tribus diebus de cœlo pluit ſanguis, qui cadens ſuper carnem hominis, aut ſuper lapidem, non poterat lauari; ſi vero ſuper lignum caderet, lauabatur. Perterrefecit, inquit Baronius, vniuerſas Gallias eiuſmodi prodigium, adeo vt Robertus Rex Francorum ſcriptis conſuleret Fulcertum Epiſcopum Carnotenſem, inter Gallicanos Epiſcopos doctrina facile principem. Cuius de his ad eundem Regem tunc reſpondens data extat *Epiſtola, in qua quid iſta portenderent, in fine ita philoſophatur: Quod autem nuper huiuſmodi cruorem in quadam parte regni veſtri pluiſſe audiſtis: & quod ille cruor, vbi ſupra petram, vel ſuper carnem hominis ceciderat, ablui non poterat; vbi autem ſuper lignum ceciderat, facile abluebatur, per hæc tria genera hominum ſignificata eſſe videntur: Per lapidem impij; per carnem fornicarij per lignum vero, quod neque durum eſt, vt lapis, neque molle, vt caro, illi, qui neque impij ſunt, neque fornicatij. Cum ergo venerit ſuper illam gentem, cui portenditur, gladius, fine peſtilentia deſignata per ſanguinem; hi antea duri & molles non fuerint mutati in melius, morientur perpetualiter in ſanguine ſuo: medij vero per anguſtiam mortis, vel aliter poterunt liberari pro arbitrio ſecretiſſimi atque præſtantiſſimi Iudicis. Hæc ad Robertum Regem Fulbertus. Porro conſequuta eſſe bella grauiſſima in ea Prouincia inter Guilielmum Aquitaniæ Ducem, & Gaufredum Comitem Andeganenſem, quo ſeipſos mutuo

In frag. hiſt. Francorum. ad Baron. tom. 11. *an.* 1017.

**Epiſt.* 79.

Pluuia ſanguinis quid portenderit in Aquitania.

tuo aduerſis armis confecerunt, affirmat idem auctor.

TIT. LXXI. De ſacrorum altarium erecti ne & conſecratione.

Geneſ. 8. *Ædificauit Noe altare Domino; & tollens de cunctis pecoribus mundis & volucribus, obtulit holocauſtum: odoratuſque eſt Dominus odorem ſuauitatis.*

Geneſ. 12. *Apparuit Dominus Abraham in terra Chanaan, & dixit ei: Semini tuo dabo terram hanc, qui ædificauit igitur altare Domino, qui apparuit ei.*

Geneſ. 26. *Apparuit Dominus in Berſabee Iſaac, dicens: Noli timere, quia ego ſum tecum. Itaque ædificauit altare Domino, & inuocato nomine Domini erexit tabernaculum.*

Geneſ. 35. *Locutus eſt Deus Iacob dicens: Surge & aſcende Bethel, & habita ibi: facque altare Deo, qui apparuit tibi quando fugiebas Eſau fratrem tuum.*

Exod. 24. *Dixit Dominus ad Moyſen: Aſcende in montem tu & Aaron, Nadab & Abiu, & ſeptuaginta ſenes ex Iſrael, & adorabitis procul. Moyſes ergo vnà conſurgens ædificauit altare ad radices montis, & duodecim vitu os per duodecim tribus Iſrael. Et poſt pauca ſequitur: Obtuleruntque victimas pacificas Domino, vitulos.*

EXEMP. I. *Altaria nonniſi lapidea ex ſtatuto B. Syluestri Pontificis eſſe erigenda.*

E. Pontificali Romano, Breuiariũ Conc. Trident 9. Nouembr. lect. 6.

BEatus Siluester I. in conſecratione altaris Principis Apoſtolorum decreuit, vt deinceps niſi ex lapide altaria non ædificarentur: attamen Baſilicæ Lateranenſis à Conſtantino etiam Saluatori conſecratæ altare fuit è ligno erectum. Quod mirum non eſt: nam cum à S. Petro vſq; ad Syluestrum, propter perſecutiones, Pontifices certo loco conſiſtere non poſſent; quocunque eos neceſſitas compuliſſet, ſiue in cryptas, ſiue in cœmeterecia, ſiue in ædes piorum, ſuper illo altari ligneo ad arcæ ſimilitudinem concauo ſacra faciebant. Quo altari ſanctus Syluester reddita Eccleſiæ pace, honoris cauſa Principis Apoſtolorum, qui in illo ſacrificaſſe dicitur, & reliquorum Pontificum, qui vſque ad id tempus ad myſteria conficienda eo vſi fuerant, in Lateranenſi prima eccleſia collocato ſanciuit, ne quiſquam in eo, præter Romanum Pontificem Miſſam deinceps celebraret.

II. *De altari in honorem S. Philaſtrij Brixienſis Epiſcopi conſecrato.*

In vita eius cap. 1. apud Sur. to. 4. 8. Iulij.

In vita S. Philaſtrij, Epiſcopi quondam Brixienſis, refertur, quod in altari eius nomini conſecrato, & ſuper caput eiuſdem poſito, preces Miſſarum celebrauerint Epiſcopi ſucceſſores, & diem tranſitus eius venerantes, ab omni terreno opere Brixienſem populum abſtinere iubentes, reuerenter honorauerint.

III. *De ſacri altaris conſecratione, & mirabili eius effectu.*

Io. Moſchus Euir. Prat. ſpirit. c. 10.

Scribit Sophronius ſacri altaris lapidei conſecrationem magnis ritibus fieri, iiſque peractis angelos ceu loci cuſtodes diuina poteſtate adhiberi: ita enim habet in prato ſpirituali: Abbas Barnabas iuxta Iordanem eximiæ ſanctitatis vitam degebat, altareque erexerat ad conſecrationem in ſpelunca ſua. Cum igitur ipſe inde alio migraſſet, Anachoreta quidam ſpeluncam ingreſſus vidit Angelum Dei ſtantem ſuper altare; aitque ad Angelum Anachoreta: Quid hic agis? Cui Angelus: Ex quo ſanctificata ſunt iſta, à Deo ipſo mihi credita ſunt.

Angeli altarium ſacrorum cuſtodes.

IV *De parietibus altaris oratorii Patriarchij circumquaque à Greg. VIII. deargentatis.*

Ex Anaſtaſio Baron. to. 9. an. 731.

Gregorius Papa VIII. oratorium in Patriarchio in nomine B. Petri Apoſtoli, diuerſis ornatum metallis à nouo refecit, & circumquaque altaris parietes deargentauit, ac diſtinxit duodecim Apoſtolos penſantes libras centum octoginta. Fecit & calicem aureum præcipuum diuerſis ornatum lapidibus pretioſis, penſantem libras triginta: ſimiliter & patenam auream penſantem libras viginti octo & ſemis.

Altaria decoranda.

V. *In conſecratis altaribus recondi ſolere Sanctorum quorundam reliquias.*

Sur. in tranſlat. S. Liberij 23. Iulij Baro. tom. 9. an. Chriſti 794.

Cum Leo Papa III. Padeburnæ apud Carolum Magnum eſſet, religioſum eius, & ſalutare Chriſtianitatis dilatandæ ſtudium nobiliter inochoatum Apoſtolica auctoritate firmauit, atque in eccleſia tunc ibidem nouiter conſtituta, quoddam altare conſecratus, adorandas in eo reliquias protomartyris Stephani, quas ſecum Roma detulerat, collocauit, fiducialiter id Principi promittens, quod oratorium illud tanti Martyris patrocinio munitum non vlterius paſſurum foret iniuriam, quam ipſo referente, prius ei contigiſſe cognouit, vt videlicet ob incolarum loci perfidiam, & odium in Chriſtianam religionem aliquoties igni traderetur. Et ob hanc maximè cauſam eaſdem reliquias ibi rogatu Imperatoris recondidit, non ſine effectu congruæ fiduciæ, ſponſioniſque ſuæ, cum nihil tale poſtmodum illic perpetratum eſſe certiſſimum ſit. Ex quo tempore Padeburnenſis eccleſiæ ſedes tam Imperatoris ſanctione, quam Apoſtolicæ benedictionis auctoritate fuit primitus conſtituta.

Aris ſacris imponendæ reliquiæ.

VI *Quantam ſacro altari reuerentiam exhibuerit Emmanuel Luſitan Rex.*

Refert. Hector. Pintus Luſitanus Ordinis S. Hieron. 1. parte Dialog. c. 19. de tranquillitate vitæ tom. 11.

Emmanuel Luſitaniæ Rex luſtrabat forte de via, qua erat pietate, cœnobium Hieronymianorum ſodalium, quod à longa rupe nomen habet. Cum de more preces in templo fudiſſet, Religioſorum Præfectum egrediens officij gratia interrogauit:

Satin.

Emanuelis Luſitaniæ Regis pietatis exemplum.

Satin' ſalua res? & valent patres? Intulit ille ægrotare quoſdam: ad quos viſitandos Rex ingreditur, & in noſocomio chirothecas puero tradidit: qui rebus aliis occupatus eas altari, in quo Miſſæ officium pro infirmis fieri ſolebat, impoſuit. Rex viſis in altari chirothecis, grauiter offenſus, ad eum conuerſus, Quomodo audes, inquit, has altari imponere? Quibus apprehenſis diſiecit, & pie genibus in terram poſitis, ſupplex orauit. Eo nimirum exemplo docens, quanta ſacris altaribus reuerentia debeatur.

VII. *Quomodo altare Romanorum Conſtantinopoli exiſtens ab Imp. hæretico ſit euerſum.*

Ex Anaſtaſ. Biblioth. in Martino Baro. to. 8 Annal. c. 2. 648.

Quam impie vero ſe geſſerit erga altaria Paulus Conſtantinopolitanus, id teſtatur ſanctiſſimus Papa Martinus exordio concionis ad Patres habitæ in Synodo Lateranenſi: Paulus, inquit, prædeceſſores ſuos in his ſuperare contendens, non ſolum ſcripto prauitatem ſuam defendens contra recta ſanctæ Eccleſiæ dogmata audacter præſumpſit; propter quod iuſta ab Apoſtolica ſede & ipſe depoſitionis vltione percuſſus eſt. Inſuper ad proprij erroris cooperimẽtum (quod nunquam à prioribus hæreticis præſumptum eſt) & illud illicite ipſe præſumere ſtuduit. Altare enim ſanctæ noſtræ ſedis in domo Placidiæ ſacratum (Placidiæ palatium erat Romani Pontificis, in quo Apocriſarij habitare ſolebant) in venerabili oraculo ſubuertens diripuit: prohibens, ne adorandam & immaculatam hoſtiam, id eſt, ſacram celebrationem Apocriſarij noſtri ibidem Deo offerre valeant, viuificæ diuinæ communionis ſacramenta percipiant. Quos videlicet Apocriſarios, quia ex præceptione Apoſtolicę autoritatis commouerunt eum, vt de tali hæretico intentu recederet, nec non contriſtari viſi ſunt, perſecutionibus diuerſis cum aliis Orthodoxis viris & venerabilibus ſacerdotibus inſecutus eſt eos, quoſdam eorum cuſtodiæ retradens, alios in exilium deportans, alios autem verberibus ſubmittens, &c.

Appocriſarij ſedis Apoſtolicæ quid paſſi à Conſtante Imp.

VIII. *De Iuliani Præfecti ſociorumque eius horrendo interitu, qui impudenter contra ſacrum altare minxit.*

Hiſt. Eccleſ. Tripart. l. 6. cap. 32. ex Theodoreto.

Cum ſub Iuliano Apoſtata iuberentur vaſa Eccleſiaſtica ſacra fiſci ærario deputari, ſublatis ianuis eccleſiæ maioris quam Conſtantinus ædificauerat, fit cunctis acceſſibile ſanctuarium. Ingrediente ſiquidem Iuliano Præfecto Orientis Eccleſiam, Felix præpoſitus regalium theſaurorum pariter introiuit, & ſimul Elpidius Comes rerum priuatarum. Aiunt enim & Felicem & Elpidium prius Chriſtianos, tũc à pietate receſſiſſe, impio principi parere cupientes. Iulianus itaq; præfectus impudenter contra ſacrum altare minxit. Quem cum Euzoius prohibere tentaret, eum ille percuſſit in capite: Fertur autem dixiſſe Chriſtianorum inuentiones cœleſtium cura non vacare, porro, Felix videns vaſorum ornamenta, quæ Conſtantinus & Conſtantius frequẽter obtulerunt: Ecce, in quibus, inquit, vaſis Mariæ filius miniſtratur? Sed pro his impietatibus væſaniſque præſumptionibus non poſt multum pœnas exacti ſunt. Nam repente Iulianus ſæuo morbo correptus, viſceribus putrefactis interiit; & excrementa non permeatus egeſtiuos emittebat, ſed ſceleſtum os, quod blaſphemiis miniſtrauerat, organum huius excretionis eſt factum. Aiunt autem illius vxorem fide fuiſſe clariſſimam, eamq; dixiſſe: Decet te marite, laudare Saluatorem Chriſtum, quoniam tibi per hanc correptionem magnitudinem proprię virtutis oſtendit. Non enim agnoueras contra quem pugnare voluiſti, niſi conſuetalonganimitate hæc tibi flagella diuinitus intuliſſet. His ergo verbis & paſſionibus imminentis cauſam languoris cognoſcens, rogabat Imperatorem, vt eccleſiæ, quibus fuerant ablata, redderentur. Sed nec illum flexit, & ipſe terminum vitæ ſuſcepit. Porro, Felix & ipſe repente flagellum virtute diuina ſuſcipiens, ſanguine toto die ſimul & nocte ex ore fuſo, & venis corporis vndique vacuatis, omniq; virtute ſimul expenſa, & ipſe celeriter eſt extinctus, æternæque morti contraditus.

Iuliani præfecti impietas in altare ſacrum.

Blaſphemia in Chriſtũ.

Iuliani pœna.

Vxoris monitio ad maritum.

Felicis mors infelix.

IX. *Ob altarium profanationem pœnas luit Abdila Saracenorum Rex.*

Baro to. 10. Annal. an. 874.

Anno Domini 874. cum magnus ex Africa exercitus Saracenorum Salernum ciuitatem ſub Gnaiferio Principe valaſſet, diuq; eadem obſidio perduraſſet, cumque eorum Princeps nomine * Abdila eccleſiam ſanctorum Martyrum Fortunati, Caii, & Anthes ſibi in habitaculum delegiſſet, & magno eorundem ſanctorum Martyrum improperio omne genus impudicitię ſuper altare eiuſdem eccleſię, vbi ſtratum pararat, exercere ſolerat; accidit, vt dum illic reluctantem opprimere virginem conaretur, repente ſacrilegum vltio diuina perculerit, trabe è tecto delapſa ſuper eum, qua illæſa penitus virgine, ſceleſtiſſimus & impuriſſimus Arabs extinctus eſt, in cuius locum Saraceni alium ſubrogarunt Regem Abimelech eunuchum. Ad miraculi euidentiam declarandam acceſſit, quod trabs illa procul ab altaris perpendiculo diſtans, non niſi diuina potentia potuit in ſacrilegum Saracenum altare profanantem immitti. Hæc in rebus geſtis Longobardorum Principum Beneuentanorum apud Herempertum.

* Agdila.

Rex Saracenorum dat pœnas ſceleris.

X. *De fœdiſſima ſacrorum altarium & Euangeliorum per impuriſſimos hæreticos profanatione.*

Gabr. Prateol. libr. 1. Elench hæreſum n. 23.

Albigenſium hæreticorum temporibus Friderici II. Cæſaris Germani, & Innocentij Papæ III. anno Domini 1216. inuidia diaboli in Comitatu Toloſano pullulantium, eo tandem ipſorum accreuit malitia, amentia, furor, temeritas, impudentia, atque diuini timoris ſuique obliuio, vt cum Biterranenſis à Catholicorum exercitu obſidione vallaretur, & expugnaretur, in qua illi detenti erant, ſacrum Euangelij codicem arripientes, & ſuper illum mingentes, de

Euangeliorum liber ab hæreticis fœdatur.

de muro contra Chriſtianos proiicerent, & ſagittas in eum detorquentes, clamarent in hunc modum. Ecce lex veſtra, miſeri. Traditur etiã eorum quemdam Toloſæ in odium Chriſti, & confuſionem fidei, iuxta altare maioris eccleſiæ ventrem ſuum purgaſſe, & palla altaris ſuam fæditatem deterſiſſe. Alios rurſus ſuper altare ſcortum poſuiſſe in * conſpectum crucifixi: cumque eo abuſi fuiſſent, poſtea ipſam ſacram imaginem detraxiſſe, eique brachia præcidiſſe, & collo fune alligato, illam per plateas vrbis, intolerandis cum blaſphemiis traxiſſe. Hæc ſunt hæreticorum inſignia & tragœdiæ, ſed vltio à Deo immiſſa longe grauior in hoſtes altarium & rerum ſacrarum.

Altaria fœdiſſime conſpurcata.

* Contemptum.

Albigen. furor & impudentia noſtri ſeculi hæreticis perſimilis.

TIT. LXXII. De ſacrorum templorum ornatu.

Exod. 25. 26. *In veteri teſtamento Deus voluit tabernaculum ornatiſſimum eſſe, ita vt omnia fere inſtrumenta ſanctuarij aurea eſſent, vſque ad emunctoria lampadum; cortinas autem tabernaculi, & veſtes Sacerdotales etiam voluit eſſe pretioſiſſimas, ex ſerico, byſſo, purpura, gemmis, &c. Et ne deeſſent artifices, donauit ſapientiam & artem ad omnia illa facienda certis quibuſdam viris.*

EXEMP. I. *Fons, in quo baptizatus fuit Conſtantinus Magnus, egregie ab ipſo ornatur.*

Tom. 1. Concil. in Silueſt. apud Baron. to. 3. Annal. an. Chriſti 324. 56.

FOntem ſanctum, vbi baptizatus eſt Auguſtus Conſtantinus, ex lapide porphyretico, & ex omni parte coopertũ intrinſecus & foris & deſuper, & quantum aqua continet, ex argento puriſſimo, libras tria millia & octo: In medio fontis columna porphyretica, quæ portat phialam ex auro puriſſimo, penſantem libras quinquaginta, vbi ardent balſami libræ ducentæ, annexum eſt ſtipa amianti. In labro fontis agnum ex auro puriſſimo fundentem aquam, penſantem libras triginta. Ad dexteram agni, Saluatorem ex argento puriſſimo in pedibus quinque, penſantem libras centum ſeptuaginta. In læua agni, beatum Ioannem Baptiſtam ex argento in pedibus quinq; tenentem titulum ſcriptum, qui hoc habet: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi, penſantem libras centum. Ceruos ex argento ſeptem fundentes aquam, penſantes ſingulos libras octingentas. Thymiamaterium ex auro puriſſimo, penſans libras decem, cum gemmis praſinis & hyacinthinis vndique, numero gemmæ quadraginta duæ.

Fontis ornatus ex ſacris imaginibus.

Anaſt. Biblioth. in Conſtant. apud Baron. an. Chriſti 24.

II. *De munificentia Conſtantini Imper. in templum S. Crucis.*

Anno Domini trecenteſimo vigeſimo quarto fecit Conſtantinus Auguſtus Baſilicam in Palatio Seſſoriano, vbi de ligno ſanctæ Crucis poſuit, & in auro & gemmis concluſit, vbi & nomen Eccleſiæ dedicauit, quo nominatur vſque in hodiernum diem Hieruſalem. In quo loco conſtituit dona iſta: candelabra ante lignum ſanctum lucentia argentea quatuor, ſecundum numerum quatuor Euangeliorum, penſantia ſingula libras octoginta. Pharos cantharos argenteos quinquaginta, penſantes ſingulos libras decem: calices miniſteriales quinque, penſantes ſingulos libras ſingulas: ſcyphos argenteos tres, penſantes ſingulos libras octo: Calices miniſteriales argenteos decem, penſantes ſingulos libras duas: patenam argenteam auro incluſam cum gemmis, penſantem libras quinquaginta. Altare argenteum penſans libras ducentas quinquaginta: Amas argenteas tres penſantes ſingulas libras viginti, & omnes agros circa palatium eccleſiæ dono dedit.

III. *Cortinæ crucibus inſignitæ cum variis aliis veſtibus à ſumme Pontifice Leone III. templis offeruntur.*

Idem in Leone III. apud Greteſer. li. 5. de Cruce.

Ornarunt quoque mirifice eccleſias ſummi Pontifices Romani: Leo enim III. fecit in baſilica ſancti Petri cortinas albas holoſericas roſatas habentes in medio crucem cum chryſoclauo: Et in Baſilica beatæ Dei genitricis quæ appellatur ad præſepe, fecit cortinam maiorem ſericam albam habentem periclyſim, & Crucem de fundata: Et in ſacratiſſimo altari maiore fecit veſtem de chryſoclauo, habentem hiſtoriam Natiuitatis, & ſancti Simeonis (præſentationis Chriſti in templo) & chæreriſmon: (annunciationem diuæ Virginis.) Et in baſilica ſancti Laurentij in ſacro altari veſtem ſericam chryſoclauam habentem hiſtoriam Dominicę paſſionis & reſurrectionis: Et in eccleſia ſancti Pauli fecit vela holoſerica ſigillata habentia periclyſin, & Crucem de Bathin, ſeu fundato numero quindecim: Et velum alithino rotatu, &c. & in medio Crucem cum gemmis. In titulo Eudoxiæ fecit veſtem ſuper altare Tyriam, &c. cum Cruce, & in baſilica Saluatoris veſtem habentem hiſtoriam Crucifixi: & in titulo ſanctæ Suſannæ fecit veſtem de blatthin habentem in medio Crucem de chryſoclauo. Et in templo ſanctæ Priſiæ veſtem albam holoſericam habentem in fronte Crucem de chryſoclauo.

Cortinæ templis oblatæ.

Ornamenta templis oblata.

IV. *Pulcheria Auguſta ad narium pretioſiſſimum templo Conſtantinopolitano dicat.*

Niceph. Calliſt. Eccl. hiſt. lib. 14. c. 2.

Pulcheria Imperatrix Theodoſii iunioris ſoror, quindecim annos nondum nata virginitatem ſuam Deo per omnem vitam conſecrauit. Vt autem conſilium, decretumq; ſuum pignore aliquo ſtabiliendum eſſe putaret, Deo ipſi, ſacro ſacerdotum ordini, & ſubditis ciuibus; certum ſententiæ ſuæ teſtimonium exhibuit. Nam admirandum quoddam incredibili pulchritudine ornamentũ, ex auro & pretioſis lapillis confectum, in ſacræ menſę formam redactum, pro virginitate ſua, fratriſque imperio, Catholicæ

Pulcheria in teſtimonium voti perpetuæ virginitatis donum pretioſum eccleſiæ offert.

tholicæ Conſtantinopolitanæ eccleſiæ dedicauit in corona quadrangulari eius conſilio cauſaque conſecrationis eiuſmodi nouis quibuſdam literis inſculpta.

V. *Dagobertus ob templorum ornatum à pœnitulo damnationis eripitur.*

Ex Annal. Robert. Gaguin. lib 3. Baro. tom.8. an. 647. 2. 3.

Dagobertus Francorum Rex voti non immemor, quo diuis martyribus Dionyſio, eiuſque collegis obnoxium ſe fecerat, Catulicum vicum petiit: & ſacroſancta corpora inde exhumari iubet. Inſcripti erant tituli cuique mauſoleo, quibus alter ab altero ſine controuerſia erat deſignatus. Ea in conditorio, quod fabrefieri rex mandauerat, reponi ad tempus imperat. Tandō magno ſumptu cum templum ædificaſſet (quod & ſolido argento tectum erat) eo transferri corpora inſtituit, condito ad eum vſum aureo feretro, additiſque ad decorem multis variiſque gemmis. Annuis inſuper prouentibus ad ſacerdotum & miniſtrorum templi alimoniam deſignatis, & ne minus ornamenti interius locus haberet: tapetes quoque vnionibus & gemmis variis intextos, quibus interior paries tegeretur, attribuit. Adeo gratiſſimus diuis martyribus patronis ſuis Dagobertus fuit. Inopum præterea curam non omittens reconditorium proxime aram maiorem templi argentei apponit, vbique diuis donaria martyribus offerrentur, repoſita ſacerdotes egenis impertirent.

Eccleſia S. Dionyſij ædificatur & argenteo tegitur.

Templorum ornatus Sanctis gratus.

TIT. LXXIII. De ſacrorum ornamentorum abuſu.

EXEMP. I. *De Diacono, qui abutens veſtibus ſacris diuinam ſenſit vindictam.*

Greg. Turon vitis Patrum cap. 8.

DIaconus quidam ſancti Nicetij Lugdunenſis Epiſcopi caſulam poſſidebat, eaque non ſecus ac veſte quadam profana vtebatur, atq; monentes, vt eam maiori in reuerentia haberet, petulanter irridebat, ac tandem in fani & Antiſtitis contemptum ex ea pedulia fecit. Sed mox adfuit diuini iudicij vltio: nam vt primum ea pedibus aptauit, arreptus à dæmone ruit in pauimentum, & cruentas ore ſpumas proiiciens, debitas ſceleris pœnas luit. Et quia nemo, qui miſero ſuccurrere poterat, præſens erat, extenſis ad focum pedibus ignis pariter cum ſoccis pedes deuorauit. Et hæc quidem fuit in perfidum vltio.

Vltio in ſacra veſte abutentē.

II. *Pallia altaris in camiſias & ſ. moralia conuertentes impij, dignas luunt pœnas.*

Victor. Vtic. de perſecut. Wandal. lib. 1. an. 456. apud Baro. tom. 1.

Prouincia Mauritaniæ plurimis fuit fiderum, hoc eſt Epiſcoporum, illuſtrata radiis. Quæ etſi nihil profuerunt Wandalis, nec ipſi Genſerico eorum Regi; conſtat tamen ſanctorum Epiſcoporum labores Catholicis fuiſſe proficuos, vt pote qui eorum claſſico ad ſubeundum pro recta fide martyrium animarentur. Quod cum occaſio exegit egregie præſtiterunt. Siquidem quod ad Genſericum pertinet, tantum abfuit vt ex Martini ad fratrum martyrio & miraculis vllum pœnitentiæ ſignum oſtenderit, vt acerbius ferociuſque Catholicos exagitare perſeuerarit. Nam audi Victorem: Accenditur, inquit, propter hæc aduerſus Dei Eccleſiam Genſericus. Mittit Proculum quendam in prouinciam Zeugitanam, qui coarctaret ad tradendum miniſteria diuina, vel libros cunctos, Domini ſacerdotes: vt primo armis nudaret, vt ita facilius inermes hoſtis callidus captiuaſſet. Quibus ſe non poſſe tradere clamantibus, ipſe rapaci manu cuncta populabatur: atque de palliis altaris (proh nefas) camiſias ſibi & feminalia faciebat. Qui tamen Proculus huius rei executor, fruſtratim comedens linguam in breui turpiſſima conſumptus eſt morte.

Proculus Arianus palliis altarium abutens turpiſſima morte cōſumitur.

III. *De vltione diuina in Thymelicum ſaltatorem in veſte ſacra Patriarchæ Hieroſolymitani ſaltantem.*

Petr. Damian S. R. E. Archid. in ep. ad Nicolaum II. Ro. Pont. ſ. apud Baron. tom. 11. an. 1059. 8. Ex Theod. 2. 127. Niceph. 9. 46.

Sacram veſtem, quam famoſiſſimus Imperator Conſtantinus ad honorem Hieroſolymorum eccleſiæ dederat Macario illius Pontifici ciuitatis, auro ſcilicet, ſericoque contextam, vt ea circumamictus miniſterium ſacri Baptiſmatis adimpleret, Cyrillum aſſeruit Acarius Cæſareæ Palæſtinæ Epiſcopus vendidiſſe, eamque tunc emiſſe quendam Thymelicum ſaltatorem. Dumque indutus ea ſolito more ſaltaret, vt ille teſtabatur protinus cecidit, & contritus, ac diuina vltione percuſſus ſpiritum exhalauit.

IV. *De funeſto interitu hæretici ornamenta, cateraſque res ſacras violantis.*

Anno Domini 1584. in Paderbornenſi agro à Weſtphalis ſunt per ſummam contumeliam & impietatem templa & templorum ornamenta deiecta atque direpta, vt ne tenuiſſimæ quidem reliquiæ ſacræ veſtis appareant, ſigna afflicta ac comminuta, diuina omnia euerſa ac violata. Sed non omnibus id impune ceſſit. Opifex quidam dum contra Catholicos glorioſe ſe iactat, mirifice ſe tundendis ſacræ menſæ calicibus oblectari, repentina peſtilentia correptus, & cū reliqua familia fœde conſumptus, docuit cæteros, quantum in violatione ac direptione ſacrorum piaculum admiſiſſent, quando ipſa quoque maledicta tam eſſent acriter vindicanda. Quanquam, quæ eſt improborum denſiſſima nox, ne hoc quidē diuinæ ſeueritatis exemplum ſacrilegas hæreticorum manus à polluenda religione compeſcuit: tractare impudentiſſime ſacroſancta altaris myſteria non horruerunt contumeliis & probris appetere, ſacras arculas perſcrutari, euertere inſtrumentum omne diuinum, promere de cuſtodiis, quę tanquam religionum ludibria inter ſe deriderent, denique per laſciuiam accenſis facibus, factoq; agmine

Ex Annal. Societ. Ieſu ana. 1584. in Reſcid. Paderborn. ſub Prou. Rheni.

Lactantij de rebus malis pœna.

Hæreticorū nequitia & audacia quanta in res ſacras.

mine, ſupplicationis Catholicæ pompam imitari, impietate non minore quam luſu. Mitigauit hanc feritatem Bauarici Ducis fratris nequaquam ſatis audata pietas. Is vt in Truchſeſij ſuffectus eſt locũ, lexcubare in omnem gregem cœpit, & quoad fieri poteſt, mulieroſi quondam Archiepiſcopi petulantiam, eiuſque ſimillimorum audaciam ferociamq; comprimere. Sed tamen in tanta adhuc ſcelerum impunitate, tantaque hæreticorum licentia, quoniam humanæ iam induſtriæ vires peruenerunt ad ſummum, diuinæ ſunt implorandæ: vt aut ſui nominis hoſtes funditus perdat, aut quod magis optandum eſt, pro ſua clementia ab ea prauitate ad ſaniora conſilia conuertat.

V. *De vltione diuina ob thronum Epiſcopalem eccleſiæ Alexandrinæ ignominia affectum.*

Ex Athan. Epiſt. ad ſolitar. Baron. tom. 3. 356. 31.

Cum Ariani Conſtantij Imperatoris mandato paulo vehementius ſęuirent, quidam ex petulantioribus iuuenibus interiora penetrans audacter ſe in throno ſeſſum recepit, & inter ſedendum fornicarios ronchos de naribus inſonuit: mox deinde conſurgens magna vi thronum conuellens, ad ſe diſtrahit, minime aduertens in ſeſe vltionem diuinam attrahere. Vt enim olim Azori incolæ auſi Arcam attingere, quam illis vel oculis attingere nefas fuit; ſtatimq; ſecundum hoc factum peribant, ſed ita vt prius ſedium tormentis excruciarentur: ita quoque miſer iſte auſus ſellam conuellere, fragmento ligni inde in ventrem ipſius reſiliente, & quaſi ab ipſa vltione impacto, inteſtina ſua perforauit, & eadem vi qua ſolium diſrumpere conabatur, rupta aluo, ſua inteſtina effudit; celeriuſque quam ipſe thronum auferret, thronus ei vitam ſuſtulit: effuſis enim (vt dictum eſt) viſceribus, collapſus eſt, & inde aſportatus poſt vnum diem expirauit.

1. Reg. 5.

Diuina vltio in throni ſacri violatores.

VI. *De pœna grauiſſima diuitis impij ob negatum Dei Genitrici ornatum in eius feſtis concedi ſolitum.*

Ex Roberto in ſupplem. Sigeberti, Baro. tom. 1289. 1. 2.

Erat quidam prædiues Burgenſis in loco qui dicitur Rocca Amatoris, à quo monachi eccleſiæ S. Mariæ & S. Amatoris mutuo acceperant pecuniam, tradentes illi in loco pignoris cortinas illius eccleſiæ. Imminente autem feſto Genitricis Dei & Virginis Mariæ, rogauerunt prædicti monachi Burgenſes, vt quas habebat apud ſe cortinas, ad ornandam eccleſiam, tantæ ſolemnitatis completo tripudio ei reſtituendas, eis accommodaret. Ille vero aurem cordis habens obturatam, *vt alter Nabal Carmelus, diues, iniquus, & ſtultus*, nulla quidem prece flexus eſt: ſed reſpondit eis cum tumore animi, dicens, quod eſſent cortinæ illæ circa lectum coniugis ſuæ, quæ nuper ei puerum pepererat, nec aliquatenus inde poſſent amoueri. Quid multa? Tranſiuit feſtinus dies, & eccleſia præfata ornatum ſuum feſtiualem non habuit. Sequenti vero nocte beata Maria mater Domini noſtri appauit in ſomnis vxori prædicti Burgenſis, & dixit ei: Vir tuus peccatum grande commiſit, nec poterit impietas exceſſus derelinqui impunitus. Tertia enim die infans tuus ſpiritum exhalabit, & vir tuus debitum morti ſoluens in die octaua mutabit hanc temporalem felicitatem ſupplicij æternis. Tu autem proficiſceris ad eccleſiam meam, quæ eſt in Bethlehem, & circumſpectis ibi tribus ſepulcris, quorum quidem duo extrema vacua non ſunt, medium tibi eliges in ſepulcrum. Interim omni feria quarta circa horam nonam deficiet in te ſpiritus tuus, & decurret ab ore tuo & naribus ſanguis multus, & vſque ad horam nonã ſabbathi veluti mortua permanebis. Sabbatho hora nona ſpiritu redeunte duces vtraſque manus tuas ſuper faciem tuam, & continuo priſtinus color, & fortitudo in te remeabunt. Hæc locuta eſt B. Maria & abſceſſit. Mulier vero prætimore turbata euigilauit, & ruminans ſomnium ſuum cum magna ſollicitudine, illud memoriæ commendauit. Craſtina autem illuceſcente die cœpit ſomnium ſuum coniugi ſuo per ordinem narrare. Miſer ſermonibus eius non adhibuit fidem: nec etiam cum videret ſpiritum deficere in puero, de agenda pœnitentia cogitatum habuit: ſed morte præuentus in die octaua iuxta præoſtenſam viſionem in ſupplicium lapſus eſt gehennale. Perturbatur mulier in alterutrius nece, & omnia ſicut monſtrata fuerant, in ſe nihilominus intelligens accidiſſe, Romam ſub feſtinatione proficiſcitur, & rem ſummo reuelat Pontifici. Præterea conſtanter aſſeruit, quod inſequenti anno ab illo maxima fames ingrueret, & quod ex corruptione aeris innumerabilis hominum multitudo moritura eſſet, & quod Clerum Romanum grauis animaduerſio feriret, niſi ab exercitio doli reſipiſcerent, ſub quo à multis retro temporibus vſque in hodiernum diem laborauerunt. At Dominus Papa volẽs manifeſtius ſcire, ſi ſermones mulieris veritati inniterentur, commendat eam duodecim nobilibus matronis, dans illis præceptum, vt cum illa in mortem obdormiret per extaſim, plantis eius calentes ſubulas infigerent, & de ſanguine ab illius ore manante veſtes ſuas inficerent. O rem mirabilem! quarta feria, ſicut prædixerat, hora nona, mulier expalluit, & mortua eſt, ita vt nullus in ea vitalis remaneret ſpiritus, & ab eius naribus cœpit defluere ſanguis copioſus. Sed matronæ præceptorum Domini Papæ non immemores, pedibus mulieris calentes ſubulas infigunt, nec ob id illa mouetur. Inſuper de ſanguine eius veſtimenta ſua tingunt: ſed omnis infectio facta per ſanguinem in ſabbatho nunquam comparuit, cum ſpiritus vitæ in mulierem remearet.

2. Reg. 25.

B. Virginis apparitio & reuelatio ſeu prophetia.

Riſum marito narrat mulier.

Rerum euentus declaratur.

Alex. Pap. III. probat ſpiritum, ſi ex Deo ſit.

ART. X.

Remiſſionem peccatorum.

TIT. LXXIV. Remiſſionem peccatorum, ſine qua iuſtus & ſaluus nullus eſſe poteſt, eſſe in Eccleſia Dei.

EXEMP. I. *Quando S. Attilanus Epiſc. Zamorenſis peccatorum remiſſionem cognouerit ſibi factam.*

Lucius Marin de rebus Hiſp. c. 5. ap. Sur. 5. Oct. tom. 7.

BAttilanus annum agens quintum & vigeſimum, audiens in Moreola monaſterio, quod a Samora non longe diſtabat, hominem ſanctiſſime vixiſſe, illuc ſtatim ſe contulit: vbi decennium ſub Floriani Abbatis diſciplina militauit. Cuius honeſtatem, ſanctitatemque cognoſcens Florianus, eum in Monaſterij Priorem conſtituit. Quorum temporibus Zamorenſis atque Legionenſis Pontifices à mortali vita diſceſſerunt. Attilanus in Epiſcapatu Zamorenſi, & Florianus in Legionenſi ſucceſſerunt, propterea quod per omnem regionem clariſſima eorum fama virtutum peruolabat: qui die Sancti Spiritus illo myſterio fuere roborati. Quapropter Attilanus templa, loca, omneſque populos ſumma cura gubernabat, & annos fere decem magnos & aſſiduos labores tolerabat. Qui memor exactæ vitæ, criminumque ſuorum, quæ antea commiſerat, peregrè proficiſci ſtatuit. Epiſcopatus itaq; reditus pauperibus mandat communes fieri, quod multis rationibus ſuos hortatur, quoniam neceſſitate coactus ſe per aliquod tempus receſſurum dicebat. Quod ſi ſecus mandatum feciſſent, Deus iratus maledictione condemnaret. Hoc audientes, qui vitam eius nouerant, clamant omnes: Te ſequemur quocumque vadis, ô mortalium omnium clementiſſime: quare nos in tanta calamitate relinquis? Per Deum vnicum quidquid rogas nos facturos teſtamur. Ille autem idem illorum adhibens cum eos benedixiſſet, ſtatim diſceſſit: cumq; veniſſet ad pontem prope templum S. Laurentij annulum quem digito geſtabat, de ponte proiicit in flumen, dicens: Quando annulum hunc reuiſero, tunc ab omnipotenti Deo omnium delictorum meorum veniam promerebor. Inde autem diſcedens cum vno comite, quem plurimum diligebat, adeo feſtinauit, vt eum defatigatum reliquerit in itinere. Solus itaque ſe pannis induit quam viliſſimis, adeo vt à nemine cognoſci poſſet, & duos annos eleemoſynis vixit. Quem tandem vox in ſomnis audita diuinitus ſic admonuit: Attilane iamiam tuum ad Pontificatum perge, tuæ enim exauditæ preces. Ipſeque præcepto audito ſe itineri accinxit. Venit itaque ad eremum nocte, quæ ſancti Vincentij de Cornu vocabatur, & conuicina ſancto ſepulcro, vbi quædam mulierecula cum marito ſuo illum in parua domo receperunt, eique cœnam non lautam quidem dederunt. Mane autem maritus & vxor pro piſcibus ad Epiſcopi domum vadunt, vt antea conſueuerant, & Attilanum rogant, vt interim domum cuſtodiat. Quibus dantur piſces, immemores vnius quem domi reliquerant, reuerſi pro eo dederunt piſcem maioris ponderis. Quos piſces Attilanum rogant vt præparet, donec ipſa pro aqua, & maritus pro igne vadunt. Quibus Attilanus reſpondit obſequenter. Cumq; maiorem piſcem accepiſſet, dum eius viſcera volueret, annulum, quem à ponte deiecerat, inuenit. Tunc repente pronus, & genibus flexis, Deo gratias egit, & continuo ſponte campanæ ſonitum dederunt, & magna totius ciuitatis admiratio orta eſt.

Cedit epiſcopatu ad tempus vt peccata deflcat.

S. Attiliani preces exauditæ.

Ex annulo inuẽto peccata ſibi dimiſſa nouit.

II. *De Ægidio reuelatum, remiſſionem peccati per eum Clodoueo faciendam.*

Petr. Ribadeneira de vit. Sanctor. 1. Sept.

Diuus Ægidius Abbas, vitam in terris degens angelicam, toti mundo ſalutis, animarũ ſalutari conſulens; & ad diuina gratiã traducens ex multis Clodoueum Galliæ Regem, qui cum grauiſſimo quodam ſcelere obſtrictus eſſet, ab eo monitus tantum ſcelus expiauit; & peracta pœnitentia peccati illius abſolutionem conſequutus eſt, & precibus eiuſdem ſancti ad frugem reuocatus.

III. *D. Eleutherio diuinitus etiam innotuit, eidem Clodoueo per ipſum remiſſa omnia fore peccata.*

Ex Archiuis & offic. Eccl. Cathed. a'. Tornac.

Beati Eleutherij fama excitatus Clodoueus Francorum Rex Tornacum venit; cumque frequentioribus Eleutherij concionibus plurimum delectaretur, vir ſanctus diuinitus admonitus Regi cauſam ſui aduentus aperuit, peccatum ſcilicet graue poſt ſuſceptum à D. Remigio baptiſmum ab ipſo commiſſum, quod confiteri vereeundia prohiberetur. Crimen profuſis lacrymis Rex faſſus Eleutherium obſecrauit, vt immaculatam victimam offerens diuini numinis iram placaret, & Præſul annuit, & totam noctem in vigiliis pro Rege precibus traducẽs ſub auroram propitiatorium Deo ſacrificium obtulit: cum ecce inter ſacra, tota eccleſia colluceute, affuit Angelus, qui preces exauditas, & peccatum remiſſum nunciauit. Vnde Rex eccleſiam & Eleutherium multis affecit muneribus, lætuſq; ad interiora regni ſe recepit.

Clodoueo peccata remiſſa Angelus nũciat.

IV. *Vt S. Eligius diuinitus cognouerit remiſſa ſibi eſſe peccata.*

In vita eius apud Sur. 1. Decem. ca. 8.

S. Eligius Nouiomenſis Epiſcopus cupiens ſe vas Deo ſanctificatum exhibere; metuens autem, ne aliqua ſuum delicta pectus fuſcarent, omnia ab adoleſcentia ſua coram ſacerdote confeſſus eſt acta; ſicque auſterã cœpit agere pœnitentiam. Quodam vero tempore Dominum fide pleno pectore rogauit, vt ſi accepta Deo pœnitentia eius eſſet, quoquo modo dignaretur ei dare notitiam. Habebat itaq; in cubiculo, vbi aſſidue cubitare ſolitus erat, multorum pignora ſanctorum in ſupremis dependentia ſub quorum ſacro velamine, reclinato in cilicio capite, orare conſueuerat nocte. Quo nimirum

Confeſſio Sacramentalis.

in

in loco, cum ex more quadam nocte in oratione proſtratus ſuper cilicium incumberet, ſomno ingruente oppreſſus, veluti tranſeundo in momento obdormiuit, viſumq; eſt ei adſtitiſſe repente quendam, atque dixiſſe: Ecce Eligi exauditæ ſunt preces tuæ, indiciaque olim quæſita nunc tibi conceſſa. Mox excitatus odorem hauſit gratiſſimum. Senſit etiam ex gerulo reliquiarum guttas ſuauiſſimas ſuper ſuum leniſſime defluere caput. Ex quo nimis attonitus ſurrexit velociter, & ſolicite conſpiciens vidit quaſi balſamum diſtillare de chriſmario, & pallio, quo erat opertus. Tanta quippe fragrantia odoris ſuauiſſimi totum illud impleuerat cubiculum, vt etiã ipſe vix ibi ſubſiſtere requiuiſſet. Tunc memor ſuæ petitionis, nimiamque largitatem bonitatis Dei miratus, altius ingemiſcens, fidelem retributorem ex intimo corde benedicebat Chriſtum, qui nunquam dereliquit ſperantes in ſe. Hoc ergo fuit initium virtutum eius; immo omnipotentis Dei, per quem omnes omnia poſſunt. Quod cum vir ſanctus ſodali ſuo Audoeno, cognomento Dadoni, quem ſicut animam ſuam diligebat, ſecretius enarraſſet, viciſſim ab eo exigebat, ne, vſquequo ipſe in corpore maneret, eadem cuiquam indicaret.

S. Eligio peccatorum remiſſio diuinitatis reuelatur.

V. *Perſeueranti in ſancto propoſito dimitti peccata diuinitus aliquando demonſtratum.*

Greg. Mag. homil. 34. in Euangel.

Rem breuiter refero, quam viro venerabili Maximiano tunc Patre monaſterii mei atque presbytero, nunc autem Syracuſano Epiſcopo narrante cognoui. Noſtris modo temporibus Victorinus quidam extitit, qui alio quoque nomine Æmilianus appellatus eſt, non inopis ſubſtantiæ iuxta mediocritatem vitæ. Sed quia plerumque regnat in rerum opulentia carnis culpa, in quodam facinore lapſus eſt, quod debuiſſet valde pertimeſcere, ac de ſuæ mortis immanitate cogitare. Reatus ergo ſui conſideratione compunctus erexit ſe contra ſe, mundi huius omnia dereliquit, monaſteriũ petiit. In quo nimirum monaſterio tantæ humilitatis, tantæque ſibi diſtrictionis extitit, vt cuncti fratres, qui illic ad mortem diuinitatis excreuerant, ſuam cogerentur mortem deſpicere, dum illius pœnitentiam viderent. Studuit namq; toto mentis adniſu cruciare carnem, voluntates proprias frangere, furtiuas orationes quærere, quotidianis ſe lacrymis lauare, deſpectum ſuum appetere; oblatam à Fratribus venerationem timere. Hinc itaque nocturnas Fratrum vigilias præuenire conſueuerat. Et quia mons, in quo monaſterium ſitum eſt, ex vno latere in ſecretiore parte prominebat, illuc conſuetudinem fecerat ante vigilias egredi, vt ſe quotidie in fleru pœnitentiæ quanto ſecretius, tanto liberius mactaret. Contemplabatur namque deſtructionem venturi iudicis ſui, & iam eidem iudici concordans puniebat in lacrymis reatum facinoris ſui. Quadam vero nocte Abbas monaſterii vigilans hunc latenter egredientem intuitus, lento pede foras ſequutus eſt. Quem cum in ſecreto montis latere cerneret in oratione proſtratum, expectare voluit quando ſurgeret, vt ipſam quoque longanimitatem orationis exploraret, cum ſubito cœlitus lux emiſſa ſuper eũ fuſa eſt qui in oratione proſtratus iacebat: tantaq; ſe illo in loco claritas ſparſit, vt tota pars regionis illius ex eadem luce candeſceret. Quam Abbas vt vidit, intremuit & fugit. Cumque poſt longum horæ ſpatium idem frater ad monaſterium rediiſſet, Abbas eius vt diceret an ſuper ſe effuſionem tanti luminis agnouiſſet, requirere eum ſtudnit, dicens: Vbi fuiſti frater? At ille latere poſſe ſe credens, in monaſterio ſe fuiſſe reſpondit. Quod negans Abbas compulit eum dicere quid vidiſſet. At ille videns ſe eſſe deprehenſum, hoc quoq; quod Abbatẽ latebat, aperuit, adiungens: Quando ſuper me vidiſti lucẽ deſcendere de cœlo, vox ẽt pariter venit, dicens: Dimiſſum eſt tibi peccatũ tuũ. Et quidẽ omnipotens Deus peccatũ eius potuit tacẽdo laxare: ſed loquẽdo per vocẽ, radiando per lumẽ, exẽplo ſuæ miſericordię noſtra voluit ad pœnitẽtiã corda cõuertere.

Iudicii dĩ ipſa prehenſio.

Carnis mortificatio.

Peccatoris cõpunctio.

Dauid pœnitentiarius latronum fuerat patronus.

Peccatum dimiſſum pœnitenti cælitus reuelatur.

VI. *Bernardus pœnitentiarius poſt actam pœnitentiam nolens credere Angelo nuncianti peccata ſibi remiſſa, fit mutus.*

Sophron. Prati Spirit. cap. 143.

Cum veniſſemus in Thebaidem, conuenimus Sophiſtam Phibamonem in vrbe Antinoo: narrauitq; nobis vtilitatis noſtræ gratia de latrone quodam nomine Dauid, qui apud Hermopolim plurimos exſpoliabat, plures etiam interficiebat, & innumera perpetrabat mala, ita vt nullus in his crudelitatis operibus conferri poſſet: Eratque famoſiſſimus inter omnes. Die vero quadam cum exerceret latrocinia cum ſociis pluſquam triginta, rediens in ſemetipſum, compunctuſque in his, quæ perpetrauerat, ſceleribus, relictis ſociis abiit ad monaſterium. Cumque pulſaret monaſterii ianuam, exiit oſtiarius, & dixit ei: Quid vis? Princeps autem latronum ait: Monachus fieri volo. Ingreſſus vero oſtiarius nunciauit Abbati de illo. Egreſſus ad illum Abbas, & videns, quia iam ſenex eſſet, dixit ei: Non potes hic manere. Multum enim laborem tolerant fratres, abſtinentiaque magna eſt. Et tu cum aliter aſſuetus ſis, diſtrictionem monaſterii ferre nõ præuales. Ille autem orabat, dicens: Vtique faciam omnia: tantummodo ſuſcipe me. Porro Abbas in ſententia ſua perſiſtebat, dicens: Non potes ferre. Tunc ait illi latronum princeps: Vt ſcias, ego ſum Dauid latronum princeps, & idcirco veni huc, vt defleam peccata mea. Si autem me ſuſcipere nolueris, ſub iureiurando tibi proteſtor per eum, qui in cœlo habitat, quia rurſus ad priorẽ ſtatũ remeabo, & aſſumptis mecũ ſociis meis vos omnes interficiã, totumque monaſterium euertam. His auditis, Abbas ſuſcepit eum intra monaſterium, tondenſque eum tradidit ei religioſum habitũ. Cœpit igitur in ſpirituali militia veteranus tyro pugnare, & abſtinen-

Latronum princeps fit monachus.

Nota monachos o-

lim etiam geſtaſſe tõſurã, & habitũ nouũ. Pœnitentia res eſt pretioſa, cum per eã peccata quantumuis grauia propellantur. *Luc. 1.*

tiæ, obedientiæ, humilitatiſq; ſtudiis cunctos, qui erant in monaſterio, tranſcendere (erant autem fere ſeptuaginta monachi) cunctos ædificans, omnibus exiſtens forma virtutis, & ſanctitatis exemplũ. Die vero quadam ſedente illo in ſua cellula, miſſus ad eum Angelus Dei, dicens: Dauid, Dauid, remiſit tibi Deus peccata tua, & erat ex tunc ſigna faciens. Qui reſpondens, dixit, Credere non poſſum, quod omnia peccata mea illa, plura quã Arena maris, atq; grauiora, tam breui tempore mihi remiſerit Deus. Cui Angelus ait: Si Sacerdoti Zachariæ non credenti mihi, cum illi filium pollicerer, non peperci, ſed eius vinxi linguam, docens illum non debere eſſe incredulũ his, quæ à me dicebantur, nec tibi quidẽ parciturus ſum. Idcirco eris amodo non loquens. Dauid autem proſtratus humi, ait: Cum eſſem in ſæculo nefaria ſcelera faciens, & humanum ſanguinem fundens loquebar; modo, cum ſeruire Deo volo, laudeſq; illi offerre, tunc linguã meã, ne loquar, ligas? Reſpondit illi Angelus. Cũ implebis pſalmodiæ canonem, loqueris; præter canonẽ vero penitus tacebis. Quod & factũ eſt: plurimaq; per illum Deus miracula oſtendit. Pſallebat igitur pſalmos, nullũ vero verbũ aliud omnino loqui poterat. Qui vero nobis iſta narrauit, ſe illũ vidiſſe aſſerebat.

Angelo diſcredens fit mutus.

VII. F. *Chriſtophorus Franciſcanus per Angelum ſit certior de remiſſione peccatorum.*

Ex Annal. Franciſcan. Hier. Plat. de bono ſtatus religioſi lib. 1. cap. 13.

In Annalibus quoque Franciſcanorum legitur, Chriſtophorum quendam Sacerdotem eius ordinis religioſiſſimum, cum vehementer ſollicitus eſſet de quibuſdam commiſſis in ſæculo, rogaſſe fratrem quendam, quæ ſæpe ſui cuſtodis Angeli aſpectu colloquioq; fruebatur, vt de ea re ab ipſo quæreret Angelum autem, quoad illa attineret, iuſſiſſe, vt bono ac ſecuro eſſet animo; de reliquo vero ſtuderet vſque in finem perſeuerare, vt ſaluus eſſet.

VIII. *Iulianus hoſpitator ob hoſpitalitatis beneficium diuinitus intelligit culpam ſibi de parricidio patrato remiſſam.*

Fulgoſ. lib. 6. c. 9. Marc. Marul. li. 4. c. 10. & lib. 2. 12.

Iulianus cognomento hoſpitator errore magis quam furore parentes interemit. Cũ enim ſummo mane parentes, reuerſus, in ſuo vxoriſque cubili dormientes offendiſſet, putauit vxorem eſſe cum adultero, & educto repente gladio ambos transfixit. Vxor autem antequam ille aduenisſet, ad eccleſiam perrexerat. Re tandem cognita, vbertim fleuit, vtique commiſſi veniam promereri poſſet: relicta domo, prope fluminis ripam, vbi multivado tranſeuntes deperibant, Xenodochium poſuit, vt viatores tecto acciperet, & nauicula tranſuectare gratuito cœpit. Poſtremo diuinitus dictum audiuit, quod culpam eluiſſet hoſpitalitatis merito. Parentum ergo interfector per pœnitentiam factus eſt cœli habitator.

Iuliano pœnitenti culpa remiſſa.

IX. *Pyamoni reuelatur remiſſio peccatorum per pœnitentiam facta.*

Pyamon presbyter, vir multum humilis, & cui reuelationum gratia conceſſa erat, cum aliquando Domino ſacrificia offerret, vidit Angelũ Dei ſtantem iuxta altare, & vniuſcuiuſque monachorum accedentium ad altare ſcribentem nomina in libro, quem tenebat in manibus: quorundam tamen nomina non ſcribentem. Cumq; diligenter obſeruaſſet ſenior, qui eſſent, quorum nomina non ſcripſiſſet, poſteaquam ſunt completa myſteria, vnumquemque eorum ſeorſim vocans, perſcrutatur, quid eis in occulto peccati fuiſſet admiſſum, & inuenit ex confeſſione eorum vnumquemq; mortalis peccati obnoxium. Tunc hortatus eſt eos ad agendam pœnitentiam; & ſemetipſum cum eis ante Dominũ proſternens die ac nocte, tanquam ipſe in eorũ peccatis eſſet obnoxius, flebat: & tamdiu permanſit cum eis in luctu & lacrymis & pœnitentia, donec iterum videret eundem Angelum ſtantem, & ſcribentem accedentium nomina: & cum aliis vidit etiam illos ex nominibus euocantem atque ad reconciliationem altaris inuitantem. Vnde intellexit eorum ſuſceptam eſſe pœnitentiam, & ſic eos altari magna cum gratulatione reſtituit.

E vitis Patrum par. 1.

Angeli piorum nomina deſcribunt.

Peccata per pœnitentiam delentur.

TIT. LXXV. Quoſuis vere pœnitentes ab Eccleſia eſſe recipiendos.

EXEMP. I. *Landelinus diſſolutus adoleſcens Angeli monitu reſipiſcit, & ab Eccleſia recipitur.*

In vita eius apud Sur. 15. Iunii.

LAndelinus nobilis Adoleſcens Cameracenſius beato Autberto Antiſtiti, qui eum de ſacro fonte ſuſceperat, literis imbuendus à parentibus commendatur. Poſtquam vero ætate nonnihil progreſſus eſt, idem Epiſcopus voluit eum Clerici tonſuram accipere. Sed vbi id quibuſdam cognatis eius innotuit, ab amore rerum cœleſtium conati ſunt eum ſuis perſuaſionibus reuocare: dicebant enim: En quantus iuuentutis decor eo inuitatur, vt mundo nuntium remittat. Sed noli frater aſſentiri. Si enim feceris, nec tibi nec parẽtibus vlli vſui eris. Præſtat igitur, vt nobis obtemperans, relinquas monaſterium, & fruaris mundi huius oblectamentis potius, quam hic inſtar mortui cuiuſdam ocioſus deſideas. Si nobiſcum abire volueris, ſuppeditabimus tibi omnia quæ libita erunt animo tuo, efficiam vſque vt diuitiis & honoribus abundes. His & id genus aliis blandis ſermonibus perſuaſerunt ei quod volebant, ita vt à Sancto Autberto aufugiens, illiſque ſe adiungens, deinceps rapinis & cædibus deditus eſſet, inſtar prædonum. Ea cauſa pius pater Autbertus multo mœrore affectus, haud ſecus atq; mortuum eum lugebat, & erat reuera mortuus, qui iam diabolo ſeruiret. Orabat nihilominus ſanctus Pontifex Deum continenter pro illo, vt libertatem reſtitueret captiuo, & vitam mortuo, faceretque medicinam ſatanico vulnere ſauciato. Quid plura?

Landelinus ſeductus viuit flagitioſe.

Plura? Maleſana mens, quod improbe cœperat, Proſequi conſtituit, nomenq; ſuum mutans, Mauroſum ſe deinceps vult appellari, ſcilicet ne nomen quandoq; proderet eum, qui ſe in perditionis latebras abdiderat. Interea dies multos in tam nefario opere perdurans ſeruiebat diabolo à Chriſto profugus: ſed tandem diuina potentia non deſeruit preces ſancti Pontificis, & pro ſolita clementia filium reſtituit errabundum Sanctæ Matri Eccleſiæ. Volebat is cum ſuis ſociis diuitis cuiuſdam domum diripere. Ea autem nocte, quæ huic flagitio deſtinata erat, quidam ex complicibus eius exceſſit è vita, cuius morte ille vehementer afflictus dedit mẽbra ſopori, viditq; miſeri illius animam in tartarum abduci: Cumque non ſine ingenti tremore id aſpiceret, adſtitit Angelus Domini, & voce terribili dixit ei: Cerne iam Landeline præmia laboris tui: ide vt anima ſocii tui ad inferiorum æterna ſupplicia pertrahatur: ſimulque conſidera, vtrũ tibi præſtabilius ſit ita protrudi in barathrum æſtuantis gehennæ, an nobiſcum potius perfrui gaudiis ſempiternis. Miſſa igitur fac opera ſatanæ, & amplectere Chriſti militiam. Abiice obſcurati pectoris cæcitatem, vt poſſis intueri clariſſimam Chriſti lucem. Excute iamiam à ceruicibus tuis iugum diabolicæ ſeruitutis, vt poſt breuis huius vitæ curricula poſſis æternum regnare cum Chriſto. Audi B. Autbertum antiſtitem, & agnoſce ſpiritualem patrem tuum. Suſcipe libens ab ore eius monita cœleſtis doctrinæ. Hæc & alia multa cum Angelus ei dixiſſet, cœlum petiit. Landelinus autem eo viſu non mediocriter terrefactus, relictis ſociis, & rebus ſuis omnibus, pedes Cameracum feſtinat, & S. Autberti pedibus ſe aduoluens, orat pro admiſſis criminibus pœnitentiæ mulctam ſibi irrogari. Ille vero pius pater, eius gratulans conuerſioni & deſiderio, ſuſcepit pœnitentem, quem diu fleuerat à ſe profugum, ſinumque ei diuinæ miſericordiæ aperiens reddidit eum ſanctæ matri Eccleſiæ. Itaq; ſub ſæculari habitu degens in monaſterio agebat pœnitentiam macerans corpus ieiuniis, quod mundi illecebris contaminauerat. Atq; tandem excoctus diuturna pœnitentia, ſtatuit mundi à ſe negocia abiicere vt poſſit liberius cæleſtia cogitare. Rogat igitur B. Autbertum, vt ſe tondeat, & militiæ cæleſtis chlamydem induat.

Nomen ſuum mutat Landelinus.

Ab Angelo aſpere monetur Landelinus, vt reſipiſcat.

Landelinus pœnitens miſericorditer ab eccleſia ſuſcipitur.

Osbert. Monachus in vita eius c. 31. apud Sur. 19. Maii & Baron. to. 19. an. 970. S. Dunſtan.

II. *De Comite ab Eccleſia excommunicato, & ab eadem poſt pœnitentiam recepto.*

Comes quidam præpotens cognatam ſuam illicito ſibi matrimonio copulauerat, & à Dunſtano ſemel, ſecundo & tertio redargutus inceſtum ſuum diuortio expiare nolebat. Quapropter gladio Spiritus ſancti à viro Dei percuſſus, à liminibus ſanctæ Eccleſiæ eſt ſeiunctus. Qui typho tractus ſuperbiæ Regem Angliæ adit, Dunſtanum immoderatæ & impiæ ſeueritatis accuſat, regia ſanctione ſe ab eius tyrannide libertũ cõſtitui querula voce precatur & obſecrat. Cuius verbis Rex acquieſcens, Dunſtano mandat, vt hominem cum ea, quam duxerat, in pace manere ſinat, & à quibus ipſum ſuſpenderat, liminibus ſacris reſtituat. Miratur ille audita, & dolet religioſum Regem per mendacem hominis linguam, ante rei inquiſitionem & examinationem, eſſe ſe ductum. Ponit tamen hominem ad rationem, & tam pro commiſſo crimine, quã propter iniuſtam ſui criminationem terrefactum, paulo durius increpat, cupiens eo modo ad pœnitentiam & correctionem cor illius emollire. At vbi vidit ipſum non ſolum verbis ſuis non conſentire, ſed inſuper contumaci ſpiritu contra ſe furere minariq; ſupra id, quod eum ab ingreſſu domus Dei ſuſpenderat, vt dixi, omnem ei communionem fidelium, donec à ſua prauitate diſcederet, interdixit. Tunc ille ſe ipſo deterior effectus immani eſt furore correptus: & nihil eorum quæ poſſidebat, alicuius eſſe momenti reputans, ad hoc ſolum ſe totum ſtudebat impendere, vt Dunſtano excitaret ſcandalum, & Chriſtianæ legis iugum, quo à ſua libidine coercebatur, ſibi faceret alienum. Legatos itaque ſuos Romam deſtinat, & talibus aſſueta quorũdam Romanorum corda & ora in ſuam cauſam largo munere, largiori ſponſione permutat. Quid deinde? Præſul Apoſtolicæ ſedis Dunſtano, peccatori homini condeſcendere verbis ac litteris mandat, & eum Eccleſiæ gremio integre cõciliare monet, hortatur, imperat. Ad quæ Dunſtanus ita reſpondet: Equidem cũ illũ, de quo agitur, delicti ſui pœnitudinem gerere videro, præceptis Domini Papæ libens parebo. Sed vt in peccato ipſe ſuo iaceat, & immunis ab Eccleſiaſtica diſciplina nobis inſultet, & exinde gaudeat, nolit Deus. Auertat etiam Deus à me, vt ego cauſa alicuius mortalis hominis, vel pro redemptione capitis mei, poſtponam legẽ, quam ſeruandam ſtatuit in ſua Eccleſia idem Dominus meus IESVS CHRISTVS filius Dei. Hæc ſibi relata ille audiens, & Dunſtanum ab his, quæ certo diceret, inflexibilem eſſe certiſſime ſciens, & excõmunicationis ſuæ pœna cum pudore hominum conſtrictus, tum timore periculorum, quæ talibus nonnunquam accidere ſolent, perterritus, obſtinationem ſuæ mentis depoſuit, & abdicato illicito coniugio pœnitentiæ ſibi cultum impoſuit. Dunſtano namque generale totius regni conſilium de pœnitentiæ obſeruantia Chriſtianitatis celebrante; ipſe ſuimet publicæ oblitus, nudis pedibus, laneis indumentis corpus amictus, virgas manu ferens, Concilio ſeſe mediũ ingeſſit, ante pedes Dunſtani gemebundus & eiulans corruit. Quo viſo moti ſunt omnes, qui aderant, ad pietatem, & ipſe pater omnium, maiori præ cæteris pietate motus eſt. In vultu tamen ſeruato diſciplinæ rigore, vtpote hominẽ reconciliare Deo deſiderans, lacrymas eius ad horã ſeuerus ſuſtinuit: ac demum à toto concilio poſtulatus, lacrymans ipſe, culpam indulſit. Itaque ab excommunicationis vinculo abſolutum, communio in fidelium, gaudentibus cunctis, eum reſtituit.

Ep. coercet inceſtuoſum.

Inceſtuoſus contumax excommunicatur.

Munera excœcant oculos hominum.

Inceſtuoſus excommunicatus remittit ad fruendam meliorem.

Comitis

III. De

III. *De Eudocia Augusta seniore ab errore Eutychianorum reducta, & ad Orthodoxiam admissa.*

Cyrillus Monachus in vita S. Euthymii apud Sur. 20. Ioan. & Baron. to. 6. an. 455.

Eudocia Imperatrix crebris admonita litteris, vt Eutychianistarum relicta communione sequatur ea, quæ decreta fuerant ab Ecclesia Catholica: illa primum quidem cunctabatur & differebat mutationem, neque sciebat quemadmodum dimitteret ea, quæ sibi visa fuerant. Postquam vero intellexisset, suum generum, nempe Valentinianum Imperatorem, fuisse interemptum in vrbe, filiamque eius filias esse in potestate hostium, & captiuas abductas Carthaginem, corde valde sauciata & rerũ carissimarum amissione ea esse repensa arbitrata, inuenit calamitatem magistram eius quod recte habet Ipsa enim inquit, tua disciplina me docebit. Et ad rectam & veram fidem per illam reducta statuit deinceps viris diuinis vacare, ab eis instrui, & vti ducibus ad salutem. Et ideo Anastasium Corepiscopum cum quibusdam aliis, qui ei seruiebant, mittit Antiochiam ad Simonem χιονίτην, id est columnam habitante, qui erat multo altius sublatus virtute quam columna, & vere totius Orbis miraculum: ei scopum cordis sui per literas significans, roganſq; vt ab illo rursus acciperet, quænã esset sua sententia. Quidnam autẽ respondit? scias, inquit, quod malignus videns opes tuarũ virtutũ, expetiuit te, vt cribraret sicut triticum, & per pestiferum illum Theodosium tuam corrupit animam. Sed esto bono animo: non enim deficiet fides tua. Mihi autẽ hoc succurrit admirari, quod cum sit tibi fons propinquus, ipsum quidẽ despicis, procul vero quęris eandem aquam haurire: habes enim diuinum Euthymium, cuius sequens doctrinam non errabis à salute. His auditis non fuit negligens Eudocia, neque supina in boni inquisitione: sed cum statim de viro inquisiuisset, & intellexisset ei esse prohibitum ad Ciuitatem aliquam accedere: turrim in solitudine, quæ vergit ad Orientem, in altissimo ædificat promontorio, quod non plusquam triginta stadia distat à Laura. Et illa quidem in eam ascendit, vt nullo prohibente frueretur ad satietatem doctrina Euthymii. Cum autem eum vidisset Imperatrix Eudocia, non leuiter aspexit, sed vt qui in æstate aquam sitit, ad illius pedes præ gaudio procidens: Nunc cognoui, inquit, quod Deus me visitauit. Ille a. cũ eã solita impertiisset benedictione: Sed oportet, inquit ô filia, te tibi deinceps attendere, & in futurum diligenter cauere: Nam quoniã vel parum abducta fuisti vna cum Theodosio, propterea tibi molestia euenit in rebus carissimis. Sed vt per totam vitam abstineas ab hac à tione aliena contentione, oportet te præter tres sanctas & œcumenicas Synodos nempe Nicænã, quæ cõuenit aduersus Arium; & Constantinopolitanã, quæ ipsa quoq; congregata fuit aduersus Macedoniũ, & Ephesinã priorem aduersus Nestorium, accipere etiam decretum, quod fuit editum ab ea, quæ nunc fuit congregata Chalcedone; & cum te separaueris à communione Discori, Iuuenali Ieorsolymitano Archiepiscopo omnino communicare, & cum eo omnino consentire. Cũ hæc quidem dixisset; & precatus esset pro Imperatribe, & deinde ei valedixisset recedit: Illa autem statim reipsa executa est ea, quæ mandata fuerant, sanctamq; ingressa ciuitatem, Iuuenali & Catholicæ cõmunicauit Ecclesiæ; magnamque & frequentem inducit multitudinem monachorum & laicorum, vtque sicut dissensionis, ita & communionis optimum fuit exemplum.

Ad Euthymium Anachoretã mittitur Eudocia.

Ad pedes Euthymii procedit Eudocia imp.

Oecumenicæ Synodi tres.

Obedientia Eudociæ imperatricis.

Psal. 17. Eudocia Augusta vexatione redditur orthodoxa.

Eudocia Augusta legatos mittit ad Simonem Stylitam.

Luc. 12.

ART. XI.

Carnis resurrectionem.

TIT. LXXVI. De carnis resurrectione, quæ in nouissimo die bonis malisq; continget.

EXEMP. I. *Veritatem de resurrectione mortuorum Deus mirifice insinuat excitatione è somno septem dormientium, qui 372. annos dormierant.*

Niceph. Callist. lib. 14. Eccles. cap. 45. & Constantin. Manasses in Annalib.

TEmporibus Theodosii Imp. disputatio ingens in vrbe imperante de mortuorum resurrectione extitit, & populo maxima incessit concertatio. Quidam enim vna cum Sadducæis, resurrectionem prorsus non esse opinati sunt: quidam autem ægre quidem, sed crediderunt tamen, defunctos excitatum iri, apertis & irrefragabilibus sacrarum scripturarũ testimoniis adducti, alio prorsus, & immutato corpore. Vt primum enim corpus illud, quod variis modis solutum abolitumque sit, resuscitetur, fieri non posse: sed præter id aliud, nulla præcedente materia, diuina, quæ omnia perficit, voluntate denuo restitutum, vna cum anima resurrecturum esse existimarunt. Huic tantæ ætatis huius hominum ignorantiæ, & de proposita quæstione ambiguitati, qui priusquam existant, omnia nouit Deus, perinde atque medicus optimus, idonea præparauit remedia, vt tempore suo curam adhibens, animarum sanaret imbecillitatem. Itaque ante annos trecentos septuaginta duos, rem fecit, quæ nulla ex parte miraculis antiquitus ab eo supra naturæ captum editis cedat: quam hoc loco commemorare aggrediar. Ephesi in Ionia septem pueri corporibus iuxta & animis fratres fuere, à parentibus per manus eis traditæ religionis nostræ cultores. Tanto vero illi erga Christum flagrarunt amore, vt persequutionem eam, quam Decius Romanus eo tempore Imperator grauissimam per quam crudeliter exercuit, parui facerent. Et quum propalã Christum confessi essent, postea non longe ab vrbe ea secesserunt: & in vicino quodam antro propter imminens periculum seipsos occultarunt. Eius antri aditũ & fores persequutores à parte exteriore probe circũuallatas muniuere. Illi porro præ anxio animi mœrore in somnũ sibi profundũ delabiuisi sunt, atque

Disputatio de resurr. mortuorum.

Historia septem fratrum dormientium apud Ephesum mortuorum resurr. certissime indicat.

Resurrectio mortuorum certissime indicatur.

que ita ad annos trecentos septuaginta duos dormierunt Perinde n. atq; Angeli prouidentia diuina & spiritu sancto obumbrati, & veluti sensu orbati, suaui & molli somno, eo quo diximus tempore ita sunt detenti, vt neq; corpora neq; vestimenta eorũ diffluxerint: vbi autem tempore suo sub præsenti, de quo nunc agimus, Theodosii imperio speluncæ fores reclusæ sunt, è somno illo euigilarunt: vnumq; ex eis in vrbem rerum necessariarum comparandarum gratia miserunt. Quum autem is ciuibus Decii numisma proferret, noua atq; insolita monetæ forma adducti, in thesaurum eum illi incidisse opinati sunt, iuuenemq. ad vrbis rectorẽ duxerunt, neque leuia ei, vt aurum inuentũ indicaret, adhibuerunt tormenta. Et postquam flagris abunde cõcisus vix apud se ipsum esset exclamans: Quis tandem, inquit, imperium nunc obtinet? mihi dicite. Atq; illi suauiter & facete subridentes: Num tu, respondêrunt, Theodosium nunc feliciter imperiũ administrare ignoras? Tũ iuuenis: Bona verba quæso, ait: an non Decius sed Theodosius Romanũ obtinet imperiũ, qui me & fex alios mecũ multo terrore territos, per præfectum vrbis speluncam hanc, vbi occultaremur, subire coegit, vnde me illi fame perciti ad panes emendos præmisere: His illi verbis auditis consternati, celeriter omnes ad antrum illud accurrerunt, adituq; magis dilatato, lapidibusq; hinc & inde disiectis, in tabulam inciderunt, in qua Decii nomen, ipsorum in Christi religione profitenda libertas, fuga simul & occultatio, necnon sepulturæ tempus percommode expressum erat. Proinde cum reuerentia debita eos inde eduxerunt; & de re omni celeriter Imperatorem certiorẽ fecerunt. Cæterum Imperator fidelissimus, vbi eã rem cognouit, quod semper quę grata Deo & accepta essent faceret, pietate sua indignum duxit, vel istos ad se transferri curare, vel alios ad eos videndos mittere, ipsum a. domi manere, alterum enim arrogantiæ, alterum autem socordiæ omnino esse iudicauit. Et rebus omnibus præ eo vt ad illos veniret, contemptis, quã potuit celerrime Ephesum contendit, atque ibi illorum conspectu se oblectauit, & cum eis colloquutus, & ad satietatem consuetudine eorum vsus est: tum autem in communi etiam mensa cum eis, ita vt par erat, cibum cepit, septemq; totos dies cum eis fuit, omne eis curæ & officii genus præstans. Vbi vero etiam longiore rursus somno & obitu sancto Christo obdormierunt, debito eos prosequutus est honore: & præclara ea de causa triumpho acto, magnificeque rursum eis in antro repositis, Constantinopolim est reuersus. Ea re quæstio de dogmate sopita est. Satis enim constabat qui vt pueri illi tot annos, veluti noctem vnam nullo corporum detrimento quiescentes supererent, effecerit eosq; vna cum animabus excitarit: eum quoq; potestatis suæ abundantia, omnes homines cum suis non alienis corporibus, in momento vno, veluti ex somno tempore suo excitaturum esse, &c.

Imperator Theodosius ad eos videndos Ephesum profectus.

Quæstio Constant. de resurrectione mortuorum per miraculum istud decisa.

II. *Mortuorum resurrectio contra Sadducæum aperte demonstratur.*

Quidam Presbyter Sadducææ malignitatis veneno infectus, negans corporum resurrectionem, post longam cum B. Gregorio Turonensi disputationẽ, tandem conuictus, veram de ea re credenda fidem amplexus est. Vide fusius apud auctorem. *Greg. Tur. lib 10 hist. Franc. c. 13.*

III. *Vt versutum hæreticum de resur. errantem confutauerit D. Hieronym. Ecclesiæ Doctor.*

Quidam veterator callidus, atque, vt sibi videbatur, doctus & sciolus, me nesciente, cœpit ei, nempe Paulæ viduæ, proponere quæstiones & dicere: In qua ætate resurrecturi sumus? Si in ipsa qua morimur, ergo nutricibus post resurrectionem opus erit. Sin aliter, nequaquam erit resurrectio mortuorum, sed transformatio in alios. Diuersitas quoque sexus maris ac fœminæ erit, aut non erit. Si erit, sequentur & nuptiæ & concubitus, sic & generatio: si non erit, sublata diuersitate sexus eadem corpora non resurgent: *Aggrauat enim terrena inhabitatio sensum multa cogitantem*, Sed tenuia erunt, & spiritualia, dicente Apostolo; *Seminatur corpus animale, resurget corpus spirituale.* Ex quibus omnibus probare cupiebat, rationales creaturas ob quædam vitia & antiqua peccata in corpora esse delapsas; & pro diuersitate & meritis peccatorum, tali vel tali conditione generari, vt vel corporum sanitate gauderent, & parentum diuitiis ac nobilitate, vel in morbidas carnes & domus in opum venientes, pœnas pristinorum luerent delictorum, & præsenti sæculo atque corporibus, quasi carcere clauderentur. Quod cum audisset, & ad me retulisset, iudicans hominem, mihique incubuisset necessitas nequissimæ viperæ ac mortiferæ bestiæ resistendi, de quibus Psalmista commemorat dicens: *Ne tradas bestiis animas confitentium tibi*, &, Increpa Domine bestias calami, qui scribentis iniquitatem, loquuntur contra Dominum mendacium, & eleuant in excelsum os suum; conueni hominem & orationibus eius, quam decipere nitebatur, breui interrogatione cõclusi dicens: Vtrum crederet futuram resurrectionem mortuorum, an non? Qui cum se credere respondisset, intuli: Eadem resurgent corpora, an altera? Cum dixisset, eadem: Scisciatus sum; In eodem sexu, an in altero? Ad interrogata reticenti, & colubri, huc atque illuc transferenti caput, ne feriretur. Quia inquam, taces, ego mihi pro te respondebo, & consequentiam inferam: Si non resurget mulier, vt mulier, neque masculus, vt masculus, non erit resurrectio mortuorum, quia sexus membra habet, membra autem totum corpus efficiunt. Si autem sexus & membra non fuerint, vbi erit resurrectio corporum, quæ sine sexu non constat & membris? Porro si corporũ non fuerit resurrectio, nequaquam erit resurrectio mortuorũ. Sed & illud quod de nuptiis obiicis, si eadem membra fuerint, sequi nuptias, à Saluatore dissoluitur, dicente: *Erunt,* *D. Hieron. in vita S. Paulæ viduæ Roman ep. 27 ap. Sur. 27. Ianuar. pag. 733.* Disputatio de resurrectione mortuorum. *Sap. 9.* *1. Cor. 11.* *Ps. 73. & 67.* D. Hieron. confutat hæreticum.

Matth. 26. *ratis, neque nubent, neque nubentur, sed erunt similes Angelorum.* Vbi dicitur, non nubent, neque nubentur, sexuum diuersitas demonstratur.

IV. *Eutychius haereticus quomodo sub mortem fidem Catholicam de resurrectione corporis sit professus.*

Breuia. Ro. 12. die Mart. Io. Diacon. in Vit. Greg. Magni li. 1. c. 2 29. 30. & Baron. 10. 7. 586. 6.

S. Gregorius Magnus, Romanus, Gordiani Senatoris filius, adolescens philosophiæ operam dedit; & prætorio officio functus, patre mortuo sex monasteria in Sicilia ædificauit, Romæ septimum sancti Andreæ nomine in suis ædibus prope basilicam sancti Ioannis & Pauli ad cliuum Scauri, vbi Hilarione ac Maximiniano magistris monachi vitam professus, postea Abbas fuit. A Benedicto Pontifice Diaconus Cardinalis creatus: nec multo post, à Pelagio II. Benedicti successore, Constantinopolim ad Tiberium Constantinum legatus mittitur. Vbi tunc Eutychius Constantinopolitanæ vrbis Episcopus haresim de resurrectione disseminabat: eo enim argumento commentarium à se scriptum ediderat, quo cum firmiter aduersus Gentiles & hæreticos carnis resurrectionem astrueret, ab Origenis tamen erroribus petitam opinionem iisdem suis scriptis inferebat, nimirum fore corpus nostrum in illa resurrectionis gloria impalpabile, ventis aereque subtilius. Cum id accepisset Gregorius, eũ conuenit atq; redarguit vtque ab erronea & prorsus hæretica sententia recederet, longa disputatione contendit. Imperator autem vtrumq; eorum secreto suscipiens, quid inter eos discordiæ versaretur, agnouit, & vtriusq; partis allegationes pensans, eundem librum, quem de resurrectione scripserat, suis quoque allegationibus destruens, deliberauit, vt flammis eremari debuisset, A quo cũ egressus esset Eutychius, eum ægritudo & mors protinus est secuta. Dum tamen adhuc viueret, quicumque ad eum salutationis gratia pergebant, ante eorum oculos pelem manus suæ tenebat, dicens: Confiteor quia omnes in hac carne resurgemus. Quod, vt ipse fatebatur, omnino prius negare consueuerat.

Eutychius incaute labitur in errores Origenis.

Disputatio inter Greg. & Eutych.

Liber Eutychii damnatur flãmis. Eutychius hæresidem de resurr profitetur.

V. *Synesius Cyrenensis Episc. de resurrectione dubitans quomodo tandem eam professus sit.*

Niceph. lib. 14. hist. eccl. c. 55. Euan. lib. 1 c. 15.

Synesius præter alia omnia facundus erat, & Philosophiam adeo excellenter exercuerat, vt admirationi etiam Christianis esset, illis videlicet, qui nec amoris, nec odii affectibus indulgendo de visis iudicant. Persuaserunt igitur illi, vt salutiferæ regenerationis particeps fieret, ducumque sacerdotii subiret, cum nondum resurrectionis doctrinam suscepisset, neque alicuius existimationis esse vellet. Neque malis coniecturis deducebatur, quod eas virtutes, quibus vir ille præditus erat, etiam ista per gratiam Dei sequutura essent, quæ nihil imperfectum esse patitur: nec frustrati sunt spe sua. Qualis enim & quantus fuerit, epistolæ illius indicant, quas eleganter ac facunde post sacerdotium acceptum scripsit.

Plationicis difficile fuit resurr. credere.

Resurrect. corporum profitetur Synes. de ea prius dubitans.

TIT. LXXVI. De mortuis ad vitam suscitatis ad magis confirmandam de resurrectione veritatem.

EXEM. I. *De mortuo puero per senem quendam anonymum à mortuus suscitato.*

Ex Æneæ Gazæo Baro. tom. 6. Annal. an. Do. 484. 97. Viros sanctos frequẽtare, vtile.

ÆNeas Gazæus floreutissimus sui tẽporis scriptor ad mortuorum resurrectionem insinuandam hoc exemplum scribit. Nec fabulæ sunt, quod dicimus, nec è longa vetustatis memoria repetitum, sed hac tempestate factum miraculũ. Ego ipse vidi senem & egregie bonum, & Deo cum primis carũ. Ei familiaris erat quidã agricola, vir simplicis ingenii, & pater vnius pueruli: cum quo puero vir ille rusticus senem illum frequenter adibat, volens aliquid boni facere & discere; illucque suarum frugum primitias, tamquam ad fanum quoddam afferebat. Accidit haud ita multo pòst, vt puer graui morbo correptus vitam cum morte commutaret. Cum iam defunctum pater nõ (vti lex mandabat) sepulcro condidit, sed sportæ impositum, foliis obtectum, atq; in humeros sublatũ portans, ad senem ipsum intrat. Deinceps autem depósito onere, senem, vt consueuerat, affatus, cum ei intentis in ipsum oculis assedisset, paucaque & dixisset & audisset, puero, vt solebat, ceu vuarum primitiis, illic relicto, discessit. At vbi sol iam occidisset, facta solita precatione, senex fructus illos attracturus, foliis remotis, non vuas sed mortuũ inuenit: & quantam pater spem fidemq; habuisset, est admiratus. Ergo cum animo ad Deum intento super puerũ incubuisset, prius non surrexit, quam puerum suscitasset: atque sic eum resuscitatum ad patrem misit: ipse vero in exilium iuit, ne admiratione eius homines perciti nimis molesti deinceps essent.

Puer à mortuis senis oratione suscitatus.

II. *De puero à mortuis per B. Martinum Turon. Episc. excitato.*

Seuer. Sulpitius in vita eius, Dialog. 2. c. 5.

Dum aliquando B. Martinus Turonensis Episcopus Carnotum oppidum petere, & vicum quendam habitantium multitudine frequentissimum præteriret, obuia ei immanis turba processit, quæ tota erat gentilium: Nam in illo vico nemo nouerat Christum. Verum ad famam tanti viri campos omnes late patentes confluentium multitudo contexerat. Intellexit hic Martinus operandum, & annunciante sibi spiritu totus infremuit. Nec mortale sonans verbum Dei gentibus prædicabat, sæpius ingemiscens, cur tanta Dominum Saluatorem turba nesciret. Interea sicut eum incredibilis circumdederat multitudo, mulier quædam, cuius filius paulo ante defecerat, corpus exanime viro protensis manibus cœpit offerre, dicens: Scimus quia amicus Dei es: restitue mihi filium meum, quia vnicus mihi est.

hi est Iunxit se cetera multitudo, & matris pretibus acclamabat. Tum Martinus videns pro expectantium salute consequi posse virtutem, defuncti corpus propriis manibus accepit: Et cum expectantibus cunctis, genua flexisset, vbi consummata oratione surrexit, viuum paruulum matri restituit. Tū vero multitudo omnis, in cœlum clamore sublato, Christum Dominum fateri; postremò cuncti ceteruatim ad genua beati viri ruere cœperunt, fideliter postulantes, vt eos faceret Christianos.

B. Martinus puerum à morte excitat.

III. *Resurgit mulier S. Francisci pietate, vt peccata confiteretur.*

In castro montis Marani prope Beneuentum, mulier quędam sancto Francisco peculiari deuotione cohærens viam vniuersæ carnis intrauit. Conuenientibus autem clericis nocte ad exequias & vigilias cum psalteriis decantandas, subito cunctis cernentibus, erexit se mulier super lectum, & vnum de astātibus sacerdotem, patrinum videlicet suum, aduocauit, dicens: Volo confiteri, pater. Ego enim mortua duro eram carceri mancipanda, quoniam peccatum, quod tibi pandam necdum confessa fueram. Sed orante, inquit, pro me S. Francisco, cui dū viuerem, deuota mente seruiui, redire nunc ad corpus indultum est mihi, vt illo reuelato peccato, sempiternam promereat vitam. Et ecce, vobis videntibus, postquam illud detexero, ad promissam requiē properabo. Trementer ergo sacerdoti trementi confessa, post absolutionem receptam, quiete se in lecto cōllegit, & in Domino feliciter obdormiuit.

S. Bonauent. in vita B. Francisci cap. 15.

Confessio auricularis miraculo probata.

IV. *De sancto Maclouio Episcopo qui gigantem mortuum resurgere iussit.*

S. Maclouij Episcopi Britanni Insulæ Fortunatæ tempore, gigantis corpus sepultum immensum fuit inuentum: cò etenim serendi Euangelij causa profectus Maclouius, refosso quodam sepulcro, comperit corpus occupans ampliſſimum spatium illi, ac comitibus admirandum: sanctus igitur cadauer iussit resurgere in vitam: paruit ille, multa de rebus, arcanisq; alterius sæculi diuinis Maclouium edocuit: ac suscepto baptismate, etiam diu superuixit.

Ex Vincent. hist. lib. 21. cap. 97. Sim. Maiol. ep. Vultur. Colloq. 2.

V. *De arbore arida per orationem reuiuiscente in testimonium resurrectionis futuræ.*

Cum S. Seuerinus presbyter ab vna ecclesia diebus Dominicis, re sacra peracta, ad aliam ecclesiam sese aliquando transferret, & velocius cornipedem calce verberans properaret, & caput eius ramus mespili arboris percuteret, ille iniuriam sentiens; ait: Arescere te iubeat Deus, cuius nutu de terra egressa es: & confestim aruit arbor vsque in ipsis virtutis suæ radicibus. Ille vero accedens, quo ibat, celebratis solemniis, fuit in eodem loco tribus diebus. Quarta autem die regressus, cum vidisset arborem aridam, ait: Væ mihi, qui in amaritudine cordis maledixi huic arbori: ecce enim qualiter aruit: & descendens prostrauit se ad radices eius, & ait ad Dominum: Deus omnipotens, cuius nutu omnia gubernantur, cuius imperio non nata creantur, creata viuunt, mortua reformantur, cuius salubre præceptum tenentes, viuere nos post mortem corporis huius credimus per futuram resurrectionem: tu præcipe: vt reuiuiscat hęc arbor, & sit sicut antea: Et statim quasi per aliquam venarum dispositionem, humor à terra consurgens, per totos arboris patulæ ramos vbere irrigatione diffunditur, laxansque nodos arentes prorumpentibus foliis reuixisse ab astantibus est mirata.

D. Gregor. Turonen. de Glor. Confess. cap. 30.

TIT. LXXVII. Sanctorum virorum adhuc in terris degentium corpora, interdum etiam affici dotibus corporum glorioſorum.

Cum resurgemus, corpora nostra solem fulgore superabunt; & cum nunc seminentur in ignobilitate, surgent tunc in gloria, id proficiscetur a diuinitate corpora permeante, quæ vt se prodat, & aliquod indicium futuræ gloriæ mortalibus ostendat, eluceſcit interdum luce quadam mirabili, & conſpicua è sanctis viuentium corporibus. *1. Cor. 15.*

Accidit hoc in Moyse, qui mentis deuotione Christi venturi corpori sese adiunxerat, cum luce diuinitus acceptā, colloquio cæleſti diu potitus, tantiq; consortij participatione illustratus, è monte descendit, & in conſpectum populi se dedit: facies namque eius vndique radios emittebat, & Iudæorum nemo poterat aut oculos figere, aut intendere in eum, neceſſeq; ipſe habuit velo faciem obducere, atque ita alloqui Hebræos. *Exod. 34. 29. cap.*

Christus Dominus ſimiliter, cum dux ſſet in montem Thabor Petrum, Ioannem & Iacobum, diuinitus incluſum ſplendorem ſubitò emiſit, ita vt facies eius eſſet inſtar lucidiſſimi ſolis, ac perterrefacti diſcipuli humi ſe abiecerunt. *Matth. 17. 3.*

EXEMP. I. *Splendor è vultu Christi Domini emanans vt B. Matthæum Apoſtolum ad ſe traxerit.*

DIuus Hieronymus agens de subita B. Matthæi Apostoli conuersione ostendit, quantus splendor & virtus fuerit in vultu Christi Domini; Certe, inquit, fulgor ipse & maiestas diuinitatis occultæ, quæ etiam in humana Christi facie relucebat, ex prima ad se videntes trahere poterat aspectu. Si enim in magnete lapide & succinis hæc esse vis dicitur, vt annulos & stipulam, & festucam sibi copulent, quanto magis Dominus omnium creaturarum ad se trahere poterat, quos volebat,

Hieron. in c. 3. Matth.

II. *S. Antonius inter orandum multa luce perfunditur.*

In vita eius apud Surium 2. Maij: in cent. Maynardus.

D. Antonius Florentinus Archiepiſcopus, doctiſſimus iuxta ac ſanctiſſimus, crucifixi effigie ad fundendas orationes vtebatur in muſeolo in quo incluſus pernoctabat. Domeſticus quidam nocte, putans ſe vocari à beato viro acceſſit primum: & cum ingenti luce locum vidiſſet coruſcantem, furtiue obſeruans vidit ſanctum virum multo lumine illuſtratum, longè à terra ſublimem ad crucifixi ſimulacrum abreptum, quod dulciter alloquens amplexibus ſtringebat, & latere defoſſo oſcula, incredibili voluptate perfuſus figebat. Hinc obſeruatum, ſermonem ſancti viri mirabili ſuauitate deinceps fuiſſe reſperſum.

III. *De Euthymio monacho in ſacris cœleſti luce circumfuſo.*

Nicep. h. Call. hiſt. eccl. lib. 14. cap 32.

Euthymius monachus in presbyterorum ordinem allectus, ſacrarum tantum rerum curam geſſit. Poſtea in Palæſtina vna cum admirando Theoctiſto in antro quodam virtutis ſtatuit officinam. In tantum autem virtute enituit, vt quum canon eſſet & formula inſtituti monaſtici, tum miraculis etiam edendi præclarum obtineret nomen. Quum acris myſticis operaretur, lux cœlis perinde atque columna affulgens, eũ circumdedit, veluti voce claritas emiſſa, quanta vitæ puritate vir is eſſet, indicans: Et quo quiſq; eorum animo eſſet qui ad ſacram communionem percipiendam accedebant, per arcanam reuelationem perſpiciebat; quod clariſſimum prorſus ſanctimoniæ eius ſummæ indicium fuit.

Euthymiũ celebrantẽ claritas circumfulget.

IV. *De Agnete virgine Martyre in carcere clariſſimo lumine circumfuſa.*

D. Ambr. in vita eius.

Agnes virgo Romana cum fuiſſet in carcerem iniecta, filiuſque Præfecti malo animo, vt eam ſtupraret, furens eo eſſet ingreſſus, vidit illam clariſſimo lumine circumfuſam, cumque in inſania perſeueraret, protinus concidit mortuus.

V. *De B. Franciſco curru igneo aliquando ad diſcipulos nullo patente aditu inuecto, & multa luce sæpe circumfuſo.*

D. Bonauentura in vita eius.

Scribunt S. Franciſcum, quamuis abeſſet à loco, in quo diſcipuli ipſius erant, adſtitiſſe tamen illis aliquando, licet occluſi eſſent aditus omnes, curru igneo inuectum, acter illud domicilium circumdaſſe, ac ſupra caput eius nubem quandam in modum ſolis conglobatam, ſplendentemque fuiſſe: Eodem modo virus eſt aliquando in ſolis locis ingenti vndique luce circumfulgens verba facere cum Ieſu, Maria, & Ioanne Euangeliſta, innumeris angelis præſentibus. Rurſus cum loqueretur de rebus cæleſtibus ad menſam, in qua aderant, abſtracti ſunt omnes à ſenſibus, viſa omnia circumcirca ardere & ingens vndique incendium excitari. Accurrunt vndique Aſſiſienſes, ignem nullum vident, cuncti in obitum diuinorum deſixi.

B Franciſco ingenti luce sæpe circumfulgere viſus.

VI. *Vt S. Herebertus noctu orans luce diuinitus circumfuſa clarificatus fuerit.*

In Vita eius apud Sur. to. 7 Aug. 10.

Nocte quadam ſancto Hereberto orante, & cunctis circa ipſum dormientibus, lumen, quod de more coram ipſo poſitum fuerat, vt toto noctis ſpatio luceret, extinctum eſt. At domeſticus eius Clericus, repente ſomno excitatus, con urgens, & hac illacq; ſub horridulo ſilentio circumſpiciens, dum pro recuperando lumine ſolicitus trepidat, rem diuinam & memoria dignam, vt ipſe cum iuramento teſtabatur, conſpicatus eſt. Nam inter ipſas noctis tenebras, ecce de lectulo, in quo B. Pontifex pernigil orabat expanſis manibus, lux immenſa refulſit: cuius etiam magnitudine inualeſcente, nec manus eaſdem, vt ipſe fatebatur, videre aut diſcernere potuit.

Claritas circumdat S. Heribertum orantem.

VII. *De Eugenia Virgine in carcere multo ſplendore circumdata.*

Simeon Metaph. in vita eius.

Eugenia, virgo Romana, Valeriano & Gallieno imperantibus, ob cultum Chriſti ſupplicio eſt vltimo affecta; ſed ante detruſa in tenebricoſum carcerem, decem dies in eo permanſit: quo temporis ſpatio locus ille alioquin obſcuriſſimus, perpetua luce ſemper diu noctuque, coruſcauit.

VIII. *Doctor dubitans de claritate corporum glorioſorum quomodo ab eo error liberatus ſit.*

Ex Cæſareo libr. 12. mirac. ca. 54.

Magiſter quidam Pariſienſis infirmatus, cum de glorificatione corporum cogitaret, & horum ſirans in corde ſuo diceret; Quomodo poterit eſſe, vt corpora fictilia, & putrida, lucere poſſint in futuro, ſicut ſol: ad pedes ſuos, quos de operimento erexerat reſpexit. Et ecce tantus ſplẽdor de illis exiuit, vt oculi eius reuerberati, eos intueri nequirent: moxque ad ſe reuerſus gratias egit Chriſto, cuius virtute, antequam moreretur, ad fidem reſurrectionis reductus eſt.

Claritas corporum glorioſorum.

IX. *De Andrea Spoletano Franciſcano inter medias flammas ob Chriſti fidem illæſo & interempto.*

Thom. Bozi. de ſig. Eccleſ. lib. 13. c. 9.

Anno milleſimo quingenteſimo tricesimo ſecundo Andreas Spoletanus ex ordine Franciſcanorum Rege Feſſæ in Mauritania, & Principibus multis præſentibus, vt palam faceret eſſe veram Chriſti doctrinam quam prædicabat, vndiq; flammis eſt circundatus, & illæſus in iis diu permanſit. Quocirca Mahometani lapidibus in eum conie ctis furentiſſime illi mortem attulerunt, populo qui eo confluxerat, ex omni parte rem ſpectante.

Impaſſibilitas Andreæ Spoletani in flammis.

X. *De Petro Igneo Cardin. qui medium ignem latus illæſus perualit.*

Idem lib. 9. cap. 5.

Petrus Ignæus, qui Alexandro ſecundo ſedente, cum Florentini in duas fuerint partes diuiſi, & altera ſchiſmatis hæreticiſque, Petro Epiſcopo duce, adhæreret; altera Alexandro ſecundo, vt oſtenderet Alexandrum verum Pontificem, Chriſtique Vicarium

Miraculum in fauorem summi Pōtificis.

tium, Missa celebrata, acceptaque ab Abbate Ioanne eucharistia benedictione, solo indusio tectus, nudisque pedibus inter duas strues ardentium lignorum longas decem brachia, altas propè & latas, quinque lento gradu flammis mediam viam undique cooperientibus, illæsus, lætusque, tota vrbe inspectante, incessit; cunctisque obstupescentibus, veritatem maximo miraculo comprobauit.

Incorruptibilitas in mediis flammis.

XI. *Franciscus super prunas candentes accumbens turpes mulieres conuertit.*

D. Bonau. in vita.

S. Franciscus Assisias, cum mulier quædam Saracenicæ superstitionis in Syria vellet eum ad illicita perpetranda pellicere, maximam vim candentium prunarum, quæ aderant, per pauimentum longè lateque disperſit, deinde super eas accubuit. & cum nihil damni pateretur, mulierem, vt idem faceret, inuitauit: illa, re mirabili obstupescens, sanctimoniamque viri suspiciens, Christo nomen dedit.

S. Francisc. super ardētes prunas ambulans non læditur.

XII. *S. Dominicus precibus in occlusam ædem nullo patefacto aditu introducitur.*

Io. Anton. Flaminius in vita S. Dominici.

S. Dominicus Prædicatorum Pater, cum iter faceret vnà cum quodam ex ordine Cistercienſi, ac de via fessus peruenisset ad ædem quandam vndique occlusam, precibus se dedit, ac protinus nullo aditu patefacto, mirabiliter ipse, & comes eius, intus se collocatos viderunt; quod in eius vita Ioannes Antonius Flaminius refert.

Subtilitas corporis viuentis.

XIII. *De mulier Edessena à Gothis abducta mira agilitate sanctorum auxilio in patriam relata.*

Sim. Metaphrast. apud Sur tom. 6. Nouemb. 15.

Illud, quod antiquitus accidisse scribit Simeon Metaphrastes, omnem superat admirationis modū. Morabantur Edessæ præsidij causa nonnulli milites Gothi; ex his quidam amore captus puellę formosę cœpit eam miserrimè deperire. Cum nulla daretur via qua posset ea potiri, in coniugio sibi illam dari efflagitauit. Virginis mater ac propinqui reclamare vniuersi, homini ignoto, è remotissimis locis oriundo, barbaro militi nequaquā decere puellam tradere abducendā in terras longinquas. Victi tamē omnes precibus assensum dedere, Mater, à cuius gremio ægerrimè abstrahebatur non prius illam barbaro dedit, quam duxisset in templum Somonæ. Curiæ, & Abibi martyrum: ibique datis sanctis illis fideiussoribus eam bene habendam, Gottorum demum dedit. At efferus ille voti compos, vt libidinem exsatiauit, abreptam in patrium solum procul à suis puellam pessimo atque atrocissimo consilio viuam sepulcro inclusit; quippe qui domi aliam coniugē haberet. Ibi Edessena fœmina, post innumera lamenta, plurimo quæ eiulatus, ad opem sanctorum confugere, illos obtestari, fideiussionem præstitam vociferationibus miserandis vsurpare. Adstitere illi in lucentissima veste, ac bono animo esse iusserunt, & somno oppressam (dicto mirum) breuissimo temporis spatio, è remotissima regione, obiectato sepulcro, eductam reduxerunt in patriam suam. Quo rerum tantarum ignarus Gotthus postea rursus venit, agnitusque, & nequidquam multa comminiscens supplicio est vltimo affectus

Sanctorum inuocatio notanda.

Agilitas mulieris Edessenæ.

XIV. *De Quirino martyre, qui saxo alligatus super aquas ambulauit.*

Agilitas Quirini martyris.

Quirinus martyr, vt scribit Prudentius, & Eusebius in Chronicis, anno trecentesimo decimo quarto, alligatu ad saxum, demersusque in flumen, enatauit & placide super aquas ambulauit sustinentibus saxum, ferentibusque vndis.

XV. *De Ammone monacho vltra ripam fluminis diuina virtute translato.*

Sozomen. lib. 1. c 14. hist. Eccles.

Narrat post Palladium Sozomenus, Ammonem monachum vna cum Theodoro discipulo iter aliquando fecisse; cumque transituri essent ambo nescio quod flumen satis profundum, nudare sua corpora erubescebant, ne alterius oculis paterent. Rogauit Ammon Theodorum, vt paulisper abscederet, & oculos auerteret. Id cum egisset ille, pudebat tamen Ammonem semetipsum intueri nudum: quod cum secum cogitaret, diuina virtute in vlteriorem ripam continuo est translatus.

Agilitas in Ammone monacho.

XVI. *De Conradino Bononiensi precum tempore in aera rapto.*

Thom. Bor. libr. 1. de sign. Eccl. cap. 5.

Conradinus quidam cum fuisset in vincula coniectus à Bononiensibus, quod eos in Pontificem contumaces sæpius obiurgaret, ac totum se in precib. dedisset in carcere, raptus est in sublime. Quod à cunctis custodibus obseruatum, & à plurimis conspectum, fuit in causa, vt è carcere educeretur.

TIT. LXXVIII. Cœlestes glorioſorum corporum dotes ſeu proprietates Sanctorum reliquiis in terris ad gloriam Dei communicari.

EXEMP. I. *Instar corporum gloriosorum splendent interfecta sanctorum vivorum corpora.*

Petr. Damiani in vita S. Romual. d. 10 Iunij. & Martin. Cromerus in histor. Ex Sur 1. 10 obrus. Bzius libr. 15. cap. 7.

CVm Slaui occidissent Ioannem & Benedictum camaldulenses monachos in solitudine positos, ad eorum corpora maximum lumen semper affulsit. Ex quo factum est, vt id plurimi videntes Christo nomen dederint.

II. *Claritas dos corporis gloriosi.*

Eligius Episcopus Nouiomensis, cum sancti Quintini corpus esset inuentum, splendore incredibili, qui ex illo est profectus, vna cum multis adstantibus est perculsus.

III. *De splendore, qui è S. Ermelindis virginis corpore promanauit.*

Apud Sur. tom. 5. Octob. 29.

Corpus S. Ermelindis virginis iacebat ignoto loco: acceditque, vt quidam eo faciens iter, longius progredi haud posset, subsistens itaque, & media nocte experrectus, vidit immensum inde lumen prodire: vbi illuxit, perrexit ad id conficiendum, cuius causa viæ se dederat, deinde ad obseruandum redit, & à Domino de corpore beatæ virginis est certior factus.

Claritas reliquiarum sacrarum.

IV. *De reliquiis S. Wolfi eremitæ in igne ab aduſtione illæſis.*

Apud Sur. 21 Octob. to. 4.

S. Wolfus Eremita, cuius vitam describit Gregor. Turon. lib. 8. hist. Franc. ca. 15. post mortem sepultus est in ecclesia, quam ipse ædificauerat. Contigit autem eum locum & per iniuriam, incendium pati. Cumque sic ignis omnia consumeret, mœsti ciues de beati viri reliquiis, turbari cœperunt, quod eas velut fracto loculo detectas antiquitas reliquisset. Et ecce, sedato igne, diligenter intuentes, ossa viri sancti ab hac vstione intacta reperiunt, ac si nullum locus ille incendium esset passus. Inde vero Egeberti Treuerorum Episcopi consilio, cum alio transferrentur, vt ibi in maiore reuerentia haberentur, in itinere abundans pluuia descendit super clericos & populum, sed super feretrum ne vna quidem pluuię gutta cecidit.

Impassibilitas dos secũda corp. gl. Reliquię S. Wolfi. in igne illæsæ.

Miraculũ.

V. *De S. Euphemia martyris reliquiis in ignem proiectis mirabiliter ibidem asseruatis.*

Tho. Boz. libr. 15. de Sign. Eccles. ca. 7. to. 2. ex Nicephoro.

Cum Persæ Calcedonem cepissent, conati sunt reliquias sanctæ Euphemię martyris comburere, ac paleis vndique in altissimam struem congestis ignem immisere. Et paleæ quidem flammas conceperunt, sed incendium nihil ex arca tetigit.

Reliquiæ S. Euphemię in igne integræ.

VI. *De sanctorum virorum ossibus in ignem proiectis & ab eo minime læsis.*

Anno Domini 1220. sex annis ante mortem B. Francisci, Miramolinus Saracenorum Rex quinque Franciscanos capite truncari iussit, 7. Calend. Febr. ac eorum reliquias, ne à Christianis vt sanctæ venerarentur, igni comburi decreuit. Sed igne copioso accenso, cum in eum sanctorum corpora iactarentur, hinc inde flamma declinans reliquit intacta; immo (quod dictu mirabile est) cum vnum de capitibus pluries in ignem proiectum esset, diuina operante virtute, de igne semper exiliens, nec in capillis est læsum: & nunc cum pelle & capillis integrum demonstratur: Nam Saraceni pretio sumpto eas reliquias Christianis vendiderunt.

Corporum sacrorum impassibilitas.

VII. *De reliquiis S. Vincentij à feris & mari integre asseruatis.*

Ex Simeon Metaph. Iur. 22. Ian, tom. 1.

Datianus Tyrannus, cũ reliquias Vincentij martyris per nautas in mare proijci iussisset, & eo vsque in altum mare nauigassent, donec littora & montes oculorum acies fugerent, vbi eas proiecissent, hilari admodum vultu ad Datianum reuertebantur, quasi illius nuntij præmium relaturi. Sed priusquam in aridam terram rediissent, illud ipsum, quod proiectũ fuerat, Christi manu ad terram appulit, quasi debitum sepulchri honorem postularet. Illi vero stupore & metu correpti, reliquiis ipsis relictis, abierunt.

Aquæ non nocent sacris reliquiis.

VIII. *De incorruptione reliquiarum Vbaldi Episcopi Eugubini.*

Sumus supra annum trecentesimum & quinquagesimum secundum, inquit Bozius, ex quo Vbaldus Episcopus Eugubinus vita migrauit, & tamen ego bis aspexi viuida immaculataque eius membra, ac propius intuitus sum sacerdotum manibus attrectari, & in omnes partes versari, perinde ac si caro viua esset, non corruptioni obnoxia, nasi modo extrema sunt illi ambesa.

Tho. Boz. libr. 15. de sign. Eccles. cap. 3. to 2. Incorruptio 3. dos corp. glor.

IX. *De S. Antonomi Episc. Nicomed. reliquiis in sepulcro post longa tempora incorruptis.*

Testatur Metaphrastes se vidisse S. Antonomi Episcopi & martyris reliquias in sepulcro à mortis viribus manssisse inuictas post ducentos annos, adeo vt etiã coma capitis esset illæsa, & formæ character consisteret integer, pelle firma & intensa, ne amissis quidem pilis labri superioris. Figura quoque corporis suam conseruabat compagem sine vlla partium à se inuicem disiunctione. Sic munificus Dominus scit vicissim eos glorificare, qui suis membris voluerunt eum glorificare.

In vita eius apud Sur. to. 5. Septem. 12. Incorruptibilitas reliquiarũ S. Antonomi Episc.

X. *De reliquiis S. Quintini martyris se per se suo loco diuina virtute mouentibus.*

Corpus S. Quintini martyris in alueo fluminis occultatum iacuit annos quinquaginta quinque; postea autem cum mulier quædam Romana diuino monitu illud expiscaretur, accidit vt post multas eius preces mirabili modo corpus eximis fluctibus in altum sese attollens enatarit ad ripam, caputque similiter aliunde eo se contulerit.

Apud Sur. in vita eius 31. Octob to. 5. Agilitas 4. dos.

XI. *Thomæ Herfordiensis reliquiæ sub aliis sepultæ, supra illas positæ inueniuntur.*

Narrat Euagrius, ac post eum Nicephorus, Thomam quendam in Cœlesyria monachum vitæ fuisse sanctissimæ, cuius cadauer eius loci incolæ in communi aduenarum monumento repositum, aliis, atq; aliis plurimis super illud congestis: postquam vero Deo seruum suum cohonestante corpus ipsius, identidem ea re tentata, semper superiorem tenuit locum, cadaueribus reliquis diuina quadam vi longe admodum ab ipsius corpore semotis, miraculi eius spectatores ad Euphemium Episcopum rem retulerunt. Quare ille, vti erat, cognita, publicam atq; honorificam funeris pompam indixit, & corpus magnifice Antiochiam tulit, atque cum gloria multa in cœmiterio sepeliuit.

Niceph. Call. lib. 17. ca. 23. ex Euagrio.

Reliquiarũ sacrarum agilitas.

XII. *Re-*

XII. *Reliquiæ S. Bertulphi ab incendii flammis sponte sua exiliunt.*

Tho. Boz. lib. 15. de Sign. cap. 7. tom. 2.

In oppido Harlebacensi asserebantur S. Bertulphi Abbatis reliquiæ. Igne iniecto, accidit, vt totum conflagraret vna cum ipsius Sancti æde. Quam cum flammæ absumerent, ossa è medio in altum sese attollentia prosilierunt in obiectum vestimentum sacerdotis, quod è conspectu incendii humi expansum iacebat.

TIT. LXXIX. De apparitione spirituum beatorum.

EXEMP. I. *D. Petrus Apostolus & S. Apollinaris cum Sixto summo Pontifice apparuerint.*

Hier. Rubeus in Rauennat. hist.

BEatus Petrus Apostolus, & sanctus Apollinaris eius discipulus, per visum apparentes Sixto Papæ anno quadringentesimo trigesimo tertio, eum admouerunt Rauennati sedi imponendum Petrum illum vere Chrysologum virum sanctissimum simul & eloquentissimum.

II. *Diuus Paulus Apostolus Neroni Imp. tertio à martyrio die apparuit.*

Niceph. Callist. l. 2. hist. Eccl. cap. 36.

Ferunt diuum Paulum Apostolum, antequam martyrio afficeretur, Neroni testatum fuisse, se illi tertio à cæde sua die viuũ repræsentaturum. Quod vbi est factum, in consternationem illum coniecit. Et quum post mortem Paulus, ita vt prædixerat, certo & vere illi assistens, libere Christum verum esse Deum profiteretur, neque veram salutem in alio quam IESV nomine esse; ostendere illum quidem dicunt conatum esse; minime autem (quod visio ea repente euanuerit) comprehendere Paulum potuisse.

D. Paulus tertio à morte sua die Neroni apparet.

III. *Basiliscus martyr D. Ioanni Chrysost. apparet.*

Niceph. Callist. lib. 13. hist. eccl. cap. 37.

D. Ioannes Chrysostomus Patriarcha Constantinopolitanus cum in exilio esset, & ad Comanenos Armeniæ quum veniisset, ad templum Basilisci martyris ductus est, qui Episcopus fuisse, & sub Maximino Nicomediæ martyrii certamen obiisse dicitur, ibi in somnis ei apparens martyr: Bono, inquit, animo esto, Ioannes frater, vtremque crastina dies coniunget. Ille etiam custodi templi, vt locum Ioanni pararet, præcepit. Ex eo loco cum triginta stadiorum iter confeciſſent, præter opinionem recta via excidentes, errabundi ad martyris ædem reuersi sunt. Itaque cum res suas disposuisset, linguam ad docendum mouisset, lætus se, ita vt calceos quoque indueret, vestibus suis ornasset, & per communionem diuinam sanctificationem percepisset; Gloria tibi, inquit, Domine, de rebus omnibus. Et seipso signo crucis sub qua vixerat, obsignato, beatam illam ingressus est profectionem, cum Christo viuens & regnans, pro quo labores longos pertulit.

Basilisci martyris apparitio.

III. *D. Ioannes Baptista cuidam monacho monasterii Eustorgii Abbatis apparet, eumque febricitantem sanat.*

Sophron. prat. spirit. cap. 1.

Erat Senex quidem habitans in monasterio Abbatis Eustorgii Ioannes nomine, quem sanctus Elias Archiep. Hierosolymitanus voluit ducem monasterii constituere. Ille vero non acquiescebat dicens: In montem Sina orationis causa pergere volo. Archiepiscopus autem cogebat eum, vt prius Abbas fieret, & postea pergeret, quo vellet. Cum vero Senex non acquiesceret, dimisit eum spondentem, se, postquam reuersus esset, susceptum regiminis curam. Et ita salutato Archiepiscopo iter apparuit, vt ad Sina non proficiscitur, assumpto secum & discipulo suo: transuadatoque Iordane fluuio, cum vix vno lapide processissent, cœpit senior rigore detineri, ac post paululum inuasit eum febris, vt ambulare non posset, inuenerunt speluncam paruulam, in quam ingressi sunt vt requiescerent. Cum vero febris ita inualesceret, vt se vix mouere posset, in ipsa spelunca tres dies commorati sunt. Tum Senex insomnis aspexit quendam astantem sibi, & dicentem. Die Senex: Quo ire vis: Respondit; in montem Sina. Dicit ei: Ne, quæso, ne recedas hinc. Cum vero Seni id persuadere non posset, abscessit. Febris vero seni acrius infesta erat. Rursus nocte sequenti idem Seni astitit eodem habitu, & ait: Quid Senior, affligi vis? Audi me, & nusquam hinc proficiscaris. Ait illi Senex: Tu, quisnam es? Respondit is, qui apparuerat: Ego sum Ioannes Baptista: & ideo tibi iubeo, vt nusquam recedas: Nam spelunca ista breuis maior est monte Sina: quippe in hanc sæpius Dominus noster IESVS, cum me visitaret, ingressus est. Pollicere ergo mihi, quod hic habitabis, & ego mox sanitatem tibi restituero. Quod Senex audiens, libenter spopondit, se in eadem spelunca permansurum. Et continuo sanus effectus perseuerauit ibidem toto vitæ suæ tempore. Speluncam vero illam fecit ecclesiam, congregauitque fratres. Appellatur autem locus ille Sapsas.

Si Sancti apparent hominib. Seni non sunt ergo mortui.

Sancti in virtute Dei miracula faciunt.

IV. *Carolo Magno apparet D. Iacobus Apostol. hortaturque vt Hispaniæ regna à Saracenorum potestate liberaret.*

Ex Turpin. eius histo-riograp. S. Anton p. 2. hist. tit. 4. c. 4. §. 4. Vinc. l. 26. c. 9.

Carolus Magnus postquam multa regna acquisierat, proposuit quiescere à præliis, statimque intuitus est in cœlo viam quandam stellarum incipientem à mari Frisiæ, & tendentem inter Theutonicam & Italiam, inter Galliam & Aquitaniam, & recta transeuntem per Gasconiam & Basclam, & Nauarram & Hispaniam, vsque ad Galeciam, in qua beati Iacobi corpus tunc latebat incognitum. Hanc viam per singulas noctes aspiciebat Carolus, & cogitabat quid significaret. Cui hoc cogitanti vir quidam optimæ & pulcherrimæ formæ vltra & quam fas est dici, nocte in ecstasi apparuit, dicens:

Caro Mag. à D. Iacobo inuitatus liberat Hispaniam à Saracenis.

dicens: Quid agis, fili mi? Cui Carolus. Quis es Domine? Ego sum, ait, Apostolus Iacobus, alumnus Christi, filius Zebedæi, frater Ioannis Euangelistæ, quem Dominus supra mare Galilææ ad prædicandum populis sua ineffabili gratia eligere dignatus est, quem Herodes Rex gladio peremit, cuius corpus in Galæcia, quæ à Saracenis turpiter adhuc opprimitur, incognitũ requiescit. Vnde miror, cur terram meam nondum liberasti, qui tot & tantas vrbes acquisisti. Quapropter tibi notifico, quia sicut Dominus potentiorem omnium Regum terrenorum te fecit, sic ad præparandũ iter meum, & liberandam terram meam de manibus Moabitarum, te inter omnes, vt tibi coronam æternæ retributionis exinde præparet, eligit. Via stellarum, quã in cœlo vidisti, significat, quod tu cum magno exercitu ad expugnandũ gentem paganorum perfidiam, & liberandum iter meum, & ad visitandũ sarcophagum meum ab his oris vsque ad Galæciam iturus es, & post te omnes populi à tempore præsenti vsque ad finem sæculi: taliter apparuit Apostolus Carolo tribus vicibus. Post hoc perrexit Carolus illuc cum magno exercitu. Cumq; obsideret Pampilonia tribus mensibus, & eam capere non posset propter muros inexpugnabiles, orauit S. Iacobum, vt propter honorem sui nominis daret ei capere ciuitatem: tunc muri funditus corruerunt. Qui de Saracenis baptizari voluerunt reseruati sunt ad vitam, qui noluerunt, occisi sunt. His auditis mirabilibus omnes vrbes se dediderunt, & facta est tota terra sub tributo, &c.

V. *Eidem Carolo Magno apparet D. Dionysius Gallorum Apostolus, & cur?*

Vincent lib. 24. Sp. hist. c. 12.

Cum Carolus Magnus esset apud sanctum Dionysium, vt ibi ageret Deo & sancto Dionysio gratias de gente pagana subiugata, rogauit eum imperator, vt pro illis intercederet ad Dominum, qui in Hispania mortui erant, & pro salute eorum, qui libenter nummos dabant pro ecclesia S. Dionysii ædificanda. Nocte sequenti Carolo dormienti apparuit Sanctus, eumque excitauit, dicens: Iis, qui tua monitione & exemplo animati in bello Saracenorũ sunt mortui, & morituri sunt, omnium delictorum suorum impetraui veniam, & iis, qui ad ædificandam Ecclesiam meam nummos dant, grauioris vulneris sui medicinam.

Sancti in cœlis orant pro defunctis.

VI. *D. Martinus Sisulpho apparens exponit, cur infirmitates, & hospitum grassationes populum affligant.*

Greg Tur. lib. 2. mirac. D. Mart. cap. 40.

Sisulphus ex Cinomanicis pauperculus dum in hortellum suũ meridie obdormiuisset, nescio quid nequitiæ perpessus est. E somno autẽ exiliens, contractis in volam digitis cum magno dolore perpessus, rursus soluitur in soporem: Et vidit per visum & ecce vir stabat ante eum nigris vestibus, cano autẽ capite. Qui conuersus ait: Quid sic, inquit, in fletibus commoueris? Et ille: Ecce venerabilis Domine, dum parumper obdormiui, cum dolore expergefactus opus manuum mearum perdidi, & nescio quid sceleris commisi. Tunc vir illi, tanquam discipulis Dominus de cœco nato: Quia neque ille peccauerat, neque parentes eius, sed vt manifestaretur opus Dei in illo, ait: Debilitas tua tormentum indicat populi delinquentis. Vade ergo nunc per vicos & castella, & ad ciuitatem vsq; pertende, & prædica, vt se omnis homo à rapinis & vsuris abstineat, & nullum opus in solemnitatibus mysticis agat, Ecce enim coram Domino in lacrymis decumbemus, veniam pro populo deprecantes, & adhuc spes est obtinendi, si emendatio sequatur in plebe. Nam hostilitates & infirmitates, & alia multa mala, quæ perfert populus, indignationem Domini commouent; & ideo nuncia velociter, vt se emendare studeant, ne crudeliter in scelere suo pereant. Tu vero his peractis, quæ imperaui, Turonum ad basilicam propera, ibique te visitabo, & obtinebis apud Dominum vt saneris. Cui ille, Dic mihi, quælo, Domine, quis es, vel quod est nomen tuum? Cui vir: Ego sum, inquit, Martinus sacerdos Turonensis. In his Sancti verbis pauper surrexit à somno, apprehensoq; bacillo iter imperatum aggreditur, & quæ sibi fuerant impetrata populis nunciauit. Mense autem septimo postquam hæc acta sunt, beatam basilicam adiit, ibique prostratus per triduum quarta die à Sancti virtute visitatus est. Iam enim computruerat in eo caro vel nerui palmarum, qua de causa detinebatur. Et cum digiti eius directi fuissent, sanguis ab iisdem erupit. Sed eis omnibus, medicatis, ore proprio quæ recolimus, enarrauit.

D. Martini apparitio. *Io. cap. 9.*

Malorum nostrorum causa quæ.

VII. *S. Cyprianus Martyr, sua post obitum apparens eos consolatur.*

Anno Christi 439. Wandali Africam inuasissent, atq; munitis locis omnibus potirentur, proximam ciuitati Cypriani memoriam aggressi sunt. Quid vero tunc acciderit, Procopius ita narrat. Hoc itaque templum Wandali, imperante Valentiniano * pulsis Christianis ac sacerdotibus multa ignominia eiectis, tenuerunt, ipsius cura Arianis delegata. Quamobrem Afris maximo dolore perculsis, ac animi pendẽtibus, dicunt, Cyprianum in somnis apparuisse, & bono animo Christianos huius rei gratia esse iussisse, sese breui tempore vltorem futurum pollicendo. Vbi res in vulgus prodiit, Afri omnes expectabant vltionem hanc in Wandalos, nec propterea vnde hæc procedere possent vllo modo conicere poterant.

Procopius de bello VVandal. lib. 1. apud Bar n. to. 5. an. 437.

* *Honorio.*

Apparitiones Sanctorum post mortẽ contra Caluinianos.

VIII. *Quomodo Sancti, quorum corpora sacra Colonia requiescunt, noctu visi sunt circumire ciuitatem Colon. eamque contra vim hostium obsidentium munire & protegere.*

Temporibus Clementis IV. circa annum Domini 1266. vt habent Annales Colonienses, cum ciui-

tas

tas Colonia obſidione cingeretur, Comes Cliuenſis & Stephanus de Wylen vno in tentorio noctu quieſcentes viderunt D. Vrſulam radianti corona prefulgidam, & cereum lucidiſſimum manu geſtantem lumine totius vrbis & orbis luminibus æquipollentem, quam ſequebantur vndena virginum millia Sanctorum quoq; Maurorum ac Thebeorum agmina, vt ſculptæ in mœniis Colonienſibus imagines circa monaſterium D. Pantaleonis, & picturæ antiquæ baſilicę D. Gereonis teſtantur. Qui omnes videbantur ciuitatem & portas roſeis crucibus conſignare, & contra hoſtium vim ac potentiã præmunire. Quo miraculo territi hoſtes, ac de obtinenda ciuitate deſperantes, obſidionem ſoluerunt, temerarium exiſtimantes cũ gigantibus, θεομαχεῖν, ac ipſos diuos, diuorumque patrociniis munitos manibus, præliis laceſcere. In huius diuinæ protectionis perpetuam memoriam, & iugem gratiarum actionem ampliſſimus Senatus inclytæ ciuitatis Colonienſis quotannis ipſo ſanctorum Maurorum feſto, quod 15. Octob. celebratur, tredecim grandes cereos donat Baſilicæ D. Gereonis, qui in crypta eiuſdem Baſilicæ, vbi SS. Maurorum ac Thebæorum corpora requieſcunt, tunc per dies aliquot lucere conſpiciuntur.

Sancti apparent vt Coloniam vrbem contra hoſtes defendant.

IX. *De Petro de Paz ſtrenuo milite, qui in noſtri exercitus commodum poſt mortem apud Antuerpiam apparuit.*

Martin. Del. tom. 1. Diſquiſ. Magic. l. 2. q. 16. ſect. 5.

Adſcribo & hoc vnum, quod multorum militum grauium, qui ſe vidiſſe ſancte iurabant teſtimonio compertum. Cum anno Domini 1585. admirandum illo opere, dicto Gall l'Eſtaquade, Alexand. Farneſius Antuerpiam obſideret, Batani Anglique, vt obſeſſis opem ferrẽt & obſeſſi eodem tempore, vt hoſtem deſtinerent facta eruptione acerrime pugnabant, aggeremq; iam Regio militi ereptum poſſidebant, ſecuri vt ſibi videbantur: tum à regiis militibus primo paucioribus conſpectus prope aggerem Petrus de Paz Hiſpanus Tribunus, vir & militaribus & pietatis ornamentis laudatiſſimus, qui iam menſib. aliquot ante defunctus, viſus hic armatus, vt ſolebat legionem præcedere, & ſuis quondam militibus manu aduocatis, vt ſe ſequerentur, imperare. Indicant primi ſecundis, ij tertiis, hi ſequentibus: vident omnes idem, mirantur animiſque reſumptis norum ſequuntur ducem: præit ille & recta in hoſtem ducit: fit pugna, ſed Batani in naues compulſi aggerem Regis reliquere. Hoc momento oppidum munitiſſimum ſpe victoriæ, & ſe tuendi, decidit.

Petri de Paz defũcti militis, apparitio & auxilium.

ART. XII.

Vitam æternam.

TIT. LXXX. De vita æterna, quam electis poſt mortem ſupereſſe minime dubitamus.

Catechiſ. Hiſt. Pars I.

Rex Aſſuerus, qui regnabat ab India uſque Æthiopiam ſuper centum viginti ſeptem Prouincias, grande fecit conuiuium cunctis Principibus & pueris ſuis ſortiſſimis Perſarum & Medicorum inclytis in ciuitate Suſam per ſtatium centum octuaginta dierum, idque cum omni ſplendore, ſumptu, & magnificentia regia; vt oſtenderet diuitias gloriæ regni ſui, & magnitudinem potentiæ ſuæ. Sic ſupremus ille Rex, qui infinite potens eſt decreuit celeberrimum inſtituere conuiuium in cœlo per omnem æternitatem, vt oſtenderet in illo immenſitatem diuitiarum, ſapientiæ, liberalitatis, & bonitatis ſuæ. *Eſther. 1.*

Chriſtus promittit latroni in cruce pendenti, & iam morituro vitam æternam, dicens: Hodie mecum eris in paradiſo.

B. Stephanus in medio martyrij certamine, ac lapidum grandine videt cœlos aperto, & IESVM ſtantem, eum ad conſtantiam animant, vtque æterna cupidus dicit: Domine IESV, accipe ſpiritum meum. *Act. 6. cap.*

EXEMP. I. *B. Antonino demonſtratur locus proborum & improborum poſt hanc vitam.*

BEatus Antonius Abbas anno integro orauerat, vt ipſi reuelaretur locus iuſtorum & peccatorum. Vidit autem gigantem nigrum altiſſimum, qui ad nubes vſque pertingebat: habebat autem manus ad cælum vſque extenſas: infra verò erat lacus, qui mare æquabat magnitudine. Vidit quoque animas tanquam aues ſurſum volantes: & quæcunque eius manus & caput ſuperuolabant, ſeruabantur ab Angelis: quæ autem à manibus eius verberabantur, incidebant in lacum. Ad eum itaque vox peruenit, quæ dicebat: Quas vides animas ſuperuolaſſe caput Gigantis & eius manus, eæ ſunt animæ iuſtorum, quæ ab Angelis ſeruantur in paradiſo: quæ autem à manibus eius percutiuntur, eæ inferno demerguntur; quia attractæ fuerunt à voluntate carnis & odium ſecuti ſunt. *Pallad. in hiſt. SS. Patrum cap. 27.*

II. *Vita æterna felicitas Maximo infideli demonſtratur, in fide accepta, beatificatur.*

Cum S. Tiburtius & Valentianus fratres ad martyrium ducerẽtur, Maximus P. æfecti cornicularius cum paſſione motus flebat, videns eos ad mortem lætos properare. Cui Tiburtius: Niſi nos, inquit, certiſſime didiciſſemus, alteram vitam eſſe perpetuam, nunquam iſtam amittere gauderemus: At Maximus: Contemnerem, ait, & ego vitam hanc, ſi certũ eſſet quod loqueris. Tum Valerianus: Si promittis te pœnitere, faciet te Dominus certum de his in hora, qua pro ſui nominis confeſſione tunicas iſtas corporeas deponemus. Quod cum Maximus iureiurando promiſiſſet, ac paulo poſt ſancti martyrium ſuſciperent, vidit Maximus Angelos Dei fulgentes ſicut ſol, & animas eorũ egredientes de corporibus quaſi virgines de thalamo aſcendentes ad cœlos. Huius igitur tantæ felicitatis ſpe erectus Maximus Chriſti fidem conſtantiſſime profeſſus, forti *E vita eius apud Sur. Lud. Gran. concil. 3. Do. 40.*

 in-

& inuicto animo crudeliſſimum profide maximeque diuturnum ſupplicium pertulit: Tandiu enim à Præfecto plumbatis cædi iuſſus eſt, quouſque ſpiritum exhalaret.

III. *De beatorum gloria S. Saluio Epiſcopo oſtenſa.*

Greg. Turo. lib. 7. hiſt. Franc. c. 1.

Scribit Gregor. Turon. lib. VII. hiſt. Francorum, ſanctum Saluium Abbatem poſt peractam in magna auſteritate vitam ad aliam emigraſſe non ſine magno monachorũ eius, genitricisq; ſuæ deſiderio. Mane itaq; facto, & funeris officio præparato, corpus moueri cœpit in feretro. Et ecce male rubeſcentibus vir quaſi de graui ſomno ſuſcitatus excutitur, apertiſque oculis & manibus eleuatis ait: O Domine miſericors; quid feciſti mihi, vt me in hunc tenebroſum mundanæ habitationis locum redire permitteres, cum mihi melior eſſet in cœlo tua miſericordia, quam iſtius mundi vita nequiſſima? Stupentibus autem ſuis ſurgit de feretro, & triduo abſque cibi & poculi perſtitit alimento. Die autem tertio conuocatis monachis & matre, ait: Audite ô dilectiſſimi, & intelligite, quia nihil eſt quod cernitis in hoc mundo, ſed ſunt, juxta id quod Salomon Propheta cecinit, omnia vanitas: Felix enim eſt, qui ea agere poteſt in ſæculo, vt gloriam Dei cernere meretur in cœlo. Cum hæc dixiſſet, tunc à fratribus interrogatus, vt quid vidiſſet, exponeret, ait: Cũ me, ante hos quatuor dies, contremiſcente cellula, examinem vidiſtis, apprehenſus à duob. angelis in cœlorum excelſa ſublatus ſum, ita vt non ſolum hoc ſqualidum ſæculum, verum etiam ſolem ac lunam, nubes & ſidera ſub pedibus habere putarem; deinde per portam luce iſta clariorem introductus ſum in illud habitaculum, in quo omne pauimentum erat quaſi aurum argentumque renidens lux ineffabilis, amplitudo inenarrabilis, quam ita multitudo promiſcui ſexus obtexerat, vt longitudo ac latitudo caterua prorſus peruideri non poſſit, &c. Ibi etiam me peccatorem ſalutabant humiliter viri in veſte ſacerdotali ac ſeculari, quos mihi duo angeli, qui præcedebant, enarrauerunt eſſe martyres ac confeſſores, quos ibi ſummo excolebant famulatu. Stans igitur in loco in quo iuſſus ſum, operuit me odor nimiæ ſuauitatis, ita vt hac ſuauitate refectus nullũ adhuc cibum potumq; deſiderem. Et audiui vocem dicentẽ; Reuertatur hic in ſeculum, quoniã neceſſarius eſt eccleſiis noſtris. Vox enim audiebatur, nam qui loqueretur penitus cerni non poterat. Ego proſtratus ſuper pauimentum cum fletu dicebam: Heu, heu Domine, cur mihi hæc oſtendiſti, ſi his fraudãdus eram? Ecce hodie ejicis me à facie tua, vt reuertar ad ſæculum fragile, & huc vltra redire non valeam. Ne, quæſo, Domine, auferas miſericordiam tuam à me, ſed deprecor, vt permittas me hic habitare ne illuc decidens peream. Et ait vox, quæ loquebatur mihi: Vade in pace, ego enim ſum cuſtos tuus, donec reducam te in hunc locum. Tunc relictus à comitibus meis deſcendens cum fletu, per portam, qua ingreſſus fueram, huc ſum regreſſus.

Saluij viſio de beatitudine æterna.

S. Saluij deſiderium vitæ æternæ.

Angeli cuſtodis vigilantia.

IV. *De gloria & felicitate B. Thomæ Aquinatis reuelata Alberto Magno ſui ordinis religioſo.*

S. Anton. Archiep 3. part. Chron. tit. 23. c. 7. §. 12. Anton. Bizaman. doctor Venetus, de vita eius.

Quanta fuerit & ſit gloria B. Thomæ Aquinatis in cœlis, oſtenſum fuit hoc cuidam fratri Alberto Ordinis Prædicatorum de Brixia. Hic multum ſecutus eſt doctrinam ſancti Thomæ, vt plurimum litteratus & deuotus: & multũ eum commendabat de doctrina & ſanctitate ſua, aſſerens ſe pro certo ſcire eſſe ſanctũ in patria: quod adiuratus declarauit per iſtam quam habuit viſionem ſuper eo. Cum enim diu deſideraret ſcire gloriam ſancti, & quodam die ante altare B. Mariæ poſitus hoc potentius & attentius exoraret; vigilanti cum lacrymis in oratione apparuerunt duæ reuerendæ perſonæ mirabili cum ſplendore & ornatu; quarum vna erat in pontificali habitu mitrã habens in capite; altera in habitu fratrum Prædicatorũ, quæ coronam habebat auream in capite lapidibus pretioſis intextam, & circa collum duas aureolas quaſi torques, vnam argenteam & aliã auream: in pectore vero geſtabat quaſi lapidem pretioſum, qui ſplendore mirabili plures radios emittens irradiare totam eccleſiam videbatur: In cappa vero erant inſerti per totum lapides pretioſi; tunica & ſcapulare nimio ſplendore fulgebant. Qui ſtupens ad pedes eorum ſe proſtrauit, petens ſuppliciter declarari, quæ eſſent illæ perſonæ quę apparuerunt: Tunc ille, qui mitram geſtat in capite, inquit. Quid miratis, frater Alberte? Ego ſum Auguſtinus doctor Eccleſiæ qui ſum miſſus ad declarandam gloriam ſancti Thomæ. Is eſt qui mecum eſt, qui doctrinam meam & Apoſtolicam in omnibus ſecutus eſt, & Eccleſiam Dei ſua doctrina illuſtrauit Lapis pretioſus in pectore tanto ſplendore enitens ſignat rectiſſimam intentionem, quam habuit ad declarationem & defenſionem fidei. Lapides plures pretioſi, ſunt libri, quos edidit. Ipſe igitur mihi par eſt in gloria, virginali me excellens munditia, & ego illum pontificali excellentia. Sicque diſparuerunt.

S. Aug. & S. Thomæ Aquinatis apparitio.

Felicitas D. Thom. Aquin. reuelatur à S. Auguſtino.

V. *Acholius Theſſalonicenſis Epiſcopus Ambroſio Ep. Mediolan. nuntiat ſe in cœlo requieſcere.*

D. Ambr. Epiſt lib. 3. epiſt. 21. edit. Pari. 1603.

S. Ambroſius Epiſcopus Mediolanenſis Anatorio aliiſque ſacerdotibus & omni clero plebis Theſſalonicenſium ſcribens, aſſerit ſe noſſe in cæleſtibus iam requieſcere virum ſanctum Acholium, quem in terris illi adhuc requirebant. Quæritis, quis hoc annuntiauerit, cum veſtra ſanctitatis nondum veniſſent literæ? Non teneo, reſpondit, auctorem nuncij, & vſu quidem venit, vt non libenter teneamus nuncium mœſtitudinis, ſed tam clauſo mari, occupatis terrarum barbarica infeſtatione regionibus, cũ deeſſet qui aduenire potuerit, non defuit qui nuntiaret: vt mihi videatur ipſe ſanctus annunciaſſe ſe nobis, eo quod iam perpetuo laboris ſui potiretur ſtipendio, & ſoluris vinculis corporis inter Angelorũ miniſteria Chriſto adhæreret, cupiens amantis ſui, errorem abſoluere: ne illi longæuitatem vitæ huius deprecaremur, cui vitæ æternæ iam præmia deferebantur.

Acholius apparet fidem factus de mercede pro laboribus acceptа.

bantur. Abiit ergo, non obiit, & emigrauit à nobis veteranus Christi Iesu cœlo, terræque solum istius mutans, & plaudens alis atque remigiis spiritualibus dicit: *Ecce elongaui fugiens.* Cupiebat enim Apostolico spiritu iamdudum terras relinquere, sed tenebatur votis vniuersorum, sicut de Apostolo legimus, *quia remorari eum diutius in carne erat Ecclesiæ necessarium:* Viuebat enim non sibi, sed omnibus, & populis erat vitæ æternæ minister, vt prius eius fructum etiam in aliis quam in se adipisceretur. Est igitur iam superiorum incola, possessor ciuitatis æternæ illius Hierusalem quæ in cœlo est. Vidit illic eius verbis mensuram immensam, purum autem lapidem pretiosum, lumen sine sole perpetuum, & hæc omnia iam dudum quidem sibi comperta, sed nunc facie ad faciem manifesta videns, dicit: *Sicut audiuimus, ita & videmus in ciuitate Domini virtutum, in ciuitate Dei nostri.* Ibi ergo positus appellat populum Dei dicens *O Israel, quam magna est domus Dei, & quam ingens locus possessionis eius, magnus & non habens finem.*

Psal. 54.

Philip. 1.

Psalm. 47.

Baruch. 3.

VI. *S. Eugenia matri apparens nunciat se cum Christo viuere.*

In vita eius c. 37. apud Sur. 25. Decemb. ex Metaphrast. & Aloys. to. 5.

Cum S. Eugenia carcere propter Christum detineretur, non solum cœlesti lumine fuit ibi illustrata, sed etiam panis quotidie niue candidior, voluptate autem plane diuinus superne ministrabatur: & quod omnium maximum est, Seruator ipse ad eam accessit: Ego sum, dicens, Eugenia, qui propter te crucem & mortem sustinui, propter quem tu quoq; hæc pati constituisti. Ego & te maxima amiciam gloria; & multis implebo gratiis. Sit a. hoc quoque signũ tui honoris: ipse enim dies te transmittit ad vitam supernam, qui me vidit infra aduentasse ad homines. Et cum hæc dixisset, ab ea recessit, nec post multa cæsa fuit capite. Quantam vero gloriam sit consecuta sic innotuit Cũ n. duobus animi motibus distraheretur mater, & partim quidem lætaretur, quod ea propter Christum esset sacrificata, fleret autem, quod à filia tali disiungeretur, & nõ moderate ferret separationem martyrii apparet in somnis, adeo quidem splendide vestita, vt nec in eam satis posset coniicere oculos: talibus vero comitata virginibus, & tã præclaris, vt nulla Regina posset cum eis comparari: Quorsum, ô mater, ita te afflictas, multis pro nobis liquefacta lachrymis? Non sunt res nostræ prosequendæ fletibus, sed lætitia. Scias enim quod ego & pater Philippus viuimus in quadam ineffabili martyrum lætitia vna cũ Christo versantes & conregnantes: qui qui te ẽt non multis post diebus ad hanc vitam euocabit: Meis a. fratribus conserua firmũ ac stabile, quod est in Christo signaculũ, & assidue exhortare, vt sint etiam mihi fratres animis: vt sic totum genus offeramur pulcrum donum Domino.

S. Eugenia matri suæ apparet habitu splendidissimo.

Sancti apud Deum viuunt.

VII. *Hozii animam cœles intrantem, & glorioſam Ignatius Loiola vidit.*

Pet. Maff. in vita eius lib. 2 c. 6. & Pet. Ribadeneira lib. 2. cap. 12.

Non omittenda videtur hoc loco res memorabilis, quæ Ignatio Loiolæ Clericorum Societatis Iesu institutori in illa commoratione diuinitus accidit: dum enim pro salute Baccalaurei Hozii, quẽ grauiter ægrotare cognouerat, Domino supplicaret, repente vidit in spiritu (quod ipsum ibidem D. Benedicto fertur olim in obitu Germani Episcopi contigisse) animam socii, cui Patauium prouincia obtigerat, luce clarissima radiantem, deducentibus Angelis in sublime ferri, atq; ipsa demũ cœli beatissima regna conscendere. Eidem Ignatio paulo post, cum rei sacræ daret operam, & in generali confessione (quæ ante missam præmittitur) ad illa verba peruenisset, & omnibus Sanctis eius, magnum Sanctorum numerum fulgentem gloria ante oculos positum vidit, inter quos & Hozius aderat, splendidiore, quam reliqui, habitu gloriaque multo illustriore; non quod sanctior ille cæteris, aut beatior esset, sed quod Deus gloriam hominis per insigniorem hanc formam, compertam Ignatio (vt ipsemet referebat) testataque esse voluisse. Qua ex re tanta animi lætitia completus est eius animus, vt per multos dies suauissimum ex recordatione fletum reprimere non posset.

Hozii anima cœlum ingredi visa.

Idem Hozius glorioſus apparet.

CAPVT SECVNDVM

FLORVM EXEMPLORVM

DE ORATIONE DOMINICA, ET SALVTATIONE ANGELICA.

Spes eſt virtus diuinitus infuſa, per quem certa cum fiducia noſtræ ſalutis, & æternæ vitæ bona expectantur.

TIT. I. Spem præcipue in Deo ponendam eſſe.

Geneſ. 15. & 21. MVltis annis expectauit Abraham, antequam haberet filium ad Sara: *quia iam centenarius erat, quando natus eſt Iſaac.*

Geneſ. 12. & 15. *A promiſſione facta Abrahæ primo vſque ad ingreſſum ſeminis ſui fluxerunt anni 400. nec tamen irrita ſpes eſt.*

1. Reg. 4. *Iſraelitæ ſpe vana ducti arcam à Silo in caſtra contra Paleſtinos duxere, rati ſe illius præſentia victores fore: at longe aliter accidit, Deo illorum improbitatem vindicante: ita vt triginta millia eorũ ſint cæſa, & arca, in Paleſtinorum manus peruenerit.*

Tob. cap. 2. *Parentibus Tobiæ ſenioris irridentibus eum, & dicentibus: Vbi eſt ſpes tua, pro qua eleemoſynas & ſepulturas faciebat? Lobias increpabat eos, dicens: Nolite ita loqui, quoniam filii ſanctorum ſumus, & vitam illam expectamus quam Deus daturus eſt his, qui fidem ſuam nunquam mutant ab eo.*

Iob. 13. *Spes tantopere iuſtum fulcit in ſummis ærumnis, vt etiamſi mundi raſidius omnibus deſtituatur, intrepidus reddatur. Iob enim afflictus corpore, orbatus liberi, deriſus ab amicis, & rebus omnibus ſpoliatus dicebat: Etiamſi occiderit me (Dominus) in ipſum ſperabo, & ita de calamitatibus triumphauit.*

Luc. 8. *Hierichuntinus ille cæcus, cum ſpe recuperandi viſus imploraret auxilium Chriſti, & circumſtantes eum obrem illam velut importunum increparent, ipſe, inquit, S. Lucas, multo magis clamauit: Fili Dauid miſerere mei. Et quod ſperauit impetrauit.*

EXEMPLI *Moyſes latro, poſtea Abbas, ſpe diuinæ retu miſericordiam aſſequitur.*

Pallad. in Lauſiac. cap. 23. MOyſen Abbatem Iſidori Abbatis apud Thebaidem diſcipulum, natione Æthiopem, ſingularis ſanctitatis ac patientiæ virum, latronem antea fuiſſe memorant, multorum ſpoliis cædibuſque infamem. Igitur compunctus ad mentẽ rediit, miſericordiã Domini orando & pœnitendo quæſiuit, ſperando aſſecutus eſt. Et qui aliquando de latronũ numero fuerat, in Sanctorum cenſum redigi meruit. Sic Æthiops mutauit pellem ſuã & pardus varietates ſuas: ſic lupus rapax cõuerſus eſt in agnũ.

I. De mira ſpe S. Adriani martyris & Natalia vxoris eius.

Magna fuit ſpes Nataliæ coniugis Sanctiſſimi Martyris Adriani, & ipſius etiam Adriani. De ea enim ſcribitur in actis S. Adriani: Cum audiſſet veterum eſſe fœminis ne ſeruirent Martyribus, neue ad eos in carcerem aditus illis aperiretur, totondit capillos ſuos, & veſte virili induta carcerem ingreſſa martyres ſuis officiis recreauit. Quam poſt ſecutæ ſunt aliæ matronæ habitu ſimiliter mentito, ac tandem, cum Maximinianus Tyrannus id comperiſſet, iuſſit incudem in carcerem inferri, & martyrũ pedibus ſubiici, vectesque ferreo manus ac tibias illorum confringi; fecerunt lictores quod iuſſi fuerant. Id vt vidit B. Natalia, occurrit eis, rogauitque, vt ab Adriano incipientes obtemperarũt carnifices, & cũ impoſuiſſent Adriani tibiã ſuper incudem B. Natalia pedẽ eius apprehendens extendit ſuper incudem; carnifices vero multa vi cædentes amputarũt pedes eius, & crura confregerunt. Porro B. Natalia ait ad Adrianũ; Precor te, mi Domine, ſerue Chriſti, cum adhuc in te hæret ſpiritus, extende etiamnũ, vt amputent eã, vt ſanctis martyribus ſimilis efficiaris per omnia, maiora n. ſupplicia illi perpeſſi ſunt, quã tu. Extendit ergo manum beatiſſimus Adrianus, & porrexit eam Natalia, illa impoſuit eam incudi, & carnifices ſimiliter amputarũt. Deinde amouent ab illo incudẽ, & mox ſpiritum reddidit. *In vita eius apud Surium 8. Septemb. tom. 5.* Mira Adriani & Nataliæ ſpes.

III. *De viro pio nutante de ſpe ſalutis, a Chriſto monito, vt ita operaretur ac ſi certus eſſet.*

Cum quidam anxius inter metum & ſpem frequenter fluctuaret, & quadã vice mœrore confectus in eccleſia ante quoddã altare ſe in oratione proſtrauiſſet hæc inter ſe reuoluit dicens: O ſi ſcirẽ, quod adhuc perſeueraturus eſſem, ſtatimq; audiuit intus diuinum reſponſum: Quid, ſi hoc ſcires, quid facere velles? Fac nũc, quod tunc facere velles, & bene ſecutus eris: mox q conſolatus & confortatus diuinæ ſe commiſit voluntati, & ceſſauit anxia fluctuatio noluitq; curioſe inueſtigare, vt ſciret, quæ ſibi eſſent futura; ſed magis ſtuduit inquire e, quæ *Thomas à Kempis li. 1. ca. 25. de Imitatione Chriſti.*

Rom. 12. Pſalm. 36.

quæ eſſet voluntas Dei beneplacens & perfecta, ad omne opus bonum inchoandum & perficiendum.

IV. *Quam grauiter peccent qui inorem ſpem habent de miſericordia Dei & vita beata.*

Ludouic. Bl ſ. Monil. ſpirit. cap. 1.

Deus loquens ſanctæ virgini Catharinæ Senenſi ait: Peccatores, qui in mortis extremitate deſperant de miſericordia mea, multo grauius me offendunt, & magis mihi diſplicent hoc vno peccato, quam omnibus aliis iniquitatibus, quas vnquam commiſerunt. Qui enim deſperat, contemnit aperte ipſam miſericordiam meam, & peruerſe exiſtimat iniquitatem ſuam maiorem eſſe, quam ſit eadem miſericordia & bonitas mea. Vnde detentus huiuſmodi peccato non dolet de offenſa in me admiſſa, ſed dolet de irremediabili damno ſuo. Qui ſi in veritate doleret, quod me offendiſſet atque contempſiſſet, & in miſericordia mea fideliter ſperaret, ipſe eam certiſſime inueniret: quoniam in infinitum maior eſt miſericordia mea, quam ſint omnia peccata quæ vnquam fuerunt commiſſa, vel quæ committi poſſunt ab aliqua creatura.

V. *Ob defectum firmioru ſpei in miſericordiam Dei grauiores pœnas quidam lu t purgatorij.*

Io. Brugmani Franciſcan. in vita eius libr. 3. cap. 1. apud Sur. tom. 2. Apri. 14.

Adfuit aliquando S. Lyduuinæ virgini ſanè admirandæ, ægrotanti & lecto affixæ ſacerdos vir honeſtæ vitæ & ſanctæ famæ, cum nonnullis aliis. Ibi autem erat vas ſinapi plenum, & cum ſermo haberetur de pœnis purgatorij, dixit tandem ille ſacerdos: Vellem liceret mihi tot annis degere in locis purgatorij, quot ſunt in hoc vaſe ſinapis grana, modo certo conſtare me poſtea ſaluum fore. Ad hæc Lyduuina ſuſpirans reſpondit: Quid eſt domine, quod loqueris? Quid ita parum fides diuinæ miſericordiæ? Si ſcires, qualis ſit purgatorij locus, & quas ibi dent pœnas animæ, nequaquam ita loqueris. Non diu poſt moritur ille ſacerdos, & amicis cũ Lyduuina de ſtatu animę eius conferentibus, illa ait: Bene habet anima eius propter ſuam probitatem; ſed melius fuiſſet ei, ſi viuens plus fiduciæ collocaſſet in virtute paſſionis Chriſti, & mitior quoq; purgationis in eum lata eſſet ſententia. Pater hinc, quam conſultum ſit timere Deum, quam pium ſperare in Domino: timor enim frenat animum, ne intumeſcat; ſpes deiectum erigit, ne ſuccumbat.

Purgatorij pœnæ q ã tæ.

Sperandum in Domino.

VI. *Spem quam conceperat quidam cum fide de vit aterna miraculo oſtendit Deus veram ac firmam fu ſſe.*

Apud Metaphr. 3. April & Limpr. 10. 3.

Theoſterictus in funebri de B. Niceta oratione de Athanaſio quodam inſigni cœnobita beati Nicetæ neceſſario narrabat. Is extrema bitus ſui hora rogatus à fratribus, vt pro eis poſt obitũ ant Deum intercederet, reſpondit: Quam fidem apud Deum inuenero, me defuncto, vos ipſi nouiſtis. Sputus igitur, & terra obrutus eſt: ac ne eius ſancti viri monumentu d inceps obſcurum eſſet, ſed manifeſtum omnibus fieret, omnium rum Dominus Deus fecit, vt ſupra monumentum, ex honorato illo ſancti viri pectore arbor cupreſſus naſceretur in ſanctitatis teſtimonium. Quamobrem, multi fide ipſa impulſi illuc euntes arborem illam amplexantur, & frondes ex ea decerpentes ad ſanitatem aſſeruandam adhibere ſolent.

Cupreſſus è ſepulcro de ſancti naſcitur.

VII. *Quantam in Deo ſpem habuerit B.P.N. Ignatius pro alenda familia.*

Petr. Ribaden. lib. 1. de vita B. Ignatij cap. 9.

Cum quidam non ex externis modo, ſed etiam ex domeſticis vehementer mirarentur, qua fiducia ſpe tam multos Ignatius ſocietatis Ieſu auctor nullis certis reditibus faltus Romæ haberet, quibus alendis magnæ facultates vix ſufficerent, idque familiariter ex ipſo quærerent: An neſcitis, inquit, quantas vires ſpes in Deum habeat? vel ignoratis, parum illi eſſe loci, vbi omnia abunde ſuppetant? Quæ explorata ſi eſſent, & manu tenerentur, vbi noſtra eſſet in Deum ſpes? *Spes enim quæ videtur non eſt ſpes: Nam quod quis videt, quid ſperat?* Illud autem frequenter vſurpabat; Nos quidem Deo ſeruiamus, ille certiſſime reget nos, & nihil nobis deerit, *iactemus cogitatum noſtrum in Dominum, & ille nos enutriet. Speremus in Domino, & faciamus bonitatem, & paſcemur in diuitiis eius.*

Rom. 8.

Pſal. 22.

Pſal. 36.

Pſal. 34.

TIT. II. De deſperatione & præſumptione.

Impius Cain, inuidia ſtimulante fraternæ cadis oruore ſceleratas poſuit manus. Maledictionis pœnam u vitare potuiſſet ſi pœnitens Dei miſericordiam imploraſſet: execrabilior factus eſt poſt reatum fratricidij, dicens Maior eſt iniquitas meas, quam vt veniam merear.

Geneſ. 2.

Iudas Iſcariotes de culmine ipſo Apoſtolatus in barathrum inferni infeliciter corru t, non et quæ quia Dominum vendidit, ſed quia eo vendito magis deflagitio doluit, quam de venia ſperauit, dicens: Peccaui tradens ſanguinem iuſtum. At principes ſacerdotum dixerunt: Quid ad nos? tu ſi er . Et proiectis argenteis in templo ceſſit: & abiens laqueo ſe ſuſpendit.

Matth. 27.

EXEMP. I. *Landgrauius deſperabundus magna medicip udentia ad ſpem reductus.*

Cæſarius libr 1. hiſt. cap. 27.

REfert Cæſarius, Ludouicum Landgrauium, virum doctum è Thuringia oriundum ſic miſere lapſum, vt diceret, dum corriperetur à viris probis: Si prædeſtinatus ſum, nulla peccata poterunt mihi regnum cœlorum auferre: ſi vero præſcitus, nulla bona mihi illud valebunt conferre. Atque ideo cuiuis flagitio ſeſe immerſit. Cum autem in morbum grauem lapſus poſtea fuiſſet, vocatus eſt medicus eius vir bonus & diſcretus, & non ſolũ in Phyſica, ſed etiam in Theologia non mediocriter litteratus: cui Princeps dixit; Vt vides infirmus ſum valde, adhibe curam, vt poſſim conualeſcere. Memor medicus illius erroris, reſpondit, Domine, ſi venit dies mortis veſtræ, non vos poterit cura mea morti ſubtrahere, ſi vero moriturus non es de infirmitate iſta, ſuperflua erit medicina mea. Et ille; Quomodo ſic reſpondes? ſi mihi non fuerit adhibita curæ diligentia, & diæta propoſita, potero tam à meipſo, quam

ab aliis imperitis negligi, & ante tempus mori. Audito hoc verbo phyſicus multum hilaris effectus, data occaſione reſpondit; Domine, ſi creditis vitam veſtram poſſe protelari virtute medicinæ, quare hoc credere renuitis de pœnitentia, & operibus juſtitiæ, quæ ſunt antidota animæ? ſine his anima moritur, ſine his ad ſanitatem, quæ eſt in futura vita, nemo peruenit. Conſiderans Lantgrauius pondus verborum, & quod rationabiliter peroraſſet, dixit ei; De cætero medicus eſto animæ meæ, quia per tuam linguam medicinalem Deus liberauit me à maximo errore.

II. *Prædeſtinato non eſſe deſperandum, ſed ita laborandum, quaſi præſcitus eſſet ad ſalutem.*

Ludolph. à Saxonia 1. part. vitæ Chriſt. c. 50.

Huic ſubiungam illud ex Ludolpho de quodam Monacho, cui crebræ fiebant diuinæ reuelationes, quod cum alter eiuſdem monaſterij frater intelleXiſſet, inſtitit apud eundem, vt Deum oraret rogaretque vt ſibi dignaretur oſtendere, an de numero ſaluandorum eſſet: & cum ille vix precibus victus oratione inſtando hoc à Deo poſtularet, ſibi oſtenſum eſt, quod ille frater de numero damnandorum eſſet: vnde metuens fratrem turbare, per aliquot dies hoc celauit ipſi: Sed tandem eidem requirenti (licet inuitus) aperuit: ille autem hoc audiens, & ſcripturas intelligens, ſtatim reſpondit, Benedictus Deus: nec tamen ſic deſperabo; ſed pœnitentiam, quam per ingreſſum religionis aſſumpſi, de cætero duplicabo, & triplicabo, donec gratiam & miſericordiam apud Deum altiſſimum, qui pius eſt, inueniam: & poſt multos dies iterum fratri prædicto diuinitus reuelatum, quod ille frater de numero ſaluandorum eſſet: quod cum eidem fratri retuliſſet, ille lætus effectus de reuelatione fortior factus in opere, & viriliter agens de virtute in virtutem, quotidie proficiens perſeuerauit in bono ſine ceſſatione: vtinam multi animati hoc exemplo manum ſuam ad fortia mitterent, & non deſperarent, vel deficerent, quia ſic agendo, & in hoc perſeuerando Deum ſibi proprium vtique inuenirent.

Prædeſtinatio non tollit libertatē lib. arbitrij.

III. *Homini deſperato qua ratione ſuccurrerit B. Catharina Senenſis.*

Raimundus è Capua in vita S. Catharinæ Senenſ. apud Sur. 29. Apr.

Anno Domini 1370. Senis erat ciuis quidam Andreas Naddini, diues opum, ſed omnis virtutis inops, cunctis prope flagitiis coopertus, teſſerarum ludo totus deditus, in Deum & Sanctos eius perpetim blaſphemus & deteſtabilis. Is anno ætatis ſuæ quadrageſimo graui correptus morbo tendebat ad extrema. Venerunt autem ad eum multi homines pij, & vtriuſque ſexus cœnobitæ, atque ante omnes eius parochus: hortabaturque eum, vt ſua peccata confiteretur. Sed ille miſer, qui nec ſacras ædes inuiſere, nec ſacris initiatos vnquam honorare conſueſſet, admonitiones omnes reſpuit, ſeipſum plane deſperans. Audiuit hoc F. Thomas ſanctę virginis Catharinæ Senenſis confeſſarius, effecitque vt ea Dominum pro homine pereunte deprecaretur, & qui dem feruentiſſime atque inſtantiſſime. Sed Dominus illi reſpondit. Illius blaſphemi hominis flagitia ad cœlos vſque pertingunt, qui præter alia ſcelera, etiam tabulam, in qua erat picta imago mea & matris meæ atque aliorum ſanctorum iactauit in ignem, dignus proinde qui æternis gehennæ flammis exuratur. Verum ſancta virgo ſalutis animarum ſitientiſſima, dolens vicem perditi hominis, non ceſſauit, à lacrymis & precibus donec flexus Dominus leſus decumbenti Andreæ appareret, hortareturque eum, vt ſua peccata confiteretur liberaliter ei, ſi id faceret, veniam pollicens. Et ecce ille ſaxo durior repente molleſcit, magna voce poſtulat accri confeſſarium, dicit Chriſtum Ieſum ſe videre, qui ipſum de facienda confeſſione admonuerat. Lætantur omnes, curritur ad ſacerdotem: ille venit, Andreas eum magno cordis dolore integre confitetur peccata ſua: condit teſtamentum, & feliciter migrat è vita.

IV. *De quodam monacho contendente viuere in ſtatu innocentiæ in deſperationem lapſo, & de eiuſdem pœnitentia.*

Vincent. Belluacenſis Ep. Speculi hiſt. lib. 30. c. 34.

Monachus quidam Ciſtertienſis inſtituti, immoderato quodam innocentiæ & puritate zelo impulſus, qui ſpiritus feruore ad ſtatum primi parentis Adæ pertingere nitebatur. Suſcipit ea cauſa laboris plurimum, affligebat ſe inedia, vigiliis & precibus: ſed cum hæc omnia fruſtra eſſent, nec poſſet ad illam innocentiam peruenire, primo incidit in tædium & acediam. Volebat ille cibum ita ſumere, vt nullam inter edendum ſentiret delectationem. Primos ſenſitiuæ portionis ſiue ſenſualitatis motus conabatur non ſolum reprimere, ſed etiam extinguere penitus. Contendebat abſque vllo veniali peccato vitam in perfecta puritate tranſigere. Erat ea tentatio dæmonij meridiani ad impoſſibilia eum inſtigãtis. Vnde fiebat immemor illius doctrinæ ſapientis: *Noli eſſe iuſtus multum.* Laborabat ſane permultum, ſed nullo labore potuit eo, quo intendebat, pertingere. Itaque præ mœrore tandem in deſperationis foueam prolapſus eſt, cum perſuaſum haberet, ſe in eo corruptionis ſtatu, in quo eſſet, ſalutem nulla poſſe ratione adipiſci. Veniales enim culpas, quas in hac vita omnes vitare non poſſumus, ille mortiferorum criminum loco habebat: nec volebat propterea ſumere corpus Chriſti; etiam illis diebus, quibus id monaſticus Canon vult percipi. En ad quam calamitatem, quam horrendam & miſerabilem ruinã ſub ſpecie boni hoſtis ille teterrimus ſimplicem hominem perduxit, ita vt infirmus reſpueret medicinam, & jugum obedientiæ à ſe repelleret, qui propriæ voluntati ſemel nuncium remiſerat. Et vt hic aliquid ex fabulis non tamen fabuloſe, & vana non vane & fallaciter referamus: monachus hic, qui ad primi hominis innocentiam & puritatem peruenire nitebatur, cui ſimilis putandus eſt, niſi ranæ illi, quæ cum videret bouem magno robore & grandi

Eccleſ. 7.

corpore

corpore, volebat etiam ipſa illas vires & corporis molem adipiſci. Itaque intendit ſe totam, quo ad potuit, inflauit ſe fruſtra. Nec enim ſi vel rumperet ſeſe, vnquam poſſit ad bouis quantitatem pertingere. Sic frater ille, dum voluit excedere limites virium ſuarum, & ſupra ſe efferre, infra ſe per deſperationem miſere collapſus eſt. Eius autem animi morbum pius quidam & bonorũ omnium fautor Abbas vbi cognouit, cum aliis multis Dominum pro illo deprecabatur: ſed prævaluit inimicus, & quem laqueo forti conſtrinxerat, eum ſine intermiſſione vexabat. Eandem Abbas ille, quod non ſolum ancillæ Chriſti eſſet amicus, ſed etiam virtutem eius, quippe quam in ſe ipſo expertus erat, non ignoraret, monachum illum ad ſe curauit adduci. Et ecce orante illa pro monacho cum lacrymis & ſuſpiriis, cum ille ante Miſſæ introitum Confiteor diceret, & illa inſtantius pro eo oraret, quaſi atri quidam lapilli ad ſingula confeſſionis verba ex ore monachi decidere videbantur. Tum illa animaduertens in hac viſione, obſtinationem deſperationis & triſtitiæ nigredinem à monacho receſſiſſe, Domino gratias egit, qui non vult mortem peccatorum, ſed vt conuertantur & viuant. Monachus vero peracto ſacrificio tanquam è longinqua regione ad ſe reuerſus, Chriſti corpus accepit, & ea ſalutari percepta medicina perfecte curatus eſt.

V. *Nihil periculoſius eſſe quam de ſe multum præſumere.*

B. Dorotheus Abb doctrin 4. in Bibliot. S.S.PP. to 2.

Præſumptio incendium maximum.

Rogatus Abbas Agathon de præſumptione, quid nam eſſet: illam ſummo incendio cõparauit, quod cum exardeſceret procul omnes abigeret; quod arborum poma vitiaret. Cernis affectus huius quanta ſit vis quantus impetũs? Cumque rurſum rogaretur, an grauis eſſet & difficilis præſumptio: reſpondit, nullum eſſe vitium grauius; vtpote quæ cunctorum vitiorum mater & genitrix eſſet. Quam bene & ſapienter illam dixit vitiorum omnium genitricem, quæ timorem Domini ab anima pelleret. Si enim timore Domini declinat quis à malo: vbi igitur is non fuerit; omne vt inſit vitium, omne malum, neceſſe eſt, eripiat nos Dominus ab hac deteſtabili præſumptionis peſte.

Præſumptio vnde oriatur.

VI. *Præſumptionis ventо non eſſe attollendum animum, neque puſilli animi deſperatione deficiendum docet Auguſtinus.*

D. Auguſt. tract. 3. in Euangel. Ioan.

Præſumptione qui peccant.

Deſperatione qui periclitantur.

Ex vtroque ait homines periclitantur & ſperando, & deſperando; contrariis rebus, contrariis affectionibus. Sperando quis decipitur? Qui dicit; Bonus eſt Deus, miſericors eſt Deus faciam quod mihi placet: quod lubet, laxem habenas cupiditatibus meis impleam deſideria animæ meæ. Quare hoc? Quia miſericors eſt Deus, bonus eſt Deus, manſuetus eſt Deus, Spe iſti periclitantur. Deſperatione autem, qui cum inciderint in grauia peccata, putantes ſibi nõ poſſe iam ignoſci pœnitentibus, & ſtatuentes ſe ad damnationem ſine dubio deſtinatos, dicũt apud ſemetipſos: Iam damnandi ſumus, quare non quod volumus, facimus, animo gladiatorum ferro deſtinatorum? Ideo moleſti ſunt deſtinati: Iam enim quod timeant non habent, & vehementer timendi ſunt. Iſtos deſperatio necat, ſpes illos. Inter ſpem & deſperationem fluctuat animus. Metuendum eſt ne te occidat ſpes; &, cum multum ſperas de miſericordia, incidas in iudicium. Metuendum eſt rurſus, ne te occidat deſperatio, &, cum putas iam tibi non ignoſci quæ grauia commiſiſti, non agas pœnitentiam, & incurras in iudicem Sapientiam, quæ dicit: Et ego veſtræ perditioni ſuperridebo. Quid ergo, agit Dominus, cum periclitantibus vtroque morbo. Illis qui periclitantur, hoc dicit: *Ne tardes conuerti ad Dominum, neque differas de die in diem, ſubito enim veniet ira illius, & in tempore vindicta diſperdet te.* Illis, qui deſperatione periclitantur, quid dicit? *In quacunque die iniquus conuerſus fuerit omnes iniquitates eius obliuiſcar*: Propter illos ergo qui deſperatione periclitantur, propoſuit indulgentiæ portum: propter illos, qui ſpe periclitantur, & dilationibus illuduntur, fecit diem mortis incertum.

Contra præſumptionem & diſperationẽ remedium. *Eccleſ. 5. Ezech. 13.*

VII. *Vt neptis Abrahami eremitæ fere deſperata ad ſalutis ſpem per eum ſit reuocata.*

S. Ephrem in vita S. Abraham & Sur.

S. Abrahami eremitæ neptis biennium in flagitioſa vita conſumpſerat. Vt autem reuocaret, emen tito habitu militis, eques ad illam profectus eſt, inuentam remotis arbitris allocutus eſt, dicens: Super me ſit peccatum tuum, quo hactenus amatoribus fœde proſtituiſti corpus tuum, ego pro eo ſatisfaciam, ego in die iudicii pro te, filia mea, rationem reddam. Cumque ille regereter. Nimis magna eſt iniquitas mea, non poteſt mihi ſpes eſſe ſalutis, reſpondit: Super me ſit iniquitas tua, filia mea, ex meis manibus Deus noc peccatum requirat, tantum veni mecum. Ita venit, & pœnitentiam pro peccatis ſuis reliquo vitæ tempore tantam egit, vt etiam miraculis clara è vita exceſſerit.

TIT. III. De miſericordia Dei.

Noemum Dei miſericordia liberauit à diluuio mundi. *Geneſ. 7.*

Qui Lot de Sodomis & de flamma ignis eripuit, nunquid miſericordia Dei? *Geneſ. 19.*

Populum de Ægyptia ſeruitute liberauit miſericordia Dei *Exod. 14.*

Dauidi Regi culpam vtramque remiſit bonitas Dei. *2. Reg. 12. 13.*

Populum è captiuitate Babylonica eripuit Dei miſericordia. *1. Eſdra 1.*

Deus reprehendit Ionam Prophetam quaſi dolentem de ipſius in Niniuitas miſericordia. *Iona c. 4.*

Petro pro abiuratione cum iuramento facta, flenti pro ſua pietate indulſit Chriſtus, & in gradum priſtinum reſtituit. *Ioan. 21.*

Latroni in cruce pendenti magna miſericordia facta eſt, plus enim ipſi conceſſum eſt quam petierat. *Luc. 23.*

EXEMP.

EXEMP. I. *Iacobus Eremita quantopere ſudauit, vt miſericordiam pro ſceleribus conſequeretur.*

Simeon Metaphr. in vita eius apud Sur. 28. Ian.

S Iacobus Eremita non ſolum vitæ ſanctitate apud fideles, & infideles, è quibus multos perduxerat ad veram fidem, eluxerat, ſed etiam maximis miraculis claruerat. Is totos quadraginta annos in ſolitudine, ſolis herbis, & radicibus vitam tolerans, nocturnis diurniſque horis continenter precibus vacabat: Huic inſidias ſtruens Sathan, fœminam, locupletum parentum filiam, ingreſſus eſt, per eam nomen S. Iacobi prodit: parentes eam ad tugurium eius diu quæſitum adducunt, exponunt filiæ miſeriam, vt quæ iam à viginti diebus nihil cibi potusue degustaſſet, & propriis manibus carnes ſuas diſcerperet. Orat pro illa ſanctus vir, & dæmon abſcedit Parentes veriti, ne breui reuerteretur, oblecrant ſanctum, vt biduo ſaltē eam ſecum retineat. Ille ad ſanctitatem vitæ ſuperioris & miraculo nimium ſibi præfidens conſentit. At Deus videns eum ſuæ imbecillitatis immemorem, priſtinum ſuum auxilium ei ſubtraxit, permiſitque eum labi non ſolum in ſacrilegam fornicationem, ſed etiam homicidium; nam poſt lapſum reformidans ne puella ſceleris aliquando patefaceret, eam è medio ſuſtulit. Perpendens vero deinde Iacobus, quam tetro ſcelere ſe inquinaſſet, in tantam deſperationem animi venit, vt cogitaret deſerta vita religioſa redire ad mundum: ſed clementiſſimus Deus memor laborum, quos pro Chriſti nomine tot annis ſuſtinuit, diuinæ lucis radiis eius animum per alium quendam Dei ſeruum ita perſtrinxit, vt ſpe veniæ impetrandæ erectus, ſeſe in peructuſtum quoddam ſepulcrum ſubterraneum integro decennio vſque ad mortem abdiderit, noctu diuque cum aſperrima pœnitentia lapſum ſuum incredibili dolore animi, aſſiduis lacrymis, & tanta confuſione ſui deplorans, vt neque oculos in cœlum attollere auderet, nec cum vllo mortalium miſcere ſermonem, plenam, ſcilicet, ſui diffidentiam tandem aſſecutus, & miſericordiam, &c.

Vir ſanctus grauiſſime labitur,

In ſepulcro Dei miſericordiam implorat & impetrat.

II. *Theophilus Imperator impius per quos ſit miſericordiam conſecutus.*

Ex Gennadio Patriarcha Conſtan. Baro. to 9. Annal ad annum Chriſti 842. 8. 9. 10.

Quantam miſericordiam à Deo conſecutus ſit Theophilus Imperator, Michaelis Balbi filius, ex antiquioribus monumentis prodidit Gennadius Patriarcha Conſtantinopolitanus in expoſitione pro Concilio Florentino Seſſione quinta, his verbis: Imaginum oppugnator Theophilus diuinorum & ſanctorum virorum & Auguſtæ ſeruatus eſt precibus] & quod hoc non ſatis videretur, paulo poſt ſubiicit iſta: Neque enim aut ſanctorum virorum preces, aut Auguſtæ ſtudium pro Theophilo valuiſſent, niſi prius ille ſuum peccatum confeſſus eſſet, ſanctaſque imagines colere & honorate iuſtum eſſe aſſeruiſſet. Quoniam is valde illuſtris extitit, ſed cum in hæreſim delapſus eſſet eorum, qui imagines oppugnabant (vt de eo ſcripta docet hiſtoria) os eius admodum deductum eſt, ita vt viſcera cōſpicerentur. Poſt cum ipſam venerabilium imaginum adorationem ſanctam eſſe comprobaſſet, arreptam ex ſinu cuiuſdam eorum qui aderant, eandem imaginem reuerenter oſculabatur: Paulo poſt inde ad tribunal raptus eſt. Pro quo cum aſſiduæ preces à ſanctis viris & à Regina effunderentur, ei venia data eſt Nam Theophilum in ſomnis Regina conſpexit vinctum, tractumque ab innumerabili præcedentium & ſubſequentium multitudine. Ante illum ferebantur diuerſa inſtrumentorum genera ad torquendum accommodata, ipſaque videbantur eos ſequi qui ad pœnā adducebantur, quouſq; ad conſpectū terribilis Iudicis peruenerunt, Theophilumque ante ipſum ſtatuerunt. Prouoluta igitur ad Iudicis illius tremendi pedes enixe multis lacrymis Auguſta pro viro ſuo deprecabatur. Ad quam terribilis Iudex dixit: Mulier, magna eſt fides tua: propter te, ſacerdotumque tuorum preces cōiugi tuo do veniam. Tunc miniſtris ſuis dixit: Soluite eum, vxorique eius tradite. Similiter & ſacer Patriarcha Methodius ſcilicet, omnium hæreticorum Theophilique ipſius adnotati, ſcriptiſque nominibus, hæc eadē ſub ſacra menſa collocauit, eademque nocte, qua Regina viſionem aſpexit, vidit & ipſe diuinum Angelum magnum templum ingredientem, qui dixit: Epiſcope, exauditæ ſunt preces tuæ, & veniam Theophilus impetrauit. Somno ergo experrectus ad ſacram menſam aduenit, ibique cum legeret paullo ante conſcriptū libellū inuenit (ô Dei iudicia) Theophili nomen abolitum.

Eius pœnitentia.

Miſericordiam per vxorem & alios obtinet.

III. *Miſericordia diuina fretus adoleſcens perditus ad meliorem vitam per Io. Euangeliſtam reuocatur.*

Euſeb. Cæſar. lib. 3. hiſt. Eccleſ. cap. 17. apud Baron. to. 1. Annal. an. Chriſti 94. 14.

Audite fabulam: quid dicam fabulam? immo veram & certam hiſtoriam de Ioanne Apoſtolo memoratam, quæ nobis conſtanter tradita eſt, & memoria, firme cuſtodita. Vbi vero tyranno mortuo, ex inſula Pathmo erat Epheſum reuerſus, quorundam rogatu ad finitimas gentes proficiſcitur, hi Epiſcopos conſtituturus, illic integras eccleſias rite diſpenſaturus, alibi certos homines, ſibi ſpiritus ſancti inſtinctu demonſtratos, in clerum delecturus. At cum ad vrbem quandam non longe inde diſtantem, cuius etiam nomen nonnulli memorant, ſe contuliſſet, & alia quoque officia, quæ ad animos fratrum inter ſe diſſidentium conciliandos pertinebant, obiiſſet: ad extremum adoleſcentulum, corporis viribus valentē vultu & oris conformatione venuſtum, animi impetu flagrantem, forte conſpicatus, ſtatim in eum, qui ibi Epiſcopus erat conſtitutus oculos conuertit, eūq; ſic affatus eſt: Hunc adoleſcentulum omni ſtudio, cura & cogitatione, coram Eccleſia, & Chriſto teſte, tibique tuæ fidei commendo. Quem cum Epiſcopus in ſuam tutelam accepiſſet, & omnia ſe facturum fuiſſet pollicitus; Ioannes eadē iterum atq; iterum illi ed ſerit, eiuſ-

eiusque fidem contestatur: Ephesum deinde redit, Episcopus ille adolescentulum sibi concreditum in domum suam recipiens educauit pro suo, in officio continuit, fouitque humaniter; ad extremum baptismi sacramento illuminat. Postea vero vbi sigillo Domini (nempe sacramento Confirmationis, vt addit interpres) tanquam perfecta tutaque eius animæ custodia obsignasset, nonnihil de cura & obseruatione in eo instruendo suscepta remisit. Quem quidem non solum liberior viuendi potestas, quam fuerat paulo ante tempus adeptus, verum etiã quidam adolescentes æquales otio languidi, inertia dissoluti, & omni malorum genere assuefacti corruperunt. Et primum exquisitis conuiuiorum opiparorum deliciis alliciunt, inuitumq; noctu deinde educentes ad furti societatem coeundam attrahunt: tum maiora moliri flagitia hortantur. Iste pedetentim assuescit; & propter generosam animi magnitudinem, tanquam equus effrenatus, & nimium sibi suisq; viribus præfidens, extra rectam viam impetu fertur; frenaque acriter præmordens, procliuius in profundum vitiorum gurgitem se præcipitat. Atq; cum iam in desperationem salutis in Deo sitæ veniret, deinceps non de exiguis noxis cogitauit; sed maximis quibusdam, ac nefariis facinoribus admissis, vbi semel omni improbitate & nequitia perditus euaserat, nullam non sceleris labem exæquo cum aliis contrahere secum statuit. Illis igitur in familiaritatem adscitis, & magna latronum turba collecta, animo prompto paratoque se ducem manu violentissimum, sanguinis effusione crudelissimum, seueritate denique acerbissimum præbuit. Interea temporis, vbi necessaria ad rem incidebat occasio Ioannes accersitur. Ille vbi alias res, quarum gratia venerat, recta ratione disposuisset: Age, inquit, Episcope, depositum nobis redde, quod ego & Christus, Ecclesia teste, quam gubernas, tibi commisimus. Hic vero primo attonitus obstupuit, arbitratus pecuniam, quam nunquam acceperat, à se per fraudem & dolum malum repeti: & tamen neq; facile credere poterat, ea à se reposci per calumniam, quæ neutiquam habuisset; neque Ioanni depositum repetenti omnino differri. Verum simul atque Ioannes dixerat: Adolescentulum repeto, & animam fratris: senex demisso vultu ingemiscens, & item lachrymas: Ille, inquit, mortuus est: nam nequam & perditus, & vno verbo, latro euasit, & iam pro ecclesia, in qua versabatur, montem cum nefario hominum sui similium turba occupat. Apostolus ergo veste dilacerata, ingenti cum gemitu caput ferien. Bonum, inquit, custodem animæ fratris tui te reliqui. Equus mihi iam adsit, & dux aliquis itineris. Inde ab ecclesia, ita vt erat, cum festinatione se eripuit. Profectus autem ad locum à primis latronum excubitoribus prehenditur: qui neque fugam parans, neque euitare studens, sed vociferans admodum dixit: Huc huius rei causa accessi; me ad principem vestrum deducite. Qui quidem ad tempus, vt erat armatus, expectabat. Verum vt Ioannem aduentantem agnouerat, præ pudore fugam capessit. Hic vero ætatis suæ oblitus, illum pro viribus prope insequitur; atque clamans: Quid inquit, fili, me tuum ipsius patrem inermem & ætate confectum fugis? Miserere laboris mei, fili, ne formides: adhuc tibi salutis spes reliqua est: ego Christo pro te reddam rationem &, si sit opus, pro te lubens mortem oppetam, sicut Dominus pro omnibus nobis: pro tua anima meam dabo: cõsiste, crede: Christus me misit ad te. Ille vbi hæc audierat: primum oculis humi defixis constitit; deinde arma abiecit: tum horrore perfusus grauiter & acerbè lamentatus est: senem ad se aduentantem complectitur: fletu & mœrore, quo poterat, pro culpa satisfacit: & dextera sola occultata, lachrymarum vnda secundo baptizatur. Apostolus rata & constanti asseueratione, ei se à Saluatore veniam & remissionem peccatorum precibus suis impetraturum pollicetur: atq; ad genua accidens, ipsam manum dexteram, tanquam aqua pœnitentiæ ablutam purgatamq; osculatus, illum ad ecclesiam reducit. Crebris item precibus Deum pro illo inuoca, continuis ieiuniis vna cum eo se macerat, variis diuinæ sapientiæ sententiis eius animum, quasi quibusdam blanditiis mitigat, tranquillitatque; neque prius (vt fertur) inde decessit, quam illum ecclesiæ ministerio præfecisset. Cuius conuersione magnum veræ pœnitentiæ exemplum, præclarum secundæ regenerationis specimen; illustre denique trophæum à peccatis resurrectionis, per exteriora pœnitentiæ signa hominibus proposuit ad imitandum.

Confirmationis sacramentũ.

Lapsus adolescentis.

Adolescens degenerat, & fit dux prædonũ.

D. Io. depositum reposcit.

Reuocatur deuius adolescens à Ioanne.

Resipiscẽti misericordia promittitur.

IV. *Qua ratione in Dei misericordiam & gratiam redierit adolescens pius, à recta via declinans.*

Huic fere simile est quod de quodam adolescente scribit Chrysostomus in hunc modum: Narrabo, inquit, tibi quæ nostris contigere temporibus, & quorum ipse testis esse valeo. Noui iuuenem illum filium Vrbani, qui continuo à teneris vnguiculis absq; custodia fuit educationis legitimæ, dominus autem multarum rerum, pecuniarum, ministrorum, agrorum. Is cum dixisset, quam sit oblectatus consuetudine rei musicæ, deposito illo splendidissimo amictu, totoque huius vitæ fastu, repente pallio se viliore contexit, ad montes ad solitudinem secessit, egregiamque exhibuit philosophiam, non iuxta illius ætatis modum, sed qualem posset vir quispiam admirabilis & excellens: deinde ad sacra mysteriorum sacerrima idoneus reputatus magnam accessionem virtuti adiecit. Omnes gauisi sunt impense, Deumque glorificarunt, quod in affluentia deliciarum enutritus, clarus ex progenitoribus, & admodum adolescens, cunctam huius vitæ phantasiam, fucatamque felicitatem semel conculcasset, & euasisset ad verum fastigium virtutis. Cum esset eo loco constitutus, & nunc iure suscipiendus: ecce corruptores quidam considerantes id esse præter dignita-

D. Io Chrysost. ad Theodor. lapsum ep. 5.

Adolescens diues pietatis causa solitudinem petit.

tem generis, iterum illum in fluctus priſtinos abduxerunt. Reiectis iterum cunctis eius vitæ, quæ pridem erant, ornamentis, à montibus in medium forum ſe contulit, & equis vectus, & magno ſtipatus famulitio, totam vrbem obiuit, neque ſapere, neq; temperate viuere libuit; nimiis enim deliciis incaleſcens in abſurdos amores ceu nolens perpellitur. Nemo erat ex cœtu conuerſantium, qui non de ipſius ſalute putaret actum eſſe, tantum ei examen adulatorum cohæſit: Cui acceſſerunt carentia parentum, iuuentus, multæ opes, qui omnia ſolent calumniari, hominem traduxerunt eo nomine, quod à ſpiritualibus defeciſſet, inutilis futurus & rei familiari, quod ſuperiori tempore ſermoni & loquentiæ deditus retuliſſet pedem, illicque nihil fructus valuerit conſequi, huiuſmodi quiddam crebro occinuerunt. Cum eſſet itaque multo ſuffuſus pudore, quidam ſancti viri, qui ſæpenumero in tales belluas impegerunt, & per experientiam probe ſunt edocti, quod ſpe diuina communitis neutiquam deſperandum: obſeruarunt eum aſſiduè, viſumque in foro acceſſerunt amplexique ſunt: quos ille principio ſequentes velut è ſublimi, equo inſidens alloquebatur contemptim, tanta erat primum impudentia hominis. At illi miſericordes, ſtudioſique in rem alioqui perituræ pueritiæ, non ita multum ea contumelia mouebantur, in vnum illud figentes obtutum, vt quacunque via lupo agnellum ſubtrahant, & callide perfecerunt. Siquidem poſthac aliquando velut obſtupeſcens intra ſe abreptus eſt. Aſſiduam eorum curam tum cœpit reuereri: quoties illos vel procul obuiam factos conſpexit, ab equo cito deſiliit, & oculis in terram deiectis, cum multo ſilentio, quæ apud illos agerentur, auſcultauit, propiorque factus maiori pudore ſuffundebatur, & eis habuit honorem debitum. Atque eo ingenio lapſum diuinæ gratiæ paucis diebus reddiderunt, omniaque iſta retia ſimul expedientes, priſtinæ tranquillitati, philoſophiæque liberum tradiderunt. In tantam autem lucem tunc temporis emicuit, vt ſuperiorem vitam, quæ poſt caſum peracta eſt, inceſſens, homo nihili videretur. Cum enim probe perſpexiſſet, quę ſit malorum eſca, diſtribuit in egentes diuitias omnes: eo facto ſe à noxiis curis exonerans, omnem occaſionem quæ potuit inſidias tendere, abſcidit viam quę ducit ad cœlum incedens ad apicem virtutis iamdudum penetrauit. En ille cum eſſet iuuenis, excidit, & iterum ſurrexit.

Prauorum contubernio corrũpitur adoleſcens.

Proborum monita ſpernit iuuenis errabundus.

Miſericordia Dei prœuentus reſipiſcit adoleſcens.

V. *Vt miſericordiam ſit conſecuta puella, qua parentem vtrumque morte affecerat.*

Ex Iacobo Vitriacenſi Cardinali. In ius Mariarin. in 50. p. vſ.

Quædam iuuenilibus adhuc annis florens puella, affinis earum rerum, quas ſe tadoleſcentia, improbo parentis ſuaſu haud ægre permota inceſto animum polluit flagitio: indignum facinus! Agalma mater nefandi coitus explorare guara, de tanto crimine anorbis admodum verbis in filiam animaduertit, ſcelerum ac inauditum crimen competiſſe clamitans. Illa peccatum propalatum acerbe ferens audaci conatu matri vitam luciſq; vſum virulento pharmaco auferre ſtatuit. Pater, qui tum peregre forte aberat, domum reuerſus, vt ſiniſtrum illum caſum accepit, filiam acerrime obiurgauit. Infelix puella vltro citroque male ſe verbis acceptam non ferens, deſperationis ictu grauiter ſaucia, & patri ceruicem demetere animum induxit. Quod, arrepta occaſione, remotis quoque arbitris perfecit. Atque ita tot tantiſque deſignatis criminibus, alio fugam dat, ablata ſecum præcipua ſupellectilis parte; vbi inſignis illa dæmonis præda peccata peccatis accumulans, omni frontis honore valere iuſſo voluptatibus indulſit. Forte fortuna contigit eam aliquando templum ingredi, cum diuini verbi prœco æterni numinis præter modum exaggeraret miſericordiã, adderetque neminem eſſe ſub cœlo ita peccatorum cœno inuolutum, cui ſalutis ſpes non affulgere debeat. Affecta concione, bene iacto verbi Dei ſemine, continuo illa omnem remoram exoſa ad concionatorem accedit; atq; ex eo percontata eſt, num quæ dixiſſet omnia de Dei in peccatores benignitate vera eſſent. Veriſſima, reſpondit ille, & per ea, quę publice dixerat, confirmauit. Si, inquit illa, ita reſt, vt confidenter aſſeris, te obnixe rogo, Pater, vt excipias confeſſionem meam, ac à peccatis abſoluas, vt pro me ſias pius interceſſor apud tantam miſericordiam. Eam vbi audiuiſſet, ſpatium cogitandi cepit, quam ei iniungeret pœnitentiam. Tum puella; Quid hoc, inquit, Pater? iam miſericordiam valde extollebas, & nunc videris de ſalute mea deſperare. Non ita, non ita, ait Pater, ô filia, ſicut cogitas, ſed in tuæ animæ bonum opto, vt ad concionem audiendam craſtino die iterum te ſiſtas. Quod tibi pro ſalutari pœnitentia iniungo. Illa tum tantis ob peccatorum recordationem cœpta eſt dolorum ac ſuſpiriorum conflictari aculeis, vt è templo pedem efferre nequiuerit, ac ibidem chariſſimam Deo animam efflauerit. Quod vt concionatori nunciatum fuit, eam Religioſis viris cœnobij commendauit; quibus orantibus audita mox è cœlo vox eiuſmodi: Non eſt opus, vt oretis pro ipſa; potius ipſa orabit pro vobis.

Horrendũ facinus.

Deſperabundæ puellæ exemplum.

Miſericordiæ diuinæ eminentia.

VI. *Quod miſericordia Dei peccata omnia longe ſuperet.*

Ludi. Bloſius Monil. ſpirit. cap. 1.

Ludouicus Bloſius, in ſuo Monili ſpirituali diuinis reuelationibus tanquam præclaris quibuſdam gemmis exornato, refert, quod Deus aliquando ſanctæ virgini Catharinæ Senenſi loquens, ait: Peccatores, qui in mortis extremitate deſperant de miſericordia mea, multo grauius me offendunt, & magis mihi diſplicent hoc vno peccato, quam omnibus aliis iniquitatibus, quas vnquam commiſerunt. Qui enim deſperat, contemnit aperte ipſam miſericordiam meam, & peruerſe exiſtimat iniquitatem ſuam maiorem eſſe, quam ſit eadem miſericordia & bonitas mea. Vnde detentus huiuſmodi pecca-

Deſperatio peſſima iniquitas.

Bſp. 11. diſp. xiv.

Misericordia diuina longe superat peccata omnia.

peccato non dolet de offensa in me admissa, sed dolet de irremediabili damno suo. Qui si in veritate doleret, quod me offendisset atque contempsisset & in misericordia mea fideliter speraret, ipse eam certissime inueniret; quoniam in infinitum maior est ipsa misericordia mea, quam sint omnia peccata quæ vnquam fuerunt commissa, vel quæ committi possunt ab aliqua creatura.

TIT. IV. De timore Dei.

Iudith. 8. *Iudith vidua erat in omnibus famosissima, quoniam timebat Dominum valde, nec erat qui loqueretur de illa verbum malum.*

Tob. c. 1. *Tobias senior filium suum ab infantia timere Deum docuit, & abstinere ab omni peccato.*

2. Paral. 19. *Cum Iosaphat Rex Iuda hortatus fuisset populum suum ad timorem Domini, dicens: Si timor Domini super vos & cum diligentia cuncta facite: Venientibus aduersus eum filiis Amon & Moab, & habitatoribus montis Seyr, & de Syria, & alia multitudine quasi innumera, victoriam tulit de hostibus sese mutuo interficientibus.*

Iob. 1. *Iob, qui erat timens Deum & recedens à malo, quia patientissime sustinuit in timore Domini & honorum, & familiæ, & sanitatis iacturam dicens: Quasi tumentes aquas timui Dominum: restitutus est in omnibus & amplificatus.*

Iona 2. *Niniuitæ audita Iona predicatione de submersione sua quia timuerunt Dominum, ideo à futura generali euersione liberati sunt.*

Luc. 1. *Simeon, quia erat iustus & timoratus, meruit illuminari ad cognoscendum Verbum incarnatum, dicens: Viderunt oculi mei salutare tuum.*

Luc. 23. *Latroni in cruce Deum timenti, & socium arguenti quod non timeret Deum impatienter ferens pœnam crucis, Christus dixit: Hodie mecum eris in Paradiso.*

Act. 5. *Cum Ananias & Saphira morte repentina sublati sunt ad vocem Petri Apostoli vocem, factus est timor magnus in vniuersa Ecclesia, & in omnes, qui audierunt hæc.*

EXEM. I. *De militibus Christianis, qui timore Dei potius quam Iuliani Imp. agitati fidem suam intrepide profitentur.*

Hist. Trip. l. 6 hist. eccl. c. 10. & D. Anton n. 4. p. Sum. tit. 14. c. 13. Donatiua Principum quando data solita.

CVm Iulianus Imperator multa excogitaret, quibus Paganorum ritus extolleret, & milites ad cultum idolorum inclinaret, inuenit tandem modum, qui compluribus militibus claræ virtutis coronã dedit. Cũ venisset enim tempus, quo imperialia milites solent accipere (hoc enim agitur plerunq; die Calendarum Ianuariarum, & natali Principum, & vbium) exquisiuit vt eos simpliciter & ex prisca consuetudine fallere posset, iussitque vt vnusquisque ad manum Imperatoris accedentium, admonitus ab officiis, primo incensum offerret: Erat enim ante eum positum thus & ara, secundum antiquam Romanorum solennitatem. Tunc quidem alii libere suam fortitudinem ostenderunt, & neque incensum offerre, neque donum accipere ab Imp. substinuerunt: alii vero occasione legis & antiquitatis, ne mente quidem perceperunt, quod cõmisere peccatum. Alii propter lucrum capti, aut timore turbati, seu iussione repentina concussi, licet intellexerint, tamen Paganismum declinare nequiuerunt. Plurimi siquidem per ignorantiam decepti, cum inter cibos, vt fieri solet, & pocula inuocarent inter se Christum, respondens quidam dixit. Quid patimini inuocantes Christum, quem paulo ante denegastis, cum donum ab Imp. percipientes thus in ignem mitteretis? Cumq; milites hæc audissent, & quod gesserant agnouissent, statim exilientes per publicum currebant, atque impetu facto proclamabant Deum suum, & cunctis hominibus testabantur esse Christianos, & in eo nomine permanere, atq; per ignorantiam se feciſſe, & si dici posset, solã manum Paganam esse, conscientia vero nihil simul egisse. Cumq; venissent ad Principem, proiecerunt aurum, quod acceperant, & forti voce poscebant, vt reciperet quod dedisset, & illos occideret: se enim agere pœnitentiam fatebantur, eo quod improuide eorum dextera peccasset; & studere propter Christũ totum corpus pœnæ tradere. Hi itaq;, vt ait S. Antonin. filiali timore compulsi malebant capite truncari, quam vel in modico Deum offendere vel displicere; *cuius misericordia à progenie in progenies, timentibus eum*, tali nempe timore.

Deus magis timendus quam homines.

Milites Christiani donatiua restituunt.

Luc. 1.

II. *Timorem filialem plurimum prodesse ad hostes superandos.*

D. Anton. 4 p. Summa tit. 14. c. 11. §. 1.

Quemadmodum timor naturalis materialiter consumit carnes, ira cœlestis concupiscentia, ne quis vincatur ab illis. Proinde recte aiebat Psalmista, cum diceret: Confige timore tuo carnes meas. Vnde interrogatus Macarius Abbas, cur ita siccus, & macilentus esset cum comederet, sicut cum ieiunaret? respondit: Sicut lignum, cui carbones igniti apponuntur, sensim consumitur ab igne omnem eius viriditatem & humorem abstrahente; sic qui mentem suam continet in timore Domini carnem & ossa consumit.

Timoris virtus.

III. *Christiano homini quantumuis iusto semper timendum esse in hac vita.*

Tho. Cantipr. l. 1. de vita eius c. 5. apud Sur. 16. Iunii. Iob 11. Sancti in hac vita trepidant impii securi sunt.

Lutgardis virgo ex illa quondam Tungrorum ciuitate celeberrima spiritu timoris adeo fuit insignita, vt cum beato Iob quasi tumentes in se fluctus Dominum timeret, & omnia opera sua tanquam in dubio facta vereretur. Diu itaque ciulans quotidie Dominum precabatur, vt ipsam etiam in hac vita certam efficeret. Eo desiderio cum multo tempore æstuasset, audiuit vocẽ hanc: Secura iam esto charissima, placet Deo vita tua. Adhoram exultauit, deinde sicut prius formidare cœpit. Cui vox iterum:

rum: Visne Dominam Mariam de Roma securitatis tuæ testem dari? Non, inquit, quia quæ nosset reuelare differret. Et vox diuina: Interim, inquit, tranquillo animo esto, redderis breui omnino secura. Vix quatuor lapsi erant dies, vir quidam spectabilis & ignotus, in locum, vbi colloquebantur sorores, ingreditur, salutatisque omnibus, Lutgardem vocat. Venientem salutat, & cunctis audientibus, ait: Hæc tibi mandat omnipotens; secura esto, quia Domino in te bene complacuit. His dictis repente disparuit.

IV. *Timenti Deum licet cum securitate etiam inter varia huius seculi pericula versari.*

Ex Annal. Societatis, an. 1545.

In Hispania quibusdã erat instar miraculi, quod cum omni gente, sexusque promiscue versarentur Patres nostri: nec dubitauit in media curia Regis Cœnobita belle mentiri, Patres Societatis IESV herbam quandam secum solitos circumferre, quæ vim haberet interimendæ libidinis, eaque velut antidoto tuto posse inter fœminarum greges versari, & confitentibus, puellis autem salua integritate præbere. Ea vox, seu è candido synceroque animo, seu duplici astutoque profecta, admirationem certe multis attulit, sensimque sparsa per Curiam, ad Principis peruenit aures: qui rei auditæ curiosus inuestigator Ioannem de Cuniga (is erat ei velut morum Magister ac custos) ad Patres misit scisciatum quod herbæ genus illud esset tantæ potestatis, ac virium, quam ille perhiberentur habere. Fecit imperata Ioannes, expositisque Philippi mandatis ab Araosio contendit, vt rem sibi totam, quam mox ad Principem exponeret, declararet. Hæsit hic paulisper Araosius, & rem totam indicaturum se esse respondit; modo is eam Principi, quemadmodum ab se acciperet, accurate fideliterque afferret. Cum ille se reciperet facturum; Verissimum, inquit Araosius, est, quod de huius nostræ herbæ potestate narratur: tantum quippe virium est, vt nõ modo ad frangendas cupiditates libidinesque sit vsui, verum etiam tutum quoddam ad continendam linguam, & conterendam animi elationem, & omnia vitia persananda præsidium: eademq; multas facultates & proprietates complectitur, vt equidẽ valde velim, & Principi & toti Curiæ notam ac familiarem. Porro nescit varias à Deo virtutes inditas herbis, quarum beneficio solutis potiatur, qui cognitis & inuentis vtatur. Acuerunt hæc cupiditatẽ Ioannis, qui vt sine mora sibi nomen ederet tam salutaris herbæ, nec se diutius properantem ad Principem cunctaretur ac suspensum haberet, acrius institit. Cui Araosius: Hæc inquit, herba patrio nostro Castellanæ sermone, Timor Domini nuncupatur: is eas omnes quas enumeraui, virtutes & multo plures continet: eoque quotquot de Societate sumus, frequenter vtimur eius præsidio innoxio in mediis flammis: eo instructis ac bene munitis vbique gentium nobiscum bene agitur.

Calumnia in Patres Soc. IESV.

Calumniæ refutatio.

Araosi herba, timor Dei est.

De oratione quæ spem fulcit & promouet.

Est autem oratio, mentis in Deum eleuatio, per quam vel mala deprecamur, vel bona nobis aliisque petimus, vel Deo benedicimus.

Oratio quid? *Ie. Damasc.*

TIT. V. De horis Canonicis.

EXEM. I. *De modo psallendi in Ecclesia ab Angelicis virtutibus introducto.*

NOn solum D. Paulus Apostolus scribens ad Ephesios cap. 5. docuit (ait Baronius) quomodo psallendum sit in ecclesia, sed & virtutes Angelicæ docuerunt. Socrates enim hæc de Ignatio testatur. Ignatius Antiochiæ, quæ est in Syria, tertius à Petro Apostolo Episcopus, qui cum Apostolis ipsis multum versatus est, visionem vidit Angelorũ sanctam Trinitatem hymnis alterna vice decantatis Psalmodia collaudantium, & formam canendi in ea visione in ecclesia expressam ecclesiæ Antiochiæ tradidit. Vnde illa ab Angelis traditio ab omnibus ecclesiis recepta] Sed altior instituta, atque certior eius rei fides habetur cum de Seraphim stantibus supra thronum, atq; clamantibus & alternis vicibus canentibus, sublimis facta est illa manifestatio Isaiæ. Eodem plane modo ab Essenis, quorum res gestas Philo illustri memoriæ cõmendauit, Deo laudes alternatim cani solitas, eiusdem auctoris testimonio expressum habetur.

Baron. to. 1. Annal. an. Christi 60. Ex Socrate lib. 6. c. 8. Et Philone de vita contẽp. Isaiæ 6.

II. *Vt Angeli alternatim respondurint S. Gudunalo horas Canonicas legenti.*

Ambulans S. Gudunalus Archiepiscopus aliquando per mare, & preces in naue Deo persoluturus, laudesque & gratiarum actiones oblaturus; cum dixisset more Ecclesiastico, Deus in adiutoriũ meum intende: Angeli subiunxerunt, Domine ad adiuuandum me festina: & ita totum officium alternis vicibus, cum viro Dei expleuere. Denique prospero cursu omnis ille Domini exercitus ad terras delatus est.

Ex eius vitæ apud Sur. to. 5. de Iun. 6.

S. Gudunalo Angeli respondẽt in officio.

III. *Deprecibus horari s. exemplo S. Lutgeri non facile interrumpendis.*

Rem paruam dicturi sumus, sed tamen nostro proposito valde congruam. Carolus Imperator S. Ludgerum Episcopum Monasterienſem ad se pro quadam Reipublicæ vtilitate euocari fecit. Qui cũ secundum præceptum eius venisset, & iuxta palatium mansionem accepisset, primo statim mane, misso ad eum Rex cubiculario ipsum ad se venire præcipit. Ea ipsa hora persoluendis ex more Cursibus * cum suis insistebat. Cumque his expletis se venturum nuntio respondisset, & hoc Regi ille retulisset, secunda quoque vice & tertia ad eum accersendum misit: sed ille diuinum seruitium eunctis

In vita S. Ludgeri Ep. ap. Sur. tom. 32. 20. Mar.

* Cursus, dicit preces horarias.

ctis aliis rebus anteponendum esse non ignorans, omnino venire distulit, donec cœptam psalmodiã consumma et. Qua finita in conspectũ Regis cum venisset, cum, cur ad imperium suum venire contempsisset, interrogauit. Ad hæc ille vultu intrepido, mente constantiori: Ergo Imperator, inquit, tuum semper præceptum ita in omnibus exequendum putaui, vt tamen Deum tibi vbique præferendum non dubitarem, quem omnibus anteponendum omnes norunt, omnes fatentur. Hoc & ipse mihi præcepisti, quando pastoralis curæ solicitudinem mihi commendabas: vt Deo primum seruiendum scirem: post hæc tuis consequenter imperiis cognoscerem esse obtemperandum. Hanc tui mandati auctoritatem, hanc iustissimæ discretionis regulam secutus, Deum tibi & cunctis in terra mortalibus præponendum non ambigo: neque tuum esse credidi, quod huic iussioni & perspicacissimæ rationi contrarium esset. Ideo non regiæ potestatis in honorationem & contemptum, vt maleuoli criminantur, sed potius propter tuam salutem, quæ Deo debebam, exoluere curaui: & ita consequenter ad tuum expeditior seruitium veni. Hanc eius responsionem Rex optimus amplexus: Gratias, inquit, habeo, Episcope, quia qualem te esse credidi semper, talem te nunc esse expertus sum. Tu, vt hactenus fecisti, Dei semper operare voluntatem, & simul nobis deuotus & fidelis pro nostri imperii statu orare memento.

Prælarum Episcop. responsum.

Deus præferendus Imperatoribus cæterisque rebus.

Caroli Magni humilitas.

IV. *Dei cultum priuati negotii celeritati anteponens S. Hugo à Deo in periculo tutatur.*

S. Hugo Episcopus Lincolnienſis preces Canonicas statuto persoluebat tempore, nec inducipotterat, vt aut præueniret illud, aut differret. Itaque in magnis etiam tractatibus, sicut quidam ad consultandum siue deliberandum egredi solent, sic ipse immortali Regi debitum laudis oblaturus, simul atque venisset hora, mox exire solebat. Nihil diuino officio anteponendum, Carthusiano more, vir fidelis didicerat, quod etiã vsq; in finem exacte seruuit. Contigit illum aliquando cũ Prælatis quibusdã & Clericis per loca infesta equitare. Consultantibus ergo illis, quo pacto imminens periculum euaderent, omnium hæc vna sententia fuit, vt ante lucem surgerent, & iter suspectum in tenebris conficerent. Surgunt mane, vrgent Episcopũ, aiunt, non cunctandum, ne à prædonibus capiatur. Quibus ille: et quo ibimus, inquit, matutinis precibus nondum absolutis? Respondent illi: Postea dicemus illas: iam properandum, ne propter moram capiamur. Tum Episcopus: Qui capit, ait, capiat: & qui timet, timeat. Ego hinc non exibo, donec soliro more preces matutinas persoluero. Mira res. Solus Episcopus, postquam laudes Deo tractim admodum obtulit, licet cum suis per eandem viam equitaret, nil mali passus est: alii autem quia prudenter se facere arbitrabantur, nec consilio sancti viri parere volebant, in periculum, quod cauere moliebantur, inciderunt.

Ex Anonymo Sur. in vita eius c. 22. to. 6 Nouem. 19.

Preces horariæ statis horis persoluendæ.

S. Hugo mauult Deo satisfacere, quam periculà vitare.

V. *Competenti tempore officium diuinum esse persoluendum.*

Eremitam deficientibus alimentis Angelus pascebat, & tempore vuarum portabat aliquando vuas bonas: quandoque agrestes: quandoque marcidas. Interrogatus Angelus ab Eremita, quæ esset tantæ diuersitatis ratio, respondit, se portare bonas vnas, quando officium debitis horis persoluebat: agrestes vero, quando tempus præueniebat: marcidas, quando vltra debitam horam differebat.

Abb. in c. 1. de cel. b Misarum. la ob à Graphiis c. 51. §. 14.

VI. *S. Dominicus Fr. Prædicat. anteſignanus quanta cum reuerentia diuinum persoluebat officium.*

S. Dominicus in precibus horariis & psalmodiis, quas inprimis reuerenter absoluere solebat, faciem suam crebro visus est lacrymis irrigare. Quando extra monasterium erat, audito primo signo nocturnarum precum surgebat, & fratres excitans, cum multa deuotione totum officium diuinum absoluebat horis & temporibus suis, tum nocturnis, tum diurnis, nihil penitus omittens, & persoluto Completorio etiam in itinere cum sociis, silentium non minus seruabat, quam si fuisset in monasterio.

Theodor. de Apoldia lib. 51. vita eius c. 5. & 11. Horæ reuerenter & attente persoluendæ.

VII. *Preces Canonicas S. Franciscus F. Minorum Patriarcha quomodo persoluere sit solitus.*

S Franciscus quoque Fratrum Minorum anteſignanus solitus erat horas Canonicas non minus timorate Deo persoluere, quam deuote. Namlicet oculorum, stomachi, splenis & hepatis ægritudine laboraret, nolebat tamen muro vel parieti inhærere, dum psalleret, sed horas semper erectus, & sine caputio, non gyrouagis oculis, nec cum aliqua syncopa persoluebat. Si quando esset in itinere constitutus, figebat tunc temporis gressum, huiusmodi consuetudinem reuerentem & sacram propter pluuiarum inundantiam non omittens. Dicebat enim: Si quiete comedit corpus cibum suum, quod futurum est vermium esca, cum quanta pace & tranquillitate accipere debet anima cibum vitæ. Grauiter etiam se putabat offendere, si quando orationi deditus, phantasmatis interius vagaretur. Cum aliquid tale accideret, non parcebat confessioni, quin illud protinus expiaret. Hoc studium sic in vsum conuerterat, vt rarissime muscas huiusmodi pateretur.

D. Bonauent. in vita eius cap. 20.

VIII. *Quomodo Angelus Domini in officio diligentes obſignauerit.*

Dicam ad hoc propositum rem mirandam, quam audisse me memini a patre quodã maximo Dioratico. Aiebat enim ille: Nocte quadam, dum in ecclesia excubarem, in principio psalmodiæ vidisse se-

Ex B. Dorot. Abb. Doct. 1. Bibl. th. PP. tom. 2.

quendam è Sacrario egredientem cum veſte ſplendida, habentemque in manu calliculum cum ſacrificio & hoſtia, tinxiſſeque illam hoſtiam in calice, & obambulantem fratres omnes obſignaſſe. Eorum vero, qui ad vigilias non ſurrexiſſent, aliquorum ſedes & loca tetigiſſe, aliquorum pertranſiſſe. Atque hoc ipſum in fine pſalmodiæ repetiſſe, è Sacratio, vt antea egredientem. Quod ſenem admodum admiratum, cum ante ſe pertranſiret, ad genua illius obuolutum rogaſſe, vt, quidnam hoc eſſet myſterii, dignaretur aperire: Reſpondiſſeq; illum, eſſe ſeſe Angelum Dei, qui delegatus ad hoc eſſet, vt ſigno huiuſmodi eos obſignaret, quos diligẽter & promptos ad principium pſalmodiæ, & in finem vſq; perſeuerantes in eccleſia reperiſſet. Senem vero poſt hæc iterum ſubdidiſſe: Cur aliquorũ loca & ſedes, quos in eccleſia reperiſſet, obſignaret. Retuliſſeq; rurſum Angelum ſanctum, eorum ſe loca obſignaſſe, qui & promptiſſimi & paratiſſimi, quantum in ipſis erat, ad vigilias ſurgerent, ſed & eorum, qui vlla neceſſitate compediti cum Patris obedientia & benedictione vel etiam imperio obdormiſſent. Hos æquum eſſe ſignum ſuum recipere, cum animo & propoſito cum pſallentibus affuiſſent: Illorum vero qui pſalmodiæ intereſſe potuiſſent, ſed deſidia, torpore & negligentia deſtituiſſent, iuſſu Dei ſummi ſedes & loca noluiſſe obſignare, quoniam ipſi ſeſe indignos hoc cœleſti ſigno feciſſent. Contemplamini igitur quale nobis donum miniſtret, qui nos ad vigilias & laudes Dei excitat. Curate, fratres, Angelicum ſignũ non amittere; at ſi contigerit vllum ex vobis dormitare, fueritque ab altero excitatus, ne moleſte feratis, ſed potius ratione tanti boni gratias agite, quicunque ille fuerit.

Diligentes in officio ab Angelo obſignantur.

Negligentes in officio ab Angelo negliguntur.

IX. *Ob preces horarias negligenter ſolutas lue caſtigatur Monialium familia.*

Tho. Cantipr. in vita eius apud Sur. 12. c. 10. Iun die 16.

Lutgardis virgo ſanctiſſima ſæpe reprehenderat moniales in valetudinario manentes, quod parum attente perſoluerent preces Canonicas diuinitus inſtitutas. Cum autem dimidio ante obitum ſuum anno non videret diuina maieſtate & reuerentia dignam in ſororibus emendationem, ait: Scio equidem quod poſt deceſſum meum culpam hanc manus Domini in ſororibus vindicabit: & tunc memores verborum meorum, caſtigatæ cum multa humilitate ſe corrigent, & Dominus mox retrahet manum ſuam, quã iam extenderat ad vltionem. Quã a. veraci ſpiritu hæc illa prædixerit, res ipſa neminẽ ſinit ambigere: Nam vbi illa exceſſit à vita, confeſtim dira peſtis inuaſit in illud monaſteriũ, & breuiſſimo temporis interuallo quatuordecim probatiſſimæ ſorores extinctæ ſunt. Ego vero eodẽ tempore illuc veni & duas carne ac ſpiritu ſorores, vno eodemq; momento animam reddentes, oblato pro eis ſacrificio, in vno tumulo ſepeliui. Cum ſe autem infirmæ ſorores in valetudinario dicendis Canonicis precibus correxiſſent, Domino manum ſuam retrahente, peſtis illa protinus ſopita eſt.

Lutgardis prædictio.

Peſte caſtigatur monaſterium ob preces negligenter ſolutas.

V. *De monaſterio diuinitus afflicto ob interm iſſa B. Virginis officia.*

Dicam & aliud, quod contigit in Monaſterio Camugenſi. Statutũ erat, atque iam per triennium fere ſeruatum, vt cum horis Canonicis quotidie beatæ Mariæ ſemper Virginis officia dicerentur. Erat autem quidam inter eos Gazo, habitu Monachus, reprobæ quidẽ vitæ, ſed dicacis & aculeatæ facundiæ. Hic cœpit conqueri, ſatis ſuperque ſufficere quod ſanctus præcipit Benedictus, nec nouæ ad inuentionis pondus debere ſuperponi, nec nos eſſe antiquis patribus ſanctiores, qui videlicet hæc ſuperſtitioſa & ſuperuacua iudicantes, pſallendi nobis metam, omnemque viuendi regulam præfixerunt. Hac ſane debere nos eſſe contentos, nec ab illa incautius declinantes per anfractus & inuia ducamur erronei. Quid plura? Contra Reginam mundi præliari viſus eſt, & confecit. Ad hoc nimirum fratres verſuta machinatione pellexit, vt ſolitas beatæ Mariæ laudes vlterius non offerrent. Sed ô diuinum iudicium à noſtræ grauitatis intuitu non dormitans. Mox enim aduerſus præfatum Monaſteriũ tot aduerſitatum grandines, tot vndique bellorum atque conflictuum exortæ ſunt tempeſtates, vt ipſis quotidie Monachis minaces gladii necis exitiu intentarent. Fiunt vndiq; deprædationes atque rapinæ, conflagrant cum ſegetibus areæ familiares, ac ſerui ſancti loci crudeliter trucidantur; & non iam imago mortis, ſed mors ipſa graſſatur, adeo vt tæderet iam monachos viuere, dum nequaquam poſſent in procinctu certaminis amicum quieti ſuæ profeſſionis officium cuſtodire. Non paruis expenſis ad Teutonũ partes Imperator expetitur: pragmaticæ ſanctiones cũ titulis Imperialibus aduehũtur. Sed tandem eſt in omnibus quippe ſtudiis non fructus, ſed labor ſuperuacuus. Vnde cum ego petitione fratrum ſæpe pulſarer, quatenus ſequeſter accederem, & ſi poſſibile eſſet pacis inter eos fœdera continuarem, hac rogantibus voce reſpondi: Chriſtus, inquam, eſt pax noſtra. De quo etiam de Virgine recens nato angelicus dictum eſt, *Gloria in excelſis Deo, & in terra pax*: Quia ergo Matrem veræ pacis de ſuo monaſterio proiecerunt, dignũ eſt, vt inquietis calamitatũ tribulationũq; procellis atq; turbinibus agitentur. Verũ, ne lectorẽ diutius protraham, fratres illi hæc, quæ dixeram, nõ dubiis erũpentibus ſignis vera probantes, in arcto ſiti, tandẽ ad cor redeunt, pauimento ſe humiliter ſternunt, ac percepta pœnitentia, nunquam ſe de cætero negleCturos ſolita Dei genitricis præconia vnanimiter pollicentur. Mox itaq; (vt faueat) ita poſt coruſcationis atq; tonitrua tandem cœli ſerenitas rediit, vt ex tunc vſque hodie fratres iucundæ pacis otio perfruantur, ac de Scyllea voragine ſe delatos ad portum gubernante filio Virginis gratulentur. Impletum ergo eſt quod per Propheram dicitur: *Reuertimini ad me, & ego reuertar ad vos, dicit Dominus.*

D. Petr. Dami. Oſten. Epiſc. epiſt. 1. ad Fratres to. 3. Biblioth. P.P. & Baron. to. 11. Annal. an. 1056. 5. 6.

Obmurmuratio religioſis cauenda.

B. Virgo Regina mundi.

Monaſterium affligitur ob interm iſſum officium B. Virginis.

Luc. 12.

Vexatio dat intellectum.

Officium B. Virginis reſtitutum.

XI. Ho-

XI. *Horas omnes Canonicas vno tempore absq; interuallo, persoluere, Deo displicere quomodo cognitum.*

Idem epist. 14. *ad Desid. Abb. c.* 7. *Apud Baro. tom.* 11. *ann.* 1062. 83. * Baron. putat legẽdum esse Peregrinum siue Pilegrinum, Episc. Colon. qui creatus est an. Dom. 1021. & præfuit 16. ann. S. Peregrinus Archiepisc. Colon. cur in purgatorio detentus.

Hic minime prætereundum, quod Petrus Damiani Cardinalis habet in epistola ad Desiderium Cassinensem Abbatem, Adlardi nempe prudentis & religiosi viri, qui Bremetẽsi præeminet monasterio, didici relatione quod scribo, quod etiam inditum literis esse dicebat. Clericus, inquit, Colonien sis Ecclesiæ vadum fluminis transibat; & ecce Beatus Seuerinus eiusdem Ecclesiæ nuper Episcopus, equi eius habenas apprehendit, eumque retinens sistit. Cumq; ille ad stuporem versus & grauiter admiratus; cur illic tam clarus & tam celebris famę vir moraretur, inquireret: Da mihi, ait, manum tuam, & quæ circa me sunt, non auditu disce, sed tactu; cumque datam manũ fluctibus impressisset Episcopus, tantus eam ardor absorbuit, vt vndique carnes eius resolutæ diffluerent, & ossa nudata vix hærentibus articulis remanerent. Ad quem Clericus: Cum nomen, inquit, tuum in tanta benedictione sit apud nos, & fama tua consonis totius Ecclesiæ præconiis celebretur; cur te pestilens hæc vorago constringit, tantoque (proh dolor) incendio cruciat? Ad quem sanctus Episcopus: Nihil, ait, aliud in me remansit vltione plectendum, præter hoc tantum, quia in aula regia constitutus imperialibus me consiliis vehementer implicui, Canonicæ Synaxis officia per distincta horarum spatia non persolui. Mane quippe simul omnia coaceruans; tota die negotiis ingruentibus secura libertate vacabam. Ob hanc itaque negligentiam. Horarum ardoris huius fero suppliciũ. Tu vero omnipotentis Dei clementiam humiliter implora, vt manũ tuam in salutis pristinæ restituat statum. Quod cum factum fuisset, Vade, inquit, fili, obsecra fratres nostros ecclesiæ Clericos, & alios spirituales viros, vt pro me preces fundant, indigentibus subsidia conferant, sacrificiorũ votis insistant. His enim peractis, ego mox de vinculo pœnę huius indubitanter expediar, & expectantibus me beatorum ciuium choris lætus adiungar. Quod certe magnam nobis debet inferre formidinem, quia cum sanctum virum vni culpæ duntaxat obnoxium tam intolerabilis Purgatorij pœna constrinxit væ, væ, quæ mihi meisq; similibus est inferenda sententia, quot tot reatuum prolixitas grauat. Distinguenda sunt ergo per momenta temporum Ecclesiasticæ institutionis officia; & sub magna diuini timoris ac reuerentiæ disciplina dicenda sunt, ne dum psallimus, fructum spiritus cum carnis desidia miscea mus Quid enim prodest hostiam Deo laudis offerre; & per torporem negligentiæ fœdis eam cogitationibus inquinare.

Ecclesiasticæ institutionis officia momẽtis temporum sunt distinguenda.

XII. *Horas Canonicas in lecto non esse facile recitandas.*

Idem eadem epist. cap. 8. *& iam apud Baro. to.* 11. 1062. 82.

Idem, quem diximus, Adlardus; dum in Burgundiæ regno mihi conuiator incederet: In hoc, inquit, loco, per quem nunc transitum habemus, aliquid contigit, quod si dixerimus, non videtur otiosum. Frater quidam nostri cœnobij, piæ mentis & rectæ conuersationis vir, hic aliquando transibat, & ecce crinitus quidam, quasi ex Hierosolymitana peregrinatione veniens, palmam ferebat in manu. Cumque peregrinus & Monachus, inuicem obuij sese altrinsecus pertransissent, ait ille: Completorium in lecto, nec salus est, nec profectus. Quod Frater audiens, admiratus expauit, ac repente post terga respiciens eum videre non potuit: mox enim vt verbum protulit, omnino disparuit. Ille vero ad conscientiam mox reuersus, inuenit quia pridiano vespere lassus de via redierat, & fessa in lectulum membra proijciens, jacendo canonicas Horas compleuerat. Verum ille Angelus fuerit, an reuera (sicut videbatur) homo, Dei ducimus relinquendum esse judicio.

Horæ non facile recitandæ in lecto nisi sit necesse quia in iis habenda ratio decẽtiæ & honestatis.

XIII. *Dæmon irridet horas Canonicas irreuerenter recitantes.*

Petr. Dæmian. in lib. bello de miraculis.

Idem Damianus ad idem propositum aliam narrat historiam: Prior quidam fuerat nomine Ioannes, qui lentis quibusdam infirmitatibus macilẽtus videbatur semper & gracilis. Hac itaq; sui corporis imbecillitate confisus sæpe jacens in lecto Completorium decurrebat. Accidit autem vt dæmoniacus quidam non procul abesset, qui multa hominum secreta, & obscœnos actus impudens propalaret. Cumq; præfatus Ioannes dæmonem exire præciperet, & quibusdam exorcismi quęstionibus flagellaret; Tune, ait, ille es, qui sub Cotto quotidie completorium insusurras? & modo me quasi sanctus ejicere; & jutis mei vasculum de meo vis dominio liberare? Hoc audito frater erubuit, quia rei veritatem etiam per mendacij recognouit auctorem.

Horas irreuerentes recitans à dęmone ridetur.

XIV. *De laudibus diuinis, non sedendo, sed stando persoluendis.*

Baro. to. 11. *Annal.* 1062. 58.

Dum idem Petrus Ostiensis Episcopus & S. R. E. Cardinalis legationis munus obiret, tradit se in Gallia fuisse exceptum hospitio ab Waltero Archiepiscopo Bisontino celebris famæ Antistite, quem summis laudibus celebrat. Corripuit tamen eum, quem correctione ex eo dignum putauit, quod pateretur ecclesiæ ministros sedentis psallere: ait enim, ad ipsum postea scribens: Vnum præterea corporis ac desidiæ signum in tua ecclesia vidi, quod & tunc, prout expeditionis dictabat hora, corripui, & nunc apicibus tradere non superfluum duco. Plerique siquidem ibi clericorum residentes, dum vel canonica horarum celebrantur officia, vel etiam ipsa Missarum offeruntur terribilia sacramenta. Cuius corporis ignauiam per Galliarum partes nonnullis inesse etiam monachis deprehendi. Quod profecto prauæ consuetudinis vitium, correctione dignum, & de stadio militantis Ecclesiæ in his, qui incolumes sunt, constat penitus eradendum, &c. Hęc ipse, qui haud visus satis sibi tunc corripuisse de his Episcopum, reuersus ad eundem eodem argumento prolixam satis eam epistolam scripsit, cuius est exordium: Non ignoras venerabi-

Horę in ecclesiis non sedendo, sed stando persoluendæ.

lis

lis pater, &c. Qua ex pluribus diuinæ Scripturæ locis laborauit ostendere, nullo modo, neque clericis, neque laicis in ecclesia sedendum (nisi laboret quis infirmitate) dum diuina officia persoluuntur: quod vt primum ipse in sua ecclesia corrigat, inde in aliis quoque corrigendum procurer, admonuit.

XV. *Hora persoluenda ante cibi sumptionem.*

D. Hieron. in vita S. Hilarionis.

S. Hilarion multorum monachorum dux & rector factus vicinas religiosorum domos sua præsentia consolari solebat. Cumq; aliquando Die Dominica multis stipatus comitibus, qui ter mille erant, ad optimum quendam solitarium, qui Sabas dicebatur, diuertisset, vnicamque vineam lassis Hilarionis sociis, cibique indigentibus Sabas ad explendam famem liberaliter concessisset, pius vetuit Hilarion, seuera quadam imprecatione adhibita, ne monachi quicquam gustarent, nisi prius omnipotenti Deo precum, psalmorum, & rei diuinæ pensum absoluissent; Dei namque regnum in primis esse quærendum pater ille optimus judicabat.

Deo prius seruiẽdum quam ventri.

Matth. 6.

XVI. *Quomodo dæmon abstrahat seruos Dei ab officio diuino.*

D. Greg. li. 2. Dialog. c. 4.

In vno ex eius monasteriis, quæ circumquaque construxerat S. Benedictus, quidam monachus erat, qui ad orationem stare non poterat: sed mox, vt se fratres ad studium orationis inclinabant ipse egrediebatur foras, & mente vaga terrena aliqua & transitoria gerebat. Cumque ab Abbate suo sæpius fuisset admonitus, ad virũ Dei ductus est, qui ipse quoque stultitiã eius increpauit, & ad monasterium reuersus vix duobus diebus viri Dei admonitionem tenuit: nam die tertia ad vsum proprium reuersus vagari tempore orationis cœpit. Quod cum seruo Dei ab eodẽ monasterij Patre, quem constituerat, nuntiatum fuisset, dixit: Ego venio, eumque per memetipsum emendo. Cumque vir Dei veniſſet ad monasterium, & constituta hora expleta psalmodia sese fratres in orationẽ dedissent, aspexit quod eundem monachum, qui in oratione manere non potuit, quidam niger puerulus per vestimenti fimbriã foras traheret. Tunc eidem Patri monasterij, Pompegiano nomine, & Mauro Dei famulo sec. ete dixit: Nunquid num aspicitis quis est, qui istum monachum foras trahit? Quia respondentes dixerunt, Non. Quibus ait: Oremus, vt vos etiam videatis, quem iste monachus sequitur. Cumq; per biduum esset oratum Maurus monachus vidit: Pompegianus vero, eiusdem monasterij Pater videre non potuit. Die igitur alia, expleta oratione, vir Dei Oratorium egressus, stantem foris monachum reperit, quem pro cæcitate cordis sui virga percussit, qui ex illo die nil persuasionis vlterius à nigro iam puerulo pertulit, sed ad orationis studium immobilis permansit, ficque antiquus hostis dominari non ausus est in eius cogitatione; ac si ipse percussus fuisset ex verbere.

Tempore officij tentantur etiã serui Dei. Prompegianus Abbas.

Benedictus monachum vagum virgis castigat.

XVII. *De mirabili Coletæ feruore in diuinis officiis persoluendis.*

Coronidem adiiciam de B. Coleta, virgine religiosa, quæ cum non mediocri laboraret morbo, nunquam tamen à diuinis voluit se laudibus subducere, nec propter sororum paucitatem aliquid de illis diminui: sed cum duabus aut tribus sororibus preces omnes Canonicas ipsa persoluebat integre, solemniter & deuote. Vbi sane verisimilis non deerat coniectura, Angelicos spiritus ei veniſſe subsidio, vt audientium deuotio & admiratio augeretur. Nunquam illa, quod sane admirabile est, in diuinis persoluendis officiis vllum vel tædium, vel laborem sensit: imo quanto ea prolixiora essent, tãto gratiora quoque erant. Quod si interdum aliquam sentiret desolationem, mox inchoato officio confortabatur, & tranquillabãtur, & psallens suauiter in feruore spiritus, perinde ac si faciem summi Regis coram intueretur. Cum aliquando visitaret monasterium quoddam; offendit illic sanctimonialem, quæ propter grauem morbum annis octo à diuinis officiis abfuerat non absq; multo animi dolore. Et ad se accitæ comiter agit: Quid est, dulcissima filia, quod tam longo tempore abes à laudibus Dei? Respondit illa: Nihil, mea mater, Illic vel dicere vel facere possum, morbo impedita. Tum Coleta, Abi, inquit, hac nocte in Christi nomine ad preces nocturnas, & fac ibi pro viribus. Fecit ea sic, & ecce vocem sentit sibi restitutam longe meliorem, quam vnquam habuisset antea, cecinitq, non minus bene, vel etiam melius, quam aliæ incolumes: Præter horas Canonicas, quotidie legebat omnes orationes Dominicas, quibus laicæ sorores diuinum persoluunt officium: tum quoque preces horarias S. Crucis, & duplices defunctorum, vt vocant, Vigilias, vt plurimum nouem lectionum, interdum trium.

Stephan. Iuliac. in vita eius cap. 22. & 24. apud Sur. tom. 2. Marc. 6.

Feruor mirabilis Coletæ in diuino officio persoluendo.

Cap. 24. vitæ eius.

Miraculũ.

TIT. VI. De oratione mentali.

Moses Hebræorum legislator, oues in monte Sina pascebat, & iugi atq; assidua meditatione diuinorum colloquiorum particeps factus est, adeo vt cum Domino facie ad faciem loqueretur. *Exod. 32.*

Daniel noctu contemplationi & orationi vacans prophæticum hausit spiritum. *Daniel. 2.*

IESVS CHRISTVS *Dei filius interdum in templo turbas docebat, noctu, monte Oliueti consenso contemplabatur.* *Luc. 19.*

Paulus Apostolus in Apostolatu confirmatus, raptus est vsque ad tertium cœlum, vtrum in corpore, an extra corpus, nescit, Deus scit: audiuit arcana verba quæ non licet homini loqui. Hinc demum in illam prorupit vocem: O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, &c. *2. Cor. 2.*

EXEMP. I. *Quam sit suaue & iucundum rerum cœlestium meditationi vacare.*

D. Hiero-

D. Hier lib. de Virginitate.

D. Hieronymus spiritalis cõtemplationis ingentem & ineffabilem hausit dulcedinem in eremo. In eo quippe libro, quem de Virginitate seruanda edidit: Post multas, inquit, lacrymas, post cœlo inhærentes oculos, nonnunquam videbat mihi interesse agminibus Angelorum, & lætus gaudensque cantabam:

Cant. 1. *Post te in odorem vngu-entorum tuorum curremus.* Et ad virgines Deo dicatas scribens, ait: Experto itaque seni deuote consulenti credite, filiæ, si semel gustatis, quam dulcis est Dominus ad quem accedentes, lapidem viuum ab hominibus quidem reprobatum, à Deo autem electum; poteritis ab eo illud audire: Venite, *& ostendam vobis omne bonum.*

Exod. 33. Et tunc ostendet vobis talia, qualia non nisi mentes assuetæ norunt. Scio quid loquor, charissimæ. Nam vt meam insipientiam loquor, ego homunculus sic abiectus, sic vilis in domo Domini, adhuc viuens in corpore, Angelorum sæpe choris interfui, de corporeis per hebdomadas sustentationibus & nutrimentis nihil sentiens, diuinæ visionis intuitu. Post multorum forte dierum spatia præscius futurorum redditus corpori, flebam: Quid ibi manens felicitatis habebam, quid inenarrabiliter delectationis sentiebam, testis est ipsa Trinitas, quam cernebam, nescio quo intuitu. Testes sunt & ipsi beati spiritus, qui aderant: testis est etiam conscientia mea, qui tantis bonis ipse fruebar, quot & qualia nescit proferre mollities corporis mei. Denique subiungit, dicens:

Rerum cælestium cõtemplationi qui apti. Ioan. 12. Non potest ad tantæ contemplationis dulcedinem cor secularibus plenum negociis aspirare: sed oportet seculo vt moriatur, vt soli Deo pertantas meditationes & desideria supernis inhæreat. Vnde granum frumenti cadens in terram nisi mortuum fuerit, semper sic solum manet, vt cecidit, quod si moritur, fructum plurimum affert.

II. *A turbis secedit B. Franciscus, vt per quietem & consortium Domini nouas vires ad vti iter laborandum & perseuerandum hau iat.*

De Beato Francisco ad salutem animarum vocato ita scribit verus eius filius diuus Bonauẽtura: Vir autem Dei solitarius remanens & pacatus nemora replebat gemitibus, loca spargebat lacrymis, pectora manu tundebat, & quasi occultius secretarium nactus, confabulabatur cum Domino suo. Ibi respõdebat iudici; ibi supplicabat Patri: ibi colloquebatur amico: ibi quoque fratrib. ipsum pie obseruantibus aliquoties auditus est clamosis gemitibus apud diuinam pro peccatoribus interpellare clementiam, deplorare etiam alta voce, quasi coram se positam Dominicam passionem. Ibi visus est nocte orans manibus ad modum crucis protensis, toto corpore subleuatus à terra, & nubecula quadam fulgenti circundatus, vt illustrationis mirabilis intra mentem mira circa corpus perlustratio testis esset. Ibi etiam sicut certis est comprobatum indiciis, incerta sibi, & occulta diuinæ sapientiæ pandebantur: quãuis illa non vulgaret exterius, nisi quantum Christi vr-

D. Bonau. in vita eius c. 10

S. Franciscivariæ inter orandum cæremoniæ.

gebat charitas, & proximorum vtilitas exigebat. Dicebat enim: Leui mercede rem impretiabilem contingit amitti; & illum qui dedit, ad non dandum iterum facile prouocari.

III. *Exercitii spiritualis gratia subtrahit se Hugo Ep. Lincolnienſis ad monaſterium ſinguli annis.*

In vita sancti Hugonis Lincolniensis Episcopi hoc inuenimus scriptum: Singulis annis vt minimum semel æstiuis vacationibus ad monasterium Vuitamiense se conferre solebat. Ibi vero tanquam in messe fertili, menti suæ de spiritualibus prouidit frugibus, quas vbertim illic ipse secuerat. Erant tunc illic viri valde spectabiles, in vita strenui, in contemplatione sublimes, iique blandimenta ei nulla, tanquam vltra alios Episcopos aliquid haberet sanctitatis, apponebant; sed potius admonebant; vt videret quantum adhuc abesset à conuersatione Patrum antiquorum. Tanta autem humilitate in omnibus se illis conformabat, vt præter solum annulum nihil gestaret, vnde, quod esset Episcopus, posset animaduerti.

In eius vita c. 3.

Exercitia annua S. Hugonis Epiſ. Lincoln.

IV. *In antro abſtractus per quadrageſimas rerum ſpiritualium deliciis indulgens parce victitat Laurent. Dublin. Ep.*

Laurentinus quoque Dublinensis Episcopus in ea concauitate, quam S. Coenginus suis manibus effecisse dicitur, persæpe latitans contemplatiuis deliciis illic deuotus perfruebatur, de corpore suo minime solicitus; sed tamen in multa necessitate, ei deesse nolens, ter tantum in hebdomada panem & aquam, interdum etiam olus ei præbebat: tanquam alter Moses contemplationis diuinæ suauitate refectus. Ibi ergo morans per quadragenas hominum non admittebat frequentiam, nisi Abbatis nepotis sui, qui ei cibum quem diximus, subministrabat, ad eumque causas & negotia populi, & ad populum sancti sacerdotis responsa atque consilia referebat. Erat autem accessus ad eum per scalam, cuius ima pars in aqua figebatur, superior tenebatur ad rupem.

Surius in eius vita c. 17

Rerum cælestium deliciis sæpe per 40. dies indulget Laur. Dublin. Epiſc.

V. *Ob vitæ contemplatiuæ amorem Epiſcopale munus refugit Gregor. Nazianzenus.*

Gregorius Nazianzenus cum tranquillæ vitæ, atque ab hominum frequentia semotæ amore flagraret, non tulit se imperiose cogi atque in medios tumultus contrudi, ab hacque vita perinde atque ab asylo quodam per vim auelli: nihil enim illi eo homine fortunatius esse videbatur, qui clausis compressisque corporis sensibus, atq; extra carnẽ mundumque positus in seque collectus; nec nisi summa necessitate impellente, quidquam rerum humanarum attingens atque secum in se & cum Deo colloquens, superiorem rebus in aspectum cadẽtibus vitam agit diuinasque species & imagines puras semper, nec vllis terrenis & errabundis formis permixtas, in seipso circumfert, ac Dei rerumq; diuinarum

Greg. Nazianz. Apol. 1.

Contempl'a tionis bonum quantum.

purum omnino ſpeculum eſt, indieſque efficitur, luciq; lucem obſcuriori videlicet clariorem adiungit, at iam futuri æui bono fruitur, & cum Angelis verſatur & licet adhuc in terris agens, terram deſerit, atq; à ſpiritu in cœlo collocatur. Si quis veſtrum hoc amore correptus tenetur, quid dicam intelligit atq; affectui ei, in quem tum incidit facile ignoſcet.

VI. *S. Aquilinus contemplationi ſeu animi recollectioni vacaturus, à negotiis & ab aliquamdiu ſecedit.*

Ex Anonymo Sur. in vita eius c. 9. Octob. 19. tom. 5. Aquilin. Ep. rerum ſpiritualiũ meditationi operam nauat.

S. Aquilinus Epiſc. Ebroicenſis, gregis paſtoralis cura ſuſcepta ſpeculator effectus, prolixius vigilabat, atque in preces incumbens contemplationi dabat operam: vt tantum ſanctitate creſceret, quantum creuerat dignitate: talemq; ſe opere præberet, qualis & quam nouus & perſpicax ex ſuo nomine deſignabatur. Atque vt liberius poſſet contemplationi vacare, & pro peccatoribus mundi huius tumultibus deditis Dominum deprecari, non longe à muro ciuitatis, ab eccleſia vero centũ paſſuum ſpacio diſtantem elegit cellam, in portæ Rhothomagenſis regione ſitam: ibique ſecretum, quod propter paſtoralis curæ inquietudines amiſerat, repetens, animarum cauſas & negotia tanto curabat melius quanto plus corporum declinabat; magis proficiens in iis, quæ ad populi cauſas attinerẽt orando, quam poſſet concionando. Eſt enim hoc peculiare electis ſemper optare ſecretum, quemadmodum reproborum eſt appetere turbas & tumultus.

Solitudinẽ appetere quorum proprium.

VII. *Meditationi de paſſione Domini noſtri* IESV CHRISTI *plurimum inſiſtebat Elzearius Comes.*

In vita eius apud Suriũ.

Accidit, vt quandoq; Elzearius Comes Arianus in monte Peſſulano hæreret. Itaque Delphina eius vxor ex caſtro Podii Michaelis miſit ad eum literas per famulum, cupiens noſſe, cur moram illic faceret. Cui ille ſic reſpondit: Sanus corpore ſum & ſoſpes. Quod ſi vero videre me cupis, quære me in vulnere lateris Chriſti. Illic enim habito, & ibi me poteris inuenire, friuſtra alibi quæſitura.

VIII. *S. Genouefa ad tempus recluditur, vt expeditius meditationi vacaret.*

Ex Anonym. in vita eius c. 6. Sur. 21. 5. 27. Sept. Curioſitatis pœna.

S. Genouefa virgo Pariſienſis, ab Epiphania ad Cœnam vſque Domini in cella recludebatur, vt & orando & contẽplando Deo expeditius incumberet. Ad cuius oſtium quum puella veniſſet, vt quidnam illa faceret, per rimas exploraret, eueſtigio lumen amiſit: ſed exacto quadrageſimali ieiunio, eiuſdem operâ lucem recepit.

IX. *Franciſcus Xauerius etſi occupatiſſimus, nulla vnquam die intermittebat meditationem.*

Horat. Tursellin. l. 6. de vita eius c. 6.

Franciſcus Xauerius, primus è Societate Ieſu in India & Iaponia Apoſtolus, etſi mentem in Dei diuinarumque rerum cognitione defixam perpetuo habebat; ſtatum tamen, ac certum quotidie ſeponebat tempus, quod ereptum negotiis tribueret meditationi rerum cæleſtium. Maxime vero in Chriſti vitæ mortiſque meditatione acquieſcebat; ſatis gnarus ibi eximia omnis exempli documenta in illuſtri poſita monumento intueri atque imitari licere. Hoc meditationis genus maxime ſalubre ac frugiferum (præcipuum vtique exemplar Chriſtianæ vitæ, & ingens inuitamentum diuinę charitatis) impenſe complectebatur ipſe, & aliis commendabat. Quo in negotio haud maiore mentis ardore verſabatur, quã animi conſtantia. Id adeo non alias magis intellectum eſt, quam cum daret operam valetudinariis. Etenim cum aſſiduę occupationes nullam ei diurni temporis partem ad orandum vacuam relinquerent; orationis magis, quam ſomni memor, nocturnæ corporis quieti detrahebat horas ſemper aliquot, ne animus cæleſti illa optatiſſimaque fraudaretur requie pabuloque; adeo eius mẽtem diuini dulcedo colloquii ceperat. Binas ferme, cum plurimum ternas ſomno horas tribuebat; ſed ita vt ne ſomnus quidem vacaret oratione. Sæpius enim per ſomnum emittebat eiuſmodi voces; O IESV bone, ô Creator mi, aliaſque conſimiles: orare illum, non dormire crederes. Haud multo minor in oratione vocali quæ dicitur, pſalmiſque & hymnis recitandis, vel pietatis ſenſus, vel ſedulitatis in eo fuit. Antiquiſſimum quippe habebat, diuinũ officium horaſque Canonicas diligenter ſimul ac pie recitare. Initio igitur Eccleſiaſticum audiens monentem; *Ante orationem præpara animam tuam, & noli eſſe quaſi homo, qui tentat Deum.* Interiore cura comparabat ſeſe. Namque ad mentis attentionem ac pietatem vehementius accendendam, hymno Veni Creator, ante ſingulas horas pronunciato, haud ſegniter ſancti Spiritus expoſcebat opem. Quem quidem ille hymnum tanto ſemper pronunciabat ardore, vt ei cor è pectore exilire, animuſque deficere videretur.

De vita & morte Chriſti Xauerii meditatio.

Nocturna Xauerii meditatio.

Officium diuinum qua præparatione & intentione recitandũ. *Eccl. 18.*

Hymnus Veni Creator ante horas prælegendus.

X. *Rerum diuinarum contemplationi addictus Xauerius abſtrahitur à ſenſibus.*

Idem ibid. lib. 13. c. 14.

Andreas quidam, Indus, Goanis Collegii alumnus erat idemque Franciſci Xauerii Comes. Huic ille à prandio de more operam cœleſtiũ rerum meditationi daturus præceperat, vt ſimul atque altera poſt meridiem hora audita foret, ipſum commonefaceret ſedulo: quippe ſibi conueniendum eſſe Proregem ſuper re magni momenti. Paruit Andreas, ac præſtituto tempore ad Franciſcum Xauerium in cubiculum adit. Reperit hominem ſedentem ardenti vultu apertis oculis, alienatiſque à corpore ſenſibus: oculorum auriumque vſum amiſiſſe eum crederes. Igitur Indus ſæpius voce nequicquam compellatum, cum non vehementius execrando, ſtrahitur à non obſtrependo pedibus, non fores quatiendo eum excitare potuiſſet, tactu excitauit. Hæc inter quarta iam à meridie hora data erat. Itaque eius quoque rei admonitus Xauerius, confeſtim ire ad

Diuina me ditans abſenſibus Xauerius.

Præ-

Prætorium pergit. Cæterum ideo ille animi sensus atque ardor alienatam à suscepto itinere mentem agebat. Quocirca errabundus per vrbem reliquum diei meditando consumpsit. Iamq; nox appetebat, cum Pater, Comitis admonitu, ad se rediit, ac semet aberrare aliquando sensit. Proinde ad Comitem versus; Alio die inquit, cum Prorege agemus; hunc enim diem sibi Deus vindicauit. Postero igitur die Proregem adit, placatque.

XI. *Reuelationes non esse facile communicandas.*

Raimundus à Capua in vita eius.

De sanctissima virgine Catharina Senensi scriptum legimus, quod cum aliquando in extasim rapta mirãda quædam cœlestium rerum mysteria spiritu tradente didicisset, sensibus reddita, præ admirationis magnitudine, continere se nõ poterat, quin hæc identidem verba admirabunda repeteret: Audiui arcana verba, audiui arcana verba. Cumque nihil aliud diceret, eiusque confessarius instanter ab ea peteret, vt arcana ea secum cõmunicaret, virgo tãdem precibus eius victa respondit: Grauissimi in Deum criminis me ream existimarem, pater, si aliquid tibi ex iis, quæ mihi ostensa sunt, exponere tentarem. Cum enim voces, quibus in familiari sermone vtimur, ad res terrenas significandas impositæ sint, vsque adeo infra rerum cœlestium dignitatem iacent, vt ne earum quidem vmbram exprimere valeant.

XII. *Recollectionis tempore à vanis colloquiis abstinendum esse.*

B. Esaias Abbas Oratione 26. in Bibliotheca Patrum to. 2.

Cauere debet homo solitudini & quieti deditus, ne verba audiat inutilia: hæc enim perdunt labores ipsius. Abbas Serapion, inquit Esaias Abbas, rogatus, qualis sibi ipse videretur? respondit. Similis videor homini super turre existenti, qui nutu significet accedentibus, ne ad se veniant. Mihi autem similis videor homini, qui propugnaculum ædificauit, & ferreis vectibus illud muniuit, vt si quis pulset, non audiat, neque intelligat, quis ille sit, aut vnde veniat, aut quid velit, neq; aperiat ei prius quam discedat. Si quis Dominum quærit ex animo, attenditque sibi, nec mundi vinculis illigatur, & cor suum custodit, vt sine offensione posset ante Dei tribunal consistere, is ab eo exauditur atque diligitur.

TIT. VII. De loco Orationis.

Num. 11. *Petiit populus carnes in deserto, & Dominus iratus concessit eis.*

4. Reg. 4. *Elisæus, cum attente orare vellet pro mortuo filio Sunamitidis, ingressus cubiculum ostium clausit.*

Tob. 1. *Tobias ibat Hierosolymam, vt ibi oraret Dominum.*

Dan. 3. *Azarias cum sociis stans in medio fornacis, in quam iussu Regis Nabuchodonosoris coniectus fuerat, & ibi orans cum sociis liberatus est.*

Dan 13. *Susanna in horto videns omne humanum sibi deesse consilium recurrit ad orationis suffragium: & oratio eius fuit exaudita.*

2. Paral. 33. *Manasses Iudæorum Rex, Babylonem captiuus ductus, in carceribus Deum, quem offenderat, ardentissimis precibus inuocauit, & ab eo exauditus est, ita vt in regnum suum fuerit restitutus, & in posterum sancte vixerit.*

Matth. 1. *Christus Dominus locum orantibus aptum designauit, cum dixit: Domus mea, domus orationis vocabitur. Orauit interim & ipse in monte, in horto, &c.*

Act. 12. *Ascendit Petrus Apostolus in superiora domus, vt oraret circa horam sextam.*

EXEMP. I. *De sancta Agnete Virg. & martyre in mediis flammis oratione ad Dominum fundente.*

D. Ambr. in vita eius serm. 91.

CVm Aspasius Prefecti Romani vicarius iussisset in omnium conspectu ignem copiosum accendi, & in medio flammarum S. Agnetem morte plectendam iactari præcepisset, mox in duas partes diuisæ sunt flammæ, & hinc, atque illinc seditiosos populos exurebant: ipsam autem penitus in nullo contingebat incendium. Eo magis non hoc virtutibus diuinis, sed maleficiis reputantes, dabant fremitus inter se populi, & infinitos clamores ad cœlos. Tunc beata Agnes expandens manus suas in medio ignis, his verbis orationem fudit ad Dominum:

Oratio S. Agnetis martyris, in flammis.

Omnipotens, adorande, colende, tremende Pater Domini IESV Christi, benedico te, quia per filium tuum vnigenitum euasi manus hominum impiorum, & spurcitias diaboli impolluto calle transiui. Ecce & nunc rore cœlesti perfusus per Spiritum sanctum focus iuxta me moritur, flamma diuiditur, & ardor incendii huius ad eos, à quibus in me ministratur, effunditur. Benedico te, Pater prædicande, qui etiam inter flammas intrepidam me ad te peruenire permittis. Ecce iam quod credidi, video: quod speraui, iam teneo: quod concupiui, complector. Te confiteor labiis & corde, te totis visceribus concupisco. Ecce ad te venio viuum & verum Deum: qui cum Domino nostro Iesu Christo, Filio tuo, & cum Spiritu sancto viuis & regnas in cuncta sæcula sæculorum.

II. *Franciscus Xauerius Indorum Apostolus, quoties ei licebat, potius orabat in templo, quam alibi in loco profano.*

Horat. Turtell. in l. 6. de vita Xauerij c. 5.

Meliaporæ ad ædem S. Thomæ cum diuersaretur Franciscus Xauerius, de nocte surgens itabat in templum, nec vllis aut hominum sermonibus, aut plagis, ac turbis dæmonum à diuinis colloquiis deterreri potuit. Sæpe etiam ibidem totas pene noctes extraxit precibus. Malacæ vero cum in cubiculo è storeis habitaret, quidam sanctitatis eius opinione suadente, ex insidiis per storearum rimas, quid tandem rerum noctu Franciscus ageret, obseruauerunt sæpius: ac semper eum viderunt,

cum nixis genibus ante Christi crucifixi imaginem iam ad multam orasset noctem, vegeto tamen animo ac corpore perseuerare; donec, ingruente somno, naturæ necessitati paulisper cedens, humi procumberet. Inde in saxum instar ceruicalis recumbentem fracta diurno nocturnoque labore membra reficere parumper: sentires illum somno vti pro medicamento, & in quiete capienda nihil minus amare quam quietem. Cæterum haud dubius, quin Deus in sacris locis, vbi sanctius colitur, benignius audiret orantes; quotiescunque copia erat, haud paulo libentius in sacris orabat ædibus. Itaque vbicunque res ferret, cubiculum sibi quærebat proximum templo, eo se de nocte clā supplicandi causa recepturus.

Orandum in loco sacro, cum fuerit commodum.

III. *Idem Xauerius interdum orandi gratia in solitudinem secedit.*

Idem ibid. Malacensium nonnulli eius honesti commemorarunt, Franciscum sæpenumero cum ipsis summa affabilitate sermonis versantem sensim se clam omnibus subduxisse de circulo: inde cum ab eis diu multumque requisitus foret, in sylua aliqua aut solitudine suppliciter orantem, aut corpus suum verberantem, esse deprehensum, ita, ne molesti interpellatores interuenirent, re penitus dissimulata, relictū. Nec terra quam mari constantior Xauerii pietas in orando fuit. Eius rei indicia ita multa enitueruntin eius nauigationibus à nobis expositis, vt exemplorum conquirendorum labor non superuacuus tantum futurus sit, sed etiam molestus. Quippe in dissimillimis etiam locis ac negotiis semper sui similis, vitam omnem vno quasi tenore traduxit. Illud tamen, quod maris proprium fuit, reticendum non est. Constat eum in mari ex media ferme nocte ad lucem vsque in oratione pernoctasse, & in mediis tempestatibus, summisque periculis, æquissimo animo Deum orasse: itaque persæpe nautas perinde ac vectores suam nauisque salutem Francisci precibus acceptam retulisse. Erat Xauerii oratio ardens semper & accensa, plerumque cælestibus quoque gaudiis affluens.

Oratio Xauerii in sylua.

Oratio Xauerii in naui.

TIT. VIII. De tempore orationis.

Psal.5. *Dauid Iudæorum Rex ter quotidie, vespere, mane & meridie orare solebat, & aliquando septies: nonnunquam etiam media nocte.*

Psal.54. *Psal. 118.* *Luc.22.44.* *Luc 6.12.* *Luc.7.16.* *Luc 18.1.* *Luc.17.* *Christus Dominus tempus orandi præscripsit; Vespertinum: vespere facto orauit in morte. Nocturnum; pernoctauit ipse in oratione: & Antelucanum; nam valde diluculo surgens in desertum locum secessit ibi oraturus: Et pene continuum, dicens: Oportet semper orare, & nunquam deficere.*

Act.3. *Petrus autem & Ioannes ascendebant in templum ad horam orationis nonam.*

Act.10. *Postero autem die iter illis facientibus, & appropinquantibus ciuitati, ascendit Petrus in superiora, vt oraret circa horam sextam.*

Media autem nocte Paulus & Silas orantes laudabant Deum Et audiebant eos qui in custodia erant. *Act.16.*

EXEMP. I. *Ex ritu Ecclesiastico quibus horis orandum.*

Clemens Romanus Pontifex & Martyr, libro octauo Constitutionum Apostolicarum inter traditiones Apostolicas Episcopo & Clero seruandas, refert hanc; Precationes facite mane, hora tertia, ac sexta & nona, & vespere, atque ad Galli cantum. Mane gratias agentes, quod illuminauerit nos, nocte sublata & reddita die. Tertia, quod ea hora Pilatus Iudicium aduersus Dominum pronunciauerit: Sexta, quod ea hora in crucem actus sit. Nona, quod tum omnia mota & tremefacta sint Domino crucifixo, quia horrerent audaciam impiorum Iudæorum, & contumeliam Domini ferre non possent. Vespere, quod noctem dederit ad requiescendum à diurnis laboribus. Ad galli cantum quod ea hora nuntiet aduentum diei ad faciendum opera lucis.

D. Clemens li.8. Constit. Apost.c.34.

Traditio ecclesiæ de tempore orationis.

II. *De oratione à Christianis olim etiam ante lucem facta tempore Traiani.*

Tertullianus in Apologetico aduersus gentes de Plinio secundo hęc refert; Is cum Prouinciam regeret, damnatis quibusdam Christianis, quibusdam gradu pulsis, ipsa tamen multitudine perturbatus, quid de cætero ageret, consuluit tunc Traianū Imperatorem, allegans præter obstinationem non sacrificandi, nihil aliud se de sacris eorum comperisse, quam cœtus antelucanos ad canendum Christo & Deo, & ad confœderandam disciplinam, homicidium, adulterium, fraudem, perfidiam & cætera scelera prohibentes. Tunc Traianus rescripsit hoc genus inquirendos quidem non esse, oblatos vero puniri oportere.

Tertull. in Apologet. aduersus Gentes, c,2.

Oratio olim etiam ante lucem fiebat.

III. *Exemplo B. Virginis Deiparæ licere, oratione facta, alia honesta exercitia interiicere.*

Ne continenter orando defatigatus quandoque concidat animi vigor, & cogitationibus diffluat atque dilabatur, recte maiores nostri horas diei diuiserunt, alias orationi; alias actioni; alias vero lectioni. Hinc quidam tradunt, Virginem beatam, postquam à parente in templo cultui diuino fuit dedicata, à mane ad horam tertiam precibus: à tertia ad nonam manuū labori; tum sumpto cibo, à nona ad vesperam, scripturarum meditationi operam dare consueuisse.

Marc. Marul.lib.2.c.1.

Virginis Deiparæ tempus orandi matutinum.

IV. *Carolus V. Imper. quotidie mane & vesperi orare solebat.*

Quotidie mane suas horas Canonicas, vt vocant, legebat Carolus V. Imp. easque ita extendebat, vt bis tantum fere, quantum presbyteri, semper mane legeret. A cœna semper redibat ad longissimas preces suas, quæ duarum plerumque erant horarum,

Laur. Sur. in Chro. ad an. Christi 1558.

Caroli V. preces, matutinæ & vespertinæ.

rum, sicut & matutinæ: Non enim suis viribus fidebat potentissimus Princeps, sed totus à summi Numinis ope & auxilio pendebat, quod sibi precibus tã longis quotidie conciliare studebat. Et hinc tanta illi in rebus gerẽdis felicitas, tam insignes victoriæ, adeo vt ob multa fortissime gesta, Galli eum Herculi, Germani Carolo Magno, Itali Dauidi, Siculi Africano, Hispani Alexandro Magno, Turci Iulio Cæsari, Afri Hannibali compararint. Multi cum aduerterent eum & domi & militiæ æque continuum & prolixum esse in precibus suis, dicere solebant: Carolus sæpius & diutius cum Deo, quam cum hominibus loquitur.

TIT. IX. De cæremoniis seu gestibus externis inter orandum seruandis.

Exod.17. *Cum Iosue pugnaret contra Amalec, Moyses Aaron & Hur ascenderunt super verticem collis. Cumque leuaret Moyses manus, vincebat Israel; sin autem paululum remisisset, superabat Amalec. Manus autem Moysi erant graues: sumentes igitur lapidem posuerunt subter eum, in quo sedit. Aaron autem & Hur sustentabant manus eius ex vtraque parte. Et factum est vt manus illius non lassarentur vsque ad occasum solis. Fugauitq; Iosue Amalec & populum eius in oregladii.*

3.Reg.8. 2.Paral.8. *Salomon Rex ædificato templo stetit in oratione ad Dominum vtroq; genu in terram defixo, & manus expandens in cœlum.*

2.Mac.10. *Appropinquante exercitu Timothei, Iudas Machabæus, & qui cum illo erant, deprecabantur Dominum, caput terra aspergentes, lumbosque ciliciis præcincti, ad altaris crepidinem prouoluti, vt eis esset propitius, & inimicis eorum inimicus.*

Ioan.11. & 17. IESVS, eleuatis sursum oculis, dixit: *Pater, gratias ago tibi, quia audisti me.*

Luc.18. *Publicanus à longe stans nolebat nec oculos in cœlum eleuare, sed percutiebat pectus suum, dicens: Deus, propitius esto mihi peccatori.*

Matth.26. Mar.14. Luc.22. Act.9. *Christus Dominus in horto progressus pusillum procidit in faciem suam, orans & dicens: Pater mi &c.*

Petrus Thabitam, suscitaturus positis genibus orauit.

EXEMP. I. *D. Iacobus Minor Apostolus flexis poplitibus orat ad callum vsque durissimum.*

D. Hieron. li. de viris illustribus.

D. Hieronymus in libro de viris illustribus, siue in Catalogo Scriptorum ecclesiasticorum, de Iacobo fratre Domini narrans: ait: Suscepit Ecclesiam Hierosolymæ post Apostolos frater Domini Iacobus cognomento Iustus. Multi siquidẽ Iacobi vocabantur. Hic de vtero matris sanctus fuit, vinum & siceram non bibit, carnem nullam comedit; nunquam attonsus est; nec vnctus vnguento; nec balneo. Huic soli licitum erat ingredi Sancta Sanctorum. Siquidem vestibus laneis non vtebatur, sed lineis, solusque ingrediebatur templum, & flexis genibus pro populo deprecabatur in tantũ, vt camelorum duritiem traxisse eius genua crederentur.

D. Iacobus orat ad duritiem vsq; camelorũ.

II. *Paulus Eremita iam iam moriturus orat flexis genibus.*

Idem in vita S. Pauli Eremitæ. Idem Hieron. in vita S. Pauli Eremitæ ait: Introgressus speluncam eius Antonius, vidit eum genibus complicatis, erecta ceruice, extensisque in altum manibus; corpus exanime. Ac primum & ipse viuere eum credens, pariter orabat. Postquam vero nulla, vt solebat, suspiria precantis audiuit, in flebile osculum ruens, intellexit, quod etiam cadauer Sancti, Deum, cui omnia viuunt, officioso gestu precabatur.

Paul. eremita etiam mortuus genu flexo precatur.

III. *S. Edmundus Episcop. prouolutis genibus ad callum vsque & sanguinem orabat.*

In vita eius a.14. apud Sur. tom. 6. Nouemb 16. S. Edmundus Episcopus Cantuarienfis in preces sedulus incumbebat & in nuda humo defigebat genua, idque interdum tam duriter, vt erumpẽte sanguine alterum genu aspergeretur; alterũ vero semper callum duceret. Singulis diebus omnia Christi crucifixi membra à capite vsque ad pedes singulatim salutabat, his verbis, Adoramus te Christe, &c. Quotidie etiam triplices dicebat horarias preces, quas vulgo horas vocant, puta Canonicas, sancti Spiritus, & perpetuæ Virginis MARIÆ: addebatque etiam officium defunctorum.

S. Edmund. quotidie salutat mẽbra Christi.

IV. *In oratione quando, & cur aliquando standum & flectendum.*

Baro. tom.1. Annal. eccl. an.58. ex Tertull. de corona milit. c.3. Iustin lib. Quæst.q.115. Quod ad habitum corporis in fundendis precibus spectat; stantes aliquando, aliquando vero genibus flexis Christianos adorare debere, veterrima est in ecclesia institutio, vt tradit Tertullianus. Cuius rationem & causam hanc affert auctor apud Iustinum: Genuum inclinatio in precationibus magis peccatores Deo commendat, quam si stantes orẽt, magisque ea res diuinam permouet misericordiam. Deinde vtriusq; nos oportuit iugem obtinere memoriam, & ipsius per peccatum lapsus nostri, & gratiæ Christi Domini nostri, per quam à lapsu resurreximus: Ea propter genuum per sex dies inclinatio symbolum & nota est lapsus per peccata nostra. Quod vero die dominico genua nõ flectimus, signum est & designatio resurrectionis, per quam gratia Christi & à peccatis & à morte, quæ ab illo interfecta est, liberati sumus.

Stantes orare soliti Christiani.

Paschali tempore cur standũ in oratione

V. *Prostrato corpore orare consueuisse olim fideles.*

Iustin Martyr post orat. ad Anton. Stratos insuper in terra, si qua sæua vrgeret calamitas, Fideles olim precari etiam consueuisse, tota exemplo est Christianorum legio, quæ sub Marco Aurelio Antonino sic Deum precata hostibus internecionem & Romanis militibus vltimo discrimine laborantibus salutem obtinuit. Quod eiusdem Imper. ad Senatum Romanum epistola scripta indicat.

Strato corpore orare antiquum.

VI. *De Apostolica institutione extollendi & expandendi manus in oratione.*

Baro. tom.1. Annal. an. Dom.58.
1. Tim.2.
Tertull. de orat.c.11.12

Manus item expandere, & in altum tollere, cum precarentur, Christianos consueuisse, id non aliunde, quã ex institutione Apostolica, ecclesia sibi vendicat. Paulus enim ad Timotheum scribens: Volo, inquit, vos orare in omni loco, leuantes manus puras. De eodem ritu sic Tertullianus: Nos vero non attollimus tantum, sed etiam expandimus, & Dominica passione modulantes & orantes confitemur Christo. Cuius rei exempla sunt quamplurima.

VII. *De alio antiquo ritu, tundendo nimirum pectore in oratione.*

Cyprian. lib. de orat. apud Baro. tom. 1. an.58.

Verecundiam, modestiam animique demissionem præ se ferre debere, Fideles omnes in omni situ & corporis habitu, cum Deum precantur, tum Tertullianus, tum Cyprianus inculcant. Vt etiam in precationibus aliquando suum quis tundat pectus, publicani à Christo adeo commendati probat exemplum. Quo signo animi pœnitudinem declarari, facto illorum, qui post Christi passionem reuertebantur percutientes pectora sua, significatur. Quod & Nicolaus Rom. Pont. ad Consultationes Bulgarorum rescribens, docet his verbis: Pectus percutimus, significantes videlicet, quod nequiter gessimus, displicere nobis, & ideo antequam Dominus feriat, & antequam vltio extrema veniat commissum pœnitentia digna punire.

Luc. 23. Orando tundere pectus vnde tractum, & quid significet.

VIII. *De coniunctione manuum in oratione, & quid per eam significetur.*

Apud Baro. to.1. Annal. ad an. Christi 58.

Nicolaus Romanus Pontifex ad consultationes dictorum Bulgarorũ rescribens de iungendis in oratione manibus, ita ait: Dicitis, quod Græci fateantur, quod in ecclesia qui non constrictis ad pectus manibus steterit, maximum habeat peccatum. Hoc vt fieret, præceptum fuisse, nusquam, ni fallor, inuenitur: ac per hoc nisi fiat, peccatum non est: Nam quidam faciunt hoc, quidam illud genus humilitatis: Nec istud est peccatum, nisi forte quis pertinaciter recusauerit facere, quod omnes viderit facientes. Verum & hoc cum fit, nõ nisi humilitatis gratia fit, vt reuera scriptum est: Oratio humiliantis se nubes penetrat. Proinde siue hoc siue aliud quid humilitatis excogitare potest homo, non est reprehendendus Et post pauca: Quia in Euangelio, reproborum ligari manus & pedes reperiuntur, quid aliud isti agunt, qui manus suas coram Domino ligant, nisi Domino quodammodo dicant: Domine, ne manus meas ligari præcipias, vt mittas in tenebras exteriores; quoniam ecce ego iam eas ligaui, & ecce in flagella paratus sum; iuxta illud Pauli: *Si nos ipsos diiudicaremus, non vtique diiudicaremur.*

Orare iunctis manib⁹ quid significet.

1. Cor. 11.

IX. *Detecto capite, leuatis oculis & cum lacrymis orare consuetum interdum Christianis.*

Petrus Ribadeneira vitam P. N. Ignatii Loiolæ describens, inter cætera hæc habet: Obseruauit aliquoties P. Iacobus Laines illum orantem in hunc modum: Ascẽdebat in solarium, vnde libere in cœlum posset suspicere; Ibi aliquantisper corpore immotus, fixis in cœlum oculis stabat; tum genu flexo, Deum adorabat; deinde capite aperto, in scabello humili sedebat propter corporis imbecillitatem: continuo lacrymarum riuuli profluebant, idq; suauiter moderateque, & sine vllo vel singultu vel strepitu, vel corporis motu.

Lib. 5. de vita eius ca.1.

Ignatii orantis exterior compositio.

X. *Orare versa facie ad Orientem traditio est Apostolica.*

Iustin lib. Quæst. q.118. Vide Basil. l. de Spir. S.c. 27. Orig. ho. 5. in Num. 5. Damasc. l. 4. orth. fid. c.13.

Ad Orientem orandi ritum ab Appstolis esse traditum, complurium antiquorum testimonio comprobatur; apud Iustinum enim hæc scripta habentur: Quandoquidem apud vos præstantissima quæque ad honorem & venerationem Dei destinamus, opinione autem hominum probabilior est Oriens aliis creaturæ partibus eam ob causam orationis tempore vultu ad Orientem omnes conuertimur: perinde atque dextra manu in nomine Christi eos signamus, qui sigillo tali indigent, eo quod præstare sinistræ putetur, quamuis positura & non natura illa differat. Non aliter & Oriens, vt præstantior creaturæ pars ad Deum adorãdum est designata. Et quia ad Orientem spectantes orationes agimus, non id Propheticis & Apostolicis aduersatur vocibus: in omni enim loco Oriens existit precantibus. Et quia in quam partem videndi sensum conuertimus, in eadem parte adorant, impossibile est autem precum tempore in quatuor creaturæ partes respicere, propterea in vnam partem intendentes, orationem peragimus, non proinde vt ea sola opus sit Dei, nec tanquam in ea habitatio sit Dei destinata; sed quasi in locum ei, quæ à nobis Deo exhibetur, venerandæ obseruationi ordinatum. Porro à quibus orationem Ecclesia accepit, ab iisdem quoque vbi orare solerent, consuetudinem accepit, à sanctis nimirum Apostolis.

Ad Orientem conuersi orant Christiani.

Orandi ad Orientem cõsuetudo vnde.

VI. *S Arsenius ad Orientem versus orationes protrahebat multas horas.*

Marul. lib. 2. cap. 1.

Arsenium Abbatem hunc orandi morem obseruasse constat, vt vnoquoque sabbati die submissis genibus, à vespere vsque mane orationem protelaret, facie semper ad Orientem versa; illum adorans Orientem, de quo per Prophetam dicitur; *Ecce vir, Oriens nomen eius.*

TIT. X. Pro quibus orandum.

Num. 21.

Afflictus populus ab ignitis serpentibus, dixit ad Moysen, Ora pro nobis. Orauit Moyses pro populo, & liberati sunt.

1. Reg. 7.

Dum filii Israel pugnarent contra Philistæos, dixerunt Samueli: Ne cesses pro nobis clamare ad Dominum.

num, vt saluet nos de manu Philistinorum. Clamauit ad Dominum, & exauditus est.

Tob.3. *Tobias vxoris iurgio turbatus cœpit orare cum lacrymis, & exauditus est.*

Iudith.8. & 13. *Iudith ad Holofernem profecturam, dixit presbyteris: Orate, vt firmum faciat consilium meum Deus. Nihil aliud fiat pro me nisi Oratio ad Dominum. Amputatura caput Holoferni, orauit cum lacrymis ad lectum.*

2.Esdræ 1. *Nehemias Xerxis Regis pincerna apud Regem pro Iudæa intercessurus, vt illis in Iudæam redire liceret, & Hierosolymæ muros dirutos restauraret: Deum supplex orauit, vt sibi gratiam Regis conciliaret ad hoc impetrandum.*

1.Mach.5. *Onias summus Pontifex orauit pro Heliodoro, diuina virtute grauiter flagellato, eo quod voluerit spoliare templum: Dominus autem illi vitam donauit.*

Act. 2. *Petrus & Ioannes orauerunt pro hominibus Samariæ, vt acciperent Spiritum sanctum; tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum.*

Act.12. *Cum Petrus carcere detineretur ab Herode, oratio fiebat sine intermissione ab ecclesia ad Deum pro eo.*

Rom.1. *Paulus orat pro aliis, vt ipsemet scribit ad Romanos: Memoriam vestri facio semper, in orationibus meis obsecrans si quando prosperum iter habeam, in voluntate Dei veniendi ad vos,* & alibi sæpe.

EXEMP. I. *Pro Imperatoribus & Regibus cur sit orandum.*

Tertul. in Apol c.10. TErtullianus in Apologetico aduersus Gentes, capite trigesimo, Illuc (in cœlum) suspicientes Christiani manibus expansis, quia innocuis: capite nudo, quia non erubescimus, denique sine monitore, quia de pectore oramus: precantes sumus omnes semper pro omnibus Imperatoribus, vitam illis prolixam, imperium securum, domum tutam, exercitus fortes, senatum fidelem, populum probum, orbem quietum, & quæcunque hominis & Cæsaris vota sunt. Hæc ab alio orare non possum, quam a quo scio me consecuturum: quoniam & ipse est, qui solus præstat, & ego sum, cui imperare debetur & famulus eius, &c.

Orandum pro Imp.

II. *Constantinus Imperator tempore belli preces ab Antonio Magno postulat.*

Ruffin. lib.1. hist. eccl.c.8. Cõstantinus Imp. pietate fretus, Sarmatas, Gothos, aliasque barbaras nationes, nisi quæ vel amicitiis, vel deditioni sui pacem præuenerant, in solo proprio armis edomuit. Et quanto se religiosius ac humilius Deo subiecerat, tanto amplius Deus ei vniuersa subdebat. Ad Antonium quoque primum eremi habitatorem, velut ad vnum ex Prophetis literas suppliciter mittit vt pro se ac liberis Domino supplicaret. Ita non solum meritis suis, ac religione matris (Helenæ) sed & intercessione Sanctorum commendabilem se Deo fieri gestiebat.

B. Antonii preces postulat Constantinus Imp.

III. *Orationibus Leonis Papæ II. sese commendat Marcianus Imperator.*

Marcianus Imperator, primo imperii suo anno, ad præcipuum ecclesiæ visibile caput conuertens oculos, eius nutu cuncta agere statuens, à S. Leone Pontifice Romano per literas preces petit. Ad hoc maximum Imperium venimus Dei prouidentia, & electione Senatus excellentissimi, cunctæque militiæ. Vnde pro reuerenda & Catholica religione Christianæ fidei, cuius auxiliis virtutem nostræ potentiæ confidimus gubernari, tuam sanctitatem principatum in Episcopatu diuinæ fidei possidentem sacris litteris in principio iustum credimus alloquendam; inuitantes atque rogantes, vt pro firmitate, statuque nostri Imperii æternam Diuinitatem tua sanctitas deprecetur, vt & tale propositum atque desiderium habeamus, quatenus omni impio errore sublato, per celebrandam Synodum, te auctore, maxima pars circa omnes Episcopos fidei Catholicæ fiat, ab omni scelere pura & intemerata consistens.

Ante Concil. Chalced. to. 1. Conc. apud Baro. 6. Annal. ad ann. 450.

Marcianus Imp. preces petit à Leone PP.

IV. *Quomodo B. P. Ignatius orabat indies pro Principibus Christianis & pro summo Pontifice.*

Petrus Ribaden. vitæ Ignatii lib.5. cap.1. Illam in precibus suis consuetudinem tenuit B. Pater Ignatius Loiola, Societatis Iesu institutor, vt Reges, eosq; Principes, ex quorum fœlici gubernatione vniuersæ tranquillitas pendet ecclesiæ, diligentissime Deo, assidueque commendaret: id, quæ mox subiiciam, exempla demonstrant. Anno Domini 1555. 21. die Martii, cum Iulius tertius, Pontifex Maximus, eo morbo affectus esset, quo etiã extinctus est, orationes pro salute Pontificis domi instituens Ignatius, dixit se quidem pro Pontifice antequam ægrotaret, sed quotidie preces cum lacrymis Deo fundere solitum esse: post morbum vero, semel atque iterum id se in dies singulos præstitisse.

Oratio B. Ignatii pro principibus Christianis

V. *Idem Ignatius quotidianas fundebat preces pro Philippo Hispaniarum Rege.*

Idem ibid. Leonora Mascarena fœmina primaria atque clarissima, & de Ignatio ipso optime merita, Ignatium per litteras rogauit, vt Philippum II. Hispaniarum Regem, quem ipsa educauit à puero, atque eduxit, suis precibus apud Deum haberet commendatissimum. Cui respondit Ignatius: Se quidem, pro Philippo adhuc Hispaniarum Principe semel orasse quotidie: postquam vero Carolus pater onus in illum reiecerat, & tot Regnorum clauum tenere, & gubernacula tractare cœperat, ad quotidianas statasque preces, alteras etiam se diebus singulis addidisse.

Bis quotidie pro Philippo Rege orat B. Ignatius.

VI. *Pro Regibus etiam discolis orandum, & cur?*

Ennodius apud Baron. to.6 an.503. Ennodius Ticinensis Diaconus pro Theodorico Rege, impio quidem, si Arianum fuisse consideres; cæterum si officia spectes, de Romana ecclesia, ipsiusque Pontifice Symmacho optime merito, pre-

ces

ces fudit, vt nimirum Deus longa ætate conſeruet: det etiam regni de eius germine ſucceſſorem. Retinebat mente iſta perorans, iuſſum hoc eſſe Dei Prophetæ Baruch, cum in Babylone captiuus populus teneretur: *Orate pro vita Nabuchodonoſor Regis Babylonis, & pro vita Balthaſar filii eius, vt ſint dies eorum, ſicut dies cœli ſuper terram, & vt det Dominus virtutem nobis, & illuminet oculos noſtros, vt viuamus ſub vmbra Nabuchodonoſor Regis Babylonis, & ſub vmbra Balthaſar filii eius, & ſeruiamus eis multis diebus, & inueniamus gratiam in conſpectu eorum.*

Baruch. 1. Pro Regib. cur orandũ.

VI. *Pro Aetio contra Attilam pugnante orat vxor eius in Baſilica Apoſtolorum.*

Anno Domini quadringenteſimo quinquageſimo primo, Romam ſonus adiit, Aetium maximo diſcrimine inter phalanges hoſtium laborare. Quo audito vxor eius anxia, atque mœſta, aſſidue baſilicam ſanctorum Apoſtolorum adibat; atque vt virum ſuum de hac expeditione ſuſciperet ſoſpitem precabatur. Quæ cum diu noctuque hoc ageret, quadam nocte homo pauperculus crapulatꝰ a vino in angulo baſilicæ beati Petri obdormiuit. Clauſis vero ex more oſtiis, à cuſtodibus non eſt eiectus: de nocte vero conſurgens, relucentibus per tota ædis ſpacia lychnis, pauore perterritus, aditum, per quem foras euadat, quærit. Verum vbi primi atque alterius oſtii clauſtra pulſat, & obſerata cuncta cognoſcit; ſolo decubuit, trepidus præſtolans tempus, vt venientibus ad matutinos hymnos populis hinc liber abſcederet. Interea videt duas perſonas ſe inuicem venerabiliter ſalutantes, ſolicitoſq; de ſuis eſſe proſperitatibus. Tunc qui erat ſenior, ita exorſus eſt: Vxoris Aetii lacrymas diutius ſuſtinere non patior: petit enim aſſidue, vt virum ſuum de Galliis reducam incolumem, cum aliud exinde fuiſſet apud diuinum iudicium præfinitum: ſed tamen obtinui immenſam pietatem pro vita illius: & ecce nunc illuc propero, viuentem eum exinde reducturus. Verum tamen obteſtor, vt qui hæc audierit, ſileat, arcanumq; Dei vulgare non audeat, ne pereat velociter è terra. Ille autem hæc audiens flere non potuit; ſed mox illucеſcente cœlo, omnia quæ audierat, matri familiæ pandit: expletiſque ſermonibus, lumine caruit oculorum. Igitur Aetius cum Francis Gothiſque coniunctus, aduerſus Attilam confligit. At ille ad internecionem vaſtari ſuum cernens exercitum fuga dilabitur.

Greg. Tur. lib. 2. hiſt. Franc. c. 7. Ann. 451.

Vxor orat pro marito in bello.

Petri & Pauli beneficio reducitur Aetius incolumis.

Secretum patefaciens oculis orbatur.

Aetius vxoris oratione ſeruatur in pugna.

VIII. *De S. Iacobo Iuſto, qui martyrium pro Chriſto ſubiens orat pro inimicis.*

Beatus Iacobus Domini frater, Angelicam vitam in terris cum vixiſſet; omnium ſuffragiis dici promeruit Iuſtus, nimirum per conuerſationem ſanctioris vitæ. Hic talis, munimentum erat populi. Feſtus igitur dies Paſchæ cum illuxiſſet; in templum multæ conueniſſent myriades Iudæorum, & hunc beatum in pinnaculum templi extuliſſent: Iuſte, te obſecramus, inquiunt, vt dicas populo, ne inpoſterum exerret poſt eum, qui dicitur IESVS; tibi enim omnes nos fidem habemus. Reſpondit beatus, Quid me interrogatis de Filio hominis? En ipſe ſedet ad dexteram Dei in excelſis. Exleges illi & iniqui Pontifices ac Phariſæi acclamauerunt: O, ô; Etiam Iuſtus hic in errorem prolapſus eſt: Et dixerunt ad inuicem, Male fecimus; talem teſtem produximus, qui ſecundum ſe teſtimonium ferret pro IESV. Ipſo enim audito non pauci ex plebe crediderunt. Cæteri, qui cum eo aſcenderant, è ſublimi præcipitarunt Sanctum: qui cum in genua recidiſſet, nec ſtatim oppetiſſet mortem, ſed oraret pro ipſis vnus filiorum Rhechab propius cum ſe illi admouiſſet, audiuit orantem, dixit: Quid facitis en quoque pro vobis Iuſtus orat. Tunc vnus quiſpiam arte fullo cum accurriſſet, lignum intorſit in caluariam eiꝰ, quo quidem opifices illi ſordidas veſtes exprimunt, vitamque illi ademit.

S. Iacobus in martyrio orat pro inimicis.

IX. *S. Stephanus Protomartyr, dum lapidatur, orat pro interfectoribus.*

Similem in modum beatus Stephanus in medio conſiſtens iniquorum exclamauit: *Ecce video cœlos apertos & Filium Dei ſtantem à dextris ipſius.* Cumque rapuiſſent eum, eiecerunt extra ciuitatem, & *lapidabant inuocantem & dicentem: Domine, ne ſtatuas illis hoc peccatum.* Ecce igitur ipſi perſpicimus, pro ſuis etiamnum inimicis oraſſe adusque mortem ſanctos. Iure quidem: nam qui pro ſe afficientibus iniuria quapiam effundit precem, illidit quidem & deturbat Dæmones; ſe autem hoc ipſo opere declarat hæredem eſſe regni cœlorum. Admonet præterea Apoſtolus, vt pro omni hominum oremus genere: vtique cum ait: pro omnibus: per hoc indicat, nos non pro amicis ſolum ſed pro inimicis oportere orare.

Idem ibid. Act. c. 7.

Pro inimicis orat S. Stephanus.

X. *Franciſcus Xauerius ex miſericordia pro inimicis orabat abſque vllo vindictæ appetitu.*

Beatus Xauerius in grauiſſimis contumeliis, ærumnis, & vexationibus, nunquam de quopiam querebatur, ſed pro vexatoribus ſuis orabat numen, vt eos miſericordia potius exciperet, quam diuinæ reſeruaret iuſtitiæ. Itaque in illo ipſo tempore à Malacenſis Præfecti emiſſariis vltro omni contumeliarum genere appetitus, pro importuniſſimo homine quotidie fecit ſacrum, ne qui ſemel ruere cœperat, interiret.

Hor. Turſel. lib. 6. de vita Franciſ. Xauerii c. 7.

Oratio pro inimicis.

XI. *De Oratione à Xauerio, in ſacro facta pro conuerſione infidelium.*

Eodem Xauerius in Miſſæ ſacrificio conuerſionem Ethnicorum præcipue à Chriſto Domino, per eius mortem illorum cauſa obitam, enixe petere cõſueuerat. Ad eam rem quoque precationem ab ſe compoſitam frequenter adhibebat. Ea erat eiuſmodi: Æterne rerum omnium effector Deus, memento abs te animas infidelium procreatas, eaſque ad imaginem & ſimilitudinem tuam conditas. Ecce Domi-

Idem ibid. cap. 5.

Oratio Xauerii pro conuerſione infidelium

Domine, in opprobrium tuum his ipſis infernus impletur. Memento Ieſum, Filium tuum, pro eorum ſalute atrociſſimam ſubiiſſe necem. Noli, quæſo Domine, vltra permittere, vt Filius tuus ab infidelibus contemnatur; ſed precibus ſanctorum virorum, & Eccleſiæ ſanctiſſimæ Filii tui ſponſæ, placatus, recordare miſericordiæ tuæ, & oblitus idololatriæ & infidelitatis eorum, effice vt ipſi quoque agnoſcant aliquando, quem miſiſti Dominum Ieſum Chriſtum, qui eſt ſalus, vita, & reſurrectio noſtra, per quam ſaluati ac liberati ſumus, cuius ſit gloria per infinita ſæcula ſæculorum, Amen. Sub Sacrum porro, gratiis Deo ritè actis, ſolemne illi erat, certam pro mortuis recitare precationem, vt etiam, cum pro viuis faceret, ſubleuaret animas mortuorum.

Sub Miſſam oratio pro defunctis.

TIT. XI. De effectu & virtute orationis.

Geneſ. 15. *Deprecatus eſt Iſaac Dominum pro vxore ſua, eò quod eſſet ſterilis: qui exaudiuit eum, & dedit conceptum Rebecca.*

Exod. 8. 9. 10 *Plagæ Ægypti Moyſe interdicente ceſſabant: multiplicabantur autem & ingraueſcebant, quoties Pharao ad cordis ſui diuitiem peruerſitatem redibat, vt & oratione auerti mala intelligas & obſtinatione augeri.*

Exod. 32. *Adorauerat populus Iudaicus vitulum conflatil m. & ait Dominus Moyſi: Dimitte me, vt traſcatur furor meus contra eos. Cui Moyſes: Quæſo, ô Domine, quieſcat ira tua; & eſto placabilis ſuper malitia populi tui, & placatus eſt Dominus.*

Num. 11. *Idem Moyſes orauit ad Dominum pro populo & abſorptus eſt ignis, quem immiſerat Dominus in eorum caſtra.*

1. *Reg.* 7. *Eodem Moyſe orante in monte, Ioſue Amalechitas deuincit.*

Ioſ. 10. *Ioſue oratione, Sol & Luna ſteterunt immoti, donec ipſe vlciſceretur de inimicis ſuis.*

1. *Reg.* 1. *Anna Helcanæ vxor ob ſterilitatem opprobrium paſſa oratione ſit fœcunda.*

4. *Reg.* 20. *Per orationem Ezechias ſanatur, & ſalutem animæ & corporis adipiſcitur.*

Per orationem Stephani Saulus efficitur Paulus, & doctor gentium, & prædicator orbis terræ.

Iacob. 5. *Elias, homo ſimilis nobis paſſibilis oratione cœlũ claudit, & aperit.*

EXEMP. I. *Quomodo ſpiritum mœroris & triſtitiæ à monacho oratione depulerit B. Bernardus.*

Ex vita D. Bernardi lib. 4. c. 3.

CVm famulus Dei Bernardus, vice quadam plures nobiles & ſapientes de ſæculi vana conuerſatione poſt ſe traxiſſet, erat inter eos primus quidam & præcipuus, Gaufridus nomine, qui poſt in Claraualle Prioris officio functus beatè defunctus eſt in eodem. Hic igitur cum Dei famulum ad monaſterium ſequeretur, grauiſſima cœpit tentatione pulſari. Intuitus autem illum vnus è fratribus. Quid eſt, inquit, quod facies tua triſtitiæ quodam nubilo grauiter obuoluta videtur? Cui ille: Scio quod nunquam amplius lætus ero. Quod verbum cum ad Dei famulum idem frater ſatis anxius retuliſſet, videns ille baſilicam prope viam, per quam gradiebatur, diuertit ad eam, & ingreſſus orabat. Cæteris autem de foris præſtolantibus, Gaufridus grauatus tædio ſuper lapidem obdormiuit. Demum cum ambo pariter ſurrexiſſent, ille de oratione, iſte de ſomno, apparuit idem Gaufridus tanto iucundior & hilarior cæteris, quanto triſtior prius. Cumque ei prædictus frater verbum mœſtitiæ, quod locutus fuerat, amicabiliter improperaret: Tunc, inquit, dixi: Nunquam amplius lætus ero; ſed nunc dico: Nunquam amplius triſtis ero.

Oratione triſtitia pellitur.

II. *De duobus dæmoniacis aliorum oratione ab ea vexatione liberatis.*

Hipponenſem quandam virginem ſcio, cum ſe oleo perunxiſſet, cui pro illa orans presbyter inſtillauerat lacrymas ſuas, mox à dæmonio fuiſſe ſanatam. Scio etiam Epiſcopum ſemel pro adoleſcente, quem non vidit, oraſſe: illumque ilicò dæmone caruiſſe.

D. Auguſt. lib. 22. de Ciuit. Dei c. 8.

Oratio à dæmonio liberat.

III. *De naui per preces Siluani Epiſcopi Philippopolis poſtea Troadis ſuo loco mota.*

Hic miraculum à Siluano Troadis Epiſcopo editum percenſere animus eſt. Nauis oneraria planè maxima, quæ vulgo πλάτη ob latitudinem vocabatur, in qua ingentes vehebantur columnæ, nuper in littore Troadis fabricata fuerat. Hæc cum in mare traducenda eſſet, & magna hominum multitudo cum multis funibus eam trahere conaretur, nec commoueri quidem potuerat, vbi iſtud dies complures factum fuit, putabatur nauis à dæmonio detineri. Itaque Siluanum Epiſcopum adeunt, rogant vt preces in eo loco faciat: nam eo pacto ſolum nauem poſſe in mare protrahi credebant. At ille modeſtè de ſeipſo prædicans, ſe peccatorem appellauit; dixitque illud non ſui, ſed alicuius iuſti eſſe. Verum vbi acrius inſtabant, venit ad littus, preces in Deo fundit, funem vnum manu apprehendit, iubetque illos opus aggredi. Huius igitur leui pulſu agitata in mare raptim fertur. Hoc miraculum à Siluano editum omnes illius prouinciæ incolas magnopere ad pietatem incitauit. Siluanus & aliis etiam vitæ officiis magna ſuæ bonitatis oſtendit indicia. Nam cum clericos ex litigantium controuerſiis quæſtum facere videret, deinceps neminem ex clero Iudicem eſſe permiſit. Sed acceptis litigantium libellis, vnum ex fidelibus laicis, quem æquo & bono fauere pro certo cognoſceret, eum cauſarum cognitioni præfecit: ſicque litigantes contentione & controuerſia liberauit. His de cauſis Siluanus maximam gloriam apud omnes ſibi conciliauit.

Ex Socrat. lib. 7. c. 36. Baron. tom. 5. Annal. an. 434.

Miraculum ad preces Siluani.

Iudicium Clericis ſublatum, Laicis à Siluano traditum.

IV. *Iacobi Epiſcopi precibus Niſibis vrbs quomodo ab obſidione Saporis Regis Perſarum liberata ſit.*

Idac Call. lib. 9. Eccleſ. hiſt. Trip. lib. 5 c. 45. Theodoret lib 2. cap 30. Baron. tom. 3. ad an. 338. 2.

Niſibis obſidetur.

Niſibim, quæ etiam Antiochia Mygdoniæ à quibuſdam dicitur, Sapores ad dies ſeptuaginta oppugnauit, tormentis per circuitum diſpoſitis, vallo in magnam altitudinem excitato, omni genere armorum bellicarumque ad expugnandas vrbes comparatarum machinarum emiſſo, foſſiſque & aggeribus ductis. Vt autem res omnes expertus nihil egit, fluuium Mygdonum (ita enim dicitur qui mediam ſecat vrbem) longius à muro aggeribus ex vtraque parte prælatis, qui vndas cohiberent conſtructis inhibuit; & de repente quaſi tormentum quoddam mœnibus immiſit. Atque illa, quod vim & impetum vndarum non ſuſtinerent, in parte vtraque meatum illi præbentia, ceſſere atque concidere. Perſa autem in ſpem vrbis potiundæ erectus, poſtridie lutoſis aquoſisque locis exſiccatis, ad muri, qui conciderat, partes cum copiis omnibus accedens, mœnia ipſa, ita vt antea fuerant reſtaurata vidit. Vrbis namque Epiſcopus Iacobus diuinæ ſortis minime expers, oratione celeriter ea reſtituit. Et accedentes præterea ad ea Perſas, quæ in conſpectum non caderent, depulit telis. Quod Sapores cernens, conſternatus obſtupuit: Et quod circa murum virum ſplendido regioque cultu ornatum vidiſſet, Conſtantium eum eſſe arbitratus, cædem eis minatus eſt, qui eum non adeſſe renunciauerant. Vbi vero illi vera eſſe quæ dixiſſent, Conſtantium ſcilicet Antiochiæ eſſe, confirmarunt, agnouit viſionis eius prodigiũ, Deumq; res Romanas propugnare dixit. Eaque de re ad iram prolapſus, in aërem tela, vulneraturum ſe eſſe eum qui corpore caret, ratus, miſer coniecit. Ephraim autem, qui apud Syros optimus fuit ſcriptor, muro conſcenſo, vbi innumerabilem illam hoſtium multitudinem vidit, Iacobum, qui tum ibi, vt dictum eſt, Epiſcopum agebat, rogauit, vt muliones & culices Perſis immitteret: quibus illi etiam per minima animalia Deum eis abunde auxilium ferre, cognoſcerent. Et ecce, ſimul cum ipſa precatione, animalculorum aëreus exercitus nubis inſtar confertim in illos inuolat, & in elephantorum proboſcides, quæ velut tibiæ directæ eminebant, equorumque & aliorum iumentorum aures & nares irruit. Illi vero animalculorum eorum non ferentes congreſſum, nullo ſeruato ordine, cum impetu diſcurrentes miſcentur, fugientesque turpiter concidunt. At Sapores ex rebus minimis maximo Dei ſubſidio cognito, quam multa per eam expeditionem tentaſſet, cum probro tamen & ignominia inde diſceſſit; clade ſibi ipſi potius quam victoria parta.

Iacobus Epiſcopus Niſibis defendit ciuitatem ab exercitu Perſarum.

Mulionib⁹ & culicibus vincuntur hoſtes.

Rex Perſarũ turpiter cedit.

V. *De Aureliana ciuitate Aniani Epiſ. oratione ab hoſtibus liberata.*

Greg Turon. hiſt. 2. franc lib 2 cap. 7. apud Baron. tom. 6. Ann.

Attila Rex Hunnorum à Metenſi vrbe egrediens cum multas Galliarum ciuitates opprimeret, Aurelianã aggreditur, eamque maximo arietum impulſu nititur expugnare. Erat eo tempore beatiſſimus Anianus ſupradictæ vrbis Epiſcopus, vir eximiæ prudentiæ, ac laudabilis ſanctitatis, cuius virtutem geſta nobiſcum fideliter retinentur. Cumque inclusi populi ſuo Pontifici, ecquid agerent, exclamarent: ille filius in Deo, monet omnes in oratione proſterni, atq; cum lacrymis præſens ſemper in neceſſitatibus Domini auxilium implorare. Denique iis, vt præceperat, deprecantibus, ait ſacerdos: Aſpicite de muro ciuitatis, ſi Dei miſericordia iam ſuccurrat, ſuſpicabatur enim per Dei miſericordiam Aetium aduenire, ad quem & Arelatem abierat prius ſuſpenſus futuri. Adſpicientes autem de muro neminem viderunt. Et ille: Orate, inquit, fideliter: Dominus liberabit vos hodie. Orantibus autem illis, ait: Aſpicite iterum. Et cum aſpexiſſent, neminem viderunt, qui ferret auxilium. Ait eis tertio: ſi fideliter petitis, Deus velociter adeſt. At illi fletu iterum & eiulatu magno Domini miſericordiam implorabant. Exacta quoque oratione, iuxta ſenis imperium aſpicientes denuo, viderunt de longe quaſi nubeculam de terra conſurgere. Quod cum renunciarent, ait ſacerdos: Domini auxilium eſt. Interea iam trementibus ab ictu arietum muris, iamque ruituris: Ecce Aetius, & Theodoricus Gotthorum Rex ac Toriſmundus eius filius, cum exercitibus ſuis ad ciuitatem accurrunt, aduerſumque hoſtem reiiciunt ac repellunt. Itaque liberata obtentu beatiſſimi ciuitate Attilam fugant. Hæc Gregorius. Sidonius vero, hoſtes non obſediſſe tantum & oppugnaſſe, ſed & irrupiſſe in ciuitatem tradit, non autem dirupiſſe, interrumpente repentino Aetii cum Gothis aduentu: hæque omnia precibus Aniani obtenta ait, atque vaticinio prædicta.

451. & Sur. 17. Nouemb.

Oratione Aniani Aurelia ab Attilæ direptione liberatur.

Sidon. Apoll. lib. 8. epiſt. 15.

VI. *Otto Rex, vt alter Moyſes, oratione hoſtis fugat.*

Luitpr. lib. 4. cap. 11. Witich. Saxo. 2. Sigebert. an. Dom. 938.

Anno Domini nonageſimo trigeſimo octauo, rebellãtibus aduerſus Ottonem Regem Henrico fratre, Eberardo Duce Francorum, atque Gisleberto Duce Lotharingiæ, comparatoque validiſſimo exercitu, Ottone vero aduerſus eos expeditionem parante: vt oſtenderet Deus, non vinci hoſtes armis tantum, ſed precibus, & prævalere iuſtam cauſam omni apparatui validiſſimo, atque fidendum potius diuinæ quam humanæ potentiæ, in tranſitu Rheni ſic permiſit Ottonis diſcidi copias, vt aliis ad ripam vlteriorem tranſmiſſis, aliis in citeriore remanentibus cum Ottone, neceſſe fuerit iſtis, qui tranſmiſerant amnem, ex improuiſo apparente ingenti exercitu hoſtium, cum illis conferre manus. Et quamuis pauciſſimi numero eſſent, eos tamen vicerunt atque fugarunt incruenta parta victoria. Vt autem iſta ſe habuerunt Witichindus Saxo deſcribit, & Luitprandus & alii. Tunc Rex (inquit Luitprandus) denique ſuorum tantam conſtantiam non ſine diuino inſtinctu conſiderans: quoniam ſtudio intercedente, corporali præſentia ſuis ſubuenire non poterat, recordatus populi Domini, qui repugnantes ſibi Amalechitas orationibus Moyſi ſerui Dei

Hoſtes multi qua ratione à paucis victi. *1. Reg. 7.*

Dei deuicerat, protinus de equo deſcendit, ſeque cum omni populo lacrymas fundens ante victoriferos clauos manibus Domini noſtri IESV CHRISTI affixos, ſuæque lanceæ impoſitos, in orationem dedit. Quantumque iuſti viri (ſecundum iuſti viri ſententiam Iacobi) tunc valeret oratio, res manifeſta probauit. Eo namque orante, cum ex ſuis nullus occumberet, hoſtes ſunt in fugam conuerſi, nonnullique eorum cur fugerent, penitus ignorabant.

Iacob. 5.

VII. *Iram Domini in Venetos placat Laurent. Iuſtinianus Patriarcha ſuis orationibus.*

Ex Iuſtin. Oratore in vita eius apud Sur. to. 1. die 8. Ian. circa ann. 1410. quo claruit.

Aliud eiuſdem generis certiſſimum extat exemplum in vita Laurentii Iuſtiniani Patriarchæ Veneti huiuſmodi: Eſt prope Corcyram locus aſper & incultus, vbi vir habitauerat eremita triginta & amplius annos, vitæ abſtinẽtia, & orationibus, & quod primum ferebatur, prophetiæ ſpiritu inſignis. Gerebat forte Corcyræ negotium vir Venetus tam genere quam moribus præſtans: qui cum arderet bellum, quod cum Philippo Mediolani Duce gerebatur, & afflictiores viderentur eſſe res Venetæ, adiit virum Dei: rogat, num Veneta Reſpublica, vt ferebatur deplorata eſſet. Ad quem eremita, Commotus eſt, inquit, furor Domini contra vos, quia verbum Domini proieciſtis: & niſi Pontificis veſtri lacrymæ interpellarent pro vobis, iam dudum quaſi Sodoma periiſſetis. Tale de Laurentio teſtimonium retulit eremita in mediis Corcyræ rupibus & ſpeluncis, cui non ſolum Laurentius, ſed omnes fere mortales incogniti erant & inauditi.

Orationes Laur. Iuſtiniani efficaces.

VIII. *De Bonifacio adhuc puero, qui oratione horreum tritico implenit.*

D. Greg. lib. 1. Dial. ca. 9. Bonifacii adhuc pueri liberalitas.

Miranda ſunt quæ de precibus Bonifacii adhuc puer refert Gregorius; Nam eo tempore, quo cum matre ſua puer habitabat, egreſſus hoſpitio nonnunquam ſine linea, crebo etiam ſine tunica reuertebatur; quia mox vt nudum quempiam inuenit, veſtiebat, hic ſe expolians, vt ſe ante Dei oculos illius mercede veſtiret. Quem mater frequenter increpare conſueuerat, dicens; quod iuſtum nõ eſſet, vt ipſe inops pauperib. veſtimenta largiretur. Quæ die quadam horreum ingreſſa pene omne triticum quod ſibi in expendium totius anni præparauerat, inuenit à filio pauperibus erogatum. Cumque ſe metipſam alapis pugniſq; tunderet, quod quaſi anni ſubſidia perdidiſſet, ſuperuenit Bonifacius puer eamque verbis, quibus valuit, conſolari cœpit.

Miraculum oratione pueri factum.

Quæ cum nihil conſolationis admitteret, hanc rogauit vt ab horreo exire debuiſſet, in quo ex omni eorum tritico parum quod inuentum eſt remanſiſſet. Puer autem Dei ſeſe illic protinus in orationem dedit: qui poſt paululum egreſſus, ad horreum matrem reduxit: quod ita tritico plenum inuentum eſt ſicut plenum ante non fuerat: vnde mater illius totius anni ſumptus ſe congregaſſe gaudebat. Quo viſo miraculo compuncta mater iam ipſa cœpit hortari, vt daret, qui ſic celeriter poſſet, quæ petiiſſet, accipere.

IX. *Quomodo S. Eutychius Epiſcopus Conſtantinopolit. precibus ſuis complures Chriſtianos à fame Orgente liberauerit.*

Euſtathius de rebus geſtis Eutychii apud Meta-phr. & Sur. 6. April. & Bar. to. 7. an. 564.

Impiorum Perſarum in Rempublicam noſtram impetum omnes ſcimus, cum nouus Nabuchodonoſor Cosrhoes Sebaſtem venit & Melitenem. Cum igitur in magnas tunc anguſtias atque diſcrimen adductæ res eſſent vicini omnes fere tum Nicopoli, tum Cæſarea, tum Comanis, tum Zala ex aliiſque finitimis ciuitatibus Amaſeam tanquam ad locum munitiſſimum ſe conferebant, non tam verbis præſidio, quam viri ſancti Eutychii precibus confiſi: omnes enim & ciues, & inquilini, qui magna ex parte erant. Iberi & hoſpites reliqui ſuam ſecundum Deum in hoc ſancto viro ſpem collocauerãt: ex eius enim ore pendentes, & verba ipſius audientes, ſeruati ſunt. Merito igitur in tali tumultu innumerabilis hominum multitudo ad eam vrbem concurrit. Sed cum ibi diu eſſet commorata, magna cibariorum penuria conſecuta eſt. Itaque omnes ad ſanctum ipſius monaſterium tanquam tutiſſimum in portum confugiebant, vt ſimul cum corporibus animas paſcerent. Quare cum magnus quotidie ſumptus fieret, & fames in dies creſceret cum propter noſtros exercitus, tum propter Dei & Reipublicæ noſtræ aduerſarios, magna omnes in mœſtitia & anguſtiis verſabamur. Cum enim multitudini panis ſubminiſtraretur, & ſic exinanitæ eſſent arcæ monaſterii, in quibus farinæ conſeruabantur, vt ne vnius quidem hebdomadæ cibus in eis reliquus eſſet: cum igitur horrei cuſtodes monachi religioſiſſimi farinam minui, & flagitantium cernerent creſcere multitudinem, ad virum magnum acceſſerunt, illum ſcripturæ locum vſurpantes: *Tranſiens in Macedoniam adiuua nos:* Quoniam iam farina in arcis deficit, & ſpes victus nobis adimitur. At ille interpoſita mora, nihil dubitans, ſed opulentæ Dei miſericordię fidens, in eum ingreſſus eſt locum, in quo arcæ erant, farina iam vacuæ. Et cum Deum obſecraſſet, miniſtros hortatus eſt; Bono inquiens, animo eſtote: quantum enim egentibus impertitis, duplum Dominus noſter elargietur: Spero enim quemadmodum olim ex hydria farina non defecit, ita nunc minime defuturam. Nam licet declinaueritis ex hoc in illud, vt in pſalmo dictum eſt, hoc eſt, à pleno in id quod eſt inane; tamen *ſex eius non erit exinanita: ſed edent omnes, & ſaturabatur, & laudabunt Dominum Deum noſtrum.* His verbis gaudio repleti religioſiſſimi monachi alacriter mandata exequebantur, panes omnibus aduenientibus diſtribuentes. Atque hoc quidem modo magnam populi turbam fame laborantem diu nutrierunt. Et eo ſane maius miraculum apparuit, quod cum farinæ in annum paratæ nihil adderetur, & tamen quotidie inſumeretur;

Farina diuinitus aucta.

Act. 6.

3. Reg. 17.

Pſal. 74.

tamen non ſolum non defecit, verum etiam poſtquam noua farina eſſet illata, farina vetus diu, immo ſemper ſatis fuit, ſicut ſcriptum eſt: Comedetis vetera ſuper vetera, & vetera à conſpectu recentium efferetis.

X. *Orationis beneficio à Deo Opt. Max. pluuiam impetrant Chriſtiani, quam non potuerunt obtinere à ſuis diis infidelis.*

D. Iuſtin. Epiſt 1. ad calcem apolog. 2. pro Chriſtianis Oroſius lib 7. c. 15. Ammianus Marcel. in vita Imp. Marc. Antonini, & alii Niceph. lib. 4. hiſt. e cl. cap. 12.

Imp. Cæſ. M. Aurelius Antoninus Germanicus, Parthicus, Sarmaticus, populo Romano ſacroque ſenatui ſalutem. Notos vobis facio conatus meos & ſucceſſus belli Germanici, quantiſque in hoſtico laborauerim difficultatibus, circumuentus à latronibus lxxiv. intra nonum miliarium. Eos in propinquo eſſe indicarunt exploratores, & Pompeianus magiſter militum conſpectos mihi eſſe ſignificauit. Itaque ſenſi me cum legionibus prima, decima gemina, Euphratenſique pœne oppoſitum ab immenſa colluuie, in qua numerabantur armatorum nongenta ſeptuaginta quinque millia. Cumque non haberem copias conferendas numero barbarorũ hoſtium, precabundas confugi ad opem patriorum numiuum: à quibus neglectus, & in arctum redactus ab hoſte acciui, quos Chriſtianos vocamus: Ii perquiſiti, bene multi reperti ſunt. Infremui in eos quod non debueram, vt poſtea cognoui ex mirifica eorum patientia. Qui mox rem aggreſſi ſunt abſque telis, armis tubiſque, nimirum abhorrentes ab iſtius modi paratu, & contenti Deo, quem circumferunt ſecum in conſcientia. Credibile eſt igitur, licet impios exiſtimemus, Deum pro munimento habere in pectore; proſtrati enim humi non ſolum pro me deprecati ſunt, ſed & pro præſenti exercitu, petentes opem contra vrgentem ſitim & inediam. Quintus enim dies erat, ex quo aqua carere cæperamus; eramus quippe in hoſtili ſolo, in ipſo meditullio Germaniæ. Confeſtim autem vt procubuerunt in facies & preces fuderunt ad ignotum mihi Deum, deſcenderunt de cœlo, in nos quidem frigidiſſimus imber; in noſtros vero hoſtes grando mixta fulminibus, vt ſine mora ſentiremus præſto eſſe inuictam opem Dei potentiſſimi. Iam nunc igitur permittimus eſſe Chriſtianos huiuſmodi hominibus, ne forte contra nos tale quod piam telum poſtulando impetrent: & autorem me interpono, ne cuiquam religio Chriſtiana vertatur crimini. Quod ſi quis Chriſtianum detulerit, hoc ſolo nomine quod Chriſtianus ſit, volo vt delatus Chriſtianũ ſe impune fateatur modo nihil ei obiiciatur præter religionem diuerſam: delator vero eius viuus comburatur. Confeſſum aũt compertumq; Chriſtianum nolo ad mutandum religionem induci, à prouincię præſide ſuo relinquendum arbitrio, & hoc meum decretum ſenatus conſulto ratum fieri volo: iubeoque proponi publice legendum in Traiani foro, vt inde porro tranſmittatur in prouincias, cura Veraſii Pollionis Vrbi præfecti. Huius quoque edicti tranſcribendi vndique copiam permitto omnibus deſumentibus ex noſtro exemplari publice in foro propoſito.

Deum in pectore gerunt Chriſtiani.

Pluuia Chriſtianorum precibus impetrata.

Chriſtiani quo honore affecti in exercitu M. Aurelii Imp

XI. *Quomodo S. Scholaſtica orando pluuiam tempeſtatemque im etrauerit.*

Huic ſubiungam illud de Scholaſtica ſorore D. Benedicti. Illa namque omnipotenti Deo ab ipſo infantiæ tempore dedicata ad eum ſemel per annum venire conſueuerat. Ad quam vir Dei non longe extra ianuam in poſſeſſione monaſterii deſcendebat. Quadam vero die venit ex more: atque ad eam cum diſcipulis venerabilis eius deſcendit frater; qui totum diem in Dei laudibus, ſacriſque colloquiis ducentes, incumbentibus iam noctis tenebris ſimul acceperunt cibos. Cumque adhuc ad menſam ſederent, & inter ſacra colloquia tardior ſe hora protraheret: eadem ſanctimonialis femina ſoror eius eum rogauit, dicens: Quæſo te, vt iſta nocte nõ me deſeras, vt vſque mane de cæleſtis vitæ gaudiis loquamur? Cui ille reſpondit: Quid eſt quod loquaris ſoror? Manere extra cellam nullatenus poſſum. Tanta vero erat cœli ſerenitas, vt nulla in aere nubes appareret Sanctimonialis autem femina cum verba fratris negantis audiſſet, inſertas digitis manus ſuper menſam poſuit; & caput in manibus omnipotentem Deum rogatura declinauit. Cumque demenſa leuaret caput, tanta coruſcationis & tonitrui virtus, tantaque inundatio pluuiæ erupit, vt neque venerabilis Benedictus, neque fratres, qui cum eo aderant, extra loci flumen, quo conſederant, pedem mouere potuiſſent. Sanctimonialis quippe femina caput in manibus declinans lacrymarum fluuium in menſam fuderat, per quas ſerenitatem aeris ad pluuiam traxit. Nec paulo tardius poſt orationẽ inundatio illa ſecuta eſt, ſed tanta fuit conuenientia orationis & inundationis, vt de menſa caput iam cum tonitruo leuaret, quatenus vnum idemque eſſet monumentum, & leuare caput, & pluuiam deponere. Tunc vir Dei inter coruſcos & tonitruos atque ingentis pluuiæ inundationem videns ſe ad monaſterium non poſſe remeare; cœpit conqueri contriſtatus, dicens: Parcat tibi omnipotens Deus, ſoror, quid eſt quod feciſti: Cui illa reſpondit: Ecce rogaui te, & audire me noluiſti: rogaui Deum meum & audiuit me. Modo igitur, ſi potes, egredere: & me dimiſſa, ad monaſterium recede. Ipſe autem exire extra tectum non valens; qui remanere ſponte noluit in loco manſit inuitus. Sicque factum eſt vt totam noctem peruigilem ducerent, atq; per ſacra ſpiritualis vitæ colloquia ſeſe vicaria relatione ſatiarent.

D. Greg. li. 2 Dial. ca. 33.

Scholaſtica, oratione pluuiam impetrat.

Piorum colloquia quę?

XII. *Theodori Anachoretæ ſerui Dei oratione aqua maria ſalſa dulcis effecta eſt.*

Anachoreta quidam erat in partibus Iordanis nomine Theodorus, eunuchus. Hic neceſſitate quadam compulſus eſt Conſtantinopolim pergere ingreſſuſque eſt nauem. Cum vero nauis diutius detine-

'o. Moſch. Euir. Prat. ſt ir c 173.

tineretur in pelago, defecit aqua erantque nautæ, & vectores in magna anxietate & desperatione. Surgens autem Anachoreta, & expandens in cœlum manus suas ad Deum, qui saluat de morte animas nostras; facta oratione, signauit mare signo Crucis, & ait nautis: Benedictus Dominus, haurite quantum aquæ opus habetis. Impleueruntque omnia vasa sua de mari aqua dulci & omnes glorificauerunt Deum.

Vis orationis cum signo crucis.

XIII. *De Innocentio viro honorabili à tibia morbo suis aliorumque precibus miraculose liberato.*

Apud Carthaginem quis nouit, præter admodum paucissimos, salutem, quæ facta est Innocentio ex Aduocato vicariæ præfecturæ, vbi nos interfuimus, & oculis aspeximus nostris: Venientes enim de transmarinis, me & fratrem meum Alipium, nondum quidem clericos, sed iam Deo seruientes, vt erat cum tota domo sua religiosissimus; ipse susceperat, & apud eum tunc habitabamus. Curabatur à medicis propter fistulas quas numerosas atque perplexas habuit in posteriore atque ima corporis parte. Iam secuerant eum, & artis suæ cætera medicamentis agebant. Passus autem fuerat in sectione illa & diuturnos, & acerbos dolores. Sed vnus inter multos sinus fefellerat medicos atque ita latuerat, vt eum non tangerent quem ferro aperire debuerant. Denique sanatis omnibus, quæ aperta curabant, iste remanserat solus, cui frustra impendebatur labor. Quas moras ille suspectas habens, multumque formidans, ne iterũ secaretur, quod ei prædixerat alius medicus domesticus eius, quem non admiserant illi vt saltem videret, cum primum sectus est, quomodo id facerent, iratusque illum domo abiecerat, vixque receperat erupit, atq; ait. Iterum me secturi estis? Ad illius, quem noluistis esse præsentem, verba venturus sum? Irridere illi medicum imperitum, metumque hominis bonis verbis promissionibusque lenire. Præterierunt & alii dies plurimi, nihilque proficiebat omne quod fiebant. Medici tamen in sua pollicitatione persistebant, nõ se illum sinum ferro, sed medicamentis esse clausuros: adhibuerunt & alium grandæuum iam medicum satisque in ea arte laudatum: ad huc enim viuebat Ammonius, qui loco inspecto, idem quod illi eorum diligentia peritiaque promisit. Cuius ille factus auctoritate securus, domestico suo medico; qui futuram prædixerat aliam sectionem, faceta hilaritate, velut iam saluus elusit. Quid plura? Postea tot dies inaniter consumpti transierunt, v fessi atque confusi faterentur, eum nisi ferro nullo modo posse sanari. Expauit, expalluit nimio timore turbatus, atque vbi se collegit, fariique potuit, abire illos iussit, & ad se amplius non accedere, nec aliud occurrit fatigato lacrymis: & illa iam necessitate constricto, nisi vt adhiberet Alexandrinum quendam, qui tunc chirurgus mirabilis habebatur, vt ipse faceret, quod ab illis fieri nolebat iratus. Sed posteaquam venit ille, laboremque illorum in cicatricibus sicut artifex vidit, boni viri functus officio, persuasit homini, vt illi potius, qui in eo tantum laborauerant, quantum ipse inspiciens mirabatur, curationis suæ fine fruerentur, adiiciens quod re vera nisi sectus esset, saluus esse non posset: valde abhorrere à suis moribus, vt hominibus, quorum artificiosissimam operam, industriam, diligentiam admirans in cicatricibus eius videret, propter exiguum quod remansit, palmam tanti laboris auferret. Redditi sunt animo eius, & placuit, vt eodem Alexandrino assistente ipsum sinum illum ferro, qui iam consensu omnium aliter insanabilis putabatur, aperirent. Quæres dilata est in consequentem diem. Sed cum abiissent illi, ex mœrore nimio domini tantus est in domo illa exortus dolor, vt tanquam funeris planctus vix comprimeretur à nobis. Visitabant eum quotidie sancti viri, Episcopus tunc Vzalensis beatæ memoriæ Saturninus & presbyter Gelosus, ac diaconi Carthaginensis ecclesiæ. In quibus erat, & ex quibus solus est nunc in rebus humanis iam Episcopus, cum honore à nobis debito nominandus, Aurelius, cum quo recordantes mirabilia opera Dei de hac re sæpe collocuti sumus, eumque valde meminisse, quod commemorauimus, inuenimus. Qui cum eum, sicut solebant, vespere visitarent, rogauit eos mirabilibus lacrymis, vt mane dignarentur esse præsentes suo funeri potius, quam dolori. Tantus enim eum metus ex prioribus inuaserat pœnis, vt se inter medicorum manus non dubiraret esse moriturum. Consolati sunt eum illi, vt in Deo fideret, eiusdem voluntatem viriliter ferret. Inde ad orationẽ ingressi sumus. Vbi nobis ex more genua figentibus atque incumbentibus terræ, ille se ita proiecit tanquam fuisset aliquo impellente grauiter prostratus, & cœpit orare. Quibus modis quo affectu, quo motu animi, quo fluuio lacrymarum quibus gemitibus atq; singultibus, succurrentibus omnia membra eius, & pæne intercludentibus spiritum, quis vllis explicet verbis? Vtrum orarent alii, nec in hæc eorum inuerteretur intentio, nesciebam. Ego tamen prorsus orare nil poteram, hoc tantummodo breuiter in corde meo dixi: *Domine quas tuorum preces exaudis, si has non exaudis?* Nihil enim mihi videbatur addi iam posse, nisi vt expiraret orando. Surreximus; & accepta ab Episcopo benedictione discessimus rogante illo, vt mane adessent, illisque vt æquo animo esset hortantibus, Illuxit dies qui metuebatur, aderant serui Dei, sicut se affuturos esse promiserãt. Ingressi sunt medici, parantur omnia, quæ hora illa poscebat, tremenda ferramenta proferuntur, attonitis suspensisque omnibus. Eis autem, quorum erat maior auctoritas, defectum animi eius consolando erigentibus; ad manus secturi membra lectulo componuntur, soluuntur nodi ligamentorum, nudatur locus, inspicit medicus, & secandum illum sinum armatus atque intentus inquirit. Scrutatur oculis, digitisque

D. Aug lib. 22. d. ciu. Dei cap. 8.

Innocentius quondam Aduocatus conflictatur.

Medicorũ labor ac spes vana circa curam Innocentii.

Infirmi visitandi.

Pro infirmis & afflictis orandum.

D. Aug oratio efficax.

Innocẽtius præter spẽ omnem mire curatus deprehenditur.

que contrectat. Tentat denique modis omnibus inuenit firmiſſimam cicatricem. Iam illa lætitia, & laus & gratiarum actio & miſericordia, omnipotenti Deo, quæ fuſa eſt ore omnium lacrymantibus gaudiis non eſt committenda meis verbis: cogitetur potius quam dicatur.

XIV. *Vt ingentem Barbarorum exercitum non pugnando, ſed orando vicerit Theodoſius iunior.*

Tripart. hiſt. eccl. lib 11. cap. 12.

Cum Barbari quidam tempore Theodoſii iunioris iam parati eſſent Romanorum fines inuadere, hæc audiens Imperator, pro ſua conſuetudine hanc ſolicitudinem Deo commiſit, & orationibus occupatus cito promeruit quod quæſiuit. Hæc enim Barbaris acciderunt. Dux eorum nomine Rugas fulmine percuſſus interiit, ſecutaq; peſtis maximam partem eorum interemit. Et non ſolum hoc ſufficit, ſed etiam ignis de cœlo deſcendens plurimos, qui videbantur remanſiſſe, conſumpſit. Quæ res Barbaros in formidine magna conſtituit, non ſolum quod contra gentem Romanorum fortiſſimam arma leuare auſi fuiſſent, ſed quod ſic eos à forti Deo iuuari conſpicerent. Tum Proclus Epiſcopus de prophetia Ezechielis coram Eccleſia faciens ſermonem, de collata ſalute ab omnibus eſt laudatus. Cuius prophetiæ verba ſunt hæc. Et tu fili hominis prophetiza in Gog principe Moſoch & Thuba Iudico enim eum morte & ſanguine & imbre diluuii, & lapidibus grandinis & ignem & ſulphur pluam ſuper eum & omnes qui cum eo ſunt: Et poſt pauca: Et ſcient; quia ego ſum Dominus.

Oratione Barbaros vincit Theodoſius.

XV. *De Chriſtianis per Barbaros ligatis, & in ſeruitutem educendis ad preces B. Remberti abſoluti.*

Ex Io. Magno lib. 17. Cranzt. l. 2. Metr. c. 10. & 11. Sur. to. 1. Bozius lib. 5. de Sig. c. 1.

Sub annum octingenteſimum trigeſimum tertium, Rembertus Hamburgenſis Epiſcopus latiſſime in Dania, Suetia, & regionibus vicinis cultum Chriſti ampliauit. De ipſo inter alia produnt cum vidiſſet in Daniæ quadam regione innumerã Chriſtianorum multitudinem catenis vinctam in ſeruitutem Duci à piratis, precibus ſe dedit, & continuo fracta ſunt vincula, Barbaris Danis ſtupore perculſis. Sæpius cum mare traiiceret, Suetiam, vel alia loca petens, tempeſtates ſupplici ad Deum voto ſedauit, dæmones è corporibus fugauit: hæc & alia multa cum perficeret, multos ad Chriſti cultum traduxit è Danis.

S. Remberti miracula.

XVI. *De latronibus pia mulieris oratione à moleſtia inferenda coarctatis.*

Io. Trith. in Chro. Monaſterii Hirſ. ann. Dom. 1157.

Anno Domini 1157. claruit in Hollandia Sophia Theodorici Hollandiæ Comitis vxor, mulier ſancta, & in Chriſti amore deuotiſſima, orationibus, ieiuniis, vigiliis, & eleemoſynis continue intenta, quæ miraculis tam in vita, quam poſt mortem clariſſe perhibetur. Cum hæc ſancta mulier limina ſancti Apoſtoli Iacobi in Gallicia viſitatura in crudeles incidiſſet latrones, qui eam non ſolum ſpoliare clenodiis, verum etiam vita priuare volebant, tanta eos virtute orationum ſuarum conſtrinxit & ligauit, vt ſe mouere de loco, vel manus in eam mittere nullatenus poſſent. Vnde ſtupentes veniam ab ea poſtulabant, qua accepta ſubito fugientes abierunt. Tandem vero poſt multa opera pietatis, cum iam tertio ad viſitandum ſanctum Chriſti ſepulcrum Hieroſolymam eſſet profecta, ſacris locis deuotiſſime perluſtratis, 6. Cal. Octob. feliciter in Domino quieuit, & in hoſpitali Teutonicorum in Hieruſalem eſt ſepulta.

Virtus orationis quanta.

XVII. *De incendio Conſtantinopoli per preces S. Marciani ſuperato.*

Ex Metaph. Sur. in vita S. Marciani 10 Ianuar. & Bar. to. 6. 465.

Anno Domini quadringenteſimo ſexageſimo quinto, per malum dæmonem incendium magnum in Ciuitatem Conſtantinopolitanam fuit immiſſum. Cum autem ferociter ſerpens omnia depaſceret, & conſequenter eius impetus ædem ſacram S. Anaſtaſiæ comprehenderet, tum homo Dei Marcianus nihil perterritus, &, ne ſi quidem eum in orbem circumſideret ignis, nihili faciens, ſed fidei in Deum credens omnia cedere, ſacris acceptis Euangeliis in ſummum tectum aſcendit; & ſtans in medio flammæ, & ſe conuertens ad preces: Chriſte Deus, dicebat, Deus patrum noſtrorum, qui Abrahę ſacrificium ſuſcepiſti, & quem ei ex promiſſione præter ſpem tribuiſti filium, præter ſpem à cæde liberaſti: qui etiam in fornace Babylonica tres pueros captiuos eo effeciſti potentiores: ipſe nunc quoque Domine, hanc tuam domum conſerua, ne lædatur ab igne: & ne concedas, vt opus tuum, quod nos multo labore & tanto perfecimus deſiderio, ignis deſtruat; ne adhuc pergat inimicus aduerſus nos inſolenter gloriari? nec ora Arianorum, qui ſunt nobis propinqui nos probris appetant: ſed nunc quoque oſtende aliquid dignum tua benignitate & maieſtate, ad gloriam tui nominis, & ad noſtram, qui veritati credimus, gloriationem & exultationem. Hæc cum ille diceret, vna cum verbis efflue- Oratione S. Marcianus incendium ſuperat.
bant lacrymæ, & oſtendebant eum intus extabeſcere. Deinde cum ſubiunxiſſet, Amen; videbant fere omnes, qui aderant, primum quidem ignem ſibilantem circa totam ædem, & in illam veluti faciem impetum, deinde vero recedentem, & veluti repreſſum à quadã inexpugnabili & fortiſſima virtute. Certe hæc quoque ſacra ædes, quomodo diuinorum puerorum aliquando corpora, tota illæſa, tota intacta in tanto (ô Chriſte Saluator) igne eſt conſeruata. Sed ne tota periret ciuitas hoc incendio, preces quoque ſancti Marcelli Archimandritæ viri ſanctiſſimi obtinuiſſe, qui res ab eo geſtas deſcripſit, teſtatur; à quo & eiuſdem incendii vaſtitas deſcribitur.

Gen. 22. S. Marciani oratio. Dan. 3.

Apud Sur. 29. Decemb.

Iacob Mon. in vita eius c. 24. apud Sur. Nouemb. 29.

XVIII. *De Adoleſcente vano per orationes S. Elizabethæ in Vngarica ad meliorem vitam conuerſo.*

Venit inuiſendi gratia matrona quædam nobilis ad S. Eliſabethæ Regis Hungariæ filiam, adducto ſecum

secum adolescente, quem vestis compta & incompti mores, seculari prorsus esse animo haud obscure prodebant. Ad quem Elisabeth: Quid tu, inquit, ô adolescens, tam insigniter & veste & moribus secularem præfers animum, quem magis Deo tuo prona seruitute iam olim dedicatum oportuit: Est, ait adolescens, heu mihi, ita vt dicis, ô domina: sed oro te plurimum, pro me Deum precari digneris, quo mihi bonum, quod proponis, & incipiendi & perficiendi donetur gratia. Mox illa: Itane, inquit, serio petis, vt pro te Deum orem? Peto, ait ille, serio, intimeque. Statim illa: Oportet, inquit, te itidem facere, precesq; meas tuis iuuare. Quo persuaso, itum est, ac vtrinque oratum loco satis congruenti. Iamque nonnihil moræ interceserat, cum ecce adolescens clamare cœpit: *Iamiam, ô domina, precari desiste: Incendor enim ita tuarum feruore precum, vt ferre vix queam.* Tum illa vehementius orationi instare, acriore mentis annisu Deo propinquare. At ille semet intentius inflammari sentiens, viribusque paulatim destitui, toto iam corpore in sudorem eunte, atque crebri vaporis nebulam passim exhalante, clamat altiore voce, disiectis præ lassitudine brachiis, genibusque ad ruinam subsidentibus: *Cessa, ô domina, cessa: quia vastissimo supplicationis tui incendio præcordia mea & ipsæ medullæ depascuntur.* Defectum ita iuuenem duæ confestim ex pedissequis, simulque matrona paulo ante memorata medium corripiunt, &, ne casu repentino elideretur, sustentant feruorem eius intensissimũ, & calidissimo perfusa membra sudore vix tactũ manuum pati valentes. Tandẽ nihilo segnius in oratione perseuerantem, anhelus iuuenis quam potuit altissima voce sæpius inclamat, dicens: *Oro te per Iesum, vt cœpto munere iamiam supersedeas, ne me precibus infauste mori cogas; quem vitæ meliori feliciter destinasti.* Confestim igitur vt Elisabeth precandi studium remisit, remisso pariter calore, iuuenis ille velocissime refrigeratus, assumptu rum sese maturius Assisiantis institutũ pollicitus: quod & non multo post tempore assumpsit, assumptum coluit, cultum viriliter consummauit. Hac precandi consuetudine Dei famulam multis hominum saluti fuisse, celebri memoria proditum est.

Adolescens vanus pro sua conuersione preces Elizabethæ postulat.

Vis & feruor orationis Elisabethæ Vngaricæ.

Adolescens vi precum conuersus ordinem S. Francisci amplectitur.

XIX. *De viro pigritante in oratione, paulatim tandem virtutibus destituto.*

Thom. Cantip. lib. 2. Apum cap. 32. p. 3.

Vidi hominem, inquit Thomas Cantipr. sine cõparatione fere sui temporis humilem, feruidum charitate, egenis beneficium, sobrium supra modũ, erga afflictos pium, in corporis castigatione præcipue assiduum, ab omnibus contagionum spurcitiis alienum. Hæc in gratuitis. In naturalibus vero ita erat bene & decenter ornatus, vt nihil in eo imperfectum reliquisse omnipotens bonitas putaretur. Pro cœlibatu ergo & sanctimonia ab omnibus honoratus, quasi sanctus iam in terra inter homines habebatur; ita vt de eo maximum quendam virum dicentem audirem: Quandocunque me istum videre contingit, non hominem me puto videre, sed Angelum. Hunc postea gradatim à rigore iustitiæ vidimus recedentem, & tantam erga Deum ingratitudinem incurrisse; vt Missarum solennia audire contemneret, & nullum in eo virtutis vestigium remaneret: sed omni labe pollutus nullam prorsus luxuriam, nullum facinus abhorreret: & hoc, quia alas virtutis gratuitæ vel naturalis orationibus insistendo & lacrymis, non protexit, sed viribus suis & sanctitati confisus est.

Cœlibatus honoratur.

Tepor in orationis exercitio valde noxius.

TIT. XII. Deuote ac feruenter esse orandum.

Christo Domino prolixius orante in horto, factus est sudor eius sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram. *Luc. c. 22.*

EXEMP. I. *De æstuante B. Antonij Abbatis in oratione feruore.*

NOuimus, inquit Abbas Isaac apud Cassianum, beatum Antonium quandoque sic perstitisse in oratione (præ suauitate nimirum) vt ipso frequenter orante, in mentis excessu audierimus eum sæpe clamantem in mentis feruore, cum Sol cœpisset oriri; Quid me impedis, Sol? qui modo oriris ad hoc, vt abstrahas me à claritate huius luminis veri. Quod & aliis sanctis viris multis accidit, qui præ lacrymarum dulcedine, & copia Orationis tempore pene oculos amiserunt.

Collat. 9. c. 30.

D. Antonii feruor in oratione. *Cap. 28. 29. & seq.*

II. *De ardore & feruore Orationis in corpus Beati Bernardi prodeunte.*

De B. Bernardo Abbate quod ad hanc rem attinet, ita legitur in vita eius. Apparebat in carne eius gratia quædam, spiritualis tamen potius, quam carnalis: in vultu velut claritas quædam præfulgebat, non terrena vtique sed cœlestis: in oculis Angelica quædam puritas, & columbina simplicitas radiabat. Tanta erat interioris eius hominis pulcritudo, vt euidentibus quibusdam indiciis foras erumperet, & de cumulo internæ puritatis & gratiæ copiosè perfusus homo quoque exterior videretur. Corpus omne tenuissimum & sine carnibus erat: ipsi etiam subtilissima cutis, in genis modice rubens. Illi nimirum quicquid caloris inerat, assidua meditatio, & studium sacræ compunctionis attraxerat.

In vita eius lib. 3. cap. 1.

Ignis feruoris D. Bernar. externis indiciis sese prodit.

III. *De Fr Xauerio diuidente tunicam à pectore vi orationis æstuante.*

Erat Francisci Xauerii oratio ardens semper & accensa, plurimumque cœlestibus gaudiis affluens. Id quod plurimis ac maximis argumentis declaratum est. Atque vt omittam eximias illas in Comorinensibus & Mauricis laboribus diuinitus hausstas voluptates; obseruarunt eum sæpe Goæ Patres quidam intempesta nocte, fixo in cœlum oculorum obtutu,

Horat. Tursellin. lib. 6. de vita eius cap. 5.

obtutu, in hortis domeſticis inambulãtem, totumque ex Dei cogitatione atque amore pendentem: vt non ambigeres eius animum à ſenſibus abſtractum eminere foras, inde ad ſe cum rediiſſet, tunica de more ab æſtuanti pectore manibus deducta, hanc identidem vocem iterantem exaudierunt: *Sat eſt Domine, ſat eſt*; eo vocis ſono, qui facile oſtenderet tantam vim eſſe ſuperfundentis ſe lætitiæ cœleſtis, quantam capere vix poſſet mortalitas. Goæ quoque in cœtu Patrum comiter agentem ſæpe immenſa quadam animi lætitia ſubterfugere hominum cogebat oculos: quod tantum gaudiorum diſſimulare haud quaquam valeret. Quanquam in negotiis etiã humanis ita diuina quædam in eo elucebat ſpecies, vt qui cum illo verſãbãtur, veneratione capti, oculos vultumque, quaſi alterius Moſis, nequirent aduerſum intueri. Denique in Meacenſi itinere ſane aſpero impeditoque, cum iucundiſſime diuina meditans animum in Deo defixum abduxit à corpore, crurã ac pedes ſtirpibus lapidibusque offenſans ſine vllo lacerabat ſenſu: tantisque incedebat lætitiis, vt beatorum gaudia percipere, non ſolum vitam meditari, videretur.

Fr. Xauerii æſtus in oratione.

Vultus ardor ac ſpecies eius.

IV. *Orationes pias & feruentes quibus rebus comparẽtur, & quam ſint Deo gratæ.*

Lud. Bloſius Monilis ſpirit. cap 5 §. 3.

Virgo Gertrudis aliquando in ſpiritu intellexit, verba orationum cum animi diligentia ſeu ſancta deuotione fuſarum, eſſe veluti ſplendidiſſimas gemmas vel vernantiſſimos flores: at verba orationum negligentius & ex conſuetudine ſine intenta deuotione expletarum, eſſe tanquam gemmas floresque obſcuriores. Et quum eadem virgo Gertrudis quendam verſiculum ducentis viginti quinque vicibus, IESVM ſalutando legiſſet, cognouit quamlibet ſalutationem præſentari Domino in ſimilitudine inſtrumenti muſici bene ſonantis: ſed illæ ſalutationes, quas cum deuota intentione legerat, ſuauiſſimos reddebant concentus; aliæ vero, quas legerat incurate, ſubmiſſiores iniucundioresque edebant ſonos.

Caueat is qui orat, ne voluntarie ac data opera per grauem negligentiam inter orandum mente diſtrahatur: Caueat item, ne orationem propterea deſerat, quod in ea nullam forte conſolationem ſentit. Sane ſicut mentis diſtractio, quæ præter voluntatem orantis accidit, fructum & vtilitatem orationis non tollit; ita nec cordis ariditas, dum bona voluntas adeſt. Hinc Dominus ad ipſam Gertrudem virginem aliquando dixit: Vellem electis meis perſuaſum eſſe, quod eorum bona exercitia & opera mihi omnino placeant, quãdo ipſi ſeruiunt expenſis ſuis: Illi autem expenſis ſuis mihi ſeruitium præſtant, qui licet ſaporem deuotionis minime ſentiant, fideliter tamen, vt poſſent, orationes & alia pia exercitia ſua peragunt, confidentes de pietate mea, quod ego illa libenter & grate ſuſcipiam. Plerique ſunt, quibus ſi ſapor & conſolatio interna concederetur, non eis prodeſſet ad ſalutem, & meritum ipſorum valde minueretur, hæc illa.

TIT. XIII. De attentione in Oratione.

EXEMP. I. *B. Dominicum noctu orantem diſtrahere contendit dæmon.*

Theod. de Apold. l. 3. vitæ eius cap. 12.

BDominicus Fratrum Prædicatorum anteſignanus tam erat orationi intentus, vt propter tumultum & ſtrepitum qualemcunq; nihil attentione reuocaretur. Nocte quadam ante aram ad preces proſtratum malus dæmon interturbare volens, grãdem lapidem è tecto eccleſiæ deiecit, idque eo impetu, vt tota eccleſia eius caſu circumſonaret. Vſque adeo autem capiti eius fuit propinquus lapis, vt ruens capitium eius contingeret. Sed, viro Dei nihil ſe mouente, hoſtis terribili voce eiulans, cum multa ignominia abſceſſit.

Attentio B. Dominici in oratione.

II. *De Cadulo milite, quem diabolus orantem interturbare conabatur.*

Ex lib. vitæ S Anſelmi Cantuar. Epiſt. per Eltner. Anglum apud Sur. Et in initio operũ eiuſdem Anſelmi, edit. olon.

Huic merito ſubiungendus miles quidam Cadulus nomine, vtpote beato Dominico Prædicatorum Patriarchæ hac in re adæquandus. Hic igitur quadam vice, vigiliis & orationibus Deo intentus, audiuit diabolum ſub voce ſcrutarii ſui extra Eccleſiã, in qua erat, vociferantem, & turbato murmure, equos & omnia ſua fracto hoſpitio, à latronibus iam tunc direpta eſſe, atq; abducta conquerentem, nec aliquid eorum vlterius recuperandum, ni citius accurreret. Atque cum ille nequaquam moueretur, maius videlicet damnum deputans orationi cedere, quam ſua perdere, dolens diabolus ſe deſpectum, in ſpeciem viſi demutatus eſt, & Eccleſiæ per tectum delapſus, ante ipſum præceps corruit, vt horrore ſaltem & fragore ſui caſus virum à cœpto perturbaret. Sed miles immobilis permanet, & monſtrum ſecurus irridet. Poſt quæ ſtatum vitæ ſuæ propoſito ſanctiori fundare deſiderans Anſelmum adiit, cõſilium eius ſuper hoc addiſcere cupiens. Verum dum ad ipſum vadens iter acceleraret, ecce malignus hoſtis humanam vocem ex aduerſo edens in hæc verba prorupit: Cadule, Cadule, quo tendis? Igitur cũ ille ad vocem hanc ſubſiſteret, ſcire volens, quis eſſet, qui talia diceret, repetit dæmon, & ait: Quo tendis Cadule? Quid tantopere Priorem illum hypocritam cogis audire? Opinio ſiquidem eius omnino alia eſt à conuerſatione vitæ illius. Quapropter ſuadeo, conſulo, vt celerius redeas, ne ſeductus ab ea ſtultitia, qua modo traheris, illaquearis. Hypocriſi namque ſua iam multos decepit, & ſpe vana delibutos, ſuis vacuos & immunes effecit. Hæc ille audiens, & dæmonem eſſe, qui loquebatur, recognoſcens, ſigno ſe crucis muniuit, & ſpreto hoſte, quo propoſuerat, ire perrexit. Quid plura? Audito Anſelmo, abnegato ſeipſo, & ſeculo religioſæ vitæ ſe tradidit, &

Dæmon in ſpecie viri apparet.

Dæmonis fraus.

dit, & apud maius monaſterium monachus factus eſt.

III. *De B.P.N. Ignatii attentione & perſeuerantia in oratione.*

Pet. Ribadeneira lib. 5. de vita eius cap. 1.

Ignatium Loiolam, primum Societatis IESV parentem, nullus quantuſuis ſtrepitus obturbabat orantem: leuiſſimus interpellebat, ſi vitari diligentia potuiſſet. Ita non ſtrepitus, ſed negligentiæ culpa, quam ſuſtinere ſibi videbatur, moleſta erat precanti. Orantem in cubiculo Ignatium, oſtio clauſo, importune ianitor interpellauit aliquando; cui ſemel atque iterum pulſanti nihil reſpondit. Ignatius cum moleſtus eſſe pergeret, & perſeueranter obtunderet, oſtium aperuit: Et quid, inquit, tibi vis? Cui ianitor: En, inquit, Pater literæ, quas qui reddidit, tua ex patria allatas dicit, ſimulq; literas in manus Ignatio tradit: qui recluſo oſtio, literas in lucentem caminum (erat enim hyems) eremandas coniecit, & continuo ad intermiſſam orationem redüt.

B. Ignatii attentio & perſeuerantia in oratione.

TIT. XIV. Frequenter & perſeueranter orandum eſſe.

Tob. 3. *Mira fuit Sarę, iunioris Tobię vxoris, in oratione perſeuerantia, quæ acerbo conuicio ab ancilla ſua extimulata tribus diebus ac tribus noctibus, ſine cibo & potu, in oratione perſeuerauit.*

Matth. 15. *In orando fidem, & cum humilitate perſeuerantiam nec ſſariam eſſe, Chananea mulieris monſtrauit euentus: à Domino ſanari poſſe filiam credidit, & deſpecta ſupplicari non deſtitit: & canibus comparata non modo nō contradixit, ſed etiam ad catellorum vilitatem ſe ſubmiſit. Quamobrem audire meruit, O mulier magna eſt fides tua, fiat tibi ſicut vis.*

Actor c. 1. 14. *Poſtquam Chriſtus Dominus deuicta morte ad cœlos, vnde venerat, redit, Apoſtoli in Hieruſalem reuerſi, cum in cœnaculum introiſſent, omnes erant perſeuerantes vnanimiter in oratione cum mulieribus, & Maria mater Ieſu, & fratribus eius, qui proinde repleti ſunt Spiritu ſancto: vt intelligas, perſeuerantia, ac iugi oratione Spiritus ſancti gratiam conciliari ſolere.*

EXEMP. I. *Ieiunio & oratione quadraginta dierum Leo Pontifex confirmationem ſuæ fidei per S. Petrum obtinet.*

In vita eius epiſt. 10.

LEo Pontifex Maximus, cum fidei cauſam aduerſus Eutychetis blaſphemiam multorum fauore atque perfidia defenſam, edita inſigni quadam epiſtola tueri vellet, quadraginta diebus ieiuniis & orationibus vacauit. Nam vt in eius vita ſcribitur, ſanctiſſimus pater ſuis diffiſus viribus priuſquam epiſtolam illam aliquo deſtinaſſet, altari B. Petri vtcunque ſcriptam impoſuit; ſe vero per quadraginta dies tum ieiuniis, tum precibus exercens, hoc vnum

Oratio 40. dierū cum ieiunio.

ab Apoſtolorum principe votis flagrantibus contēdit, vt ſi quid forte corrigendum haberet epiſtola, quæ cauſam fidei longe difficillimam tractabat, id omne ſuis ille manibus correctum aboleret. Nec fefellit ſanctam precatoris expectationem etiam rarus euentus: Terſam enim & elaboratam epiſtolam dies reddidit quadrageſimus, addita ſimul reuelatione certiſſima, ſucceſſum ab Apoſtolo ei tribuendum eſſe, cuius pia dignatio & fida dilectione in perſona quidem imparis tepeſcit hæredis.

II. *S. Sulpitius Epiſcop. imperterritus manet in oratione contra damonis infeſtationes.*

In vita ab eius æquali ſcripta apud Sur. tom. 1. die 17. Ian.

S Sulpitius Archiepiſcopus Bituricenſis cum aliquando poſt Solis occaſum in Eccleſiam cum paucis abiiſſet, ibi in precibus pernoctaturus, mox adfuit tortuoſus ſerpens tenui primū ſibilo lenes eius demulcens aures: deinde in ipſis tranquillæ noctis ſilentiis cum magno ſe impetu intra templi parietes infert: teſtudinem, aras, lucernas: cæteraq; omnia adeo concutit, vt diſcipuli eccleſiam omnem è fundamentis euerti putarent nimiumque pauidi, intermiſſo cantu, in terram ſe abiiciunt, tanquam repente perituri. At vir beatus in diuinis canticis permanſit intrepidus, flocci pendens nequiſſimi ſerpentis præſtigias, ita vt ne in proſperis quidem ſucceſſibus conſtantior vnquam fuiſſe videretur. Tandem tota illa dæmonum turba in vnam ſe molem colligit; ſperansque atrociori ſonitu & ſtrepitu inuictam illius animi conſtantiam frangi poſſe, cum immenſo tumultu coram ſancto Pontifice pauimentum cædens præceps collabitur, adeo vt diſcipuli illum in fruſta diſcerptum exiſtimarent. Et illi quidem diu manſere attoniti; at eximius Chriſti ſacerdos diuina in hoſtem tela vibrans, in canticis ſpiritalibus perpetim immorabatur: obiurgauitq; poſtea diſcipulos, quod omiſſis ſacris hymnis phantaſticis inimici terroribus ceſſiſſent. Optabat ſane diabolus extinctum virum Dei: & quia ſine intermiſſione malitia bellum gerit aduerſus virtutem, & ſeruos Chriſti totius boni æmulus Satan perſequitur, non ſat habuit iniquus ille ſanctum Sulpitium infeſtaſſe, ſed etiam gregem ipſius curæ commiſſum, atroci furore ſibi ſumpſit oppugnandum & diuexandum: Idque tam multis modis, vt illis commemorandis ſufficere non poſſimus.

III. *Lapidum imbre à dæmonibus impetiti Sancti Dei fixi manent in oratione.*

Greg. Turen. de vita eorū apud Lipo. tom. 8.

Non eſt abſimile quod narrat Gregorius Turonenſis in vita ſanctorum Lupicini, & Romani, fratrum: ii enim intra Lorenſis deſerti eremum vitam degebant auſteriorem, herbarum ſolis victitantes radicibus. Id dæmonibus miris modis erat exoſum: lapidibus etenim vrgere hos Dei ſeruos per ſingulos dies perſeuerabant: quin quotieſcunque pro more ſuo genua ad orandum Deum deflexiſſent, ſtant in oſtatim imber lapidum proiicientib s dæmoniis in ratione.

Lapidibus impetiti à dæmonibus

eos decidebat, adeo vt sæpe vulnerati immensis dolorum cruciatibus torquerentur: at ii perseuerantia orationum hostilem impetum deuicerunt; eiectis inde dæmonibus reliquum vitæ sanctæ peregerunt.

IV. *In oratione à dæmonibus cæsus Franciscus Xauerius in ea constans perseuerat.*

Horat. Tursell. l. 2. de vita eius cap. 15.

His adiungere oportunum est & illud de Francisco Xauerio, cui apud Meliaporensem Vicarium diuersanti quiddam in hoc genere sane memoria dignum accidit. Erant ædes Vicarii templo diui Thomæ Apostoli proximæ, vnde ille, ianua facta, aditū sibi patefecerat in templum. Et Xauerius ex consuetudine, vt Vicarium, cuius in cubiculo pariter dormiebat, sopore oppressum animaduerterat; sensim ac sine vllo strepitu surgebat è lectulo, atque in ædem Apostoli suspenso subrepebat gradu. Non tamen fallebat omnino Vicarium, qui subito experrectus, sæpius illum surgere è lecto persenserat. Verum is, re primo dissimulata, demum illi pro amicitia denunciauit, ne de nocte iret ad templum, neve se viæ committeret, quam cōstaret esse diabolis infestam, occursuras ei horribiles illorum facies, cum minime crederet. Ad hæc arrisit Xauerius ea sui deterrendi causa dici ratus; & denunciatione Vicarii per dissimulationem iocumq; clausa, nihilominus nocte intempesta, vbi somno illum sopitum senserat, ad sacram ædem silentio obrepebat. Enimuero id sempiterni humani generis hostes grauiter ferre: Francisci securitatem ipsorum contemptum interpretari. Ergo ira odioque furentes, vt illum ab instituto absterreāt, nocte concubia ante aram B. Virginis supplicanti ex composito superueniunt, truci fremitu, clamoribus variis horrendoque cuncta complentes sono. Mox virum ad minas intrepidum quam tumultuosissime adorti, verberibus atrocissime cædunt, factis dictisque odium explentes suum. Ille inter verba crepitusque plagarum magis de constantia quam de tergo suo solicitus, Dei parentem sui certaminis spectatricem implorare: Domina, opitulare: Domina, non mihi opitularis? vanos dæmonum tumultus magnitudine animi eludere, orationem institutam non fortiter solum, sed etiam constanter vrgere. Quocirca molestos illos & importunos interpellatores fortis atque inuicta perseuerantia, acerrimum aduersus infestos dæmones telum, facile abegit. Et Franciscus quidem ferendo spernendoque eorum impetus adeo fregit, nunquam vt posthac in eum sustinuerint aliquid tale conari.

Templum Xauerio sedes orationis.

Xauerium orantem frustra verberant dæmones.

B. Virginem inuocat Xauerius à dæmonibus cæsus.

V. *De Zebinæ perseuerantia in oratione.*

Theod. in histor. SS. Patr. c. 24.

Theodoretus in historia religiosa, in qua multorum sui temporis clarissimorum Monachorum mores, certamina, ac præcipue studium orationis describit, de Zebinæ viri sanctissimi oratione sic ait: Stupebant autem, vt dixerunt, omnes sui temporis homines assiduitate orationis. In ea enim diu noctuque versans non solum non satiabatur, sed etiam desiderium efficiebat vehemētius. Quin etiam cum iis qui ad ipsum veniebant, paucis differens, non poterat in animum inducere, vt cogitationem à cœlis deduceret, sed statim ab illis liberatus, & nec tantillum quidem ab eis quæ diuina sunt, separatus, offerebat rursus deprecationem. Huius vero discipulus, Polychronius adeo magistrum moribus referebat, vt qui hunc & illum viderent, vnam in duobus corporibus animam se videre arbitrarentur, &c. Est enim similiter diuino incensus desiderio, & est terrenis omnibus superior; & corpori alligatus mētem habet alatam, & quæ fertur sublime, aëremque traiicit & ætherem, & cœlis fit sublimior, & perpetuo diuinam visionem apprehendit contemplatione, nec potest illinc vmquam detrahere. Quin etiā cum iis qui aduenient colloquens, superna mente peragrat. Eius autem per totam noctem vigiliam & stationem hinc didici. Cum eum viderem simul & cum senio conflictantem, & cum imbecillitate, & nullam omnino habentem curam corporis, sæpius precatus ei persuasi, vt duos assumeret, qui simul habitarent, & aliquam consolationem ab eis acciperet. Quoniam autem petiit viros virtute claros, qui per se in alio degebant monasterio, illis quoque viris admirandis persuasi, vt diuini hominis curam omnibus præponerent. Ii autem cum paruo tempore cum eo habitassent, conati sunt fugere, per noctem illam non ferentes stationem. Cum autem virum diuinum obsecrarem, vt imbecillitate corporis metiretur laborem: Non solum, inquit, eos non cogo stare mecum assidue, sed etiam sæpe præcipio vt decumbant. Illi autem, & quo modo possemus aiebant, eo qui in laboribus consenuit stante, & imbecillitatem corporis despicientes decumbere, cum simus sani, & in media positi ætate? Sed venerandi quidem mihi capitis nocturnos labores sic didici.

Perseuerantia Zebinæ in oratione.

Polycronius Zebinæ discipulus imitatur magistrum.

Nocturni labores Polycronii.

VI. *De tabula cauata ex genu flexione assidua oratione.*

Sophron. prat. spirit. cap. 184.

Abbas Ioannes Eunuchus enarrauit nobis, dicens: Cum essem in Thebaide, ingressus sum cellulam senis cuiusdam in cœnobio Abbatis Apollo, vidique, quia vbi stare ad orationem solebat, tabula erat supposita. Vbi autem genua figebat, & manus, concauum erat plus quam digitorum quatuor. Ex frequentia quippe, & vsu continuæ orationis cauauerat tabulam.

Assiduæ orationis exemplum.

VII. *Singulis noctibus Psalterium percurrit Stephanus presbyter, monetur q; à B. Petro, ante somnum id facere iubente.*

Marc. Marul. lib. 2. c. 1.

Ne vero, vt vsu venire solet, inter orandum sopore correpti dimidiatas relinquamus preces, Stephani presbyteri Constantinopolitani exemplum nos hortatur. Qui cum totum Psalterium singulis noctibus

Oratio ante somnum facienda.

noctibus perlegere moris haberet, atque aliquando citius, quam consueuerat, consopitus ipsam semilectum dimisisset, monitus est à Petro Apostolo in somnis, vti surgeret, & cœptum opus intertius perficere curaret. Quæ res argumento est, non nisi peractis finitisq; orationibus dandum esse quieti locum.

VIII. *Paulus Libycus trecentas quotidie Domino Deo flexis genibus fundebat orationes.*

Trip. hist. li. 8. c. 1. Pallad. in hist. SS. PP. c. 23.

Frequens oratio Pauli Libyci.

Paulus Libycus in finibus Aphricæ, quingentorum monachorum quondam Abbas: nullo vitæ suæ die quicquam prius egit aut percepit, quam tributum quoddam velut sibi impositum, trecentas mirum orationes genib. prouolutus, Domino reddidisset. Et ne numero forte delinqueret, trecentos lapides ponebat, & singulis orationibus lapidem mittebat in sinum. Expensis vero lapidibus orationes sciebat esse completas. Atque hi multo felicius in sinum iactati sunt, quam illi in sitellam, quibus in Senatu decerni magistratus solent: Alteris terrenus honor quæritur; alteris Paulus cælestem gloriam est adeptus.

IX. *Centum orationes constitutæ homini rebus publicis occupato non minoris pretii sunt, quam* 300. *nihil aliud agenti.*

Palladius in hist. Lausiaca c. 24.

Paulus iste, monachus optimus, graui molestia afflictus Macarium Abbatem adiit. Coactus vero afflictionis causam dicere ait: In quodam vico habitat virgo, quæ iam à triginta annis exercetur: præter Sabbathum & Dominicam, nullo alio die vescitur, sed toto tempore trahens hebdomadas facit septingentas orationes. Quod cum intellexisset Paulus seipsum reprobauit, quod vir creatus his viribus corporis, non potuerit facere plus quam trecentas orationes. Ad hæc respondet Macarius: Sexagesimus annus agitur, ex quo centum constitutas facio orationes & laborans manibus, ea quæ sunt ad alimentum necessaria, & fratribus vtilia referens, nec me iudicat ratio, quod fuerim negligens. Si tu autem, cum trecentas facias orationes iudicaris à conscientia; aperte ostendis te non pure orare, vel posse plures orationes facere, quam facias.

X. *De frequenti oratione B. Marthæ.*

Marc. Maeul li. 2. c. 1.

Martham centies per diem, & centies per noctem submittere genua solitam ferunt, dum illum supra cœlos regnantem adorat, quem in terris morantem susceperit hospitio beneficii loco habuit, non iam minus in supplicando solicita, quam olim fuerat in ministrando.

TIT. XIV. De distractionibus & impedimentis tam internis, quam externis orationis.

EXEMP. I. *Theodoræ Imp. ob occultam Seueri hæresim cui addicta erat, ad S. Sabæ preces denegatur proles.*

CVm S. Sabas aliquando venisset ad suburbia Constantinopolis, Iustiniano Imperatori eius significatur aduentus. Et ipse statim mittit vnum ex iuuenibus Imperatoris, & quosdam ex suis satellitibus, aduentum eius maxime honorans. Deinde eo, quo par erat, comitatu stipatus Sabas, ad ipsum deducitur. Deinde Patriarcham quoque Epiphanium, & quidquid erat apud se clarum & illustre, emittit, vt ei procederet obuiam. Neque enim terrenum aut mundanum aliquem, sed tanquam vnum ex Angelis, & ciuem supernæ Hierusalem se censebat accipere. Quem postquam adhuc procul procedentem agnouit Imperator, ille quoque cernebat aliquid simile ei, quod viderat Anastasius Imperator. Videbat enim quandam coronam eius capiti impositam eleganti quodam splendore decoratam, & micantem luce omnis generis gratiarum Visione ergo Rex obstupefactus è cathedra surrexit, & sacrum illud caput reuerenter ac iucunde est complexus. Deinde cum ab eo accepisset benedictionem, orauit vt sua quoq; coniux esset eius particeps. Cum ea autem affuisset, adorauit, & rogauit vt solueretur vitium eius matricis (erat enim petra sterilior) & vt ex se natum posset videre filium; quod quidem illa pluris faciebat, quam ipsum Imperium. Ille autem adhuc taeens solum illi precabatur, vt sospes & salua esset eius potentia. Illa vero rursum instabat, petens preces liberorum procreationis. Ille autem pergebat easdem rursus preces dicere; & aperte præsefebat, se recusare petere, vt ipsa fieret mater filiorum. Vbi vero, cum illa hoc sæpe petiisset, ipse nihilo magis annuit orationi, neque edidit preces cõuenientes eius desiderio: tandem abiit Imperatrix magna affecta tristitia, quod id, quod volebat, non esset assecuta. Deinde cũ qui in preces incidissent, & maxime quicunque solent Principum gratificari cupiditati, etiamsi sint inutiles, & nihil iusti habeant, cum criminarentur, quod preces recusasset dicere, & quod Imperatricem maiori molestia afficeret: ille ægre ferens, causam aperte protulit: Sinite, dicens, ô beati. Non enim sinet Deus aliquem fructum ex ea edi, ne ipse quoque gustet Seueri dogmata, & deteriores quam prius sub Anastasio tumultus conturbent Ecclesiam Dei.

Cyrill. in vita eius apud Sur die 5. Decemb & Bar. to. 7. Ann. an 39. 23. 24.

Theodora Imperatrix S. Sabam sæpius interpellat pro sobole.

Proles cur aliquando denegetur à Deo.

II. *De insidiis dæmonis tempore orationis, vt vel ab ea abstrahat, vel saltem interturbet.*

Quantum nocumenti etiam adferant noxiæ cogitationes orationis tempore, notum fit ex historia, quam describit Martinus Delrio ex vetusto scriptore in vita Sancti Roberti Abbatis; Nocte quadam vir sanctus vidit malignum ad chori aditum consistere, & conari quidem sæpius ingredi, sed frustra tamen. Habebat formam rustici præcincti, nudis longisque tibiis ferentis à tergo sportulam, & ad pectus lignum funibus innexum. Cœpit porro producto collo circuire chorum

Martin. Delrio Disquisit. Magic. t. 1. q. 28 sect. 3.

Dæmonis insidiæ tempore orationis.

rum, oculos in fratres attente coniicere: ſi quid poſſet forſitan gratum ſibi in aliquo cernere. At viro Dei inſtantius orante, & fratres à torpore excitante, improbus explorator diu fruſtra exſpectans cum nihil ſe proficere videret, indignabundus ad chorum fratrum conuerſorum ſe contulit: illic quoque cunctos curioſe cõtemplans, ſi quos videret ſomnolentos, cachinnans ſpreuit, ſi noxiis cogitationibus occupatos, mirum in modum tripudians applauſit.

Adoleſcentem vagabundum tempore orationis aufert dæmon

Tandem inter nouicios reperit iuuenem quendam animo ad illicita euagantem, nec niſi ſolo corpore illic præſentem, imo etiam clandeſtinam fugam meditantem: Animaduertens igitur illum ſuæ ſortis eſſe fuſcinula apprehenſum, in fiſcellam ſuam proiecit, & celeriter inde ſe proripuit. Cernens id vir ſanctus, multum pro ſalute ipſius anxius & ſollicitus, mane diligenter iuſſit illum inquiri. Sed ille, ante auroram vagus & profugus, excuſſo ſuaui iugo Chriſti ſecutus erat inimicum. Adiunxit autem ſe hominibus ſceleratis, dedituſque latrociniis non diu poſt captus eſt, & capite plexus miſerrime è vita exceſſit.

III. *De vltione diuina in Epiſcopum interturbantem B. Franciſcum tempore orationis.*

D. Bonauentura in vita eius cap. 10.

Orante aliquando viro Dei B. Franciſco Aſſiſinate in loco de Portiuncula, contigit eius loci Epiſcopum venire ad eum, vt erat ſolitus, viſitandum. Qui mox vt locum fuit ingreſſus, ad cellam, in qua ſeruus Chriſti orabat, plus debito fideuter acceſſit: pulſoque oſtiolo, intraturum ſe ingerens, dum caput immiſit, ſanctumque orantem conſpexit, repentino timore concuſſus, obrigeſcentibus membris, etiam loquelam amiſit. Subitoque voluntate diuina per vim foras propulſus, retrogrado pede procul abductus eſt. Stupefactus Epiſcopus ad fratres feſtinauit, vt potuit, Deoq; ſibi reſtituente linguam, primo verbo confeſſus eſt culpam.

Orans non facile interturbandus.

IV. *B. Franciſcus Aſſiſias à dæmone in oratione interpellatus, ab ea auelli non potuit.*

Idem cap. 5.

Serpens ille antiquus, qui fraudulentis pernicioſiſque perſuaſionibus mortales decipere conatur, nequaquam ab oratione B. Franciſcum auertere potuit: Cum enim nocte quadam orationi vacaret, vocauit eum hoſtis tertio, dicens: Franciſce, Franciſce. Cui, cum quid quæreret, reſpondiſſet, fallaciter ille ſubiungit: Nullus eſt in mundo peccator, cui, ſi conuerſus fuerit, non indulgeat Deus: ſed quicunque pœnitentia duriore ſe necauerit, miſericordiam non inueniet in æternum. Agnouit vir ſanctus in verbis dolos, & ſicut cœperat progreſſus eſt, atq; etiam inde ad perferendos pro Chriſto labores magis exarſit: Sciebat enim inimici conſilium ſemper exſpectare, vt ad tepida reuocet.

V. *S. Hilarion in Oratione diſtractus quantis ſe periculis expoſuerit.*

D. Hier. in vita eius.

De Hilarione inter orandum diſtracto ita S. Hieronymus: Multæ ſunt tentationes eius, & die noctuque variæ dæmonum inſidiæ: quas ſi omnes narrare velim, modum excedam voluminis. Quoties illi nudæ mulieres eubanti, quoties eſurienti largiſſimæ apparuere dapes? Interdum orantem lupus vlulans, & vulpecula ganniens tranſiliuit, pſallentique gladiatorum pugna ſpectaculum præbuit, & vnus quaſi interfectus, & ante pedes eius corruens ſepulturam rogauit. Orauit ſemel fixo in terram capite, & vt natura fert hominum, abducta ab oratione mens neſcio quid aliud cogitabat; Inſiliit dorſo eius feſtinus gladiator, & latera eius calcibus, ceruicem flagello verberans: Eia, inquit, cur dormitas? cachinnanſque deſuper, cum defeciſſet, an hordeum vellet accipere, ſciſcitabatur.

Dæmonum ludibria.

Diſtractionis in oratione periculum.

VI. *Cur orantes plus vexet dæmon, quam quiduis aliud agentes, aut cum hominibus tractantes.*

Apud Sur. in eius vita cap. de orat. 23. April.

B. Ægidius, vnus è Franciſci Seraphici primis ſociis, cui oranti infenſiſſimus erat dæmon, rogatus, cur dæmones plus aduerſarentur homini oranti, quam aliud opus pium exercenti, reſpondit: Si quis litem alicui intendat coram iudice, is cui lis infertur, omni ſtudio laborat, ne contra ipſum ſententia feratur: Ita & dæmon facit, nam quando pius homo Deum orat pro ſua aliorumue ſalute, litem intendit dæmoni tanquam animarum prædoni.

VII. *Orantes grauius impugnat dæmon, quam aliud agentes.*

Ludo. Bloſ. Monilis ſpir. cap. 3. §. 5.

Quum ſancta Brigitta orans tentationibus fatigaretur, dixit ei Deipara virgo Maria: Diabolus explorator inuidus quærit impedire bonos dum orãt. Tu vero filia, quacunque tentatione pulſeris inter orandum, perſiſte in deſiderio vel bona voluntate, & conatu ſancto, ſicut commode potes: quia deſiderium & conatus tuus pius reputabitur pro effectu orationis. Etiamſi prauas ac ſordidas cogitationes quæ cordi tuo incidunt, eiicere non poteris, tamen pro illo conatu coronam in cœlo recipies: ita tibi proderit illa moleſtia, modo non conſentias tentationi, & tibi diſpliceat quod indecens eſt.

VIII. *Vt Chriſtus emendet & perficiat defectus qui in oratione committuntur.*

Idem ibid. §. 11.

Virgo Gertrudis diuinum officium cum cæteris monaſterii ſui virginibus aliquando peragens ſingula verba attente pronũciare ſtudebat: ſed cum ex infirmitate humana ſæpius mente diſtraheretur, mœſta dixit intra ſe: Et quis fructus prouenire poterit ex hoc ſtudio, cui tanta inſtabilitas coniuncta eſt? Dominus igitur volens eam conſolari, præſentauit ei digniſſimum illud totius boni totiuſque beatitudinis gazophylacium, nempe cor ſuum, & dixit: Ecce cor meum dulciſſimum oculis mentis tuæ prætendo, cui omnia quæ per te minus perfice re potes, fiducialiter pro te perficienda commenda-

Cor Ieſu perficit defectus in oratione.

bis

bis, ita enim omnia coram oculis meis apparebunt valde perfecta. Certe ipsum cor meum diuinum humanam fragilitatem instabilitatemque cognoscens, semper cum desiderio expectat, vt tu, si non verbis, saltem cogitatione committas ei pro te supplēdum, emendandum ac perficiendum, quicquid minus per te perficere vales. Igitur quilibet post horas expletas (quæ quidem non mente tantum legi, sed etiam ore pronunciari debent) potest hoc aut consimili modo orare: *Bone* IESV, *propitius esto mihi peccatori: Ego tepidum & distractum seruitium meum commendo melliſluo cordi tuo emendandum ac perficiendum, tibique ipsum offero ad salutem omnium, in vnione illius perfectissimæ attentionis, qua tu Patrem orasti, & laudasti in terris. Respondе, quæso, satisfac & supple pro me plenissime. Amen.*

Oratio pulchra post diuinum officium.

IX. *Orantem Franciscum Borgiam variis formis apparens dæmon conatur interpellare.*

Pet. Ribadeneira de vita eius lib. 4. c. 4

Franciscum Borgiam interpellare orantem dæmon studium sæpe fuit, nunc simili specie subsannādo, nunc gigantis instar, formæ supra humanā maiore, spectrisque territando. Pintriæ cubiculo digressus, Crucis signo se muniens: Videsne, inquit, Marce frater nigrum & aspectu formidandum cacodæmonem, passim obambulantem? Quo dicto acquieuit Franciscus, animoque nonnihil sedato, erubuit, quod metum eius præ se tulisset spiritus, qui ne capillo quidem capitis detracto, nocere homini, nisi Deo concedente, queat. Interrogatus aliquando à socio, num metuisset, obambulare viso dæmone noctu per conclaue, membrumque domus; demissis ille oculis modeste respondit: Illud frater certe cōstat, Deo permittente, apparere interdum dæmones; improbis quidem, vt à flagitiis territi abstineant, vel puniantur, bonis vero, vt ad pietatem exerceantur, & merita meritis cumulent.

Dæmones cur appareant.

De Oratione Dominica.

TIT. XV. De oratione Dominica in genere.

Luc. 11. 12. *Matth.* 6. v. 10. 11. 12. 13

Cum Christus Dominus esset in quodam loco orans, vt cessauit, dixit vnus ex discipulis eius ad eum: Domine doce nos orare, sicut docuit & Ioannes discipulos suos. Et ait illis: Cum oratis, dicite; Pater noster qui es in cœlis. &c.

Luc. 15.

Filius prodigus in se reuersus, apud se dixit: Surgam, & ibo ad Patrem meum, & dicam ei; Pater, peccaui in cœlum & coram te, iam non sum dignus vocari filius tuus.

Isa. 63.

Isaias Propheta in persona peccatorum, quos adhuc reconciliandos sperabat; sic orabat: Tu Domine pater noster & redemptor noster à sæculo nomen tuum: quare errare nos fecisti, Domine, de viis tuis? induraſti cor nostrum, ne timeremus te: Conuerte propter seruos tuos.

EXEMP. I. *Orationem Dominicam cur aliis anteponendam duxerit S. Iacobus Alemannus.*

Io. Ant. Flamin. in vita eius c. 9. apud Sur. 11. Octob. to. 5.

S. Iacobus Alemannus Ordinis S. Dominici Religiosus, orationi & contemplationi continue addictus, persoluto nocturno officio, in locum secretiorem sese subtrahebat, vbi mente & corpore Deo vacabat. Nullus præteribat dies, in quo Christi Domini gesta non recoleret, & multis cum lacrymis diros eius cruciatus acerbissimamque mortem repeteret. Cum vero iam multum orasset, & finem faceret, illud denique dicere solebat: *Gloria tibi Domine, qui natus es de Virgine: succurre mihi hodie, cum Patre & sancto Spiritu in sempiterna sæcula*, Amen. Et ad gloriosam Virginem, quam præcipuo cultu venerabatur, conuersus aiebat: Aue Regina cœlorum, pro salute mea & omnium fidelium. Deinde ad sanctos omnes se conuertens, dicere solebat Sancti Dei omnes &c. Postea vero ad omnes Ecclesiæ aras accedebat, ibique à beata Virgine incipiens orabat: & vbi sacris altaris, quam Missam dicimus, semel aut sæpius, prout ocium dabatur, interfuerat ad opera manuum, quorum pæne in omni genere monasterio erat vtilissimus, reuertebatur, vt sic diuinis functus, paratior esset ac expeditior, si quid sibi agendum mandaretur. Sed nullam orationem suauiorem sibi ac iucundiorem promebat, quam Dominicam. Tunc enim putabat sibi os melle ac omni nectare compleri.

MARIA Dei mater & sancti omnes frequenter inuocandi.

Orationis Dominicæ excellentia.

II. *Quanti momenti sit oratio Dominica piè recitata, ostendit S. Iordanus Ordinis S. Dominici Generalis.*

Leander Alber. Bononiens. c. 40. vitæ eius apud Sur. 13. Februar.

Alius eiusdem Ordinis Religiosus, subuerens, ne orationibus & deprecationibus factis à fratribus, possent eleemosynæ, vnde viuebant, persolui, suam mentem B. Iordano eius Ordinis Generali exponens, petiit de ea re instrui. Cui sanctus vir respondit: Cum sint spiritualia pretii inæstimabilis respectu temporalium, constat illa in infinitum hæc præcellere, & esse incomparabiliter meliora. Vnde te scire volo, & hoc inconcusse tenere, quod si pro omnibus eleemosynis, quas comedisti, dixisti semel orationem Dominicam deuote, ad plenum persoluisti.

III. *Oratione Dominica discernuntur spiritus boni à malignis.*

In vita Alex. Pap. martyr. 3. Maii apud Sur. to. 3.

Cum S. Alexander Papa carcere angustissimo apud Quirinum Tribunum detineretur, hanc orationem ad Dominum fudit: Domine IESV CHRISTE, qui me in Cathedra Apostoli tui Petri sedere voluisti, præsta, vt salua passione, veniat ad me Angelus tuus, qui me hodie vespertino tempore perducat ad famulum tuum Hermem, & iterum matutino tempore huc reuocet, nemine sciente, donec ego huc reuersus sim. Primo igitur noctis silentio adfuit puer faculam ardentem ferens in carcerem, dixitque S. Alexandro: Sequere me. At ille respon-

dit: Viuit Dominus meus IESVS CHRISTVS, nisi flexeris mecum genua, & orationem Domini Iesv dixeris: non sequar te. Puer autem, qui videbatur, non amplius, quam quinque annorum, flexis genibus orauit dimidia fere hora, surgensque dixit orationem Dominicam. Deinde apprehensa manu dextera S. Alexandri duxit eum ad feneſtram, quæ erat clausa, eamque ceu ostium aperiens, cum illo exit ad Hermem in ædibus Quirini intra clausum cubiculum manentem. Postea autem eo adueniens Quirinus, eosque inueniens simul extensis manibus orantes, facemque ardentem conspiciens, terrore correptus est. Cum vero illi viderent eum prope amentem, dixerunt ei: Quandoquidem ita apud te constitueras, vt si nos, qui corporibus quidem separati, animis autem coniuncti eramus, etiam corporibus coniunctos cerneres, fidem amplecteris, iam crede, quia vides nos. Sed ne forte putes, ea causa nos tibi vinculis absolutos ostendisse, vt possimus euadere, mane rursus nos vinctos inuenies. Tuæ enim liberationis causa id fecimus, vt credas Christum Dei filium verum esse Deum, qui etiam exaudiuit in se credentes, & tibi quoque præstabit, quicquid ab eo precatus eris.

IV. *S. Caluppa à dæmonib. in serpentum specie, orationis Dominicæ virtute liberatur.*

Greg. Tur. Archiep. lib. de vit. SS. PP in vita S. Caluppæ Reclusi. Dæmones in draconũ specie aperent.

Dum oraret S. Caluppa Reclausus, serpentes super caput eius sæpius decidebant, vt ipse nobis cum lacrymis referre solitus erat: & inuoluentes se circa collum eius non minimum ei inferebant horrorem: sed quia diabolus ad speciem callidi serpentis habetur, non ambigitur eius has fuisse immissionis insidias: Nam cum ille ad hæc perstaret immobilis: nec moueretur minorum anguium ictibus, quadam die duo dracones immensæ magnitudinis ad eum ingressi adstiterunt procul, quorum vnus, ipse dux tẽtationis, validior altero erat, qui erecto pectore os suum contra os beati, quasi aliquid mussitaturus, erexit. At ille timore perterritus tanquam aheneus valde diriguit, nullumque penitus membrum mouere poteus, neque manum eleuare, vt signum beatæ crucis opponeret. Cumque ambo diutissime in silentio constitissent, venit in mentem sancto, per spiritum, vt orationem Dominicam, etsi labia mouere non poterat; vel corde clamaret: quam dum tacitus loquitur, cœperunt paulatim membra eius, quæ inimici fuerant arte deuincta, dissolui: & sentiens se manum dexteram habere iam liberam, ori signum beatæ crucis imponit: rursumque conuersus ad hydrum, pingit iterum crucem Christi aduersus eum, dicens: *Tune es ille, qui protoplastum de Paradisi habitaculo proiecisti?* qui germani dexteram patricidio cruentasti? *qui Pharaonem, vt populum Dei persequeretur, armasti?* qui ad extremum ipsum Hebræum populum, vt inuidia succendente persequeretur Dominum, excitasti? Discede à seruis Dei, à quibus sæpius superatus discessisti confusus. Tu es enim in Cain proiectus, in Esau supplantatus, in Golia prostratus, in Iuda traditore suspensus: & in illa ipsa Dominicæ crucis virtute cum potestatibus & dominationibus tuis triumphans, contritus es, Abde nunc, inimice, caput, & humiliare sub signaculo crucis diuinæ: quia non est tibi portio cum seruis Dei, quorum est hæreditas regnum Christi. Hæc & huiusmodi sancto dicente, Crucemque per singula faciente, draco huius vexilli virtute confusus, vicissim se humilians terræ subditur.

Oratione Dominica & signo crucis dracones amouentur. *Ge. 4. & 4.* *Exod. 5.*

Vis signi S. Crucis.

V. *Per orat. Dominicam cum symbolo pronunciatam concussionem membrorum hominis sanat S. Tiburtius martyr.*

Incidit aliquando S. Tiburtius Martyr in hominem de alto loco lapsum: cumque parentes cum circunfusa multitudine eum deplorantes cerneret, ipse concepta de Christi benignitate & virtute fiducia, orationem Dominicam cum symbolo super membra quassata legit, & protinus integram corporis sanitatem ei impetrauit.

Ex antiquiss. codicib. Sur. in vita S. Sebastiani 20. Ian. Petr. Ribad in florib. SS. 11.

VI. *De puella dæmoniaca virtute orationis Dominicæ & salutationis Angelicæ liberata.*

In litteris Ludouici Foris è Iaponia scriptis anno 1596. hæc narratio extat: Nobilis quidam homo, olim magna auctoritate in hoc regno Fringano pollens habebat filiam matrimonio cum Gentili copulatam, cuius mater cum tota familia quoque erat Gentilis, nullus vero Christianus, nisi dictus nobilis, vir bonus & religiosus. Accidit filiam ex improuiso infirmari, & quidem intra sex dies vsq; ad mortem: quidam arebant a dæmone obsessam, propterea quod tam furiosos & insolitos gestus ederet, vt ægre à duobus vel tribus hominibus teneri posset. Maritus & socer imploratunt opem Bonziorum, sed suis illi ritibus & nugis superstitiosis ne hilum quidem eam iuuare potuere. Verum quia fœminæ impendebat mors, certiorem reddidere eius parentem, octodecim milliaribus inde disiunctum. Is celerrime aduolat, inuenit filiam quidem spirantem, sed mentis impotem, vt patrem suum non agnosceret. Paterilico mandat submoueri omnes Bonzios, aliosque Ethnicos lectum stipantes: ipse vero accepto rosario, ter Dominicam orationem & salutationem Angelicam aggreditur pronuntiare: femina interim nihil mutatur, sed horribiliores potius gestus, quam prius edit, vt à multis teneri vix possit. Pater redit ad præsidium rosarii, eo verberat tergum filiæ dicens: Tu videre mihi dæmon aliquis, excede ex hoc corpore. Et respondit dæmon: Non excedam, Pater, vt homo virtute præstans, rosarium incussit in eius collum, dicens: Velis nolis excedes. Tum dæmon; Tollite, inquit, rosarium, quia abscindit mihi collum, & tunc recessero. Respondit pater; Minime tollam, immo funes quosdam arripiens minatus est se eum diuerberaturum: & sic dæmon excessit.

Marti Delrio Disquisit. Mag. to. 3. lib. 6. ca. 2. sect. 3. q. 3.

Orationis Dominicæ & salutationis angelicæ virtute liberatur puella dæmoniaca.

VII. *De*

VII. *De vulnere incurabili virtute Orationis Dominicæ, Symboli, &c. sanato.*

Ex Formicario Ioan. Niderij lib. 5. cap. 4.

Noui veteranam quandam virginem, quæ Seriosa nomen habuit in diœcesis Constantiensis finibus. Hæc mater omnium in vicina existens virginum & speculum, ad viuificæ crucis signum, & ad Christi passionem summam gerebat fiduciam, manebat autem in tugurio villagii pauperculi, ipsa voluntate pauper in terra, vbi nonnunquam maleficia satis locum habere dignoscuntur. Huius amicus in pede graui læsus maleficio, à quo nulla arte sanari poterat. Post multa autem incassum adhibita remedia, visitauit prædicta virgo infirmum, qui ab ea petiuit, vt pedi benedictionem aliquam applicaret, annuit illa, & silenter tantummodo orationem Dominicã, & Apostolorum Symbolum cum geminatis viuificæ crucis signis applicuit. Tunc statim infirmus curatum se sentiens, scire voluit in remedium futurorum, quid carminationis virgo applicasset. Quæ respondit: Vos mala fide, vel debili diuinis & approbatis exercitiis Ecclesiæ non inhæretis, & carmina, ac remedia prohibita crebro vestris infirmitatibus applicatis; idcirco raro in corpore & semper in anima per talia lædimini. Sed si in oratione, & signorũ licitorum efficacia speraretis, faciliter sæpe curaremini Nihil enim vobis applicui, nisi Dominicam orationem, & Apostolorum symbolum, & iam sanati estis.

Vis Orationis Dominicæ.

Seriosa virgo maleficium curat.

VIII. *De Oratione Dominica sæpius repetenda.*

Ex Guidone V. Priore 1. Carthus. Sur. 1. April.

S. Hugo Episcopus Gratianopolitanus litanias & orationes ecclesiasticas die noctuque incredibili instantia frequentabat, ita vt nocte vna licet infirmus & imbecillitate affectus, Dominicas orationes trecentas expleuerit: cumq; à seruientibus sibi corriperetur, quod hæc agendo non solum suo fatigationem corpori, sed etiam augmenta præberet, respondebat ille non solum non hinc suis incrementa miseriis, sed insuper magna prouenire remedia.

IX. *Inimicitias fouens orationem Dominicam recitare non potest.*

Ex litt. an. Societ. an. 1584. In colle Tolet. Prouinc. Aquitaniæ.

In Tolosana ciuitate quidam quamuis gereret inimicitias, à frequentandis tamen templis consuetisque precationibus non discedebat: sed vnam precationem Dominicam, cum cæteras posset, septem circiter mensium spatio recitare non poterat. Re cum sacerdote nostro communicata, de eius sententia conuenit inimicum, ab eoque non quidem ab offenso, sed ab eo, vnde ipse offensus esset, veniam postulat: factaque reconciliatione gratiæ, ad eam quoque precationem lingua soluta est.

TIT. XVI. De præsentia Dei.

Iudic. c. 7. *Gedeon dux belli de præsentia Dei multiplici signo confirmatus, Madianitas feliciter debellat.*

Præsentiæ Dei consideratio hominem ab impietatis studio vel sola auocare debere. Quod de se fatetur Prophe a Regius, dicens: Prouidebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi, ne commouear. *Psal. 15. 8.*

Susanna eadem consideratione corroborata grauissimam lapsus carnis tentationem vicit. *Daniel. 15.*

Eadem quoq; cogitatione armatus glorioſus populi Iudaici Dux Iudas Machabæus, omni fiducia in Deum proiecta clarissimam de potentissimo hoste Nicanore retulit victoriam. *Mach. 15.*

S. Abel ideo gratissimus extitit, quod in omnibus actionibus suis Deum præsentem reputaret. *Ioseph. lib. 1. Antiquit.*

EXEMP. I. *Per recordationem præsentiæ Dei cuiuis peccato resistitur.*

DE Basilius interrogatus: Cuius animus temerè euagatur, orioque se dat? quis frequenter irascitur? quis humanas laudes auidè captat? quis ad opera spiritualia piger est? quis actiones suas ad Dei gloriam non refert? quis inter orandum mente semper distrahitur? ad hæc singula hoc vnum respondit: Qui non semper cogitat, Deum cogitationum & actionum suarum inspectorem esse. Hæc enim vna recordatio si assidua esset, contra omnia vitia sufficiens remedium esse posset.

In quæstionibus diffusè explicatus q. 20. & alibi.

Præsentiæ Dei recordatio quam vtilis.

II. *Vt per memoriam præsentiæ diuinæ publicam meretricem à peccato reuocauit S. Ephræm Syrus.*

Cum S. Pater Ephræm Syrus diuersaretur in Epessa vrbe, casu iuxta eius hospitium mulier parum verecunda habitabat; quæ, cum ille per complures dies in vrbe commoraretur, dixit ad eum: Benedic, Domine Abba: Et fixis oculis feneſtram intuens, vidit illam prospicientem: atque ad eam. Deus benedicat tibi. Ad quem illa: Quid tuo deest septo, atque domicilio? Cui sanctus: Tres lapides, & argilla modica, vt feneſtra obstruatur, per quam prospicis. Cui ipsa respondit, dicens: Cum primum te alloquor, reiicis me, ego dormire tecum cupio, & tu vel à collocutione me excludis? Respondens autem illi seruus Dei Ephræm, ait: Si mecum dormire velis, veni quo dixero tibi, vt ibi simul dormiamus. Ad quem meretrix: Dic mihi, inquit, locum, & veniam. Et Sanctus ad illam: Si condormire mihi cupias, non poteris alio in loco, nisi in Vrbe media. Respondens autem illa dixit ad illum: Et non erubescimus conspectum hominum? Et respondens magnus Ephræm, dixit ei: Si homines erubescimus, multo magis Deum erubescere, simul & timere oportebit, qui nouit etiam occulta hominum: quoniam ipse est, qui veniet iudicaturus mundum, & redditurus vnicuique secundum opera sua. Hæc audiens meretrix compuncta est ex verbis illius, & accedens procidit ante pedes eius plorans, dicensque: Serue Dei deduc me in viam salutis, vt à multis meis malis operibusque improbis liberer. Sanctus

In vita eius apud Metaph.

Memoria præsentiæ Dei fugiendum peccatum.

Præsentiæ Dei anti-

doto ſcortũ publicum ad virtutis ſtudium reuocatur.

Sanctus autem ſenex multis eam admonens ex Sacra Scriptura, confirmansque illius pœnitentiam, miſit ipſam in monaſterium, & ſaluauit eius animã ex cœno flagitiorum.

III. *Vt eadem arte & aliam meretricem ad fœditatem & iram eum prouocantem impediuerit.*

Ibidem.

Cum idem S. vir Ephræm alio ſe conferret, fraudulenter acceſſit ad eum, & alia meretrix, quę aſſentatorie eum ad turpẽ pertrahere nitebatur commiſtionem, ſin minus, ſaltem vt ad indignationem ipſum commoueret, quod nemo vnquam illum vidiſſet iratum. Qui dixit ad illam: Sequere me. Cum autem iam appropinquaret ad locum à magna ciuitatis turba frequentatum, dixit ad eam: Iſto in loco, veni, faciamus vti cupis. At illa videns turbam dicit ad eum: Quomodo poterimus iſtud hic agere; in tanta hominum præſentia, nonne nos pudet? Et ait ad illam: Si homines erubeſcis, quanto magis erubeſcere oportet Deum abſcondita tenebrarum redarguente? At illa confuſa re infecta abiit, nihil perficere cum illo valens, & ne ad iram quidem eum concitare.

IV. *Sola Dei præſentia mœrorem propellit S. Gregorius Agrigentinus.*

Ex Simeo. Metaphr. Sur. tom. 6. 23. Nouemb.

Cum S. Gregorius Agrigentinus Antiſtes adhuc adoleſcens Hieroſolymam, ſanctorum locorum venerandorum cauſa, profectus eſt, tempore Quadrageſimæ in quoddam monaſterium Palæſtinæ diuertit; vbi & conſpexit monachos eximia in Deum religione præditos, & alios quidem in cœleſtium rerum meditatione à terra ſurſum attolli; alios lacrymarum quaſi fontibus inter precandum perfundi; alios non aliam quam Angelicam traducere vitam, vehementi cœpit pudore ſuffundi, & de ſalutis ſuæ ſtatu conturbari. Quod cum Præfectus monaſterii animaduertiſſet, ſuſpicatusque eſſet id eueniſſe, quod longius à patria amicisque abeſſet, in hęc verba eum allocutus eſt: Fili, ne animum nimio mœrore obruas, confide in Deo, breui patebit tibi reditus in natale ſolum. Verum, ita reſpondit Gregorius: Non ea cauſa mei mœroris eſt, quod longe à conſpectu eorum abſim, ſola enim præſentis vbiq; Dei contemplatio ad illum repellendum mihi ſatis eſt; dum enim cogito me continenter in eius verſari conſpectu & tutela affatim ſolatii accipio: id vero vnum me angit, quod iam longe abſim à vitæ veræ religioſæ perfectione. Hoc reſponſo audito, Pater digreſſus eſt, intelligens non indigere ſuo ſolatio eum, qui ad perfectionis culmen iam peruenĩſſet, & alios ſolari poſſet.

V. *Doſitheus Dorothei Abbat. diſcipulus præſentia Dei exercitatione perfectionem aſſequitur.*

In vita Doſithei.

Refert S. Dorotheus Abbas, ſic clariſſimos diſcipulo ſuo Doſitheo, cum vitam monaſticam arripuiſſet, hoc præceptum dediſſe aureis literis deſcribendum: Nunquam cordi tuo Deus excidat; cogita ſemper Deum tibi præſentem, & te coram illo ſtare. Fecit hoc Doſitheus ſedulo, adeo vt nec in ægritudine quidem, licet grauiſſima & extrema cogitationem tam ſalutarem dimiſerit. Atque hac exercitatione cõſecutus eſt, vt quinquennii ſpatio, ex milite nobili, adoleſcẽtulo diſſoluto, vitiis ante cooperto & luxu ſeculi perdito, ſanctiſſimus iuuenis & monachus perfectus euaſerit; & poſt obitum quibuſdam ſanctitate claris per viſum inter beatos anachoretas tum in cœlo regnantes conſpectus fuerit.

Præſentia Dei mediũ efficax ad aſſequendã perfectionem.

VI. *Chriſti Domini præſentia munitur miles Chriſtianus aduerſus pericula impendentia.*

In vita eius.

Diuo Antonio Magno, Athanaſio teſte, in quodam ſpirituali conflictu, quo & ipſe vapulando, & dæmones eum diriſſime pæne ad necem vſque verberando pariter defatigati fuerunt, hoc vnum dolori erat, quod Deum ſibi in certamine præſentem nõ fuiſſe exiſtimaret. Nam mox vt Dominus viſendum ſe præbuit, & duelli ſe ſpectatorem fuiſſe profeſſus eſt, omnis mœror receſſit, viresque animi cumulatiores redierunt; Idemque fratribus ſuis inculcare ſolebat, in auertendis omnibus Satanæ telis firmiſſimum eſſe in Deo præ oculis habendo præſidium.

VII. *De Thaide meretrice per præſentia Dei omnia videntis recordationem opera Pafnutii ab impuro ſcelere reuocata.*

Sabellic. lib. 5. exemp. c. 2. Marul. lib. 4. cap. 10.

Memorabili etiam exemplo Pafnutius Abbas Thaidem, nobile ſcortum, à meretricio quæſtu ad pœnitentiam compulit, qui ſecreto ab ea impetrato metum & trepidationem ſimulans identidem ab ea quærere: an, ſi congrederentur eos viſurus eſſet aliquis? Cum negaret illa ab vllo ſe videri, præterquam ab ipſo Deo, qui omnia cerneret, omnia ſciret: Ergo, inquit ille, credis Deum nihil latere, & coram ipſo peccare non erubeſcis, qui tua puniet, & omnium ſcelera? Eſt enim iuſtiſſimus. Subiit meretricis animum tempeſtiua Pafnutii exprobratio, obortisque lacrymis illico ad pœnitentiam conuerſa, omnia, quæ ſibi meretricio quæſtu parauerat, in foro congeſta populo ſpectãte combuſſit, eiuſdemque Abbatis conſilio, fœminarum monaſterium ingreſſa cellæ ſe incluſit, lugens peccatum ſuum, pane tantum & aqua vitam ſuſtentans, ipſumq; Dei nomen proferre non auſa, orabat, dicens: Qui plaſmaſti me, miſerere mei. In tali labore triennio exacto, Paulus Antonii diſcipulus in quiete vidit ſupra cœlum, poſitum cubile auro gemmisque refulgens arte ineffabili ac decore conſtructum; & cum rogaſſet, an illud Antonio eſſet paratum accepit, non Antonio, ſed Thaidi meretrici. Educta ergo de cellæ carcere quintodecimo die migrauit ad Dominum, & cœleſtem thalamum feliciter poſſedit, quę terrenum & impudicum aliquando poſſediſſe dolenter tulit.

Thais meretrix quì à ſcelere abducta.

Thaidis pœnitẽtia.

Pauli Eremitæ de Thaide viſio.

VIII. *Sam*

VIII. *Sanctorum hominum præsentiam quomodo interdum formidemus.*

In vita eius apud Sur. tom. 3.

De S. Romualdo Abbate scribit Petrus Damianus, Rainerum Tusciæ Marchionem vanitatibus mundi alioquin & potentia tumentem, solitum dicere, sibi non Imperatorem posse tantum metum incutere, non vllum mortalium, quantum se Romualdi terreret aspectus: ante eius quippe vultum, neque quid diceret scire: neque quibus se defenderet, excusationes inuenire. Habebat reuera vir sanctus hanc ex diuino munere gratiam, vt quicunque peccatores, præsertim potentes seculi in eius præsentiã veniissent, mox, vt ante Maiestatem Dei, territi formidarent. Sanctus nimirum Spiritus, qui pectori eius insidebat, hunc terrorem iniustis intentabat. Vbi ergo Deum habemus præsentem, si verè apprehendimus, docebit ipsa ratio, quid tanti Domini sapientia ac dignitas requirat, ni velimus confundi.

IX. *Ad præsentiam Cæsarij Ep. extimescit Theodoricus Gotthorum Rex ira commotus.*

Hier. Rub. lib. 3. hist. Rauennat. an. Dom. 510

Theodoricus Gotthorum Rex, in accersitum ad se Rauennis Cæsarium Antistitem Arelatensem, nescio ob quam impositam calumniam, non exclamauit, neque aspera verba effudit, quæ animo conceperat; sed eo viso, protinus commotus est totus; atque nudato capite reuerenter inclinatus ad se venientem comiter salutauit, tum ad suos conuersus; tantæ mutationis causam nõ esse aliam, quam quod in ipso vultum non humanum, sed Angelicum notasset, asseruit.

Videntes turbæ paralyticum à Domino curatum glorificauerunt Deum, qui dedisset potestatem talem hominibus. *Matth. 9.*

Claudus à Petro sanatus intrauit cum Apostolis in templum, ambulans & exiliens, & laudans Deum: & omnes glorificabant Deum. *Act. 3. & 4.*

Gratias agebat Paulus pro beneficiis sibi & aliis à Deo collatis: Gratias ago Deo meo, qui me confortauit in Christo, qui primus fui blasphemus, & persecutor, & contumeliosus, sed misericordiam Dei consecutus sum. *1. Tim. 1.*

EXEMP. I. *Pro beneficiis in bello acceptis Deum esse laudandum.*

Ant. Bonfinius lib. 2. Dec. 2.

HEnricus tertius, Imperator, difficili potitus de Abba Vngarorum tyranno victoria, vt meritas Deo gratias ageret, depositio paludamẽto, sumptoque cilicio, nudis pedibus, porrecto humi pectore, ac profusis coram legionibus lacrymis, ante sanctũ Crucis signum procidit, & immortalem diuinæ benignitati gloriam retulit. Eadem quoque religione vniuersus exercitus Deo laudes, ac sacros hymnos concinere visus est, vt Imperatoris exemplo diuinum beneficium recognosceret.

Gratiarum actio pro beneficio accepto.

II. *Aliud pro re simili exemplum.*

Polyd. lib. 22 hist. Anglor.

Henricus quintus, Anglorum Rex, nobili illa ad Dagincurtum pugna, victis Gallis flexis genibus, multis orauit precibus, Deoque immortali egit gratias, & eam diem, quæ diuis Crispino & Crispiniano sacra est, solennem perpetuo habuit. Inde per totum regnum supplicationes multorum dierum ad omnia templa decretæ sunt.

Supplicationes in gratiarum actionem institutæ.

III. *Pro quibus beneficiis gratias agere maximè solitus sit Alphonsus Rex.*

In oratione eius contra Turcas.

Alphonsus Aragonũ Rex Deo optimo maximo pro omnibus semper beneficiis merito gratias cum ageret: ob tria tamen beneficia in primis se gratum Deo animum exhibere dicere solebat: primũ, quod ipsum hominem, non belluam creasset: alterum, quod Christianum: tertium, quod tot & tantorum regnorum Regem & dominum. Testis est ipsemet in oratione contra Turcas.

IV. *De nomine Domini à B. Wolfgango Ratispon. Epis. frequenter & sanctè vsurpato.*

Ex Lamberto & Segeberto. Baron. tom. 10. an. 878. 2.

Cum Otto Imperator secundus, ob illatam sibi à Lothario Francorum Rege iniuriam, Franciam hostili animo & manu ingressus Lutetiam vsque peruenisset, in reditu, ad fluuium quendam peruenere, cuius aquæ intumuerant, ita vt multi illic mergerentur. Vbi autem beatus Wolfgangus Antistes Ratisponensis cum suis eo peruenit, tum præsenti periculo commotus suspexit in cœlum, & tum sibi, tuis suis benè precatus atque benedicens, iussit suos incunctanter transire flumen. Sed illis adhuc cunctantibus, & Francis interim à tergo acriter instan-

PETITIO PRIMA.

Sanctificetur nomen tuum.

TIT. XVII. De sanctificando Dei nomine.

1. Esdr. 8. *Esdras sacerdos cum à Xerxe Rege impetrasset reditum cum Iudæis in patriam, Deo gratias submissè agit, quod eam sibi gratiam apud Regem conciliasset.*

Tob. 8. *Raguel cum Anna vxore Deo magna cum lætitia gratias egerunt, quod Tobiam cum Sara filia matrimonio iunctum incolumes seruasset.*

Daniel. 1. *Tres pueri in camino ignis magnificè Deum collaudarunt, & in men eius sanctificarunt.*

1. Machab. 4. *Mundato templo sub Iuda Machabæo, adorauerunt Iudæi, & benedixerunt in cœlo huius prosperitatis auctorem.*

Luc. 1. *Beata virgo, audita salutatione Elisabethæ, in vocem laudis prorupit, pro beneficiis sibi & toti mundo collatis.*

Luc. 1. *Nato Ioanne Baptista, Zacharias pater recuperata voce Dominum prophetando laudauit, dicens: Benedictus Dominus Deus Israël.*

Nomen Domini ſemper in ore S. Wolfgangi.

tibus: ille primus in nomine Domini (quod ſemper in eius verſabatur ore fluuium ingreſſus) ſuos armauit. Nec quiſquam eorum vllum expertus eſt periculum. Tunc vero omnes id admirantes, præ gaudio in Dei laudes eruperunt. Sed vir humillimus, ne id in publicum efferrent, obnixe eos rogauit.

V. *De nomine* IESV *literis aureis in corde B. Ignatii martyris post mortem inuento.*

D. Th. Aquinas in Opuſc. de exoſit. erat. Dominica.

Beatus Ignatius in tantum nomen Chriſti dilexit, vt cum Traianus requireret ab eo, vt nomen Chriſti negaret, reſpondit: quod de ore eius remoueri non poſſet; & cum ille minaretur, ſibi caput abſcindere, & Chriſtum de eius ore remouere, dixit: Etſi de ore abſtuleris, nunquam tamen de corde eripere poteris. Hoc enim nomen cordi meo inſcriptum habeo; & ideo ab eius inuocatione ceſſare nõ valeo. Quod audiens Traianus, & probare cupiens, Dei ſerui abſciſſo capite, cor eius extrahi iuſſit, & inuentũ eſt habens nomen Chriſti in ſe ſcriptum literis aureis. Poſuerat enim ſuper corſuum hoc nomen quaſi ſignaculum.

VI. *Quanto honore ac reuerentia Dei nomen ſit proſecutus B. Franciſcus Aſſiſias.*

R. Bonau. in vita eius c. 10.

Franciſcus pſalmos cum tanta mentis attentione, dicebat, quaſi Deum præſentem haberet: & cum nomen Domini in eis occurreret, præ ſuauitatis dulcedine labia ſua lingere videbatur. Ipſum quoque Domini nomen non ſolum cogitatum, verum etiam prolatum, & ſcriptum, reuerentia volens honorare præcipua, fratribus perſuaſit aliquando, vt omnes ſchedulas ſcriptas vbicunque repertas colligerent, mundoque loco reponerent, ne forte ſacrũ illud nomen contingeret conculcari. Nomen autem IESV cum exprimeret, vel audiret; iubilo quodam repletus interius, totus videbatur exterius alterari ac ſi melliſluus ſapor guſtum, vel harmoniacus ſonus ipſius immutaſſet auditum.

Dei nomen B. Franciſcũ mire afficit.

PETITIO SECVNDA.

Adueniat regnum tuum.

TIT. XVIII. De deſiderio patriæ cœleſtis.

Matth. 3. *Regnum cœleſte illud eſt, ad quod refertur ac terminatur omnis Euangelii prædicatio: inde enim D. Ioan. Baptiſta hortari cœpit ad pœnitentiam: Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum.*

Saluator humani generis inde quoque fecit ſuæ prædicationis exordium.

Luc. 4. 43. *Prætereã cum quidam eum retinere cuperent, attulit illam cauſam neceſſariæ profectionis: Et aliis ciuitatibus oportet me euangelizare regnum Dei, quia ideo miſſus ſum.*

Phil. 1. 23. *Sitiens admodum erat regni cœleſtis D. Paulus, cum diceret. Cupio diſſolui, & eſſe cum Chriſto: & rurſum, Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius.*

EXEMP. I. *Quanta cum voluptate cœleſtia contemſerit, ac ſimul optarit S. Oſualdus Wigornienſis Epiſcopus migraturus.*

Apud Sur. d. 15. Oct. c. 15. to. 5. & Bar. to. 10. ad an. 992.

ANno Domini 992. magnus ille Oſualdus Wigornienſis in Anglia Epiſcopus vbi ſediſſet annis triginta, ex hac vita ſic migrauit in cœlum: Die quadam (ait fideliſſimus ſcriptor vitæ illius) egreſſus cum ſuis ex oratorio, ſub dio ſtans, in cœlum intentiſſime oculorum aciem defixit, Chriſtum, quem ſuſpirabat, pio corde & ore attentius orans. Nec vero oculos, vt fit, cito retraxit, ſed perinde ac ſi noui quidpiam cum ſumma animi voluptate contemplaretur, diutiſſime in eo, quod intuebatur, defixus fuit: rogatus, ecquidnam videret, ita reſpondit: Contemplor id quo tendo, idque craſtino die, etiam me tacente, res ipſa vobis declarabit. Æterna namque beatitudo, cuius cauſa in terris hucuſque laboraui, nunc inſtat. Nec ante craſtina occumbet lux, quam me in eam Dominus meus, ſicuti eſt pollicitus, introducat. Reuerſuſq; in oratorium, conuocatis fratribus, hortatur eos, vt impendant ipſi miniſterium ſacræ vnctionis cum viatico Dominici corporis. Nocte ſequente oblitus aduerſæ valetudinis ſuæ, in templum ſe contulit, officium diuinum expleuit, & reliqua noctis ſpatia in Dei laudib. expendit. Mane, ſolito more linteo præcinctus pedes pauperum lauit, atque extergens, quindecim pſalmis, quos in illo miniſterio dicere ſolebat, perſolutis, ſubiunxit *Gloria Patri & Filio*. Cumq; pauperes pro more gratias agentes ſurgerent, ille autem diceret, *Spiritui ſancto*, ante illorum pedes in manus Chriſti ſpiritum reddit. Cum autem corpus eius ad eccleſiam, quam conſtruxerat, deferretur, niu a columba è cœlo deſcendens, expanſis alis, lento volatu illud protegere viſa eſt. Ignea quoque ſphæra cælitus lapſa ſuper feretrum apparuit, depoſitoque ante altare ſacro corpore, viſio illa tanquam locum ſepulturæ eius de ſignatura ad auſtralem eccleſiæ plagam iuxta altare diuertit; ſicque ab oculis intuentium ſubducta eſt, &c.

Extremæ vnctionis ſacramentum.

AdGloriam Patri ſurgendum.

Columba niuea S. Oſualdi defuncti corpus protegit.

II. *Quanto vitæ æternæ deſiderio arſerit S. Nicolaus Tollentinas Ordinis Fratr. Eremitarum S. Auguſtini.*

In vita apud Sur. c. 11. Sept. die 10.

S. Nicolaus Tollentinas ſex totis ante obitum menſibus paulo ante nocturnas preces, ſingulis noctibus ſuauiſſimum Angelorum concentum audiuit, qui illi quaſi præguſtationem futuræ vitæ præbebat. Itaque quo illum eius vitæ deſiderio arſiſſe credimus, ad cuius iucunditatem tam iucunde inuitabatur? Declarauit ipſe, qui frequenter illud A poſtoli dictum in ore habebat: *Cupio diſſolui, & eſſe cum Chriſto.* Quin idem etiam, cum reſolutionis

Angelorum melodias audit moriturus S. Nicolaus.

Phil. 1.

tempus

tempus inſtaret, in extremo ſpiritu voces fundere cœpit lætantis atque geſtientis: cuius inuſitati gaudii cum fratres, qui aderant, cauſam quæſiſſent, attonitus ille, vixque ſui compos præ magnitudine rei, Dominus meus IESVS CHRISTVS, inquit ſanctiſſimæ Matri ſuæ, & Auguſtino Patri noſtro innixus mihi dicit: *Euge ſerue bone & fidelis, intra in gaudium Domini tui.* In quibus verbis expirauit.

S. Nicolao morienti præſto eſt Chriſtus cum B. Virgine, & B. Auguſtino.

III. *S. Monica D. Auguſtini mater migratura de regno cœleſti cum filio agit, ingenti illius deſiderio flagrans.*

D. Aug. li. 9. Confeſſ. c. 10. & 11. 1. Cor. 2.

Imminente die, quo ex hac vita exitura erat Monica D. Auguſtini mater, apud oſtia Tiberina, vbi tunc erat, diu collocuta eſt cum filio de regno cæleſti, qualis nimirum futura eſſet vita æterna Sanctorum, *quam ne oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit.* Inhiantes ore cordis in ſuperna fluenta fontis vitæ æternæ perambulabant gradatim cuncta corporalia, & ipſum cœlum, vnde ſol & luna & ſtellæ lucent ſuper terram, attingentes regionem vbertatis indeficientis, vbi Deus paſcit Iſrael in æternum veritatis pabulo, vbi vita ſapientia eſt, per quam fiant omnia iſta, & quæ fuerũt, & quæ futura ſunt, &c. His itaque, & aliis inter ſe dictis, & mundo ipſis inter verba vileſcente cum omnibus delectationibus ſuis, tum illa ait: Fili, quantum ad me attinet, nulla iam re delector in hac vita. Quid hic faciam adhuc, & cur hic ſim, neſcio, iam conſumpta ſpe huius ſæculi. Vnum erat, propter quod in hac vita aliquantum immorari cupiebam, vt te Chriſtiani Catholicum viderem prius quam morerer. Cumulatius hoc mihi Deus meus præſtitit, vt te, etiam contempta felicitate terrena, ſeruum eius videam. Quid hic facio? Et cum illa, abſente filio, ibi ageret cum quibuſdam amicis de contemptu vitæ huius & bono mortis: illis ſtupentibus virtutem fœminæ, quærentibuſque, vtrum non formidaret tam longe a ſua ciuitate corpus relinquere? *Nihil*, inquit, *longe eſt Deo, neque timendum eſt, ne ille non agnoſcat in fine ſeculi, vnde me reſuſcitet.* Ergo die nono ægritudinis ſuæ, quinquageſimo & ſexto anno ætatis ſuæ, trigeſimo & tertio ætatis meæ, anima illa religioſa & pia corpore ſoluta eſt.

Colloquiũ B. Auguſtini cũ matre de regno cœlorum.

Regni cœleſtis deſiderium in Monica.

Præclarum S. Monicæ reſponſum.

IV. *Cum lacrymis cœleſtis regni deſiderio vehementer afficitur B. P. Ignatius Loiola.*

Petr. Ribaden. lib. 5. de vita eius c. 1. Philip. 1.

Ignatius Loiola Societatis Ieſu Inſtitutor, tam ardenti deſiderio tenebatur ex hoc carcere & vinculis euolandi ad Chriſtum, vt quoties de morte ſua cogitaret, temperare ſibi à lacrymis præ lætitia non poſſet: *Diſſolui enim, & eſſe cum Chriſto*, multo magis melius ſibi exiſtimabat. Neque vero, vt ſummum ſuum bonum conſequeretur tantum, & in beatiſſima illa viſione conquieſceret, Chriſti videndi deſiderio flagrabat, ſed (quemadmodum amici expetere præſentiam amicus ſolet) vt iucundiſſimo, multoque feliciſſimo illius perfrueretur aſpectu.

PETITIO TERTIA.
Fiat voluntas tua, ſicut in cœlo & in terra.

TIT. XIX. De voluntate noſtra diuinæ accommodanda, ſiue de obedientia legi Dei exhibenda.

Noe diuinum ſequutus oraculum arcam iuxta Domini mandatum fecit, fabrefactam rexit, cataclyſmo omnia obtinente. Ideoq; & ipſe cum tota domo ſeruatus, ſeruataque cum eo animalia omnia cœli & terræ. Gen. 6. & 7.

Abram filius Thare, præcipiente Domino, ex patria Hur Chaldæorum in terram Chanaam ingreditur Gen. 12.

Iſraelitæ per deſertum ambulantes, ad imperium Domini erigebant tentoria, & ad imperium eius deponebant, & bene illis erat. Num. 9.

Cum Heli ex Samuele cognouiſſet, quod Dominus ei dixerat, reſpondit; Dominus eſt, quod bonum eſt in oculis ſuis faciat. 1. Reg. 3. 18.

Chriſtus Dominus cœleſti patri obſequendum eſſe declarauit, cum dixit Meus cibus eſt, vt faciam voluntatem eius, qui miſit me. Ioan. c. 4.

Idem mortem oppetiturus, poſitis genibus orauit, dicens: Pater ſi vis, transfer calicem iſtum à me: verumtamen non mea, ſed voluntas tua fiat. Luc. 22. 42.

Saulus perſecutor Eccleſiæ Damaſcum proficiſcens, fulgure afflatus, & in terram proſtratus, audiens verba Ieſu Nazareni, ait: Domine quid me vis facere? Act. 9.

Cæcus illuminatus ſuperbos Iudæorum cauillos aduerſus Chriſtum Dominum iactatos grauiter refellens, dicebat: Scimus Deum peccatores non audire, ſed ſi quis Dei cultor eſt, voluntatem eius exequitur, hunc exaudit. Ioan. c. 9.

Cum Apoſtoli Pauli vincula Agabus Propheta prædixiſſet, & diſcipuli rogarent, ne aſcenderet in Ieruſalem, reſpondiſſetq; Paulus: Quid facitis flentes & affligentes cor meum? Nam ego non ſo um vincirι, ſed & mori paratus ſum in Ieruſalem pro nomine Domini Ieſu. Lucas & alii diſcipuli acquieſcentes dixerunt: Domini voluntas fiat. Act. c. 21.

EXEMP. I. *Voluntatem Dei agnoſcit S. Polycarpus, vt in perſecutione comprehenderetur.*

CVm S. Polycarpus Smyrnenſis Epiſcopus à fidei Chriſtianæ perſecutoribus quæreretur, affectu & amore fratrum coactus eſt in alium locũ migrare: quo tamen, paulo poſt, perſecutores venerunt, ac duobus eius loci pueris comprehenſis, vnum ex illis, verberibus eo adegerunt, vt illius indicio ad diuerſorium Polycarpi duct. ſint. Huc itaque illi ſero ingreſſi, illum in ſuperiore loco domus iacentem repererunt; vnde illi poſſibile erat in alias ædes tranſmigrare, ſed hoc eum facere noluiſſe, dixiſſeq;: Domini voluntas fiat. Euſeb. lib. 4. Eccl. hiſt. c. 15

II. *Augusta Theophili Imp. vxor, mulier impia, omnia à Dei voluntate pendere fatetur.*

Niceph. Call. lib. 13 hist. eccl. c. 13.

Accidit aliquando, vt Imperatoris Theophili filius graui morbo corriperetur: & Augusta de puero ne quid humanitus ei accideret, cum timore solicita Epiphanium Salaminis in Cypro Episcopum accitum, vt pro salute eius oraret, petiit. Et ille puerum conualiturum esse pollicitus est, si Dioscorus

Hæretici vrbe arcendi.

hæreticus cum suis vrbe exigeretur. Eudoxia autẽ: Filius quidem, inquit, meus, si Deus volet, viuet. Sin eum qui dedit, auferre constituit, eius voluntas fiat.

III. *Vt voluntati diuin sese submiserit S. Aldegundis.*

Hucbaldus Elnonensis in vita eius ca. 2. apud Sur. 11. Nouemb.

S. Aldegundis cum adhuc in ædibus parentum moraretur, variis illustrationibus diuinis non mediocriter consolata, de die in diem in amore virtutum proficiebat, & vt perseuerando magis proficeret quotidie, maiora videbat. Siquidem apparet ei puella, quasi de itinere veniens, & à Dei genitrice se missam affirmans, vt quod vellet, postularet: at illa mox alacriter respondit, id se desiderare, quod Dominus vellet, Christique voluntatem in se fieri præoptare.

IV. *In re aduersa vt sese Dei voluntati resignarit Franciscus Borgia Dux Candia.*

Petr. Ribadeneir. lib. 1 de vita eius c. 12

Cum Franciscus Borgia & Leonora eius vxor annos duodeuiginti sine querela simul vixissent, prior illa diuturno morbo confecta tandem decessit. Lẽto nimirum dolore expiari crimina, si quæ forte contraxisset, voluit Deus. Afflixit igitur & ille casus Francisci, quamuis constantem animum: quod altera sui parte spoliari se videret liberorum matre, & dolorum, curarumque socia. Ægrotante illa, orare frequentius, piorum etiam hominum precibus adhibitis eleemosynis, atque ieiuniis. Solus aliquando conclaue, remotis arbitris, ingressus, obnixe, lacrymis fusis, obtestabatur Deum, saluam coniugem, superstitemque vellet: cum ecce tibi vocem quandam interiorem clare audire visus est, vt post ipse retulit, quæ diceret: Vxorem si diutius superesse vis, arbitratu tuo fiat: at tibi non expedit. Quare turbatus minime dubitauit Dei vocem esse. Parendum itaque: tacite enim redargui, quod, quid peteret, ignoraret. Rursus vero in lacrymas iit hisce admistis vocibus: Domine Deus, vnde hoc mihi, vt arbitratui committas meo, quod in tua solius est potestate? Mea per magni refert tuam sequi in omnibus voluntatem. Quis enim te nouit rectius, quid è re mea sit? tua itaque voluntas fiat: nec de vxore solum sed de liberis etiam statuas supplex oro.

Dei voluntati sese submittit Fr. Borgia.

TIT. XX. Deum facere voluntatem timentium.

Ioan. c. 9. 31. *Cæcus illuminatus superbos Iudæorum cauillos ad ursus Christum Dominum inflatos grauiter refellens, dicebat: Scimus Deum peccatores non audire, sed si quis Dei cultor est, & voluntatem eius exequitur, hunc exaudit.*

EXEMP. I. *De Abbate sene cupiente rem sacram facere & sumere, mirabiliter translato, vt eius satisfieret desiderio.*

Sophron. Prat. spir. cap. 127.

NArrauit nobis Abbatissa Damiana solitaria mater Abbatis Athenogenis Episcopi Petrensis dicens: Erat quidam Abbas in sancto monte Sina nomine Georgius miræ virtutis & abstinentiæ vir. Huic Abbati Georgio magno sabbati die in cellula sua venit desiderium faciendi sacrum diem Resurrectionis in sancta ciuitate, & sumere veneranda mysteria in sancta Christi Dei nostri Resurrectione. Per totum ergo diem senior huiusmodi cogitatione solicitabatur & orabat. Cum itaque sero factum esset, venit discipulus eius dicens ei: Iube, Pater, vt eamus synaxim. Senex autem respondit ei: Vade, & tempore sanctæ communionis veni ad me, & pergam. Mansit itaque senex in cellula. Cum autem aduenisset tempus sanctæ communionis in sancta Resurrectione, inuentus est senex prope Archiepiscopum beatum Petrum qui præbuit tum illi, tum presbyteris sanctam communionem. Videns igitur eum Patriarcha, dixit Mennæ assessori suo: Quando venit Abbas montis Sinai? Respondit ille: Per orationes vestras, Domine non vidi illum, nisi nunc solummodo. Tunc ait Patriarcha. Dic illi vt non recedat: volo enim vt mecum sumat cibum. Ille vero profectus id dixi seni. Qui ait: Voluntas Dei fiat. Cum ergo salutasset synaxes, adorato sancto monumento, inuentus est in cellula sua. Ecce discipulus eius pulsauit, & dixit: Pater veni vt communices. Senex vero profectus in Ecclesiam cum discipulo suo, iterum sumpsit veneranda mysteria.

Sacram Eucharistiam appellat veneranda mysteria. Communio paschalis.

II. *De fonte ad lacrymas orantis diuinitus erumpente.*

Theodoret. in hist. Religiosa SS. PP. c. 22.

Theodoretus in historia Religiosa, beatissimi Anachoretæ Iuliani vitam describens hoc ad rem nostram memorat exemplum: Adolescẽs quidam nobili loco natus, sed molliter educatus maiorem autem ostendens promptitudinem & animi alacritatem, quam vires ferre possent, supplex petiit à sene, vt esset illi viæ comes eunti in solitudinẽ, non eius quidem, quam omnes obibant quotidie, sed longissimæ, & qua sæpe erat octo & decem diebus peregrinandũ. Is autem erat celeberrimus ille Asterius. Cum autem diuinus senex prohiberet iuuenem, & aridam, aquaque carentem diceret esse solitudinem, instabat adolescens obsecrans, vt hoc ei donum concederet. Victus autem precibus cessit senex, ille vero sequebatur, primo quidem alacriter. Cum autem primus & secundus & tertius dies præteriissent, & à radiis solis exureretur, erat enim æstas: vrgente autem æstate est vtique flamma solis arden-

Probatur Asterius in vitæ institutione.

ardentior ſiti perpetuo laborabat: Et primum quidem eum morbum aperire pudebat, memoria reputans ea, quæ ſibi prædicta fuerant à magiſtro. Tandem autem victus, & plane omnino deficiens orauit ſenem, vt ſui miſereretur. Is autem cum quæ ei prædixerat reuocaſſet in memoriam, iuſſit eum reuerti. Cum autem diceret adoleſcens, nec ſe ſcire viam, quæ ducit ad antrum, nec ſi ſciret, ire poſſe, cum ſint vires ſiti conſumptæ: miſertus homo diuinus caſus adoleſcentis, & ignoſcens imbecillitati corporis, genibus flexis orauit Dominum, & calidis lacrymis ſolum irrigauit, & viam ſalutis petiit adoleſcenti. Qui autem facit voluntatem eorum, qui ipſum timent, & eorum exaudit orationem ſtillas lacrymarum, quæ puluerem attigerant effecit fontem aquarum: & ſic fluento repletũ adoleſcentem iuſſit abire protinus. fons autem manſit vſque in hodiernum diem Moſaicæ diuinæ ſenis orationi ferens teſtimonium. Quomodo enim ille olim cum ſterilem illam petram virga percuſſiſſet, effecit vt produceret exundantes aquas fluuiales, vt ſatiaret multa illa hominum millia ſiti confecta: ita hic cum arenam illam aridiſſimam irrigaſſet lacrymis, fecit vt fontanta emanarent fluenta: non vt multarum myriadum, ſed vt vnius adoleſcentis afferret ſiti remedium.

Voluntas orantis diuinitus cõpoſita.

III. *De piſcina miraculoſe à S. Odone Abbate Cluniac. confecta, coniunctione duorum inter ſe montium.*

Anno Domini 938. Albericus Princeps contulit nobis monaſterium ſancti Eliæ, cuius beatus Gregorius in Dialogo meminit. Cum ſit autem durum (vt idem beatus Gregorius ait) in mente veteri noua meditari, monachus, quos illic inuenimus, ab eſu carnium retrahere non potuimus. Cõſtituit autem ibidem Pater noſter Præpoſitum vnum è fratribus noſtris Theodardum nomine. Is vt vidit ſe virtute & ſanctitate ab eo vitio eos retrahere non poſſe, cœpit in finitimis regionibus piſces emere, vt vel ſitorum ſatisfaceret voluntati. Iam enim penitus defecerant equi, quos ei pater Odo reliquerat huc illucque diſcurrentes. Eam vero illorum improbitatem, ſuumque laborem Præpoſitus Patri noſtro identidem ſignificauit. Illo igitur Dominum deprecante, vallis, cui monaſterium præeminet, non ita procul coniunctis inter ſe collibus ita concluſa eſt, vt exiguo torrenti per eam mananti aditus præcluderetur. Inde igitur paulatim magna aquarum collecta vis lacum effecit, nec deinceps opus fuit Præpoſito piſces emere, lacu illo eos ſuppeditante. Cui vero hoc tribuendum eſſet, quidam imperiti homines minime aduerterunt eo, quod eius preces, quas eadem cauſa beatus Odo ad Dominum fuderat, auribus ſuis non percepiſſent. Non attendentes illud Pſalmographi: *Deſiderium pauperum exaudiuit Dominus preparationem cordis illius audiuit auris tua.* Itemq; illud: *Voluntatem timentium ſe faciet, & deprecationem eorum exaudiet.*

Baro. to. 10. Annal. ad An. Chriſti 938. 6.

Miraculum de motu montium.

Pſal. 10.

Ibidem.

IV. *De tonitru à Deo cœlo ſereno miſſo ad implenda ſuorum ſuorum deſideria.*

Gregorius Magnus libro Dialogorũ tertio narrat Deum ad ſuorum implenda deſideria tonitru ſereno cœlo miſiſſe iis verbis. Dum Florentii magna opinio longe lateq; crebeſceret, quidam Diaconus longe poſitus ad eum pergere ſtuduit, vt eius ſe orationibus commendaret: qui ad eius cellulam veniens (non procul à Nurſia) omnem locum per circuitum inuenit innumeris ſerpentibus plenũ: cũq; vehementer expauiſſet clamauit dicens; Serue Dei ora: erat autem mira ſerenitas. Egreſſus vero Florentius ad cœlũ oculos & palmas tetendit, vt illam peſtem: ſicut ſciret Dominus auferret. Ad cuius vocem ſubito cœlum intonuit; atque idem tonitru omnes illos qui eundem locum occupauerant ſerpentes interemit: quos cum vir Dei Florentius interemptos aſpiceret, dixit; Ecce illos occidiſti Domine, quis eos hinc leuabit? Mox ad eius vocem tãtæ aues venerunt, quanti ſerpentes occiſi fuerant, eoſque mundato loco extulerunt.

Greg. lib. 3. Dial. c. 15.

Florentius orando ſerpentes expellit.

Aues auferunt ſerpẽtes.

V. *Ad votum ſeruorum Dei erumpit fons aquarum pro conſolatione infirmorum.*

Non abſimile legitur apud Metaphraſtem in vita S. Abercii Hierapolitani 22. Octobris. Cum etenim locus egeret balneis ad ægrotorum ſolatium, apud fluuium conſtitutus Abercius flexis DEO genibus humi procidit. Et ecce erumpit quidem tonitru cælo ſereno: emittit autem terra fontes aquarum calidarum, & per omnia laudabatur Deus, qui iuſtos ſic exaudiuit.

In vita eius 22. Octobr.

VI. *Diſypatus carcere detentus à Deo liberari petit, & eius deſiderio ſatisfit.*

Cum Andronicus Commenus Imperator tyrannorum moribus imbutus in Chriſtianos ſæuiret Conſtantinopoli, Diſypatum Georgium magni tẽpli lectorem in carcerem quoque coniecit, propterea quod de eius ſæuitia liberius queſtus eſſet, habebatque ſubinde in animo, verubus transfixum, & pinguem hominem inſtar porcelli ſupra carbones aſſatum vxori eius mittere: ac omnino feciſſet, niſi Monaſteriora Leo ſocer eius, qui ob dicendæ ſententiæ prudentiam, Senatus os ab Andronico vocabatur tyranni furorem auctoritate ſua repreſſiſſet. Diſypatus igitur in carcere manus ad Deum extendebat & cum Dauide precabatur: *Educ è cuſtodia animam meam, vt nomen tuum prædicem.* Et Ionæ verba ſæpe repetebat: *Nunquid amplius ſanctum tuum templum reſpiciam?* Quid vero precabatur? Deleto me domine ex Andronici memoria: ſim ignotus apud eum omni tẽpore, ne recordetur nominis mei, donec ex libro viuentium deletus fuerit. Itaque numen non cunctatum eſt, nec preces eius aſpernatum; ſed illæſum eduxit è carcere Andronico paucis diebus poſt extincto.

Nicetas Choniates in Annal. de Imperio Andronici Comneni.

Pſal. 141. 8.

Ionæ 2. 5.

Diſypati deſiderium diuinitus impletum.

TIT. XXI. Deum impiorum voluntatem, quia diuinæ aduersatur, sæpenumero impedire.

EXEMP. I. *Aurelian Imp. persecutionem erga Dei Ecclesias meditans morte subita corripitur.*

Euseb. Cæsar. l. 7. c. 24. hist. eccl. recen. edit. 26.

AVrelianus Imperator in initio sui imperii se benigne animatum erga Christianos ostendit, verum quibusdam consiliis impulsus persecutionem mouit contra illos anno Christi centesimo septuagesimo octano. Sed cum literas contra eos compositas manu subscriberet, subito diuina vltio occupauit, quæ cum brachiorum commissuris eneruatis illum ab instituto repressit; tum clare ostendit, quomodo Principibus ne minima quidē data sit facultas aliquid contra Christi Ecclesias moliendi, nisi præpotēs Dei manus, suo diuino & cœlesti iudicio, temporibus, quibus Ecclesiam probare decreuerit, istud disciplinæ & castigationis causa perfici & expleri permiserit.

Non cum voluerit tyrannus, cruciamur sed cum voluerit Deus corripimur

II. *Valens Imperator qua ratione præditus, ne Basilium Magnum in exilium relegaret.*

Theod. lib. 4. eccl. hist. c. 17

Theodoretus simile quid de Valente Imperatore subscribere conante decreto exilii Basilio Episcopo Cæsarienſi irrogandi scribit in hæc verba: Iubet, inquit ille, edictum de illo in exilium mittendo conscribi. Quod cum sua manu ratum facere conaretur ne apicem quidem vnum alicuius litteræ facere potuit: siquidem ruptus est calamus, neque id semel, sed iterum ac tertio accidit. Ac cum impium illud edictum confirmare impensius laboraret, concussa est dextera, tremorque eam occupauit: atque cum animo esset præ metu prope attonito, chartam manibus lacerauit.

Valentis calamus frangitur, & dextera obtiget.

III. *De Iustiniano Imp. Dei vindicta ex hac vita repente abrepto.*

Baro. tom. 7. Annal. ann. Christi 56. 1. 2. ex Euag. l. 4. c. 40. & Niceph. 17. cap. 31.

Iustinianus Imperator vbi absoluisset sui Imperii annum trigesimum octauum, atque nonum fere compleuisset, media nocte clamor factꝰ est, cum ex improuiso instar furis ianuam effringētis mors eum rapuit improuisa & importuna; opportuna vero ipsi Romano Imperio sub Imperatore hæretico titubanti, & interiora labenti, vindicante Deo illatas sanctis Episcopis contumelias, pariterq; prohibente, ne accensum ab eo semel incendiū vniuersam depasceretur Ecclesiam. Vt enim Dei iudicium fieret manifestius, tunc subitanea est morte subreptus, cum iam indixisset exilium Anastasio Episcopo Antiocheno, atque cæteris illi inhærentibus ecclesiæ sacerdotibus. Tulerat diu consueta patientia Deus, quæ aduersus Eutychium Patriarcham anno superiore Imperator contra fas iusque sacrilege perpetrarat; cum è sede eum violentus abstraxit: verum qui non relinquit virgam peccatorum super sortem iustorum, haud siuit vlterius progredi, qui non solum non emendaret perperam facta, sed audaciora tentaret, repentina eum morte subducens. De quo Euagrius: Verum, inquit, Iustiniani edictum diuina prouidentia, qua melius nobis prospectum fuit, minime vulgatum est. Nam Iustinianus, qui Anastasio & suis sacerdotibus exilium indixerat, ex improuiso perculsus, cum triginta octo annos & menses octo regnasset, ex hac luce migrauit. Cum igitur omnia omnino turba ac tumultu compleuisset, mercedemque his debitam in extremo vitæ suæ tempore reportasset, ad supplicia iusto Dei iudicio apud inferos luenda profectus est.

Iustin. Imp. cur repentina morte abreptus.

Euag. lib. 4. cap. 40.

IV. *De Rhoila vbi Constantinopol. ruinas minante, cælesti igne cum exercitu absumpto.*

Cum Rhoilas, quem Socrates Cugham appellat, dux Scytharum, qui Nomadæ dicuntur, traiecto Istro, cum ingentibus copiis Thraciam populari & prædas agere inciperet; ac Cōstantinopolim vrbem primariam obsessurum, & momento temporis capturum, atque adeo solo æquaturum minaretur: Deo cum exercitus fulminum iactu & facibus cælitus dimissis eum illum combussit, tum vniuersum exercitum penitus absumpsit.

Theodor. li. 5. hist. eccles. c. 36. Niceph. l. 14 c. 4.

Rhoilas cum exercitu tu combustus.

PETITIO QVARTA.

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.

TIT. XXII. De famis angustia, qua premuntur diuinitus interdum peccatores.

Doda Syriæ Rege Ioram in Iudæa obsidente, matres inedia adactæ filios necauere, traxeruntque vitam illorum visceribus, qui omni vita solent esse parentibus chariores.

4. Reg. 6.

Sortita est eadem obsidio, si non eiusmodi diritatis, inedia tamen miserabilis exēplum: Nam venit ibi asini caput octogenis nummis argenteis, quanti fortasse nemo meliori tempore aduci potuisset, vt ex eo portiunculam gustaret.

Ibidem.

EXEMP. I. *De Maria muliere diuite quæ famis tempore filium coxit, & vorauit.*

Ioseph. de bello Iudaico li. 7. c. 6. & 8. Hegesipp. de excidio Hierosol. l. 5. c. 40 Niceph. l. 7. Baro tom. 1. Annal. ann. 72.

ANno Domini septuagesimo secundo, cum Titus Imperator, Hierosolymorum vrbem obsedisset, vallisque arctissime muniuisset, sic septi Iudæi adeo fame vexati sunt, vt innumera hominum multitudo sit morte consumpta. Porro cum populum tanta inuasisset fames, vt nec essent herbæ, quibus vesci possent; ex stabulo fimum quærebant in cibum, collectoque stercore vescebantur. Sed ea magis in

gis in dies inualeſcente, eos nec ab humanis carnibus temperaſſe Ioſephus teſtatur. Iam enim calceamentis, cinguliſque, ac inſuper coriis, quibus ſcuta tegebantur, detractis, inſumptis, vterilque fœni laceramentis magno pretio venditis; quæ his careret, eo immanitatis redacta eſt, fame improba compellente, nobilis ac prædiues mulier, Maria nomine, filia Eleazari, à ſeditioſis iam exuta vitæ ſubſtantiis, vt quo ſibi conſuleret, fame rabida impulſa, lactantem filium occidit, quem comeſtura mox coxit; cuius nidoris odore illecti milites qui ſibi victum, qua cunque poſſent, raptu quærebant, cum eius peruaſiſſent domum; partem aſſati ſibi, quæ ſupererat, intuiti, deteſtati facinus, abiere. Moxq; repleta eſt ei⁹ ſceleris fama tota ciuitas, & vnuſquiſque (inquit auctor) ante oculos ſibi cladem illam proponens, tanquam hoc ipſe admiſiſſet, horreſcebat.

Iudæa mulier in obſidione Hieroſol. famis anguſtia filium comedens conſumpſit.

II. *Ad quas anguſtias adegerit homines alia fames in Italia.*

Rurſum anno Chriſti quingenteſimo trigeſimo nono, qui quartus Belli Gothici à Procopio ponitur inchoatus, dira fames vexauit Italiam de qua iſta idem auctor habet. Cum, inquit, iam ſe verteret annus, & meſſis tempus adeſſet, in campis frumentum ſua ſponte matureſcebat; non tamen qua prius in copia fuit, ſed longe minori, vt quod nec hominum manibus, nec boum labore ſatum humoque tectum fuiſſet, ſed temere in agri ſuperficiem iactum: vnde eius pars quædam terræ vi fœta emerſerat; ipſum id tamen cum demeteret nemo, præ nimia ſui maturitate in terram iterato excidens renaſcebatur. Quæ res cum eundem in modum in Æmilia accidiſſet, eius regionis homines propriis ſedibus ac bonis relictis, in agrum Picenum profugerant, haudquaquam exiſtimantes, eius Prouinciæ loca, quia maritima eſſent, eadem omnino rei frumentariæ inopia premi. Tuſcos præterea haud ſecus, ac pari de cauſa fames attigerat. Ex his tamen qui mõtes incolerent, frumenti in modum è glandibus cõmolitis confectum panem edebant. Vnde vulgatis velut in pecua morbis, vti par erat, multi mortales capiebantur, & paucis ſuperſtitibus interibant. Inter Picentes autem tradunt nõ minus quinquaginta millia hominum præ inedia interiiſſe, & longe plures extra Ionicum ſinum. Qua autem morbi ſpecie, & quemadmodum hi morerentur, mox explicabo. Cum enim nihil iis eſſet, quo veſcerentur, extenuati nimirum omnes patienteſque reddebantur caroque, vt cibo diutius carens in ſe ipſa retracta, cohæſerat: fel item cum nimium abundaret, atque adeo corpora ipſa vi ſua oppreſſa iam infeciſſet, haudquaquã ſinebat ſuo è priſtino curſu in his venas defluere. Malo itaque peruincente, nihil prorſus ſucci corporibus relinquebatur. Cutis præterea obdurata corio perſimilis erat, præ ſe maxime ferens quod impacta oſſibus inhæſiſſet, luore iam in nigredinem commutato: vnde & homines exuſtis facibus nihil abſimiles videbantur, eorumque faciei ſtupidior erat, toruuſque & furentis aſpectus. Mortem itaque paſſim obibant, cibi partim inopia nimia partim ſaturitate. Nam poſtquam in his fuerat calor omnis extinctus, quem natura introrſum excuſſerat: Si quis forte eos ad ſatietatem, & non paulatim cibaſſet (vt recens nati lactari ſolent) cum ingeſtos minus digererent cibos, celerius lõge moriebantur. Fuere, qui fame cogente alterni ſe eſitarent. Fœminas enim duas fuiſſe tunc tradunt, quæ viros ſeptemdecim interfectos abſumpſerint. Hæ namque (vt ferunt) cum ſolæ & reſides domi, cæteris mortuis ſuperfuiſſent; diuertentibus ad ſe peregrinis, noctuq; dormitantibus interfectis diueſcebantur: ſeptem itaque & decem diuerſis temporum ſpatiis in cibum abſumptis, octauus ac decimus, qui ad has forte diuerterat, ſomno tunc ſubito experrectus, cum in ſe eadem, quæ & in cæteros fecerant, molirentur, cognita primum facti ab his ratione, vtraſque obtruncat.

Fame cogente duæ fœminæ 17 viros abſumũt.

Famis tempore quæ mala acciderint.

III. *De aliis magnis caſibus, qui in Germania propter famem accidere.*

Poſtea anno Chriſti 850. grauiſſima fames Germaniæ populos oppreſſit, maxime circa Rhenum habitantes, nam vnus modius frumenti Moguntiaci vendebatur decem ſiclis argenti. Morabatur autem eo tempore Rabanus Archiepiſcopus in quadam villa parochiæ ſuæ, cui vocabulum eſt Winzella, & pauperes de diuerſis locis venientes ſuſcipiens, quotidie pluſquam trecentos alimento ſuſtentabat, exceptis his, qui in præſentia illius veſcebantur aſſidue. Venit autem & mulier quædam pœne conſumpta inedia cum puerulo paruulo inter cæteros refocillari deſiderans; quæ priuſquam limen portæ tranſcenderet, præ nimia imbecillitate corruens ſpiritum exhalauit; puer vero mammillam matris mortuæ quaſi viuentis de ſinu protrahens, & ſugere tentans multos intuentes gemere & flere coegit. Quidam etiam in illis diebus de Grabfeldam cum vxore ſua & filio tenero in Thuringiam proficiſcens; vt malum inopiæ temperare poſſet, vxorem in itinere in quadam ſylua ſic affatus eſt: Nonne, inquit, melius eſt, vt puerum iſtum occidamus, & manducemus carnes eius, quam omnes inedia conſumantur? Illa vero contradicente, ne tantum ſcelus committeret: tandem vrgente fame, filium de brachiis maternis per vim rapuit; & voluntatem opere compleſſet, niſi Deus illum ſua miſeratione præueniſſet. Nam ſicut idem poſtea in Thuringia poſitus plurimis retulit, cum euaginaſſet gladium, vt mactaret filium, & in ancipiti poſitus necem diſtuliſſet: vidit eminus duos lupos ſuper vnam ceruam ſtantes, & lacerãtes carnes eius. Statimq; parcens filio, ad cadauer ceruæ cucurrit: & lupos inde abigens tulit de carnibus præguſtatis, & cum incolumi filio ad vxorem reuerſus,

Ex Pitheo in Annal. Franc. Baro. tom. 10. 850. 15.

Fames ingens Germaniam vexat.

Pater filiũ interfectu-rus & ob famem comeſturus è bra chiis mater nis euellit.

Mira Dei prouidẽtia.

uersus est. Prius enim, quãdo filium tulerat de manibus matris, paululũ ab ea declinauerat ne illa morientem puerum videret & audiret. At illa veniente marito, videns recentes carnes & cruore perfusas, putabat filium occisum, & cecidit retrorsum pene exanimis. Ille autem accedens consolatus est eam, & erigens illam, ostendit puerum viuentem. Tunc illa resumpto spiritu, Deo gratias egit, quia filium sanum recipere meruit: nec minus ille, quia eum Deus à filii interfectione innocuum dignatus est conseruare. Ambo tamen carnibus lege prohibitis necessitate coacti se recreauerunt.

IV. *Quomodo Basiliscus Imp. hæreticus cum suis fame perierit actus sit.*

Procop. de bello Vuandal lib. 1. & Suid. in Basilisc. apud Baron. tom. 6. an. 477.

Cum Basiliscus Imperator octo menses super annum tyrannidem exercuisset, omnibusque ob eius auaritiam & aulicis & militibus infensus esset: a Zenonis tãdem exercitu petitus est. Vbi amborum copiæ in conspectu fuere, Armatus (sic enim nomẽ duci erat qui ab eo missus fuerat) Zenonis ducibus se cum toto tradit exercitu. Igitur Constantinopoli Basiliscus acceptæ cladis & proditionis nuncio, protinus in templum confugit: vbi captus ab Acacio Præsule Constantinopolitano ob eius impietatem, ac Zenoni traditus est: Nam ab Orthodoxa fide deficiens in Eutychianam sectam inclinauerat, omnemque vitam pessimis moribus inquinauerat, ex quo odio cunctis erat. Zeno rursum Imperium repetens, Armati officium ante omnia probauit. Verum paulo post eum in suspicionem venientem de medio sustulit: Basiliscum autem tyrannum simul cum vxore & filiis in Cappadociam mittens hyemis tempore, iussit neque veste, neq; cibariis iuuari. Ex quo breuiter vna se complexi corporibus, collacrymantes misere perierunt: vnde tyrannidis pœnam breui tempore dedit. Tali fine clausit vitam impius Basiliscus, vt i fame periret, qui (inquit Suidas) pecuniam exegit ab ecclesiarum Episcopis, & Acacium Constantinopoli Episcopatu propemodum pepulisset, nisi à multitudine eorum, qui monachi dicebantur, reprehensus fuisset, homo insigni auaritia, vt ne cerdonibus quidem & contemptis opificibus parceret, omniaque essent plena lacrymarum inter illas exactiones.

Fame cogit Deus impios perire.

Basiliscus Imp. cum suis fame perire cogitur.

Exactiones & auaritia Basilisci.

V. *Tempore famis quid agendum in pauperes exemplo D. Basilii Magni.*

Greg. Nyssen. orat. in laud. Basil. Magni

Famis tempore charitas exercẽda.

Cum fames aliquando grauis & sæua, tam ipsam vrbem Cæsareæ, in qua habitabat Basilius adhuc presbyter, quam omnem vrbi subditam regionem affligeret, venditis suis prædiis & possessionibus, atque pecuniis in alimenta conuersis; cum etiam ratum esset, vt illi, qui valde sibi prouidissent & instructi essent, ea quæ ad mensam & victum pertinent sibi conficere & suppeditare possent: ille per omne tempus famis, cum eos, qui vndique confluerent, tum iuuentutem totius vrbanæ plebis alere perseuerauit, adeo vt etiam Iudæorum liberos huius benignitatis & liberalitatis ex æquo participes faceret. Nihil enim prorsus interest, vtrum per vas olearum quis, an per aliam aliquam materiam & occasionem diuinum mandatum exequatur. Vide plura in ipsa orat. ad laudem ipsius.

VI. *Famis tempore peregrinos non esse vrbibus excludendos.*

D. Ambr. l. 3 Officiorũ c. 7

Famis tempore peregrinos vrbe non esse arcendos.

Qui tempore necessitatis peregrinos vrbe prohibent, aut expellunt subsidia partiri denegantes, cum deberent iuuare, neq; quaquam probandi: feræ enim non expellunt feras, & homo hominem excludit? Feræ ac bestiæ communem putant omnibus victũ, quem terra ministrat. Illæ etiam conformem sui generis adiuuant: homo impugnat, qui nihil alienum à se debet credere, quicquid humani est. Quanto ille rectius, qui cũ iam prouecta processisset ætate, & famem toleraret ciuitas; atque (vt in talibus solet) peterent vulgo, vt peregrini vrbe prohiberentur, præfecturæ vrbanæ curam cæteris, maiorem sustinens, conuocauit honoratos, & locupletiores viros popposcit, vt in medium consulerent, dicens: Quam immane esset peregrinos eiici? quam hominẽ exueret, qui cibum morienti negaret? Canes ante mensam impastos esse non patimur, & homines extrudimus? quam inutile quoque tot populos mundo perire, qui solerent adiumento esse, vel in conferendis subsidiis, vel in celebrandis commerciis: neminem fame aliena iuuari: protrahere vt plurimum diem posse, non inopiam repellere: immo tot cultoribus extinctis, tot agricolis occidẽtibus, occasura in perpetuum subsidia frumentaria. Hos igitur excludimus, qui victum nobis inferre consueuerunt? Hos nolimus in tempore necessitatis pascere, qui nos omni ætate pauerunt? quanta sunt quæ ab ipsis hoc ipso tempore ministrantur? *Non in solo pane viuit homo.* Deut. 8. Matt. 4. Nostra illic familia, plerique etiam nostri parentes sunt. Reddamus quod accipimus.

TIT. XXIII. De prouidentia Dei quoad victum & vestitum.

Filius Israel 40. annis in deserto coturnices & Manna ad manducandum misit Deus, & aquam de petra abundantem ad bibendum eduxit. Exod. 16.

Eorundem vestimenta toto illo tempore non sunt attrita, neque calceamenta vetustate consumpta. Deut. 29.

Elias in magna illa fame, cum cœlum ad eius orationem tribus annis & mensibus sex sic clausum esset, vt ne gutta quidem aqua decideret, à corvis Dei iussis pastus fuit. 3. Reg. 17.

Eidem postea Angelus Domini panem & aquam ostendit. 2 Reg. 18.

Elisæus centum homines viginti panibus hordeaceis (quas primitias quidam attulerat) pauit, & multum superfuit, obstupescente Giezi eius famulo. 4. Reg. 4.

Salomon

Prou. 30. *Salomon certum huius vitæ ſubſidium petens, illud precabatur: Mendicitatem & diuitias ne dederis mihi, tribue tantum victui meo neceſſaria.*

Dan. 14. *Danieli ob deiecta Babyloniorum idola ibi in lacum leonum coniecto, miſit Dominus ex Iudæa prandium per Abacuc Prophetam per aëra vectum.*

Luc. 15. *Cum filius ille prodigus in regione longinqua cœpiſſet egere, nec eſſet cum eſuriret, qui ei ſiliquas daret, aliquando ad ſe rediens, intellexit malorum, quibus premebatur, nuſquam niſi à patre eſſe expetendum remedium.*

EXEMP. I. *De duplicata annona B. Pauli ad aduentum S. Antonii Abbatis.*

Hier. in vita S. Pauli Eremita. S. Paulus primus Eremitarum ſexaginta annis à coruo etiam dimidiatum panem afferente paſtus fuit: vtque certior in hoc Dei prouidentia eluceret; accidit, vt ſuperueniẽte S. Antonio nouo hoſpite, integrũ coruus ille panem adminiſtraret; Paulo tum dicente cũ gratulatione condigna: Eia! Dominus nobis prandium miſit, vere pius, vere miſericors. Sexaginta iam anni ſunt, cum accipio quotidie dimidii panis fragmentum; nunc ad aduẽtum tuum militibus ſuis Chriſtus duplicauit annonam.

II. *De admirabili Dei prouidentia tempore famis demonſtrata.*

Niceph. Calliſt lib. 15. c. 10. hiſt. Eccl. Circa annum Domini quadringẽteſimum quinquageſimum quintum, quo tempore fuit ſeditio in Palæſtina à Theodoſio monacho excitata, ingens fuit ſiccitas, famesq; ſimul & peſtis in Phrygia, Gallacia, & Cappadocia. Quæ calamitas etiam ad Ciliciam vſq; progreſſa eſt, & earum, quas diximus, regionum incolæ in ſumma penuria ad eas anguſtias peruenerunt, rebus neceſſariis deficientibus, vt prohibitis, inſolitis & exitioſis alimentis vterentur. Et fame tantopere inualeſcente, homines victus ratione mutata in ægritudines inciderunt. Corpora namque propter maximas inflammationes tumore concepto, oculos primum amittebant: deinde tuſſi accedente, die tertio moriebãtur. Contra peſtem eam nullum vſquam fuit auxilium. Qui autem ex ea perrari ſuperfuere, eis opem ſeruatrix omnium Prouidentia attulit, & fami ſubuenit. Eo enim anno, quo fruges non prouenerunt, alimento aërio eos fouit, ſicuti olim veteribus Iſraëlitis feciſſe memoratur, manna illis, quod dicitur, cœlitus demittens. Proximo autem anno vt fruges ſua ſponte excreſcerent, effecit: Hæc mala Palæſtinam etiam, plurimas alias regiones peruaſerunt. Et calamitates eiuſmodi Orientalem orbis partem omnem peragrarunt.

Fames grauis.

Manna è cœlo datũ.

III. *De ſacerdote tempore famis modo mirabili refocillato.*

Ex Fiſchero Roffenſi Narratur de ſacerdote quodam res multum miranda: ſed ſic narratur ac tanta fide refertur; vt nemi-

nem vllus ſcrupus tenere debeat, quin res vera ac geſta fuerit. Ait enim Weſelus Groenienſis, ſacerdotem quendam neceſſitate niuis & algoris adactum, dum in alpibus à via deerraſſet, & mitiorem à ſentis & niuibus vallem inuenire ſperans deſiliſſet, neque reductæ quaquauerſum exitum reperiſſet, neq; vnde deſilierat propter altitudinem reaſcendere poſſet, ſub exeſam & propendentem rupem ſeſe fame moriturum plane deſperabundus coniecit. Sed vt erat luna plena, vidit nocte ſerpentum diuerſa genera contendere ad lapidem quendam, & illic linguis ſuis eundem lingere, ac poſt horam quoq; in antra ſua reuerti. Et incidit ei cogitatus, quidnam illic ita lingerent. Sequenti idem nocte factum eſt ſimile; & miratus eſt intra ſe amplius quod ita fieret. Tertia demum nocte iam pæne viribus deſtitutus, ante omnes ipſe acceſſit & linxit, & interlingendum ita reſtitutus atq; refocillatus fuit, quaſi cibo refectus. Et ſic per totam illic hyemem ſub rupe latitauit, donec in fine Aprilis niue ſoluta, peruiis iam factis Alpibus, quoſdam audiret in vicinia colloquentes, quorum ope adiutus & extractus eſt.

lib. 4. contra Oecolampad. Fr. Petrus Ponetus Carmelit. de veritate Euchar. p. 2. c. 2. P. Richeome in ſuo peregrino.

Factum mirabile.

Prouidentia admirabilis.

IV. *Aqua viua miraculoſe ebulliente paſcitur exercitus Caroli Magni.*

E veteri Chronica rerum Franc. Baron. tom. 9. Annal. an. Domin. 772. Circa annum Domini 772. dum Carolus cognomento Magnus, Francorum Rex, aduerſus Saxones bellum gerebat, ad eos debellandos diuinum ei adfuit auxilium. Sed quomodo id acciderit, in eius vita Caroli annis ſingulis per periodos dierum feſtorum Natalis & Paſchatis diſtincta hæc leguntur: Rex Carolus celebrauit Natale in villa Actiniaco, & Paſcha in Ariſtallio, deinde Synodum tenuit ad Wormatiam, & inde perrexit Saxoniam, & Eresburgum caſtrum cepit, peruenitque vſque ad Ermenſul, & ipſum fanum deſtruxit, & aurum & argentum, quod ibi reperit, abſtulit: fuitque ſiccitas magna, ita vt aqua deficeret in ſupradicto loco, vbi Ermenſul ſtabat. Et dum vellet ibi ſtare tres dies gloriоſus Rex ad deſtruendum fanum ipſum, & valde homines & iumenta ſitirent; ſubita Chriſti gratia, media die, cuncto exercitu quieſcente, apparuit eis torrens ebulliens ſalubres aquas, & cunctus exercitus & iumenta eorum ſufficienter recreati ſunt: & tamdiu ebulliit aqua viua, donec ſanum deſtructum eſt. Tunc Magnus Rex Carolus ſuper fluuium Vniſoram veniens, ibi habuit placitum cum Saxonibus, & receptis obſidibus duodecim reuerſus eſt in Franciam.

Carolus M. vincit Saxones, & idoli templum demolitur. Aqua miraculoſa refi-citur exercitus.

V. *De annona S. Benedicto, eiuſque monaſterio diuinitus ſuppeditata.*

Gregor. Dialog lib. 2. c. 21. apu Baron tom. 7. an 539. De prouidentia Dei monaſterio S. Benedicti demonſtrata hoc narrat miraculum D. Gregorius: Alio quoque tempore in eadem Campaniæ regione fames increbuerat, magnaque omnes alimentorum indigentia coanguſtabat. Iamque in Benedicti monaſterio triticum deerat: panes vero pæne om-

nes conſumpti fuerant, vt non plus quam quinque ad refectionis horam fratribus inueniri potuiſſent. Cumque eos venerabilis Pater contriſtatos cerneret, eorum puſillanimitatem ſtuduit modeſta increpatione corrigere, & rurſum promiſſione ſubleuare, dicens: Quare panis inopia veſter animus contriſtatur? Hodie quidem minus eſt, ſed die craſtina abundanter habebitis. Sequenti autem die ducenti farinæ modii ante fores cellæ in ſaccis inuenti ſunt, quos omnipotens Deus quibus deferentibus tranſmiſiſſet, nunc vſque manet incognitum. Quod cum fratres cernerent, Domino gratias referentes, didicerunt iam de abundantia nec in egeſtate dubitare.

Annona diuinitus ſuppeditata.

VI. *De pane & vino religioſis S. Dominici Romæ cœlitus miniſtratis.*

Viciniora noſtris temporibus narremus: Cum Romæ apud S. Sixtum cœtum fratres cum S. Dominico ſub Euangelica degerent paupertate, die quodam miſſi ſunt ab eo duo fratres, Ioannes Calaber, & Albertus Romanus, vt eleemoſynam peterent. Illis à mane vſque ad tertiam fruſtra laborantibus, & iam reuertentibus occurrit quædam mulier, deditque eis vnum panem, dicens: Nolim vos prorſus vacuos redire. Eo accepto, vir quidam pauper rogauit obnixe, vt darent ipſi eleemoſynam. Cum ſe illi excuſarent, illeque inſtaret, dederunt ei panem. Redeuntibus factus obuius Dominicus, per reuelationem actorum gnarus, iucundo dixit vultu: Iam nihil habetis filii? Narrant ei vt euenerant omnia. Aitque vir ſanctus ad eos: Angelus Domini is fuit, & Dominus paſcet ſeruos ſuos. Eamus oratum. Egreſſus inde ab eccleſia iuſſit fratres ad prandium adeſſe. Poſt quorundam hæſitationem, quod deeſſe ſcirent alimoniam, tandem omnibus ſigno dato aggregatis ſanctus vir menſæ benedixit. Cunctis ſedentibus ad menſam, legi cœptū eſt, & vir Dei Dominicus, iunctis manibus, orationi ſe dedit. Et ecce duo formoſiſſimi adoleſcētes panes candidiſſimos, ſingulis ſingulos, ab infimis incipientes appoſuerunt: ſtatimque ſe omnium conſpectui ſubtraxere. Dixit autem vir Dei: Comedite panem vobis miſſum à Domino. Deinde ait iis qui menſæ miniſtrabat, vt vinum adferrent: illis dicentibus, ſe nihil vini habere, vir Dei plenus Spiritu ſancto: Ite, inquit, ad dolium, & de vino in illud à Domino infuſo, nobis haurite. Eunt illi, & inuenerunt dolium vino optimo redundans, quod hauſtum fratribus attulerunt. Comederunt itaque, & biberunt, ſingulari Dei munificentia recreati.

Theodori de Apoldia in vita S. Dom. lib 3. cap. 4. Apud Sur. Auguſt. 5.

Religioſi egentes dant eleemoſynam.

Panes fratribus diuinitus miniſtrantur.

VII. *De panibus B. Dominico, eiuſq; Fratribus diuinitus etiam allatis.*

Aliud accommodatius exemplum eidem Dominico alio accidit tempore. Procurator domus indicauit aliquando ſancto viro deeſſe panes. Ille iucundo ſpiritu benedixit Deum, & exiguum illud, quod ſupererat, iuſſit fruſtatim menſis apponi. Erāt tum in monaſterio fratres plus minus quadraginta. Ingreſſi itaq; in refectorium, poſt benedictionem ſinguli bucellas ſibi appoſitas cum gaudio frāgunt; moxque duo iuuenes, eiuſdem & formæ & habitus, multos inferunt panes, quibus tacite beato viro oblatis, ſubito recedunt. Dum vir ſanctus ad omnes manus extendens: Iam nunc, inquit, fratres, comedite. O miram benignitatem! talem ſe timentibus eſcam præparantis.

Idem ibidē.

Panes diuinitus allati.

VIII. *Diuo Franciſco, & eius ſociis Romam proficiſcentibus panis diuinitus præbetur.*

Dum Beatus Franciſcus Romam proficiſceretur cum ſociis, inſtituendæ ac confirmandæ ſuæ regulæ cauſa, contigit eos ex diuturno labore fatigari, & in quodam loco ſolitudinis verſus vallem Spoletanam ſubſiſtere: vbi cum non poſſent de victu ſibi neceſſario prouidere, ſtatim adfuit prouidentia Dei. Nam ſubito apparuit, incognitus vnde venerit, aut quo iret. Cognoſcentes autem per hoc pauperes fratres ſupernum ſibi in comitatu viri Dei adeſſe præſidiū, magis dono liberalitatis diuinæ, quam cibo carnis propriæ ſunt refecti.

In vita eius per D. Bonauent. cap. 4.

Prouidentia Dei erga B. Franciſcum.

IX. *De annona religioſis B. Franciſci diuinitus ſubminiſtrata.*

Anno à Chriſto nato 1560. hoc diuinę miſericordiæ & prouidentiæ patentiſſimum ſignum in Conuentu Conceptionis S. Mariæ Petrenſi ordinis ſancti Franciſci eluxit. Cum enim in eo loco vnicus tantū paruus panis eſſet, quo duodecim fratres per integros duos dies refici poſſent, illumque in vndecim partes diuiſum Pater loci Guardianus, nulla ſibi penitus portione relicta, diſtribuiſſet, eisq; ſumpto libello patientiam atque hilarem paupertatem congratularetur, adfuit ex inſperato præ foribus ex populo cui Serradulla Hiſpanice nomen eſt, vnde rariſſime fratribus, tum ob loci diſtātiam, tum quoque ob eius pauperiem, eleemoſynæ ſubminiſtrabantur, ruſticus quidam panibus, piſcibus, oleo atque aſparagis onuſtus, qui ſuo aduentu eorum neceſſitatibus occurrit.

Franciſcus Gonzaga 3. p. de Origine Seraphicæ relig. in Prouerb. S. Ioſeph. Con. 2.

Annona diuinitus emiſſa.

X. *De alia prouiſione iiſdem magna inopia preſſis miro modo ſuppeditata.*

Nec abſimile eſt illud, quod anno Domini 1581. hoc in eodem loco contigit: riuulis ſiquidem ob continuam pluuiam inundantibus, fratribus ea propter ſe neceſſario continentibus, quicquid edulii atque panis erat, abſumptum omnino fuit. Et ecce dum illi orationi ferventius inſtant, nihilq; minus quā de humana ope cogitant, prohibentibus omnino imbribus fluuiorum tranarionem, alius præter ſpem ruſticus præmemorati paruī pagi incola aduentauit, qui ſuperatis, licet non abſque patentiſſimo vitę diſcrimine, veloci equo torrentibus, panes, vinum, piſciculos, atque aliquot fructus liberaliſſi-

Idem ibidē.

Prouiſio miro modo ſuppeditata.

me

me miniſtrauit, quibus extenuata ieiuniis corpora reficerent, famemque propulſarent, & Deo Optimo Maximo omnium bonorum largitori debitas, vt par erat, reddiderunt gratias.

XI. *Quomodo Deus ſeruorum ſuorum neceſſitatibus prouident iſſime conſulat.*

Pet. Ribad. l. 5 de vita Ignatii c. 9. an. Do. 1555.

Illud præterea, quod fuit maxime inſigne, & Romæ noſtris omnibus vulgatiſſimum, addendum puto. Anno ſalutis noſtræ 1555. 16. Septembris, Ioannes Polancus pecuniam ad ſumptus Collegii Romani neceſſarios, neque mutuam, neque fœneraticiam, neque vlla alia ratione diligentiſſime conquiſitam inuenerat. Rem ad Ignatium placidiſſime detulit. Ille vero ſe in cubiculum abdidit, orationi ſe dedit, Deum precatus eſt, vt præſenti ſubueniret neceſſitati. Poſt orationem, Iacobum Lainem, Chriſtophorum Madridium, ipſum denique Polancum ad ſe vocat: ipſis quid à Polanco acceperit, exponit; ſequerem totam Deo commendaſſe ait, & ſe quidem neque Prophetam eſſe, neq; filium Prophetarum: ſed tamẽ pro certo habere, Deum rebus prouidentiſſime conſulturum. Et ad Polancum conuerſus; Tu, inquit, Polance, in ſex proximos menſes Collegii res curato, & illi ſumptus neceſſarios ſuppeditato; ego te iſtarum rerum cura poſtea liberabo. Permirum fuit; eo ipio die, qui tamen iam vergebat in occaſum, duobus ex locis, ab hominibus noſtræ inopiæ atque difficultatis ignaris, ſponte pecunia miſſa eſt, qua ex illis tunc anguſtiis exire licuit.

Prouidentia Dei magna erga ſuos.

XII. *Panis operariis deficiens ad eorum ſatietatem diuinitus accreſcit.*

Dial. lib. 3. cap. 37.

Aliud inſigne de hac re miraculum refert D. Gregorius à Sanctulo editum, cum eccleſiam S. Laurentii à Longobardis incenſam reſtituere conaretur. Ait enim: Alio quoque tempore vehementius, vbique fames increbuerat, & Beati Laurentii martyris eccleſia fuerat à Longobardis incenſa: quam vir Dei reſtaurare cupiens, artifices multos ac plures ſubminiſtrantes operarios adhibuit; quibus neceſſe erat, vt quotidianos ſumptus laborantibus ſine dilatione præberet. Sed exigente eiuſdem famis neceſſitate panis defuit: cœperuntque laborantes inſtanter victum quærere, quia vires ad laborem per inopiam non haberent. Quod vir Dei audiens, eos verbis conſolabatur, foris promittendo quod deerat: ſed ipſe grauiter anxiebatur intus, exhibere cibum non valens quem promittebat. Cum vero huc illucque anxius pergeret, deuenit ad clibanum, in quo vicinæ mulieres pridie panes coxerant: ibique incuruatus aſpexit, ſi forte panis à coquentibus remanſiſſet. Tunc repente panem miræ magnitudinis atque inſoliti candoris inuenit: quem quidem tulit, ſed deferre artificibus noluit, ne fortaſſe alienus eſſet, & culpam velut ex pietate perpetraret. Per vicinas itaque hunc mulieres detulit, eumq; omnibus oſtendit; ac ne cui earum remanſiſſet, inquiſiuit. Omnes autem quæ pridie panem coxerant, ſuum eſſe panẽ negarunt, atque panes ſuos numero integros retuliſſe profeſſæ ſunt. Tunc lætus vir Domini perrexit ad multos artifices cum vno pane: & vt omnipotenti Deo gratias agerent, admonuit; & quia eis annonam præbuerat, indicauit. Eiſque ad refectionem protinus inuitatis, inuentum panem appoſuit. Quibus ſufficienter pleneque ſatiatis, plura ex eo quam ipſe panis erat, fragmenta collegit: quæ die quoque altero eis ad refectionem intulit. Sed id quod ex fragmentis ſupererat, ipſa quoque quæ appoſita fuerant fragmenta ſuperabat. Factumque, vt per dies decem omnes illi artifices & operarii ex illo pane ſatiati, hunc & quotidie ederent, & ex eo quotidie quod edi poſſet in craſtinum ſupereſſet, & ſic fragmenta panis illius per eſum creſcerent, & cibum comedentium ora repararent.

Eccleſiam incenſam Sanctulus inſtaurat.

Panis operariis ſuppeditatur in deficiens.

XIII. *Quinque panibus & totidem vini menſuris ſatiat S. Arnulphus plus quam ſeptingentos homines.*

S. Arnulphus Sueſſionenſis Epiſcopus quodam tempore cuiuſdam pagi eccleſiam dedicaturus, ait ad famulos ſuos: Tali, quæſo, itinere ad eam eccleſiam nos perducatis, vt populus neſciat, qua venturi ſimus. Nonnihil quoque alimentorum vobiſcum feratis, vt feſſa ex itinere corpora poſſimus vel paulum recreare. Itaque iter longinquum & deuium arripitur, nec tamen poterat ardor populi compeſci. Breui igitur temporis ſpatio grandis ad eum multitudo confluxit. Id cernens vir Dei, in Dei laudes erumpens, ait familiaribus ſuis: Quicquid eſcarum habetis, proferte, vt poſt laborem vires reparemus. Confeſtim exhibentur quinque panes monaſtici, quos vulgo crudas micas vocat, & totidẽ vini menſuræ, vt habet menſura monaſtica: ſtratiſq; in herba tapetibus, vir Domini reſidet, profuſa illum turba vndiq; ambiente; benedicit panes illos, paucos quidem numero, ſed numeri myſterio multos; iubet omnibus præſentib. ex illis diſtribui, vinum quoque ad ſatietatem porrigi. Accidit tum res admiratione digna. Nam panes illi, & vinum tam abunde ſuffecere, vt ſe bene refectos, & abunde ſatiatos faterentur. Et tamen præter Epiſcopum eiuſq; comites, ii, qui manducarunt, amplius ſeptingenti fuere.

Io Liſiara. in vita eius c. 33 apud Sur. 15. Aug.

Panis & vini multiplicatio mira.

XIV. *De pane miraculoſe per preces S. Catharinæ Senenſis multiplicato.*

Vrbanus VI. Romanus Pontifex iuſſit quandoq; vt ſancta Virgo Catharina Senenſis Romam veniret. Multi autem vtriuſque ſexus, quos ipſa in Chriſto genuerat, è Tuſcia ſequebantur eam euntem ad Vrbem, ſed ipſa prope inuita. Erant autem apud illam viri ſedecim & octo fœminæ; ad quem numerum ſæpe fiebat acceſſio, & tamen illa ex meris eleemoſynis quotidie emendicatis victitans, omnes hilariter in ſuum hoſpitium admittebat, nihil dubitans, quin Chriſtus & poſſet, & vellet illis victum

Raimund. à Capua in vita S. Catha. Sen apud Sur. 29. Apr. Cath. Sen. cum ſuis mendicato viuit.

ſuppeditare. Accidit interim, vt quodam die vix tantum panis ſupereſſet quantum vel quatuor hominibus ſufficeret, & hora tardior non ſinebat emendicare panes neceſſarios. Iuſſit autem ſancta virgo apponi ſingulis exiguis panis eius particulas, donec Dominus prouideret; ac deinde ſe ad preces ſolitas recipit. Mira res. Sumunt tam multi auide exiguas illis particulas, & ſemper ſupererat quod ederent: nec id poterant abſumere. Non immerito ſtupent omnes, panem non ſolum non minui, ſed augeri etiam. Sedecim viris abunde ſuffecerat & reliquiæ fœminis cunctis adeo fuere ſatis, vt etiam largæ eleemoſynæ inde præſtitæ ſint egenis. Eiuſdē modi miraculum fecit per ſanctā virginem Chriſtus eodem anno etiam in Quadrageſima. Scribit etiam Pater Raimundus, poſt obitum ſanctæ virginis, eius meritis quodam die pauciſſimos panes, qui quinque hominib. non ſuffeciſſent, adeo fuiſſe multiplicatos, vt amplius quinquaginta ſuffecerint, & reliquiæ in penuriam deportatę ſint. Addit etiam crebro eam, cum adhuc viueret, eiuſmodi miracula feciſſe.

Panis miro miraculo diuinitus auctus.

TIT. XXIV. De prouidentia Dei quoad alia neceſſaria.

EXEMP. I. *Quomodo prouiderit Deus rebus cultui diuino neceſſariis.*

ANno Domini 513. contigit monachis in Laura ſub Saba degentibus ita neceſſaria deficere, vt ne quidem ſufficeret panis ad Deo ſacrificandum & offerendum. Accedit ergo, is cui commiſſum fuerat miniſterium ſignificans ei calamitatem, & ſimul appropinquare diem Dominicum ei in memoriam reuocans, & quod non poſſet vtique celebrari diuinum myſterium, cum neque panis ſit in Laura ad oblationem, neque aliquid aliud ex rebus neceſſariis. Sed hæc quidem ille. Magna autem illa reuera & admirabilis anima nec ſic quidem deſperauit de Dei curatione, & arcanis & ineffabilibus viis prouidentiæ: Sed ego, inquit, nequaquam prohibebo ſacrum Dei miniſterium. Tanta vero rerum neceſſariarum indigentia præbebit nobis aliquem rerum ſacrarum theſaurum ad ſacrum celebrandum miniſterium: ſed eſt fidelis, inquit, qui iubet craſtinum manere liberum à ſolicitudine, quod attinet ad vſum corporis. Et cum nondum aduenisſet dies Dominicus, veniunt ad ipſum quidam tanquam conſulto miſſi à prouidentia, ſimul ferentes onus triginta iumentorum: onus autem erat frumentum, & vinum, & oleum, & alia monachis apta ad alimentum, adeo vt Laura propemodum eſſet anguſta ad capiendas res eſculentas. Statim ergo diuinus Sabas ei qui indigentiam parce & ſordide ei obiecerat: Quid ais, inquit, ſacrumne dimittemus miniſterium? Ille autem intelligens, interrogationem eſſe reprehenſionem cogitationum, quæ non ſatis erant validæ ad ſperandum in Deo, procidit ad pedes eius, petens veniam, &c.

Cyrill in vita Sabæ apud Sur. 5. Decemb. & Baron. to. 6. an. 513.

Matth. 6.

Prouidentia diuina de rebus inopinate ad ſacrum neceſſariis.

II. *Geiſcæ Vngarorum Duci ad fidem conuerſo, & laborantis de perducendis ad Chriſtianiſmum rebellibus diuinitus punitur.*

ANno Domini nongenteſimo octogeſimo nono, quo tempore Vngarorū gens Dei eccleſiam populabatur, fuit Princeps quidam, quartus ab eo qui Vngaris in Pannoniam ingreſſuris ducem ſe præbuit. Is Geiſca dicebatur, ſeuerus ſane & crudelis homo in ſuos, potenter eis imperans, erga alios vero præſertim Chriſtianos, humanus, miſericors & liberalis: etſi paganiſmi ſui erroribus eſſet implicitus, attamen cœleſtis gratiæ luce ſpirituali appropinquante, cum omnibus vicinis circumquaque prouinciis de pace cœpit accurate tractare, vt iam in illo liceret animaduerti, cuius optaret eſſe filius, dicente in euangelio Domino Saluatore: *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur.* Edicto namque propoſito, iuſſit, Chriſtianis omnibus in ipſius ditionum ſiue ducatum ingredi volentibus hoſpitalitatis & publicæ fidei ſtudium & curam impendi. Porro Clericis & Monachis fecit poteſtatem in ipſius quoque conſpectum veniendi, eoſque propenſo animo audiuit. Atque ita factum eſt, vt Orthodoxæ fidei ſemen in pectoris eius horto ſatum in fruges erumpere geſtiret. Quid multa? Adeſt tempus cælitus diſpoſitum. Credidit ipſe cum familiaribus ſuis. Vndis ſalutaribus expiatus, omnes ditionis ſuæ homines pollicetur ſe ad Chriſtianiſmum perducturum. Cum autem multum eſſet ſolicitus de edomandis rebellibus, ritibus ſacrilegis abolendis, ad ſanctæ Eccleſiæ profectum pro ſua æſtimatione ſtatuendis Epiſcopatibus, mira quadam præuiſione, nocte eum Dominus conſolatus eſt. Miſit enim ad eum iuuenem ſpecioſiſſimum, qui diceret ei: Pax tibi, Chriſte electe, faceſſat cura hæc & ſolicitudo. Non fiet per te quod meditaris. Habes enim manus humano ſanguine pollutas: naſcetur autem tibi filius, qui diuino prouidentiæ conſilio id efficiet, quod tu animo concepiſti. Eritis Rex, & ex eorum Regum numero, quos Dominus elegit, coronam Regni temporarii æterna commutaturus. Tu vero hominem ſpiritali legatione apud te futurum honorifice excipito, exceptum reuerenter habeto, eius exhortationibus ſincerum pii pectoris affectum adhibeto. Expergefactus Princeps, ſtupens id viſione, prius ſecum, deinde cum Chriſtianis & ſuis hominibus pertractans, humi totus proſtratus, expanſis manibus, humiliter gratias egit Deo; ſeque principatumque ſuum cum filio naſcituro, curæ illius qui non dormit, neque dormitat, lacrymabundus commendat. Admirante autem eo de viro diuinitus ipſi prædicto: nuntiatur illi, beatum Adalbertum Bremenſis eccleſiæ Antiſtitem ad ipſum venire, ad Chriſtianam religionem, fidemque nō fictam eum traducere, & ob fidei profectum Domi-

Cartuit. Epi. in vita Stephani Vngarorum Regis c. 1. 2. 3. apud Sur. 25. Aug. Bar. to. 10. an. 989.

Matth. 5.

Geiſca primus Princeps Vngarorum Chriſtianus.

Adalbertus Vngarorum Apoſtolus benignè à Geiſca ſuſceptus.

Domino laudis hoſtiam immolare cupientem. Is nuntius nouis Chriſti tyronibus ineffabilem attulit lætitiam. Dux procedit obuiam ſeruo Chriſti cum fidelibus quibuſdam, honorifice eum excepit, & vt in viſione erat admonitus, modis omnibus ſe obedientiæ filium fore demonſtrat. Deinde iubente ipſo ſic vbique congregatio indomitæ gentis, per ſanctum Epiſcopum fiunt conciones, eius exhortationibus mox illi conuertuntur & baptizantur, multis in locis eccleſiæ conduntur. Luce enim illa, quæ illuminat omnem hominem venientem in mundum, profligatis tenebris, cœpit Vngaria enitere. Et completum eſt in ea, quod Propheta ait: *Populus qui ambulat in tenebris, vidit lucem magnam.* Lux lucis inuiſibilis Chriſtus eſt, quem tunc Gentiles videre meruerunt, quando è tenebris reuocati, illum eſſe & verum Deum & hominem verum perfecte crediderunt.

Iſaiæ 9.

III. *Quomodo Deus prouiderit Clodouæo eiusque exercitui bellum contra Alaricum mouenti.*

Greg. Tur. lib. 2. cap. 37. hiſt. Franc.

Clodouæus primus Galliarum rex Chriſtianus, ſignum ſibi in bonum, quaſi à Deo datum & optatum accepit, illudque ſecutus eſt confidenter. Cum enim Arianos ex Gallia profligaturus exercitum comparaſſet; nuncios ad Beati Martini baſilicam direxit, dicens: Ite, & forſitan aliquod victoriæ auſpicium ab æde ſancta ſuſcipietis. Tunc datis muneribus, quæ loco ſancto exhiberent, ait: Si tu, Domine, adiutor mihi es; & gentem hanc incredulam ſemperque æmulam tibi, meis manibus tradere decreuiſti, in ingreſſu baſilicæ S. Martini dignare propitius reuelare: vt cognoſcam, quia propitius dignaberis eſſe famulo tuo. Maturantibus autem pueris, & ad locum accedentibus, iuxta imperium Regis dum ſanctam ingrederentur baſilicam, hanc antiphonam, ex improuiſo, primicerius qui erat incepit: *Præcinxiſti me, Domine, virtute ad bellū: supplantaſti inſurgentes in me ſubtus me: & inimicos meos dediſti mihi dorſum & odientes me diſperdidiſti.* Quod ſatellites audientes, & Domino gratias agentes, & voto beato Confeſſori promittentes, læti nunciauerunt Regi. Porro ille cum ad fluuium Vigennam cum exercitu aduenisſet, per quem locum tranſire deberet, penitus ignorabat; intumuerat enim ab inundatione pluuiarum. Cumque illa nocte Dominum deprecatus fuiſſet, vt ei vadum, quo tranſire poſſit, dignaretur oſtendere, mane facto cerua miræ magnitudinis ante eos nutu Dei flumen ingreditur, illaque vadante, populus quo tranſire poſſit agnouit. Veniente autem rege apud Pictauos, dum eminus in tẽtoriis commoraretur, pharus ignea de baſilica S. Hilarii egreſſa, viſa eſt ei tanquam ſuper ſe aduenire, ſcilicet vt lumine beati confeſſoris adiutus Hilarii, liberius hæreticas acies, contra quas ſæpe idem ſacerdos pro fide conflixerat, debellaret.

Psal. 17.

Victoriæ auſpicium ab eccleſia petitum.

Cerua duce & S. Hilarii ope dirigitur Clodouæi exercitus contra Alaricum.

IV. *Quomodo ex ſacris codicibus Moroueus intellexerit mala ſibi imminentia.*

Moroueus Chilperici Regis filius, regnandi ambitione imbut⁹ de patre atq; nouerca multa crimina loquebatur; quæ cum ex parte vera eſſent, credo tamen acceptum non fuiſſe Deo, vt hæc per filium vulgarentur. Quadam enim die ad conuiuium eius accitus cum pariter ſederemus, ſuppliciter expetiit aliqua ad inſtructionem animæ legi. Ego vero reſetato Salomonis libro verſiculum: qui prius occurrit, arripui, quî hæc continebat: *Oculus, qui aduerſus reſpexerit patrem; effodiant eum corui de conuallibus.* Illo quoque non intelligente, conſideraui hunc verſiculum à Domino præparatum. Tunc direxit Guntheramnum puerum ad mulierem quandam habentem ſpiritum Pythonis, vt ei quæ erant euentura narraret. Aſſerebat præterea, ipſam ſibi ante hoc tẽpus non ſolum annum, ſed diem & horam in qua Rex Charibertus obiret denunciaſſe. Quæ hæc ei per pueros mandata remiſit: Futurum eſt enim, vt Rex Chilpericus hoc anno deficiat; & Moroueus, incluſis fratribus, omne capiat regnum. Tu vero ducatum totius regni eius annis quinque tenebis, ſexto vero anno in vna ciuitate, quæ ſuper Ligeris alueum ſita eſt in dextera eius parte fauente populo, Epiſcopatus gratiam adipiſceris, ac ſenex plenus dierum ab hoc mundo migrabis. Cumque hæc pueri redeuntes omnino nunciaſſent, ſtatim ille vanitate elatus, tanquam ſi iam in cathedra Turonicæ eccleſiæ reſideret, ad me hæc detulit verba: Cuius ego irridens ſtultitiam, dixi: A Deo hæc poſcenda ſunt: nam credi non debent quæ diabolus repromittit: ille autem ab initio mendax eſt, & in veritate numquam ſtetit. Illoque cum confuſione diſcedente, valde irridebam hominem, qui talia credi debere putabat. Sic Moroueus à Gregorio correptus, & à ſacrilega illa Pythonice eluſus, tres libros ſuper ſancti Martini ſepulcrum poſuit, id eſt, Pſalterii, Regum Euangeliorum: & vigilans tota nocte, petiit, vt ſibi beatus confeſſor, quid eueniret, oſtenderet; & vtrum poſſet regnum capere, an non, vt Domino iudicante, cognoſceret. Poſt hæc continuato triduo in ieiuniis, vigiliis, atque orationibus, ad beatum tumulum iterum accedens reuoluit librum, qui erat Regum. Verſus autem primus paginæ quam reſeruit, hic erat: *Pro eo quod reliquiſtis Dominum Deum veſtrum & ambulaſtis poſt deos alienos nec feciſtis rectum ante conſpectum eius ideo tradidit vos Dominus Deus veſter in manibus inimicorum veſtrorum.* Pſalterii autem verſus hic eſt inuentus: *Verumtamen propter dolos poſuiſti eis mala: deieciſti eos, dum alleuarentur. Quomodo facti ſunt in deſolationem? ſubito defecerunt: perierunt propter iniquitates ſuas.* In Euangeliis autem hoc eſt repertum: *Scitis quia poſt biduum Paſcha fiet, & Filius hominis tradetur vt crucifigatur.* In his reſponſionibus ille confuſus, flens diutiſſime ad ſepulchrum beati Antiſtitis aſſumptio ſecum Guntheramno Duce, cum quingentis aut eo amplius viris diſceſſit.

Greg. Tur. l. c. 14. hiſt. Franc. Bar. to. 7. an. Do. 580.

Prou. 30.

Pythoniſſam conſulit Moroueus regnãdi cupidus.

Moroueus à Greg. Ep. monetur ne credat Pythoniſſæ.

Moroueus quærit ventura ex ſanctis codicibus.

2. Par. 7. Hier. 2.

Pſal. 72.

Matth. 26.

V. *De futura Leudaſtæ prætentione fruſtranda, per S. Greg. ex libru ſacris cognita.*

Greg. Tur. hiſt. Fran. li. 5. ca. 49.

Sabbatho in ipſo Paſcha venit Leudaſtes calumniator potens & impudens, in vrbem Turonicam: adſimulanſque aliud negotium agere apprehenſos Platonem Archidiaconum & Gallenum in vincula connectit; catenatoſque & exutos veſte iubet ad Reginam deduci. Hæc ego audiens, dum in domo eccleſiæ reſiderem mœſtus turbatuſque ingreſſus orationem, Dauidici carminis ſumo librum, in quo ita repertum eſt. *Eduxit eos in ſpe, & non timuerunt & inimicos eorum operuit mare.* Interea ingreſſi in fluuium, ſuper pontem, qui duabus lintribus tenebatur; nauis illa quæ Leudaſtem vehebat demergitur. Et, niſi nandi fuiſſet adminiculo liberatus, cum ſociis forſitan interiiſſet. Nauis vero alia, quæ huic innexa erat, quæ & vinctos habebat, ſuper aquas Dei auxilio vehebatur.

Pſal. 77.

Auſpicium ex litteris ſacris.

VI. *Vt ſingulari Dei prouidentia B. Martinus in Epiſcopum fuerit lectus.*

E vita eius per Seuerum Sulpicium eius diſcipulum ſcrip. a. Sur. 11 Nouemb. to. 6.

Singulare extat exemplum de prouidentia apud Surium in vita diui Martini, de eo eligendo in Epiſcopum. Vna omnium erat voluntas eademque ſententia, Martinum Epiſcopatu Turonenſi dignißimum, fœlicemque fore eccleſiam tali tantoque Sacerdote. Non multi ex Epiſcopis, qui conuenerant, impie pertinaciterque repugnabant, quod vilis eſſet minuſque ſcientia præditus. Inter eos quidam Defenſor nomine, vir doctus & magnæ auctoritatis, cuius extat opus Locorum communium, pertinaciter reſiſtebat: qui tamen prophetica lectione eodē die mirabiliter, Deo ita prouidente, repreſſus eſt: Cum enim ſumpto pſalterio Lector vnus ſacras litteras de morte conſuleret, aperto volumine, prima ſorte in eum incidit verſum; *Ex ore infantium & lactentium perfeciſti laudem vt deſtruas inimicum & defenſorum* (ſic enim habebat antiqua Gallorū lectio.) Quo lecto clamor populi tollitur, & pars aduerſa confunditur. Atque ita perſuaſum omnibus eſt, diuina prouidentia hunc pſalmi verſiculum lectum fuiſſe, vt aduerſarii conticeſcerent, & D. Martinus cathedram, infantium & lactentium oraculo Spiritus ſancti loquentium confirmatam accepit.

Pſal. 8.

VII. *Prouidentia diuina & S. Ephræm Syrus in carcerem ſit coniectus, & à mortis periculo liberatus.*

Ex confeſſione S. Ephræm & ſuipſius reprehenſione.

Cum adhuc verſarer in ſæculo, inimicus expugnauit me in iuuentute, dum procellarum errore agitarer, nec pericula imminentia præſentirem: at diuina benignitas me in interiore Meſopotamiæ regione peragrantem, fecit in paſtorem ouium indere: qui me, quoniam ad veſperum inclinabat dies, apud ſe manere rogauit. Media autem nocte lupi gregem adorti oues diſſiparunt, cum paſtor graui ſomno oppreſſus iaceret; at Domini ſuperuenientes me quoque tanquam reum in iudicium abripuerunt. Conſtitutus poſtea ante iudicem, me defendebam, & rem vti acciderat, enarrabam. Interim adducitur quidam in adulterio (vt aiebant) deprehenſus, ſed mulier profugerat, Iudex autem re dilata, vtrumque noſtrum in eundem detrudi iuſſit carcerem: in quo agricolam quendam propter homicidium detentum reperimus. Sed neque qui mecum ducebatur, adulter erat, neque hic agricola homicida, ſicut neque ego ouium fur. Cadauer autem propter agricolam, & paſtor propter me, & maritus propter adulterium in alia ſeruabantur cuſtodia. Peractis igitur ſeptem illic diebus, aſpexi octauo die quemdam ſecundum quietem ſic me compellantem: Expende tecum quæ cogitaueris, ac feceris; & ex teipſo cognoſces, nihil vos iniuſte pati; ſed neq; ipſi ſcelerum auctores impune euadent. Cogitant, & fatentur tres capti quid feciſſet, fatentur ſe merito vinculis puniri. Sequenti nocte eundem inſpicit & audit dicentem: Cras conſpicietis & illos, qui à vobis iniuria affecti ſunt, & calumniæ falſæque accuſationis veſtræ remunerationem. Experrectus, cogitabundus hærebam. Socii vero ad eum: Quid, inquiunt, ita triſtis es? Cauſam explicat, omnes anguntur, ſiſtuntur Iudici, & ſubito adducuntur quinque vincti coram eo. Itaque qui mecum erant, multis excepti verberibus iterum in cuſtodiam retruſi ſunt, me illic relicto. Deinde duo in primis in iudicium adducti ſunt; atque iſti fratres illius erant viduæ, quæ per calumniam ab iis paterna hæreditate fuerat ſpoliata. Vnus autem eorum in homicidio, alter in adulterio deprehenſus erat. Quæ dum ipſi crimina confeſſi eſſent, per tormenta coacti ſunt & alia, quæ patrarant, ſcelera confiteri. Homicida ergo confeſſus eſt, ſe quodam tempore, dum negociaretur in ciuitate, cum muliere quadam conſuetudinem habuiſſe. Hæc vero illa erat cuius cauſa vnus ex illis, qui mecum detinebantur, in cuſtodia ſeruabatur, interrogatuſque quo pacto effugiſſet, rem omnem aperuit. Alter vero præter adulterium, cuius damnatus fuerat, etiam ſe hominem interfeciſſe confeſſus eſt, illum ſcilicet, quem agricola, qui mecum detinebatur, occidiſſe accuſabatur. Aiebat autem maritum mortuum illius eſſe fœminæ, quæ ipſius amore capta fuerat. Nam cum, inquit; pomeridiano tempore agrum ſuum inuiſeret, fictæ ſalutationis prætextu propius accedens, confeſtim occidi, & aufugi. Quem affines mulieris comprehendunt tanquam homicidā, & in carcerē mox coniectus eſt. Adducti ſunt & tres reliqui, quorum vnus, quod ſegetes cōbuſſiſſet, accuſabatur, alii vero duo quod conſcii & ſocii cædis fuiſſent. Sed paucis excepti verberibus, quia nihil fatebantur, in carcerē retruſi ſunt, propter nouum Iudicis ſucceſſorem. Poſt multos iterum dies vidi Angelum, me ſic compellantem: Ecce hi tres, aliorum etiam ſcelerum rei, nunc iuſtas pœnas luent. Quod ipſis cum dixiſſem, confeſſi ſunt duo ex eis ſe flagitii cuiuſdam furis conſcios fuiſſe; qui cum quendam interfeciſſet, propter vineam adiacentem ſuæ poſſeſſioni, ei nos teſti-

Angelus S. Ephræm monet vt conſcientiam exami net.

Angeli apparitio altera.

teſtimonium dedimus, hanc ipſius fuiſſe veniam, eumq; non ab illo necatum, ſed è rupe præcipitem corruiſſe mortuum. Tertius autem retulit, ſe ita cõcitatum è tecto quendam præter voluntatem deturbaſſe; quo ex caſu ille interiiſſet. Poſtea rurſus conſpexi in ſomnis Angelum hæc mihi referentem: Tu cras liberaberis; reliqui autem iuſtum ſubituri ſunt iudicium. Fidelis igitur eſto, & diuinam prouidentiam enarrato.

Eiuſdem apparitio.

PETITIO QVINTA.

Et dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris.

TIT. XXV. De dimittenda proximo iniuria nobis facta.

Luc.18. *Publicanus longe conſiſtens præ pudore ac dolore, & oculis humi defixis cum tunſione pectoris hac oratione veniam petens: Deus propitius eſto mihi peccatori, rediit domum iuſtificatus.*

Luc.7. *Mulier illa peccatrix, quæ Chriſto Domino retroſtans, lacrymis rigauit pedes, capillis etiã abſterſos oſculabatur, meruit audire: Dimiſſa ſunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum.*

Matth.18. *Seruus autem ille nequam, cui Dominus debitum remiſerat, quia conſeruo ſuo remittere noluerat, tortoribus ab eodem Domino fuit traditus.*

EXEMP. I. *S. Martius Chriſti Domini verbo edoctus libenter iniuriam remittebat.*

Greg. Turon. de vit. Patrũ cap. 8. apud Sur. 13. Apr. Biblioth. SS. PP. tom. 7.

MAgnum nobis diuina pietas largita eſt beneficium, cum delictis noſtris fieri præcepit de remiſſione refugium, ſi negligentibus ignoſcamus, ſi indulgeamus lædentibus, ſi odientibus nos è contrario commodum benedictionis impertiamus, dicente Domino Ieſu Chriſto: *Diligite inimicos veſtros, benefacite iis qui oderunt vos, &c.* Ecce remiſſio iniuriarum filium te Dei Patris facit, cohæredem Chriſti adſcribit, cœleſtibus regnis habitatorem ſtatuit. Vnde manifeſtũ eſt oblita delicta eius in cœlo, qui delinquenti beneficium veniæ impertitur in ſæculo, teſtante Domino: *Si, inquit, dimiſeritis hominibus peccata eorum, &c* Cum vero ſupplices famulos docet orare, ait: *Sic dicetis ad patrem: Dimitte nobis peccata noſtra, &c* Cuius ſententiæ S. Martius Abbas ſanctitate præclarus, ac diuinis eruditus litteris, vim corde retinuit, vt libenter dimitteret delinquenti, nec ſolum ignouit noxam, verum etiam munere præbuit gratiam.

Matth. 6.

Ibidem.

II. *Quam vile ſit iniuriarum illatarum non meminiſſe.*

Ex Anaſt. Baron. tom. 8. Ann. 599.

Anaſtaſius Epiſcopus Antiochenus, cognomẽto Sinaita, in oratione de ſacra Synaxi, quam Achilles Statius Luſitanus in Latinum à ſe conuerſam obtulit Gregorio XIII. Pontifici Maximo, anno Redemptoris 1579. poſt alia de dimittendis acceptis à proximo iniuriis elegantem huiuſmodi hiſtoriam perbreuem quidem exempli cauſa adducit in medium: Vir, inquit, vnus ex iis qui monachali inſigniti ſunt ſchemate, cum negligentiſſime perſummum otium vitam ſuam omnem egiſſet; ea, quæ eſſet ad mortẽ, infirmitate cœpit infirmari. Cumque iam vltimum ſpiritum duceret, ſuam ipſius mortem nequaquam perhorreſcens, ſumma voluntate, magnaque cum gratiarum actione exolutis vinculis excedebat. Ad quem aſſidentium Patrum vnus: Frater, inquit, perſuaſum tibi habeto, & putaſſe nos & vidiſſe, ſumma negligentia, animique remiſſione vixiſſe te vtique ad hoc vſque tempus; & vnde hæc tibi nunc tanta ſecuritas, id vero omnes neſcimus. Cui reſpondit frater: Eſt ita omnino, Patres, vitam per ſummam negligentiam duxi; ſed Angeli Dei eadem hac ipſa hora peccatorum meorum ad me chirographon attulerunt, cumque ea quæ feciſſem, poſtquam ſæculo renunciaſſem, peccata legiſſent, numquid agnoſcerem, rogauerunt. Quibus ego: Maxime vero, inquam, agnoſco: ſed idem ex quo renunciaui ſæculo, vitamque inſtitui monaſticam, nec iudicaui quemquam, nec ab vllo mihi factam iniuriam meminiſſe volui. Igitur Domini verba ad me quoq; pertinere opto & oro, qui dixit: Nolite iudicare, & non iudicabimini; &, Dimittite, & dimittetur vobis. Quæ poſtquam Angelis dixi, chirographon peccatorum meorum conſciderunt; & inde nunc ſumma cum lætitia & ſecuritate proficiſcor ad Dominum. Hæc vbi frater ille narrauit Patribus, Domino in pace ſpiritum reddidit, magnæque aſtantibus ædificationis vtilitatisque cauſa & auctor extitit.

De dimittendis iniuriis hiſtoria.

Iudicium alienum cauendum.

Iniuriarum remiſſio aditum ad gloriam parat.

III. *De Crucifixi imagine ſe Ioanni Gualberto condonanti inclinante.*

In vita eius à Blaſio Melaneſio conſcripta apud Sur. 12. Iul. & Baron. tom. 11. ad ann. Dom. 1051.

Aliud exemplum adfero Ioannis Gualberti, tunc adhuc in ſæculo conſtituti, & inimicitiarum iramque parentis non minus quam facultatum hæredis: poſtea vero Abbatis Sanctiſſimi Patris monachorum Vmbroſæ vallis. Incidit is ſemel in hoſtem & interfectorem propinqui ſui, cuius diu exoptauerat interitum, loco tam anguſto, vt neuter poſſet de via deflectere. Cum vero hoſtis, quod inermis eſſet, nihil niſi mortem præſentem expectans, conceptа tamen repente fiducia de Ioannis clementia deſiliit ab equo, humique proſtratus veniam iunctis manibus ſibi dari pro Crucifixi amore ſuppliciter petiit. Audito crucifixi nomine compunctus Ioannes amore crucifixi pacem illi obtulit, iuſſumque è terra ſurgere liberum hominem dimiſit. Ingreſſus poſt Ioannes in Eccleſiam S. Miniati, quæ nunc arce Florentinæ ciuitatis obducitur, cum coram crucifixi imagine flexiſſet genua, vidit à cruce pendentis caput ad ſe inclinari, tanquam ipſi gratias agentis, quod pro eius amore ac in eum pietate

pietate hoſti capitali peperciſſet. Hodieque, hoc eſt poſt annos quingentos adhuc viſitur, & pie colitur ſacra illa Chriſti Crucifixi ſtatua: cerniturque ad facti memoriam ſempiternam etiam nunc caput eius exporrecta fronte motum longius à ligno cui ſuffixa illa eſt, non in grauati morem demiſſum, ſed eius potius qui amicum benigne ſalutet, illique præſtitum officium gratuletur.

IV. *Nicephoro condonanti martyrij palma conceditur, quæ Sapricio deneganti veniam præcipitur.*

In vita S. Nicephor. apud Sur. 9. Febr tom. 1. & Lipp. ex Metaph.

In tempore illo erat presbyter quidam Antiochię Sapricius nomine, cui ſumma & fraterna quædam familiaritas intercedebat cum homine quodã laico Nicephoro, adeo vt nunquam contracta à teneris vnguiculis amicitia interrumpi poſſe videretur. Verum enimuero ſceleratiſſimus humani generis hoſtis, cum ſuprema inter eos pax maxime agere videretur, tam acerbo alterum in alterius pernicię odio concitauit, ſe vt mutuo colloquio vterque indignũ reputaret. Cumque longo tempore hoc modo capitali inimicitia diſiuncti eſſent Nicephorus ſalutari dolore compunctus amicos quoſdam ſubornauit, qui ei à Sapricio veniam impetrarent: ſed Sapricius mente prorſus in ſcelere obdurata, precantes à ſe repulit, neque vlla ratione cum Nicephoro in gratiam redire voluit. Vnde non mediocriter turbatus Nicephorus alios atque alios ſecundo & tertio viros prudentiæ & pietatis opinione præſtantes ad eum deſtinauit, vt aliqua ſaltem ratione viderent, qui odium extinguerent, & animos diſiunctos ad pacem & priſtinam amicitiam reuocarent. At vero cum neque amicorum preces, neque Nicephori per eos obteſtationes Sapricium vllo modo inflectere poſſent, Nicephorus amore diuino vehementius inflammatus, ſupplex ad eum properauit, & magna humilitate ſe ad pedes eius abiiciens per Chriſti ſanguinem eum rogauit, vt illatam iniuriam condonaret, & tam graues inimicitias aliquando tandem deponeret. At Sapricius ſumma cum indignatione ſupplicem à ſe repulit, & in eadem animi peſte pertinaciter perſeuerauit. Hæc cum fierent, repente ſæua tempeſtas Antiochiæ exorta res Chriſtianorum in ſummas anguſtias adduxit: fuitque inter alios Sapricius in vincula coniectus, & Præſidi oblatus, à quo de nomine & conditione interrogatus: voce conſtanti & præclaro etiam martyre digna, ſe Sapricium dici & non modo Chriſtianum, ſed Chriſtianorum ſacerdotem eſſe reſpondit. Cui præſes. Noſti, inquit, Auguſtos noſtros, & finium Romanorũ Dominos, Valerianum & Gallum præcepiſſe, vt qui diis immortalibus ſacrificare renuit, acerbiſſimis ſuppliciis afficiatur? Cui intrepide Sapricius reſpõdit: Nos Chriſto Deo cœli terræque Domino iugiter ſacrificamus: omnes autem dii veſtri gentium dæmonia, opera ſunt manuum hominum, neque vllam in calamitate refugium præſtare poſſunt. Præſes, his auditis, ira vehemẽter commotus, iuſſit eum in cochleam proiectum immaniter torqueri. Quod tormenti genus acerbum ſane & crudele Sapricius tam inuicto animo pertulit, vt Præſidi etiam inſultaret, dicens: Corpus tu quidem hoc excarnificare potes, animæ autem meæ quæ in manu CHRISTI IESV eſt, poteſtatem nullam habes. Tum improbus iudex cum videret eum ſuppliciis ſuperari non poſſe, capitis eum condemnauit. Accepta itaque martyrii ſententia Sapricius lætus ad palmam egreſſus eſt. Quod cum audiſſet Nicephorus, iterum ei ſupplex obuiam properauit, orans atque obſecrans, vt priſtinæ conſuetudinis memor, ſibi, ſi quid peccaſſet in eum, ignoſceret. Sed Sapricius cordis ſui malitia obcæcatus vultu eum auerſatus eſt; At Nicephorus de ſalute proximi ſui magis magisque ſolicitus, alia iterum via obuiam ei proceſſit, cum lacrymis eum obteſtans, per ſacroſanctum nomẽ Domini noſtri IESV CHRISTI, pro quo vitam & ſanguinem profundere non dubitabat, vt amicum ſuplicem & peccatum ſuum agnoſcentem in gratiam reciperet. Sed Sapricius nullis lacrymis & precibus conceptum odium deponere voluit, neq; vnquam Nicephorum ſupplicantem & lacrymantem verbulo vno dignatus eſt. Interea cum hoc modo ventum eſſet ad certaminis locum in quo propter confeſſionem nominis Chriſti cœleſti corona donandus erat, lictores eum genua flectere iuſſerunt, vt iam latam capitis ſententiam exciperet. Tum Sapricius conturbatus: Quare, inquit, capite plectar? Reſpondent lictores: Quare ſpreto Imperatorum inuictiſſimorum mandato, diis noſtris ſacrificare noluiſti. Hæc cum audiſſet miſer ille, ſupplex ipſis lictoribus factus eſt, qui tanta fortitudine acerbiſſima iam ante ſupplicia contemſerat: & ſe paratiſſimum ad diis ſacrificandum eſſe dixit. Hic fuit odii illius inueterati fructus hæc merces iniquitatis. Hoc iuſtum Dei iudicium, vt ei fores regni cœlorum clauderentur, qui viſcera ſua ſupplicanti fratri durus & immiſericors clauſerat. At non is animus Nicephori, cernens fratrem ſuum in barathrum perditionis æternæ iam præcipitatum, ingentem lacrymarum vim pro eo ad Dominum fudit: orans atque obſecrans Sapricium, ne tanta ſe perfidia inquinaret. O frater, inquit, quid facis? Vbi mens, vbi ratio, vbi inuictum illud animi tui robur quo tyrannum, eiuſque minas iam ante viciſti? Quid? Tu illam coronam cœleſtem, illam victoriæ palmam, quam tot tantisq; tormentis hactenus acquiſiuiſti, vno momento perdere decreuiſti? Cum hæc nullum apud Sapricii animum fraudibus dæmonis & propria malitia deuictum, pondus haberent, Nicephorus facib⁹ diuini amoris inflammatus magna voce in medium proſiliens exclamauit: Ego ſum Chriſtianus, credo in Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, quẽ ille negauit. Me ergo iam pro ipſo ferite. Lictores tantam audaciam admirati, obſtupuerunt, miſſoque confeſtim ad præſidem nuncio, ſignificauerunt, Sapricium quidẽ mortis metu perter-

Summus amor in ſummum mutatus odiũ.

Sapricii durities.

Perſecutio in Chriſtianos Antiochiæ.

Sapricius conſtanter Chriſtum confitetur.

Sapricius damnatur capitis.

Pertinacia in odio etiã poſt immanes cruciatus pro Chriſto.

Odii fructꝰ.

Nicephori obteſtationes ad Sapricium.

perterritum Chriſtum negaſſe, atque ad diis ſacrificandum paratum eſſe, ſed aliũ quendam, Nicephorum nomine, maioris conſtantiæ & virtutis virum vltro ſe ad mortem pro Chriſti gloria offerre. His auditis præſes eum Sapricii ſupplicium ſubire iuſſit. Lictores ergo audita præſidis ſententia Nicephorũ libere & conſtanter Chriſtum Ieſum profitentem, & ſummo gaudio exultantem capite truncarunt.

Nicephor' palmam eripit Sapricio.

V. *De reconciliatione obeunda etiam cum parte ladente priu quam offeratur ſacrificium.*

Ex Leontio Metaphr. Sur. tom. 1. 22. Ianuar. Matth. 5.

Cum aliquando S. Ioannes Eleemoſynarius incruentum offerret ſacrificium, ea ipſa hora in qua ſacrum velum aufertur, à ſanctis donis, recordatus eius, qui odiũ in eum conceperat, & memor præcepti Dominici, quod iubet quidem: *Demittere donum ante altare, procedere autem prius ad fratris reconciliationem, & tunc d num offerre:* ſignificat Diacono, vt cõnexam reſumat petitionem, & ſæpe dicat, donec ipſe redierit. Ipſe autem ventrem prætexens, egreſſus eſt ab altari & mittit magna celeritate, ad ſe vocans illum clericum; qui mox aderat: Sanctus vero procidit ad eius pedes, nihil omnino auerſans oculos eorum qui aderant, veniam poſtulans. Deinde ille, qui prius fuerat inſipiens, videns hoc ſacroſanctum caput proiectum ad ſuos pedes, fuit ſtatim fractus animo, timens ignem de cœlo, & quę illinc mittuntur fulmina. Ipſe quoque pronus cadens, petiit ab eo veniam. Beatus autem Ioannes, Deus ambobus, inquit, ignoſcat, fili mi. Deinde eum quoque ſecum aſſumit, & cum gaudio, & cum quanta dici non poteſt voluptate aram ingreſſus, tunc auſus eſt Deo dicere cum fiducia: *Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris:* abhinc ergo fuit hic Clericus adeo modeſtus & moderatus, vt viſus ſit dignus, qui ordinaretur presbyter.

Summa Io. Eleemoſynarii humilitas.

Matth. 6. 12.

VI. *De iniuriis acceptis, eo ipſo die, quo acceptæ ſunt, dimittendis.*

Sur tom. 1. ex Simeone Metaphr.

Huic non abſimile eſt, quod ſequitur. Eſt Angelorum, ait quidam ex Patribus, nequaquam depugnare, ſed eſſe in pace perpetua: dæmonũ autem irreuocabiles per totam vitam exercere inimicitias; hominum vero ſapientum breuiter quidem fortaſſe iraſci, cito autem & paulo poſt currere ad reconciliationes. Cum ergo prædicto Ioanni Patriarchæ accidiſſet: vt nonnihil propter iuſtitiæ zelum aduerſus Patricium quendam commotus fuiſſet, adueſperaſcente iam die, per vnum ex ſuis presbyteris ei mandauit, dicens: Sol eſt iam in occaſu, vir maxime venerande. Ille autem compunctus ſtatim ad Sanctum ſe contulit, quem Sanctus amice excepit, & complexus eſt.

Diſcrimen Angelorũ & hominũ quoad parcendum.

Iniuriæ ſtatim compeſcendæ.

VII. *Io. Patriarcha non vult Diaconum ſacrorum myſteriorum fieri participem niſi reconciliatum.*

Idem ibid.

Cum idem Patriarcha reſciuiſſet quendam ex Diaconis, Damianum nomine, odio perſequi propinquum, vt qui recordaretur iniuriæ acceptæ denunciauit Archidiacono, vt tempore participationis ſacramentorum ei oſtenderet illum, qui memor erat iniuriæ. Cum ergo cognouiſſet, eum manu accipiens: *Vade* dicit ei, *& fratri primum reconciliare*, vt vult præceptum, & tunc ſumes ſacramenta Chriſti, qui non eſt memor acceptæ iniuriæ. Ille autem pudore affectus, præſentibus omnibus promiſit ſe hoc facturum, & tunc eum impertit ſanctificatis. Deinceps ergo timor inuaſit non ſolũ clericos, ſed & laicos: & cauebant ne vllum odio haberent, & eſſent acceptæ iniuriæ memores, metuentes ne multis præſentibus ſic pudore afficerentur.

Matth. 5.

VIII. *Quemodo Robertus Burgundionum Dux filii interfectoribus condonauit.*

Ex Hugone in S. Hugenis actu. Baron. tom. 21. Annal. ann. Dom. 1055. §. 22.

Mirandis plus miranda ſubiungo, quæ referentibus viris authenticis probata cognoſco. Hæc ſane referunt Gaufredus de monte Sancti Vincentii, & Rainaldus Heduenſis, qui adhuc præſentes ſunt. Dux Burgundiæ Robertus, Haganonem Heduorũ Epiſcopum nimia infeſtatione grauabat, de variisque prædonum incurſibus paſſim Burgundia laborabat. Eapropter Gaufredus Lugdunenſis, Hugo Biſuntinenſis, Aihardus Labilonenſis, & Drogo Maſticanſis Heduam conuenerunt, magnique Patrem conſilii prædictum Hugonem Cluniacenſem Abbatem venire rogarunt. Aderat illuſtrium multitudo virorum, populus confluebat infinitus, pro pace ſupplicans indefeſſis clamoribus. Aduenienſ ipſe Dux, imo tyrannus Heduam intrauit, ſed faſtu maligno intereſſe conuentui recuſauit. At Abbas feruore charitatis permotus adiit tyrannum, eumque vehementer increpans, cunctis mirantibus, tanquã nouem mitiſſimam ſecum adduxit. Epiſcopus autem ſupplicantibus, vt pater Hugo pro pace componenla loqueretur turbis vtique reticentibus, & ab eius ore pendentibus, ſic ait: Qui pacem quærunt, qui Deum diligunt, non abeant, nobiſcum agant: Qui vero filius pacis non eſt qui non ex Deo, ſed aduerſarius eſt, huic ex parte omnipotentis Dei præcipio, vt a nobis exeat, & operi diuino non noceat. Vix dicta compleuerat, cum ecce quidam ſtatura procerus, facie truculentus, multis eum ſequentibus, egreſſus diſparuit. Non fuit in tanta multitudine hominum, qui aliquem noſſet exiſſe, qui egrediebantur. Mirabantur ſinguli, ſtupebant vniuerſi. His ita depulſis, tantam mox efficaciam prædicatio Sancti habuit, vt eo iubente Dux ipſe ſui necem filii interfectoribus condonarit, & Eccleſia pacem receperit. Res equidem mira, ſed altiori miraculo cumulata. Quamdiu enim in Concilio illo vir Sanctus perdocuit, ſicut columba candida ſuper caput eius apparuit. Quibus id videre datum eſt, Deum glorificauerunt; non enim omnes hanc videre gloriam meruerunt.

S. Hugonis Abbas concione commotus Robertus ignoſcit.

Columba candida ſuper caput Hug. Abbas Cluniacenſ. dum perorat in Concilio Heduenſi.

IX. *De mirabili duorum Comitum post longa eaq; inteſtina odia per Thom. Cantuar. conciliatione.*

Thom. Stapleton. de miraculis. Tho. Cantuarienſ.

Duo Alemaniæ Comites, quorum vni Otho, alteri Hermes nomen erat, inueterato odio & graui bello inter ſe diſſentiebant. Nihilominus vtrique ſumma erga D. Thomam Archiepiſcopum deuotio erat; eum & mane & veſperi hac ſalutabant antiphona: Opem nobis, ô Thoma, porrige, rege ſtantes, iacentes erige, mores actus, & vitam corrige, & in pacis nos viam dirige. Verſ. Corona aurea ſuper caput eius. Reſp. Expreſſo ſigno ſanctitatis, gloria honoris, & opus fortitudinis. Oremus. Deus pro cuius Eccleſia glorioſus Archipontifex Thomas gladiis impiorum occubuit, præſta quæſumus, vt omnes qui eius implorant auxilium, petitionis ſuæ ſalutarem conſequãtur effectum. Per Chriſtum. &c. Hinc accidit quinto Feſto Pentecoſtes (quod D. Thomæ dicatum eſt) amicus Dei D. Thomas, ſanctiſſimæ memoriæ Archiepiſcopus quondam Cantuarienſis nocturna viſione ſupradicto Othoni apparuit, ita inquiens: Cur, quæſo, eos odio proſequeris, quos amore proſequor? Nunquid tibi in mentem venit, quoties te bellantem contra paganos intuerim? (ſicuti etiam eius aduerſario Hermeti adfuerat) hæc obſecro non ſolum ad mentem reuoca, ſed & memineris me Thomam eſſe Archiepiſcopum Cantuarienſem, qui tibi ſerio iniungit, vt hoc die Iulii 7. infra annum coram me compareas in Eccleſia Domini Martini, in finibus Artheſiæ (quo ſæpe veniſti dum ex monaſterio S. Iudoci ad mare redires) eoque deduceres filium tuum Goſſonũ, vt melius ei ſit. Hæc ſi non feceris, quam grauiter Deum offendant, qui iniuſta bella gerunt, ſtatim experieris. Eadem verba in ſomno Hermeti Comiti fecit ſanctus Thomas, præcipiens etiam vt filium ſuum Almaricum (quem Amoulti vulgo dicimus) conduceret. His autem Comitibus erant duntaxat duo filii, & totidem filię. Iamque ſupradictus Goſſonus vſum videndi perdiderat, dum aprum in ſyluis venatur, ramo quodam in oculum irrumpente, vixque annum decimum & ſextum attigerat. Vt igitur ad dictum diem in cœnobium Domini Martini appellerent ambo Comites, inſcii tamen mutuæ viſionis, itineri ſe accingunt. Prior Hermes illuc cum peruenĩſſet ſacrum in D. Thomæ ſacello audiebat: & ecce alter Otho etiam intrat eccleſiam, certiorq; factus de aduentu Hermetis aduerſarii, ſtatim cingulum cum enſe humi in templo deponit, nec vult ſacellum D. Thomæ ingredi, ne Hermetis orario interturbetur, famulis quoq; ſuis interdicens, ne quis eorum illum attingeret. Interim quidam ex famulis Hermetis adeſſe Othonem nunciat, quidque de ſuo enſe feciſſet. Tum Hermes erectis in cœlum oculis: Gratias, inquit, tibi ago Domine Deus, ac ſancto Martyri. Hic Otho nobis eſt gratiſſimus: pariterq; depoſito cingulo gladium ad pedes imaginis ſancti martyris depoſuit: atque Miſſæ ſacrificium ad finem vſque deuote audiuit vna cum Othone, qui è ſacello prodeuntem Hermetem pileo depoſito honorifice ſalutauit, tanquam & Dei, & ſancti Thomæ amicum ac famulum. Hunc cum humaniſſime reſalutaſſet Hermes eodem modo, eorundem filii eandem ſalutationem præſtiterunt. Poſtea ambo duos enſes in manu ſancti martyris collocarunt in ſignum pacis compoſitæ ac fœderis perpetui, etiamſi parui non eſſent precii. Deinde idem Otho cum Hermete alteri ſacro interfuit, & ambo pariter cum filiis oblationem ſacerdoti fecerunt manibus ſe complectentes cum ſumma deuotione.

Sancti Dei, reconciliationis humanæ ſtudioſi.

Belli iniuſti grauis culpa.

Comitum Othonis & Hermetis reconciliatio.

Pacis initæ ſignum.

X. *De horrenda Dei vindicta in hominem ignoſcere nolentem.*

Ex Bran. monacho de vitis etus. Sur. tom. 1. 19. Ianuar. Matth. 5.

Dum tempore quodam ſanctus Wolſtanus Wigornienſis Epiſcopus ſermonem de pace faceret, & multi ad concordiam rediret, vnus inter eos nullo ſuaſu, nec etiam Epiſcopi rogatu, pro fratris nece homicidæ veniam petenti indulgere voluit. Huic in medium adducto dixit Epiſcopus: Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur. Conſtat ergo quod pacifici, ſunt filii Dei & beati: & diſcordantes, ſunt miſeri & filii diaboli. Illi igitur, cuius es, te committo, & trado carnem tuam ſatanæ. Statim ille mancipium hoſtile effectus, dentibus ſtridere, ſpumas iacere, caput rotare cœpit. A Wolſtano demum ſanatus, cum pacem adhuc repudiaret, iterum, & tertio arreptus eſt, quouſque ex corde iniuriam & offenſam remitteret.

Vltio terribilis in peruicacem.

XI. *De alia vltione diuina in negantem ignoſcere veniam petenti.*

In translat. S. Donatini Rhemenſ. Archiepiſc. Burga. Sur. 14. Octob.

Cum inclytus Flandriæ Marchio Balduinus, cultor iuſtitiæ, pacis amans inter cætera bonorum operum ſtudia, monaſterium in caſtro Haſnonienſi fundatum extruxiſſet, eius dedicandi cauſa mirificos immenſis opibus ſuis adhibuit apparatus, tantæque ſolennitati omnes Flandriæ optimates cum ſuis iuſſit intereſſe. Inter quos etiam nobilis quidam ad ſancti Donatiani corpus venit, per tantum patronum peccatorum ſuorum remedia expetens. Ecce autem poſt affixa loculo eius oſcula ſurgente illo, quidam, cuius magno ardebat odio, cuique iampridem necem moliebatur, ad genua eius procidit, propter Deum, & ſanctum Donatianum ſibi ab illo veniam dari petit: In te, inquiens, peccaui: miſerere mei, vt etiam Deus miſereatur tui. At ille ſtomachabundus minatur, ni quamprimum ſe dimittat, in ſancti corporis præſentia ſe illum trucidaturum: quantoque alter in petenda venia erat conſtantior, tanto ille pertinacius eum repellebat. Mouit ea res clerum & populum, qui aderat: ſimulque cum homine ſupplice abiiciunt ſe ad pedes eius, orant multis modis, eum flectere cupiẽtes. Sed ille nec precibus nec lacrymis mouetur; immo maioris furoris œſtro percitus, obſtinato animo à ſancti corpore recedit. Non dormitat autem vltro præpotentis Dei: repente vtroque lumine orabatur. Creſcente dolore & timore, animi ſui

Vltio diuina in nolẽtem.

proximo ignoscere.

sui angores horrendo eiulatu prodere compellitur: Heu me miserum, inquit, qui Deum & sanctum Donatainum grauiter offendi: parensque aliorum consiliis, humiliter petiit ad sancti corpus se adduci. Coram illo se prosternens diu cum lacrymis & gemitibus deprocabatur. Inde surgit à precibus, osculatur hominem cui erat infensus, & redit missum lumen. Clamor populi in sublime tollitur, Deus in sancto suo ab omnibus collaudatur: Marchio Balduinus hæc audiens mirifice exhilaratur, maiori diuini cultus inflammatur desiderio, piissimum patronum sanctum Donatianum maiori veneratione complectitur.

S. Donatiani precibus sanatur.

XII. *Quanti sit apud Deum meriti & lucri spiritualis iniuriam inimico remittere.*

Seraphin. Raius in suo hortulo Exe. Tit posse ire de dilectione inimicorum.

Magister Simon Berti Ordinis Prædicatorum narrat in suis sermonibus, qui manu scripti in Bibliotheca S. Mauri Florentiæ habentur; quendam hominem occidisse fratrem nobilis alicuius ciuis; & cum non posset effugere manus quærentis ipsum ad vindictam cum omni diligentia, pœnituit ipsum facti sui, & confessus patratum homicidium, commendauit se Deo cum prudenti deliberatione, & sponte ex improuiso illi se præsentauit die veneris sancto; & prouolutus ad pedes eius fune, tũc & cingulo è collo suspenso veniam rogauit mortis, quam fratri eius intulerat: & præterea vt vitam sibi donaret amore Dei, & Filii sui Domini nostri IESV CHRISTI, qui eo die passus erat pro nobis. Visa tanta humilitate, securus de ipsius clementia nobilis ille compunctus est, & illi condonauit pro amore Christi, viramque largitus est, & ipsum amplexatus & osculatus, dixit: Vade in pace, frater, Deus tibi remittat in cœlis, sicut remitto tibi in terris. Sed audite magnam mercedem, quam Deus intulit pro tam heroico facto ipsius amore designato. Sequenti nocte apparuit Christus in visione, & ait: Quoniam heri amore mei condonasti inimico tuo, noueris me animam fratris occisi hac hora è purgatorio liberasse: & insuper animam patris tui prius mortui ex eadem pœna exemisse, & ambos mecum duxisse in gloriam cœlestem: Quin etiam hæc superaddidit. Te inuito in octauum diem, vt relicta huius mundi miseria, possis gloria mea frui. Et sic factum est, nam octauo post die bene præparatus requieuit sancte in Domino. Ecce grandis fructus, qui colligitur condonando inimicis. Quare non remittendo credi potest animas diutius cruciari in purgatorio.

Iniuriam condonantis merces.

XIII. *Res est maximi apud Deum momenti pro persecutoribus orare.*

Auila in epist. 6.

Refert Magister Auila: Elisabeth Vngariæ Regis filiam se mel orasse Deum, vt singulos, qui eam iniuria affecissent, afficeret Deus singulari aliquo beneficio, vt iniuriæ beneficium responderet diuinumque ad eam factum responsum; Nunquam orationibus suis Deo sic placuisse, ac tunc, pro eaque oratione vniuersorum peccatorum remissionem ei concedi.

XIV. *Adolescens occisus flammis purgatoriis eripitur, quod eius mater occisori lubens pepercerit.*

Io. Osorius to 1. Concionum. fer. 6. post cineres.

Nostra hac tempestate à viris fide dignis accepi mirum hoc: Vidua erat vnicum habens filium illustrem, & heredem multorum bonorum. Hunc occidit inimicus eius, & continuo se abscondit: Cumque à Prætore inquireretur ad necem, nouit mater filii mortui eo Prætorem ire velle, vbi se abdiderat occisor filii sui, & in corde etiam materno valuit tãtum dilectio Dei, vt decreuerit filio occisorem liberare, quod & fecit, mittens occisori filii sui equum & pecunias, monensque fugam. Quod cum fecisset, ingressa est Oratorium suum, & pro filii anima orauit. Cui oranti adstitit filius luce ornatus, matremque sic affatus est: Cum inimico pepercisti, & pro me orasti, mater mea vere effecta es, plus quam cum me genuisti: insigni enim tua charitate & oratione à Deo obtinuisti veniam omnium meorum peccatorum, & indulgentiam consequutus sum multorum annorum, qui mihi restabant in purgatorio exoluendi: sicque in matris oculis cœlum ascendit: tantum valet apud Deum oratio post dimissas iniurias. Nulla est dicendi vis, nullum orationis flumen, nulla exornatio & varietas sermonis, nulla denique alia re sic diuina captari potest beneuolentia, vt à Deo exaudiamur in oratione, ac inimicorum dilectione, & pro eis effusa oratione.

Oratio diligentis inimicum omnia impetrat.

PETITIO SEXTA.

Et ne nos inducas in tentationem.

TIT. XXVI. De variis dæmonum apparitionibus, eorundemque illusionibus.

EXEMP. I. *De apparitione dæmonis in ficta specie Trinitatis.*

In vita eius apud Sur. die 6. Iunii c. 19.

CVm B. Norbertus in Christo Domino Ordinis sui fundamenta poneret, & iam de viuis & politis lapidibus Domus Dei ampliaretur, non defuere tentationes inimici, & aduersantis hostis insidiæ, qui plantata eradicare, fundata euellere, congregata dispergere, dispersa morti tradere multiformi dolo laboraret. Nam in singulis singulas & proprias considerans affectiones, modis omnibus se opponebat, & ad decipiendos nouos tyrones Dei, sese in Angelum lucis transformare non metuebat. Itaq; contigit quadam nocte cuidam ad matutinas stanti & contemplanti, & de illa glorioſa & ineffabili Trinitate cogitanti, vt ille antiquus hostis visibiliter adstaret & diceret: O quam felix es: ô quam

Dæmonis apparitio in ſpecie Trinitatis.

in tuo propoſito laudabilis, qui & bene cœpiſti, & te perſeueraturum in tanta afflictione deliberas: idcirco ſanctam Trinitatem, ad quam toto mentis affectu ſuſpiras, videre mereberis. Et his dictis, apparuit tria geſtans capita, Trinitatem ſe eſſe conteſtans. At ille expaueſcens, & plurimum admirans, paululum tamen præmeditatus, cum non ſibilum aurę lenis, ſed ventum turbinis fœtidum ſentiret, dixit: O miſer & infelix, & omnibus creaturis deterior, tu, inquam, qui ſignaculum ſimilitudinis Dei fuiſti, quomodo arrogas tibi non tantum te ſcire Trinitatem, ſed illam ipſam te eſſe? Recede, recede, & me tuis fraudibus non obedientem, non præſumas vlterius inquietare. Statim ille receſſit.

Diaboli fraus diſſipatur.

II. *Dæmon Chriſtum ſe dicens B. Martino Turonenſi Epiſcopo apparet.*

Hic occurrit illud de S. Martino Sulpitio. Quodam die præmiſſa prece, & circumtectus ipſe luce purpurea, quo facilius claritate aſſumpti fulgoris illuderet, veſte etiam regia indutus, diademate ex gemmis auroque redimitus, calceis auro illitis, ſereno ore, læta facie, vt nihil minus, quam diabolus putaretur, oranti in cellula aſtitit; cumque Martinus primo aſpectu eius fuiſſet hebetatus, diu multumque ambo ſilentium tenuerunt, tum prior diabolus: Agnoſce, inquit, Martine, quem cernis, Chriſtus ego ſum, deſcenſurus ad terram, prius me tibi manifeſtare volui. Ad hæc cum Martinus taceret, nec quicquam reſponſi referret, iterare auſus eſt diabolus profeſſionis audaciam: Martine quid dubitas credere, cum vides: Chriſtus ego ſum. Tum ille reuelante ſibi Spiritu, vt intelligeret diabolum eſſe, non Dominum: Non ſe, inquit, Dominus purpuratum & diademate renitentem venturum eſſe prædixit: Ego Chriſtum, niſi in eo habitu formaque, qua paſſus eſt, niſi Crucis ſtigmata præferentem veniſſe non credam. Ad hanc ille vocem ſtatim vt fumus euanuit, cellulamque tanto fœtore compleuit, vt indubia indicia relinqueret, diabolum ſe fuiſſe.

Seuer Sulpit. in eius vita c. 25. Dial. 1.

Dæmon Chriſtum ſe dicens à B. Martino reiicitur.

III. *De alia dæmonis apparitione in ſpecie Chriſti Domini.*

Alter ſanctorum Patrum, dum ſibi dæmon transfiguratus in Chriſtum diceret, Ego ſum Chriſtus te perſonaliter viſitans, quia dignus es, confeſtim clauſit oculos vtraque manu, vociferans; Nolo hic Chriſtum videre, ſatis eſt ipſum in gloria ſi videro: ſtatimque diſparuit. Alter ſub aliis verbis ſimilem ſeruauit in huiuſmodi illuſione humilitatem. Vide, inquit, ad quem miſſus ſis. Ego certe talis non ſum; quod dignus ſim hic videre Chriſtum. Subdit idem reuerenter quoque, cum Apoſtolorum Principe, dicatur; Exi à me Domine, quia peccator ſum, quia vilis ſum, quia viſionibus tuis indignus ſum; quas hic neque quæro neque accepto, ſed repello. Sit in alio, non in hoc ſæculo viſio tua tota merces mea Domine Deus, & ſufficit. Quid ad me de viſionibus tuis in hac vita? quid de Superiorum meorum monitionibus? mitte potius alium, quem miſſurus es: & me meus ſpiritus humilis tegat obſcuroque loco.

Io Gerſon. D. Bonau. lib. de profectu religioſorum c. 19.

IV. *De Secundello Diacono è cellula Dæmonis illuſione extracto, poſtea reſipiſcente.*

His conforme eſt quod Gregorius Turonenſis ſcribit de S. Friardo eiuſque ſocio Secundello Diacono: hi enim patria parentibuſque relictis, eremũ petierunt, vbi ſteterunt immobiles: habebat vterq; propriam cellulam ſed procul inter ſe poſitam: cumque ſtrenue in oratione perſiſterent, nocte Secundello Diacono apparuit tentator in ſpecie Domini, dicens: Ego ſum Chriſtus quem continue deprecaris: iam enim ſanctus es, & nomen tuum in libro vitæ cum reliquis ſanctis meis adſcripſi: egredere nũc ab hac inſula, & vadens fac ſanitates in populis. His & ille illectus deceptionibus diſceſſit ab inſula, nec ſocio nuntiauit: tamẽ cum infirmis in nomine Chriſti manus imponeret, ſanabantur. Reuerſus autem poſt multum tempus ad inſulam, venit ad ſocium cum vana gloria, dicens Abii extra inſulam, & virtutes multas in populis feci. Cumque conterritus ille interrogaret; quid hoc ſibi vellet, cuncta, quæ geſſerat, ſimpliciter pandit. At ſenior obſtupeſcens, ſuſpiranſque ac lacrymans, ait: Væ nobis, in quantum audio, à tentatore deluſus es: Vade: age pœnitentiam, ne vltra tibi prævaleant eius doli. Quod ille intelligens, & periiſſe ſe timens, cum fletu ad pedes eius proſternitur, rogans vt pro ſe Dominum deprecaretur. Cui, Veni, inquit, & pariter eius omnipotentiam pro ſalute animæ tuæ poſcamus, non eſt enim difficilis Dominus ſe confitentibus miſereri, cum ipſe per prophetam dicat: *Nolo mortem peccatoris, ſed vt conuertatur, & viuat.* Orantibus autem illis aduenit iterum tentator in ſimili ſpecie ad Secundellum Diaconum, dicens: Nonne præceperam tibi, eo quod oues meæ morbidæ eſſent, & paſtore indigerent vt egredereris & viſitares, atque opem ſanitatis eis tribueres? Et ille. In veritate comperi, quod ſeductor ſis, neque te Deum credo cuius te ſpeciem mentiris habere. Tamen ſi Chriſtus es, crucem tuam, quam reliquiſti, ipſam oſtende, & credam tibi. Cumque non oſtenderet, Diacono Crucem Domini in os eius faciente, confuſus euanuit. Rurſum vero ad eum veniens cum multitudine dæmonum, tanta illum cæde afflixit, vt vix putaretur euadere poſſe; & diſcedens, nuſquam comparuit. Idem poſtea Diaconus in ſumma ſanctitate perdurans die debito defunctus eſt.

Greg. Tur. li. 2 de vita Patrum c. 10. apud Sur. Auguſt. 1.

Illuſio dæmonis in forma Chriſti apparentis.

Secundellus Diaconus à dæmone illuſus reſipiſcit.

Ezech. 18.

Ad ſignum Crucis fugit dæmon.

V. *De transfiguratione dæmonis in Angelum lucis, vt ſuaſione boni hominem fallat.*

B. Simeon Monachus Treuirenſis, in verticem montis Sinai iuſſu ſuperiorem cum miſſus fuiſſet, ibi habitaturus, nocturnis horis illi ſpecie Angelica dæmon apparuit, & vt miſſam celebret hortatur, ipſe nec plane dormiens, nec perfecte vigilans con-

Euerwin. Abbas in hiſt. vitæ eius apud Sur. 1. Innii c. 4.

tradi-

tradicit, non debere ſine presbyterii ordine aliquem hoc miniſterium implere: contra inimicus inſtat, ſe Dei legatum eſſe, Chriſtum hoc velle, nec decere ſanctum locum miniſterio tali diutius priuari. Renitentem ergo & contradicentem adiuncto ſibi cōſortio alterius dæmonis, de lectulo educunt, ante altare iam vigilantem ſtatuunt, alba induunt, de ſtola vtrimque altercantur: hoſtis more presbyteri, Simeon more diaconi contendebat ſibi imponi debere. Tandem Dei famulus ad ſe reuerſus, virtute orationis, & ſigno Crucis inimicum repellit, ſeque deluſum ingemiſcit.

Ordine Sacerdotali carens non poteſt celebrare.

VI. *De alia transfiguratione dæmonis in Angelum lucis.*

Iacob. à Vitriaco Card. lib. 1. Vitæ Mariæ Oegniacenſis c. 9.

Quidam ex amicis B. Mariæ Oegniacenæ præcipuis a dæmonio meridiano perambulante in tenebris aliquando tanto periculoſius, quanto ſubtilius infeſtabatur. Callidus enim hoſtis, transfigurans ſe in Angelum lucis, ſub ſpecie pietatis ei familiariter in ſomnis apparebat, nonnunquam eius quædam vitia reprehendens, ad quædam etiam facienda bona eum fraudulenter adhortans, vt prius tanquam antidoti cuiuſdam falſa ſpecie oblata, poſtea occultius venenum inſtillaret, & mellita lingua blanditer exerta, poſtmodum dentem infigeret, & ad extremum caudam ſuam quaſi cedrum ſtringeret. Cum enim iam illi fides ceu veraci haberetur; tum inſtar ſophiſtæ & impoſtoris, veris quibuſdam proditor ille falſa permiſcebat, bonorum intermixtione falſis quandā vmbram inſidioſe prætexens. Tandē ſuis machinis eo perduxit fratrem illum, vt res eius peſſimum exitum fuerint habituræ; ſi non ancilla Chriſti, reuelante Spiritu ſancto, callidi veteratoris fraudes didiciſſet. Cum autem diceret homini, reuelationes illas non eſſe à Deo, ſed maligni dæmonis illuſiones eſſe; & ille è diuerſo, non ſancto, ſed ſuo ſpiritu obiiceret; Cum tot beneficia præſtiterit mihi ſpiritus ille, tot vera & futura prædixerit, nullo pacto mihi vult imponere: illa ad ſolita orationis arma confugiens pedes Domini rigat lacrymis, cœlum precibus inſtanter pulſat, nec facit finem, donec impius ille impoſtor cum multo gemitu & pudore ipſi nocte in cellula ſua oranti adſtaret: quem illa commentitio prædituſ ſplendore intuens: Quiſnam es tu, inquit, aut qui vocaris? Ille ſuperbo vt erat vultu illam toruis oculis viciſſim aſpiciens; Ego ſum ait, quem tu maledicta precibus tuis compuliſti venire ad te, quæ meum mihi amicum per vim auferre conaris. Somnium aũt ego vocor: Multis enim, præſertim religioſis, in ſomnis, inſtar Luciferi appareo, mihique obediunt illi, & ex meis conſolationibus animis efferuntur, dignoſq; ſe putant, qui diuinis & Angelicis fruantur colloquiis. Amicũ illum meum, quem pro tua voluntate mihi abſtuliſti, iam eram à bono propoſito retracturus. Et id ſane euentus rei docuit, ſed oua aſpidum rupta ſunt, & maligni illius fraudulenta conſilia in lucem prolata.

Fallacis dæmonis impoſtura. *Ieb* 40.

Angelus Satanæ in Angelum lucis ſe transfigurat.

Dæmon cur dictus ſomnium.

VII. *Dæmonem vitioſis noſtris actionibus præſentem eſſe & cooperari.*

Caſſianus Collat. 9. c. 6.

Quidam debita obedientiæ paupertatiſque ſorte non contentus, magno labore deſudabat, vt tugurium ſuum laxius paulo ornatiuſque redderet quã communis conſodalium ratio ferebat: dumque aliquando ferueret opus ſuperueniens Senior inuenit illum ingenti malleo ſaxum grande diuerberantem volentem illud minuere, & vſui ſuo aptum reddere: viditque diabolum, in forma Æthiopis, manus manibus applicantem, ictus ſingulos dirigentem, & adiuuantem, quique totis viribus, atque conſilio opus curioſa mente ſtrenue promouebat. Accedens vir ſanctus propius rogauit, ecquidnam ageret: Lapis hic inquit) nobis multum facelſit negotii; & vix illum confringere valemus. Recte, inquit Superior, dicis (nobis) & (valemus) nam ſolus non es in hoc opere: ſed cooperatorem habes, qui tibi non tam ſeruit & opitulatur; quam imperat, & dominatur: teq; facere compellit quidquid voluerit, iuxta proprii tamen ſenſus tui peruerſam cupiditatem. Dum viſibili fraus illa ſpecie detegitur, ſimul innuitur quid quotidie latenter peragatur, quando diaboli iuſſis per peccatum obtemperatur.

Dæmon in forma Æthiopis apparet.

Male agentes dæmon iuuat.

VIII. *Vt varijs dæmon formatis virginibus quibuſdam apparuerit, & ab iiſdem repulſus ſit.*

Ex litter. annuis Soc. ann. 1590. Prouinciæ Mediolanenſis.

Aliud efficacius verbis Franciſci Bentii ex annuis litteris proferimus Prouinciæ Mediolanæ anni 1590. In oppido quodam ſuburbano prope Aronam ad triginta mulieres malo dæmone agitantur, omnes fere virgines, infirmæq; conditionis, eæ præſertim quæ ſunt voto virginitatis obſtrictæ. Mirum, has, quibus dolis circumueniat, quibus oppugnet. Varias inducit formas vt alliciat ad infanda, vt deterreat ab honeſtis. Aſſimilat modo perſonam, & pietatem monachi, & quod audire aures horrent, ipſiuſmet Chriſti crucifixi hortantis ad impia: quin & vrſum, leonem, ſerpentem impetum facturus in puellas hianti ore, deuoraturus vno hauſtu: minacem etiam militem, cum ſclopo parato & inſtructo, iamiamque extruſuro pernicialem glandem cum flamma tonitruque, niſi extorqueat aſſenſum. Sed ſimplicitas virginum vicit omnem aſtutiam Deo nixa. Magna omnino earum fides! eoque clypeo ignea nequiſſimi tela extinxere. E plurimis narrationes duæ reponentur. Ex earum numero quædam nobilibus orta parentibus, & molliter educata, cum haberet aliquando noctem infeſtam à diabolo inſidiante, ſtratum deſerit, & hieme licet media, ac tempeſtate perfrigida in nudo pauimento nuda cubat. Cum creſceret nihilo ſecius flamma (vt magnum incendium aqua ingeſta) clam cubiculo egreſſa in hortũ ſecedit ibique magni æmulatione Franciſci, quem eadem factitaſſe acceperat, corpus proiecit in aggerem niuium tamdiuque peruolutauit, obſtrepente licet dæmone (qui ab ea viſebatur) & dentibus frendente, vt internum ignem externo

frigore reſtrinxerit. Alteri idem dæmon noctu ſe oſtendit imagine B. Vrſulæ, & crucis vexillum præferens cum multarum virginum comitatu, atq; ita locutus eſt. Videt Deus, amatque tuum iſtud ſtudium tuendæ pudicitiæ: ſed quoniam difficile admodum eſt in paterna domo in tanto ſtrepitu occurſantium; & periculorum obiectu non contaminari mentem aliqua ex parte, nos ablegauit, vt te duceremus in cœnobium ſacrarum virginum omiſſis curis omnibus ipſius numine ſtudioſe famulantium. Hic virguncula, Deo aſpirãte, cum videns diaboli inſidias, dexteram duxiſſet manum à capite in pectus, moxque à ſiniſtra produxiſſet in dexteram, vt efformaret Crucem; ſe talibus viſis, tantoque honore indigniſſimam eſſe profitetur. Neque vero vobis habeo magnam fidem. Timeo & in ſpecioſis conſiliis fictos dolos: quod ſi Dei legatione fungimini, has Sanctorum reliquias (habebat reliquias adalligatas ad collum) humiliter veneramini. Mirum dictu, procubuerunt in genua laruæ venerabundæ. Et tanto magis vrgent, vt maturet profectionem. At illa, Mihi non licet quicquam grauius ſtatuere mei patris ſpiritualis iniuſſu, neque ad eum adire licet nocte intempeſta: conuenite vos illum, & exponite mandatum Dei, vbi diluxerit, ego accedam, & vtar conſilio illius. Hoc reſponſo, dæmones abiecta omni ſimulatione, in ſuas ſe tenebras abdiderunt, cum fremitu in irridentem puellam, quod lingua ſolum bellarent, grateſque agentem ſupplici ter Deo, contumelias & probra certatim ingerentes.

TIT. XXVI. De tentationibus, quibus impedimur à dæmone, & de modis iis obſiſtendi.

Genef.25. *Minimo pretio tentat & ſubuertit homines dæmon: ſic ſuaſit miſero Eſau, vt pro lenticula edulio ſua primogenita venderet: quitideo benedictione Dei: & etiam paterna excidit.*

Exod.16. *Si filiis Iſrael in deſerto, ollas tantum & carnes Ægyptiacas in memoriam reuocat, vt eos Deo rebelles, & reuertendi in Ægyptum cupidos redderet.*

Num.15. *Sub neceſſitatis ſpecie induxit Iudæum, vt colligeret ligna in Sabbatho: propter quod vitam perdidit lapidibus obrutus.*

1.Paral.21. *Conſurrexit Satan contra Iſrael, & incitauit Dauid vt numeraret Iſrael.*

Io.13.27. *Iudas Simonis Iſcariotes, in tentationem ſe abire permiſit, dum Satanas in eum intrauit.*

Matt.11. *Tentat homines non vnus modo Satan, ſed gregatim interdum impetum faciunt; quod ille conſeſſus eſt dæmon, qui rogatus à Chriſto Domino, quod ſibi nomen eſſet, reſpondit; Legio mihi nomen eſt, nempe dæmonum multitudo, qua miſerum illum diuexarat.*

EXEMP. I. *Contra dæmones neceſſario eſſe pugnandum monet Angelus Domini, promittens auxilium.*

ABbas Antonius dux monaſterii Æliotarum, qui etiam illud ædificauit, narrauit nobis de Abbate Theodoſio quod ſenex ipſe hæc de ſeipſo narrabat: Priuſquã ad vitam ſolitariam tranſiiſſem, factus in extaſi aſpexi virum quendam, cuius ſpecies claritatem ſolis vinceret. Hic tenens manum meam: Veni, ait, quia pugnare, & luctari te conuenit, & induxit me in theatrum plenum viris ex vna parte candido amictu; ex alia vero nigro veſtitis. Cum ergo iniecciſſet me in theatrum, aſpicio virum miræ magnitudinis Æthiopem, cuius caput turpiſſimum penetrabat nubes. Tunc ait ad me iuuenis ille, qui mihi apparuerat: Cum hoc luctari oportet. Ego, qui aſpectu viri illius proceri territus eram, tremere ac pauere cœpi, orabamque iuuenem illum ſplendidum, qui me induxerat in theatrum dicens: Quis hominum mortali conditione, & infirmitate circundatus cum hoc luctari poſſet: Non ipſum vniuerſum genus hominum, ſi in vnum confluat, huic reſiſtere præualet. Ait autem ad me iuuenis ille præclarus; Prorſus cum illo te luctari opus eſt. Ingredere igitur cum omni alacritate, & fiducia: mox enim vt tu illum adorſus fueris, ego adiutor ero, tibique victoriæ coronam reponam. Vt ergo ad certamen ſum ingreſſus, luctarique inuicem cœpimus, continuo præclarus ille iudex noſtri certaminis adfuit, mihique coronam dedit. Atque plebs illa obſcura, Æthiopumque multitudo ingens eiulantes euanuerunt: pars vero reliqua candidatorum gratias illi & laudes referebant, qui me iuuerat, ac præclara victoria donauerat.

Sophron. Prat Spirit. cap.66.

Contra dæmones pugnandum.

Angelus Dei iuuat nos contra dæmones.

Victoria contra dæmones obtenta.

II. *Vt Abramius Satanæ fallaciis fortiter reſtiterit, eumque à ſe repulerit.*

Cum B. Abramius Barbarorum atrocitatem & furorem diu multumq; ſuſtinuiſſet, nec ob id alios conuertere & inſtituti ſui gratiam ſeruare deterretur, videns Satanas, qui ab initio honeſtatis ac virtutis hoſtis fuit, quod in tantis afflictionibus, quas aduerſus eum excitauerat, non valuiſſet virum Dei lædere, neq; in ſegnitiem atque pigritiam eum trahere; neque in aliquo mentem eius a bono proposito abducere; at ſicut aurum in fornace, ita ipſe inter preſſuras magis reſplendeſceret, ampliuſque ad multorum ſalutem in patientia, & in Chriſtum charitate atque alacritate proficeret: vehementer honeſtatis inimicus aduerſus Beatum Abramium exacerbatus; acriterque efferatus, venit ad eum magno cum phantaſmate; vt ſaltem ſic terrorem ipſi incutiens, facilius fallere atque decipere eum poſſet. Cum igitur media nocte Sanctus ſtaret ac pſalleret, repente lux magna in cella eius refulſit, & vox quaſi multitudinis cuiuſdam audita eſt, dicens: Beatus es domine Abrami vere, inquam, beatus es: quoniam nullus in cunctis recte factis inuentus eſt, ſicut tu; nulluſque ita omnes voluntates meas perfecit, vt tu. Subito autem vir beatus dolum maligni cognoſcens, exaltauit vocem ſuam, & dixit Tenebriæ

S. Ephræm Syrus in eius vita.

Tentationes dæmonis aduerſus S. Abramium.

bræ tuæ tecum sint in perditionem, ô plene dolo atque fallacia: homo enim peccator sum ego; quia tamen charitatem Dei mei habeo, & spem in ipsum atque auxilium, in nullo ego te, tuasq; insidias pertimesco, neque plurima tua phantasmata ac spectra terrorem mihi incutiunt. Pro muro siquidem munitissimo atque tutissimo, est mihi nomen Domini mei & Saluatoris Iesu Christi, quem dilexi ac diligo: in quo te nomine increpo, immundissime canis, ac miserabilissime. Quæ cum ipse diceret, illico instar fumi à conspectu eius euanuit. Beatus autem Dei famulus multa cum alacritate tranquillo animo benedicebat Deo, tamquam qui nullum prorsus phantasma conspexisset.

Nomen Iesu murus æneus contra diaboli insidias.

III. *Scriptura sacra verbis armatus dæmonem illudentem iterum vincit S. Abramius.*

Idem ibidē. Dum idem Abramius aliquando noctu oraret, tenens securim Satanas cœpit cellam eius euertere: cumque iam eam videretur perforasse, magna exclamauit voce, dicens: Festinate celeriter, ô amici mei, festinate, introeuntes cito eum suffocate. Beatus autem vir Dei, contra ad illum: *Omnes* (inquit) *gentes circumdederunt me, & in nomine Domini vltus sum eos.* Ille vero protinus hac voce audita euanuit; cella interim sancti viri integra atque illæsa permanente. Iterumque paucis interlabentibus diebus aliis, dum media nocte Psalmodiæ vacaret, conspiciens stoream super quam psallens consistebat, vehementer flamma comburi, ignem intrepidus conculcans, aiebat: *Super aspidem & basiliscu ambulabu, & conculcabus leonem & draconem*: omnemque potentiam inimici in nomine Domini nostri Iesu Christi mihi auxiliantis superabo; Diffugiens autem Satanas exclamauit ac dixit: Ego te deuincam, improbe, artesque inueniam, quibus te conteram, qui me iam despectui habes, &c.

Psal. 117.

Psal. 90.

VI. *Dæmon prauum consilium suggerens à B. Vincentio per signum Crucis fugatur.*

Pet. Rauzan. Panormit. in vita eius li. 1. cap. 9. apud Sur. 5. April. die. Cum B. Vincentius Ferrarius Dominicanus Valentiæ animas Christi lucrifaceret, ibi varias & dæmonum & hominum pertulit insidias. Quadam nocte, cum finito matutinali officio ante B. MARIÆ Virginis oraret imaginem, & inter cætera virtutem perseuerantiæ a Domino IESV CHRISTO sibi concedi peteret: visus est ei adstare ante oculos diabolus in specie senis valde venerabilis, cuius erat barba vsque ad genua prolixa, nigerrima. Qui ei dixit: Ego sum vnus ex illis veteribus patribus, qui multis annis magna cum corporis continentia, ac incredibili potus cibique parcitate Ægypti solitudinem incolui. Et cum essem iuuenis, omnem corporis voluptatem experiri volui. Postquam vero tempora iuuentutis meæ in variis deliciis consumpsi in me reuersus pœnitentiam egi: & sic clementissimus Deus veniam dedit peccatorum. Nunc igitur, si mihi seni credendum est, qui habeo multarum rerum vsum, tibi suadeo, vt floridæ ætati tuæ compatiaris, & hanc corporis macerationem nunc omittas, & vsque ad senectam reserues. Nec dubites: paratus est enim Deus semper suscipere pœnitentiam. Sanctus autem Vincentius, vbi primo rem huiuscemodi vidit, fuit vehementi timore commotus. Sed postquam verba loquentis aduertit esse venenifera, diabolum esse suspicatus est. Vnde sese Deo & beatæ Virgini commendans nihil ad verba diaboli respondit; sed se signo crucis muniens: Abi, inquit, pestifer serpens; namque ex subdolis verbis & dictis tuis non vnus ex Ægypti patribus, sed ex inferni dæmonibus vnus esse conuinceris. Credidisti nouum militem Christi tuis insidiis posse superari. Sed licet nouus sim in hac militia, tamen gratia Christi, cuius amore laboribus me tentationibusque expono, me sic vndique armatum reddet, vt contra te dimicare nō metuam. Dæmon se cognitum videns, emisso siulatu magno, ac tetro fœtore relicto protinus euanuit.

Dæmon Vincentio apparet in specie venerabilis Senis.

Prauum impostoris consilium.

Crucis signo dæmō fugatus.

V. *Idem Vincentius dæmonis illusione à virginitate amplectenda deterritus in ea per* B. MARIAM *confortatur.*

Idem ibidem cap. 11. Idem alio tempore, dum circa quartā noctis horam in cella legeret librum illum, quem edidit diuus Hieronymus de virginitate Beatæ MARIÆ, & inter suauitatem lectionis ipsam Virginem obsecraret, vt eius virginitatem custodiret, facta est ad eum vox huiuscemodi: Non omnes possumus esse virgines, namque tametsi vsque nunc te virginem appellare potuisti, non tamen vltra patiar, vt tam honorato nomine gaudeas. Vir Dei ad hæc verba plurimum attendens intra se tacitus voluebat, quid sibi vellet sermo, quem audierat. Non enim induci poterat, vt verba illa ore B. Mariæ emanasse crederet, quippe quę virginitatis custodes virgo ipsa semper amauit, confortauit, adiuuit, magnificauit. Genua igitur flectens ab ipsa Virgine petit, vt quid significare vellent verba illa certificā, dignaretur ostendere. Nec multo post ei beata Virgo multa cum luce visibiliter apparuit. Et postquam sui eum ostensione confortauit, lætumque reddidit, hoc pacto locuta est: Verba illa ad te paulo ante facta diaboli fuerunt, qui tibi proponit bonorum operum difficultatē, vt territus ab incepta virtute desistas. Tu autem cautus esto, & constanti animo perseueres. Et quanquam tibi crebras parabit insidias, ac frequenter conabitur, vt perielitetur virginitas tua, vtque cæteræ virtutes, quæ in te sunt, corruant; tamen ne diffidas; spera semper in Domino, quoniam ipse erit clypeus tuus, quo nō solum arma diaboli poteris facile contemnere, sed & ipsum, cunctasque artes & versutias eius magno animo superabis. Hæc vbi à Virgine gloriosa dicta sunt, ei a Vincentio gratiæ referuntur, & illa disparuit. Ex quo tempore tātum feruoris Christi militi accessit, vt non terrestris homo, sed cœlestis Angelus esse videretur.

Aduersus Heluidiū.

Virginitati inuidet dæmon.

Virginitas B. Mariæ grata.

VI. *Igna-*

VI. *Ignatius Loiola vt falsus à dæmone immissus illustrationes, quibus illum à studiis auertere conabatur, repulerit.*

Petr. Ribad. lib. 1. de vita Ignatij cap. 3.

Ignatius Loiola cœpit anno nostræ Salutis 1524. grandis iam natu (annum enim agebat 33.) studia non ætati, sed spiritui suo conuenientia exercere, primaque grammatices rudimenta deuorare. Sed cum neque exilium, spinosarumque rerum subtilitas, neque inusitati studii labor vlla eius animum molestia afficeret: perturbabat tamen illustrationū, quas inter ea ipsa studia percipiebat, tum magnitudo, tum crebritas. Nam cum nominū, & verborum memoriæ mandare inflexiones vellet, tanto splendore animus illustrabatur ad res diuinas intelligendas, vt noui ediscere nihil posset: & si quid antea esset memoriæ traditum, id totum facile efflueret. Neque omni studio, animiq; contentione poterat aut arcere appropinquantes, aut ingressas huiusmodi cogitationes abigere. Cuius rei nouitate perculsus: Quid hoc, inquit, rei? cum oramus, cum cōfitemur, & supersubstantialem panem accipimus, cum vigilamus, cum nos verberibus cædimus, cum spiritualia omnia ac diuina munera obimus, neque tam frequentes, neque tam magnæ, neque tam vehementes se nobis illustrationes offerunt: cum puerilia agimus, & de Deo propter Deum non cogitamus, tū specioſę nostrę menti imagines, & cœlestes illustrationes occurrunt. Agnosco, agnosco importunissimi hostis callliditatem: agnosco veteratoris dolos, & astutiam. Cuius conatibus vt occurreret, & consilium diaboli se à studiis malitiose auocantis eluderet, præceptorem suum, in templum, cui sanctæ Mariæ à mari cognomen est, vt veniat, rogat. Illi dæmonis tentamenta narrat: suam in duos proximos annos assiduitatem pollicetur, se à lectionibus non abfuturum (panis modo sibi & aqua ad victum suppetat) fidem suam obstringit. Et simul sese ad pedes abiicit, ab eo etiam atque etiam petit, vt se pro puero habeat, verberibus grauiter accipiat, si cui minus attentum, aut diligentem esse deprehenderit: atque hac tam vehementi eius animi contentione diaboli fraus repulsa est, & pax tū illi diuinitus reddita. Eidem præterea Philosophiæ curriculum ingredienti, eadem illi impedimenta ex cogitationum spiritualium importuna copia intulit, quæ Barcinone obiecerat in rudimentis Grammatices versanti. Sed fallaces illas imagines facile depulit, & callidi hostis impetum, & eadem ratione qua superiorem illum, refutauit ac fregit.

Dæmon falsas illustrationes Ignatio immittit.

Tentationes superioribus aperiendæ.

VII. *Euagrius Diaconus tres dæmones de fide tentantes spiritu sapientiæ superat.*

Pallad. in hist. Laus. cap. 86.

De Euagrio claro Christi Diacono, qui vixit instar Apostolorum, nō est æquum tacere. Huic enim tres aliquando apparuerunt dæmones in habitu clericorum, de fide cum eo inquirentes. Et vnus quidem dicebat, eum esse Arianum: alter vero Eunomianum: tertius autem Apollinaristam. Et eos paucis superauit spiritu sapientiæ.

VIII. *Graues tentationes, vtpote blasphemiæ, Patri spirituali seu directori esse patefaciendas.*

Id hoc exemplo confirmat Ioan. Climacus Monachus quidam studiosus cum à dæmone perturbaretur cogitatione blasphemiæ ad viginti annos, carnem suam ieiuniis & vigiliis macerare non destitit; cum vero inde nullam vtilitatem se cepisse sentiret, profectus conscriptam in charta perturbationem ac tentationem suam sancto cuidam ac probatissimo seni obtulit in faciem prostratus, nec illum intueri valens. Vt autem legit senior, subrisit, frattemque erigens, dixit: Pone fili, manum tuam super oculum meum. Quod cum fecisset, ait illi senior. Super collum meum sit, frater, hoc peccatum, quotquot annis te oppugnarit, vel oppugnaturum sit. Tu autem id obserua, vt hoc iam floccipēdas, & nihil æstimes. Quibus verbis ita roboratus est frater, vt non ante cella senis excederet, quam huiusmodi morbus euanescceret. Hoc autem is, qui expertus est, mihi postea narrauit, Deo gratias referens.

Io. Clim. grad. 23.

Remedium optimum contra tentationē blasphemiæ.

IX. *Abstinentiam Philiberto monacho arte dissuadere contendens diabolus qua ratione deuictus.*

Philibertus cum esset bonæ indolis adolescens, Dagoberto Gallorum Regi commendatus in palatium eius aduocatur, ac inter nobiles constituitur. Vbi vero vigesimum ætatis expleuit annum, diuina præcepta audiens, apud se deliberauit, Christi fieri discipulus, facultatibus omnibus derelictis, sub Aglio primo Abbate monasterii cœnobii Rasbacensis: vbi in omni religione & sanctitate adeo excreuit, vt etiam perfecti viri in eo cernerent, quod merito imitarentur. A mensa nunquam satur abibat; eius proinde abstinentiæ antiquus hostis inuidens, animum eius pulsauit vt largioribus epulis indulgeret, volente Deo fraus eius detecta est, nequissimo dæmone illi in somnis ostenso: cū enim nocte quadam cibo refectus esset, improbus ille ventrem eius palpans: Modo, inquit, hic bene, modo hic bene. Tum vero Christi miles agnoscens ignita hostis iacula, Cruce se consignat, statuitque repetere pristinum, abstinendi rigorem, & diuinum aduersus fallacis dæmonis machinas auxilium implorare. Nocturnis horis illo ad ecclesiam abeunte, tortuosus coluber tribus modis cum voluit impedire. Prima nocte, sumpta vrsi specie, intra ecclesiam eum terrere cum vellet, & alia nocte candelabri ferro confodere niteretur, atque tertia nocte transuersim in ecclesiæ foribus stans, eum aditu arcere conaretur, cūcta hæc machinamenta virtute Christi Philibertus dissoluit, Crucis expresso signo.

D. Anton. 2. p. Caron. tit. 13. c. 6. § 18. & Sur. Aug. 20. c. 3.

Abstinentiā Philiberti caute euertere nititur diabolus.

Virtus signi Crucis.

X. *De admonitione pulcra viri sancti super verbis orationis Dominicæ: Et ne nos, &c.*

Sophron. cap. 209.

Dixit quidam sanctorum: Cum oramus ad Dominum

minum dicentes: Ne nos inducas in tentationem non vt non tentemur oramus, hoc enim possibile non est, sed ne à tentatione absorbeamur, si aliquid agamus quod displiceat Christo: hoc enim est non intrare in tentationem. Sancti enim martyres tentati per supplicia, nec superati, non intrarunt in tentationem: sicuti neque qui pugnat cum bestia quousq; non deuoratur ab ea Cum vero deuoratus fuerit, tunc intrauit in tentationem. Ita & in omni passione fit. Neque enim inttamus in tentationem, nisi à passione superemur.

TIT. XXVIII. De pugna & modo vincendi mundum.

Iob. 1. *Insignis est laus & gloria Iob qui de mundo, de carne & de Satana triumphauit.*

Ioan. 16. *Christus Dominus victoriam etiam de mundo reportauit: Confidite ait, ego vici mundum.*

EXEMP. I. *Seuerus hæreticus tentat Alamundarum Saracenorum Regem, sed egregie illuditur.*

Theod. Lector. Collect. l. 2 apud Baron. tom. 6. 513. 42.

CVm Alamundarus Saracenorũ Philarch⁹ Christianismum amplecteretur, misit ad illum Seuerus duos Episcopos, vt eum malitia sua inficeret. Verum huius conatus præuenit Deus, effecitque vt ab illis baptizaretur, qui Synodum Chalcedonensem approbant. Cum qui a Seuero missi erant Philarchum ea docere conarentur, quæ veræ doctrinæ contraria erant, fabulam ad redargutionem eorum quæ ab illis dicebantur, commentus est. Ea erat, q̃ videretur literas accepisse, quæ Michaelem Archãgelum mortuum esse significarent. Respondentibus illis. Hoc est impossibile. Quomodo (inquit igitur Philarchus) si duas naturas Christus non habet, nudam crucem Deus pertulit, cum ne Angelus quidem pati quicquam, vel mori queat? Adhunc itaque modum confusi qui à Seuero missi fuerant, & pudefacti discesserunt.

Alamandarus Rex illudit legatis Seueri.

II. *Tentantem auertere viros sanctos à recta via absorbet terra.*

Cyrill. Monac. in Metaphr. apud Sur. tom. 6.

Cum S. Sabas cum monacho quodam virtutis amantissimo coniunctim viuere decreuisset, mox eos tentarunt quidam Agareni homines corruptissimi, qui nolentes quidem, prius inferre iniuriam, mittunt ad sanctos viros vnum è suis veluti quandam escam, vt si illi vel minimum impetum fecissent in eum, qui missus fuerat, ipsi ambos inuaderent & interficerent. Non enim ex animo illorum sed ex seipsis vniuersum iudicabant, similiter esse moribus barbaris sanctos existimantes. Illi vero cum periculum protinus præuidissent, nulla re alia quam ea, in qua sola poterant confidere, nempe precatione, aduersus eos armabantur: & cum simul inclinassent & genua & animos, Deum rogabant ardentissime, vt liberarentur ab illorum insidiis: *Hi in curribus, Domine, dicentes, & hi in equis: nos autem in nomine tuo magnificabimur.* Quoniam non in fortitudine equorum, nec in tibiis virorum delectaris: sed in contritione cordis & humilitate nomen tuum inuocantibus. Sic finem acceperunt eorum preces, & terra dehiscens, quomodo olim *Dathan*, ita etiam tentatorem illum, qui ad eos missus fuerat, in aliorum conspectu deuorauit Cum autem illud nouum vidissent miraculum, statim magno timore afficiuntur, & se coniicientes in pedes longe recedunt. Ab illo vero tempore diuina a superis ad Sabam aduenies gratia ita eum affecit, vt deinceps nihili faceret barbarorum insidias: & non solum ab eis non vinceretur, sed ne terreretur quidem penitus.

Psal. 19. Psal. 146.

Num. 16. Terribile Dei iudicium.

III. *De insigni mundi per Aichardum duodennem victoria.*

Ealbertus in vita eius c. 1. apud Sur 15. September.

Egregia sane fuit in Aichardo puero de mundo victoria: hunc enim pater militarib. negociis assuescere præmonebat: mater vero è diuerso mariti cõsilium alio inflectere conabatur, protestata se pro filio votis insolubilibus esse obligatam: nam eo tempore, quo ipsa partu imminente crebris doloribus quatiebatur, affirmabat, si saluo partu, Dei adiutorio mortis periculum euasisset, affirmabat, inquam, se quicquid peperisset, diuinis cultibus deuouisse. Hanc igitur sibi præstari à marito indulgentiã postulabat, ne retractata promissione voti ream efficeret, neue filius pro hac re aliquando iudicio Dei periclitaretur. Verum dum pater multa obstinatione votum muliebris improbaret, nec ipse à proposito emolliri potuisset, ecce ad dirimendam litem inter eos medius illis filius interuenit, dicens patri, nulla se rerum mortalium ambitione teneri, & ideo nulla inanis militiæ pompa delectari Christi, inquit, pater, miles esse decreui: me, nisi mors, à militia Christi nemo auellere prævalebit: dum tamẽ, quo id implere valeam, me interim à Catholicis auctoribus liceat addiscere. Videns pater filium immutabilis propositi tenere constantiam, noluit eum vltra turbare: quin potius se & filium voluntati Dei attribuit, vt quo illum superna inspiratio euocasset, eo & libenter pater annueret.

Mundi contemptus in Aichardo puero.

TIT. XXIX. De modo obsistendi tentationibus.

Per hanc carnis infatuationem in tantam cæcitatem delapsus est Salomon Rex vt se dæmoniorum cultui dediderit, iisq; publice litarit: templu etiam & aris idolorum catui erectis. *3. Reg c. 2.*

Ioseph Patriarcha, formosus adolescens, ab hora Putiphare ad turpitudinem allectus, fuga, relicto in eius manibus pallio, tentationem fortiter repellit & vincit. *Gen. c. 39.*

EXEMP. I. *Quomodo Ioſaphat adoleſcens ad preces confugerit, vt libidinoſam tentationem ſuperaret.*

Io. Damaſcenus de vita eius, c 30.

IOſaphat adoleſcentem Auennir Regis Indiæ filiũ prudẽter ad fidem adduxerat S. Eremita Barlaam, homo doctrina & ſanctitate admirabili, iamque illum ſacra vnda ablutum in Chriſtianos retulerat, & de vita Chriſtiana inſtituerat, cum & ſuo, & adoleſcentis periculo coactus eſt diſcedere, relicto adoleſcente inter medios idololatras, in palatio parentis diis falſis mire dedici, vt qui nonniſi cum magis & necromantis conſilia de religione iniret; prorſus vt ipſius caſtitas in magno diſcrimine verſaretur. Poſt diſceſſum igitur Barlaam, pater filii mentem ad idololatriam reducere conatur; initio blanditiis, tum minis: vbi autem videt omnia in caſſum fieri, conſilium init cum ſuis magis. Ex his vnus ſuadet, vt remoto conſueto miniſterio, omnique alia familia, ſolæ ad miniſtrandum ei mitterentur puellę, ſpecie, ornatu, & moribus ad amorem excitandum factæ. Dubium non eſſe, quin ab his animus adoleſcentis in quamcumque vellet partem inclinari & flecti poſſit. Dum hoc conſilium procedit, & mulieres ad eum miſſæ illi aſſident, amplexantur, adblandiuntur; ecce tibi alterum periculum: Magus ille, impuriſſimi conſilii auctor, vnum ex nequiſſimis ſpiritibus, vt pollicitus erat, magicis carminib⁹ cogit tentare adoleſcentem. Is coniunctis viribus, cum præſentibus fœminarum illecebris, tantum libidinis incendium in pectore adoleſcentis accendit, vt ille periculum perſentiſcens, cum cogitationes de ſua in Deum fide, de debita illi obedientia, de præmiis cœleſtibus, de inferorum pœnis menti nequicquã obiectaret, ad extremum nullum præſentius remedium inuenerit, quam vt ſe daret in preces. Ergo confugiens ad Deum in has voces erupit: Domine Deus omnipotens, qui ſolus potens es: & miſericors, Domine, inquam, ſpes deſperatorum & carentium adiutorio, mei, quæſo, ſerui tui inutilis in præſentia recordare, & benigno ac propitio vultu me reſpice, nec me in hoſtium meorum manum incidere permittas: non ſupergaudeant mihi qui oderunt me, iniquè, nec me in iniquitatibus corrumpi finas, corpusque meum, quod tibi caſtum exhibere promitto, probro & contumelia afficere: Te enim concupiſco, te adoro, Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum in ſæcula, Amen. Cum dixiſſet Amen, ſtatim adfuit diuina conſolatio, cuius lumine omnium turpium cogitationum nebula euanuit. Ipſe vero ab eo tempore (inclinabat iam dies) ad ſolem vſque orientem in precibus perſtitit.

Fœminarũ conuerſatio adoleſcentum corruptio.

Tentatur Ioſaphat à diabolo per fœminam.

Oratio Ioſaphat.

Oratione vincit tentationem.

II. *Vt S. Edmundus adoleſcens, poſtea Cantuarienſis Epiſcopus, carnis tentationes egregie superauit.*

In vita eius cap. 8 apud Sur. 10. N. 11

S. Edmundus adhuc adoleſcens carnis fœdas voluptates & delicias non modo fugiebat, ſed & prorſus horrebat, & abominatus erat: & cum virtutum omnium valde ſtudioſus eſſet, caſtitati tamen ſingularem nauauit operam, ſciens illud Sapientiæ, incorruptionem hominem Deo proximum facere: cum autem dæmon cerneret eum ſic caſtitati ſtudere, magis etiam pectoris eius tranquillitatem perturbare nitebatur. Itaque puellam quandam, hoſpitæ eius filiam, illius amore inflammauit, ita vt illa impudicis in eum coniectis oculis, itemque ſignis & nutibus eum ad turpem concubitum prouocare conaretur. Sed cum hac ratione nihil proficeret, apertis cum eo verbis cæpit agere, & multis modis ad nefarios amplexus inuitare. Ille vero haud ſecus atque peſtem quandam illam fugiens, ſæpe obiurgabat & verbis caſtigabat eam. Sed cum neq; ſic vellet ab illo improbo conatu reuocare ſeſe, ſed pergeret eſſe importuna, tandem apud ſe deliberans, qua illa poſſet via reduci ad ſanitatem, tempus ei certũ præfigit, ad quod adeſſe debeat. Illaſe ſperans voti compotem fore; ſtatuto tempore confidenter venit. Poſtquam autem ad eum ingreſſa eſt, & illo iubente ſuperioribus veſtibus nudata, apprehenſam virgis egregie in tergo verberauit, *vt ſtultitiam quæ erat colligata in corde eius virga diſciplinæ fugaret* Tum illa tam male & duriter accepta fugit eum, quẽ antea tam perdite erat perſecuta: tantumq; apud eam illi virgarum ictus profecerunt, vt quemadmodum ipſa poſtea faſſa eſt, deinceps nunquam eiuſmodi tentatione pulſata ſit. Cernens autem impuriſſimus dæmon ſe tam aperta mali ſpecie eum euertere non poſſe, per matronam quandam ſatis, vt videbatur, honeſtam, eum in turpitudinis foueam pertrahere conatus eſt. Ea enim ſub officii prætextu quædam ei munera obtulit, vt iis eum illiceret & emolliret ad conſentiendum ſuæ malæ voluntati. Quod cum ille animaduerteret, perquiſiuit ex ea, num conſcio marito ſuo his ipſum muneribus afficeret. Reſpondit illa: Nihil huius nouit vir meus, quẽ nolim ſcire hunc me tibi peramanter habere honorem. Tum vir ſanctus: Ego vero, inquit, neſciente marito tuo dona tua non recipiam. Abiit illa cum muneribus ſuis, voto ſuo fruſtrata; & vir Dei ab eius infeſtationibus liberatus eſt.

Sap. 6. Incorruptio proximum facit eſſe Deo.

Adoleſcentis pudicitię inſidiatur ſpurciſſimus dæmon.

Impudica puella verberibus ſanata.

Prou. 22.

S. Edmundus vt matronam impudicam à ſe repulerit.

III. *De fœmina libidinoſa fœde Bernardinum amante, ab eo inſigniter caſtigata.*

Sur. in vita eius cap. 23. Maij 20.

Simile prorſus eſt quod de Bernardino Senenſi legitur: Amabat ille ſummopere corporis caſtimoniam & integritatem, id quod inſano liuore ſerpens tortuoſus ferre non potuit. Erant autem Senis duo honeſti coniuges, qui illum mire diligebant. Senſit hoc tartareus impoſtor, & alterius, id eſt, fœminæ amore corrupit, vt ſanctum virum libidinoſe diligeret. Ait enim S. Bernardinus, nullum in hac vita reperiri, etiamſi eximia ſit ſanctitate & perfectione, cui non impuræ quædam cogitationes incidãt: ſed noſtri arbitrii eſt, vel reſpuere, vel aſſentiri. Cum ergo Bernardinus, quandoque panis emendi cauſa exiſſet, fœmina hæc illum ad ſe accerſiuit, eoque

oratio contra tentationem carnis necessaria.

que ingresso fores clausit, & ait: Nisi te accommodes iam voluntati meæ, equidem insigni te ignominia afficiam, dicamq; te mihi vim afferre voluisse. Tum Bernardinus in eas se angustias coniectũ cernens, tota animi deuotione intra se rogabat Dominum, vt in tam præsenti periculo ipsi non deesset. Facinus enim illud valde execrabatur. Non neglexit Deus preces serui sui: suggessit mox consilium, vt diceret mulieri, si vellet ita fieri, vt se vestibus nudaret. Dixit hoc ille, nec mulier distulit. Interim profert ille flagellum, quod apud se habebat, apprehensamque fortiter fœminam egregie cædere cœpit, nec destitit, donec ardor libidinis in ea extinct' est. Ea causa impensius mulier deinceps amauit sanctũ virum, itemq; maritus eius, vbi is comperit rem ab eo gestam.

Fœminã libidinosam coercet flagro Bernardinus.

IV. *Martinianus à flagitiosa fœmina tentatus, & fere victus eam fortissime vincit.*

Ex Simeone Metap. Sur. 15. Febr.

Martinianus à perdita muliere tentatur.

His iungenda quoque de Martiniano olim viro sanctissimo historia. Is florente ætate, cum in eremum non ita procul Cæsarea Palestinæ secessisset, tentatus est à muliere quadam perdita. Quæ cum primum miserabilem mendicitatis habitum, quo necessitatis obtentu admitteretur, sibi sumpsisset: deinde admissa, occultæ formæ venustatem splendore vestium exornasset; tanta verborum blanditia obrepsit adolescentis animo, vt iam flagitium non recusaret, fecisseque, ni subito diuina illum gratia respexisset. Itaque reuersus ad se, cum acerbissimum de cogitato facinore dolorẽ concepisset, adstante atque adspectante muliere, raptim in media casa sarmentitiam excitat flammam. Tum nudis pedibus, semel, iterumque saltu se in ignem dat; vsque eo, dum doloris acerbitas ambustum illum, nec iam pedibus consistentem humo affigeret. Septem ipsos deinde mẽses (tam diu enim corpus è plagis ægrum eidem loco illum affixit) tantum habuit ex hac victoria gaudii, quantum mulieri primum admirationis, deinde pudoris attulerat. Nam & ipsa mox diuino spiritu ad dolorem permota, in monasterio Bethleemitico; quo illam vir sanctus mittebat, admirabili pœnitentiæ seueritate prioris vitæ turpitudinem ad felicem vsque mortem in se vindicauit.

Blanditiis Satanæ eneruatur virile pect'.

Carnis victoria per ignem.

Procacis mulieris pœnitentia.

V. *Fugiendo libidinosa voluptatis periculum euasit D. Bernardus.*

Guil. Abb. S. Theod. l. 1. de vita S. Bernar. c. 3. D. Antonin. 2. p. hist. tit. 17. c. 5. & alii.

Mundus blanditur S. Bernard.

D. Bernardo, eleganti corpore adolescenti, & iam sæculum ingredienti plures se viæ sæculi ipsius offerre cœperunt, & omnes assurgere prosperitates vitæ huius, & magnæ spes vndique arridere. Obsidebant autem benignum iuuenis animum sodalium dissimiles mores, & amicitiæ procellosæ, similem sibi facere gestientes: quæ si ei dulcescere perstitissent, necesse erat amarescere illi, quod in hac vita dulcius cordi eius insederat, castitatis amorem. Cui præcipue inuidens tortuosus coluber, spargebat laqueos tentationum, ac variis occursibus calcaneo eius insidiabatur. Vnde cum aliquando matrona quædam pulchritudine, diuitiis, cultu & aliis huiusmodi irritamentis concupiscentiæ, & peccati præcellens, in secretiori domus cubiculo eum aggressa pertraheret ad peccatum, ille eam lenibus verbis demulcens, donec è manibus eius & amplexibus elaberetur, fugit & euasit, & in medio ignis non est æstuatus. Altera autem vice, cum curiosius aspiciendo defixos in quandam oculos aliquandiu tenuisset, continuo ad se reuersus, & de semetipso erubescens apud semetipsum, in seipsum vltor seueriss. exarsit. Stagno siquidem gelidarum, quod in proximo erat, collo tenus insiliens, tandiu ibi permãsit, donec pene exanguis effectus, per virtutem gratiæ cooperantis, etiam à calore carnalis concupiscentiæ totus refriguit, inducens illum castitatis effectum, quem induerat, qui dicebat: *Pepigi fœdus cum oculis meis, vt ne cogitarem quidem de virgine.* *Iob 23.*

Fuga carnem vicit D. Bern.

Aspectum incautum fœminarũ seuere in se punit D. Bernardus.

VI. *Clamando eiusdem tentationis periculum elabitur idem Bernardus.*

Guil. Abb. S. Theod. l. 1. de vita S. Bernard. c. 3.

Contigit aliquando, vt cum sociis aliquot apud Matronam aliquam Bernardus hospitaretur. Considerans autem mulier adolescentem decorum adspectu, capta est laqueo oculorum suorum, & in concupiscentiam eius exarsit. Cumq; tanquam honoratiori omnium seorsum fecisset ei lectulum præparari, surgens ipsa de nocte impudenter accessit ad eum. Quam Bernardus sentiens, nec consilii inops, clamare cœpit: Latrones, latrones. Ad quam vocem fugit mulier, familia omnis exurgit, lucerna accenditur, latro quæritur, sed minime inuenitur. Ad lectulos singuli redeunt, & fit silẽtium, fiunt tenebræ sicut prius: pausant cæteri, sed non illa misera requiescit. Exurgit denuo, & Bernardi lectulum petit: sed denuo ille proclamat: Latrones, latrones. Quæritur iterum latro, latet iterum, nec ab eo, qui solus nouerat, publicatur. Vsque tertio improba mulier sic repulsa, vix tandem, siue metu, siue desperatione victa, cessauit. Dum autem die sequenti iter agerent, arguentes Bernardum socii, cur nam toties vna voce latrones somniauerit, perquirebant. Quibus ille: Veraciter, inquit, latro aderat: quia quo nihil precios. est in hac vita, castitatem videlicet, hospita nitebatur mihi auferre, * incomparabilem vtique thesaurum.

Clamore castitatem saluat D. Bernard.

* irreparabilem.

VIII. *Qua ratione carnis incendium extinxerit vir sanctus Io. Bonus Mantuanus.*

D. Anton. 3. p hist. tit. 4. c. 15.

Circa annum Domini millesimum ducentesimum: tempore Innocentii Papæ III. vixit magnæ sanctitatis vir, nomine Ioannes Bonus, ciuitate Mantua oriundus. Eum in eremo viuentem luxuriæ inquinamento impugnare cœpit aduersarius mulieris formam ei obiiciendo quam aliquando conspexerat. Cum autem sic vehementius incen-

deretur, doloris incendio carnis extinxit incendium: nam accipiens arundinem, & in multas partes acutissimas diuidens, eas sub vnguibus posuit, eleuansque manus super lapidem ita percussit, vt ad extremam digitorum partem penetrarent. Vnde præ nimio dolore in terram lapsus tribus diebus ac noctibus semiuiuus permansit. Nō deseruit seruum suum pius Dominus, pro quo ne tanto cruciatu offenderetur, se dedit: in somnis enim apparens dixit; quia bene cœpisti bene perseuerabis; & optime tuā consummabis vitam. Quia vero ita viriliter contra tentationes dimicasti, de cætero nō tentaberis. Qui statim excitatus sanum se conspiciens gratias retulit Saluatori.

Miro cruciatu tentationē carnis extinguit vir sanctus.

VIII. *Carnis petulantia grauius tentata Sara ad Christum Dominum confugiens opem ac victoriam consequitur.*

Pet. de Natal. in Catal. SS. l. 11 c. 46.

Huc etiam commode adferri potest Saræ Abbatissæ Thebaidis victoria, quā Christi gratia de carne ac satana glorioſe, per humilitatem & spem in Christo firmam, reportauit. Cum cogitationes eius ad libidinem incitare soleret diabolicæ malignitatis suggestio, nunquam, vt recederet tentatio, orauerat, sed vt illa assidue oppugnaret, & ipsa semper vinceret. In hoc carnalis lasciuiæ bello per annos tredecim fortiter contendit; sed tandem, aliquanto acrius impugnata, quam vt sustinere posset, clamauit ad Dominum IESVM CHRISTVM, & superauit inimicum: ita vt oranti apparens dæmon diceret: Vicisti me, Sara, vicisti. Atilla nihil sibi ex hoc laudis vendicans; Non ego, inquit, vici te: sed Dominus meus IESVS. Ex quo discimus, in omni tentatione, ad Dei gratiam, atque opem confugere; & præ humilitate debita, omnem ei victoriam acceptam ferre: sic Ioab Dauidi, expugnata ciuitate Rabbath: *Veni obside ciuitatem, & cape eam: ne n. m nimeo adscribatur victoria.*

Sara inuocato Domino carnem superat.

2. Reg. 12.

TIT. XXIX. De vtilitate Tentationum.

EXEMP. I. *Tentationes dari ad pugnam maius meritum.*

Sophron. in Prat Spir. c. 3

Chrismatis vnctio in vertice fit in baptismo

CVm essem (inquit Athanasius Abbas) in monasterio Penthucula, presbyter quidam erat ad baptisini ministerium, Canon nomine, Alexandrinus genere, quem pro vitæ merito Patres iusserant, vt baptizaret accedentes. Ipse igitur sancto Chrismate vngebat, & baptizabat eos, qui ad hoc veniebant. Quoties ergo mulierem inungeret, scandalizabatur, atque ideo ex monasterio abscedere volebat. Cum autem ea cogitatione pulsabatur, assistebat ei sanctus Ioannes Baptista, dicens: Tolera, & perseuera, & ego te ab hoc bello liberabo. Quadam vero die venit puella ex Perside vt baptizaretur, quę ita speciosa erat, ac tantæ pulchritudinis, vt nō posset presbyter nudam eam sancto oleo inungere. Cū sic vero puella illic mansisset duos dies, audiens hoc Archiepiscopus Petrus, obstupuit de sene vehemēter, voluitque ad hoc opus delegare Diaconissam mulierem; sed id non fecit, ne contra Canones fecisse videretur. Conon vero presbyter, sumpto melore suo, recessit, dicens: Iam non amplius in hoc loco manebo. Cum ergo exisset ad colles, ecce sanctus Ioannes Baptista obuius illi factus est, & tranquilla voce affatus est illum, dicens: Reuertere ad monasterium tuum, & hoc te bello leuabo. Abbas vero Conon ait illi cum indignatione: Vere non reuertar. Ecce enim iam toties pollicitus es mihi istud, nec fecisti, Tunc sanctus Ioannes eum sedere fecit, amotisque vestimentis eius signauit eum ter signo Crucis sub vmbilico, dixitque ei: Crede mihi, presbyter Conon, volebam te pro hac pugna mercede donari, sed quia non vis, ecce abstuli à te hoc bellum: mercede autem huius operis carebis. Reuersus presbyter in cœnobium, vbi baptizare consueuerat, in crastinum vnctam puellam baptizauit, neque penitus animaduertit eam esse mulierem.

Canones ecclesiastici olim à Patribus obseruati.

D. Io. Baptista etiam viuit post mortem.

S. Crucis vis contra intempestantiam.

PETITIO SEPTIMA.

Sed libera nos à malo, Amē.

TIT. XXX. De nequitia & turpitudine dæmonum.

EXEMP. I. *Quomodo dæmones vbique insidiantur viris sanctis.*

Theodoric. de Appol. in vita eius lib. 3. c. 12. 1. Pet 5.

QVodam tempore B. Dominicus nocte vigilans, & muros Hierusalem custodiens, vidit eum, *Qui circuit, tanquam leo rugiens, quarens quem deuoret*, per omnia monasterii loca peruagantem, dixitque ad eum: Quid ita hic circumis cruenta bestia? Ille respondit: Propter lucrum, quod hic facio. Ait ei vir sanctus: Ecquid lucraris in dormitorio? Respondit dæmon: Somnum necessarium eis aufero, quietem interpellando: efficioq; vt cunctabundi surgant, pigritia eos retinente: horrorq; vt à diuinis officiis se subducant. Præterea vero si mihi id permittatur, nocturnas corporis inquinationes & libidinosos motus in dormientibus excito. Inde vir Dei de templo interrogauit, quid in tam sancto lucraretur loco. Respondit ille: Id ago, vt tarde huc veniant, cito hinc recedant, suique immemores sint. De refectorio scisciranti Viro B. ait: Hic locus totus est meus. Hic existit risus, hic vani referuntur rumores, & verba inania proferuntur. Postremo ad locum Capitularem à beato patre ductus, cum horrore refugit: Iste, inquiens, locus mihi tartareus est. Si quid enim alibi lucri feci, eius hic facio iacturam. Hic namque admonentur fratres, hic confitentur, hic accusantur, hic verberantur, hic absoluuntur.

Dæmonis malitia.

Capitularē locum odit dæmon.

Qua

Qua causa locum hunc præ cæteris abominor, planeque detestor. Ita miser ille, cogente illum sancto viro altissimi virtute, malitiæ suæ detexit fraudes, vt videant iusti, & illum irrideant, sibique à laqueis eius caueant, ne irretiti capiantur.

II *De ingenti diaboli ad decipiendum hominem versutia.*

Ex actis SS. Cosmæ & Damiani. c. 11. Sur. 27. Septemb.

Maligni spiritus nequitia hoc exemplo magis eluxit: Quidam, Malchus nomine, cultui sanctorum admodum addictus, in regionem longinquam profecturus, vxorem Deo & sanctis Cosmæ & Damiano commendauit: eique pro signo dixit: Cum voluerit Deus, mittam & accersam te. Post hæc profectus est iter suum, & vxor eius domi resedit. Interiectis autem paucis diebus, sciens diabolus signum quod maritus dederat, transfigurauit se in hominem, & dixit vxori: Ecce maritus tuus ab illa ciuitate direxit me, vt adducam te ad illum. Cui illa, nolens ire, respondit. Signum quidem agnosco, sed non possum hoc facere, quoniam sanctis Cosmæ & Damiano commendauit me. Sed si vis vt veniam tecum, accede, & cornu altaris tene, & iura te nihil male facturum mihi, vt credam tibi. Tunc iurauit diabolus, dicens: Per virtutem sanctorum Cosmæ & Damiani, nihil mali faciam tibi, sed incolumem marito tuo re repræsentabo. His dictis secuta est eum. Et cum venissent in quendam locum secretū, voluit eam de iumento præcipitare, vt interficeret, Illa vero eleuatis ad cœlum oculis, voce magna clamauit. Deus sanctorum Cosmæ & Damiani adiuua me, vobis enim credidi, & secuta sum eum: Festinate in adiutorium meū, vt liberetis me de manu nequissimi diaboli. Statim apparuerunt ei sancti in habitu equitū cum multitudine albatorum. Princeps autem iniquitatis, hoc viso, præcipitem se dedit, & nusquam comparuit: Et impleta est scriptura, dicens: *Lacum aperuit, & effodit eum, & in verticem ipsius iniquitas eius descendit.* Sancti autem apprehendentes mulierem perduxerunt in domum suam, & dixerunt ei: Nos sumus Cosmas & Damianus, quorum sacramento credidisti, ideoque festinauimus venire ad auxilium tuum.

Fraudulentum dæmonis mendacium. Inuocatione SS. Cosmæ & Damiani liberatur mulier à laqueis diaboli.

Psalm. 7.

III. *De atroci improbi dæmonis in S. Nicolaum Tollentinum elisione.*

In eius Vita apud Sur. c. 8 Septemb. 10. tom 5.

S. Nicolao Tollentino consuente aliquando tunicam, malignus hostis partem quandam clam abstulit, quam cum vir sanctus vellet suo loco assuere, & non inueniret, diu frustra quærens tandem ait: Ecquis bone IESV, ita mihi illudere potuit? Plane fecit hoc ille, qui nec nominari dignus est. Mox ad hæc sancti viri dicta satan respondit. Verum dicis, domine: sed ego rursus illudam: attamen quando sic te non possum superare, aliter tecum agam. Vir sanctus ait: Quisnam es tu? Ille respondit: Ego Belial, datus tibi in stimulum carnis tuæ. Vir beatus dixit: *Dominus mihi adiutor, non timebo, quid faciat mihi homo.* Cumque nollet nocturnas preces suas omittere, clauso ostio oratorii, (nam præuenerat fratrum vigilias) cogitauit ingredi in refectorium, vbi erat Crucifixi picta imago. Et ecce in ipso ostii limine ab illo Belial tam est atrociter elisus, & in terram prostratus, vt vix spiritus in ipso remaneret. Tamen cōfirmat sese, & in nomine crucifixi surgens vult cœptum iter prosequi. Sed rursus verberatur & prosternitur. Cogitur tandem inde recedere, & inter eundum ad quendam angulum dire alliditur. Deo autem sic volente, auditur strepitus dæmonum cum viro sancto confligentium, excitatique fratres accurrunt elisum erigunt, & cum pedibus consistere non posset, ad pauperculum cubile deportant. Vbi confortatus è Christo protinus surgit, & baculo se sustentans solitas absoluit preces, & Christo Saluatori gratias & laudes agit.

Psal. 117.

Nico. Tollenti. atrociter elidit dæmon.

IV. *Domum diu inhabitabat dæmon, quam Datius Ep. hominibus facit habitabilem.*

Greg. lib. 3. c. 4. Dial.

Cum Datius Mediolanēsis vrbis Episcopus causa fidei exactus ad Constantinopolitanam vrbem pergeret, Corinthum deuenit. Qui dum largam domum ad hospitandum quæreret, quæ, comitatum illius ferre potuisset, & vix inueniret, aspexit eminus domum congruentis magnitudinis, eamque sibi præparari ad hospitandum iussit. Cumque eiusdem loci incolæ dicerent, in ea hunc manere non posse, quia multis iam annis hanc diabolus inhabitaret; atque ideo vacua remansisset: vir venerabilis Datius respondit dicens, Immo ideo hospitari in eadem domo debemus, si hanc spiritus malignus inuasit, & ab ea hominum habitationem repulit. In ea sibi igitur præparari præcepit, securusque illa antiqui hostis certamina toleraturus intrauit. Itaque intempestæ noctis silentio, cum vir Dei quiesceret: antiquus hostis immensis vocibus, magnisque clamoribus cœpit imitari rugitus leonum, balatus pecorum, ruditus asinorum, sibilos serpentum, porcorum stridores & soricum. Tunc repente Datius tot bestiarum vocibus excitatus surrexit vehementer iratus, & contra antiquum hostem magnis cœpit vocibus clamare, dicens: Bene tibi contingit, miser; tu ille es qui dixisti: *Ponam sedem meam ad aquilonem, & ero similis altissimo.* Ecce per superbiam tuam porcis & soricibus similis factus es, & qui imitari Deum indigne voluisti, ecce, vt dignus es, bestias imitaris. Ad quam eius vocem (vt ita dicam) deiectionem suam malignus spiritus erubuit: an non erubuit, qui eandem domum ad exhibenda monstra quę consueuerat vlterius non intrauit? Sicque postmodum fidelium habitaculum facta est: qui dum eam vnus veraciter fidelis ingressus est, ab ea protinus mendax spiritus atque infidelis abscessit.

Domus à dæmone inhabitatur.

Strepitus nocturni à dæmone excitati.

Esa. 14. 14.

Datius ep. diabolum ædibus expellit.

V. *Dæmon, cum non potest agere in homines, agit in eorum pecora.*

D. Hieron in vita S. Hilarionis.

Huius quoque generis est illud, quod scribit D. Hieronymus in vita Hilarionis: ad Hilarionem quoque, inquit, animalia pertrahebantur; in quibus Bactrum Camelum enormis magnitudinis, quidam multos obtriuerat, triginta & eo amplius viri solidissimis funibus ligatum cum clamore adduxerunt. Sanguinei erant oculi, spumabat os, volubilis lingua turgebat, & super omnem terrorem rugitus personabat immanis. Iussit igitur eum dimitti senex. Statim vero, & qui adduxerant, & qui cum sene erant vsque ad vnum omnes diffugere. Porro ille solus perrexit obuiam, & sermone Syro, Non me, inquit, terres diabole, tanta mole corporis: & in vulpecula, & in Camelo vnus atque idem es. Et interim porrecta stabat manu. Ad quem dum furens, & quasi eum deuoratura bestia peruenisset, statim corruit, summissumque caput terræ coequauit: mirantibus cunctis, qui aderant, post tantam ferociam, tantam subito mansuetudinem. Docebat autem senex hominum causa diabolum etiam iumenta corripere, & tanto eorum ardere odio; vt non solum ipsos, sed ea, quæ ipsorum essent cuperet interire.

Camelus à dæmone possidetur.

Dæmon in camelo ferociente a S. Hilarione subiugatur.

IV. *De Leopoldo duce, qui viso dæmone territus non diu vitam egit.*

In additionibus ad Lambert. Scafnaburgen. ann. Dom. 1325.

Leopoldus Dux Austriæ multa damna Ludouico Bauaro Regi Romanorum inferens propter fratrem suum, quē dictus Ludouicus in bello ceperat, tandem idē Leopoldus obiit tali modo, vt dicitur. Cum quidam Necromanticus sibi præsentat⁹ fuisset, interrogauit eum, si posset sibi diabolū demonstrare propria persona. At ille, Possum, inquit: sed nullus homo sine periculo corporis potest eum videre. Quo contumaciter respondente, Volo eum vtique videre, & fideiussores statuit Necromāteio, ne in aliquo læderetur. Introductus est igitur in cœnaculum, ibi pariter residentes vident hominem adspectu nigrum, & deformem introeuntem: quo viso Dux dixit: Satis est, & statim ad lectum deductus mortuus est.

Dæmonis forma quā horrenda.

TIT. XXXI. De Dæmonis imbecillitate.

Iob cap. 1. *Petiuit Satan à Domino, vt Iob tangeretur, in rebus, liberis, & corpore.*

Matt. 8. Marc. 5. Luc. 22. 31. *Ita alligata est dæmonum vis, vt ne in porcos quidem, nisi permittente Deo inuadere potuerint.*

Ait Dominus Simoni Petro, instante passione sua: Ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum, ego autem rogaui pro te, &c.

EXEMP. I. *Dæmones ad B. Ambrosium perdendum missi eum adire non possunt.*

Paulin. in vita S.

AD Ambrosium Episcopum Mediolanensem inductos esse dæmones testatur Paulinus. Quod tamen non prius fuit cognitum, quam post Iustinæ Imperatricis mortem, Angelo extorquente à sonte sicario perpetrati delicti confessionem. Res gesta ita ab authore describitur. Mortua vero Iustina, quidam Aruspex, Innocentius nomine, non re, in causa maleficiorum cum à Iudice torqueretur: aliud quā interrogaretur fateri cœpit: Clamabat enim, ab Angelo maiora tormenta sibi adhiberi, eo qui custodiret Ambrosium: quoniam temporibus Iustinæ ad excitanda odia populorum in Episcopum, cacumen tecti Ecclesiæ conscendens medio noctis sacrificauerit: sed quanto instantius & solicitius opera maligna exercebat, tanto magis amor populi circa fidem Catholicam, & Domini sacerdotem conualescebat. Mississe etiam se & dæmones, qui illum interne carent, fatebatur: sed dæmones renunciasse, se non solum ad ipsum appropinquare minime posse, verum etiam nec ad fores domus, in qua manebat Episcopus: quia ignis insuperabilis omne illud ædificium consumeret, vt etiam longe positi vrerentur: atque ita cessasse artes suas, quibus aduersus Domini sacerdotem se aliquid posse arbitrabatur.

Ambr. apud Baro tom. 4. ann. 321.

Dæmones fatentur se nihil posse aduersus Ambrosiū.

II. *De dæmone, Iuliani Imp speculatore à Publio monacho oratione præpedito.*

Cum Iulianus Imperator apud Persas cum exercitu ageret, dignum memoria facinus contigit: nam cum ex more ad discendas res absentes dæmone nuncio vteretur; quam imbecilles eius vires essent, vt ab homine vno Christiano idem detineri potuerit, fuit certo demonstratum experimento. Res enim sic se habuit: Cum ascenderet Iulianus in Persidē, ab eo missus est dæmon, vt velocius vadens in Occidētem, inde responsum aliquod de rebus, quæ illis agerentur in locis, afferret. Cum autem peruenisset dæmon ad locum quendam, vbi monachus nomine Publius habitabat: stetit ibidem per dies decem immobilis, & non poterat vltra progredi, quia monachus ille die noctuque oraret. Sicque re infecta, dæmon reuersus est ad Iulianum, qui eum miserat, Qui ei dixit: Quare tardasti? respondit ei dæmon, dicens: Et moram feci, & sine actione reuersus sum: sustinui decem dies monachum nomine Publium, si forte cessaret ab oratione, vt transirem; & non cessauit, sicque prohibitus sum transire, & redii nihil agens. Tunc impius Iulianus dixit: Cum regressus fuero, vindictam in eum exercebo: qui intra paucos dies interemptus est diuina prouidentia. Addit vero ad hæc Cedrenus ex iisdem Vitis SS. Patrum. Hoc cum quidam procerum eius inaudiuisset de legatione dæmonis reddita irrita, admiratione ductus, post reditum omnia sua pauperibus distribuit, atque ad senem istum Publium profectus præclarus monachus euasit, omnibus prædicans monachorum vim, qua aduersus tenebrosos dæmones sunt prædi[ti] Equidem prædixit Apostolus: *Non esse nobis colluctationem aduersus*

Ex vitis Patrum p. 2. cap. 15. Cedren. in Iuli Glicas 4 p. annal. Niceph. li. 11. c. 41. & Baro 19. 4. an. 363.

Dæmonib⁹ vtebatur Iulian. Imp. pronunciis.

Dæmon Iuliani nūcius Publii virtute præditus.

Ephes. 6.

uersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiæ in cœlestibus. Quos posse detineri spirituali virtute, quæ scripta sunt a Daniele non obscure nos admonent verbis illis: *Princeps autem regni Persarum restitit mihi viginti & uno diebus, &c.* Porro virtute Christi aduersus apostatas Angelos magnum consecutos esse vim & potestatem sanctissimos viros, quis dubitat; Ecce enim dicebant Christi discipuli, *etiam dæmonia subjiciuntur nobis.* Et fideles iudicaturos esse Angelos, Apostolus contestatur.

Dan. 10.

Luc. 10.
1. *Cor.* 10.

III. *De virgine arte dæmonis dementata ad præsentiam B. Hilarionis liberata.*

D. Hieronymum iuuat audire rem stupendam in vita Hilarionis eremitæ sic describentem. Virginem Dei vicinus iuuenis deperibat: Qui cum frequenter tactu, iocis, nutibus, sibilis, & cæteris huiusmodi, quæ solent morituræ virginitatis principia esse, nihil profecisset, vt amica potiretur, perrexit Memphim, vt magicis artibus rediret armatus ad virginem. Venit igitur post annum doctus ab Æsculapii vatibus, præsumptum animo stuprum gestiens & subter limen domus puellæ portentosas figuras sculptas in æris Cyprii lamina defodit. Illico insanire virgo, & inclamare nomen adolescentis. Magnitudo quippe amoris se in furorem verterat. Perducta ergo a parentibus ad monasterium Sem traditur (B. scilicet Hilarioni) vlulante statim & confitente dæmone: Vim sustinui Quam bene Memphis somniis homines deludebam, O cruces, ô tormenta quæ patior. Exire me cogis, & ligatus subter limen teneor. Tunc senex: grandis, ait fortitudo tua, qui licio & lamina strictus teneris. Deinde aliquot interiectis interrogationibus adiungitur: Noluit autem sanctus antequam purgaret virginem, signa iubere perquiri: ne aut solitis incantationibus recessisse dæmon videretur, aut ipse sermoni eius accommodasse fidem asserens fallaces esse dæmones, & ad simulandum esse callidos: & magis reddita sanitate increpauit virginem cur fecisset talia per quæ dæmon intrare potuisset.

D. Hieron. to. 1. *Epist. in vita Hilario.*

S. Hilarion. sua præsentia dæmonē cruciat.

IV. *A Iustina virgine se victum fatetur diabolus à Cypriano missus.*

Sub Diocletiano Imperatore Iustina cum patre à S. Episcopo Optato baptizata Domino seruiens frequentabat Ecclesiam. Hanc Agladius scholasticus videns exarsit ob amorem eius. Et cum nullo modo posset pertingere ad illam, rogauit Cyprianum magum, pretium pollicens vt arte sua dæmones inuocaret, quo eam in amorem eius excitare posset. Cyprianus autem magus vocatis dæmonibus cœpit agere, vt virginem Christi ei adducerent. Qui semel, bis, & tertio venientes ad beatam Iustinam, nihil apud eam suis deceptionibus valuerunt: sed signo Crucis repulsi victi recesserunt. Cyprianus vero cū illorum virtutem aduersus virginem haud quaquam valuisse videret, dicit ad diabolum: Dic mihi, quēadmodum victi estis à virgine Iustina? Cui diabolus: Dicere tibi non possumus, nisi prius iures mihi. Cumque Cyprianus illi iurasset, ait diabolus: Vidi signum Crucifixi, & extimui. Cyprianus dixit: Ergo crucifixus maior te est? Dicit ei diabolus: Etiam, maior enim est omnibus. Quod audiens Cyprianus contemnens virtutem diaboli, & currens venit ad Episcopum Antimum, ceciditque ad pedes eius; rogans vt doceret eum & baptismo Christi consignaret. Beatus autem Episcopus gratias agens Deo, catechizauit eum. Et reuertens Cyprianus in domum suam, omnia idola confregit.

Ado in martyr. 6. *Kal. Octobr.*

Signum Crucis timet diabolus.

S. Cypriani conuersio vnde.

V. *Maligni spiritus à locis, vbi aliquando inhabitabant velut regnantes ad præsentiam S. viri recedunt.*

Dæmonum frequentia incolebatur Insula Lindis Farnitium in Oceano Britannico sita, ac præterea inculta, frugum, arborumq; omnium expers: & quod magis est, etiam ibi aquæ erat penuria. Eo profectus Cudbereth vti permodicam illam terram tanquam Anachoreta incoleret virtutis exercendæ causa, dæmones solum verterunt alio migrantes, Insulaque a Dei seruis obsequio diuino coli cœpit, & vbi malignorum spirituum copia, ne humana ibi habitatio vlla esset, omnes absterrebat, sancti huius aduentu oratioque maligni omnes illi spiritus recessere.

Venerab. Beda hist. Anglic. li. 4. *c.* 28

TIT. XXXII. De Fiducia in rebus aduersis ad Deum habenda.

Dauid sæpius ad Deum in periculis confugiens, toties ab eo consilium & auxilium accipit. 1. *Reg.* 23.

Dauid cum socius suus, videns quod eo a fronte Siceleg incensa esset, omnesque vxores & paruuli cum tota substantia per latrones a Malecitis abducti, in re tam desperata, ceteri quidem leuauerunt voces suas, & planxerunt, donec deficerent in eis lacrymæ, sed statim confortatus Dauid in Domino Deo suo consuluit Dominum, persequitur latrunculos, comprehendit eos & excutit prædam. 1. *Reg.* 30.

Asa Rex Iuda initio pius & bonus quamdiu in Domino Deo spem suam posuit, parua suorum manu Æthiopes vsque ad internectionem percussit: Quum autem Dominum dereliquerit, & a Benadad rege Syriæ contra Baasa regem Israel auxilium peteret, à Domino derelictus est. 2. *Par.* 14.

Aliud quoque egregium de Dauidis fiducia exemplum contra Goliath, cui Dauid dixit: Tu venis ad me cum gladio, & hasta, & clypeo; ego autem venio ad te in nomine Domini exercituum. 1. *Reg.* 17.

In hac fiducia Ionathas turbauit castra Philistinorum solus cum suo armigero, dicens, Non est Domino difficile saluare vel in multis vel in paucis. 1. *Reg.* 14.

Nebo-

Nehem. 1. *Nehemias videns tot imminere pericula & labores in reædificanda Ierusalem, dixit ædificantibus: Deus noster pugnabit pro populo & nos ipsi faciamus opus.*

Daniel. 13. *Susanna quod fiduciam haberet, salua facta est.*

1. Mach. 3. *Sic Iudas Machabæus ad suos milites: Non in multitudine exercitus victoria belli, sed de cœlo fortitudo est.*

EXEMP. I. *Adrianus I. virtute diuina confisus Desiderium Longobardorum Regem terruit.*

Bapt. Ful. l. 8. c. 1. ILlustre est huius in Deum fiduciæ exemplum in Adriano primo Pontifice Romano. Dum enim Desiderius Longobardorum Rex multas ditionis Romanæ vrbes iam cepisset, nouissetq; ab eo Pontifice ad ferendam opem Carolum Magnum vocari cupiens astu ante Carolum vrbem Romam inire simulauit voto se ad saluranda principis Apostolorum limina proficisci velle: quod cum prudens Pontifex animaduertisset, reseratis prius templi atque vrbis portis misit qui Desiderio sub anathematis pœna imperarent, ne propius ad vrbem accederet. Incredibile forsan videatur, & tamen vero ipso verius est barbarum Regem superbiæ atque immanitatis plenum, quem arma non mouerant, simplici anathematis denunciatione territum, sententia mutata, retro exercitum conuertisse.

II. *Episcopus Christianorum in Domino confidens è castro Cabadis Regis Persarum dæmones expellit.*

Georg. Cedren. apud Zon. tom. 3. Annal. in Anastas. Non minus illustre est exemplum quod commemorat Cedrenus apud Zonaram, cuius historiæ Cedreni additiones interseruntur, his verbis: Castrum est in Persarum atque Indorum confinio, nomine Tzudader, in quo multum pecuniæ, margaritarum, & lapidum pretiosorum repositum à dæmonibus asseruabatur. Cabades Rex Persarum, ea re percepta, castrum occupare est enixus. Cumque ei à dæmonibus obsisteretur, omnibus & Magorum & mox Iudæorum tentatis artibus impos propositi fuit. Ergo quum ei persuasum esset, Christianorum ad Deum precibus eo se potiri posse: hoc à quodam Episcopo Christianorum in Persidea gentium contendit. Is synaxi coacta, cum diuinis mysteriis communicasset, ad locum accedens, dæmonas ibi morantes exegit, castrumque Cabadæ nullo labore occupandum tradidit. Quo miraculo Cabades attonitus, primum in confessu locum Episcopo ei tribuit, quem hactenus Manichæi & Iudæi tenuerant: liberam quoque potestatem fecit eis qui baptizari vellent.

III. *D. Martinus Dei fiducia fretus, ac signo Crucis munitus cuneos hostium penetrat.*

Seuerus Sulpit. in vita S. Mart. lib. 1. cap. 3. Beatus Martinus, postquam baptismo fuit initiatus, solo nomine fere per biennium militiam exercuit. Interea irruentibus intra Gallias barbaris, Iulianus Cæsar coacto in vnum exercitu, apud Vangionum ciuitatem donatiuum cœpit erogare militibus. Et (vt est consuetudinis) singuli citabantur donec ad Martinum ventum est. Tum vero opportunum tempus existimans, quo peteret missionem, (neque enim integrum sibi forte arbitrabatur, si donatiuum, non militaturus, acciperet:) Hactenus, inquit ad Cæsarem, militaui tibi. nunc patere, vt militem Deo: donatiuum tuum pugnaturus accipiat alter: Christi ego miles sum, pugnare mihi non licet. Tum vero aduersus hanc vocem. Tyrannus infremuit, dicens, eum metu pugnæ, quę postera die erat futura, non religionis gratia detrectare militiam. At Martinus intrepidus, immo illato sibi errore constantior: Si hoc, inquit, ignauiæ adscribitur, non fidei, crastina die ante aciem inermis adstabo, & in nomine Domini IESV CHRISTI, signo Crucis, non clypeo, protectus, aut galea, hostium cuneos penetrabo securus. Retrudi ergo in custodiam iubetur, facturus fidem dictis vt inermis barbaris obiiceretur. Postera die hostes legatos de pace miserunt, sua omnia, seque dedentes. Vnde quis dubiter hanc vere beati viri victoriam, cui præstitum sit, ne inermis ad prælium mitteretur? Et quamuis pius Dominus seruare militem suum inter hostium gladios & tela potuisset: tamen ne vel aliorum morte sancti violaretur obtutus, exemit pugnæ necessitatem. Neque enim aliam pro milite suo Christus debuit præstare victoriam, quam vt subactus sine sanguine hostibus, nemo moreretur.

D. Martinus militiæ Christi adscriptus.

IV. *Pœnitentiam agit Hugo Ep. Lincolniensis, quod nimium sibi fiderit.*

Ex Aneny. in vita eius cap. 2. Sur. Nouem. 17. Tanta etiam S. Hugoni Episcopo Lincolniensi fiducia semper erat erga Dominum, vt non parum se peccasse fateretur, si vel tenuiter eas res formidasset, propter quas trepidare & angi solet humana infirmitas. Nocte quadam cum graues curæ & solicitudines præter morem animum eius distraherent & infestarent, easque præ tumultu earum & importunitate excutere non valeret, admodum cœpit animo perturbari. Sed illico ad se reuersus pectus percutit, grauiter ingemiscit, primo mane confessarium accersit, valde peccasse pronunciat, quod non ita, vt decet hominem Christianum, omnem curam suam iactasset in Dominum, sed perinde ac si propriis adinuentionibus fidendum ipsi foret discruciari & angi inaniter cœpisset. Reuera tamen in tam periculoso tum erat itinere, vt si præ curis canuisset, mirum videri non debuerit.

V. *S. Columbani in anxietate constituti fiducia mira, ac confirmata.*

In vita eius cap. 8. apud Sur. tom. 6. Cum S. Columbanus multorum monasteriorum Pater celeberrimus in eremo versaretur, incidit ei cogitatio, vtrum potius eligeret hominū iniuriam perpeti, an ferarum sæuitiam sustinere. Quæ cogitatio quum illi importuna esset, eumq; vehementer vrgeret, crebro frontē signo crucis armans, atque orans, intra se ait, præstare bestiarum ferocitatem absq;

abſque aliquo peccato, quam hominum rabiem cum damno animarum perpeti. Cum hæc animo volueret, conſpicit duodecim aduentare lupos, & dextra læuaque medium ipſum cingere. Attamen manet immotus, aitque, Deus in adiutorium meum intende, &c. Accedunt lupi propius, oraque ſua ad eius veſtimenta adiungunt. Sed quum ille conſtans permaneret, interritum relinquunt, & per ſaltum peruagantur.

VI. *Vt B. Sulpitius Clotarij Regis milites ob commeatus penuriam trepidantes ad fiduciam in Dei prouidentiam animauerit.*

In Vita eius ab æquali ſcripta Ianuar. 7.

Clotarius Gallorum Rex, ſuggerentibus quibuſdam amicis, petiit ab Auſtregiſilo Bituricenſium Antiſtite, vt pro ſua & exercitus ſui ſalute permitteret Sulpitium, virum inſignem, tum Leuitam, ac poſtea eiuſdem loci Epiſcopum, in ſuis caſtris Abbatis fungi officio: cumque in eius & omnium, qui cum illo erant, ſumptus, ea eſſent collata, quæ in triduũ ſufficerent, illis duntaxat ſeruatis, quæ ad vnius diei expenſas eſſent ſatis, reliqua egenis elargitus eſt. Quæ res male habuit ipſius familiares quod metuerẽt victum neceſſarium defuturum. Ad quos vir ſanctus: Oculos, inquit, veſtros, filioli, ad Deum referte *Matth. 6.* *eiuſque regnum & iuſtitiam primam quærite, & omnia apponentur vobis.* Recordamini illius prophe- *Pſal. 33.* ticæ ſententiæ: *Inquirentes autem Dominum non minuentur omni bono.* Et ecce ſubito ad virum Dei tanta annonæ copia à fidelibus hominibus tranſmiſſa eſt, vt non abſurde ea, quæ erogarat, centuplo fœnore, *Matth. 10.* quemadmodum Dominus ſuis promiſit diſcipulis, ſe recepiſſe citra jactantiam gloriaretur.

VII. *S. Fronto Ep. Petragoricenſis diuina fretus fiducia tremum petit, eique diuinitus prouiſum.*

Pet de Natal. libr. 9. cap. 109.

S. Fronto Romæ à B. Petro baptizatus ad ciuitatem Petragoricam, & vnde oriundus erat, rediens, verbo & exemplo multos ad Chriſti fidem conuertit; & ibidem ſeptuaginta clericos ad ſeruiendum Domino congregauit: ſed à Præfecto ciuitatis, Squirio nomine, perſecutionem paſſus eſt: quia quos ille baptizabat, ille decollabat: vnde ipſe ſumptis ſeminibus olerum, monachos ſuos aſſumpſit, & eremum deſertiſſimam petit. Veniens autem ad locum Fiducia S. Frontonis. ſuper fluuium Dordonem, draconem ingentem & ſerpentum multitudinem ibidem habitantem Chriſti virtute fugauit: ibique cum fratribus Deo ſeruire cœpit, & olerum ſemina ſeminauit. Deſi ientibus vero eis cibis, Angelus Domini Squirio Præſidi Squirio ethnico Angelus apparet. per noctem apparuit & ei diuinam vltionẽ comminatur, niſi ſanctis viris ſubueniat pereuntibus fame. Ille vero territus amicos conſulit, ſed quo ſancti Dei abiiſſent, penitus inuenire non valuit. Poſt dies tres, Angeli mãdatum negligens cæditur. nocte iterum angelo eidem apparente, plagis percuſſus eſt. Qui amicis iterum conſultis, ſeptuaginta camelos cibis monachorum onerat, & Deo Frontonis, eos commendat: Qui duce Domino ad eremum ſancti viri recto itinere peruenerunt. Sanctus autem Epiſcopus onerum medietatem depoſuit, & cum reliquo camelos remiſit. Qui eadem via qua venerant reuerſi ſunt ad dominum ſuum. Quod cernens Præſes in Chriſtũ credidit, & Frontonem inueſtigatum abiit, atque Gregorius ab eo vocatus ſacrum baptiſma ſuſcepit, eique in eremo de cetero miniſtrauit.

TIT. XXXIII. De rerum aduerſarum vtilitate.

Deus Iſraelitis Paleſtinam dedit, non totam, quia gentes ferociſſimas in circuitu reliquit, quæ erudirent Iſraelem, ne rebus ſecundis inſoleſcentes pietatis obliuiſceretur.

Ioſeph plus creuit & proſperatus eſt in exilio, quam ſi fuiſſet inter fratres ſuos in domo. *Geneſ. 41.*

Quanto magis Pharaonis oſ. Iſrael affligebat, tanto magis multiplicabantur. *Exod. 1.*

S. Iob à Deo caſtigatus ſenſit & cognouit eam Dei viſitationem ad animæ ſuæ ſalutem, dicens: Viſitatio tua, &c. *Iob. 10 12.*

Ezechiel in medio captiuorum vidit mirabiles Dei viſiones, vbi fuit varias latatus. *Ezech. 1.*

Pueri in camino ignis receperunt Angelicam conſolationem, cum quibus Nabuchodonoſor vidit ſimilem filio Dei: & appareret Deum eſſe cum tribulatis. *Daniel. 6.*

Nabuchodonoſor per ſeptem annos in beſtiam commutatus, recuperat ſenſum, & laudat Deum, quem antea blaſphemauerat. *Daniel. 4.*

Ab aduentu Spiritus ſancti vſque ad perſecutionem B. Ioannis Euangeliſtæ ſub Domitiano Imperatore, fluxerunt anni circiter quinquaginta, & toto illo tempore non habuit ille Apoſtolus tot & tantas reuelationes, nec tantum Eccleſiæ profuit, quantum eo tempore, quo fuit in exilio. *Irenæus lib. 5.*

EXEMP. I. *De B. Martini fortitudine & conſtantia in rebus aduerſis probata.*

S. Martinus diuinitus admonitus, vt patriam parentesque, quos adhuc gentilitas detinebat, religioſa ſolicitudine viſitaret, ex voluntate ſancti Hilarij profectus eſt, multiſq; ab eo obſtrictus precibus & lacrymis, vt rediret, mœſtus, vt ferunt, peregrinationem illam aggreſſus eſt, conteſtatus fratres multa ſe aduerſa paſſurum: quod poſtea probauit euentus. Ac primum inter alpes deuia ſecutus, incidit in latrones. Cumque vnus ſecurim eleuatam in caput eius librаſſet, ictum ferientis dextræ ſuſtinuit alter. Vinctis tamen poſt tergum manibus vni ſeruandus & cuſtodiendus traditus. Qui cum eum ad remotiora duxiſſet, percontari ab eo cœpit, quiſnam eſſet: Reſpondit, Chriſtianum ſe eſſe. Quærebat etiam ab eo, an timeret. Tunc vero conſtantiſſime profitebatur, nunquam ſe tam fuiſſe ſecurum *Seuer. Sulpit. in Vita S. Mar. in c. 4.* B. Martinus à latronibus captus fortem ſe præbet.

quia ſcirēt miſericordiam Domini maxime in tentationib. affuturam ſe magis illi dolere, qui Chriſti miſericordia, vtpote latrocinia exercens, eſſet indignus. Ingreſſuſque Euangelicam diſputationem, verbum Dei latroni prædicabat. Quid longius moror? Latro credidit, proſecutuſque Martinum viæ reddidit, orans vt pro ſe Dominum precaretur.

II. *S. Audomarus cœcus recepto lumine ad reliquias S. Vedaſti, eo iterum priuari petiit.*

Alcuinus in vita S. Vedaſti apud Sur. 6. Februarij. S. Audomar. Taruenenſis Ep. cæcitatem eligit.

B. Autbertus ſeptimus à S. Vedaſto Atrebatenſis Epiſcopus, mirifica quadam viſione admonitus, vt ſacrum B. Vedaſti corpus ad locum quendam alium non longe ab vrbe ſitum transferret, protinus ad facti illius ſocietatem B. Audomarum Taruennę Morinorum ea tempeſtate Epiſcopum inuitauit: qui licet affecta ſenectute debilior eſſet, & cæcitate laboraret, prompto tamen alacriq; animo eo properauit, & in ipſa ſacrarum translatione reliquiarum amiſſum lumen Vedaſti meritis recepit: quod tamen ille, præ lumine mentis, quo mirabiliter vigebat, parui pendens iterum amittere voluit: atq; priſtinam oculorum cæcitatem à Deo impetrauit.

III. *Quibuſdam vtilius eſſe oculorum lumine priuari, quam eorundem beneficio vti.*

Eugippius Abbas in eius vita apud Sur. 8. Ianuar. Sanitas quibuſdam pernicioſa.

Cum S. Seuerinus multos varijs languoribus & calamitatibus oppreſſos liberaret, Bonoſus eius monachus oculorum imbecillitate plurimum prægrauatus, medelam ſibi præſtari eius orationibus poſcebat, dicens: Aduentitios & externos gratiæ ſalutaris ſentire præſidia, ſibi vero nullam opem aliquatenus exhiberi. Cui vir Dei: Fili mi, non tibi expedit ab hac oculorum moleſtia liberari, & aciem corporei luminis habere perſpicuam, quin potius ora, vt obtutus vegetetur interior. Quid enim? An non magis grata & jucunda lux illa interna eſſe debet, qua per ampliſſima cæli ſpatia mente vagaris, quam corporeum hoc lumen, quod tibi cum brutis commune eſt, & ea tantum, quæ ante pedes ſunt, cernere vales?

IV. *Quomodo res aduerſæ ad Deum nos ire compellant.*

Æneas Syluius in hiſtoria Bohemorum. Res aduerſæ ad Deum pellunt.

Wenceslaus Bohemiæ Rex, quum toto exercitu profligato, & viribus fractis, captiuus teneretur, rogatus quo animo eſſet, reſpondit: Nunquam melior. Quum enim, inquit, omnibus humanis præſidiis vallatus eſſem, vix de Deo cogitandi ſpacium dabatur: nunc illis omnibus exutus Deum ſolum cogito, & in eo ſpem meam omnem colloco, qui me, ſat ſcio, non deſeret, ſed inuocantem exaudiet.

V. *Aduerſam corporis valetudinem ad ſanandam mentem diuinitus immitti.*

Ex actis SS. Nerei & Achillei cap. 9. Sur 23. Maij Cum aliquando B. Petri Apoſtoli diſcipuli in ædibus eius ſimul ederent, vnus ex iis Titus nomine Petrum interrogauit: Cum permulti à te curentur, cur Petronillam filiam tuam pater is ex paralyſi decumbere? Cui tum Petrus reſpondit: Sic enim ei expedit. Ne quis tamen putet me his verbis indicare voluiſſe, fieri non poſſe, vt ſanetur, volo vt ſurgat, & miniſtret nobis. Et mox illa ſurrexit, incolumis: expleto autem miniſterio juſſit eam Apoſtolus redire ad lectum ſuum. Poſtquam autem in Dei timore cœpit eſſe perfecta, non modo ipſa curata eſt; ſed etiam permultis aliis ſuis precibus obtinuit ſanitatem. Febrium Petronillæ vtilitas.

VI. *Felicem corporis valetudinem animæ noſtræ aliquando officere.*

In vita eius cap. 21. apud Sur. 13. Iulij. Calculi vtilitas.

S. Brigitta Regis Suediæ filia, cum pro Algotio Dominicano ſacræ Theologiæ Doctore, qui iam ſenex orbitate oculorum, & calculi doloribus cruciabatur, Deum precaretur, reſponſum accepit: Ille ſtella micans eſt, nec expedit ſanitate corporis obſcurari animam eius. Certauit, & curſum conſummauit, nihil iam ſupereſt, niſi vt à me coronetur. Et hoc tibi ſignum erit, quod ab hac hora mitescent dolores corporis eius. Iam enim anima eius prorſus ardet igne diuini amoris. Non diu poſt Theologus ille è vita deceſſit.

VII. *Indifferenter valetudo ſiue proſpera, ſiue aduerſa, prout animæ conducit, expetenda.*

E Breuiario eccleſiæ Amſterdam.

In hiſtoria miraculi de venerabili Sacramento ciuitatis Amſterdamenſis in Hollandia, quæ tam authentica eſt, vt per octauas feſti in ſecundo nocturno per lectiones diuiſa ſit, approbāte Epiſcopo Harlemienſi, habetur ad hanc rem eiuſmodi exemplum: Matrona quædam eius vrbis multo tempore decumbens ex infirmitate votum Sacramento fecit pro liberatione ab infirmitate ſua. Deducta igitur, abſente marito, ad Sacrum locum (id enim eſt nomen templo in quo miracula fiebant) ſanitatem, quam ſimpliciter petebat, obtinuit; & ſana domum rediit. Marito vero ſuo domum reuertenti rem geſtam narrauit. Ille mox petiit, num poſtulaſſet, cum conditione, ſi animæ ſuæ ſaluti prodeſſet, reſpondit illa, ſimpliciter ſe ſanitatem petiiſſe. Redire eam ad ſacrum locum iuſſit, & hoc à Deo petere, quod ſuæ ſaluti magis conueniret, & ecce mox eadem qua prius infirmitate correpta eſt.

De ſalutatione Angelica.

Salutatio Angelica ea dici ſolet, quę ſanctiſſimæ Virgini Deique matri his verbis defertur.

Aue Maria gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus & benedictus fructus ventris tui IESVS. *Sancta Maria mater Dei, ora pro nobis peccatoribus, nunc & in hora mortis noſtræ, Amen.* Luc. 1.

TIT. XXXIV. De ſalutationis Angelicæ vſu & iteratione.

Luc. cap. 1. *Angelus Gabriel ad Virginem Mariam ingreſſus dixit: Aue gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus.*

Luc. 1. *Elizabeth, cum adiiſſet cognatam ſuam B. Mariam repleta eſt Spiritu ſancto, exclamauit voce magna & dixit Benedicta inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui.*

EXEM. I. *Vt* MARIA *Mater Dei vbique & ab omnibus Catholicis ſemper prædicetur.*

D. Proſper. contra Collatorem propeſinem Baro. tom. 5. Annal. ad ann. 451.

ANno Domini 431. cum per Cæleſtinum Romanum Pontificem omnes Orientales Eccleſiæ gemina peſte, inquit D. Proſper, purgatæ eſſent, execranda nimirum Neſtorii impietate, qui volebat B. Virginem dici Chriſtotocon, non item Theotocon ſiue Deiparam, & etiam Pelagii, id minime ignoranter Cyrillus Alexandrinæ vrbis Antiſtes, aliiq; Patres, qui Epheſi conuenerant, atq; etiam ipſe Theodoſius Imperator, legationē miſerunt ad ipſum ſummum Pontificem, ipſi gratulantes de proſtrata cum ſuo auctore hæreſi Neſtoriana. Et quia omne datum optimum, & omne donum perfectū deſcendere à Patre luminum ſancta Dei Eccleſia nouit, eidem ipſi Deo gratias immortales egit, quod vindex extitiſſet Filii Deitatis, & matris eius honoris, vtriuſq; præconia illis vocibus celebrans, quas à Sanctis ſciret frequentatas eſſe patribus, vbiq; locorum Matrem Dei Mariam omnium ore cantans, laudans atq; prædicans. Tunc & additamentū illud accepiſſe creditur Angelica ſalutatio: *Sancta* MARIA *Mater Dei ora pro nobis peccatoribus, &c.* Quod omniū Fideliū ore dici, ac frequentius repeti, & tanquam prima elementa à piis parentibus vna ferme cum lacte infantibus propinari cōſueuit, vt fieret ſecundum illud Propheticū *Ex ore infantium, & lactentium perfeciſti laudem tuam*: Illuderentq; ſuperbo draconi pueruli. Sanctorū itaque Patrum veſtigiis inſiſtentes, ait Caniſius, non modo laudabilem & admirabilem illam virginem, quæ ſicut lilium eſt inter ſpinas, ſalutamus, ſed & eā virtute Dei auctam eſſe tanta credimus atq; profitemur, vt poſſit prodeſſe, fauere, annuere miſeris mortalibus, dum hi præſertim ſe ſuaque vota illi commendant, ac diuinam gratiam matris interceſſione ſupplices expetunt.

B. Maria Deipara ab antiquis Patribus ſemper dicta.

Pſalm. 8. Matth. 21.

II. *Vt in myſteriis Diuinis B.* MARIAM *ſalutauerit D. Ioannes Chryſoſtomus.*

In Liturg. eius.

D. Ioannes Chryſoſtomus ſic B. Virginem ſalutando honorauit. Vt vere dignū & iniuſtum eſt glorificare te Deiparam & ſemper beatiſſimam & penitus incontaminatam matrem Dei noſtri honoratiorem Cherubim, & glorioſiorem incomparabiliter Seraphim, quæ citra corruptionē Deum peperiſti: vere Deiparam te magnificamus: *Aue gratia plena* MARIA, *Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui*; quoniam ſaluatorem animarum noſtrarum peperiſti.

III. *Liturgia D. Iacobi Apoſt. veteribus probata* MARIÆ *ſalutationem & cultum aſtruit.*

In Liturgia D. Iacobi apud Pet. Canſ. de Deipara Virg. lib. 5. cap. 31.

Ante hunc D. Iacobus Apoſtolus & frater Domini in Liturgia ſiue miſſa ſua, eandem ſic ſalutat: *Aue* MARIA *gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui.* quia ſaluatorem peperiſti animarum noſtrarum. Dignū eſt, vt te vere beatam dicamus Deiparam ſemper beatam, & omnibus modis irreprehenſam, & matrem Dei noſtri, honorabiliorem quam Cherubim, & glorioſiorem quam Seraphim, quæ ſine corruptione Deum Verbum peperiſti, te reuera Deiparam magnificamus. Tibi, ô plena gratiæ vniuerſa creatura gratulatur, Angelorum cœtus, & hominū genus, quæ es templum ſanctificatum, paradiſus ſpiritualis, virginum gloria, ex qua Deus carnem aſſumpſit, & puer factus eſt Deus noſter, qui eſt ante ſecula: tuum enim vterum thronum fecit, & dum ventrem latiorem & ampliorem cælis ipſis reddidit, tibi ô gratię plena, vniuerſa creatura gratulatur; tibi gloria.

Maria præ cæteris creaturis & in cælo & in terra honoranda.

IV. *Vt D. Athanaſius doctor inſignis Virginem* MARIAM *eximie laudauerit, ſalutauerit, atque etiam inuocauerit.*

In Euangelio de ſanctiſſ. Deipara apud Pet. Caniſ. lib. 5. cap. 30.

Eandem ſic quoque ſalutat B. Athanaſius. Quandoquidem ipſe Rex eſt, qui natus eſt ex Virgine, idemque Dominus & Deus: ea propter & Mater, quę eum genuit, & Regina & Domina, & Deipara proprie & vere cenſetur. Iſta noua Eua mater vitæ appellatur, variegataque permanet ad primitias vitæ immortalis omnium viuentium. Dicimus eam igitur iterum, atque iterum, & ſemper, & vndequaque beatiſſimam. Ad te clamamus, recordare noſtri ſanctiſſima Virgo, quæ etiam à partu Virgo permanſiſti, *Aue gratia plena, Dominus tecum, beatam te prædicant omnium Angelorum & terreſtrium hierarchiæ. Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui.* Intercede hera, & Domina, & Regina, & Mater Dei pro nobis.

V. *Campanæ ſigno cur excitentur Catholici ad B.* MARIAM *veſpertino tempore ſalutandam.*

Octauian de Martinis Franciſcan. in Orat. quā habuit coram Xiſto quarto in laudem Bonauenturæ. Vide Pet. Caniſ. de Deipar. Virg. cap. 3

Glorioſiſſimæ Virginis IESV CHRISTI Dei atque hominis veriſſimæ ſanctiſſimæque parentis & pius & ardens cultor Bonauentura, Romani conceſſu Pontificis egit, vt fratres ac monachi populum publice priuatimque hortarentur ad Virginem flexis genibus ſalutandam verbis illis: *Aue Maria*, ſigno campani æris audito, poſt vltimas diei preces; poſtque diuinorum officiorum complementum. Ita iubendi, & accinendi cauſa illa fuit, quod plerique fideliū ſibi perſuaſerint, illa ipſa hora lucis deſcendentis Mariā Virginē à paranympho Gabriele Aue

Deiparam Virginem cur veſperi ter ſalutẽt Catholici.

illud audiuiſſe. Qui profecto mos paulatim inter Chriſtianos corroborari cœpit, ſonanteque cymbalo in ipſo aditu noctis atque veſtibulo, Maria virgo trina ſalutatione Angelica vbique iam locorum ac gentium à ſynceris fidei cultoribus honoratur.

VI. *Margareta Vngara Dominicana quam fuerit in ſalutanda B. Virgine ſedula.*

Garinus S. Theol. Doctor in vita eius apud Sur. 28. Ian. Pet. Caniſ. lib. 5. de Deipara, cap. 27. Margareta Vngara in Mariæ cultu ſedula. *Raymund. Capuan in vita eius.*

Margareta Dominicana, ex illuſtriſſimis Regibus Vngariæ nata virgo, multis miraculis ob vitæ ſanctitatem exornata, in Mariæ cultu tam feruens ac ſedula fuit, vt quoties Deiparæ ſacram imaginẽ præteriret, genu flecteret, & Angelicam ſalutationem recitaret. Quem morem nulla vnquam vel eundi celeritas, vel conficiendi negotii neceſſitas impediuit. Quod ſi ſolennes Virginis feriæ celebrarentur, illa eandem ſalutationem proximis octo diebus vt millies recitabat, ac in ipſa ſalutatione ſimul humi ſeſe proſternebat.

VII. *A primis annis frequenter ſalutat B. Virginem Dei matrem Catharina Senenſis.*

Septennis vouet Catharina Senenſis.

Catharina Senenſis annos nata quinque, Gabrielis illud Aue, & quæ præterea dicuntur, aſſidue repetebat. Perq; domus ſuæ gradus frequenter accedens atque diſcedens, morabatur in ſingulis, dum flexis genibus miſericordiæ Matri ſalutationem proferret, & offerret Angelicam. Intel exerunt non quidem ex hominum ſermone, ſed ex diuino colloquio, Mariam Dei omnipotentis Matrem, omnium primam ſe voto virginitatis obligaſſe. Illam imitata cum ſeptennis eſſet, atque in ſecreto domus angulo ſupernæ parentis patrocinium fidenter imploraſſet, caſtitatis ſponſione perpetuæ ſe Chriſto coniunxit ſuamque virginitatem immortali ſponſo inuocata, Mariæ virginis ope voto arctiſſimo dedicauit.

VIII. *Maria Ogniacenſis quam frequenti ſalutatione Angelica honorabat Deiparam Virginem.*

In vita eius lib 1. cap. 9. apud Sur. tom. 3. 23.

Beata Maria Ogniacenſis per diem & noctem millies & centies flectens genua ſalutabat B. Virginem atque admirandum hoc & inauditum ſalutandi genus & officium ad quadraginta dies continuabat. Primo autem in ſpiritu vehementi ſine intermiſſione, ſexcenties flectebat genua, deinde integrum pſalterium ſtans legebat, ad ſingulos pſalmos beatiſſimæ Virgini flexis genibus Angelicam ſalutationem offerens, tertio, auſtro ſtante vehementius trecentis vicibus ad ſingulos genu flexiones virga ſepercutiens Deo & beatiſſimæ Virgini prolixo martyrio ſe immolabat. Tribus autem vltimis ictibus tanquam ad aliorum condimentum copioſum è ſuo corpore extrahebat ſanguinem. Tandem quinquagies flexis ſimpliciter genibus ſacrificium conſummabat.

IX. *Salutatione Angelica Syri addebant olim Maria inuocationem, vt nunc fit.*

P. Pet.

Salutationem Angelicam Syri ab ipſis Apoſtolis primum inſtituti non ſine inuocatione ſolent abſoluere hunc in modum: Pax tibi. Maria, gratia plena, Dominus noſter tecum: Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus, qui eſt in vtero tuo, IESVS CHRISTVS. Sancta Maria Mater Dei, ora pro nobis, pro nobis inquam, peccatoribus, Amen. Id ita S. Seueri Patriarchæ Alexandrini precationes non ita pridem conuerſæ demonſtrant. Hęc autem ſalutatio Angelica additamentũ hoc, S. Maria Mater Dei, ora pro nobis peccatoribus nunc, & in hora mortis noſtræ, amen, accepiſſe dicitur, anno Chriſti quadringenteſimo trigeſimo primo, & Cœleſtini Papæ octauo, poſtquam hæreſis Neſtorii, qui fuit magnus B. Mariæ hoſtis, ex ſacris diuinæ ſcripturæ oraculis Epheſi fuit proſtrata & condemnata, inquit Baron. tom. 5. an. 43.

Caniſ. lib. 5. cap. 30.

Sancta Maria Mater Dei, à quo tempore præcipue in vſu.

X. *Deipara Virgini ſalutationem Angelicam placere, etiam media ex parte ab infirma Gertrude lectam.*

Lud Bloſ. Monil. ſpirit. c. 3. §. 6.

S. Gertrudis aliquando ægrotans & lecto decũbens, cum horas ſuas legere, non poſſet, neque etiã iuxta deſiderium ſuum ad honorem beatiſſimæ virginis Mariæ valeret dicere ex integro ſalutationem Angelicam, conata eſt tamen ſæpius iterare ſaltem hæc verba, *Aue Maria gratia plena, Dominus tecum.* Huic virgo Deipara apparuit, induta pallio aureis floribus mirè exornato, quibus deſignabantur ſalutationes ad iſta cum labore lectæ, & in his excellentiſſime relucebat pius affectus, quo ipſam gloriоſam Virginem ſalutare deſiderauerat; relucebat etiam ſacra diſcretio, qua illa tantum verba legerat, cum ſentiret ſe alia legere non poſſe: relucebat item integra fiducia qua confidebat matrem Domini benigne ſuſcipere hoc ipſum exiguum ſeruitium ſuum.

TIT. XXXV. De ſalutationis Angelicæ vtilitate.

EXEM. I. *De Euphemia à tentatione dæmonis per ſalutationem Angelicam liberata.*

Ex Cæſario Monacho Ciſterc. li. 5. Dialog. c. 44. Io Boni. de bist. virg. lib. 2.

EVphemia bene morata virgo ad religionem aſpirabat, diabolus tenerrimam puellam à ſancto monachorum ſuſcipiendæ vitæ propoſito deducere conatus, humana ſpecie ſe illi identidem ingerebat, vitæque illius qua aſperitatem, qua miſerias ſermone fallaciſſimo proponebat, rurſus coniugalis vitæ felicitatem, ac delicias orationis vanitate amplificare pergebat. Cui Euphemia; Quid mihi, inquit, proderunt oblectamenta iſta poſt mortem? Hoc dæmon reſponſo quaſi aliquo telo ictus puellã nihil redarguens, & ad cubiculi, in quo erat, trahens feneſtram, omnibus viribus adnitebatur, vt eã inde deiiceret, præcipitareq; ſæuiſſime. Territa Euphemia ſalutationẽ pronũciat, qua Angelus Gabriel eſt uſus, cuius auditione hoſtis ille hominum puellam

lam ponit è manibus, neq; voci atque iræ parcens; Si te, inquit, ad monasterium contaleris, ero tibi, semper infestus, & nunc quidem sine dubio periisses nisi mulierem illam mihi inimicissimam inuocasses, quæ mea frangit tam sæpe consilia.

II. *Per salutationem Angelicam sexagies quotidie recitatam impeditur Dei vindicta in Theodoricum Comitem Ecclesiæ vastatorem.*

Ex tertio volum. Annal. Hannon. cap. 19. Eandem hist. refert Chro. monasterii S. Mart. n. Torn. m. s. per D. Herimannum eiusdem Cœnobij à reparatione Alb tertiũ.

Eremita quidam in sylua proxima, quæ Brucherota vocatur, commanens solitarius vidit, sicut ipse referebat, non dormiendo, sed vigilando media die sanctam Dei genitricem Mariam in Cœlo instar Reginæ præcelso throno residentem; & duas sanctas Waldetrudem videlicet, & Aldegundem, pedibus eius se prosternens, & de Theodorico Anesnensi, qui ecclesiam earum combusserat, vltionem postulantes cumque vehementer conquerentes acrius iustitiam expeterent, sancta virgo sic eis respondebat: Parcite: quæso, mihique nolite esse molestæ, quia nolo ad præsens eum grauare: Vxor enim eius Domina Ada quoddam seruitium mihi facit; quo me sibi sic familiarem astringit, vt nec ipsi, nec marito eius pati possim aliquid inferri grauaminis. Cumque sanctæ illæ requirerent, quod esset illud seruitium, respondebat. Angelicam illam salutationem, quæ in terris principium mihi lætitiæ exstitit, singulis diebus mihi sexagies replicat; & vicies quidem prostrata, vicies genibus flexis, vicies autem stando, aut in ecclesia aut in cubiculo, aut in aliquo loco secreto. Cum vero adhuc illæ sanctæ instantius multa replicantes sese vindicari importune exigerent, tandem S. Virgo sic eis respondit: Rogo, vt mihi ad præsens de hac vltione inducias datis, & ego promitto vobis, quod veniet tempus, quando de eo iustitiam vobis faciam, & contra D. Adam nihil delinquam. Consanguinei vero eiusdem Theodorici contristari, quod de coniuge sua prolem non haberet, consanguinitatis linea quarta eos propinquos esse coram Odone Episcopo Cameracensi, qui Abbas fuerat S. Martini Tornacensi, accusauerunt, & die statuta iureiurando confirmarunt. Sicque ecclesiastico iudicio, cum iam plusquam viginti annis simul mansissent, coniugium illud dissolui fecerunt. Vix autem dimidius annus transierat; & ecce præfatus Theodoricus in syluam venatum pergens, ab Isaac de Barlemonte insidiis circumuentus occiditur, & ad cœnobium Lessiense, quod ædificauerat, relatus, in Capitolio ante sedem Abbatis sepelitur. Tumque vulgatum est, verum fuisse quod solitarius se audiuisse dixerat, B. Mariam promittentem, quia eas vindicaret; & contra Dominam Adam iam ab eo separatam nihil dedorici vxor linqueret. Eadem vero Domina à marito disiuncta, continuo relicta seculari pompa, ad cœnobium quod cũ viro suo construxerat, abiit, nec tamen ex toto proprietatẽ dimisit, sed ædificata iuxta ecclesiã sibi domo lapidea, nolens grauare monasterium; de redditibus suis vsque ad finem vitæ vixit. In tantum vero id quod diximus eliminatum est, vt etiam Gosceguinus, qui Theodorico successit; easdem salutationes S. Mariæ quotidie replicaret, militibusque suis eas dicere suaderet. Quamobrem & ipse, licet multa mala fecerit, tamen bono fine vitam terminauit: Nam sentiens se valida ægritudine laborare, in eodem cœnobio monachus factus, sicque defunctus, iuxta auunculum suum in Capitulo est sepultus.

Salutatione Anglica sexagies indies recitata impeditur vltio.

Coniugiũ in 4. gradu nullum.

Theodoricus venando occisus.

Ada Theodorici vxor mundo valedicit.

III. *De quinque rosis inuentis in facie Ioscionis religiosi S. Bertini ob psalmos cum salutatione Angelica quotidie repetitos.*

Ex Archiuis Monast. Bertinieni Audomar. Vincent. in hist. & B. Antonin. in Chron. Io. Molan. in Natalib. SS. Belgij 30. Nouem. 2. Georg. Coluener. S. Theolog. Doctor eum vocat Ioſ. bertum ad Notas lib. Apum Tho. Cantipr.

Quidam venerabilis Archiepiscopus Cantuariensis ecclesię, reuertens olim à curia Romana, Abbatia S. Benedicti, quę est apud S. Audomarum, hospitatus est, & die crastina ductus in Capitulũ, sermonem ædificationis cum fratribus habuit. Functo autem sermone, indicauit eis quod cum esset apud Beneuentium, audisset à quodam viro religioso, qui de partibus Hierosolymitanis oriundus erat, quod in illa terra quinque psalmos incipientes à singulis literis nominis beatæ semper virginis Mariæ, in honore & memoria ipsius frequentare consueuerat. Hi ergo sunt psalmi: Magnificat, Ad Dominũ Retribue, Inclinauit, Confitebor tibi Domine, Ad te leuaui, & singulis psalmis salutationem Angelicam, scilicet Aue MARIA, præmittebat. Erat autem ibidẽ in Conuentu S. Bertini monachus quidam, Ioscio nomine, qui hoc vigilanter audiuit, & quotidie post matutinum prædictos psalmos in honorem beatæ Mariæ virginis decantare, cœpit. Accidit igitur (vt quadã nocte circa festũ S. Andreę Apostoli, surgentibus fratribus ad vigilias, ille frater, Ioscio choro psallentiũ non interesset. Superior vero chorum circumiens cum lucerna, ibi eũ non inuenit, ad lectũ eius citius perrexit, & defunctum reperit. Conuocati itaque fratres accurrunt stupentes, & lugentes vultumque eius discooperientes inuenerunt quinque flores rosarũ in vultu ipsius: Vnus egrediebatur ex ore & lingua eius: duo de oculis: & duo de auribus. Lætantes autem pro tali miraculo detulerunt eum in chorum, & facie discooperta, cum recentibus rosis diligentius intuentes, in rosa, quæ de ore egrediebatur, inuenerunt scriptum Maria. Tenuerunt igitur illum per septem dies, donec tres Episcopi cõuenerint, quorum vnus fuit Attrebatensis Episcopus, qui fuerat Abbas Cisterciensis, & multi alii Clerici & laici, qui viderunt magnalia Dei. Id vero accidit circa annum Domini 1162. circa finem regiminis Leonis Abbatis & Theodorici Comitis.

Salutatio Angelica cum quinque Psalmis in dies à Ioscione repetita. Ioscionis monachi Bertiniani mors. Rosæ in facie Ioscionis post obitum inuentæ.

IV. *De monacho Cisterciensi, è cuius ore arbor post mortem exercuit eum, Aue* MARIA *literis aureis inscripta.*

Tho. Cantipr. lib. 2. de vniuers. ca. 29 §. 9.

Illud addam ad eius honorem, quam Paranymphus Gabriel de eo tam sæpe honorauit, à Cisterciensibus desumptum. Erat emeritæ militiæ veteranus,

qui sæculo, etsi tarde, renuncians, sanctum Cisterciensium ordinem introiuit. Quæsitus autem à magistro nouitiorum, si sciret orationem dominicam, scilicet Pater noster, negauit, nunquam se discere potuisse contestans. Quid plura? Fit labor inanis, vt discat; & cum non posset, præcepit Abbas, vt saltem breuem illi Angelicæ salutationis versiculum inculcarent. Quod, etsi multo & diuturno labore factum est tamen. Cum enim ad exhortationem magistri sui ipsum versiculū inter prandendum ad vnamquamq; bucellam fere, ne obliuioni traderet, ruminaret, ex frequenti & longo vsu, tantam in ipsa salutatione mentis concepit dulcedinē, vt cordi eius & ori sola memoria matris Christi, quanquam alias à uocatus, indelebiliter adhæreret. Contigit ergo vt post aliquanta annorum curricula veteranus ille deuotissime moreretur, & inter fratres in cœmiterio speliretur. Mira res, de tumulo eius non multo post, à parte capitis arbor nasci ignoti generis visa est, cuius folia literis aureis insignita, *Aue Maria gratia plena*, notabiliter singula continebant. Quod vbi notum fit Diœcesano Pontifici ad locū venit ipse miraculi, radicē arboris per effossionem diligenter scrutatus est, & eam de ore veterani illius ortum habere probauit. Nec mora, vbi diuinæ ostensionis arbuscula debitum officium executa est, in oculis omnium aruit & defecit. Quicunq; igitur matri Christi cupis esse deuotus, salutationē istam frequens & deuotus ingemines: nec credo quicquam illi gratius vocalis laudis offerri.

Litteræ aureæ in foliis arboris crescentis ex ore monachi mortui M. S. addit, Dominus tecum.

V. *De homine mire confracto, à Catharina Suedica salutationis Angelicæ virtute sanato.*

Cum quidam è familia B. Catharinæ Suedicæ virginis & viduæ, somno correptus, è curru decidisset inter equorum pedes succedentes mox rotæ adeo eius costas attriuerunt, vt vix anhelitum ducere videretur. In currum autem subleuatus, animū Catharinæ multo dolore affecit. Itaque suo more dicebat salutationem Angelicam, & leuiter hominis quassatum latus contrectabat: Mox adeo ille restitutus est, vt qui præ doloris accerbitate spirare vix poterat, eodem die lætus discurreret, Christum laudans, & S. Catharinam, cuius meritis esset salutem tam celeriter adeptus.

In vita eius apud Sur. c. 17. Martii. 32.

Vis Salutationis Angelicæ.

TIT. XXXIV. De cultu & honore Deiparæ virgini Mariæ debito.

EXEM. I. *De Friderici Imp. eiusque vxoris erga Deiparam pietate singulari.*

IN Mariæ cultu retinendo eadem prorsus confessio & consuetudo in Græca & Latina Ecclesia apud omnes in vnum ritum conspirantes semper viguit. Et apud Latinos quidem Fridericus tertius Princeps Austriacus, & Romanorum Imperator, festum assumptæ in cœlum Virginis religiosè admodum venerabatur, vt omni fere cibo & vino in profesto abstineret: idemque fundator multorum monasteriorum fuit, quæ censibus etiam annuis liberaliter dotari curauit. Eius vero mater Cimburga Mossouiæ Ducissa tam erat cultui diuino dedita, vt ieiuniis & orationibus maceraret corpus, & de more loca sancta religiosissime inuiseret, ideoque sub mortem etiam Cellas MARIÆ, vt Austriaci vocant, religionis ergo petiuit. Tum Albertus quartus, qui & ipse Austriæ princeps fuit, Mariam coluit reuerenter, Christianæ religioni & Ecclesiasticis cæremoniis adeo deditus, vt in Sanctorum templis vna cum Sacerdotibus psallere & cantare, solenniaque sacra quam deuotissime celebrare non erubesceret.

Petr. Canisius lib. 5. de Deipar. Virg. c. 27.

Principum Austriacorum pietas erga B. Virginem.

II. *De singulari in B. Mariam religione Henrici II. Imp.*

Henricus eius nominis II. Imperator Bauariæ Dux, qui Claudi, imo & sancti cognomentum accepit, vt florem sanctæ virginitatis integrum conseruaret singulari Mariæ ope fuit adiutus, sicut & Nauclerus fusius explicat & in colenda Virgine tam sedulus perseuerauit, vt in mediis etiam peregrinationibus, si aliquando vrbem aliquam ingrederetur, primam quidem noctem precandi gratia in illa æde consumeret, quam B. Virgini sacram forte reperisset. Eidem calicem aureū immensæ magnitudinis, ac duabus ansis insignem fabricari atque dicari curauit.

Idem ibidem cap. 28.

III. *De campanæ pulsu instituto à Lud. XI. ad salutandam Virginem Mariam circa meridiem.*

Ludouicus Francorum Rex eius nominis vndecimus non contentus instituto veteri, quo ad pulsum campanæ homines sacrosanctam Virginem Angelica oratione vesperi salutare consueuerunt, etiam hora meridiana id fieri voluit, publicæ pacis obtinendæ causa, vt Gaguinus asseuerat. Id primum fieri cœptum est anno Domini 1472. primo die Maii, inquit Genebrardus.

Robert. Gaguin. lib. 10. de Gest. Regum Franc. & Genebrar. in Chronico, an. 1472.

IV. *De cultu & pietate Stephani Regis Vngariæ erga Deigen tricem Mariam.*

Stephanus Hungariæ Rex, fidelis & integer in omnibus factis suis Deo toto pectore deditus & addictus: seipsum quoque & regnum suū per votum & oblationem in perpetuæ Virginis Mariæ tutelam assiduis precibus contulit. Cuius sacratissimæ Virginis honor & gloria tā est celebris apud Hungaros, vt festū Assumptionis eius, tacito proprio nomine, sua lingua diē Dominæ appellent. Atq; vt Rex piissimus propensiorem tantæ Virginis defensionem & patrocinium posset promereri, in ipsa regiæ sedis ciuitate, quam Albam vocant, in eisdem perpetuæ Virginis laudem & honorem grandem & insignem, atque in primis celebrem Basilicam condidit, opere sane mirifico, cælatis chori parietibus, & pauī-

Chartuit. Epis. in vita eius cap. 12. apud Baro. to. 11. 1002. 12. Antonius Bonfin. de Regib. Hungar. lib. 2. decad. 2.

Stephani pietas erga Diuam Virginem.

& pauimento marmore ſtrato. Quam Baſilicam qui vidit, teſtimonium perhibet dictis noſtris, innumera illic haberi palliorum, & eorum quæ paramenta vocant, generat; tabulas altarium non paucas ex auro puriſſimo, pretioſiſſimorum lapidum ordinibus conſpicuas: Euchariſtiæ ædiculam, quam Ciborium dicunt, arte mirabili ſupra Chriſti menſam extructam: conclaue omni genere vaſorum chryſtallinorum, onychinorum, aureorum, & argenteorum abunde refertum.

Eccleſia à Stephano Rege donis & priuilegiis ornata.

V. *Stephanus Vngariæ Rex ſe ſuumque regnum in ſingularem Mariæ Virginis tutelam offert.*

De eodem Rege Stephano hęc ſubiicit Bonfinius: Aſſiduis diuam Virginem precibus exorauit, vt ſe, ſuumque regnum perpetuo magna Mater patrocinio tueretur, cuius tutelæ ac poteſtati ſe Hungaroſque omnes addixerat, omniaque ſuorum ſtudia fortunaſque dicauerat. Quin etiam illud ſolenne promulgauit edictum, vt omnes diem B. Virginis, quo inter Diuos relata fuit, inter celebratiſſimos haberent, Dominæque diem appellarent, ac cætera eius feſta jeiuniis, & ſingulari ſolennitate tranſigerent: hanc demum peculiarem ſibi pientiſſimamque Patronam in cælo tertiſque ducerent. Quadam nocte idem Rex cæleſti percitus inſtinctu, clam ſine comite è regia prodit, diſtentos nummorum loculos ferens, quos miſerrimo Chriſti popello diſtribueret. Quo quum veniſſet, ſtipemque viritim daret, inter petulantes rogatores mox orta ſeditio, regi per contumeliam ab auidioribus pleriſque barba diſtracta, & ne parua quidem ex parte conuulſa. At is nequaquam ex hoc ſuccenſus, imo ſolido quodam gaudio agitatus, in genitricis ædem properauit, ac mox ante aram in terram procidens, ingentes Diuæ gratias egit, Regina, inquit, cæli, ac Diuum magna parens, vnica Hungaricæ patrona gentis, immortales tibi gratias ago, quod me, quem Regem eſſe voluiſti, milites tui hoc modo tractarunt coluerunt que: Si has ab hoſtibus iniurias accepiſſem, tuo auxilio vlciſcerer. Proinde hinc futuræ felicitatis auſpicia capto, neque irrita Filij tui verba ſcio fore: quum ſuis Apoſtolis *ne minimum quidem è capite capillum perituru eſſe recepit.*

Antonius Bonfin. lib. 1. Dec. 1. de rebus Hungaricis.

Decreta ad publicam feſtorum B. Virginis veneratione pertinentia.

Pietas Stephan. Regis erga egenos. Rex à mendicis indigne tractatus Mariæ Virgini ſe commendat.

Matth. 10.

VI. *Quanta pietate ac reuerentia S. Gerardus Ep. vna cum populo Dei matrem coluerit.*

S. Gerardus martyr, Epiſcopus Canadienſis in Pannonia, laudibus & venerationi ſacratiſſimę Virginis tantæ humilitatis obſequio ſe ſubdere nouerat, vt ſi quis reus clam à ſancti viri familiaribus edoctus, veniam ab ipſo peteret per nomen matris Chriſti, mox audito nomine matris miſericordiæ pater ſanctus lacrymis perfunderetur, & perinde ac ſi ipſe reus eſſet, à reo veniam peteret. Filium quoque ſuum illum fore affirmaret, ſi eam ſincere Dei crederet genitricem. Ipſo authore, ab Hungarica gente non pronunciatur nomen ipſum matris Dei, ſed Dominam eam vocant. Si ſit autem pronunciatum illius nomen, ſtatim flexis genibus, & demiſſis in terram capitibus, ſeſe inclinant. Atque adeo Pannonia à ſancto Rege ſuo Stephano familia S. Mariæ appellata eſt.

In vita eius cap. 3. apud Surium 24. Septembr.

Hungari quam reuerenter Dei matrē coluerint.

VII. *De Elzeario Comite, qui Deiparam Virginem in ſingularem ſibi delegit Patronam.*

Nobilis domina Garſenda Elzearij Comitis nutrix, cum aliquando Dominum pro eo in eccleſia noctu deprecaretur, hanc vocem audiuit: Iuueni huic, pro quo tam multum oras, noueris me matrē meam dediſſe magiſtram: nihil igitur de illo dubites. Ad vos voces illa nimium obſtupefacta, vbi ad ſe rediit, rogauit Dominum, vt ſi illuſio eſſet, abſcederet: ſin autem res vera ſe certiorem inde redderet. Altera die cum Miſſæ ſacrificio pie ac deuote intereſſet, poſt conſecrationem corporeis auribus vocem eiuſmodi ad ſe dirigi ſenſit: Quæ ſuperiori nocte de juuene Elezario tibi dixi, ea non ambigas vera & certa eſſe. Illa vero confeſſario ſuo, viro valde religioſo, fratri Ioanni Iuliani ea indicauit. Is porro ſecreto ex Elzeario percontatus eſt, quem in precibus ſuis modum formamq; ſibi præfigeret, & quem è ſanctis ſibi præcipue patronum delegiſſet. Reſpondit ille: Equidem Virginem ſanctiſſimam mihi patronam & aduocatam elegi: cumque ad orandum me præparare volo, indignitatem & viliratem meā prius conſidero: atque ita Matri gratiæ me commendans, eam precor humiliter, vt ea, quæ ipſi & eius benedicto filio grata ſint, ponat in corde & ore meo: ſimulque quanta poſſum animi pietate ſemel ei offero Angelicam ſalutationem. Ea dicta, nunquam mihi deeſt rerum diuinarum mater. His dictis abunde comperit confeſſarius ille, veriſſima eſſe, quæ à Garſenda acceperat.

In vita Elzearij comitis cap. 14. apud Sur. Sept. 27.

Elzearius Comes B. Virginem in patronā aſſumit.

VIII. *S. Hedvvigis Ducissa, ob amorem, quo ferebatur in Dei Matrem, ſemper geſtabat eius imaginem.*

Sanctiſſimam Chriſti matrem inter alios ſanctos, ita vt par erat, ardentius amabat Hedwigis Ducissa Poloniæ, beatæ Elizabeth, quæ nupſit Lantgrauio Turingiæ, matertera, atque ea cauſa illius apud ſe paruam imaginem ſemper ferebat, eamque ſæpius geſtabat manibus, vt ex amore crebro eam poſſet intueri, & inſpiciendo ad eius amorem ſe poſſet amplius excitare. Ea imagine cum interdum benedicere langvidis, illico curabantur, vti etiam miraculo tum virtute cunctis innotelceret, ad quantam meritorum celſitudinem illa jam peruenisſet, quæ ferueuti amore incitata hanc matris Dei imaginem ſedulo circumferret.

In vitæ eius apud Sur. ca. 5. Octob. 15.

Miracula per imaginem B. Virginem.

IX. *De caſtro Comitum Scheyerenſium in monaſterium ad Deiparæ honorem commutato,*

Huc occurrunt Scheyerenſes Domini: & Comites, tam inſigni olim nobilitate commendati,

Ex Trithemio de Origine Princip.

pum.

Bauarorum Vet. Canis. lib. 5. de Deip. cap. 27.

vt ex illis Bauariæ Duces complures extiterint: qui tanta pietatis laude scribuntur, vt suum præcipuum castrum in Scheyerense monasterium quod etiam-num apud Bauaros extat, tandem conuerterint, sueque familiæ perpetuam illic delegerint sepulturam. Cum enim in vnum locum conueniissent, sicut Trithemius indicat, quibus in Scheyerense castrum ius competebat, multi autem heredes supererant, hi suo iuri sponte cesserunt, & quicquid hic bonorum esset, beatæ semper Virgini prompte obtulerunt atq; consecrarunt, illo vno duntaxat excepto, quem infelicem Ducem, Arnoldum vocant, qui cum dæmonem sibi familiarem haberet, illique suam partem deuouere mallet, hoc demum præmij consecutus est, vt hospes à dæmone abreptus, ac prorsus è medio sublatus, & in lacum monasterio vicinum misere tandem proiectus esse scribatur.

Castrum B. Virgini à Comitibus consecratum.

X. *De pio cultu Lutgardis Virginis erga B. Virginem Dei matrem.*

Tho. Cantip. at. lib. 2. Lutgard. virg. c. 24. apud Sur. 16. Iunij.

Lutgardis virgo admodum pia è celeberrima Tungrorum ciuitate oriunda, quadam nocte, cum in cantico Te Deum laudamus, versum illum; Tu ad liberandum suscepturus hominem, non horruisti Virginis vterum, diceret ei beatissima Virgo Maria gratulabunda apparuit, intellexitque Lutgardis versum hunc illi gratissimum esse, quo commemoratur, ipsam Dei filium concepisse. Atque hoc illa mihi tanquam filio dilecto reuelans, admonuit, vt quoties versum illum dicerem, toto me corpore ad laudem sacratissimæ Virginis inclinarem. Quod etiam diu feci, hodieque facio, & vt idem faciant, lectores meos omnes adhortor.

Genu flexio ad versum. Tu ad liberandū, &c.

XI. *Quam pie addictus fuerit Deiparæ S. Odilo Abbas Cluniacensis.*

Pet. Damian. Cardinal. in vita eius.

S. Odilo Abbas Cluniacensis, inter cæteros sanctos erga beatam Dei Genetricem tam ardenti pietate flagrabat, vt quotiescunque *Mariæ* nomen proferri audiret, profunde sese inclinaret: & constitutus in choro psallentium, cum ad illum veniretur ex modulantium alternatione versiculum: *Tu ad liberandum suscepturus hominem, non horruisti Virginis vterum*, in terram se prosterneret, sicque per corpus ostenderet, quibus desiderij cælestis in mente facibus æstuaret.

MARIÆ nomen quam honorandum.

XII. *S. Franciscus B. Mariam impense dilexit & coluit, eamque vt aduocatam fratribus colendam commendauit.*

In vita S. Francisci, cap 9.

Laudat Franciscum suum Bonauentura & virum plane Apostolicum, diuinaq; charitate flagrantem merito laudat, quod Matrem Domini nostri IESV CHRISTI ineffabili complecteretur amore, vt quæ Dominum maiestatis fratrem nostrum effecerit, & per quam simus nos misericordiam consecuti: In ipsa, inquit, per Christum præcipue fidens, eam sui ac suorum aduocatam constituit, & ad honorem ipsius, à festo Apostolorum Petri & Pauli vsque ad festum Assumptionis deuotissime ieiunauit. Eam vero his verbis deprecabatur: Sancta Maria virgo, inquit, non est tibi similis nata in mundo in mulieribus filia & ancilla altissimi Regis patris cælestis Mater sanctissima Domini nostri IESV CHRISTI: Sponsa Spiritus sancti: ora pro nobis cum S. Michaele Archangelo, & omnibus Virtutibus cælorum, & omnibus sanctis, tuum sanctissimum filium dilectissimum dominum nostrum & magistrum, Amē. Et rursus eandem Deiparam sic inuocat vir integerrimus. Sancta Dei genitrix dulcis & decora, Regem morti traditum filium tuum dulcissimum Dominum nostrum IESVM Christum pro nobis exora, vt ipse per suam piissimam misericordiam & clementiam, & virtutem sanctissimæ incarnationis & mortis ipsius acerbissimæ nobis indulgeat peccata nostra, Amen.

S. Francisci ad MARIAM precatio.

Alia eiusdē ad eandem precatio.

XIII. *De muliere sterili, quæ suscepto in honorem B. Mariæ sabbathino ieiunio, mox prolem geminam edit.*

Ex Annal. lib. Francisci Encij Prouin. Austr. Io. Bonif. hist. Virginal. lib 3.

Excurrit vnus sub Epiphaniorum festum in oppidum toparchę cuiusdam excellenti pietate, qui olim educatus inter conuictores Viennæ: vxorem hic habebat sterilem, nec satis firmam in fide, cum vesceretur cibis illicitis. Persuadet mulieri noster, vt si liberos velit, habeat hunc saltem honorem virgini, vt à carnibus sabbatho abstineat, diuinam illi opem sub tanto patrocinio affuturam. Fidei respondet euentus, vno partu geminos marem & fœminam enixa, & agnoscens diuinum beneficium vterq; coniux aureæ casulæ, calicisque donum miro artificio Deiparæ, quæ colitur in nostro templo, ex voto dedit. Hæc ille de muliere, cui profuit diei abstinentia septimi, non quidem Iudaico ritu, sed Ecclesiastica propter Virginem pietate.

Ieiunij sabbathini vtilitas.

XIV. *Quanto erga Dei Matrem arserit amore Alfonsus Salmeron Societatis IESV religiosus.*

Pet. Ribad. de eius vita.

Alfonsus Salmeron vnus ex illis Societatis nostrę Patriarchis, qui se ad Ignatium eiusdem Societatis fundamentum, & ducem Parisiis aggregarunt, tanta erga Virginem charitate fuit, vt de ea singulis quadragesimæ sabbathis, etiamsi aliud feriæ illæ deposcerent, concionaretur, populo, optimatibusque obstupescentibus, & in sanctissimæ Dei Matris amore, & pietate crescentibus.

TIT. XXXVIII. De B. Virgine ab infidelibus etiam honorata.

EXEMP. I. *Sibylla, etiam ante Christum, non multo aliter quam Angelus, Maria gratulata est.*

P. Petrus Canis. lib 3. de Deipara Virg. c. 3.

NOn sine certa numinis prouidentia factum arbitror, vt multo ante MARIAM natam Sibylla sit

fit ethnicis vaticinata, de noſtra Virgine canens, & ſalutationis Angelicæ initio perbellæ conſonans:

Sibylla B. MARIÆ gaudium præcinit.

Εὐφραίνεσο κόρη καὶ ἀγαλλιάσσου γὰρ ἔδωκεν
Εὐφροσύνην αἰῶνος, ὃς οὐρανὸν ἔκτισε καὶ γῆν.
Ἐν σοὶ δ' οἰκήσει, σοὶ δίος τὴν ἀθάνατον φῶς, hoc eſt,

ſi ſimpliciter interpretari velimus:

Lætare & exulta puella: tibi enim gaudium donauit æternum, qui cælum & terram condidit. Is vero in te habitabit, tibique erit immortale & indeficiens lumen.

II. *Quid de B. Dei matre prædixerit Albumazar Aſtrologus Ethnicus.*

Albumazar inſignis Aſtrologus, etſi alienus à fide, tamen præclarum Virgini teſtimonium dedit; cuius in ſcriptis hæc verba leguntur. In prima facie ſigni virginis oritur in terra virgo munda, puella immaculata corpore, decora, ore venuſta, cultu moderato, crine prolixa. Et vero, ne qua in hominum animis ſuſpicio relinqueretur, ipſe prouidit, & quam Virginem deſcriberet digito ipſe monſtrauit, nempe hanc eſſe illam Virginem, quę puerum in Iudæa nutriat, & paſcat, eumque puerum à quibuſdam IESVM vocari, quem nos, inquit, Græce Chriſtum nominamus.

III. *Vt Mahometani de* MARIA *Deipara præclare ſentiant ac loquantur.*

C. 5. & 74. *Alchorani apud Caniſium libr. 3. de Deipar. Virg. l. 20.*

Iam vero quemadmodum Chriſtum Mariæ filium, vt diuinum hominem agnoſcunt Mahometani, miriſque laudibus extollunt, ita de ipſa etiam Maria licet eam Dei genitricem pernegent, tamen, vt hoc etiam adiiciam, honorifice admodum ac reuerenter loquuntur. Nec mirum, quando in ſuo Alchorano, quo nihil habent antiquius, illum frequẽter laudari, & ab ipſis etiam ornari Angelis certiſſime deprehendunt. Etenim Angelorum hæ voces illic recitantur: O MARIA *cunctis viris fœminiſque præclarior, ſoli Deo perſeueranter ſtudens.* Ac rurſus ab eodem dicitur: *O Maria, Deus vtique elegit te, & purificauit te: elegit te claram ſuper mulieres ætatorum. O Maria, Deus annunciat tibi verbum ex ipſo: nomen eius* IESVS *Filius* MARIÆ, *& erit honorabilis in hoc ſæculo & in futuro.* Quid autem eo luculentius? MARIA *ſe dirigendo, nil malitiæ aut prauitatis operata eſt: vnde noſtram ei animam inſufflauimus.* Adeo enim Mariam Alchoranus extollit, vt inter fœminas omnes illam ſanctiſſimam & lectiſſimam, ſed & Virginem, ſimulque Chriſti matrem eſſe confirmet, multaque de illa recitet, quæ cum literis Euangelicis quadrare videantur. Certe non obſcura & illa Mahometis vox eſt: *Et vt multi perfecti fuerunt: nulla autem ex mulieribus vnquam perfecta fuit, niſi* MARIA *mater* IESV. Et quoniam non ſolum Alchoranus, ſed etiam liber Alioran magnæ apud iſtos auctoritatis eſt, audiant ex eo etiam, qui nos non audiunt, Dei vocem ita ſonantem: *Nullus de filiis Adam naſcitur, quem non tangat Satan: & ideo ploratvociferans ex eius tactu, præter* MARIAM *& filium eius.*

MARIA ſola perfecta inter oẽs fœminas iuxta Mahometem, MARIAM non tetigit Satan nec eius filium vt Turcæ fatentur.

IV. *De lege à Petro Gnapheo homine improbo in honorem Virginis* MARIÆ *lata.*

Antiochenæ Præſul Eccleſiæ Petrus Gnapheus, homo audax, & turbulentus, & in fide claudus, tamen legem tulit de Maria Deipara ſuppliciter inuocanda & in ſacris precationibus nominanda: nihil ille nouum inuſitatumq. ſanciuit, quandoquidem ab Eccleſia condita Chriſtiani Deiparam ſemper implorarunt, religioſiſſimiſque & animis, & vocibus appellitarunt, ſed quod in ſua prouincia vel iniuria hominum, vel iniuria temporum, vel inſania hæreticorum fieri deſierat, veritate impellente, qui impius erat, reuocauit.

Niceph. Call. liſt. libr. 15. hiſt eccl. cap. 28. Io. Damaſc. l. 3. cap. 10. Caniſ. li. 5. de Deip. cap. 17.

V. *Pietatis affectum erga B. Virginem retinens hæreticus ad ſaniorem mentem facile reuertitur.*

Oeniponti complures per confeſſionis ſacramentum, alij à morbis, alij à perſpicuis periculis, alij etiam ab inferni monſtris, ſpectriſque liberati ſunt. Hic quoque multos ab hæreſi ad Catholicam religionem noſtri traducunt. Erat in numero ſacerdos magna apud quoſdam hæreticorum duces auctoritate. Hic tũ, cum in hæreſi verſabatur, eximio quodam pietatis ſtudio erga beatam Virginem tenebatur, vt minime mirum videri debeat, ſi è fæcibus demum emerſit, qui tantæ patrocinio Virginis nitebatur. Is poſtea grati animi cauſa ad ædem Lauretanam nullo viatico, nullo itineris ſubſidio profectus eſt.

Ex Annalibus Nicolai Orlandini de hiſt. Coll. Oenipontani Io. Boniſ. lib. 2. hiſt. Virg. cap. 16. Hæretici etiam B. Virginem colunt.

TIT. XXXVIII. De Inuocatione Deiparæ Virginis MARIÆ.

EXEMP. I. *B. Virginem vnicam eſſe ſpem deſperatorum, & profugium præſentiſſimum ad quiduis à Deo impetrandum.*

In Oratione de laudibus ſanctiſſimæ Dei Matris.

DEphræm Syrus in oratione ad ſanctiſſimam Dei genitricem ait: Immaculata, impolluta, incorrupta, pudica virgo, Dei ſponſa, domina noſtra, vnica ſpes deperatorum, oppreſſorum ſubſidium, & ad te currẽtium auxilium præſentiſſimum, omnium deniq; Chriſtianorum profugium: meam ſordidiſſimam, indigniſq; labiis expreſſam orationem admitte, nec non tuum quidem filium, meum autem herum & Deum, materna tua liberalitate volens exora, vt mihi quoq; mitiſſima illa ſuæ pietatis viſcera reſeret, & poſt habitis innumerabilibus peccatis meis ad pœnitentiam me conuertat, probeque ſua complere mandata concedat. Adſis mihi ſemper virgo miſericors clemens, & benigna, in præſenti quidem vita ſeruẽs protectrix, & auxiliatrix, hoſtiles impetus repellens, & me deducens ad ſalutem; ac in ſupremo vitæ momento miſeram meam animam conſeruans, & tenebroſos malorum dæmonum aſpectus ab ea procul abigens; in terribili autem die iudi-

B. MARIA protectrix noſtra in hora mortis & iudicij.

Iudicij ab æterna damnatione me liberans, p ſtremo inacceſſæ tui filij & Dei gloriæ me hæredem efficiens. Quam per interceſſionem fauoremq; tuum domina mea ſanctiſſima, Dei mater, te etiam atque etiam oro aſſequi valeam gratia, miſeratione, & humilitate vnigeniti tui filij, &c.

II. *Quomodo ad B. Virginem confugerit diuus Auguſtinus, & cum eo Eccleſia Cath. in officio diuino.*

Serm. de Aſſumpt. Virginis: Et ſerm. 2. de Annunciatione Domini.

D. Auguſtinus inter cætera ſic reuerenter B. Mariam affatur ac inuocat: Quas ergo tibi laudes fragilitas humani generis, perſoluat, quæ ſolo tuo commercio recuperandi aditum inuenit? Accipe itaque quaſcunque exiles, quaſcunq; meritis tuis impares gratiarum actiones, & quam ſuſceperis vota, culpas noſtras orando excuſa. Accipe quod offerimus; impetra quod rogamus, excuſa quod timemus; qui nec potiorem meritis inuenimus, quam te ad placandam iram Iudicis, quæ meruiſti eſſe Mater Redemptoris & Iudicis. Succurre ergo miſeris, iuua puſillanimes, refoue flebiles, ora pro populo interueni pro Clero, intercede pro Monachorum Choro, exora pro deuoto fœmineo ſexu ſentiant omnes tuum leuamen, quicunque deuote celebrant tuum nomen. Sit tibi compaſſio ſuper afflictis, ſit pius affectus ſuper cælorum peregrinis: Et quum te lætantem ſemper aſpicis, fletus noſtros, quæſumus, ipſa ad Deum perferas, eumque vt proprium filium pro nobis interpelles.

Ad MARIAM inuocatio Auguſtini & Eccleſiæ.

III. *Quomodo D. Anſelmus Cantuarienſis Epiſcopus, illuſtriſque Theologus B. Mariam inuocauerit.*

D. Anſel. lib. de Excellentia B. Virg. cap. vlt.

Huc præterea ſpectat Archiepiſcopus Cantuarienſis Anſelmus, magnum ſui ſæculi decus, ac tunc fere Princeps Theologorum, ſingulari vitæ ſanctitate præcellens. Is cum ſedulus cultor Virginis eſſet, de illius excellentia librum ſcripſit, in quo ſic eam inuocat: Subueni nobis, inquit, Domina piiſſima, & non conſiderata peccatorum noſtrorum multitudine, velle tuum ad miſerendum nobis inflecte. Eia ſuccurre oramus, vt laus, quam per tot ſecula digne poſſediſti, continua tibi duret in gratia ipſa, qua mundo perdito ſubueniſti. Tibi ergo nos commendamus, tu procura ne pereamus: & alibi: Pie Domine parce ſeruo matris tuæ. Pia Domina parce ſeruo filij tui. O tu illa pie potens & potenter pia Maria, de qua fons eſt ortus miſericordiæ, ne contineas, precor, tam veram miſericordiam, vbi tam veram agnoſcis miſeriam.

Inuocatio B. Virginis per Anſelmum Ep.

IV. *De oratione D. Bernardi ad Deiparam, tanquam ad Dominam, mortalium mediatricem & aduocatam.*

D. Bernard. ſerm. 2. in aſſumptu Domini. Hom. 2. de B. Virgine.

D. quoque Bernardus hanc ſacram virginem hac oratione inuocauit, ac inuocandam docuit. Domina noſtra, inquit, Mediatrix noſtra, Aduocata noſtra, tuo filio nos reconcilia, tuo filio nos commenda, tuo nos filio repræſenta. Hac, ô benedicta, per gratiam quam inueniſti, per prærogatiuam quam meruiſti, per miſericordiam quam peperiſti: vt qui te mediante fieri dignatus eſt particeps infirmitati & miſeriæ noſtræ, te quoque intercedente participes nos faciat gloriæ & beatitudinis ſuæ. Et rurſus: Si inſurgant venti tentationum, ſi incurras ſcopulos tribulationum, reſpice ſtellã, voca Mariam: In periculis, in angueſtiis, in rebus dubijs, Mariam cogita, Mariam inuoca. Non recedat ab ore, non recedat à corde: & vt impetres eius orationis ſuffragium, non deſeras conuerſationis exemplum.

D. Bernardi oratio ad B. MARIAM.

V. *S. Iuſtina virgo Chriſtiana ad impudicitiam ſollicitata, MARIAM inuocando dæmonis tentationem, & incontinentiæ periculum euitauit.*

Accedat & totius Africæ lumen, & fortiſſimus ille Chriſti Martyr Cyprianus, de quo præclara ſcribit Gregorius Nazianzenus, atque inter cætera ſequentem hiſtoriam refert: Cum hic Cyprianus a fide Chriſti adhuc alienus, ac rebus magicis omnino deditus eſſet, amore Chriſtianæ virginis exarſit, & in illius expugnanda pudicitia plurimum laborans, vt cæcus & inſanus eſt amor, etiam dæmonem ſibi adiutorem aſciuit. Virgo etſi turpem eiuſmodi amorem deteſtaretur Chriſto enim ſponſo ſe totam cõſacrarat) tamen præſentes Sataneæ technas & ardentes libidinis faces non potuit nõ perſentiſcere, multum his ac graniter exagitata. Proinde, vt par erat, ad pudicitiæ ſuæ cuſtodem & tutorem Deum ſe cõuertit, ſimulq; Mariam caſtiſſimum & clariſſimum virginum decus ſupplex obſecrauit, vt ſibi periclitanti auxilium ferret, corpus interim ieiunio atque humi cubitatione, quæ ſunt continentiæ arma, caſtigans, vt in hoc certamine hoſtem impurum vinceret potius quam vincereretur. Quid multis: non irrita fuit Mariæ inuocatio, per quam propitius afflictæ virgini adfuit Deus, vt & hoſtis deiectus abſcederet, & Cyprianus è ſtulto amatore Chriſtianæ ſapientiæ non modo diſcipulus, ſed etiam, ſicut Auguſtinus vocat, Doctor ſuauiſſimus, & martyr beatiſſimus efficeretur.

Orat. in laudem Cypriani martyris.

Iuſtina virgo B. MARIAM inuocauit, & exaudita fuit.

VI. *Inuocatione nominis MARIÆ Matris Dei, & per ſignum Crucis infeſtum pellit dæmonem S. Antonius.*

B. Antonius Luſitanus Seraphicæ diui Franciſci familiæ decus & lumen, cum quadragenarij ieiunij nocte quadam diurnis occupationibus feſſus ſomno ſe pauliſper dedere voluiſſet, à diabolo compreſſis faucibus nihil propius factum eſt, quam vt ſtrangulatus animam ageret. At Antonius beatiſſimæ Dei matris nomine inuocato, ſigno q; crucis fronti impreſſo, atque eo illo hymno pronunciato, *O gloriosa Domina*, tortorem dæmona vertit in fugam. Cumque ſe proripientem humani hoſtem generis videre cupiens ſanus jam ac liber oculos ſuſtuliſſet, totam illam cellulam, vbi cubabat auguſtiſſimi luminis vidit ſplendore fulgentem. Morte propin quã eundem

In vita eius apud Sur. cap. 14. iunij 13.

Nominis MARIÆ virtus.

eundem hymnum, *O gloriosa Domina*, cecinit, & per necessario tempore patrocinium virginis imploravit.

VII. *De muliere Laudunensi per B. MARIAM in medijs flammis ab incendio conseruata.*

Ex Sigebert. in Chron an. 1094. Petrus Canis. Theolog. de B. Virg. li. 5. c. 10. & Baro. eodem an. 24.

Miraculum

Vixit circa annum Domini 1094. non procul ab vrbe Laudunensi quædam mulier, quæ arcanum homicidii crimen à se commissum in exomologesi detexerat sacerdoti, ac proinde post acceptam mortis sententiam, vt flammis ardentibus traderetur, ad supplicii locum ducebatur. Et quoniam per Deiparæ templum iter habuit, vbi toti populo peccatum suum confessa est, Virgini matri magna etiam fiducia supplicauit, seque totam eius patrocinio commendauit. Hinc digressa est, & iam in ignem semel atque iterum iecta, tantum Dei & Virginis beneficium sensit, nihil vt ab igne quamuis copioso & vehementi caperet detrimenti, imo non modo carnem, sed vestem etiã ab omni flammarum iniuria seruauit semper illæsam. Cum hinc admiratio ingens animos populi occuparet, ad dictum Mariæ templũ curritatum est, vt vna eũ bona muliere Deo & Virgini gratiæ agerentur, tantumq; miraculum ad Virginis inuocationem gestum communi omnium lætitia celebraretur.

TIT. XXXIX. De intercessione & patrocinio B. MARIÆ.

EXEMP. I. *De Christo Domino humano generi irato B. MARIÆ precibus mitigato.*

Ex D. Antonin Archiep. Florent p. 3. Cron. tit. 23. Thom. Bozius de signis l. 9. c. 6. 10. Guil. Baldesan. li. 2. Stem. c. 31.

B. Virginis intercessione mundus conseruatur.

B. Dominicus ordinis fratrum Prædicatorum instituror, cum, more suo, precationi intentus mentem aliquando defixisset in cælo, vidit sublimem in aere Christum Dominum, cum admirabili splendore maiestatis & magnitudinis suæ, Regali solio considentem. Erat illi in vultu horrenda seuetitas; ira ex oculis emicabat: manu tres, vt apparebat lanceas vibrabat, quibus orbem vniuersum erat interempturus. Cũ autem inueniret nemo, qui furori iusto se opponeret: gloriosa Virgo Mater aduoluta genibus, & arctissime amplexa filium, rogat, vt hominum, quos suo sanguine redemisset, caperetur misericordia; Christo contra infinitas causas iustissimæ vindictæ, in perditissimam gentem mortalium summatim recensente; subiicit amantissima filiorũ mater: duos se etiam habere seruos, quorum laboribus & industria flagitiosi reuocari possint ad pœnitentiam, & simul cũ dicto vtrũq; offert; alterũ Dominicum, Franciscum alterum. Placatus est maternis precibus Dominus, & ad eam rem accipere se ostendit insigne illud per bellatorem.

II. *De dilata ira diuina contra peccatores, sententia per Dina Virginis impetrata.*

Aliud narrat haud absimile D. Antonius. Cum alio tempore percensuisset Deus hominum facta, inuentis bonis paucis, sceleratorũ immani numero: comprehensum, velut manu, totum orbem instar leuissimæ paleæ concussisse visus est, quasi in barathrum præcipitaturus, simulque vocem illam terribilem misisse. *Cum iudicatur, exeat condemnatus.* Qua voce conterritus ille qui spectabat velut emersus è somno clamat ad B. virginem: *Sancta MARIA, succurre miseris:* Hanc igitur vidit impetrare à filio tam grauis sententiæ dilationem, dum concionatores, quos illa per orbem dimiserat, suum officium explessent. Quam sæpe alias accidisse putamus, vt mundus iam abitæ diuinæ turbine in scopulos iustissimæ vindictæ impingendus, ab illa sit liberatus.

Ex eod. Anton. cap. 6. §. 1. Bald. san. ibidem. Ira Dei contra peccatores. Ps. 108. Intercessio B. Virginis.

III. *Quomodo D. Virginis intercessione Theophilus Archidiaconus ecclesiæ sit reconciliatus.*

Ex Eutychiano Patriarcha Constantinopolit. oculato huius hist. teste Simeon Metaph. & Petr. Canisl. c. de Deipara c. 10. Eundem hist. agnoscit. Petr. Damian. scriptor grauiss. serm. 1. de Nat. B. Virg.

Cum Cæsar Iustinianus rerum potiretur, Theophilus quidam in oppido Ciliciæ Adana Oeconomus siue, vt alii vertunt Archidiaconus ecclesiæ fuit, multis quidem ille gratus, & Episcopali munere, quod tamen constanter detrectauit, dignus existimatus. Qui ab æmulis immerito accusatus, de officio Oeconomiæ deiectus, in eam animi impotentiam, adeoq; impietatem deuenit, vt hortatori Mugo ludæo morem gerens, Christum Dei filium ac matrem eius Mariam data syngrapha turpissime abnegaret seque totum imperio Satanæ, qui se videndum obtulerat, traderet atq; manciparet. Quid hic faceret miserrimus nefarii criminis iam sibi conscius? Totus animo perturbatus, vt nusquam fere posset consistere, quum irato Deo se dæmonis esse mancipium cogitaret, mutato cõsilio, tandem ad sanctissimam Dei Matrem sibi confugiendum duxit, ac templum ei sacrum petiit, in quo suas preces ac supplicationes cũ multa ieiunatione cõiunctas, noctes ac dies indefesse consumpsit, magnumq; veræ pœnitentiæ specimen edere cœpit. Quod si Theophilum ipsum Mariæ supplicantem libet audire, his quidem verbis, vt legimus illam compellauit: Domina mea benedicta, & defensio generis humani, portus & protectio eorum, qui ad te confugiunt: Scio ô Domina mea Deiparens, quod te valde offenderim & ex te natum Deum nostrum, nec sum dignus consequi misericordiam. [Ac tutus: Quo modo audebo domina mea benedicta, ego, qui sum indignus & miser, aperire labra, quum os habeam sordidum & luto inquinatum? [Nec multo post: Cũ hac intensa, & quæ ex tota fit anima confessione rogo sanctissima Domina, offer me Christo, qui natus est ex te sancta, & mundo desiderata Dei parente, & ne abomineris me infelicem, & ne despicias preces meas peccatoris, qui fuit correptus à maligno inimico. [Pergit interim anxius homo preces tristissimas fundere, faciem suã verberare, solo adhærere, templum Virginis, in quo ist hæc fiebant rigare lacrymis, in ieiunio perseuerare, tum in pro-

Deiparæ Virginis inuocatio.

Theophili pœnitentia erga B. MARIAM.

positam imaginem, quæ se illic offerebat venerandæ Virginis, æstuans intueri: Te, inquit, habeo post Deum protectionem & defensionem, Domina mea benedicta; ad tuum intuens auxilium & gubernationem, non faciã irrita ea quæ tibi sum pollicitus. Scio enim, scio, ô benedicta, post Deum non esse aliam hominum defensionem, nisi te solam, ô Deiparens. Quis enim, ô Domina mea sperauit in te, & pudore est affectus? Aut quis hominum fideliter omnipotentem tuam rogauit opẽ, & fuit vnquam derelictus? Reuera nullus vnquam: [Quid multis?

Pœnitentiæ opera per 40 dies.

Theophilus quadraginta dies in hoc Mariæ templo perdurans, nullumque orandi & plorandi lamentandique finem faciens (tantus in illo feruor erat pœnitentiæ) demũ opitulante sacra Virgine suã scriptam & consignatam diabolo syngraphã, qua Christianismum abiurauerat, (mirabile dictu) recepit, in Dei gratiam rediit, peccatum est vltro cõfessus, & post pœnitentiæ fructus dignos editos etiam Ecclesiæ per Episcopum publice recõciliatus, eo demum peruenit, vt ob vitam sancte actam Catalogo Sanctorum sit ascriptus, ac solennis eius memoria quarto Februarii quotannis in Ecclesia celebretur. Tantum valuit Mariæ apud Deum petita & obtenta intercessio.

B. MARIÆ ope syngrapha Theophilo restituitur in signum peccatorum sibi remissorum.

IV. *De Cyrillo Alexandriæ Archiepiscopo B. Virginis intercessione Ioanni Chrysostomo Patriarchæ Constantinopolitano reconciliato.*

Cedrenus apud Ioan. Zonaram tom. 3. Annal. sub imperio Arcadij & Honorij. Niceph. lib. 14 c. 28. apud Baron. tom. 5. an. 412.

Tempore Arcadii & Honorii Imp. Cyrillus sanctissimus Alexandræ Archiepiscopus, consobrinus Theophili, & aliquandiu præsumptioni seruiens, vt homo, ac Theophilum auunculum sequens de Chrysostomo male & sentiebat, & loquebatur. Quia autem feruens hoc erat studium pugnandi, non à notitia veri, neque tamen ab inuidia aut diabolica peruicacia, ortum, dignus est habitus qui in viam reuocaretur, mystica quadam patefactione. Imaginatus enim est Cyrillus, se esse quodam terribili ac pulcherrimo in loco, vbi multitudo Angelorum Genitrici Dei adstaret, propeque eam Chrysostomus. Se, cum accedere conaretur, ab eo repelli. Matrem autem Dei intercedere pro se, & poscere vt admittatur: quia non parum propter ipsam laborisperturbasset, dum nomen Dei Genitricis vindicaret. Postquam ad se rediit Cyrillus, suiipsius pœnitentia ductus, in omnibus Chrysostomum exinde est sequutus.

Cyrillus Chrysostomo B. Virginis ope conciliatus.

TIT. XL. De beneficiis B. Virginis spiritualibus.

EXEMP. I. *Quomodo B. Virgo pro sua pietate fideles Christi seruos ad cœcum admittat.*

Ex Annali Franciscæ.

IN Franciscanis annalibus legimus Leoni, qui vnus fuit ex S. Francisci familiaribus, & quidẽ intimus huiusmodi aliquando visionem obiectam. Erat magna planities, & in ea species quædam iudicii mox futuri. Magna aderat hominum multitudo, Angelorum tubæ personabant; deniq; binæ scalæ è summo cælo vsq; ad terram demissæ, altera candido colore, altera purpureo. Huic autem purpureæ imminens visebatur ex alto Christus, vultus habitu sereno, ac subirato. At Franciscus paulo infra ipsum fratres suos euocabat, vt ascenderent fidenter. Dominum ita velle, eosq; inuitare Cũ autẽ illi se per scalas audenter efferrent, alius de tertio, alius de quarto, vel de decimo, alii de superioribus, ac pene iam vltimis gradibus procidebant. Qua suorum clade magnopere commotus B. Franciscus, eos voce magna admonuit, vt ad scalam alteram candidam accurrerent, illic nihil fore periculi. Itaq; cum ad eã accessissent, Mariam ei incumbentẽ vident, quæ eos blandissime intuens studiose etiam iuuaret excipererque singulos, ita vt nullo negotio ad vnum omnes in cælum euaserint.

Hier. Plat. lib. 1. de bono stat. relig. c. 34. Visio Leonis Franciscani.

B. Virginis misericordia & potestas.

II. *De Hermanno Contracto per beatam Virginem miraculose erudito.*

Plat. lib. 2. de bon. stat. relig. c. 32.

Hermanni cognomento Contracti doctrina eo mirabilior fuit, quod eam insigni miraculo adeptus sit. Ita enim scriptum est, hunc in Sueuia ex nobili Comite ortũ, ab ineunte ætate omnibus membris captum fuisse, atque ob eam causam nomen illud, quod diximus, Contracti accepisse. Quare cum monachus factus esset, multis precibus beatam Virginem rogare instituit, vt ipsum eo morbo liberaret. Illa vero clara luce se ei visendam præbens, optionem obtulit, vtrum è duobus mallet, sanus ne fieri, sed vt erat rudis, & indoctus permanere, an perseuerare in morbo, & omnibus scientiis insignis euadere. Cum autem Hermannus, vt debebat, hoc posterius prætulisset, ab eo tempore mirabiles progressus in omni genere literarum facere cœpit, adeo vt neminem in his superiorem, vix etiam æqualem habere crederetur, ac nominatim tres linguas, Latinam, Græcam, Hebraicam ita calleret, ac si in iis natus esset.

Herman. Contractus miro modo eruditus. *Ex Ioan. Trithem. Chronic. Hirsaugien. sub an. 1114.*

III. *De Ruperto Abbate Tuitiensi, qui precibus à B. Virgine docile ingenium, diuinorumque intelligentiam impetrauit.*

Hier. Plat. lib. 2. de bon. stat. relig. c. 23. Pet. Canis. lib. 5. de MARIA Virg. c. 20.

Nec prætermittam Rupertum Germanum, eumque Abbatem Tuitiensem, qui cum primum ingenio se tardum, & ad sacra discenda parum idoneum cerneret, opem sacræ Virginis singulari studio implorauit, vt hanc naturæ difficultatem superare; ac felices in sacris literis progressus facere posset. Cui Virgo Mater nocte apparens promittit & præstat, quod ille tantopere cupiebat, tam excellenti deinde gratia scientiaque illustratus, vt inter Germanos Theologos eminuerit, ac similem ætas illa non tulerit, qui & viuus & mortuus multis claruit miraculis, sicut Trithemius aperte testatur. Nec ingratus ille

Rupertus à B. Virgine docile ingenium suis precibus impetrat.

ille fuiſſe videtur Virgini, quam in ſuis monumentis libenter extollit, præſertim ſi commentarios eius in Cantica, & opus de diuinis officiis conſulamus.

IV. *De Vdone Magdeburgenſi Ep. qui per* MARIAM *ſcientiæ donum obtinuit, ſed eius monitis reſiſtens ſeruere punitur.*

Petr. Cam. li. 5. de MARIA *Virg. cap. 20.*

Multo igitur ille prudentior cautiorque fuit, quam Vdo Magdeburgenſis, qui & ipſe rudis & indocilis in ſchola puer MARIAM admodum beneficam ſenſerat ita vt ſuis precibus ad illam anxie fuſis magnam ingenii lucem, ac doctrinæ laudem fuerit conſecutus. Prædixerat autem illi Virgo Mater, quod non ſolum ad eruditionem, ſed etiam ad Epiſcopale munus progreſſurus eſſet, ſeduloque monuerat, ne huiuſmodi donis acceptis ingratus abuteretur, fore alioquin, vt irato numine graues pœnas lueret ſuæ improbitatis. Ille porro ſuos commilitones ingenio & doctrina ſuperare cœpit, eamq; nominis auctoritatem paulatim ſibi comparauit, vt ad Magdeburgenſem Epiſcopatum poſtea eueheretur. Qui tamen honor illi non profuit, ſed obfuit ac vitæ auxit licentiam, vt etiam nefariis voluptatibus ſe dederet, vitamque prorſus obſcœnam & infamem duceret, immemor videlicet eorum, quæ mater Domini iam pridem præmonuiſſet Igitur cũ peccandi finem non faceret, in grauiſſimum Dei iudicium incidit, & inaudito modo, horrendaque prorſus morte turpiſſimam vitam concluſit. Henrico ſecundo, vel, vt alii volunt tertio Cæſare rerum potiente.

Vdo per MARIAM obtinet ſcientiæ donum.

Vdonis horrenda mors.

V. *De* MARIA *Ægyptiaca, quæ per* B. MARIAM *adiuta, & ad meliorem vitam conuerſa, pœnitentiæ ſpeculum impudicis omnibus præbuit.*

Petr. Can. li. 5. de Deip. c. 20. citans Paulum Diac. & Conc. Nican. II. & Cẽturiatores Magdeburgenſes.

Maria Ægyptiaca multis annis velut Veneris victima, impudicitiæ frena laxaret, ſuumque corpus vagæ multorum libidini fœdiſſime proſtituerat, priuſquam ad templum Hieroſolymitanum, quod ob Dominicæ crucis reuerentiam ſacrum ac celebre, religionis ergo proficiſceretur. Quũ vero cerneret, ſe ab huius templi ingreſſu non ſemel nec obſcure, ac omnino diuinitus prohiberi; prioris vitæ turpitudinẽ agnoſcere & deplorare cœpit, ſeque ad Deiparæ imaginem, quæ templum ingreſſuris occurrebat, non ſine pudore conuertit, atque ita cum lacrymis dixit: Domina virgo, quæ Deum verũ genuiſti, corpus habens & animam mundam & immaculatã, adiuua me ſolitariã, & nullũ habentẽ adiutorium] In Synodo Nicæna ſic eadem eſſe precata legitur: Quandoquidem, vt audiui, propter hoc Deus, quem genuiſti, homo factus eſt, vt peccatores ad pœnitentiam vocaret, auxiliare mihi ſoli, & non habenti, qui mihi ſuppetias ferat. Vt reliquã orationis partem prætermittam. Adiecit deinde promiſſionẽ, ſe poſt hac omnibus mundi illecebris carniſque deliciis renunciaturã, ac totius vitæ curſum in melius cõmutaturam eſſe modo templum hoc ingredi ac offenſo Deo reconciliari poſſet Quę poſtquam ſine impedimento in templum ingreſſa, opemq; virginis ſibi præſentem experta eſt, iterum atq; iterum Mariæ ſeſe commendauit, vt ad votum explendum propitia porro & cuſtos ſibi adeſſe vellet. Inde vero digreſſa ad veteris vitæ ſordes nunquam rediit; ſed mundi & carnis blandimentis ac voluptatibus animo repudiatis, in vaſtam eremum contendit, vbi vitæ prioris labes contractas, magna vitæ ſeueritate ſuſcepta, & dignis pœnitentiæ fructibus editis diluit, frequenter ſolita Virginem inuocare. Tibi quidem, inquit, ô bonarum rerum matrix Domina, quæ tantam mihi præter meritum humanitatem exhibuiſti, preces meas nec reieciſti, gloria. Tu vero me, quo placuerit, ducito, eſto mihi ſalutis magiſtra, mihi viam, quæ ad pœnitentiam ducit indica: Domina Deipara, ne me derelinquas: ac ſub huius quidem Patrocinio eum vitæ curſum ſolitaria tenuit, & ad annos vſque quadraginta ſeptem abſoluit, omnium fere tentationũ, & diabolicarum infeſtationum acerrimis vexata ſpinis, vt impudicis & viris & fœminis, ſi ad emendatiorem viuendi diſciplinam aſpirent, pœnitentię ſpeculum & exemplar illuſtre præbeat, digna etiam, quæ cum Magdalena Euangelica peccatrice, ab omni eccleſia quotannis feſto proprio decoretur.

vita corrigenda.

MARIÆ Ægyptiacæ pœnitentia in eremo.

Eiuſdem ad Deiparã precatio.

VI. *De milite deſperatæ ſalutis, qui per B.* MARIAM *obtinuit veniam.*

Ex Annal. Soc. et. an. 1583.

In ora Trauancoris magna eſt noſtrorum ſedulitas in excolendis erudienſque Chriſtianis. In huius oræ pago, res accidit digna litteris. Miles ex myoparone deſiliens omni ſpe ſalutis abiecta, quoniam diabolo ſeipſum addixerat, ingreſſus eſt templum, & coram ſanctiſſima Dei Matris imagine proſtratus in genua auxiliũ ab ea multis lacrymis implorabat. Cũ ecce tibi examplexu virginis puer IESVS viſus eſt cum milite lacrymari, è matris autẽ manibus emicare fons aquæ, quæ totam perfudit aram: vt intelligeret, miles quanta ſibi veniæ ſpes eſſet ab ea, quæ totius miſericordiæ fons eſt, & quã non difficilis ſit filius ad matris preces, qui cum lacrymis perditum hominem ad ſe redeuntem excepit. Admoniti de re tota comites accurrerunt, vt quoplures oculi conſpexiſſent, eo maior prodigii fides foret. Qui quidem imbutum aqua ſudariolũ qua aram diximus madefactam, partiti ſunt inter ſe: miles vero cum veniſſet ad nos, vniuerſæ vitæ flagitia confeſſus Religionem vouit, vt quanto iniquius ſe deuinxerat dæmoni, tanto arctius ſe aſtringeret Deo.

Peccatorum remiſſio militi per B. Virg. obtenta.

VII. *De homine furibundo ope diuæ Virginis manſuefacto.*

Ex Ann. Societ. an. 1592. in Prouincia Romana.

Vir quidam Romanus honeſtus, ac diues, filium quem vnicum habebat, vicinæ mulieri tradiderat alendum ſumma cura, indulgentiaque. Erat infans quippe ante nonum menſem natus, valetudine

Votũ Mariæ Ægyptiacæ de

Inuocatio B. Virginis.

Act. 4.

Mariæ corpus & anima expers omnis maculæ.

imbecilla, quocirca graui morbo correptus ſubito interiit: ibi tum metu exanimata nutrix confeſtim relicta patria ad B. Mariam Lauretanam ſola confugit, & ad genua noſtri ſacerdotis accidens ſe confeſſione muniuit; quippe prouidebat fore, vt puer, homo natura ferox, amiſſi repente filii dolore furoreret in peſtem ſuam, neque eam opinio, aut ſpes fefellit: ſimul ac ille ſe vnico orbatum filio cognouit furore amens arma corripit, & fugientem mulierem propere ſequitur. Lauretum ingreſſus, recte contendit in templum, ſclopetis duobus inſtructus; nutricem cõquirit ea mente, vt vel in ipſa Lauretana domo deprehenſam B. Mariæ confoderet. Vbi ad ſacram Virginis ædem venit in medio templo ſitam; (inibi tum forte mulier ignara quantum ſibi periculum impenderet, à Deo ſupplex petebat opem) homo furens repente iter vertit alio; veritus ſcilicet, ne ſi ſanctiſſimum illud limen intraret loci ſanctitas iratum leniter pectus, & ad manſuetudinem flecteret. Quid multa? tum toto templo fanatici inſtar diſcurrit, vt iram, atque odiũ expleat ſuum, ante aram Sanctiſſimæ domui extrinſecus adiunctam forte prætericns neſcio quomodo genu ſummiſit. Repente ſacro quodam horrore perfuſus adeo mentem mutauit, vt ſtatim vnum è noſtris ſacerdotem aditet, & abiectis armis cum muliere rediit in gratiam, quam haud vanã fuiſſe oſtendit euentus; quippe mulier vna cũ viro ſuo domum ab illo recepti, & domeſticis, ruſticiſq; operibus præpoſiti, B. Virgine periculum vertente in auxilium.

Manſuetudinem furenti obtinet Deipara.

VIII. *Vt B. Virgo peccatum ponitenti in memoriam reuocet.*

Monachii ſodalis quidam, cum in ſe inquirens, quid cogitaſſet, dixiſſet, egiſſet, omiſiſſet, adhibito ſtudio recognoſceret, obſecraretque Reginam Angelorum, vt omnia ſibi fas eſſet peccata confiteri, nè vno quidem prætermiſſo, ecce tibi è ſublimi ante faciem orantis pagella decidit candore eximio quæ minutis quidẽ litterulis, ſed elaboratis, quoddam illius peccatum expreſſerat, hoc addito ſi illud aperiret, pieque Roſarium recitaret in honorẽ Deiparæ beneſecum actum iri. Auxit miraculum, quod cum ſodalis alter eius æqualis, patens, parochus, aliique conarentur, nunquam chirographum illud intelligere potuerunt.

Bencius in Anna. Col. leg. Monach. an. 1588. Bonifacius lib. 4. 03.

TIT. XLI. De beneficiis Deiparæ Virginis corporalibus.

EXEM. I. *Vt Sancta Dei Genitrix cuſtodiat ſibi commendatos.*

Sophron. prat. ſpirit. cap. 75.

ALexandrinus quidam ciuis, vir fidelis, religioſus valde, & miſericors, & hoſpitio ſuſcipiens monachos, habebat vxorẽ, & ipſam humilem valde, & ieiunantem quotidie. Erat autem illis, & filiola quaſi annorum ſex. Quadam vero die Vir ille pius profectus eſt Conſtantinopolim: erat enim negotiator. Relictis ergo domi vxore, & puella, & vnico ſeruo, abiit vt nauigaret. Cum vero iret ad nauem, ait ad illum vxor. Cui nos cõmendatos reliquis, Domine? Reſpondit vir eius: Dominæ noſtræ ſanctæ Dei Genitrici. Die vero quadam cum ſederet vxor & operaretur, habens & puellam ſecũ, ſeruus ille ex ſuggeſtione diabolica voluit necare dominam, & eius filiam, & diripere quicquid haberet, & fugere. Sumpto igitur ex coquina cultro pertexit in triclinium, vbi erant ambæ. Cum vero veniſſet ante ianuam, comprehenſus eſt cœcitate, ita vt neq; triclinium ingredi, neq. ad coquinã reuerti, poſſet. Cum a vna ferme hora perſtitiſſet, fruſtraq; conaretur ingredi, cœpit vocare dominam ſuam dicens: Veni huc uſque. Illa admirans, quod in medio ianuæ perſiſtens, ad illam non ingrederetur ſed clamaret, ait illi, Tu magis huc veni: ignorans quod cœcitate teneretur: puer autem cœpit illam adiurare, vt iret prope illum. Illa vero iurauit, ſe non ituram. Tunc ait ille: Mitte vel puellam. Quæ noluit, ſed ait: Si quid vis, ipſe potius veni. Videns autem ſeruus, quod nihil potuiſſet agere, ſe ipſum gladio percuſſit, & corruit. Domina vero illius cũ vidiſſet quid egerat, exclamauit, continuoque vicini accurrerunt. Ingreſſi ſunt autem, & ex officio Prætori nonnulli, puerumque reperientes adhuc viuum, didicerunt ab ipſo omnia, & glorificauerunt Dominum, qui oſtenderat miracula, & matrem ſaluauerat cum filia.

Ieiunii quotidiani vtilitas.

Miracul.

II. *De Fulberto Abb. cui vt cultori ſuo ſtudioſiſſimo ægrotanti vbera dedit ſugenda B. Dei Mater.*

In Fulberto Abbate Ferrarienſi præter ſcientiam, & vitæ integritatem maxime commendatur inquit Baronius) quod erga ſanctiſſimam Dei genitricem MARIAM addictiſſimus, & promptiſſimus eius amator fuerit, in cuius laudem librum conſcripſerit Baſilicamque conſtruxerit, laudeſque cecinerit: ab ea autem ſingulari remuneratum dono, dum ipſi ægrotanti per viſum apparens ſugenda apertuerit facta vbera.

Baro. to. 11. Annal. eccleſ. 1028. 5. Fulberto vbera beneficii loco ſugenda præbet B. Virgo.

III. *B. Virgo Indæ cuidam infirmæ cibum præbet, ex quo ſtatim conualuit.*

Inda in valetudinario graui affecta morbo, omni humana ope deſtituta, amiſſa omni cupiditate cibi, vidiſſe dicitur admirabili ſplendore mulierem, quæ cibos præberet ægris duabus comitatam eximia venuſtate virginibus, quæ lances prandiumque ſuis manibus ſuſtinebant. Cumque ea propius acceſſiſſet, tum vehementius mulieris pulcritudinem admirata indignumque ſibi eſſe viſum, tali dignitate fœminã tali in loco verſari, monitaq; à duabus eſſet virginibus, ne quid timeret, eam enim eſſe cælitem Reginam, quæ ſuos ægros inuiſeret: Se a eius eſſe comites & ancillas, alteram Catharinam, alteram Magda-

Ex Annal. Societ. S. Cathar. martyr & S. Magdalena apparent cum Deip. Virg.

Magdalenam quæ cum eis animum confirmassent, postea mundissimam prætendisse mappam velut ad mensam, accessisseque MARIAM Virginem, & cibum in os inseruisse, quo illa mirabiliter recreata ad sanitatem est repente perducta. Hæc eadem visa tam multis euenisse cognouimus, vt ob hanc causam magna sit Nosocomij religio: est enim hęc vbique fama, sedem in eo suam beatam sibi Virginem delegisse.

Iudam cælitus pascit B. Virgo.

IV. *Laborantes consolatur interdum beatissima Dei mater.*

Ex hist. Cisterc. Hieronym. Plat. lib. 1. de bonest. relig. cap. 34.

In historiis Ordinis Cistercienſis scriptum est, Reinaldum vita plane & moribus sanctissimum, cum reliquis fratribus in messorio opere occupatis, ipse, vt erat jussus, propter ætatis grauitatem secessisset, ob eamque causam sederet mœstus, vidisse chorum fœminarum de proximo colle descendentium, omnes vestimentis candidis, vna præeunte, quæ reliquas omnes & proceritate, & pulcritudine longe superaret. Hęc igitur cum suo comitatu vt ad Dei famulos propinquauit, singulos perhumane, & peramanter complexata atq; etiam osculo dignata, insuper linteolis, quæ duæ comites deferebant, de illorum frontibus sudorem, pulueremque absterge re cœpit, quin etiam contentius laborantes, suauius, & largius recreare. Cum autem Reinaldus secum ipse inquireret, quænã illæ essent, & miraretur tantum audere fœminas aduersus religiosum morem, astitit ei quidam aspecto venerabili, a quo edoctus est, illam quam videret, esse Dei matrem, reliquas vero virgines in cælo degentes: venisse autem eum ad suos illos messores (hoc enim verbo vsus est) visitandos. Hoc vidit Reinaldus ille; cæteri autem, illi ipsi quibus hoc contigit, non oculis quidem viderunt, sed animis procul dubio persenserunt, dum corporis ipsius vires instauratas dum patientiam adauctam, dum dulcedinis gustum quendam in illa molestia instillatum perceperunt. Ex quo nobis quoque intelligendum est, etiamsi sanctissimæ huius virginis beneficia sub aspectum non cadant; ea tamen & frequentissima, & maxima, omni loco, & tempore, maxime in iis laboribus, quos Christi eius filij causa toleramus, in animos nostros prouenire.

Operariis solatium ac refrigerium adfert Dei mater.

V. *De Adelberto puero infirmo, qui ex voto matri Dei genitrici* MARIÆ *nuncupato prorsus sanitati restituitur.*

Adelbertus Martyr illustris cum adhuc puer graui morbo, eoq; periculoso afficeretur, ipsum ita laborantem parentes Deiparæ commendarunt, dicentes: Non nobis Domine, non nobis viuat puer iste, sed clericus in Dei matris honorem portet jugum tuum. Recessit itaque in ictu oculi vis doloris, & infantulus ad se rediit sospes in omnibus membris, & ad vitam monasticam se tulit. Sic bona Angelorum Imperatrix Augusta, virgo perpetua, splendida stella maris ad Deum portat hominum vota. Hic primus fere Bohemis, ac deinde Polonis Euangelicam lucem ostendit.

In vita eius apud Sur. 21. April. Petr. Canis. lib. 5. de Deipar. cap. 28.

VI. *Perpetuo cælibatu B. Virgini Lauretanæ nuncupato conualescit Andreas Trapezuntius.*

Andreas Trapezuntius insignis itidem Christi Martyr cum grauibus febribus laboraret, voto Virgini facto perpetui cælibatus, è mortis foribus ad vitæ mox limina rediit, qui postea albis se induit vestibus, vt voti facti memor semper existeret. Hic postea cum pro Christo multa tormenta subiisset, flagellisque, pectinibus, ferreis vngulis ac scorpionibus sic esset dilaniatus, vt pedibus consistere nequiret: cumque maiora ei tormenta die altera parerentur ad carcerem ductus, ferreisq; catenis ligatus, virginis inuocato nomine, mox stupentibus omnibus sanatus est. Et quod mirandum est, cum carnifex accensus rabie, die sequenti ex vno ictu maxillam martyris denudasset, & fideles carnem maxillæ è terra, in qua jacebat reuerenter sumpsissent, eamque in templo D. Francisci refertam odoribus conseruassent: cumque interim martyr rursus maiora passurus in Tullianum carcerem mitteretur, altera illucescente die, stupentibus omnibus, lætus cunctis apparuit.

Petelius Bent. Ep. Lauretan. libr 1. dis. 1. q. 1.

Febricitans voto B. Virgini nuncupato mox conualuit.

VII. *De Io. Damasceno insigni sacratissimæ Dei, Matris cultore, cui ob iniquam prodi ionis suspicionem manus dextera abscissa ab eadem Deipara fuit restituta.*

Ex Io Patriarcha Hierosolymitano qui hãc hist. græce scripsit, & illam Oecolampad. in signu Eccles. Cathol. hostiu interpretatus est. Petr. Canis. lib. 1. cap. 19. Bar. tom. 9. Ann. Eccles. ad an. 727. 4. 5. 6. 7. 8. & 9. Bredenb. a. Io. Damasc. sacrarum imaginum defensor acer.

Leo Isaurus Iconoclastarum patronus imperabat, & ad tuendam sectam pseudosynodum celebrari iusserat ingentes motus excitans, vt sacras imagines ferro, & igne deleret, prorsusque aboleret in ecclesia. His rugientis leonis furoribus, si quis alius, certe Damascenus sese fortiter opposuit, & in patria degens tres libros pro sacratum imaginum defensione conscriptos edidit, eoque opere animos Iconomachorum vehementer offendit. Qui cum dolerent, suas artes & fraudes tanti viri industria detegi atque labefactari, falso illum apud Saracenum in Arabia principem proditionis accusarunt, quod ad rumpenda principum fœdera litteras manu sua consignatas subdole misisset, ac pacem publicam perturbare aggrederetur. His Princeps Barbarus accusatorum querelis nimium credens, Damascenum quamlibet inno centē de proditione suspectum habet, eumque in judicio damnat, pœna illi in amputatione manus dexteræ constitura. Quæ res à Saraceno Principe perpetrata, sed absentium Iconomachorum dolo nequissimo procurata, fæliciorem, quam illi sperabant, exitum habuit, & Maria quidē duce Catholicis lætam victoriam impetrauit. Itaq; dextera ea, quæ scriptis suis virtutem Orthodoxis in Deo fecerat, excisa est dextera, inquam, ea excisa est, quæ homines Domini odio percitos refutabat, atque pro atramento, quo, cũ imaginum adoratio-

Accusatio falsa contra Io. Damasc. Io. Damasc. dextera am putatur.

nem literis mandaret, prius tingi ſolebat, ſuo cruore perfunditur. Deinde excisa hæc manus à Domino (vt ſic loquar) in foro ſuſpenſa eſt. Cum autem aduesperaſceret, ac Ioannes Tyranni indignationem ſedatam atque compreſſam eſſe coniiceret, & legationem ad eum miſit, ſupplex rogans & obſecrans, atq; huiuſmodi verbis vtens: Dolor mihi ingraueſcit, meq; intolerandum quendam in modum excruciat, neque acerbitatis aculeo leuari poſſum quamdiu præciſa mihi manus in aere pendet. Hanc igitur, quæſo, donari mihi iubeas, vt ea humo condita, doloris acrimonia relaxetur. His precibus ſtatim ceſſit tyrannus; redditaq; eſt viro iuſſu manus. Qua accepta, ille ad oratorium, quod domi habebat, ingreditur, pronoque omnino corpore ante diuinam imaginem, quę Dei genitricis effigiem gerebat, prouolutus, exciſamque manum priſtinæ ſuæ commiſſurę admouens, intimo pectore ingemiſcit, ac cum lacrymis exclamãs, illam ad miſericordiam propenſiſſimam hunc in modum obſecrare cœpit: Domina & caſtiſſima Mater, quæ Deum meum peperit, diuinarum imaginum cauſa dextera mihi manus amputata eſt: neq, enim te fugit, quid Leonem in furorem coniecerit. Quare quam celerrime accurre, & manui meæ medicinam adhibe Dextera Excelſi, quæ ex te incarnata eſt, per tuam interceſſionem virtutes multas efficit. Tuo itaque rogatu meam quoque dexteram obſecro ſanet, vt tuas, quemadmodum conceſſeris, Filiique ex te incarnati laudes modulo ac concentu, ô Dei genitrix, litteris conſignet, atque Orthodoxo cultui adiumento ſit. Potes enim quicquid lubet, vt Dei Mater. Hæc Ioannes lacrymis dicens obdormiuit, atq; in ſomnis Dei genitricis imaginem videt, placidis & lętis oculis ipſum intuentem, & dicentem: Ecce ſanitati es reſtituta manus tua. Iam ergo ſine vlla cunctatione quemadmodum nunc pollicitus es, eam ſcribæ velociter ſcribentis calamum effice. Experrectus igitur ille, qui ſanus fuerat, cum exciſam manum contemplaretur, eamque ſanatam conſpexiſſet, *ſpiritu exultauit in Deo ſalutari ſuo* atque ipſius Matre: *quoniam fecit ipſe Magna, qui potens ſte*; pedibuſq; ſtans, manus in altum extulit, carmenque, quod tempori maxime conueniret cecinit; totaque nocte vna cum vniuerſa familia lætabatur, ad grati animi ſignificationem canticum nouum Deo cantans, ac dicens: *Dextera tua, Domine, magnificata eſt in fortitudine*: Dextera tua manum meam amputatam ſanauit, ac per eam hoſtes, qui venerandam tuam ac genitricis tuæ imaginem honore minime proſequuntur, conſcindet, atque in multitudine glorię tuæ aduerſarios imaginum fractores per manum meam confringet. Erat itaque nox ea dies, & non nox, ac lumen, & non tenebræ (licet autem hoc loco Prophetæ vocem cum alia immutatione vſurpare) erat illi nox pure epulantium, *& ſonus exulta ionis in iuſti viri tabernaculo*. Hæc porro non occulte in ſilentio peragebantur, verum admirandus ille ſonus, atque continua illa iubilatio ad vicinos, & eos, qui in orbem habitabant, ſeſe diffundebant. Ex quo factum eſt, vt confeſtim quidam ex Chriſti inimicis Saracenis Principem ſuum adirent: Ioannis dexteram minime abſciſſam eſſe affirmantes, verum alij cuipiam, ſeruo puta, aut alioqui ipſi miniſtranti, qui beneuolentia erga eum ductus ſeipſum domini loco huic ſupplicio expoſuiſſet: eos autem, quibus huiuſmodi ſectio imperata fuiſſet pecunia corruptos pœnam in alium tranſtuliſſe: En enim Ioannes (inquiebant) domi deſidens canit, ac perinde oblectatur, ac ſi nuptiale feſtum celebraret, epithalamiumq; aliquod tantum ederet; immo & huiuſmodi lætitiam ipſius exultatio ſuperat. Hoc nuncio allato ſtatim Ioannes accerſitur: At cum veniſſet, exectam dexteram extendere iubetur. Qua demonſtrata, certo Dei matris conſilio ac prouidentia, linea quædam in ea elucebat veriſſimam excisionem eſſe oſtendens. Tunc igitur ex eo Barbarus quæſiuit, quiſnam medicus ipſum in ſanitatem aſſeruiſſet, ac quænam medicamenta impoſuiſſet? Ille clara & ingenti voce miraculum prędicat. Dominus meus, inquit, omnipotens medicus, cuius vis ac potentia orationem pari pede comitatur, in ſanitatem me vendicauit. Ad hæc Barbarus: Quantum coniectura aſſequor, ô homo, id quod paſſus es, inſons paſſus es. Ac velim illud nobis ignoſcas, quod præcipiti & inconſiderata ſententia ſupplicium tibi intulimus. Tu vero priſtinum munus miniſtrabis, principemque inter conſiliarios noſtros locum obtinebis. Neque enim poſt hæc niſi de tuo conſilio ac ſententia quicquam facturi ſumus. Ille autem humi proſtratus adorauit, pronuſque iacens eum perdiu rogauit, vt id ſibi remitteret, aliamq; viam multo jucundiorem & optabiliorem ingredi permitteret, eius, qui ait: *Ego ſum via*, veſtigiis inhærere. At Barbarus poteſtatem minime faciebat; eratque cernere tanquam gladiatores quoſdam, Barbarum & virum iuſtum inter ſe pugnantes, &c.

Manus Io. Damaſc. ſuſpenditur.

Ioannis preces ad Deiparam.

Manus Ioanni Damaſceno diuinitus reſtituta.

Pſal. 44. Luc. 1.

Exod. 15.

Pſal. 41.

Miraculũ. diuulgatur.

Rex Sarracenorum propenſior erga Ioannem.

Ioan. 14. Io. Damaſc. fit monachus.

VIII. *De B. Bernardo grauiter infirmante per B. Virginem ſanato.*

Cum aliquando infirmaretur S. Bernardus Abbas Claraualenſis. Contigit aduesperaſcente die, vt ceteris fratribus juxta conſuetudinem accedentibus ad lectionem collationum, vt ſolus cum duobus fratribus ſibi aſſiſtentibus remaneret in diuerſorio, in quo iacebat. Cumque vehementius affligeretur, vt ſupra vires dolor accreſceret aduocans alterum ê duobus, jubet citius oratum ire. Excuſantem denique & dicentem, Non ſum ego talis orator, obedientiæ auctoritate compellit. Itum eſt & oratum ad altaria, quæ in eadem baſilica erant tria: primum in honore beatæ Dei genitricis: duo circumpoſita in honore beati Laurentij martyris, & beati Benedicti Abbatis. Eadem hora adfuit viro Dei prędicta beata virgo, duobus iſtis ſtipata miniſtris, beato ſcilicet Laurentio, & beato Benedicto. Aderant autem in ea ſuauitate & ſerenitate, quæ eos decebant: & tã manife-

Wilhelm. Abb. in vita eius libr. 1. cap. 12.

Apparet B. Virgo cum SS. Laurentio & Benedicto, & ſanat eum.

mifeſte, vt ex ipſo introitu cellulæ perſonas diſcerneret ſingulorum. Imponenteſque ei manus, & loca doloris attactu piiſſimo lenientes, omnem protinus ægritudinem depulerunt. Siccatus eſt enim illico phlegmatis riuus, & dolor omnis abſceſſit.

IX. *De contracto & muto Anconæ per Deiparam mirabiliter & integre reſtitutis.*

Petr. Caniſ. lib. 5 de Deipar. cap. 20.

Illud certe multis hominum millibus, qui & viderunt & adhuc viuunt, manifeſtiſſimum, quod Anconæ anno Domini 1470. factum à multis fide dignis accepimus. Puella quædam propter peſſimã quandam neruorum contractionem à primis incunabulis gradiendo natibus pro cruribus vtebatur. Præterea Bidellus Florentinus propter faucium pectoriſque contuſionem multos annos loqui nihil potuit. Ambo cum D. Mariæ eodem in loco ſupplici ter ſe commendaſſent, ſani prorſus euaſerunt. Omnipopulo multis annis noti erant infirmi, & poſtea iam quatuor continuc omni populo ſani.

Contractus & mutus ope diuæ Virg. curantur.

X. *De lingua impedimento in Thoma Sanchez ad religionem aſpiranti per B. Virginem ſublato.*

Ex lit. R.P. Lud. Ponte Rectoris Colleg. Cranat. Conimbricam ad P. Franc. Suarez de morte Tho. Sanchez 19. Maij 160.

Thomas Sanchez, quo tempore ſolicite inſtabat apud Prouincialem de ingredienda Societate, adeo lingua erat impedita, vt ob defectum hunc inſignem nulla ei ſpes daretur admiſſionis. Quamobrem adoleſcens grauem animi mœrorem concepit, ſeſeque Cordubam patriam ſuam contulit: ibique inuiſit B. Virginem Dominam noſtram, dictam ſacri foutis, ſummæ pietatis ac deuotionis locum: ac flexis inibi genibus copioſo lacrymarum imbre perfuſus, obnixe à Deipara petiit, auferri ſibi votorum ſuorum obicem ac remoram, linguæ videlicet impedimentum. Tanta autem animi conſtantia hoc à pientiſſima omnium Matre petiit, vt ſe affirmaret ex loco illo non abiturum, donec per eam voti ſui compos fieret: neque in irritum preces eius cecidere. Supplices famuli ſui preces exaudiuit Virgo benigna, ab eoque ita quidem linguę vinculum abſtulit, vt ingreſſum eius in Societatem minime retardaret. Ex hoc tempore poſt admiſſionem quoties Cordubam iter equo vectus inſtitueret, beneficij tanti memor, antequam ad Collegium diuerteret, ſanctam Deiparę Virginis imaginem inuiſebat, atq; inſequentem diem totum orationi ac deuotioni tribuebat, ſummuſque ex eo tempore B. Virginis cultor extitit.

Linguæ infirmitas per B. Virginem moderata.

XI. *De quodam Romæ podagra laborante B. Virg. ope à morbo prorſus liberato.*

M. Anton. Marſil. Archiep. Salernit. ſect. 2. Hydragiologiæ cap. 6. num. 12.

Illud vero recentiſſimum eſt, quod Romæ nuper contigit, vbi ob miraculorum ingentium frequentiam colitur præcipue virgo ipſa Deipara in Eccleſia B. Mariæ quam de Montibus appellant. Cum enim podagræ morbo, qui quidem miſere torquere plerumque ſolet nobiles viros ad exitium fere laboraret vir omni officio & humanitate præditus Ferdinandus de Tories, nullumq; ad id remedium (quod

& omnibus fere accidit, qui ægritudine illa vexantur) ex humanorum medicorum conſiliis comparare poſſet ad miſericordiæ, pietatiſque matrem intima deuotione conuerſus, impetrauit ex eius precibus à Deo Optimo Maximo dolorum ac morbi vis leuamen maximum, membrorumque vſum à multo quidem tempore fere deperditum ex eiuſdem virginis interceſſione recuperauit. Cuius beneficij magnitudinem pie teſtatus eſt, & picta, quod & illi ſolent, tabella, & carmine elegantiſſimo.

B. Virgo omnibus humiliter rogantibus præſentiſſimum eſt ſubſidium.

XII. *B. Virginis Lauretanæ ope reſertur chirographum, quo dæmoni ſeſe obſtrinxerat adoleſcens.*

P. Horat. Turſell. in hiſt. Lauret. lib 4. c. 33.

In hiſtoria Lauretana cum Horatius Turſellinus de adoleſcente quodã perdito narraſſet, quemadmodum chirographo ſuo Satanæ fidem obſtrinxiſſet, ſi eius ope potiri poſſet congreſſu mulieris, quam deperibat, ac tandem pœnitudine ſceleris ductus Lauretum appuliſſet, ad omnem pœnam ſubeundam paratus, ſi ſpes ſalutis foret, tandem ſubijcit: Itaque ſacerdos adoleſcentem monet, vt per triduum inedia, cilicio, flagris corpus afflictet, B. Virginis opem implorans; ſe eodem triduo rem diuinam pro ipſius incolumitate facturum. Triduo exacto ſacerdos optimum ratus eſt ante abſolutionem chirographum à dæmone extorqueri, ne quid omnino iuris in illum haberet. Monet vt auguſtiſſimum B. V. Lauretanæ ſacellum ingreſſus precibus lacrymiſque Deiparam eouſque fatigaret, dum chirographum à diabolo extortum reciperet. Morem gerit ille, ſuæ ſalutis ſecuritatiſque auidus, haud dubia ſpe id ſe impetrare poſſe. Ergo proſtrato ante Virginem corpore, lacrymans obnixe eam precatur, vt recepto nefario illo chirographo ſaluti ſuæ conſultum vidit; verſiculos illos ex animo iterabat: *Monſtrate eſſe Matrem, ſumat per te preces, qui pro nobis natus, tulit eſſe tuus.* Talia precatus ſubito chirographũ in manus ſuas dilapſum conſpicit. Itaque vix ſibimet ex inopinato gaudio credens, integrato fletu grates Virgini enixius agit. Inde ſacello egreſſus, lætitia exultans ad ſacerdotem accurrit, receptum Deiparæ beneficio ſcriptum oſtendit. Id erat tot tantiſque in Chriſtum, atque in eum, qui ſcripſerat, diris, atque execrationibus refertum, vt facile appareret à ſempiterno humani generis hoſte dictatum.

Ingenti miraculo voti compos fit.

XIII. *De S. Birgitta partus difficultate preſſa per B. MARIAM liberata.*

In vita eius apud Sur. tom. 8. Iulij die 23

Laborante in partu Birgitta illa, cui tam multa ſunt oſtenſa diuinitus, matrona quædam ſerica veſte albi coloris induta ad eam venit, parturientiſq; & fœtum educere connitentis blandiſſime membra tractauit, corpuſque omne flexibile reddidit, vt nullo negotio ventris fructus exiret. Abeunte matrona facilis ſequutus eſt partus, proleſque in lucem cum gaudio & gratulatione ſuſcepta, quæ in aluo tam diu concluſa latuiſſet, & puerperæ negotium,

Parienti mulieri adest B. MARIA.

doloremque feciſſet. Neque vero eſt dubitandum quin Beatiſſima Dei mater illa fuerit, cuius & beneficio & aduentu pariendi eſt ſublata difficultas. Id enim Brigitta ipſa Deipara patefaciente cognouit. Et quidem miſericordiæ matrē religioſiſſimè Brigitta coluerat, coluitque dum vixit: Suumque maritum virum ſane præclarum ſanctiſſimæ Dei genitricis preces horarias recitare docuit, & omni officio & ſanctitate venerari.

XIV. *De horrenda tempeſtate diua Virginis auxilio ſedata.*

In vita S. Liobæ Abbatiſſæ à Rudulpho Rabani diſcipulo conſcripta cap. 17. apud Sur. 22. Sept.

Horrida tempeſtas præſentem mortem omnibus inaentat.

Cum die quadam tempeſtas ſæua, atque aëris nimia perturbatio fuiſſet exorta, fulgura facta, ventique vehementer vndiq; ferrentur, & tenebrarum caligo cælum diemque nubium nocte ſubduxiſſet, coruſcationes quoque valde terribiles, & fulguta crebro demiſſa, terrorem nimium mortalibus inferrent: populus omnis pauore concutitur, ac primum pecora, ne pereant, intra tuta domorum cogunt. Deinde ingraueſcente diſcrimine, mortiſque læuitiam minitante, cuncti deſperatione viuendi in eccleſiam confugiunt, & obſeratis vndique foribus, terribile judicium Dei, quod imminere putabant, pauidi præſtolabantur. Quibus turbatis, & voce confuſa concrepantibus, ſancta Virgo occurrens, indicit patientiam, pollicetur ſecuriratem, ſecumque eos orationi incumbere adhortatur, & ſine moro tota corpore ante altare ipſa proſternitur. Interea ſequit tempeſtas, & ventorum furorem domorum tecta non ſuſtinent crebriſq; fulminum ictibus terra tremiſcit, tenebrarum quoque denſitas, & continua coruſcationum per feneſtras irruptio maximū timidis horrorem ingeminat. Tum populus omnis tanti terroris immanitatem non ferens ad altare cucurrit, & beatam Virginem ab oratione excitat periculis opponendam, primaque eam Tecla conſanguinea eius, his verbis adorſa eſt: O dilecta, dilecta, in te ſpes populi huius, in te votorum ſumma conſiſtit. Surge ergo, & pro nobis Dominam tuam ſanctam Dei genitricem innoca, vt eius interceſſione ab huius tempeſtatis diſcrimine liberemur. Ad hāc vocem illa ab oratione ſurrexit, & quaſi ad colluctationem vocaretur, Cappam, qua erat induta, abiiciens, fores eccleſiæ confidenter aperuit, atque in limine conſiſtens, ſigno ſanctæ Crucis edito, furenti tempeſtati nomen ſummæ maieſtatis oppoſuit: extenſiſque manibus in cælum, terno clamore Chriſti clementiam inuocauit, & per interceſſionem ac merita ſanctæ Mariæ virginis, propitium eum populo ſuo velociter adeſſe precabatur. Confeſtim igitur adeſt diuinitas, tonitrua conquieſcunt, venti contrarij ad diſſipandam nubium dēſitatem miniſteria conuertunt, omniſque illa aërum tenebroſitas mox in duas partes diuiſa, & in ſemetipſam relapſa, tranquillitatem & ſerenitatem, apparente ſole, reduxit.

MARIA tempeſtatis tēpore inuocanda.

B. Virginis interceſſio potens.

TIT. XLII. De patrocinio B. MARIÆ in bello vel obſidione.

EXEMP. I. *Diuæ Virginis ope Heraclius Imp. vincit Perſas, ac Coſrhoën eorum Regem fugat.*

Theophanes Anaſtaſius & Cedrenus in Annal. apud Baron. to. 8. ad an. Chriſti 625. 2. 3. 5. 6.

ANno Chriſti 615. & imperij Heraclij decimo-ſexto, Coſrhoës Perſarum Rex nouam fecit militiam, peregrinos, ciues, & ſeruos, ex omni natione facta electione, coaceruans, hos cum Ducibus aduerſus Imperatorem direxit. Sain primarius Dux pollens ſelectiſſimis copiis, iiſdemque præ excellentia aureis nominibus nominatis, perueniens ad fratrem Imperatoris Theodorum, bellauit contra eum, Deo autem per interceſſionem ſemper laudabilis Dei genitricis opitulante, bello commiſſo, grādo miræ magnitudinis contra Barbaros cecidit, eorumque plurimos perculit: at vero Romana acies tranquillitate aëris potita eſt. Vertunt autem Romani Perſas, & interficiunt multitudinem copioſam. Hoc comperto; Coſrhoës iraſcitur contra Sain: qui ex multo animi mœrore ægrotans mortuus eſt. Cuius corpus ſale conditum Coſrhoës ad ſe iuſſit afferri, quod pluribus reddit confoſſum vulneribus. At vero Sarbaras alius Dux Coſrois, Chalcedonem properans, Auareſque Thraces vrbi appropinquantes hanc depopulari parant, multis machinis aduerſus eam commotis: iidemq; & nauium ſculptarum ex Iſtro flumine multitudine infinita delata ſinum repleuerunt maris. Decem ſane dies vrbem obſidentes, bellum terra marique gerentes, Domini virtute patiter & cooperatione, necnon & intemeratæ Dei genitricis & virginis Mariæ interceſſionibus ſuperati ſunt: amiſſis vero terra mariq; ingenti numero ſuis magno cum dedecore diſceſſerunt. Vigebat tunc quidem Conſtantinopoli, poſt omnipotētis Dei primarium honorem, cultus Deiparæ virginis, cui ab ipſis Conſtantini temporibus eadem vrbs dedicata, eiuſque nomine appellata eſt ciuitas Virginis. Quamobrem & Conſtantinopolitani ciues omnes ipſam Dei genitricem enixius inuocare ſoliti erant, ſicut & Heraclium feciſſe apparet, eiuſque ope tam grandia conſeciſſe quæ diximus, atque hoc eodem anno à Theodoro ſuperatum robuſtiſſimum Perſarum exercitum, pariterq; à tot leonibus faucibus inhiantibus vrbem ereptā. Ex quibus ſingulis diſcant duces exercitus, quibus debeant niti è ſuperis petitis auxiliis, & pollere viribus, nimirum conciliare ſibi obtinentem cuncta ſemper à Deo precibus ſuis Dei genitricem Mariam. Ne autem inanis hæc fiducia videretur de ope Mariæ virginis; diuinitus factum eſt, vt non ſolum obſeſſi id perſpicuo intelligerent, ſed etiam hoſtes ipſi ſuo experirentur damno: Qua de re ſic Cedrenus. Tale enim inquit, quippiam hoſtib. accidit. Viderunt barbari prima luce, cum Sol oriretur, mulierem quan-

Grando conterit hoſtes.

Conſtantinopolis diuinitus obſidione liberata.

Dei genitrix vrbis liberatrix visa ab hostibus barbaris.

quandam illustrem eunuchis comitatam, porta Blachernarum exeuntem (erat namque à Blachernis Deiparæ templum à Constantinopolitanis frequentari solitum) quam cum Heraclii opinarentur vxorem esse, & ad suum Principem ob mariti absentiam ire pacis petendæ causa, transitum ei concesserunt, subsequentem ex vrbe hominum turbam ipsi adorturi. Vt vero fossæ ambitum egressum non ire ad Regem viderunt, insecuti sunt eam vsq; ad locum, cui Veteris saxi nomen est; vbi cum fere iam essent assecuti, illa cum suis ex oculis & cõspectu eorũ euanuit. Ipsi autem tumultu concitato inter se congressi, ad vesperam vsq; mutuo strages ediderunt. Mane insequentis diei dux causam inquirens quod maiorẽ suorum partem intestino conflictu perisse videret, turpiter domũ rediit. statimq; classis ab obsidione recessit; quam domum reuertentẽ in Euxino mari obortа tempestas ita afflixit, vt perpauci ad suos redierint. Barbaras, tametsi hęc ei molesta acciderant, tamen obsidionem Chalcedonis non soluit: sed hiemauit ibi populans transmarina, & vrbes euertens. Heraclius porro anno

an. 626.

sequenti hieme in Persidem cum Turcis ingressus, improuiso Cosrhoën perterruit. Sed Turci hiemem ac crebras Persarum excursiones ægreferentes, neqne tolerandis ærumnis socios se Imperatori præbere sustinẽtes, paulatim ex castris dilabi, tandemque vniuersi, desertis Romanis, domum reuerti cœperunt. Tum Imperator suos ita est alloeutus: Videtis fratres, neminem nobis adesse velle præter vnum Deũ, & quæ eum sine semine peperit Virginem Ideo fit, vt cœlitus nobis misso auxilio in nobis ac omnibus istis suam demonstret potentiam, &c. Pridie siquidem idus Decembris gestum est bellum, & ante omnes prosiliens Heraclius Principi Persarum occurrens, diuina virtute, Deique Genetricis opitulatione Cosrhoën deiecit, & in angustum valde redegit cum Razate eius Duce.

Heraclius vincit Persas, & fugat Cosrhoën.

II. *De Basilio Imp. qui Saracenorum Princ pem fidei Christianæ exprobratorem D. Virginis ope in bello superauit.*

Io. Curopalat & a'ii apud Baron. to. 10. Annal. eccl. anno Christi 886.

Anno Domini 836. retulit à Deo Basilius Imperator benefactorum operum multiplicia præmia siquidem tam terra quam mari sæpe deuicit hostes. Inter alias vero victorias Dei beneficio acceptas illa magis proficua & memorabilis, qua magna gloria atque potentia claros hæreticos Manichæos sub Theophrices eorum ciuitatis Principe Chrysocire militantes sic prostrauit, vt eorum innumera tunc multitudo collata vt fumus euanuerit. Sed & in eo prælio magnopere est demonstrata diuina potentia quod gestũ est ab ipso per Andream Ducem pium valde virum aduersus Saraceuos, Tarsi regnãtes, ad quem cum eorum Princeps litteras misisset superbiæ & maledictorum plenas, & hæc indicantes. Nunc videbo an Mariæ filius: eiusq; parens tibi proderit, cũ contra te cũ meo exercitu progrediar.

Fidei Christianæ blasphemus exprobrator bello vincitur.

Quas litteras conuicii plenas acceptas ipsi imagini Dei genitricis appendit, hæc locutus: Vide, ô Mater Dei, tuque ipsius filius & Deus, qualia exprobrauit, & superbe dixit contra tuum superstitem populum barbarus iste arrogans. Quibus dictis, assumptis Romanis copiis contra Tarsum proficiscebatur, & cum ad Podandum peruenisset, ibi cum hostibus congressus multa cæde fundit & fugat barbarorum multitudinem, cum prius ibi eorum dominus occubuisset; pauci vero vix se Tarsum incolumes recipiunt. Sepultis autem suis, & hostibus in vnum locum coactis, magnaque erecta ad posterorum memoriam columna, in patriam rediit cum spoliis, &c.

III. *Ioanni Zemisca Imperatori victo iam obtinet Deipara Virgo contra Rossos, &c.*

Ioan. Curopalat. in hist. Græc. apud Baro. to. 10. an. 971.

Ioannes Zemiscas Græcorum Imperator, ope diuæ Virginis, martyrum Georgii & Theodori in genti gloria Rossos & Bulgalos, Scythas, Turcas & alios Barbaros aduersus Romanos simul fœdere iunctos, numero trecentorum triginta millium militum, iteratis summo labore, atque periculis sæpe præliis superauit, atque summa religione, qua vicerat triumphũ parauit. Primũ Bulgarorum ciuitatẽ, vbi Regia erat, Parastlabam nominatam expugnauit, mutato postea nomine ab Imperatore Iannopolim nuncupatam; cepitque Regem Bulgarorum Borisem cum vxore & liberis, & Bulgarorum regnum extinctum, superatis ingenti prælio postea barbaris die sancti Georgii martyris, cui tanta victoria accepta lata fuit. Conuerso post hæc bello aduersus reliquos, qui se Drostoli munierant, ancipiti periculo & certamine diu multumque pugnatum, donec diuinum auxilium certis signis Romanis adfuit, quibus adiuti vicere penitus barbaros. Quænam autem fuerint diuina subsidia ea refert Curopalates: Fertur, inquit, diuinam opem tum Romanos esse consequutos, turbo enim quidam à Noto vento in ora Scytharum cõstitit, haud permittens eos captis vti in bello consiliis. Et quidam vir conspectus est ab omni Romanorum exercitu equo albo vectus in antesignanis pugnare, hostiũque cõmouere ac perturbare phalanges, nulli prius aut postea cognitus, quem aiebant vnum esse ex gloriosis martyribus, Theodorum videlicet, quibus tutoribus ac propugnatoribus cõtra hostes vtebatur sẽper Imperator. Etenim forte accidit, vt hoc præliũ ea die cõmitteretur, qua celebrare memoriã Militis consueuimus. Cum & mulier quædam nobis Byzantii, supremæ potestatis, per visum illud ita esse confirmabat vna ante congressum die, in somnis sibi visum Dei genitricem præsto esse, & cuidam militi dicentem audire: Domine Theodore meus ac tuus Ioannes in periculo versatur: ad eius auxilium propera. Orto sole eadẽ mulier vicinis rẽ patefecit. Et quæ visa sunt, hæc fuerunt. Funduntur rursus Scythæ, qui clausas vrbis portas comperiẽtes à Scleto Duce per planitiẽ dissipati, mutuoq; con-

Botises Bulgarorum Rex bello captus cum suis.

Theodorus martyr pugnat pro Romanis.

D. Virginis ope vincuntur hostes.

Gratitudo I. Zemiscæ Imp. pro victoria.

culcati interfecti sunt, & à Romanis cæsi numero infiniti vulnerati autem fere omnes. Martyri autem debitum reddens honorem Imperator, & auxilii præmia rependens, templum illud, vbi sanctum eius corpus conditum est, à fundamentis euersum, maius, pulcherrimumque ædificauit, attributis ei magnificis possessionibus, quod etiam pro Euchanen. Theodoropolim appellauit.

IV. *Pelagius Princeps ope Genitricis Dei* MARIÆ *victoriam contra Alchamanum reportat.*

Ex Luca Tudensi & Roder li. 4. c. 2. Baron. to. 9 annal. ad annum Christi 718.

Omissis Orientalibus ad Occidentales veniamus, quibus eque atq; aliis in bello fauit beatissima mundi imperatrix. Erat enim septingentesima quinquagesima sexta, inquit Tudensis, hoc est, anno Domini 718. Astures omnes in vnum collecti super se Principem erexerunt Pelagium. Fuit iste Regis Theodorici Spatarius, qui fugiens impressionem Saracenorum, cum suis in Asturios se cõtulit montes. Cum autem auditum esset à Saracenis Hispaniam occupantibus, id magna audacia esse præsumptum, in eum acies mouent, sed primũ insidiis ipsum appetendum putarunt, misso ad ipsum Oppa Archiepiscopo Toletano Witica Regis filio, qui magnis pollicitationibus deditionem ei suaderet. Ad quem Pelagius ita respõdit: Tu, inquit, & Christi Ecclesiam deiecisti, & propter scelera patris vestri, qui peccare coegit totam gentem Gothorum, reliquit Dominus Ecclesiam suam. Et quia Deo facile est saluare siue in paucis, siue in multis, nos de misericordia Dei confidentes, cõmittimus ad Dominum Deum nostrum, vt fidem Catholicam conseruemus, quem vos spreuistis, & pater vester. Est enim Ecclesia Dei, sicut luna, quæ aliquando apparet plena, aliquando valde diminuta, & iterum reuertitur ad plenitudinem primam. Ecce in ista rinaba (spelunca loci natura munita illic erat, vbi cum suis Pelagius degebat) hodie inclusa est maxima pars militiæ Gothorum; sed egredietur ex illa, dante Domino semen, quo genus Gothorum, vt erat, Christo in tota Hispania restauretur. Et quia deuotam eam habemus, apud Deum Patrem & Dominũ nostrum IESVM CHRISTVM totam spem nostram ponentes, hanc multitudinem paganorum, quibus ducatum præbes, despiciemus. Confidimus enim per intercessionem gloriosæ Virginis genetricis eiusdem Domini IESV CHRISTI saluari; & ipsa adiuuante, quæ mater misericordiarum est, gentem Gothorum de paucis, qui sunt in ipsa spelunca, restaurari, sicut ex paucis granis infinitæ segetes germinantur. Quibus dictis Pelagius, & qui eũ eo erant, tanto hoste perterriti inclusserunt se in spelunca, beatæ Mariæ suffragia expetentes, eius ibi memoriam venerabantur, & pro recuperatione Christianorum orationibus insistebant. Videns autem Oppa, quam Pelagius cõfidentiam in Domino posuerunt, reuersus ad Ismaelitas dixit: Properate ad spelunca, & pugnate fortiter, quia vt ex verbis eius comperi, nisi per gladium pacem cum eo haberenon possumus, Alchaman illico fundibularijs & sagittarijs & iacientibus iacula portam spelunca ferire præcepit. Tunc cerneres intermixtis iaculis sicut densissimas pluuias euolare contra beatam speluncam. Sed in hoc turbine iaculorum & lapidum, qualiter diuina manus, quæ percutit & sanat, pro Christianis pugnauerit, exemplo poterit aduerti, quod lapides & iacula & sagittæ à Saracenis emissa contra eos retorquebantur, & maximam Saracenorum multitudinem prostrauerunt. Barbari autem vbi non solum ad peragendum negotium quod volebant, se nihil proficere, sed maximam suorũ partem vident prostratam armis, confusi & turbati rettocedendo, speluncam oppugnare destiterunt. Pelagius ad prælium Dei gratia & fortitudine roboratus, cum tantam multitudinem hostium prostratam aspiceret, reliquos superaturus Saracenos aggressus de spelunca stricto e. se inuadit vbique. Statim Oppa captus est & Alchaman cum viginti millibus Saracenorum interfectus. Sed nec sexaginta millia quæ remanserant, Domini vindictam euadere potuerunt: siquidem cum per verticem montis Anseræ fugam arriperent, atq; per concaua petrarũ & deuia loca aduenie bant, & venire vellent ad supercilium montis, dum graderentur secus flumen Deuæ, diuinum numen oppressit eos: vnde cum idem flumen inundatione aquarũ propriũ alueum excedit, multos ex eis occidisse, signa armorum & ossium euidenter ostendunt. Vere Deus impleuit tunc fusius illud quod Paulus dixit: *Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari super id quod potestis; sed faciet etiam cum tentatione prouentum, vt possitis sustinere.* Tam gloriose egit Deus tum cũ populo Christiano, vt in primo Israelitico, cui Deus cum paucis de multis dedit semper triumphare, talis victoria inuenitur: sicque Pelagius Regulus renuit regnum decem & octo annis. Porro spelunca illa Dei genitricis memoriæ dicata est, eius quoque nomine nuncupari cœpta, dictaq; sancta Maria de Couadonga.

Miraculũ.

I. Cor. 10.

Ecclesia lunæ comparata.

B. MARIAE auxilio Pelagius Regulus Gothos superat.

V. *Narsetis victoria insignes auxilio B.* MARIAE *habita.*

Procop. de bello Goth. lib. 3. Euagr. 4. c. 23. Nicephor. 17. cap 13. in fine. Agath. li 1. Baron. 568. to. 7. 12.

Narsetem electum à Cæsare Iustiniano militum Ducem, virum pietatis omnis genere præstantem, consilio manuque promptum, minime præteribo, quem ob insignem eius pietatem de Totila Gothorum Rege plenam meruisse, desperatis iam plane rebus, victoriam scribit Procopius; idipsum attestante Euagrio atque Nicephoro, istis repetitis verbis: De Narsete, qui familiariter cũ eo vixere illud perhibent, ita ipsum ex diuino numine pependisse, atque id omnis generis pietate coluisse, & Virginem eandemque Dei genitricem ita veneratum esse, vt illa manifesto ei apparens, quando prælium committendum esset, præciperet; neque illum facile prius in aciem descendisse, quam tempus opportunum ab ea cognouisset. Eiusdem elogiũ id profert Paulus,

Apparitio B. MARIAE.

De Gest. Longobar. l.2.c.3. Narsetis pietas.

Paulus Diaconus: Erat, inquit, vir piissimus, in religione Catholicus, in pauperes munificus, in reparandis basilicis multum studiosus, vigiliis & orationibus in tantum studens, vt plus supplicationibus, quam armis bellicis victoriam obtineret.

VI. *Stephanus Vngar. Rex initio belli se, & B. MARIÆ commendat diuinum auxilium implorans.*

Anton. Bonfin. de re. Vngar. l.10.Dec.2.

Stephanus Vngarorum Rex cum aliquando hostium iniuria lacessitus, bellum ad suos tuendos necessarium pararet, in primis operam dedit, diuinam vt opem manibus & corde sursum erectis imploraret, simulque Mariæ, tanquam Matri & Dominæ suæ, vim ab hostibus illatam suppliciter ac religiose commendaret: Si placet tibi, inquit Domina mundi, tuæ partem hæreditatis ab inimicis deuastari, & nouellam Christianismi plantationem dissipari, ne, quæso, sinas illud imputari diffidentiæ meæ, sed potius dispositioni voluntatis tuæ: Si quid commisit culpa pastoris, ipse luat: Oues, quæso, insontes ne patiatis affligi.

Precatio Stephani Regis ad B. Virginem.

VII. *De ciuitate Tornacensi ab obsidione hostium per interceſſionem B. Virginis liberata.*

Ex Archiuis Eccl. Cathedr. Tornac. 1340.

Tornaci olim in Ecclesia B. Mariæ quam plurima fuerunt per interceſſionem B. Virginis facta miracula. In cæteris illud memoria dignissimum est, quod Ciuitate obsessa contigit. Anno Christi millesimo trecentesimo quadragesimo, graui obsidione compressum est Tornacum, & ad vltimas angustias redactum. Eapropter Clerus populusq; suis vitibus diffidentes, lacrymarum imbre perfusi, ac precibus insistentes, claues vrbis ad ædē sacram Deiparæ Virginis detulerunt, seque ipsos, suæque Neruiæ defensionem pientissimæ ac potentissimæ Matri commiserunt. Suscipit illa preces pro sua in Neruios pietate. Nocte enim insequenti tantus timor hostes inuasit, vt spoliis dimissis fugam dederint omnes: sicque reddita vrbi libertas est. Hostes porro obsessæ ciuitatis sceleris sui pœnas haud diu post dederunt, pestilenti quodam & ardenti igne inflammati: Sed deducti ad ædem Deiparæ, subsidium ab ea visibiliter receperunt; redditi nimirum pristinæ valetudine pallio virginis extinguēte ignes.

Neruii obsessi B. Virgin. opeli berati.

Miraculum

VII. *Seruorum suorum partes in certamine tuetur beata Dei Mater.*

Tho Boz. de signis Eccl. Dei, lib.9.c.10.

Interrecentiora illud in Indiis Occidentalibus vbi religio Christiana propagatur, adiutrice Deipara contigit. Insula Cuba est è maioribus, quas Oceanus in iis oris circumdat. In hac regulas quidam victorias multas est consecutus aduersus finitimos populos, non alia ratione, quam quod vsus est Christiano quodam Duce copiarum suarum. Is autem pergebat in hostes gestans in pectore imaginem Virginis, ac protinus illos in fugam versos superabat. Cumque dissensione orta inter Indos, præstantiore foret imago Mariæ, an vero Indicorum deorum, idcirco ad arma veniretur, cōuenere, vt in lata quadam planitie duo iuuenes hinc inde brachiis ad terga ligatentut arctissime, & duo quidem nomine Mariæ ab aduersaria parte vinculis obstringerentur, duo vero Indicorum Deorum nomine similiter ab alia parte: quorum vero manus sponte soluerentur, ii victores essent, ac pro veritate crederentur pugnare. Rex ita acta & continuo innumeris videntibus inclamante Regulo, *Aue Maria*, adstitit Matrona mirabili maiestate, quę ad suos appropinquans, & virga manus tangens, illos exsoluit, vinculaq; se ad alios duos ex aduerso positos deuinciendos continuo cōtulerunt. Quo peracto, visum est idem certamen renouari: ac rursus idem mirabiliter euenit. Hoc passim diuulgatum plurimos ad Christum traduxit.

B. Mariæ præclarum miraculum in Indiis Occidentalibus.

TIT. XLIII. B. Virginem Deiparam seruis suis ex hac vita migrantibus præsto esse.

Filio suo, IESV CHRISTO, *Domino, ac Redemptori nostro in cruce pendenti & animam agenti adfuit benignissima Virgo* MARIA.

Io.c.19.24.

EXEM. I. *S. Arnulphum Suessionensem moribundum certiorem facit de vita futura felicitate B. Deipara.*

MOrti vicinus Arnulphus Suessionen. Episcopus, beatum Petrum Apostolorū principem vidit, affirmantemque audiuit, quæ peccasset, esse remissa, & ianuam vitæ patere. Petrum lætissimi nuntii auctorem comitabatur ingens beatorū modulantium cœtus. Eundē Arnulphum signifer sanctus Michael Angelico exercitu constipatus inuisit, seque Arnulpho in cœlum ducem futurum spopondit. Denique felicissimum Episcopum beatissima Deimater sua præsentia recreauit cum agmine virginum glorioso, Arnolphi animam ad Superos abituram prædicens, & eorum gaudiorum fore participem, quibus exultans, cæli ciues, ipso die Virginis in cœlum assumptæ.

I. Lisiard. Episcop in vita S. Arnulphi cap. 49. apud Sur. Aug. 5.

Arnulpho morituro apparet B. Maria, aliique Sancti.

II. *S. Radbodum Traiectensem grauiter laborantem beatissima Dei Mater confortat, animaque ad bonum.*

Huic affine est, quod de Radbodo Episcopo Traiectensi legitur. Cum aliquando grauiter decumberet, ita vt omnem viuendi spem abiiceret, beatissima Dei genitrix semperque Virgo Maria, subsequentibus ipsam sanctis virginibus, Telca & Agnete, multa luce coruscus ei apparuit totum cubiculum splendore perfundens. At ille tanta visione valde perterritus, loqui præ timore nihil potuit, & propemodum exanimatus est. Tū vero Porta salutis, Domina mundi consolationis medicinam ei adhibens, omnemq; non modo timorem sed etiam languorem depellens: Ne timeas, inquit, Radbode, certus eam te intueri, cui crebro supplices offers

In vita eius c.12. apud Sur. Nouem. die 29.

Beatissima Virgo Deimater S. Radbodo apparet.

Salutiferum crebro innocare B. MARIAM.

Preces. Non ego te mea dedignor cõsolari præsentia, qui in tuis ad Deum precibus mei semper memoriam vsurpa. Noueris autẽ, nihil ex hoc morbo tibi imminere periculi, sed curatum te iri, nec tamen diu postea in carne victurum. Securus esto tui: vigilare & operari ne cesses, sed perge vt cœpisti. Sub his verbis repente splendor ille disparuit; sed permansit diu odor gratissimus: & morbus omnis plane ablatus est. Hæc cum ille clam quibusdam è suis exposuisset, (neque enim, se viuo, cuiquam voluit ea innotescere) simul etiam formam, habitũ ornatum sanctissimæ Virginis illis explicauit, addens pulchritudinem eius neminem satis posse admirari: sanctas autẽ virgines Teclam & Agnetem, tam ex vultu, quam vestitu potuisse dignosci.

III. *Adulpho, Franciscani Ordinis religioso moribundo adstat Christi Domini Mater.*

Hierony. Plat. l. 1. de bono stat. relig. c. 31.

Simile etiam quoddam eiusdem Virginis beneficium extitit in Adulphum Franciscanum, qui cum relicto Alsatiæ principatu sanctam & humilem in illa familia vitam egisset, moribundo denique astitit hæc communis omnium religiosorum patrona, ac mater, innumerabilium Angelorum comitatu stipata, eumque trepidantem ita confirmauit. Quid times fili? aut cur ob imminentem mortem angeris? Veni securus, quoniam filius meus, cui fideliter seruiuisti, dabit tibi coronã gloriæ. Quibus ille Virginis verbis, & aspectu adeo recreatus est, vt omnis horror mortis in ingentẽ lætitiã versus sit.

IV. *Quomodo S. Stephanus Vngarorum Rex iam moriturus se Regnumque suum B.* MARIÆ *commendarit.*

Cartuit. in vita eius c. 21. Sur. 20. Ang. to. 4. & Baron. tom. 11. an 2038. 27. 18.

S. Stephanus Vngarorum Rex, cuius eximiam sanctitatem frequentibus post mortem miraculis Deus commendauit, sentiens adesse migrationis tempus, accersitis Episcopis, & primoribus palatii, Christiano nomine gloriantibus, primũ tractauit. cum eis de substituendo Rege; deinde paterne admonuit eos seruare Catholicam fidem, quam accepissent, amare iustitiam, fraternæ charitati studere, humilitati dare operam; ante vero omnia nouellæ Christianismi plantationi curam & solicitudinem adhibere. His dictis manus & oculos ad cœlum erigens, Regina cælorum, inquit, mundi inclyta Reparatrix, tuo patrocinio sanctam Ecclesiam cũ Clero & Episcopis, regnumque cum Primatibus & populo, tuis precibus commendo. Quibus nunc vltimum vale dicens, animam quoque meam tuis manibus committo. Instabat tunc præcipua solennitas & lætus Angelis & hominibus Assumptionis beatissimæ Mariæ dies, in cuius audiis, vt sui corporis fieret dissolutio, precibus à Domino contendit lacrymis & gemitibus impetrauit, sperans cumulatiotis misericordiæ se spem habiturum. Aderat ergo felix ille dies eius obitus mox felicitatis aliquã accessionẽ habiturus, circumstant cũ Clero Episcopi, cum ministris Principes & Comites. Rex in medio iacens sacram percepit vnctionem, sanctamque animam corporis & sanguinis Christi recreatam viatico, anno Dominicæ incarnationis *MXXXIV. in manus perpetuæ Virginis & sanctorum Angelorum, æternæ quietis beatitudini inferendã tradidit. *xxxviii.

B. MARIÆ commendandum in morte.

V. *Quomodo B. Virgo Carolo S. Brigitta filio in hora mortis sit opitulata.*

Ex Reuelat. S. Brigit. examinatis in Concil. Constant. per Card. Turrec. iussu Concilij, ab eoque approbatis, Ioan. Osor. to. 4. conc.

Contigit aliquando eos deuiare, qui ad Mariam Deiparam singulariter sunt affecti, quos tamen illa sic reducere solet, vt præclare vitam finiant. Cuius rei memorabile admodum exemplum nobis scripto reliquit beatissima Brigitta in suis reuelationibus in hæc verba: Fuit B. Brigittæ filius, cui nomen Carolus, iuuenis ætate & moribus, militiæ deditus qui ea in ætate mortuus est. Anxia erat Brigitta de filii æterna salute, quam hac visione Christus Dominus consolatus est. Vidit tribunal iudicis; & in eo Christum sedentem, ad cuius dexteram Maria mater erat. Accessit dæmon ad iudicium, & ait: Iuste iudex adeo iustus tu es, vt sperem me à te obtenturum, quod iuste petiero, etiam si contra matrem tuam petam ego inimicus tuus, iniuste illa mecum egit in morte Caroli in duobus, quorum illud primum fuit, quod die vltima vitæ illius illa cubiculum eius ingressa est, eique adfuit in extremis laboranti, meq; illa die inde expulit, nec vllo modo passa est eo me ingredi, vt tentare Carolum possem. Qua in re manifeste vim intulit mihi, ius n. mihi à te concessum est homines tentandi, maxime tamen postrema die, qua vniuersum hominis negotium conficitur. Iube ergo animam illius in corpus redire, & per diem mihi cõcedatur, vt tentem eum. Quod si euaserit, mihique viriliter restiterit, saluus sit: nunc vero iure salutem consequutus non est, sed iniuria. Secũdo vero mihi à matre tua irrogata iniuria hæc fuit, quod cum ego tanquam apparitor debeam animas in iudicio præsentare, ac accusare, mater tua animam Caroli corpus exutam inter brachia recepit, ad iudicium tuum detulit, meque iudicium intrare prohibuit, & eum accusare iudiciũque sine parte actum est, quod contra omne ius est. Respõdit Maria licet dæmon pater esset mendacii, ibi tamen vera dixisse, quia coram veritate prima ageret, eamque præstitisse ea animę Caroli beneficia præclara, eo quod ille in vita eam summe dilexisset, omnique fide se illi commendasset, & insuper summe eum lætatum de bonis Mariæ, & pro ea vitam fundere paratissimum; in eumq ille tanto erga eam affectu fuisset, debuit illa in morte illi adesse. & hæc in eum beneficia conferre. Respondit iustissimus Mariæ filius: Mater mea in regno meo principatur, non vt alii electi: sed tanquam Mater, Regina ac Domina, & proinde potest dispensare in legibus à me latis, cũ iusta intercesserit causa; iustissima vero fuit causa, vt cum anima Caroli dispensaret, sic enim honorandus erat, qui matrem meã tanto dilexisset

B. MARIA peccatores defendit in hora mortis.

lexisset affectu, & ea erat morte donandus: quare super hac causa perpetuum silentium dæmoni indictum est. Qua reuelatione intellexit beata Brigitta, filium suum in cælesti regno commorari, adiutrice Maria, prepter ipsius in illam eximiam deuotionem. Eam ergo nos imitemur, vt simili beneficio perfruamur.

VI. *De quodam milite caso in bello, qui cum fuisset addictus cultui B. Virginis, mori non potuit nisi confessus.*

Ant. Bonfin. rerum Vngaric. Deca 3 l. 3. Pet. Thyr. de locis infest. part. 1. cap. 14.

Referri huc etiam potest incredibile illud miraculum, quod mediatrice beatissima Virgine in Valachiæ campo quodam obseruatum est, post cruentam admodum pugnam inter Dęan & Merchen eodem genere natos, & de Valachiæ dominatu contendentes Principes. Verba auctoris ascribimus: Secundo, inquit, tertio ve anno, cum plerique in eum campum descendissent, vbi patratam stragem fuisse memorat, editissimumque cadauerum aceruum spectarent, emissam inter ossa vocem subinde exaudiuere, suauissima IESV CHRISTI Saluatoris, & diuę Mariæ virginis nomina resonantem. Admiratio simul & pauor hos incessit. Cum ad verba subtricuissent eadem paulo post, quasi difficulter expressa, accepere. Dum vocem inter ossa disquirerent, portenti, desiderio succensi loquax inter cadauera caput inueniunt. Quod vbi homines sibi adesse agnouit: Quid tam, inquit, stupidi hic statis viri? Christianus ego sum, & magnæ Matri D. Mariæ semper addictus, inexpiatus, inconfessusque in hoc bello occubui. Magna Dea, in cuius tutela vitam degi, me æterni supplicij reum esse non patitur. Hæc me ad huc linguæ compotem seruauit, vt & delicta fateri, & animam sacris rite Apostolicis lustrare queam: proinde sacerdotem, qui confessionem exaudiat, & me expiatum reddat, accersite, quæso. Rogatus, quo tantum à Dea beneficium promeruisset, respondit: Peculiare sibi id in vita fuisse numen, se septena quotannis in vita sua festa reuerendissime celebrasse, religiosissimisque jeiuniis ex pane duntaxat & aqua decorasse: sacris fuisse quam studiosissime operatum: illi tantum numini cunctas animi vires dedicasse. Accersito ē pago proximo sacerdote, confessionem rite transegit, & impetrata erratorum omnium remissione, acceptaque nouissima lustratione, id defuncti caput repente conticuit, perpetuoque quieuit.

Miles addictus B. Virginini confessus mori nequit.

Ieiunia in honorem festorum B. Virgin. seruare frugiferum.

VII. *Vt sanctissima Virgo Deipara cultori suo diuo Dominico morienti adfuerit, eumque in cælum receperit.*

S. Anton 3. part. Chron. tit. 23. cap. 4. §. 14.

Sanctissimam Virginem Deiparam suo cultori Dominico morienti adfuisse, eiusque felicem animam in cælum recepisse, diuina quædam visio eiusdem gregis fratri Gnalæ viro optimo, qui Brixiense cœnobium eo tempore gubernabat, facta demonstrauit. Nam qua hora animam agebat Dominicus, Gnala dulci somno consopitus cæli quendam quasi hiatum aspexit; per quem candidissimæ scalæ submittebantur, quas hinc Christus, inde Christi Mater sanctissima, summa earundem apprehensa parte, manibus fulciebant: per has admotas scalas descendebant, ascendebant, ibant vt per Iacobæas olim cælestes Angeli. Erat in imo sedes, & in ea quidam Prædicatorum habitu facie velata. Scalæ sensim ac leniter à Christo & eius Matre sanctissima sursum trahebantur: eodem pariter nutu sedes illa ferebatur in cælum, illeque simul qui in ea velatus atque contectus requiescebat, comitantibus Angelis & triumphum agētibus, vbi & scalas & eum, qui solio collocatus erat, Christi, Deiparæque manus in cælum prorsus intulerunt: illa cæli quasi discessio coiuit, clausumque omnino est, quod esse apertum videbatur. Dilapsa visione Gnala Bononiam properat, illaque eadem, qua rem tantam hora viderat, sanctum Dominicum Patrem suum comperit ex hac nostra mortalitate ad cælum migrasse.

VIII. *Vt B. Virgo adolescenti Sodalitatis in morte subuenerit, dæmonesque abegerit.*

Fr. Bencius in an. Societ. in hist. colleg. Germ. Roma. 1586. & Io. Bonifac. in hist. Virg. l. 4. c. 18.

Romæ Henricus ab Halden Canonicus Treuirensis pari morū elegantia & nobilitate adolescens, cum ab extrema pueritia septem annos in Collegio Germanico egisset, instanter requisitus à suis reditum parabat in patriam, sed veram illi patriam Deo destinante incidit in febrim, quæ octauo die attulit mortem. Monitus à sacerdote de necessitate vltima (iam ante (e generali confessione præmunierat) ad Apostoli Andreæ corpus quod Malphi colitur, pro valetudine peregrinationem vouet, certam deinde pecuniam ad crucem argenteam ponendam in æde sancti Apollinaris (is est Collegij patronus) itemque ad pallium, quo altare operiretur Deiparæ Virginis, in cuius erat sodalitio, reliquit. His rebus ita dispositis, cum somnus multis præsentibus oppressit. Post paulo euigilans accersito sacerdote, qui erat ei à confessionibus. O pater, pater, inquit, quæ ego vidi? Quæ interrogat ille. Quæ nec oculis, nec auribus, sed nec vllo sensu percipi possunt. Tum, cum mouisset expectationem, & jngerentur omnium preces, subiecit; inter attonitum, lætumque, sed læto propior: Salus mea fuit in angusto, at benignitas B. MARIÆ Virginis, sanctorum Andreę & Apollinaris & martyrum nostrorum tutelarium in tempore mihi succurrit. A dæmone sum ductus ad judicem: magna vis, cum solus essem, circumstitit accusantium turba varia crimina obiectantium, jam jamque exactor supplicij me pertrahebat ad gehennam, & cum abesset prope nihil, quin essem miserrimus, astitit misericordiæ parens, ad illos conuersa: Quo vos istum, aut quid vobis cum illo, qui tot annos mihi in mea Congregatione seruiuit? Consecutus deinde S. Andreas, eūdem indignans titulum obtendebat mei patrocinij, quum voueram ad eius tumulum peregrinationem:

nem : ſanctus poſtremo Apollinaris, cum cæteris Martyribus, quorum ſacroſanctæ reliquiæ ſunt in ædeNoſtra, vim inhibuit aduerſariorum, memorans crucem, quam proximè mandaui faciendam. Ita quæ Deo eſt gratia, periculo ſimul ſomnoque ſolutus ſum. Hæc cum dixiſſet exultans, quarta fere poſt hora animam reddit.

TIT. XLIV. De ſodalitate Deiparæ Virginis.

EXEMP. I. *De Sodalitate Roſarij in honorem beatæ Virginis à S. Dominico contra Albigenſes hæreticos inſtitutæ.*

P. Franciſc. Veron. cap. 2. Manual. Sodalit. p. 4.

NObiliſſima illa Roſarij Sodalitas à B. Dominico Ordinis Prædicatorum fundatore contra Albigenſes circa partes Toloſanas primum inſtituta fuit circa annum Domini milleſimum ducenteſimum decimum ſextum, ac deinceps per Europam vniuerſam egregie propagata. Cuius id initium fuiſſe refertur. Cum Italiæ, & Galliarum finitimæ partes hæreſum nebulis, & Albigenſium maxime, in ditionibus Toloſanis, & circumcirca poſitis Prouinciis miſere corrumperẽtur, ad eas excidendas B. Dominicus Spiritu ſancto afflatus, ad eam, quę cunctas hęreſes (vt canit Eccleſia) ſola interemit, mentibus, animiſq; confugiendum credidit. Itaque pium per calculos aut orbiculos orandi modum, quod Roſarium dicimus, omnibus etiam ignaris ac rudibus peruium inſtituit, quo noua hac precandi forma, pulſatis hęreſum tenebris, noua lux Catholicæ fidei aperiretur, ipſiq; fideles in alios quaſi viros euaderent. Nec eum fefellit opinio: ita enim obuiis omnium vlnis exceptus eſt hic precandi ritus, ita eo contriti Albigenſes, vt excitata quam primum vtriuſq; ſexus pia ſodalitia ſint, & maximo Chriſtianæ religionis bono, quod ſanctus vir intenderat, & quidem multo opinione ſua amplius, conſecutus ſit. Quo factum, vt Roſarij ritum & inſtitutas ſub Roſarij nomine Sodalitates, Summi Pontifices, magno ſane numero, approbauerint, & Indulgentiis maximis ditauerint.

Sodalitas Roſarij à B. Dominico cur erecta.

II. *Quanto honore & amore Sodales beatiſſimæ Virginis proſecutus ſit S. Anno Arch. Colon.*

Io. Bonifacius libr. 2. hiſt. Virg. cap. 14. ex hiſt. cuiuſdã cœnobitæ Sigebergenſ. l. 1. cap. 29.

In ſancto illo Iouis die, qui vltimæ Domini cœnæ ſacer eſt, diuus Anno Archiepiſcopus Colonienſis maximo febris ardore atq; æſtu jactabatur, neq; tam dolori morbus erat, quam quod ſuorum pedes Chriſti exemplo abluere ſe poſſe deſperabat. Itaque ſe totum dedit in preces, viteſque ab immortali Deo ad illud obeundum munus gratum ſibi & ſolenne poſtulauit: quarum ſe compotem fore certiſſime ſperans puerum ad ſuos canonicos miſit, qui celerem ſuum aduentum nunciaret; proinde ſe pauliſper expectarent. Tardante Pontifice Canonici per nuncium de mora conqueruntur. Antiſtites Canonicorum querelis auditis charitatis igne febris ardorem ſuperante ſurgit è lecto, ac ſe veſtibus quam citiſſime induens ad eccleſiam properauit. Linteo de more præcinctus præter omnem ſpem & opinionem pedes lauare inſtitit, tum illa aqua, quã in peluim infuderat, tum lacrymis, quas ex oculis vberes effundebat, pedes loros & lino terſit, & venerandi capitis capillis exſiccauit; Chriſtum enim & Chriſti diſcipulam Magdalenam imitari cupiebat. Oſculũ tandem ſingulorum pedibus infigens atque imprimens, humilitatis, charitatis, fortitudinis præclara dedit documenta. Cum que ſingulis ordinibus ſuus eſſet attributus locus, tamen illos, qui erant ex immaculatæ Virginis Congregatione, & quadã quaſi familia, quam ipſe fundarat, & Mariæ Dei matris ardentiſſimo ſtudio coegerat, in certa quadam & maximè inſigni ſede collocauit. Hanc Marię Societatẽ intimo amoris ſenſu diligebat, amabat, ferebat in oculis, qui ex Virginis hoc ſodalitio eſſent, illis potiſſimum oblectatus. Neq; illud ſolum Coloniæ, ſed alia alibi à ſe conſtituta cum ſumma recordabatur, recenſebat, ac recolebat lætitia & voluptate: durq; eorum videtur fuiſſe, qui huiuſmodi coitiones honorandæ Virgini variis in locis erexerunt.

Lotio pedum per S. Annonem Arch. notanda.

Sodales Congreg. B. MARIÆ quanti æſtimandi.

III. *Nihil honorificentius eſſe in Iaponia, quam Sodalitio B. Virginis aſcribi.*

Aloyſ. Froem Relat. hiſt. de Statu Iaponiæ ann. 1595

Circa annum Domini 1595. cœpit doctrina Chriſtiana aliquamdiu intermiſſa in Iaponia reſtitui. Vt autem illa maiores haberet progreſſus, illud inter cætera præcipuum ad iſtius vineę Dominicæ culturam quoddam attulit adiumentum, quod multis in locis, iiſque primariis inſtituta ſit Conceptionis ſereniſſimæ Angelorum Reginæ Sodalitas, quæ ſic Iaponiorum animos commouit, tantoque ſenſu & affectu illam complexi ſunt, vt nobiliſſimi quique & omnium principes honorificum reputent, ſi nomen illi dare poſſint. Quocirca ſtudioſe laborant, non ſolum in eam inſcribi, ſed ita quoque vitam inſtituere ſuam legibus & exhortationibus conſentaneam, vt in diuini ſeruitij via quotidie proficientes, ſe digniſſimos fideliſſima Imperatricis cæleſtis protectione præſtent.

Sodalitas Concept. B. Virginis honoratur à Iaponibus.

IV. *Sodales adoleſcentes ob bellum & peſtem in patriam dilapſi ope D. Virginis conſeruantur.*

Ex lit. Annuæ an. 1591 Lugdun. ſub. Coll. Dolano.

Adoleſcentes, qui in Sodalicium B. Virginis erant aſcripti in Collegio Dolano, belli peſtilentiæque tempore dilapſi, poſtquam rediere, narrarunt ſe diuinam ſanctiſſimæ Matris tutelam ſuis quiſq; in periculis expertos eſſe, quibus plane petiſſet, niſi præſentiſſimum eius auxilium præſto fuiſſet. Et nunc eo maiore ſtudio ad ſanctiſſimum eiuſdem Virginis cultum pietatemq; quam maximo affectu retinendum excitantur: neque id verbo ſolum leuique ſignificatione, ſed toto vitæ genere, atq; inſuſcepta religione conſtantia ſæpe declarant.

Beneficium B. MARIÆ in Sodales.

V. *Pro-*

V. *Procraſtinans ingreſſum Sodalitatis punitur; agnoſcens culpam ſpondit ſe ingreſſurum, & conualeſcit.*

Ex iiſdem lit. Germ. ſuperior. in Coll. Oenip.

Negligentis ingreſſum Sodalitij pœna.

Ciuis Oenipontanus grandis nati conſtituerat aliquot annis ante ad beatæ Virginis Sodalitatem ſe adiungere: ſed aduerſis maledicorum hominum rumoribus retardatus procraſtinabat. Is iter faciens cœnoſa & lubrica via prolapſus latus grauiter offendit; tum negligentiæ atque errati memor ſpondet B. Virgini, ſe cum primum conualuerit, curaturum, vt in eius Sodalitium adſcribatur. Vnde confeſtim ſentit benignæ matris opem: nam & dolore leuari cœpit, & non ita multo poſt plane conualuit.

Sodalis cōſtantia.

Alteri eius jam Sodali familiares aperte denunciarunt, ni ab ea Sodalitate ſe abduceret, ſe neq; ipſum, neq; ipſius liberos amicorum numero eſſe habituros; neque ſi quid ipſi aduerſi accidat, vllam opem laturos. Tanto ergo, inquit ille, ſtudioſius in ſanctiſſimæ Virginis, quæ neminem deſerit, patrocinium me dedam.

VI. *Sodalis rerum angustia valde preſſus, à dæmone tentatus mauult ſic in Sodalitio permanere, quam pecunia liberari.*

Ex iſdem lit. ibidem.

Alius ibidem è Sodalium contubernio rei familiaris anguſtia magnis difficultatibus jactatus eſt: nam à creditoribus quod ſoluendo non eſſet, bonis omnibus exutus in carcerem coniectus eſt. Et nocte intempeſta dæmon humana ſpecie ſe viſendum præbet, plenum pecuniæ marſupium oſtentans pollicetur. Tantum quæ ſecum geſtaret petit vt abiiciat: & Chriſti, matriſque eius cultum deteſtetur: percontanti quænam illa eſſent, quæ juberet abiici, non auſus plura. Ad collum, inquit, & in caligis quæ habes. Habebat ille ad collum agnum cereum & roſarium in pera caligarum. Negat conſtanter ſodalis ſe vnquam illi obtemperaturum; quin contentius B. Virginis, præſidiſque Angeli opem in poſterum imploraturum. Denique poſt longum horarum altercationem infernus hoſtis victus abſceſſit.

Sodalitij ac rerum ſacrarum oſor eſt dæmon.

VII. *De mirabili animaduerſione in adoleſcentem Congregationis beatiſſimæ Virginis deſertorem.*

Ex iiſdem lit. Germ. ſuperior. ſub Coll. Ingolſt. Franciſcus Veron. cap. 1. Manualis Sodalitatis B. Virg. p. 1. §. 4. an. 1596.

Ingolſtadij adoleſcens nobilis, ingenij & corporis dotibus probandus Sodalium B. MARIÆ Virginis albo aliquando fuit aſcriptus. Is cum ætatis lubricæ ſpatia inoffenſo pede aliquamdiu decurriſſet, iniecta ſenſim animo rerum illecebra habenas paulatim cœpit cupiditatibus remittere. Inde prauorum incitamentis illectus liberioris vitæ curſum iniit. Eoque vſq; conſuetudine proiectus eſt, vt quę antea magna veneratione coleret ſtudia pietatis, ea demum riſui contemptuiq; haberet, nec quicquam illi magis cordi eſſet, quam vt per ſummam laſciuiam compotationibus, ac pergræcationibus tempus conſumeret, iiſq; genialiter indulgeret, quę illiã vitam comitari ſolent, & vt miſer humanæ prauitatis venenum alius imbiberet, in alicrum Sodalium genio deditorum familiaritatem ſe penitus immerſit. Hi ad cæteram laſciuientis ætatis licentiam etiam illud addiderunt, vt ardentibus tedis aut ſarmentis accenſis, tanquam Oreſtem furiæ, modo hunc, modo illum ex ſuo numero eximprouiſo adorirentur, flammis circumſiſterent corpus amburerent, ni propere cœnam expediret. Cumque multos jam furioſa illa alea in orbem percurriſſet, die, qui Purificationis Virginis feſtum inſequitur, hunc miſerum nihil minus cogitantem ebrioſa illa turba tedatorum derepente opprimit, homini flammas admouet: cœnam exigit: paratur, exped untur pocula, potatur in multam noctem. Poſtquam poculis indultum eſt ſatis, onuſti vino ad ſuos quiſque lares reuertuntur. Hic in ſuum ſe recipit cubiculum: & vt quieti ſe daret, veſtes detrahit, ad lineum induſium inde vino, ſomnoque victus, vt erat ſeminudus, in menſam, quæ poſita erat in cubiculo dormitabundus ſe acclinat, innixus cubito. Interim miſero alto ſopore preſſo ardens candela cauſa admota induſium inflammat, idque peruadit totum non ſentienti. Concepta flamma expergiſcitur, tandem ſemiuſtulatus. Exclamat amens, horrendis vocibus familiam conciet. Cumq; ſe è flammis exuere non poſſet, humi prouoluitur, ſi forte preſſu corporis flammas opprimeret. Nihil proficitur. Flamma jam valida magis ſæuiebat, accurrunt familiares; miſerum adoleſcentem, quas fruſtra male vitarat ante cœnam, poſt cœnam flammis vident abſumi. Perculſi pauore, periculo tamen audaciam faciente, licet ſeram, aliquam tamen opem ferunt pertinaceſq; flammas qua poſſunt ratione reſtinguunt, conſumpta ſindone, cute corporis jam penitus ambuſta. Et eſt quidem ille præſenti periculo ereptus, ſed incendij vis tam alte viſceribus inſederat, vt nullis remediis coerceri potuerit, quo minus aſſatæ cutis tabes intus ſerpens, acerbiſſimo cum ipſius cruciatu etiam vitalia depaſceret. Itaque octauo die, eadem pæne hora, qua in eandem calamitatem inciderat, conſumptus eſt. Sene ea quidem vitæ licentia, totque ac tantis offenſionibus ſanctiſſima Mater irritata, eum, qui ſe aliquando in ſuam tradiderat cl entelam, deſeruit. Tanti refert prima ætatis initia illius ſanctiſſimo cultui addicere. Quin tam acerbo oppreſſum caſu alumnum ſuum, quondam ſibi carum licet in præſens æſtu quodam abductum, ita ſua diuina luce illuſtrauit, vt ille ad ſe rediens, eam ſe calamitatem, ſolutiſſimæ, quam duxerat, vitæ caſtigandæ diuinitus immiſſam fateretur. Ita ſummam dolorum acerbitatem, quibus vndiq; e membra omnia continenter vrebantur, magna ſignificatione pietatis non patienti ſolum, & æquo animo, ſed etiã libenti pertulit, & cum in rebus omnibus toto illo tempore rum maxime, cum ad ſacramenta excipienda ſe pararet, magna ſig. a dedit pietatis. Speramus eius animam, diuinæ ſiqu matris exceptam,

Adoleſcens relicto Soſit. dalitio viuendi licẽtiam ſequitur.

Flammis ambuſtus moritur Sodalitatis deſertor.

Pietas Dei matris in Sodales etiã d. colos.

non alio fortaſſe, quam quo illi depaſta vita eſt, incendio ad ſui expurgationem eguiſſe.

TIT. XLV. De roſarij pietate admiranda.

EXEMP. I. *S. Clara orationes Dominicas lapillorum congerie etiam Domino annumerabat.*

In vita eius cap. 2. apud Sur. 12. Aug.

S. Clara virgo clariſſima in Sanctorum album ab Alexandro IV. relata, poſtquam rerum piarum odore aſperſa vitam cœlibem agere cœpit, ſtudium orationis illi amicum fuit. Quia vero ſignacula quę nos roſaria vocamus, ad manum non habebat, quorum euolutione orationes Dominicas recitaret, eas lapillorum congerie Domino annumerabat.

II. *B. Maria gratiſſimam eſſe recitandi Roſarij conſuetudinem, & recitanti vtiliſſimam, ſi puro corde fiat.*

Ex Alberto Caſtellano lib. de Roſario Guitrel. Baldeſan. li. 3. de virt. adoleſc. c. 12. Exemplum notatu dignum.

Laudatiſſima eſt inter Catholicos quotidiana recitandi roſarij conſuetudo. Oſtendit autem B. Virgo certiſſimis, plurimiſque indiciis, quam ſibi grata eſſet iſta pietatis exercendæ ratio: frequenter enim in periculis aut calamitatibus præſentem eius opem experti ſunt, qui conſuetudinem hanc vſurparunt. In primis vero adoleſcens quidam, cui ſic aliquando B. Virgo apparuit, vt potionem illi ſuauiſſimam calice immundo bibere dare videretur. Admiratur adoleſcens, quid hoc rei ſit. At Virgo cui gratior puritas & ſalus animi eſſet, quam quod ab illo quotidie percurrebatur Roſarium: Vide, inquit, fili: preces roſarij tui ſunt mihi gratiſſimæ, ſed calix quo porrigis, eo quod tu minus puriter viuas, auerſioni mihi atque horrori eſt. Quibus verbis permotus ita eſt adoleſcens, vt continuo nouam & meliorem viuendi rationem iniuerit.

III. *Alanus Rupenſis annulo à Deipara Virgine donato ad roſarium prædicandum inuitatur.*

Ex Alano Rupenſi lib. quem compoſuit de Roſar. Io. Boniſ. lib. 2. de hiſt. virginal. cap. 15.

Cum Roſarij roſæ defluerent, ac feruor intepeſceret, quem quondam Eloynus Carthuſianus acceſſerat, quo ſæuiſſimam Germaniæ peſtem Roſarij medicina fugaret, quemque Diuus Dominicus omnium maxime inflammauerat, Deipara Virgo animorum medicinæ inuentrix, expultrixque morborum, Alano mandauit, vt Roſarij ſodalitates rurſus aggregaret, quo autē ad id muneris paratior & promior redderetur, concionib. adiutricem ſe fore Virgo promiſit, edituramq; miraculā: Quorum vnum annuli fuit, quem ex digito virginali detractum, deque ſanctiſſimi ſui capitis crinibus capilliſque contextum Alano dedit induendum. Quo ille dono erectus, ac recreatus annos quindecim Roſarij concionator fuit, diuinoſque flores variis mundi locis ſparſit, qui odorem ſuauiſſimum exhalarunt.

VI. *De prole virtute Roſarij Blanchæ Reginæ à B. Dominico impetrata.*

Ex eodem Alano Seraph. Razius in hortulo exempl. tit. de B. MARIA §. 26. Blanchæ Reginæ prolem impetrat B. Dominicus.

Cum concionaretur Patriarcha D. Dominicus cum magno feruore in Regno Franciæ, Chriſtianiſſima Regina nomine Blancha rogauit ipſum, vt vellet ſibi orationibus à Deo impetrare filiolum: S. vero Dominicus reſpondit: Regina, te exhortor, vt recites Roſarium B. Virginis Matiæ, & compares tibi multa Roſaria, deſque iis, qui volent legere, promittens ipſi his verbis: Regina ſpera in Deo, quod ſi hoc feceris, & fueris deuota B. Virgini, Deus peripſius preces, & aliorum, qui legent hoc Roſarium, dabit tibi filium ſibi carum virumq; Sanctum. Hoc facto deuota Regina tempore ſtatuto peperit filium qui fuit Chriſtianiſſimus Rex Ludouicus, inter ſanctos relatus, ob ſuam virtutem, opera, & miracula.

V. *De Alano milite Sodali B. Virginis, qui cum paucis Catholicis ingentem hæreticorum numerum eiuſdem B. Virginis auxilio fugauit.*

Ex eodem Alano Guiliel. Pipinus tractatu de Roſario B. Virg.

Eodem tempore, quo idem B. Dominicus pugnaret contra hæreticos Albigenſes: & Rex Francorum Ludouicus nomine, pater ſancti Ludouici, armis eoſdem impugnaret, fuit in exercitu ſuo quidam miles de Britania oriundus, prope oppidum Dinauenſe, Alanus nomine, qui audita prædicatione beati Dominici mirum in modum commendantis confraternitatem Roſarij B. Virginis, in animo ſuo concepit effici Sodalis illius. Quod & impleuit: Nam per ſingulos dies dicebat deuote, & genibus flexis tria Roſaria, meditando quæ prius dicta ſunt: & illis ſimilia. Huic itaque militi Chriſto, & B. Virginis mirabilia contigerunt virtute huiuſmodi Roſarij ſeu pſalterij; Nam cum ſemel eſſet in bello cum valde paucis fidelibus, eſſetque à maxima multitudine hæreticorum concuſſus, ita vt jam fugatus reſiſtere vlterius non valeret, illi adfuit Mater miſericordiæ, Virgo ſanctiſſima Maria cum centum & quinquaginta lapidibus; quos, vt ſibi videbatur, contra hoſtes mirabili cum impetu coniecit, & ſic eos in fugam conuertit; nonnullos tamen in terram proſtrauit, & ſic cum tali victoria dictus miles cum ſuis liberatus eſt. Tandem ergo ad patriam ſuam reuerſus, cum valde potens eſſet, fundauit conuentum Dinauenſe Ordinis fratrum Prædicatorum, viuente adhuc beato Dominico: ibique receptus eſt ad habitum Ordinis, qui demum factus eſt Prędicator deuotiſſimus: Et tandem poſtquam variis in locis Pſalterium prædicaſſet, obiit in conuentu Aurelianenſi. Poſt cuius mortem, os, & manus inſtar cryſtalli claruerunt.

Sodalibus ſuis opitulatur beata Dei mater.

VI. *De litis ſententia in fauorem viduæ virtute Roſarij à Iudice prolata.*

Io. Boniſ. hiſt. Virginal. lib. 2. cap. 15.

Mulier quædam inops, atque egens cum aduerſario potentiſſimo litigabat, cui pro opibus & gratia & litem prorogare, & leuiſſimi judicis animum donis corrumpere licuit. Cum vero egentiſſima fœmina communi tenuiorum ſerre deprecatore ac patrono.

rono careret, ad eam Reginam confugere ſtatuit, cui orborum, ac viduarum ſolitudo curæ eſt. Oratoque virgine & recitato Roſario breui cauſam obtinuit, non tamen ſine diuinę virtutis auxilio, & miraculo præclaro præpotentis Dei. Ter enim iudex iniquus ſententiam ex ſcripto pronunciare aggreſſus, ter à Virgine reuocatur, & contra atque ipſe vellet conuerſa lingua ſecundum inopem mulierculam coactus eſt proferre ſententiam.

VII. *De dæmone roſarii præſidio è corpore puellæ expulſo.*

Exlit. Ludouici Frois de rebus Iap. an. 1596. Martin. Delrio de Magia.

Nobilis quidam homo, olim magna auctoritate in hoc regno Fungano pollens, habebat filiam matrimonio cũ Gentili copulatã, cuius mater cũ tota familia quoq; erat Gentilis, nullus vero Chriſtianus, niſi dictus nobilis, vir bonus & religioſus. Accidit filiam ex improuiſo infirmari, & quidem intra ſex dies vſque ad mortem: quidam aiebant à dæmone obſeſſam, propterea quod tam furioſos & inſolitos geſtus ederet vt ægre à duobus vel tribus hominibus teneri poſſet. Maritus & ſocer imploratunt opem Bonziorum, ſed ſuis illi ritibus & nugis ſuperſtitioſis ne hilum quidem eam iuuare potuere. Verum quia fœminæ impendebat mors, certiorem reddidere eius parentem octodecim milliaribus inde diſiunctum. Is celerrime aduolat, inuenit filiam quidem ſpirantem, ſed mentis impotem, vt patrem ſuum non agnoſceret. Pater illico mandat ſubmoueri omnes Bonzios, alioſque Ethnicos lectum ſtipantes: ipſe vero accepto Roſario ter Dominicam

Roſarii vis cum oratione.

orationem & ſalutationem Angelicam aggreditur pronunciare: fœmina interim nihil mutauit, ſed horribiliores potius geſtus, quam prius, edidit, vt à multis teneri vix poſſit. Pater redit ad præſidium Roſarii: eo verberat tergum filiæ, dicens: Tu videre mihi dæmon aliquis, excede ex hoc corpore: & reſpondit dæmon: Non excedam Pater, vt erat homo virtute præſtans, Roſarium iniicit in eius collum, dicens: Velis nolis, excedes. Tũ dæmon: Tollite, inquit, Roſarium, quia abſcindit mihi collum, & tunc exceſſero. Reſpondit Pater: Minime tollam imo funes quoſdam arripiens minatus eſt ſic eum diuerberaturum, & ſic exceſſit.

VIII. *Dæmoni coronam beatiſſimæ Virginis diſplicere.*

Ex Annal. Societ. an. in 1593. de Prouincia Mexicana.

Adoleſcenti cuipiam, quem diabolus omni ope irretire conabatur, confeſſio ſaluti fuit. Hunc dæmon primo oblata eximia mulieris ſpecie illexit, blanditiiſque captum extra Vrbem in remotiſſimum ab arbitris locum multa iam nocte ſeduxit. Ibi hominem magnopere monere, orare, poſtremo imperare, vt B. Mariæ coronam, quam circumferebat, ſtatim abiiceret, ſi ſua forma frui vellet; mirari adoleſcens, qui corona in veſte abdita illi ſuboluiſſet cur tantopere B. Virginis culcus inuiſus eſſet. Ad extremũ ſuſpicatus id quod erat, illũ diabolũ eſſe;

Roſarium dæmoni odioſum.

omnino negat ſe id eſſe facturum. His Satan vbi nihil impetrat, ira furens, abiecta mulieris forma, ſeſe in horribilem beluam conuertit, & vnguibus, cornibuſque attonito rei nouitate adoleſcenti exitiũ minatur. Sed furor vltra minas progreſſus non eſt, B. Maria belluæ impetum prohibente; ille autẽ metu quidem exanguis ſed tamen incolumis, ſeſe inde proripuit. Nihilo ſecius illi dæmon alias aliis ſpectris inſidias ſtruere inſtitit, ac modo aurum, modo voluptatum illecebras obiiciens, incautum ſubinde captabat. At ille vt ſe aliquando his moleſtiis, ac periculis liberaret, noſtrum ſacerdotem adire conſtituit: Huius ſuaſu ſacramentis armatus omnes importuniſſimi aduerſarii conatus eluſit. Ita adoleſcens B. Virgini deditus eius ſecundum Deum ope præſens periculum vitauit.

Adoleſcens qua ratione vincit dæmonem.

IX. *De facillima & vtiliſſima Roſarii orandi ratione.*

Martin. Nauar. Miſcellaneo. 24.

Doctiſſimus vir Martinus Nauarrus, cum ſexaginta amplius annos conſuetudinẽ habuiſſet quotidie recitandi roſarii, negat ſe melius quicquam hac exercitatione reperiſſe; vt antequam decadem aliquam inchoes, myſterium, quod in ea meditandum eſt, breuiter in memoriam reuoces; retinendũ poſtea, dum decadem abſoluas. Deinde ſub initium orationis Dominicæ, Deum velut præſentem animo ſubiicias, vt Patrem ſubinitium ſalutationis Angelicæ, B. Virginem, vt matrem abſoluta decade, quaſi animi recreandi cauſa, hiſce verbis ad gratulationem te excites, Decies millies te benedicant; Virgo Mater glorioſa Maria, omnes Angeli, & Archangeli, &c. cum quibus ſperamus te aliquando cernere, colereque in cœlo, Amen. Deinde poſt ſecundam decadem, Vicies millies te benedicant, Virgo Mater glorioſa, omnes ſancti Patriarchæ, Innocentes, & S. Ioannes Baptiſta, & omnes Sancti antiqui Teſtamenti. Poſt tertiam. Tricies millies te benedicant Virgo Mater glorioſa, omnes ſancti Apoſtoli, Diſcipuli Domini, Euangeliſtæ, omnes Martyres glorioſi, &c. Poſt quartam: Quadragies millies te benedicant Virgo Mater glorioſa, S. Anna mater tua, & Mariæ ſorores tuæ amiciſſimæ tibi Magdalena, Martha, & omnes ſanctæ Martyres, Virgines, Viduæ, cõiugatæ, cum quibus ſperamus tealiquando cernere, colereque in cælo, Amen. Atque hæ gratulationes repetendæ, tum in prima Roſarii parte, quæ læta myſteria B. Virginis continet: tum ſecunda, quæ luctuoſa; tum tertia, quæ glorioſa, in ſingulis decades ſuis laudib. diſtributis.

X. *Impugnantes Roſarii pietatem horrendis modis puniuntur.*

Ioannes Lopeſius l. 1. de Roſario c. 15. Anno Do. 1472.

Anno Dominicæ incarnationis milleſimo quadringeſimo ſeptuageſimo ſecundo, ſeneſcentem Roſarii pietatem D. Dominici ſectatores, iubente Deipara, Coloniæ renouandam curarunt. Procedẽte eorum induſtria, & Sodalium augeſcẽte numero proſpera Roſarii principia duob. illius vrbis cõcio-

natoribus ingrata & iniucunda fuerunt. Honorabat concionatorum hoc par, & celebrabat maxime populus ob eloquendi artem, &c. ideoque ad horum vtriusque concionem audiendam innumera multitudo confluebat. Igitur Rosarii crescentis inuidia tacti, piũ illum ita precandi morem vituperare adorti, seque versute ac veteratorie in auditorũ animos insinuantes, Rosarii religionẽ & sanctitatem perfidiose impieque vexarunt. Alter enim eorum incredibili audacia cum Sodalitatis pernicie & sacri iniuria Rosarii è superiore loco multa iactauit, multa impudenter effutiuit, quibus retardati quam plurimi & ab ea pietate deterriti, partim Sodalitatem, quam iam coierant, deseruerunt, partim ineundæ consilia prorsus abiecerunt: Sodalitas ergo, quæ multos numerabat, ad paucos redacta, solitudinem deplorabat. Cũ vero nugator ille quosdam animaduertisset, Rosarii adhuc tenaces esse, & Sodalitia frequentare ad eam religionem funditus euertendã, & eius exinanienda Collegia, cõcionem in proximum Dominicum diem applausu auditorum indixit, in ea se monstraturum, quam esset inani & futilis ea religio. Aduenerat dies, populusque in maximam concionis expectationem adductus, templum omne compleuerat; cum eundi tempus esset neque tamen Orator appareret, quæsitus à suis inuentus est mortuus. Nam proximi sabbathi nocte, cum sanus & valens decubuisset, & minacem illam concionem habiturus esset, Dei iudicio omnia contuentis ac regentis repente obiit nullo teste, nullo adiutore, nemine, qui salutifera IESV & Mariæ nomina identidem inuocaret, assistente. Alter ille Orator erroris concors & socius, Rosarii exagitator impius, illud humanitus euenisse censens, mortui consiliorum se professus hæredem, Rosarii reliquias delere constituit, & in eum finem concionem aduocauit; dumque in suggestum parat ascendere, tota vrbe inspectante, paralysi repentina correptus in terram subito concidit, integra tamen Dei beneficio mens muto infantique relinquitur. Cum igitur intellexisset improbati Rosarii se pœnas meritas dare & supplicii causam agnoscere esse iustissimam, cæli Reginã, cũ voce non posset animo & corde compellat, lenissimæque Matris opẽ mutatus implorat, & linguam Deipara postulat, quæ prædicet, dissuaderque Rosarium, quod furus agitatus impugnasset. Impias ac nefarias conciones, commendandi pro dignitate. Rosarii tum assiduitate, tum alacritate & studiose correcturum esse promittit, diligentioremque se ad restituenda Sodalitia fore, quam fuisset ad euertenda furiosus. Vix sponionem votumq; finierat, cum vox illi linguaq; redditur, & valetudo pristina reparatur. Inde ad suggestum lætus ascendit, & in illa maxima frequentia Rosarii laudes suauissime verissimeque prosequitur, talemque ei pietatis testimonium dedit qualis eius esse oportebat, qui beneficio tanto & tam graui tum tum periculo, tum supplicio incolumis euasisset.

Rosarii impugnator subito morte corripitur.

Paralysim incurrit alter.

Miraculum.

TIT. XLVI. De Cantico, Salue Regina.

EXEM. I. *De Cantico, Salue Regina, tempore D. Bernardi Spiræ decantato.*

HErmannus ille, qui propter membrorum stuporem contractus est dictus, ad eam nobilitatem, quã generis dederat claritudo (quippe Veringensis Comes) doctrinæ, & sanctitatis decus adiunxit. Ex huius namq; illustris, religiosisq; viri scriptis celebre illud Canticum, Salue Regina, iustissimis de causis memoratur. Nam præter Virginis præconia ipsa etiam antiquitate commendatũ est. Siquidem anni plus quingenti numerantur, ex quo hic Cantus prodiuit in lucem: quem à doctis examinatum, à sapientibus explanatũ, ab vtrisq; approbatum mater vsurpat Ecclesia. Fauentibus superis hoc carmen decantari constat. Nota illa historia, diuum Bernardum Abbatem Clarauallensem Apostolicæ sedis legatum, cum Spiram venisset, quæ Germanię imperialis est ciuitas, à clero & populo cum triumpho exceptũ & ad primariã ædẽ Deiparæ sacrã deductũ, & in ipso aditu, Salue Regina, esse cantatum Bernardo ter tribus in locis genua esse deflexa, & in primo quidẽ, O clemens, in altero, O pia, in tertio, O dulcis Virgo Maria, voce clara responsum. In cuius rei memoriam hodie cereæ laminæ ternæ visuntur, in quibus quo ordine Bernardus cecinit inscripta sunt verba. Quin & quotidie in Spirensi hoc tẽplo cantatũ Salue Regina cũ melodia cõcinitur, ipsique hæretici, quorum magnus est numerus, ad huius sacri hymni modulatum canticum audiendum Costero teste, libenter accedũt.

Guilhelmus Eisengrenius in Chron. Spir Petr. Canis. de B. Virg lib. 5. c. 13. Io. Naucler. vol. 2. Chronog. Gener. 89. an Dom. 1142.

D. Virginẽ salutat D. Bernardus.

II. *De muliere per septem dies puerperio laborante per Salue Regina liberata.*

Mulier quædam de partibus Aretinis iam dies septem grauissime cruciata, cum præ tormento nigrum induta colorem desperaretur à medicis, diuũ Franciscum, qui iam diem suum obierat, confidenter inuocauit, votiq; promissione facta dormiuit. In quiete beatum pauperum Patriarcham vidit, se humanissime consolantem, duoque illa percontantem: Agnoscis me? & canticum Salue Regina ad implorandum Deiparæ tenens auxilium? cum illa se vtrumque nosse respondisset, (nam Franciscum vel de facie nouerat, si eius vixit ætate, vel vulnera prodiderunt ea se forma ostendente, qua pingitur) Exordire igitur Antiphonam Salua, Franciscus ait, qua necdũ perfecta salua & incolumis partũ effundes. Ad hanc vocem experrecta mulier, & admonitionis memor celebrem Ecclesiæ cantũ, Salue Regina, pronunciat, inque verbis illis, & IESVM benedictum fructum ventris tui nobis post hoc exilium ostende, puerum pulchellum doloribus liberata peperit, ac Reginæ misericordiæ gratias egit quæ Diuo intercurrente Francisco, pietatisque virgineæ vel post mortem magistro manum sibi porrexit salutarem.

D. Bona. in vita B. Francisci ci. ca. ae liberatis à periculo partus.

III. *Soror*

III. *Soror Clementis P. IV. vidit B. Virginem in capite proceſſionis, offerentem filium, dum cantaretur Salue Regina.*

Ex D. Antonino 3. p. Chron. tit. 2. cap. 1. in f. Anton. Sen. inſ. in Chron. Prædicat. decad 5. in fine.

Pia quædam matrona & venerabilis, ſoror ſummi Pontificis Clementis IV. dum aliquando Fratres noſtri poſt completorium antiphonam illam, Salue Regina, cantarent, & ad illius partem peruenirent, qua dicitur, & IESVM benedictum fructum, &c. vidit beatam Virginem in capite proceſſionis ſupereleuatam, offerentem filium, vt paruulum quem gerebat, Fratribus ipſis. Cum etiam ad finem antiphonæ eiuſdem, dicendo, Maria, ſeſe inclinarent Fratres, vidit etiam eandem B. Virginem inclinantem & reſalutantem eos, vt teſtatur D. Antoninus.

IV. *Crocodilus Indum irridentem euntes ad templum vt audirent cantari Salue Regina, interimit.*

Ex Annal. Inſularum Philippin. per P. Franciſ. Varez an. 1601. in Reſidentia antipolana.

Referunt Inſularum Philippinarum litteræ annuæ, in reſidentia Antipolana inductum fuiſſe alicubi vſum toto anno cantandi in honorem Deiparæ Virginis canticum Salue Regina, & feria ſexta Quadrageſimæ poſt lectionem ſpiritualem faciendi diſciplinam in eccleſia. Cum igitur Indi quidam more in calidis regionibus conſueto, in flumine ſe abluentes exaudirent campanæ ſignum dari ad Salue & diſciplinam, mox ſe amictu reſumpto in viam dederunt. Vnus ſolus reſiſtit, & irridens ſocios idiomate ſuo dixit: Acoi ouian, id eſt, Afferte mihi inde aliquid: quæ formula eſt apud ipſos irridendi: digreſſis aliis, ecce ſolum Crocodilus (quod animal in his regionibus eſt admodum ferox, & carnis humanæ percupidum) inuadit & interimit, antequam illi ſubſidium corporale vel ſpirituale ſuppeditari poſſet. Id vero admiratione non parua dignum fuit, cum bellua hæc admodum voracis ſit, hominesque occiſos vel totos deuoret, vel pedem aut manum ſaltem auellat, hunc tamen integrum & illæſum reliquerit; quod Indi attribuere virtuti decantati Salue & factæ diſciplinæ.

Irridentis res ſanctas vltio.

Crocodili natura.

TIT. XLVII. Recte in honorem Deiparæ Virginis templa erigi.

EXEM. I. *D. Petrus Apoſtolus in Oriente templum, in honorem B. Virginis erigit.*

Guill. Tyrius lib. 1. de bello ſacro cap. 3.

ARado inſulæ, quam Aradius filius Chanaan, nepos Noe primus inhabitaſſe, & in ea vrbem munitiſſimam ſui nominis ædificaſſe dicitur, ab Oriente vicina eſt ciuitas olim valde nobilis, quæ ex eo quod præfectæ ciuitati è regione oppoſita eſt, Antarados, hodie vero corrupta nuncupatione Tortoſa dicitur: vbi Apoſtolus Petrus Phœnicem lucumiensium honorem Dei genitricis dicturus Baſilicam fundaſſe modicam quæ multo populorum ſq; hodie frequentatur acceſſu: & vbi diuinitus per eiuſdem ſemper Virginis interceſſionem multa dicitur indigentibus fidelibus præſtari beneficia.

LI. *D. Iacobus Apoſtolus templũ Dei genitrici dedicauit.*

D. Iacobus Apoſtolus filius Zebedæi in Hiſpania prædicauit Euangelium Chriſti, & in tota prouincia nouem duntaxat ad fidem noſtram conuertiſſe dicitur. Cuius prædicationis tempore in ciuitate Cæſarauguſtana templum Virgini matri dedicauit, ipſius admonitu, quod vulgo dicitur Neuſtra Senora del pilare, etiam hodie plurimis nobilitatum miraculis. Atque hæc fuit prima Chriſtianorum toto orbe eccleſia, vt eſt conſtans à multis retro ſeculis ac perpetua fama & memoria. Cauſam autem huius templi à diuo Iacobo in honorẽ B. MARIAE erecti altius repetemus. S. Iacobus Maior Cæſaraugustæ agens, cum angeretur, quod ſeptennio degiſſet in Hiſpania & nouem duntaxat conuertiſſet, vrbe ſub veſperam egreſſus ad ripam Ebri fluminis, ibi videt Deiparam columnæ marmoreæ inſiſtentem multis conſtipatam Angelis, hymnos ſuauiſſime cantantibus (qui eam columnam Hieroſolymis apportarant) D. Iacobum his verbis conſolantem: Quod viuens multos non feceris diſcipulos, poſt mortem efficies. Iuſſit ibi extrui ſacellum, addens ſe illius loci tutelam ſuſcepiſſe. Ita P. Franciſcus Arias refert lib. de Imitatione B. Virginis c. 20. & P. Pet. Ribadeneira de Vitis Sanctorum, in vita S. Iacobi Apoſti, 25. Iul.

Ex Ep. Calixti Pap. de transl. ipſius. Petr. Anton. Beuter. in Chro. Hiſp. c. 33. Io. Vaſæus & alii.

D. Iacob. templum B. Virgini conſtruit.

B. Virg. adhuc viuens D. Iacobo in Hiſpania apparet.

III. *De templo à Cyro Smyrnenſi Epiſcopo in honorem beatiſſimæ Virginis.*

Nicephor. lib. 14. hiſt. eccle. c. 16. apud Baro. tom. 6. an. 446.

Cyrus vrbis Conſtantinopolitanæ Præfectus, poſtea in ſedem Smyrnenſem promotus, templum Dei genitrici dicauit, quod Cyri dicitur: in quo fama eſt, Romanum illum cantorem eximium propter carmina dicantata, honorem & præmium virtutis à Deigenitrice recepiſſe. Templum a id huiuſmodi occaſione iſthic eſt erectum. Cupreſſus in eo loco ingens & procera fuit, in qua ſuperioribus temporibus, neſcio quomodo, imaginem Deigenitricis quidam occultauit. Cum autem multum præteriiſſet temporis, & imago lateret, ipſa ſeipſam indicauit. Cupreſſus enim immenſo coruſcans lumine, perinde atq; fax vna ardere viſa eſt, & ingens etiam miraculorum vis obſcura & latenti efficacia manauit. Vbi autem quidam curioſitate laudata arborem conſcendit, imago, ea, vnde miraculorum vis profluxit, apparuit. Quapropter Cyrus loco ei honorem habens, pulcherrimum & maximum Deigenitrici conſtruxit templum.

Templum curà Cyro B. Virgini dicatum.

IV. *Ob quæ beneficia Eccleſia Dei genitrici ſit à Iuſtino Iun. Impera. ædificata.*

Ex veter. Annal. Baron. to. 7. ad an. Chriſti 577. 5.

Cum Iuſtinus Imperator vaſtari à Perſis audiret Imperium, ad conciliandum ſibi diuinum numen Deigenitrici Mariæ templum erigendum curauit, de quo ita hoc anno eiuſdem Imperii duodecimo in Miſcellan. Iuſtinus Imperator ſynagogam Iudæorum, quæ erat Conſtantinopoli in Chalco, pretiis ablatam ab eis, fecit eccleſiam Dominæ noſtræ ſanctæ Dei Genitricis, quæ eſt proxima magnæ eccleſiæ.] Quænam autem ſit Iuſtinus à Deo ob pie factum beneficia conſecutus, idem auctor mox ad-

Eccleſia B. Virginis à Iuſtino ædificata.

dit: nimirum, quod cum deliquio mentis laboraret, ob idque res Imperii in ſummo eſſent diſcrimine poſitæ, tantum Dei genitrix præſtitit ſanitatis, vt dilucido interuallo potitus, cunctis recte diſpoſitis, ſtarum Reipublicæ in tuto collocaret, aſcito ſibi Tiberio in collegam.

V. *Stephan. Rex eccleſiam luculentiſſimam in B. Virginis honorem conſtruit, dotat, priuilegiiſque maximis donat.*

Chartuitius in vita eius, apud Baron. tom 11. an. 1001. 12.

Stephanus Vngarorum Rex fidelis & integer in omnibus factis ſuis, Deo toto pectore deditus & addictus, ſeipſum quoque & regnũ ſuũ per votum & oblationem in perpetuæ Virginis Mariæ tutelam aſſiduis precibus contulit. Cuius ſanctiſſimæ Virginis honor & gloria tam eſt celebris apud Vngaros, vt feſtum Aſſumptionis eius, tacito proprio nomine, ſua lingua diem Dominæ appellent. Atq; vt Rex piiſſimus propenſiorem tantæ Virginis defenſionẽ & patrocinium poſſet promereri, in ipſa Regiæ ſedis ciuitate, quam Albam vocant, in eiuſdem perpetuæ Virginis laudem & honorem, grandem & inſignem atq; in primis celebrem Baſilicam condidit, opere ſane mirifico, cælatis chori parietibus, & pauimento marmore ſtrato. Quam Baſilicam qui vidit, teſtimoniũ perhibet dictis noſtris, innumera illic haberi palliorũ, & eorũ quę paramenta vocãt, genera; tabulas altarium non paucas ex auro puriſſimo, pretioſiſſimorum lapidum ordinibus conſpicuas: Euchariſtiæ ædiculam, quam ciboriũ dicunt, arte mirabili ſupra Chriſti menſam extructã: conclaue omni genere vaſorum cryſtallinorum, onychinorum, aureorum, & argenteorum abunde refertum. Tantæ vero elegantiæ eccleſiam vſq; adeo Rex ſibi vni vindicauit, adeoque immunem eſſe voluit, vt nullus Epiſcopus quidquam in ea iuris haberet. Quibus autem diebus abſolutio eſt pœnitentibus impendenda, aut ſacrum chriſma conficiendum, cum Epiſcopum voluit in ea abſoluere pœnitentes, & chriſma conficere, quem ipſe vel præſens id facere iuberet, vel quem abſens eo mitteret. Diuina quoque Miſſarum ſolemnia, Rege illic præſente eum duntaxat Epiſcopum celebrare, cui Rex conſentiente cum Fratribus Præpoſito, id demandaret: abſente autem Rege abſq; Præpoſiti & Fratrum bona venia, nullum Epiſcopum illic ſibi vel Miſſas celebrandi, vel cuiuslibet pontificalis miniſterii exercendi licentiam vſurpare. Præterea eius eccleſiæ populum tanta libertate & immunitate gaudere voluit, vt nulli omnino Epiſcopo decimas penderet, ſed ſoli Præpoſito & Fratribus, prout ipſe inſtituiſſet ſeruitium exhiberet.

Dei Genitrici dicata à Stephano Rege eccleſia.

Priuilegia eccleſiæ B. Virg. in Alba regali à Stephano Rege conceſſa.

VI. *De* MARIÆ *Dei Genitricis baſilica in Gallia à Conſtantino Imp. miraculoſe erecta.*

Greg. Tur de Gloria martyr ca. 9. apud Baron. to 3. an 324. 125.

In pluribus Italię ciuitatibus viget adhuc memoria eccleſiarum à Conſtantino Imperatore ſumma impenſa conſtructuram, vt & in aliis etiam Prouinciis itidem factum eſſe conſtat: & inter ceteras nobiles ab eo iuſſas ædificari baſilicas, meminit Gregorius Turonenſis de ea ſanctiſſimæ Dei genitricis Mariæ ab eodẽ in Gallia excitata; in cuius erectione eiuſmodi inſigne miraculum accidiſſe teſtatur: Maria vero (inquit) glorioſa genetrix Chriſti, vt ante partum, ita virgo creditur & poſt partum. Quę Angelicis choris canentibus, in paradiſum, Domino præcedente, translata eſt. Cuius baſilica ab Imperatore Conſtantino admirabili opere fabricata reniderat: ad quam adductæ columnæ cum præ magnitudine leuari non poſſent, eo quod eſſet circuitus earum ſexdecim pedum; ac diebus ſingulis caſſo labore fatigarentur: apparuit artifici ſancta Virgo per viſum dicens: Noli mœſtus eſſe: ego enim tibi oſtendã qualiter hæ queant eleuari columnæ. Et ei oſtendit, quæ aptarentur machinæ, qualiter ſuſpenderentur trochleæ, atq; funes extenderentur, illud addens: Coniunge tecũ tres pueros de ſcholis, quorum hoc adiutorio poſſis explere. Quod cum ille vigilans, quæ præcepta fuerant, coaptaſſet, vocatis tribus pueris ab ſcholis, erexit ſumma velocitate columnas. Præſtitum eſt populis ſpectare miraculum admirandum, vt quod multitudo virorũ fortium leuare nequiuerat, tres pueruli abſque virtute perfecti operis ſubleuarent.

Baſilica in Gallia à Conſtantino erecta.

Miraculum in baſilica B. Virginis erigenda.

VII. *Genouefæ Palatina ob beneficium à B. Virgine acceptum, ipſi templum conſecratum curat.*

Ex Matt. Emmich. Doctore Theo. Carmelita, Io. Molan. in Natalib. SS. Belgii. 2. Ap. an. 1478.

In Diœceſi Treuirenſi obiit Genouefa Palatina, hæc ducis Brabantiæ filia, velut altera Suſanna ſuis temporibus emicuit pudicitia, & patientia, nec non deuotione erga Dei Genitricem. Cuius interuentu à Sifrido Romani Imperii Palatino maſculam prolem concepit, antequam is ad barbaras nationes cum magno belli apparatu abiret. Abiens coniugem cum omni dominio defendendam tradidit militi forriſſim, Golonoi: Sed miles primũ blanditiis, & fictis de morte mariti literis, deinde variis moleſtiis eius pudicitiam exagitauit nouiſſime redeunti viro omnia proſpera eſſe dixit, præter thorum adulterio maculatum. Quare eam cum prole ſubmergendam ſuggeſſit. Quod mox maritus ira percitus fieri decreuit. Sed famuli eam in nemore deſeruerunt, & pro lingua eius ad Golonem attulerunt linguam alicuius canis. Interim velut altera Agar, cum prole per ſolitudinem vagatur, & antra inhabitat, lympha & herbis ſe ſuſtentans: ab aduocata autem ſua Deipara Virgine multiplicem conſolationem capiens, per eius patrocinium etiam cerua quædam filiolo turgidas mammas exhibuit. Elapſis tandem annis ſex, & menſibus tribus, maritus inter venandum in die Epiphaniarum vxorem cum prole reperit, & ex cicatrice vulneris in Brabantia accepti aliiſque ſignis & verbis eam cum rugitu cognouit. Noluit autem illa cum marito congredi, niſi prius ſponderet eccleſiam eo loco ædificare Dei genitrici, quæ eam in tot aduerſitatibus conſeruauerat. Quod celerrime factum eſt, & conſtructam Hidulphus Epiſcopus conſecrauit: appellaturque Vrouw-kercke.

Golonis calumnia in B. Genouefam Palatinam.

Prudentia famulorum.

Puer lacte ceruę eductus.

Templum cur à Genouefa erectum.

TIT.

TIT. XLVIII. De imaginibus Deiparæ Virginis.

EXEMP. I. *De Ludouici Pij pietate erga imaginem B. Virginis.*

Albert. Crantzius lib. 10. Metropol.

CAroli Magni filius Ludouicus non Imperij ſolum, ſed multo etiã magis paternæ pietatis hæres, venerandam Deiparæ Virginis imaginem tanti fecit, vt eam, quocunq; iret, religioſiſſime circumferret: in venationibus ad arborem collocare juberet, vt eam è regione poſitam inter venandum crebro videret, à tergo relictam ſubinde reſpectaret, ad eandem precaturus ſæpe recurreret. Idem diuina monitus viſione ad arboris truncum noui templi fundamenta jecit, opuſq; illud ſanctiſſimæ Virgini nuncupauit. Hicidem Ludouicus, qui Pij cognomen eſt aſſequutus, in Wormatienſi ſub urbio monaſterium condidit, & Deiparæ Virgini, quam incredibiliter adamabat, ſynceris affectibus oblatum Mariæ matris cœnobium appellauit.

Ludou. Pij pietas erga imaginem Deip. Virginis.

II. *Ludouicus Bauarus Imp. Deiparæ imaginem ſuis brachiis ex Italia deportat, & in monaſterio à ſe conſtructo reponit.*

Idem ibid.

Bauarus ille Ludouicus, iis, qui ita appellati ſunt, numero quartus & ordine, Mariæ Virgini vſq; adeo deditus fuiſſe traditur, vt eius pulchram, quæ adhuc extat effigiem, ex Italia in Bauariam ſuis ipſe manibus deportarit, & in monaſterio Etalenſi quod in aſſumptę Virginis laudem in mediis ſyluis extruxerat, pie ac religioſè collocarit.

III. *Conſtantinopolitani in obſidione Vrbis imaginem D. Virginis venerantes à Saracenis liberantur eiuſdem Virginis patrocinio.*

Pet. Canis. lib. 5. de Deip. Virg. ca. 24. Bredemb. lib. 2. Coll. ſacr. c. 24.

Conſtat Imperatores Byzantinos in extruendis, ornãdis, ac venerandis Mariæ templis, nullis pepercisſe ſumptibus, curamque diligentem adhibuiſſe. Vnde cum Bizantini ſuã vrbem à Saracenis aliquando grauiter obſeſſam cernerent, & hoſtes magnopere formidarent, non ſine jeiunio & oratione, Virginiſque Matris patrocinio felicem belli ſucceſſum & exitum ſibi auſi ſunt polliceri. Itum igitur eſt ad ſacram ædem, quæ prope S. Sophiam extabat: illinc Deiparæ imago, quam Lucas depinxerat reuerenter accepta, & in publicam ſupplicationem ſiue proceſſionem adducta, ſed & hebdomatim per totam vrbem feria tertia religioſè admodum circumgeſtata eſt. Ita demum optata de Saracenis hoſtibus victoria, qui miſere perierunt, ſicut Vincentius refert, læte ſucceſſit; haud dubiè Maria hiſce ſuis ciuibus, totique vrbi patrocinante.

Imago D. Virginis in Supplicationib. geſtata. Libr. 23. Spec. hiſt. cap. 147.

IV. *De Ioanne Commeno Imp. qui ad imaginem Dei genitricis* MARIÆ *confugiens victorias multas eſt conſequutus contra Barbaros.*

Nicetus Choniata apud Bzo. tom. 12. an. 1123. *6. 7. Bredemb. lib. 2. Coll. cap. 24. circa medium.*

Anno Chriſti 1123. cum Ioannes Commenus Imp. ageret annum quartum in Imperio, ope Dei genitricis Mariæ de barbaris Scythis trans Iſtrũ habitantibus & ingenti agmine, Thraciam inuadentibus victoriam obtinuit, de quo poſt alia, quæ in prælio dura & ardua Romanorum exercitui contigerunt, iſta Niceras: Cum Romanæ phalanges, vrgentibus hoſtibus, & audacius ſe inferentibus laborarent: imaginem Dei genitricis cum gemitu & miſerabilibus geſtibus Imp. intuens, lacrymas bellicis ſubdoribus calidiores fundebat, neque id fruſtra. Statim cæleſti robore armatus Scythicam aciem profligat, quemadmodum olim Moyſes extenſione manuum Amalechitarum turmas diſſipauit. Aſſumptis igitur armigeris, qui clypeis oblongis, & prominentibus galeis inſtar muri inexpugnabilis muniuntur, cum Scythis congreditur. Qui cum diſſoluta illa curruũ ſerie ad manus venirent, in turpẽ verſi fugam, à Romanis alacriter perſequentibus magno numero cæduntur Hamaxobii illi, caſtriſq; direptis, innumerabiles capiuntur. Sed & transfugæ deſiderio captiuorum popularium confluebant, adeo vt in Occidentali quadã prouincia Romana pagi ab eis cõderentur, quorum adhuc reliquiæ ſuperſunt, nec pauci in ſociorum cohortes referrentur, & maior turba ab exercitu capta videretur. Hac de Scythis parta victoria, & illuſtri edito facinore, Ioannes vota Deo perſoluit, hoc feſtũ Pazzinacarum noſtro tempore dicitur, in rei geſtę monumentum, & grati animi teſtimonium. Non multo poſt contra Triballos, &c.]

Victoria Io. Comneni contra Scythas ope Dei genitricis.

Io. Comneni ob partã victoriam gratitudo.

Ibi & alias ſubiicit hiſtorias ope ſanctiſſimæ Dei genitricis Mariæ obtẽtas, cui vt vnice victrici religioſum parauit triumphum, qui ab eodem Niceta ita deſcribitur: Bizantium reuerſus triumphum indicit, & currum argento interpunctum cõpingi jubet, opus admirabile, & gemmis pretioſiſſimis ornatum. Cum dies ſupplicationis adeſſet, omnis generis tapetes auro & purpura intexti vicos exornabant, nec deerant Chriſti & Sanctorum effigies in iis ad viuũ expreſſæ. Erant & tabulata vtrimq; propter ſpectatores ſtructa digna admiratione. Fuit autem locus vrbis ſic inſtructus, qui ab Oriẽtali porta vſq; ad magnum palatiũ pertinet. Quadrigæ à quatuor equis niue candidioribus trahebantur. Imperator vero non conſcendit, ſed Dei genitricis imaginem in eo collocauit, ob quã lætitia exultabat, & animo pænè delinquebatur: cui victorias vt collegæ Imperij inuictæ acceptas ferebat. Habenas viris potentiſſimis moderandas, & cognatis ſuis currũ curando dedit. Ipſe crucem manu geſtans pedes anteceſſit: & Dei Sapiẽtiæ templũ ingreſſus, atq; in conſpectu omnis populi ob ſucceſs° gratiis Deo actis, in palatiũ abiit.

Triũphus De genitricis vincentis.

V. *Andronicus ſenior Deiparæ imaginem amplexus à furore Andronici iuniores nepotis, qui conſeruatur.*

Nicephor. Greg. lib. 9. hiſt. Rom.

Cum Andronicus junior Byzantium vrbem proditione cepiſſet, & ad palatij fores cum militibus amplius octingẽtis peruenisſet, Andronicus ſenior Imperator tumultu & clamore audito, delecto ſurrexit, perturbatiſſimus, & omni ſpe deſtitutus ducũ atque militum (palatium enim, cubiculi miniſtris adoleſcentibus exceptis, deſertum prorſus erat), ad ſacram imaginem Dei genitricis Hodogetriæ confu-

confugit, ante multos dies in palatium translatam, quæ ei firmo ſolatio erat. Hac igitur fretus, & humi proſtratus ardenter cum lacrymis obteſtatur, ne periclitantem deſerat, & ſicariorum enſib. obiiciat.

Andronicus ad imaginem B. Mariæ confugiens ab hoſte liberatur.

Exaudiuit preces eius, & feſtinum tulit auxilium, quæ quiduis poteſt caſtiſſima Dei genitrix. Nam dum ille in palatio Deiparam ad hunc modum deprecatur junior Imperator foris, omnib. ducibus & tribunis ſuis conuocatis grauiter edicit ne auũ Imperatorẽ vel manu vel vllo contumelioſo dicto violarent, nec quenquam prorſus omniũ. Hanc enim, inquit, victoriã Deus nobis dedit, non ipſi parauimus. Dei voluntas omnia mouet, cui parent omnia, ſtellæ, aer, mare, terra, homines, fulmina, fulgura, peſtilentiæ, terræmotus, imbres, ſterilitates, & alia cõſimilia, partim ad felicitatẽ, partim ad infelicitatẽ ac potius caſtigationẽ. Nobis igitur inſtrumẽtis caſtigationis vſus victorias & trophęa largitur. Fortaſſis aũt cras aliis contra nos vtetur: & quales nos in victos erimus, tales vtique & illi ſe nobis præbebunt.

Andronici junioris moleſtia.

Andronici ſenioris ſupplicatio.

Quare ſi nos neq; cognato, neq; eiuſdẽ gentis neceſſitudo mouet, noſtri ipſorũ ſaltẽ reſpectu humanitate vtendũ negrauiorem Dei indignationẽ experiamur. Interea quidã è palatio junioris Imp. portam aperit, & ab auo hunc nunciũ affert: Quoniam hodie Deus, mi fili, ſceptrũ Imp. mihi ademptum, tibi donauit, vnum hoc beneficium à te peto, pro multis quæ ab ipſo ortu tuo in te contuli (omitto enim hoc rerum mearũ ſtatu, me tibi ipſius natiuitatis & progreſſionis in vitam, poſt Deum auctorem fuiſſe) dona mihi vitam meam, parce paterno capiti, nec violento ferro eum ſanguinem hauri à quo tu vitę fontem accepiſti. Homo quidem cælum & terrã intuetur, humanas vero actiones cælũ & terra intuentur. Ne velis igitur nefãdi facinoris, quale ab omni æuo nemo vnquã auſus eſt, inſpectores habere cælos, & terram. Quod ſi fraternus ſanguis olim ad Dominũ contra Cainum clamabat, quanto magis paternus ſanguis ad Dominum clamabit, & terræ, & ſoli, & aſtris tantum facinus annunciabat, & apud omnes gentium Reges deteſtabitur? Reuerere ſenium miſerabile, quod mihi paulo poſt obitũ, tibi vero longarum curarum requiẽ pollicetur. Reuerere manus quæ te ſæpe in cunis adhuc vagientẽ ſunt amplexæ. Reuerere labia, quæ te ſæpe ſumma charitate deoſculata ſunt, & alteram animã appellarunt. Calami à fortuna proiecti miſerere, nec tu eum denuo conterere velis. Ne tu cum homo ſis præſenti fortuna efferaris, ſed rerum inconſtantiam & varietatem, à me ſumpto indicio, conſideraro. Reſpice longę vitę finem. Admitare, vt vna nox, quæ me multorũ annorum Imperatorem, accepit alieno imperio ſubiectum relinquit. His verbis junior Andronicus delinitus, quiq; ſalutis diligenti cura ſuſcepta, vix etiam à lacrymis temperans, palatium ingreditur ac primũ venerabili Dei genitricis imagine, vt decet, adorata: deinde auum illi inhærentem abductum, ſalutauit, amplexus eſt, & blandis verbis recreauit.

Nepotis humanitas.

VI. *De neſando ſcelere Iudæi baptizati contra imaginem beatæ Virginis Cambronenſis.*

Anno Domini 1325. Guilhelmo III. Comite Hannoniæ, Verpa quidã ſe finxerat ſincero animo Chriſtianis ſacris baptiſmo initiari: ſuſcepit ex fonte Comes, & Guilhelmũ filiolum nominauit, & Apparitorem Curiæ Montenſis eſſe juſſit. Non diu poſt, homo impius ingreſſus ædem monaſterij Cambronenſis, actus furiis, blaſphemas in Deiparæ imaginem multas effudit, & (horrendũ) venabulo quinq; plagas inflixit, vnde ſanguinis ſtatim riui manarunt. Videre faber aſciarius quidam, & Monachus laicus Matthæus Lobius Faber aſcia caput findere Iudæo parabat, ſed à monacho prohibitus. Rem detulere igitur ad Abbatem Ioannem de Montibus: is ad Comitem: Iudæus pertinaciter tormenta eluſit. Sic dimiſſus, quadriennio poſtea ab Angelo apparente quidam ſenex nomine Ioannes Flander, Leſtinnenſis & ſeptennio jam ex paralyſi clinicus jubetur Iudæo accuſare, & duello prouocare. Bis monitus Parochi juſſu ſenex rem adhuc differebat. Tertium illi ipſa Virgo quinque illis plagis conſauciata ſe videndam præbuit, & imperat monomachiam. Plenus ſpe ac fide ſenex adit Cambronem, cernit in imagine vulnera, quæ in viſo erant: accedit Comitem, accuſat recutitum, dies pugnæ dicitur. Arma, rudes, fuſtes, & ſcuta linguea ſuperſunt etiam hodie Iudęus vaſto corpore, ferox viribus, tibiales faſcias tintinnabulis cinxerat, & ſic ſenẽ ridebat. Sed juuit Athletam ſuũ Deus: tam impar commiſſus, ęger ſanum, debilis fortem ſenex juuenem proſtrauit, & horrendè blaſphemantem, conuictum, ſed non pœnitentem; Comes juſſit caudæ equinæ alligatum trahi ad patibulum, & capite deorſum, duobus ad latera moloſſis eum rabidè lanientibus, appenſum ſubdito ignis fumo interire. Narrat fuſe Robertus Hauportius duobus ea de re libris carmine conſcriptis.

Robertus Hauport. duobus libris carmine ea de re conſcriptis Mart. Delr. tom 2. Diſq Magic. lib. 4. Io Trithem. in Chron. Hirſaug an. 1325 & ex Archiuis Monaſt. Cambron.

Iudęi ſcelus contra imaginem B. Virginis. Miraculũ.

Duello Chriſtianus Iudæũ impium ſuperat.

VII. *De cruore profluente ex vulnerata imagine B. Virginis, & de horrenda percuſſoris vltione.*

His accedit miraculum aliud mirabilius multoq; magis ſtupendum: Anno Domini 1383. 26. die Septẽbris Carolus Francorũ Rex eius nominis quintus, poſt partam in agro Roſebecano pro Comitis Flandriæ defenſione contra Anglos & Flandros rebelles victoriam, mox electis fugatiſque Burburgo Anglis omnibus, ciuitatem cum ſuis Principibus & Baronib. ingreſſus edictum fecit, vt omnia ciuium bona diriperentur, exceptis tamen eccleſiæ bonis. Vidiſſes mox ab edicto diuulgato miſerandam rerũ faciem, milites ædibus inſultantes, rapientes, tumultuantes, pugnantes, vendentes, ementes, proſequemque quantum prædæ poſſet auferentem. Porro vt ſunt ſemper plures mali, juxta verbum Sapientis: quanquam quis dicat bonum militem inueniri? cum optimis omniũ prædæ animũ intendat, contra edictum Principum; aliquot ſceleratiſſimi nebulones, ſacrilegi, filij Belial, Britones natione, non contenti ſua ſorte prophanas ædes deuaſtando, in tem-

Ex ipſis monumentis Eccleſiæ Burbur. an. Dom. 1383. Pugna Roſebecana quando.

plum

Templi Burburgensis præda sacrilega.

plum sanctum Dei, quod diuo Ioanni Baptistæ dicatum est, irruerunt, impetumque fecerunt, non sine magno incommodo; vbi erat (ac etiamnum est) imago quædam ex ligno fabrefacta ad honorem & venerationem beatæ Mariæ Virginis in puerperio decumbentis, ipso aspectu venerabilis, & nescio quid gratiæ præ se ferens. At eam quidam eiusdem farinæ & feritatis & malitiæ vir, cuius erant præfati nebulones sacrilegi, spe prædæ accedit ad altare, conscendit ratus auream esse imaginem, quam bracteis quibusdam incrustatam videbat, pugionem exemit, & illam magno impetu veluti carneā transuerberauit. Mirabile visu, ilia accepto vulnere, roseo cruore perfusa est, totaq; commaduit, nec aliter sanguinis guttæ ex ligno dimanare visæ sunt, quam ex corpore humano plagis affecto. Impius ille parricida, vt primum statuæ Mariæ virginis vulnus pugione incussisset, in humum furibundus deorsum cecidit, & crepuit, hoc est, factis suis dignam mercedem accepit. Cadauer eius mox templo extractū est, & in medio fori vt à canibus discerperetur, positum est. At illi præter naturam suam intactum reliquerunt, tanquam indignum, quod dilaceraretur ipsorum vngulis aut dentibus. Prædictum cadauer manum, qua tantum facinus perpetratum fuerat, semper porrectā habebat, & quomodocunq; illa vesperi vel fimo, vel stercore, vel terra tegeretur, mane discooperta videbatur: non poterat frangi, neque à canibus vorari, & hoc in testimonium perpetrati sceleris. Vbi duos trelue dies omnium oculis expositum in foro jacuisset, tandem ad equinā caudā alligatū extra vrbis mœnia pertractū est, & in veterē cisternam proiectum, quæ adiacuit horto, qui pertinebat tunc ad sodalitatē siue ad confratres S. Georgij nunc vero ad Mattheū Bers ceroferarium ciuem Burburgensem. Ferunt illud aquis obrutum manuū alteram, nimirum illam, qua scelus perpetrauerat semper exeruisse & omnibus spectandam præbuisse, & tempore hyberno ferunt eius cisternæ aquam in glaciem minime coaluisse, & sicut vaporis cuiusdā fumū continuo exhalasse. Tandem prodiit quispiā sciolus, qui cisternā ruderibus ita oppleuit vt nulla eius vestigia relicta cernantur. Dum hoc crudele facinus in templo perageretur, muliercula quædā pia & Deo deuota, Mariēq; cultui multum addicta, quę exemplo Annæ filię Phanuel nocte sępe, & die in tēplo versabatur, forte superuenit ad sacellum Mariæ, vt pro more orationes faceret: vbi imaginem Virginis puerperæ perfusam sanguine conspiciens obstupuit, accessit propius, & peplum seu linteum capitis sui detrahens eo vulnus exterfit, nec illud ita extergere potuit, quin cruoris vestigia vsq; in hodiernam diem vulneri adhærere videantur. Muliercula vero linteum lauatura domum adiit, at quantumcunque lauit, cruorem linteo eluere non potuit, citius ac facilius æthiopem quam linteum dealbasset. Illud etiamnum in thesauro ecclesiæ inter sacras reliquias conseruatur & honoratur.

Vltio horribilis in percussorem imaginis B. Virginis.

Militis sacrilegi cadauer canibus & feris expositum.

Luc. 2. 36.

Miraculū.

Catechis. Hist. Pars I.

VIII. *De Rege ethnico per affectum imaginis Deiparæ Virginis ad fidem conuerso.*

P. Gonzalus de Siluera Lusitanus, Societ. Iesv religiosus, cuidam Regi Monomotapæ adhuc infideli ditissimā pulcherrimamq; Deiparæ Virginis imaginem dono dedit; quam Rex summa animi demissione veneratus jussit in cubiculo poni; quod propterea ornari, ac ibidem altare, vt oratorij loco esset, erigi jussit. Ex quo vero habuit Rex imaginem; Angelorum Regina summa luce circumfusa, & odorē suauissimum emittens, quinque noctibus sequentibus ipsi dormienti in ea forma quam referebat imago, apparuit. Quod cum Rex Gonxalo exposuisset, subiunxit, se valde tristari ex eo quod nihil eorum caperet, quæ dicebat. Cui Gonzalus: Non miretur, inquit, Altitudo sua; quod enim loquitur, idioma de cœlo est, quod capere nequeunt, qui præceptis filij almę istius Reginæ, qui Deus & homo, ac totius humanæ naturæ Redemptor est, non obediunt.

Petr. Ribadeneira lib. 2. vitæ P. Iacobi Laiuesi c. 11. ex Masf. lib. 2. select. epist. ex Indic. p. 64.

Apparitio B. Virginis.

TIT. XLIX. De blasphemorum in sanctissimam Dei Matrem pœnis.

EXEMP. I. *De funesto Copronymi Cæsaris interitu ob illatam sanctissimæ Dei Matri iniuriam.*

DE Blasphemia Constantini Copronymi agens Theosteristus illius temporis scriptor in Nicæa, hęc in detestationem illius ait: Habitu erat Christianus, mente Iudæus. Quam enim Christus sibi in domicilium delegit, glorioſissimam, inquam, suam Matrem omnibus aliis rebus creatis superiorem, omnium hominum salutem, mundi patrocinium, quæ propter virginitatis suæ præstantiam prope Deum versatur, huius, inquam, venerandum nomen multis modis ab Ecclesia expellere studuit: eius vero intercessiones, per quas mundus consistit, illa ne nominare quidem voluit, cum diceret, nemini eam posse oppiulari. Conabatur autē, quod dicebat hoc exemplo confirmare. Cum enim aliquando marsupium aureis nummis plenum in manum sumpsisset, & iis qui cum ipso versabantur, illud ostendisset, ab eis quærens: Quantinam, inquit, marsupium hoc valet? Multum, inquiunt illi. Cum vero aurum eiecisset, rursum quæsiuit: Quantinam marsupium esset? Cumque illi respondissent, nihil valere: Ita, inquit miser ille, & Deiparens Maria (neque enim sanctam dignabatur nominare eam indignus ille) quo tempore Christum in se habebat, valde honoranda mi erat illa; ex quo autem tempore illum peperit, nihil differebat à reliquis, ô blasphemiam, ô superbiam, ô immensam Dei tolerantiam, ô summam patientiā! quomodo ipsius lingua non obmutuit, quæ aduersus Christi Matrem tam superbè iniquitatem loquuta est. Quidnam à blasphemis Iudæis nouus hic Pharisæus, & Deo inimicus differebat? Ita quidē Theosteristus. Quem attendant nostri temporis Nouatores

Theosteristus scriptor Græcus apud Sur. 3 Apr. & Baron. tom. 9. an. 767.

Blasphemia horrenda Copronymi in Dei Genitricē.

tores, qui eius discipulos impietatis se esse factis, dictisque in omnibus profitentur. Sed vide hominis impurissimi exitum à Glyca descriptum. Hic tyrannus, ait, carbunci morbum in pedibus sensit, sicque vitam finiuit, dicens: Propter insaniam meam viuus inextincto igni trador. Et Cedrenus de eodem sic refert: Carbunci pedes eius inuaserunt, & febris ardentissima: sicque animæ & corporis mortem obiit, vociferans atq; dicens: viuum se inextinguibili igni traditum esse, propter Mariam Deiparam, iubensq; eam exinde honorari ac celebrari vt Deiparam.

Constantini Copronymi funesta mors.

II. *De imagine B. Mariæ se ab Anatolio homine impio mirabiliter auersante.*

Anatolius quidam, vir primum quidem plebeius & mollis, postea vero ad magistratus & alia munera obeunda subdole (nescio quo modo) arrepsit, & Antiochiæ ætatem traduxit: quo in loco res, quas habebat in manibus, sedulo executus est. Vnde cum Gregorio eius vrbis Antistite maximam conflauit familiaritatem, persæpeq; illum adiit, partim gratia de negotiis suis colloquēdi, partim vt maiorem auctoritatem ex crebra eius consuetudine sibi conciliaret. Iste Anatolius hostias simulacris immolasse forte deprehensus est, qui cum vocaretur in quæstionem, homo impius præstigiator; & infinitis inuolutus sceleribus repertus fuit. Et tamen parum aberat, quin & ipse & sui omnes (habuit namq; alios sui similes, qui idolis itidem sacrificasse manifesto tenebantur) liberi dimissi fuissent nisi populus, excitato tumultu, omnia turba ita miscuisset, vt consilium de illis impiis initum eo pacto diremptum esset. Quin etiam contra Gregorium Episcopum clamores tolluntur, eum consilij Anatolij participem fuisse palam prædicatum. Porro autem execrabilis dæmon humanæ vitę perturbator, nonnullos induxerat, vt victimis immolandis cum Anatolio se socios adiungerent. Hinc Gregorius in maximum venit discrimen, populo eum grauissime exagitante, insectanteque: hinc etiam in illum tam vehemens mouebatur suspicio, vt Imperator ipse Tiberius coram ex ore Anatolij veritatem expiscari laboraret. Mandatum igitur dat, vti Anatolius & sui omnes quā celerrime aduentarent. Quibus rebus cognitis Anatolius imaginem quandā ad Marię Deiparæ funę in carcere sublimem appensam accurrens, manibus à tergo complicatis se ei supplicare, precesq; adhibere ostendit. Illa autem veluti sacrilegum detestata, & vt Deo inuisum coarguens, penitus ab se auertit: spectaculū plane horribile & memoriæ sempiternæ prodendum: quod quidem à præsidiariis militibus & ab his, quibus illius custodia commissa fuit, visum est, & ab his omnibus aliis diuulgatum. Apparuit item Deipara reipsa non nullis aliis fidelibus, eosque contra scelestum illum incitauit, inquiens, Anatolium filium suū contumeliis afficere. Vbi vero Anatolius ad vrbem Constantinopolitanā ductus fuit, & ibi verberibus secundum modum cæsus, nihil contra Episcopum potuit dicere, ipse cum suis maioris tumultus & seditionis plane popularis ciuitati auctor & causa extitit. Nam cum quidā illorum sententiam haberent de se pronunciatā, vt non morte, sed exilio dumtaxat mulctarentur: populus diuino quodam zelo succensus, omnia turbare, bile & iracundia exardescere, exilioque damnatos rapere cœpit: qui in nauem piscatoriam impositi, totius populi suffragiis viui ignis tradebantur incendio. Contra Imperatorem porro & Eutychium Episcopum suum tanquam fidei proditores grauiter vociferari. Nec dubium, quin Eutychium, & eos, quibus potestas in Anatolium cum suis inquirendi permissa fuit (istos namq; in singulis locis inquirere & vndiq; circumsidere cœperunt) prorsus è medio sustulisset nisi Dei prouidentia, quæ omniū saluti prospicit, illos è quærentium manibus eripuisset, & tam ingentis multitudinis furorem pedetentim sedauisset. Siquidem ita factum est, vt neq; vllum atrox facinus eorum manibus ederetur, & Anatolius primū in amphitheatro bestiis expositus ab iisdem dilaniaretur, deinde ageretur in crucem. Neq; tamen ita finem suppliciorum sibi inflictorum reperit. Nam lupi corpus eius in terram disturbantes (quod ante numquam visum fuisset) paſtu crudeli membratim deuorarunt. Erant autem quidam è nostris hominibus, priusquam res istæ confectæ essent, qui dixerant, se secundum quietem vidisse sententiā contra Anatolium, ac suos à populo latam. Quinetiam vir illustris, qui Imperatoris Palatio præfuit, quiq; Anatolij causam acriter admodū tuebatur, dixerat, se quoque vidisse Deiparam Mariam, eamq; sic ipsi locutam. Quousq; defendis causam Anatolij, qui tum me, tum filium meum tantis onerat contumeliis?

Ex Euagr. li. 5. hist. eccl. cap. 17. & 18 Niceph. 18. ca. 4. Bar. to. 7. Annal. ad an. 580. & Petr. Canis. libr. 5. cap. 20. Anatolij impietas & idololatria.

Diua Virgo preces Anatolij supplicantis despicit.

Anatolius bestiis expositus ab iis dilaniatur.

Præfectus Tiberij Cęsaris à B. Virg. corripitur quod blasphemo, faueret.

III. *Compotatores B. Mariam impie proscindentes una cum hospite grauiter puniuntur.*

Pergamus & ad alios Mariæ hostes quorum maledicentiam diuina seueritas non sine miraculo publice castigauit, nimirum vt & mali propositis ex emplis, ne quid simile designent, prouide terreantur, & boni in honorandę Virginis officio magis cōfirmentur. Cum Cæsar Mauritius imperaret, Christiani quidam, vt fit, in caupona suauiter compotabant, & lepidi, scilicet, esse non poterant, nisi inter compotandum ter conuitiis in Mariam jactis impure certarent. En vero tibi æquum in Mariana causa vindicem Deum, qui præcipuos huius nefariæ concertationis auctores, vt ne vnus quidem saluus euaserit, potenter arripuit, prostrauit, oppressit, deleuit, rectaque ad inferos misit perpetuo excruciandos. Hospes autem & dominus ædium, in quibus blasphemi conuenerant, ab hac diuina punitione vix manſit immunis; præsertim quod is conniuentia potius, quā vt cæteri, ex destinata malitia deliquisset. Cui non multo post nocte dormienti Dei mater astare visa est, illiq; in memoriam reuocauit, quod blasphemos illos conuiuas in suis ædibus indigne toleraſſet. Tum ille miser supplex illi esse, veniamque delicti petere: & ne tā cito morte mulctaretur, sed

Zelus populi Constantinop. aduersus impios.

Blasphemorum in Dei Matrem pœna.

Hospes blaspheſ-

mos domi ſuſtinens à B. Virg. grauiter punitur.

ſed vt tempus ipſi pœnitentiæ relinqueretur orare. Virgo daturum ſe hoc ei, neque in præſentia ipſum ita morte pœnas luiturum promittere: vimine autem quod manu geſtare videbatur, genua eius circumcirca velut exarans circumſcribere. Id vbi factum, ſacra Virgo quidem non apparuit amplius, ſed ille ſomno diſcuſſo, membra ea quæ vimine notata fuerant, à reliquo corpore diſrupta ſtatim inuenit, & recentem inde ſanguinem ſenſit profluere. Igitur in publicum productus miſer, fœdo & miſerando habitu corporis non minus quam oris ſui teſtimonio veritatem publicè confirmauit, hocque iuſtum Dei iudicium omnibus promulgauit.

IV. *De Caiano Mimo, qui ob ſuas in Deiparam Virginem blaſphemias ſemel & iterum mutus grauiter punitur.*

Cap. 4. Prat. ſpir. Petr. Caniſ. li. 5. de Deipara. cap. 20. Diua Virgo apparens loquitur & tangit, non eſt ergo mortua. Vltio diuina adeſt Blaſphemanti Genitricem.

Huic plane congruit, quod Moſchus Euiratus in ſuo Prato, Heliopoli, quæ Phœnicis eſt ciuitas, refert acciſſe. In hac, inquit, Mimus quidam erat, Gaianus nomine, qui in theatro ſanctam Dei genitricem blaſphemans populo blaſphemiæ ſpectaculum præbebat. Apparuit autem illi ſancta Dei genitrix, dicens: Quid tibi mali feci? quia coram tanta multitudine mihi detrahis, & blaſphemas me? Ille vero ſurgens, non ſolum non ſe correxit, verum etiam plus blaſphemabat. Rurſus ergo apparuit ei ſancta Dei genitrix corripiens eum, ac dicens: Noli quæſo, noli ita lædere animam tuam. Ille vero rurſum deterius illam blaſphemabat. Vnde ipſa tertio eidem apparens, eadem repetebat. Cũ a. ſe ille non corrigeret; ſed plus quoq; blaſphemiis adiiceret, meridie dormienti ſibi apparuit, nihilque dicens, digito ſolo ſignauit eius manus & pedes. Euigilans autem inuenit ſe truncatum manibus & pedibus. Atque ita infelix, vt truncus & inutilis iacens, confitebatur omnibus, cuius rei gratia, & quomodo hoc paſſus eſſet, vtque propter blaſphemias ſuas clementer cruciatus fuiſſet.

V. *De quodam Conſtantino imaginem Dei Genitricis violante, eiuſque diuina vltione.*

Eutropius li. 21. rerum Romanarũ.

Vir ſceleratus atqui impius, cui nomen Conſtantini fuit, cum Dei genitricis imaginẽ aſpexiſſet, lapidis eum iactu deiecit, deiectamq; peſſum dedit, deinde ſomno ſopitus cæli Reginam vidit aſtantem atq; ita loquentẽ: Scisne qualem te mihi præſtiteris, & quam de me valenter triumphaueris? ſed tamen haud erit impunita audacia. Sequutum breuicum Saracenis bellum, quos muro ſubeuntes dum miſer Conſtantinus, qui ſe volebat haberi forticulũ, repellere conatur, proiectu lapidis comminutus ac contuſus interiit, infandumq; lapidem, lapide, quẽ magno direxerat, iuſtiſſima vltione perſoluit.

Conſtantini imaginem violantis pœna.

VI. *Impius adoleſcens blaſphemia verba in Dei matrem proferens mox impietatis ſuæ pœnas luit.*

Lib. 3. c. 21.

Guilhelmus Baldeſanus in ſtimulis virtutũ adoleſcentiæ ad hanc rem hoc adfert exemplum: Narrauit, inquit, mihi, vir religioſus & grauis, ſuperioribus annis in Mediolanenſi Prouincia fuiſſe adoleſcentem vt nobilitate, ſic facta & arrogantia inſignem. Hic cum aliquando in contentionem veniſſet cum alio quodam, interpugnandũ, impium aliquid dicit in Matrem Dei. Atq; ecce iuſtiſſimus iudex permiſit, vt os illud apertum contra maieſtatem tantæ Reginæ, ipſo temporis articulo aduerſarii telo interciperetur, tam ad punctum vibrato ictu, vt ipſis linguæ radicibus ſucciſis, & transfixo palato repente conciderit mortuus.

VII. *De quadam puerpera hæretica in D. Virginem blaſphemante, & mox vltionem perſentiente.*

Ex. D. Wilhelm Lindano in Apologetico. pro rel. Cathol. cap. 12. Bredemb. l. 2. Collat. ſacr. cap. 20.

Motibus illis eo Goeſiorum anno vix dum exortis, mulierecula quædam oppido Hollandiæ Aſpera parturire cœpit: cõuenere vicinæ atq; cognatæ: vbi illa enixeretur difficilius, & grauiſſime non minus quam periculoſiſſime laboraret, vna circumſtantium pio ex more puerperam admonet, vt D. Virginem Mariam inuocaret auxiliatricem. Cui illa. Quid mihi iſtã, inquit dicis ſeroſam? Erat namque infelix Anabaptiſtarum delitiis capta, qui ſupra omnes fere diuos vnam illam ſanctorum ſanctam Deiparam virginem Mariam execrantur, oderuntque infenſius. Verum quidnã acciderit, accipe. Pro maledicti blaſphemia, fuit & Dei plaga, qua nefariam ſuæ matris vindicanit contumeliam. Actutum enim illa miſera, quæ ſacroſanctam virginem Dei genitricẽ Mariã impure ſuis nomine blaſphemarat, nigellas aliquot in lucem edidit, ſed emortuas ſuculas Vnum hoc exemplum, vt Catholicam noſtram de pia ſanctorum inuocatione doctrinam ſolide iuxta ac liquido confirmat: ita inſanam iſtorũ ſacrilegorum iconoclaſtarum & hagiomachorum euertit Theomachiam. Quod aduerſarii cũ probe haberent perſpectum, collecta his ſuper geſtis informatione, productaque teſtium, quam vocant iuriſperiti, turba, rem longe veriſſimam, & in vulgus notiſſimam, ſuo percallido fruſtra conabantur obruere mendacio. Illos enim teſtes audire nõ dignabantur, qui de paradoxi huius puerperii monſtro comperta, viſaque dicere potuiſſent, vti ex ore Notarii N. fide digniſſimus nobis narrauit, aliis plurimis audientibus. Lepidũ vero illud, nec minus falſum; quod iniſtos veritatis hoſtes dictitauit Notarius. Cũ n. varios conuocarẽt, vereq; exquirerẽt teſtes; ad rei tã memorabilis fidem ſemel obruendã: Vos illis videmini perſimiles, inquit, qui de fure ad oſtiarios percũctãtur, quẽ per poſticũ ſciũt elapſũ.

Hæreticæ mulieris in in B. Virginem blaſphemæ pœna.

VIII. *Ex Regum ordinationibus & conſtitutionib. quæ pœnæ ſint plectendi blaſphematores perpetuæ Virginis & Genitricis Dei* MARIÆ.

Tit. de Maleſ. & blaſphem. c. 1. Nico. Boerius Burdegal. Præſes deciſ. 301.

Volunt Regũ Franciæ ordinationes, vt blaſphematores Dei, & virginis Mariæ puniantur. Et primũ ex ordinatione Philippi ſexti Valeſii, cuius tenor talis eſt: Volumus & ordinamus, quod ille, vel illa, quæ Deo & beatæ Mariæ virgini maledicere præſumpſerit, aut turpe, ſeu vile iuramentũ fecerit, pro primo vice ponatur in pilario, inibi ab hora prima,

vſque ad nonam, per menſem, ad cuius oculos prolici valeant lutum, & aliæ immunditiæ, abſque lapidibus, vel aliis rebus eum lædentibus, deinde vero ad panem & aquam abſq; alio cibo, per menſem morabitur. Sin autem ipſum ſecundo recidere contigerit, vult quod in die mercati ſolennis rurſus in pilario conſtituatur, ipſiuſque labium ſuperius cũ ferro calido taliter ſcindatur, quod dentes eius appareant: pro tertia vice, totum labium inferius, & quarta vice, totum bilabium: quod ſi per miſeriam eius id ſibi contigerit, vult quod in totũ lingua ſibi prę ſcindatur, quod in tota quaſi Alemania ſeruatur, & præcipue in mulieribus. Idem ſtatuit diuus Carolus VII. Francorum Rex: excepto quod pro prima vice ſolũ ponitur in carcere, per menſem, ad panem & aquã, & cõdemnatur in viginti ſolidis, quorũ pars fabricæ eccleſiæ parochialis, & alia pars media domino loci applicabitur, & pro aliis vicibus, vt ſupra. Si vero contra beatam Virginem Mariam, vel ſanctos & ſanctas Dei blaſphemiam dixerint, pro prima vice arbitrio iudicis, pro quantitate, potentia, & facultate delinquentium, pecuniariter puniantur, pœnã ipſam, vt dictũ eſt, applicando. Etſi amplius in id recidetint, tanquam blaſphematores Dei & ſanctorum puniantur. Vbi vero aliter Deum & virginẽ Mariam piiſſimã Dominã noſtrã iurauerint, ſcilicet iurando mortẽ, ſanguinẽ, ventrẽ, caput plagas, & alia illicita & reprobata iuramenta, in emendam pecuniariam cõdemnabuntur, pro prima vice in duodecim denariis, ſicut ante dictũ eſt, applicandis: Pro ſecunda vice, in duobus ſolidis Turon. Pro tertia vice in quadruplũ, videlicet in quatuor ſolidis Turon. Pro quarta vice in triplũ, videlicet in octo ſolidis Turonẽ. Etſi quinto reciderint, in priſione ad panem & aquã per tempus à locorũ iudicibus arbitrandũ teneantur. Et ſi pœnis ſuprà dictis caſtigari noluerint, neq; malas eorum deſerere voluerint conſuetudines, publice die mercati, vel ſolenni pilorizentur, vt cæteris tranſeat exemplum. Et quaſi idem per Carolum VIII. ſanctũ ac ſtatutum fuit, excepto quod in maiori emenda, ſi facultates bonorũ ſuppetãt, cõdemnari debent. Sed per aliam Ludouici XII. conſtitutionem blaſphematores tam pro 1. 2. 3. & 4. vicibus, in pecunia, ad iudicis arbitrium condemnantur: in ſecunda, tertia & reliqua duplicantur, triplicantur, & quadruplicantur, quæ in eas diuiduntur partes, vna ſcilicet Regi, alia fabricæ parochialis eccleſiæ, & alia denunciatori adiudicatur. Et pro quinta vice ad carcanum & pilorium die mercati, vel alia ſolenni demorentur, ab hora mane octaua vſq; ad horã primã poſt meridiem, etiam cum omnibus iniuriis & opprobriis à tranſeuntibus inferendis. Et nihilominus ad iudicis arbitrium mulctabũtur. Etſi ſoluendo non fuerint, ad carcerẽ cũ pane & aqua per tempus, ad'idem iudicis arbitriũ moderandũ, habito ad emendam pecuniariã reſpectu ponãtur. Et pro ſexta vice labiũ ſuperius, & pro ſeptima labium inferius cum ferro calido ſcindatur, taliter quod dentes eorum apparentes ab omnibus videantur. Et pro octaua vice, quod lingua intotum ſibi præſcindatur.

Blaſphematorum B. Virginis pœna ciuilis.

Jurans per membra Dei qua pœna plectendus.

Blaſphematores qua pœna mulctandi ex ordinatione Lud. XII.

IX. *De horrendo interitu blaſphemi potentiam beatiſſimæ Virginis* MARIAE *irridentis.*

Ex Annal. Fr. Bencii an. 1588. de rebus Coll. Pacenſis in Prouerb. Peruana, Io. Bonifacius lib. 5. hiſt. Virginal. c. 2.

Audite nunc exemplum memorabile, quod propter rei atrocitatem per totum regnum fama vulgauit. Quidam ad turpem concubinatum Indam fœminam pellexerat, quam cum aliquando ad infauſtum torum vi, miniſque compulliſſet, profecta nocte cælum tonitru concuti, tremeſcere terra, denſaſque inter tenebras micare ignes, & per feneſtrarum rimas effundi, vt ferirent oculos animoſq; adulterorum. Cadit interea ſciſſis nubibus largifluus imber cũ grandi grandine crepitante ſuper tectũ. Hic mulier ſubito pauore correpta; Virgo, inquit, Maria fer opem tuere me, obſecro. At vir ferox & impius mediam complexus; tace, ſis ſtulta, ſcilicet auxiliũ vllum ferre poteſt Maria; abſcidit extremam vocẽ fulmen ſubito, quod intonuit & adhuc loquentem auellit ab amplexu mulierculæ, quatuorque aut quinque paſſus eiecit extra lectum, & flamma corripit arida nutrimenta: ſurgit mulier perterrita, miſerum inclamat, excitat, percellit: nempe metu exanimatum, non exanimam putabat. Trahit digitos pedum, corruunt pedes ipſi, diuelluntur, conantem domo egredi, & mortuum extrahere, impediebat ignis introrſum repellens. Ad extremum vociferata horrendum conciuit vicinos, & ægre protracto informi cadauere, reperiunt hominẽ mirum dictu, hiante ore, ſine vllis dentibus, ſine lingua omnia præterea membra ita ſoluta & fluxa, vt vel leuiter contrectata manum ſequerentur. Hic finis impuri, impudicique homini fuit: at mulier alieno malo edocta, quanquam extra periculum, non extra metum, cum vnde quadraginta millia paſſuum confeciſſet, ad noſtrum templum ſe contulit meliori vitæ inſtituendæ.

Potentiam B. Virginis Mariæ irridens fulmine interit.

Infauſtus impuri hominis interitus.

X. *Miles minitans B. Virgini Hallenſi iniuriam inferre, ipſemet pœnam incurrit.*

Anno Domini milleſimo quingenteſimo octuageſimo, cum Oliuerius Tempelius Hallas obſideret, erat inter milites quidam Ioannes Zuuichius, quæ iactabat palam ſe ſuis manibus Hallenſi mulierculæ (Dei parentem intelligebat) naſum abſciſurum. Sed hæc mox procurat glande plumbea excuſſa ſcurræ illi ipſi naſum auferri. Pœnam habuit, & irriſum inter ipſos commilitones perpetuum meruit, qui itentidem hominem ad naſum recipiendum Hallas mittebant.

Iuſtus Lipſius in miraculis D. Virginis Hallenſis prope Bruxellam cap. 7. an 1580.

FINIS

Ad maiorem Dei, & beatiſſimæ Deiparæ Virginis gloriam.

1694